วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
JOURNAL OF MCU Social Science Review

tci-thaijo.org/index.php/jssr

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 0936359515 E-mail: journal.ssr@mcu.ac.th
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr

วารสาร.มจร สังคมศาสตร์
ISSN : 2985-1319

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ Journal of MCU Social Science Review | ปีที่ 14 ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม 2568 Vol. 14 No. 5 September-October 2025 |

วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
JOURNAL OF MCU
Social Science Review

ISSN (Print) : 2985-1319
ISSN (Online) : 2985-1335
ปีที่ 14 ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม 2568 Vol. 14 No. 5 September-October 2025

JSSR

TCI ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal Citation Index Centre

TCI Journal Classification 2025-2029 Tier 2

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
JOURNAL OF MCU Social Science Review

ปีที่ 14 ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม 2568

จำนวนพิมพ์: 100 เล่ม

เลขมาตรฐานสากล

ISSN 2985-1319 (Print)

ISSN 2985-1335 (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารฯ มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความคุณภาพสูงในด้านสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจและการศึกษา และนิติศาสตร์ ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหา ให้แก่สังคม เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

1) บทความวิชาการ (Academic Article)
2) บทความวิจัย (Research Article)
3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - กุมภาพันธ์
ฉบับที่ 2 มีนาคม - เมษายน
ฉบับที่ 3 พฤษภาคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม - สิงหาคม
ฉบับที่ 5 กันยายน - ตุลาคม
ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

บรรณาธิการ:

สุมาลี บุญเรือง — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
sumalee31130@hotmail.com

กองบรรณาธิการ:

พระเมธาวินัยรส — บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
psbud@hotmail.com

ธีรโชติ เกิดแก้ว — คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ประเทศไทย
tongin2000@gmail.com

บุษกร วัฒนบุตร — คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย
busaaiey2516@gmail.com

ปุริมปรัชญ์ คณิณพศุตย์ — สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย
jpkhaninphasut@gmail.com

วันชัย สุขตาม — คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ประเทศไทย
wanchai2526@srru.ac.th

วันทนา เนาว์วัน — คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย
wanthana_nt@hotmail.com

สายชล ปัญญชิต — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย
saicholpa@g.swu.ac.th

อนันต์ อุปสอด — คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ประเทศไทย
ananupsod9541@gmail.com

กองจัดการวารสาร:

ฝ่ายเลขานุการ:

นิกร ศรีราช — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

พระมหาสมัคร อติภทฺโท — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายศิลปกรรม:

สุริยา รักษาเมือง — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

พระพลวัฒน์ สพโล — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายการเงิน:

กชพรรณ บุญเทียน — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายพิสูจน์อักษร:

พระปลัดสมนึก ธีรปญฺโญ — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

นายนเรศ ฤทธิเดช — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายกฎหมาย:

ธัชชนันท์ อิศรเดช — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
จัดพิมพ์โดย:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555-56 โทรสารต่อ 8545 www.chong0053@gmail.com

วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
JOURNAL OF MCU Social Science Review

Vol. 14 No. 5 September - October 2025
Number of prints: 100 copies

International Standard Serial Number (ISSN):

ISSN 2985-1319 (Print)
ISSN 2985-1335 (Online)

Objectives and Scope of the Journal:

The journal has a policy to publish high quality articles in the field of social sciences and related subjects such as Buddhism, Political Science, Public Administration, Business Administration, Education, and Law, including the problems analysis to provide solutions for the society. Articles are accepted, both, in Thai and English.

Types of works published in the journal:

1) Academic Articles
2) Research Articles
3) Book Review

Publication is 6 issues per year:

Issue 1 January-February
Issue 2 March - April
Issue 3 May - June
Issue 4 July - August
Issue 5 September - October
Issue 6 November - December

Consideration and selection of articles:

Each article will be rigorously reviewed by at least 3 scholars and experts in the fields without knowing the authors' names and, likewise, the authors do not know the reviewers' names: double-blind system peer review.

Editor-in-chief:

Sumalee Boonrueang — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
sumalee31130@hotmail.com

Editorial Board Members:

Phramedhavinaiyaros — Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand
psbud@hotmail.com

Teerachoot Kerdkaew — Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University, Thailand
tongin2000@gmail.com

Busakorn Watthanabut — Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Thailand
busaaiey2516@gmail.com

Purimpratch Khaninphasut — School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand
jpkhaninphasut@gmail.com

Wanchai Suktam — Faculty of Humanities and Social Sciences Surindra Rajabhat University, Thailand
wanchai2526@srru.ac.th

Wanthana Nowwan — Faculty of Management Science Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand
wanthana_nt@hotmail.com

Saichol Panyachit — Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University, Thailand
saicholpa@g.swu.ac.th

Anan Upsod — Faculty of Humanities and Social Sciences Lampang Rajabhat University, Thailand
ananupsod9541@gmail.com

Journal Manager Team:

Secretary:

Nigorn Srirat — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Phramaha Samak Atibhaddho — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Fine Arts Department:

Suriya Raksamueng — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Phra Phonlawat Sapalo — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Finance Department:

Kotchaphan Bunthian — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Proofreading Department:

Phrapalad Somnuek Dhirapañño — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Naret Ritthidej — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Legal Team:

Tatchanan Isaradej — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

The Office Journal of MCU Social Science Review

Graduate School of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phra Rajrattanamoli Building (Nakhon Khemapali), 4th Floor, 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170.

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House 79Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya. 13170. Call. 035-248 - 000, ext. 8555-56 Fax.8545 www.chong0053@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 14 ฉบับที่ 5 ประจำเดือน กันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2568 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Reviewer) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอบพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

ผศ.ดร.สุมาลี บุญเรือง
บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สารบัญ

กองบรรณาธิการ (1)
บทบรรณาธิการ (7)
สารบัญ (8)

บทความวิจัย:

๑---๙ ๑---๙

การพัฒนาและศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

๑ จุฑาทิพย์ สร้างสุวรรณ 1-15

การพัฒนาศักยภาพ และแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่นของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน

๒ คุณานันท์ ทยายุทธ, ชาติชาย เขียวงามดี, กฤษฎา ดิเรกวัฒนะ 16-29

การสื่อสารสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัสขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓ ชัยแสนญ์ สุวรรณดวง, ลักษณา คล้ายแก้ว 30-43

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อเสริมสร้างความสุขของบุคลากร

๔ นพดล มีคุณ, ดวงใจ บุญกุศล, กันตพัฒน์ กิตติอัชวาลย์, สุวรรณี สุมานิตย์, วสุนธรา รตโนภาส, ฤทธิรงค์ เกาฏีระ 44-58

จริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัลและความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

๕ ณัฐพัชร์ อภิวัฒน์ไพศาล 59-73

การประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศสำหรับสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช
พิมพ์ญาดา พวงชัยบดินทร์, นพรุจ ศักดิ์ศิริ 74-86

สมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
มุทิตา ทรัพย์ยิ่ง, พิชญาภา ยืนยาว, นภาภรณ์ ยอดสิน 87-101

พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง
ณัฐพงษ์ ปาจเร, ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, ยุทธนา ปราณีต 102-114

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง
สุริยา ซองดี, ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์,
พระครูศรีปวรบัณฑิต (บวรวิทย์ รตนโชโต) 115-127

พุทธบูรณาการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทองอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
พระสมุห์นิรันดร์ เตชธมฺโม, ยุทธนา ปราณีต, 128-140
พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต

การประยุกต์ใช้กระบวนการจัดการความรู้แบบสหวิทยาการเพื่อพัฒนานักวิจัยในการศึกษาวิกฤตสังคม: บทเรียนจากสถานการณ์โควิด-19
ฐิตินันทน์ ผิวนิล 141-152

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย
ปรีชา ลาลุน, สุรพล สุยะพรหม, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง 153-165

ผลกระทบของทักษะอาชีพต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจ มณฑลกวงซี ประเทศจีน
ลี จิงยี, สำเริง ไกยวงค์, อัญชลี ชัยศรี 166-180

แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศในประเทศแอฟริกาใต้
พระภูวิชญ์ วรธมฺโม, พระครูสุตรัตนบัณฑิต (ประยูร โชติวโร), พระสิทธิวัชรบัณฑิต (สุรศักดิ์ ปจฺจนฺตเสโน) 181-194

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก
พระมหาบรรพต กิตฺติปณฺโญ, เติมศักดิ์ ทองอินทร์, สุรพล สุยะพรหม 195-207

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี
สุธีริธ ซัม, สมาน งามสนิท, ธัชชนันท์ อิศรเดช 208-219

การหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของนางสาววาริน ชิณวงศ์ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
ภาวิดา รังษี 220-234

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
บุญฤทธิ์ มีฤกษ์, อนุภูมิ โชวเกษม, เติมศักดิ์ ทองอินทร์ 235-247

ความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน
พศิษฐ์ ศุภศิริเรืองชัย, สุรพล สุยะพรหม, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง 248-261

บทความวิชาการ:

ชายแดน : จากสนามแห่งความขัดแย้งสู่สะพานแห่งความร่วมมือด้านอำนาจ การค้า และการเมืองของความมั่นคงในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

เยาวลักษณ์ ชาวบ้านโพธิ์, ธีรวัชร์ พุ่มดารา, บริบูรณ์ ฉลอง ชนันท์ จันทร์หอม 262-272

ความไม่เป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีเงินได้จากห้างหุ้นส่วนสามัญ : การวิเคราะห์เชิงนิติศาสตร์ภายใต้หลักภาษีอากรและรัฐธรรมนูญไทย

จักกฤษ กระต่ายวงษ์พระจันทร์, ชัชพงศ์ ภาคเดช 273-285

พลธรรมกับการพัฒนาตนที่ยั่งยืนของนักกีฬา

ณัฐพล อันตรเสน 286-297

แนวคิดเรื่องการเคลื่อนที่ในคัมภีร์ประสันนปทา

ทิวา สุขุม, สมบัติ มั่งมีสุขศิริ 298-312

การวิเคราะห์เชิงนิติศาสตร์ในการบริหารจัดการที่ดินพุทธมณฑล : การบูรณาการหลักเจตนารมณ์ของผู้บริจาคหลักกฎหมาย และหลักความเป็นอิสระทางศาสนา

จักกฤษ กระต่ายวงษ์พระจันทร์, พระเมธีวัชรประชาทร (ประยูร นนฺทิโย), ชัชพงศ์ ภาคเดช 313-324

วิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่กับความเสื่อมถอยของเสรีประชาธิปไตย

วิษธร ลีศิรเกียรติกุล 325-337

ภาคผนวก 338

กระบวนการพิจารณาบทความ 339

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง 341

การพัฒนาและศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*

A DEVELOPING AND THE INVARIANCE STUDY OF STUDENT ETHICAL LEADERSHIP NEEDS ASSESSMENT MODEL, FACULTY OF EDUCATION, THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY

จุฑาทิพย์ สร้วงสุวรรณ
Jutatip Suangsuwan
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
Thailand National Sports University
Corresponding Author E-mail: jutasu5@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 2. ศึกษาความแตกต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 3. พัฒนาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 4. ตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และ 5. ศึกษาคุณภาพโมเดลและสารสนเทศที่ได้จากโมเดล การวิจัยเชิงปริมาณใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 6,525 คน ที่มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาความต่างค่าเฉลี่ย เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test และ MANOVA วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกันโดยการวิเคราะห์กลุ่มพหุ การวิจัยเชิงคุณภาพกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือคณาจารย์ จำนวน 17 ท่านที่ได้จากการเจาะจง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ตัวแปรในองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก 2. สภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวังองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3. โมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (χ^2=159.208 df=134 ค่า P=0.068 ค่าดัชนี

*Received September 1, 2025; Revised September 22, 2025; Accepted September 23, 2025

GFI=0.963 ค่าดัชนี AGFI=0.936) 4. โมเดลมีความแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน (ดัชนี Global Goodness of Fit Statistics มีค่าχ^2=7199.602, df=770 ค่า P=0.000 ค่าดัชนี GFI=0.295 ค่าดัชนี RMR=0.539) 5. ผลการศึกษาคุณภาพของโมเดล พบว่า โมเดลมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้พัฒนานักศึกษา สารสนเทศที่ได้จากการวิจัยมีประโยชน์ต่อการวางแผนและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนาโมเดล; ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม; มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Abstract

This research aimed to 1. Study the expected and the actual states of student ethical leadership (SEL) at Thailand National Sports University (TNSU); 2. Study the differences between these two conditions; 3. Develop a SEL needs assessment model; 4. Investigate the invariance of the SEL model; and 5. Study the quality and the informational value of the developed model. The quantitative phase employed secondary data from 6,525 students in the Faculty of Education, academic years 1–4, the 2021 academic year deriving from multi-stage random sampling. Statistical analyses included descriptive statistics means, standard deviation, means difference, comparing means by t-tests and MANOVA, second-order confirmatory factor analysis, and examining model invariance across students from different campus region groups by multigroup analysis. Qualitative phase, the informant group consisted of 17 instructors deriving from purposive sampling. The research tool was semi-structured interview. Data analysis involved content analysis and synthesis.

Research findings revealed that: 1. The variables in each component of ethical leadership were rated at a high level. 2. There were statistically significant differences between the actual and expected levels of ethical leadership components. 3. The developed needs assessment model demonstrated a good fit with empirical data (chi-square=159.208, degrees of freedom=134, P=0.068, GFI=0.963, AGFI=0.936). 4. The model showed significant variance across student groups from different regional campuses (Global Goodness of Fit Statistics showed that χ^2=7199.602, df=770, P=0.000, GFI=0.295, RMR=0.539). and 5. The developed model was found to be suitable, aligned with the current context. The findings

provided valuable insights for student development and served as useful information for planning and enhancing ethical leadership among students.

Keywords: Model Development; Ethical Leadership; Thailand National Sports University

บทนำ

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นคุณลักษณะ พฤติกรรมที่มีความต้องการในตัวผู้นำ เนื่องจากผู้นำเป็นผู้นำบุคคลอื่นให้ทำงานเพื่อบรรลุจุดหมายของกลุ่มและของบุคคล ทำให้กลุ่มบุคคลร่วมกันสร้างความสุข ความสำเร็จในการทำงาน Aldhmadi et al. (2024) เสนอว่าผู้นำเป็นมนุษย์ที่พิเศษ มีสิ่งพิเศษที่มีอำนาจจูงใจคนงานมนุษย์ที่มีอำนาจจูงใจคนงาน ทำให้พวกเขามุ่งมั่นในการทำงานและการปรับปรุงองค์กร รวมถึงการบรรลุผลลัพธ์ที่มีคุณภาพด้วยการทำให้บุคลากรมีสุขภาพที่ดี ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบ นำไปสู่การปกป้องผลประโยชน์ขององค์กรมากกว่าประโยชน์ส่วนตนของสมาชิก Kaduma (2024) เสนอว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์กร ปลูกฝังความมั่นใจ ความมุ่งมั่น พึงพอใจในงานและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานช่วยสร้างความมั่นคง ความสามารถในการแข่งขันขององค์กร

ในการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมระดับบุคคล พบว่ามีการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอตัวแบบ โมเดล รูปแบบ วิธีการพัฒนาบุคคล ทั้งในลักษณะการอบรม หลักสูตร การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้นำ ผู้บริหาร โดยที่การพัฒนาโมเดลเป็นกระบวนการสร้าง พัฒนา ฝึกฝนอบรม หรือปรับแต่งแบบที่สร้างขึ้นเพื่อให้ตัวแบบมีข้อมูลที่มีความหมายใช้ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือการแสวงหาความรู้ เช่น การวิจัยที่ประกอบด้วยกระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อการพัฒนาโมเดลเริ่มต้น ทดสอบ ตรวจสอบโมเดล ปรับโมเดลที่พัฒนาขึ้นจนกระทั่งโมเดลที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด หรือตามที่พึงพอใจ (McGahey & Cameron, 2002)

ในการวิจัย นักวิจัยใช้โมเดลเพื่ออธิบายแนวคิดทฤษฎี เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อสรุปว่า โมเดลที่พัฒนายอมรับได้ ถูกต้อง เหมาะสม นักวิจัยพัฒนาโมเดลเพื่อสร้างทฤษฎี อธิบาย ทำความเข้าใจคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมของบุคคลในสังคม ผู้เรียน บุคลากรทางการศึกษา พฤติกรรมกลุ่ม พฤติกรรมองค์กร โดยพัฒนาโมเดลจำลองแนวคิดจากการสรุปข้อมูลเกี่ยวกับระบบ หรือใช้โมเดลเพื่อเสนอสมมติฐานขั้นตอน การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่สนใจและปฏิสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากนั้นจึงร่างองค์ประกอบและกระบวนการของระบบ (Minte-Vera et al., 2024)

โมเดลลิสเรลเป็นโมเดลกรอบแนวคิดประเภทหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาโมเดลการวิจัยเชิงปริมาณ จากการศึกษางานวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น มีการนำโมเดลลิสเรลมาใช้

ในสองลักษณะ ได้แก่ การพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินความต้องการจำเป็น และการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอธิบายปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น โดยงานวิจัยเหล่านี้มีจุดหมายสำคัญคือ การให้สารสนเทศเพื่อนักวางแผนพัฒนาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาวางแผน หรือออกแบบการพัฒนา ส่วนการพัฒนาโมเดลที่เป็นโมเดลลิสเรลหรือโมเดลโดยทั่วไป นักวิจัยจะดำเนินการพัฒนาโมเดล และตรวจสอบความตรงของโมเดลเพื่อให้นักวิจัยสามารถตัดสินใจได้ว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องหรือไม่อย่างไร โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินคุณภาพโมเดล ส่วนโมเดลลิสเรลนักวิจัยจะดำเนินการตามหลักการพัฒนาโมเดล จากนั้นจึงประเมินโมเดลที่พัฒนาว่ามีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ โดยการตรวจสอบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ ตรวจสอบความกลมกลืนรวมทั้งหมดของโมเดล และประเมินความกลมกลืนในรายละเอียด (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยน เป็นวิธีการวิเคราะห์ที่นักวิจัยต้องการวิเคราะห์ข้อมูลที่มาจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม วิธีการที่ใช้ในการตรวจสอบมีชื่อเรียกว่า การวิเคราะห์กลุ่มพหุ (Multi-Sampling Analysis or Multigroup Analysis) ซึ่งสามารถใช้ในการตรวจสอบกลุ่มตัวอย่างย่อยที่มาจากประชากรเดียวกัน แต่มีความแตกต่างในกลุ่มย่อยหรือเป็นการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ต่างกันตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป โดยการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนโดยใช้กลยุทธ์กลุ่มพหุด้วยโมเดลลิสเรล เป็นการตรวจสอบว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีค่าเมทริกซ์พารามิเตอร์ที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มประชากรหรือไม่ โดยพิจารณาจากค่าสถิติทดสอบคือค่าไค-สแควร์รวม (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ไม่ว่าผลที่ได้จะมีการแปรเปลี่ยนหรือไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม ผลการวิจัยต่างก็เป็นสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนากลุ่มประชากรในการวิจัยนั้น

การศึกษาเรื่องความแตกต่างระหว่างกลุ่ม เป็นการศึกษาลักษณะกลุ่ม หรือศึกษาอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีต่อกลุ่ม เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างในเรื่องสภาพความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อม Lapointe et al. (2016) ใช้การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเพื่อศึกษาความแตกต่างของเครื่องมือวัดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เพื่อให้ได้ข้อสรุปว่าเครื่องมือวัดสามารถใช้ได้ในกลุ่มย่อยที่มาจากสังคมที่แตกต่างกันหรือไม่ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่นำไปใช้วางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม การบริหารจัดการองค์กร ทรัพยากร นโยบายในพื้นที่ Ahmad et al. (2020) เสนอว่าวัฒนธรรม วิถีชีวิต ค่านิยมและการปฏิบัติเป็นสิ่งร่วมที่ซ่อนอยู่ในคน คุณค่าเหล่านี้ทำให้เกิดความต่างในสังคม ทำให้บุคคลมีความไวต่อประเด็นทางจริยธรรมต่างกัน การวิจัยศึกษาความแตกต่างระหว่างกลุ่มในเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องการพัฒนาเครื่องมือหรือโมเดลการวัดจึงเป็นงานที่ควรสนับสนุน

การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่า มีเพียงงานวิจัยของจุฑาทิพย์ สร้างสุวรรณ (2565) ที่ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยอาศัยแนวคิดของการประเมินความต้องการจำเป็น

ศึกษาสภาพที่คาดหวัง สภาพที่เป็นจริง ความต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริง พัฒนาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา และนำสารสนเทศเป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอเป็นการดำเนินการเพื่อมหาวิทยาลัยโดยภาพรวม อย่างไรก็ตามนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติได้รับการจัดการศึกษาจากวิทยาเขตต่าง ๆ ในภูมิภาคที่แตกต่างกัน อาจส่งผลให้ความต้องการจำเป็นของแต่ละกลุ่มนักศึกษามีความแตกต่างกัน การวางแผนจัดการพัฒนาจึงควรมีความแตกต่างเหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม ดังในงานของวิษณุ อรุณเมฆ และวรพล แสนจันทร์ (2566) ที่พบความแตกต่างระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาจากภูมิภาคที่ต่างกัน การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยของจุฑาทิพย์ สร้วงสุวรรณ (2565) มาทำการวิเคราะห์เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาความต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา
3. เพื่อพัฒนาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา
4. เพื่อตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา
5. เพื่อศึกษาคุณภาพโมเดลและสารสนเทศที่ได้จากโมเดล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงปริมาณใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากงานวิจัยของจุฑาทิพย์ สร้วงสุวรรณ (2565) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติ การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เนื้อหา

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 6,525 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา จำนวน 397 คน ที่ผู้วิจัยสุ่มข้อมูลมาจากฐานข้อมูลทุติยภูมิจำนวน 550 คน เพื่อให้กลุ่มย่อยมีจำนวนใกล้เคียงกัน จึงได้สุ่มข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป กำหนดขนาดตัวอย่างจำนวนกลุ่มละประมาณ 100 คน ผลการสุ่มได้นักศึกษาจากภาคเหนือ 103 คน ภาคกลาง 103 คน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 81 คน (ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในภูมิภาค) และภาคใต้ 110 คน คิดเป็นร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคเป็น 25.94, 25.94, 20.40 และ 27.71 ตามลำดับ

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณาจารย์ จำนวน 17 คน จาก 17 วิทยาเขต โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาและกิจการพิเศษ หรือเป็นคณาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อย 1 ปี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากงานวิจัยของจุฑาทิพย์ สร้วงสุวรรณ (2565) ซึ่งได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาโดยใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ ที่ความตรงเป็น 0.50-1.00 ความเที่ยงเป็น 0.61-0.91 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ที่ส่งลิ้งค์ไปยังนักศึกษาผ่านคณาจารย์ที่เป็นผู้ประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง สอบถามเกี่ยวกับคุณภาพโมเดลและสารสนเทศที่ได้รับจากโมเดลที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ โมเดลที่พัฒนาขึ้น เหมาะสมสอดคล้องสภาพที่เป็นจริงหรือไม่ สารสนเทศที่ได้มีประโยชน์ อย่างไร จะนำโมเดลไปใช้อย่างไร มีหลักการใดที่ส่งเสริมความสำเร็จเพื่อการนำไปใช้ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ที่มีประสบการณ์การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอย่างน้อย 1 ชิ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ขั้นตอนแรก แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่ม โดยตัวแปรที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มได้แก่ ภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกันของนักศึกษา ขั้นตอนที่สอง สุ่มอย่างง่าย เพื่อให้ได้นักศึกษาจากภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้กลุ่มละประมาณ 100 คน และนักศึกษาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด 81 คน รวมข้อมูลในการวิจัยเป็นนักศึกษาจำนวน 397 คน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ จากนั้นสัมภาษณ์เกี่ยวกับโมเดลและสารสนเทศที่ได้รับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1-4 ดังนี้ 1. การศึกษาสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตัวแปร 21 ตัว เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวัง และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงของกลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกันโดยใช้ MANOVA 2. การศึกษาความต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงของตัวแปรทั้ง 21 ตัว ด้วยสถิติ t-test เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยค่าความต่างที่ได้ของกลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกันโดยใช้ MANOVA และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่เมื่อพบว่าค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คู่ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3. การพัฒนาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำ

เชิงจริยธรรมของนักศึกษาโดยนำค่าความต่างค่าเฉลี่ยในข้อ 2 พัฒนาโมเดลตามกรอบแนวคิดของจุฑาทิพย์ สร้างสุวรรณ (2565) ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ตรวจสอบความสอดคล้องโดยใช้สถิติ χ^2 และค่าดัชนีชี้วัดความกลมกลืนของโมเดล 4. การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียน โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุ พิจารณาดัชนีความสอดคล้อง Global Goodness of Fit Statistics ได้แก่ χ^2, GFI, RMR

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาออกเป็นประเด็นย่อยและสังเคราะห์เนื้อหาเป็นประเด็นหลักด้านคุณภาพโมเดลและสารสนเทศที่ได้จากโมเดลที่พัฒนาขึ้น พัฒนาประเด็นที่สังเคราะห์เป็นภาพแสดงสิ่งที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัย

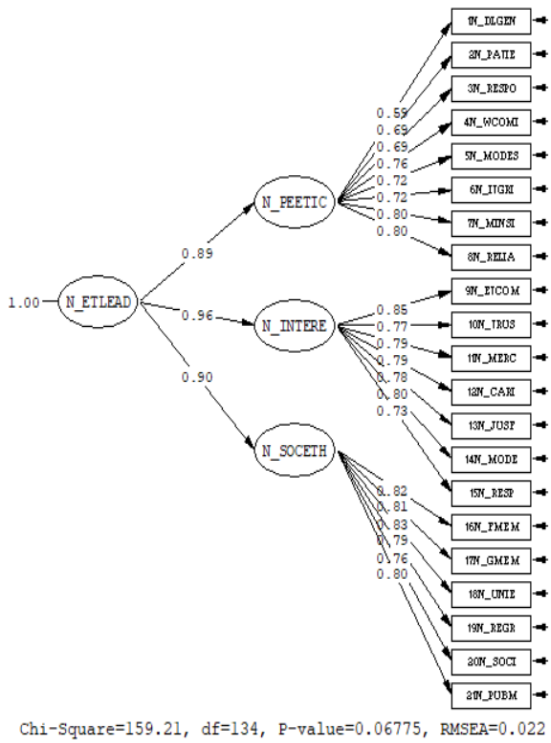
การวิจัยครั้งนี้ให้ความสนใจกับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยหรือหาความต่างค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม พัฒนาโมเดลและตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลของกลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน ผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์เป็น 5 ข้อที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม พบว่า สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาทั้ง 21 ตัวแปร อยู่ในระดับมาก สภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม Mean เป็น 3.990-4.134 S.D. เป็น 0.599-0.709 ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว การมีความรับผิดชอบและการเอาใจใส่ผู้อื่น ส่วนสภาพที่คาดหวังภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม Mean เป็น 4.181-4.311 S.D. เป็น 0.532-0.673 ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว การมีความรับผิดชอบ และการตั้งมั่นในการทำงาน ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังของกลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน พบว่า ทั้ง 21 ตัวแปร มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงหลายตัวแปรมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงโดยรวม พบว่า ค่าความต่างค่าเฉลี่ย (Mean difference) ทุกค่าเป็นบวก เมื่อพิจารณาความต่างค่าเฉลี่ยโดยรวม พบว่าตัวแปรมีความต่างค่าเฉลี่ยระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริง ค่าความต่างอยู่ระหว่าง 0.062-0.950 S.D. เป็น 0.386-0.535 โดยความต่างที่มีค่าสูงที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การเชื่อและปฏิบัติตนตามหลักศาสนา การสื่อสารเชิงจริยธรรม และการมีความรับผิดชอบ ค่าความต่างมี Mean เป็น 0.132, 0.123, 0.950 S.D. เป็น 0.433, 0.430, 0.440 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงโดยรวมโดยใช้ t-test พบว่า

ทั้ง 21 ตัวแปร ค่าเฉลี่ยแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการเปรียบเทียบความต่างค่าเฉลี่ยกลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกันโดย MANOVA พบว่ามีเพียงการสร้างความน่าไว้วางใจ ความเมตตากรุณา และจิตอาสาที่ความต่างค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการพัฒนาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาโดยรวมด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) แสดงดังภาพที่ 1

องค์ประกอบ/ตัวแปร สัญลักษณ์ความต้องการจำเป็น

จริยธรรมต่อตนเอง $N_cPEETIC$

1. ความขยัน $N_cDLGENT$
2. ความอดทน $N_cPATIENT$
3. การมีความรับผิดชอบ $N_cRESPON$
4. ความตั้งมั่นในการทำงาน $N_cWCOMMIT$
5. ความประหยัด $N_cMODESTY$
6. ความซื่อสัตย์ $N_cITGRITY$
7. การยืนหยัดในความดีงาม $N_cMINSIST$
8. การเชื่อและปฏิบัติตนตามหลักศาสนา $N_cRELIAD$

จริยธรรมต่อผู้อื่น $N_cINTERE$

1. การสื่อสารเชิงจริยธรรม $N_cETCOMMU$
2. การสร้างความน่าไว้วางใจ $N_cTRUSTWO$
3. ความเมตตากรุณา N_cMERCI
4. การเอาใจใส่ผู้อื่น $N_cCARING$
5. ความยุติธรรม $N_cJUSFAIR$
6. ความสุภาพอ่อนน้อม $N_cMODEST$
7. การให้เกียรติผู้อื่น $N_cRESPECT$

จริยธรรมต่อสังคม $N_cSOCETH$

1. การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว $N_cFMEMBER$
2. การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม $N_cGMEMBER$
3. การสร้างสามัคคี$N_cUNIENHA$
4. การเคารพกฎระเบียบ $N_cREGRES$
5. จิตสำนึกต่อสังคม $N_cSOCICON$
6. จิตอาสา $N_cPUBMIND$

ภาพที่ 1 โมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

จากภาพที่ 1 โมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษามีค่า χ^2=159.208, df =134, ค่า P=0.068 ค่าดัชนี GFI=0.963 ค่าดัชนี AGFI=0.936 ค่าดัชนี RMR=0.029 ค่าดัชนี RMSEA=0.022 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องชี้ให้เห็นว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่าโมเดลมีความตรง สามารถอธิบายองค์ประกอบความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาได้ โดยองค์ประกอบอันดับสองที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด ได้แก่ ความต้องการจำเป็นจริยธรรมผู้อื่น ต่อสังคม และต่อตนเอง

ค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบอันดับแรกและอันดับสองที่ได้ สามารถนำมาคำนวณในสมการองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมได้ดังสมการ

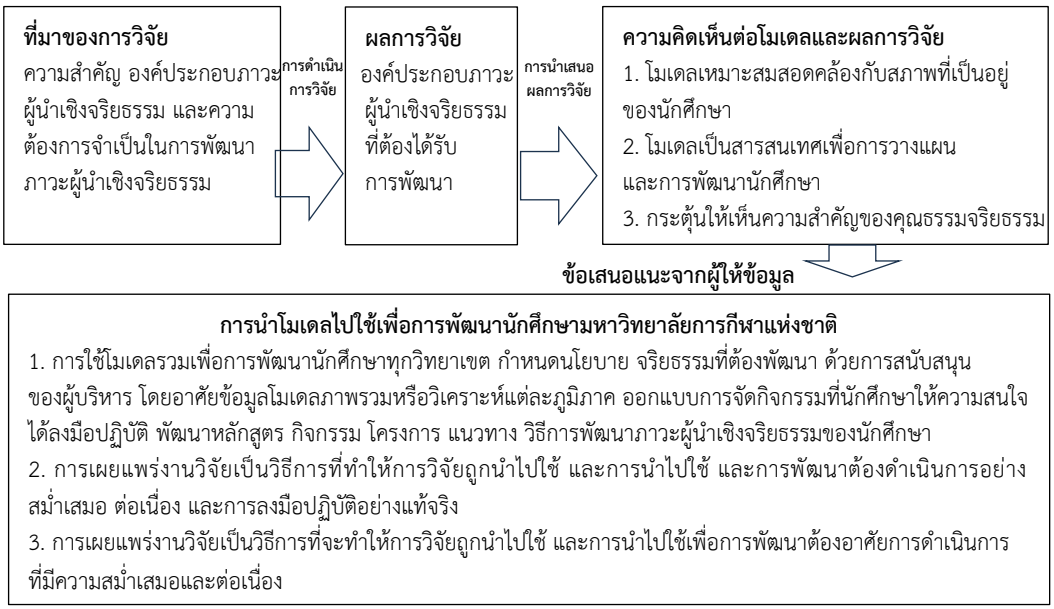
N_cETLEADER = .522(N_cDLGENT)+.613(N_cPATIENT)+.613(N_cRESPON)
+.677(N_cWCOMIT)+.640(N_cMODESTY)+.639(N_cITGRITY)+.716(N_cMINSIST)
+.714(N_cRELAID)+**.812(N_cETCOM)**+**.749(N_cTRUSTW)**+**.754(N_cMERCI)**
+**.757(N_cCARING)**+**.747(N_cJUSFAIR)**+**.772(N_cMODEST)**+.706(N_cRESPEC)
+.736(N_cFMEMBE)+.727 (N_cGMEMBE)+**.746(N_cUNIENH)**+.713(N_cREGRES)
+.690(N_cSOCICON)+.723(N_cPUBMIND)

เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบทั้งสองอันดับ พบว่า ตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดสามอันดับแรกได้แก่ การสื่อสารเชิงจริยธรรม ความสุภาพอ่อนน้อมและการเอาใจใส่ผู้อื่น น้ำหนักองค์ประกอบมีค่าเป็น 0.812, 0.772 และ 0.757 ตามลำดับ

4. ผลการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา หรือผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์กลุ่มพหุด้วยโปรแกรมลิสเรล พบว่า เมื่อกำหนดรูปแบบโมเดลให้ทั้ง 4 ภูมิภาคเป็นรูปแบบเดียวกัน (Same Pattern) โมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือโมเดลมีความแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม ดัชนี Global Goodness of Fit Statistics มีค่า χ^2=7199.602, df=770 ค่า P=0.000 ค่าดัชนี GFI=0.295 ค่าดัชนี RMR=0.539 แสดงว่าโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน 4 ภูมิภาค มีความแตกต่างกันในเรื่องของรูปแบบโมเดล จึงไม่มีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ขั้นต่อไปเพื่อเปรียบเทียบค่าพารามิเตอร์อื่น ๆ ในโมเดลที่พัฒนาขึ้น

5. ผลการศึกษาคุณภาพโมเดลและสารสนเทศที่ได้จากโมเดลที่พัฒนาขึ้น พบประเด็นดังนี้ 1. องค์ประกอบที่อยู่ในโมเดลครอบคลุมในทุกด้านของการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ทั้งด้านจริยธรรมต่อตนเอง จริยธรรมต่อผู้อื่นและจริยธรรมต่อสังคม 2. ความเหมาะสมของโมเดลเรื่องน้ำหนักองค์ประกอบมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่มีคุณลักษณะจริยธรรมส่วนตนที่ดี แต่เรื่องจริยธรรมต่อผู้อื่น การปฏิบัติต่อผู้อื่นและจริยธรรมต่อสังคมยังต้องได้รับการพัฒนา 3. การนำโมเดลและสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยไปใช้ สามารถนำไปใช้ได้จริงเพื่อการพัฒนา โดยสามารถใช้เป็นพื้นฐานข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานเพื่อการตัดสินใจเลือกองค์ประกอบหรือตัวแปรจริยธรรมที่ต้องการพัฒนา มองหาแนวทางเพื่อการพัฒนาจริยธรรมที่ต้องพัฒนา 4. มหาวิทยาลัยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้ ในการกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนา กำหนดคุณลักษณะที่ต้องพัฒนา คณาจารย์อาจนำตัวแปรคุณลักษณะที่ต้องพัฒนาจากการวิจัยนี้ไปใช้ในการสร้างกิจกรรมพัฒนาทั้งกิจกรรม บูรณาการในวิชาต่าง ๆ จัดกิจกรรม โครงการ หรือการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ทำให้นักศึกษา

ได้มีโอกาสพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจริยธรรมต่อผู้อื่นและจริยธรรมต่อสังคม ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การวิเคราะห์จริยธรรมจากกรณีศึกษาตัวอย่างบุคคล 5. การนำโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการวางแผนหรือออกแบบกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาสามารถกำหนดเป็นนโยบายจากส่วนกลาง หรือให้วิทยาเขตแต่ละภูมิภาคปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม เนื่องจากแต่ละภูมิภาคอาจจะมีความแตกต่างในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม 6. ความสำเร็จของการนำโมเดลไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดในการพัฒนานักศึกษา แต่ต้องดำเนินการต่อไปว่าจะทำอย่างไร มีวิธีการ กิจกรรมใดที่ช่วยพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา การวิจัยนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องมองเห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม โดยสิ่งที่จะทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหาร การดำเนินการของคณาจารย์อย่างมีคุณภาพในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จัดกิจกรรมที่นักศึกษาสนใจ เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ การลงมืออย่างจริงจัง ต่อเนื่อง สิ่งที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 สิ่งที่ได้รับจากการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในภาพที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า การดำเนินการวิจัยที่เริ่มต้นจากวิจัยเชิงปริมาณ โดยการพัฒนาโมเดลองค์ประกอบความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา ตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน นำเสนอผลการวิจัยต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำให้ได้

สารสนเทศว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง เหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้กลุ่มผู้บริหาร บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ทำให้บุคคลเห็นความสำคัญ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา และส่งเสริมให้เกิดการศึกษาค้นคว้า การดำเนินการเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในทั้งสามด้าน ได้แก่ จริยธรรมต่อตนเอง จริยธรรมต่อผู้อื่น และจริยธรรมต่อสังคม รวมตัวแปร 21 ตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอันดับแรกในส่วนสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริง ได้แก่ การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ความรับผิดชอบ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยตัวแปรทุกตัว พบว่าทุกตัวแปรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริง แสดงว่านักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มีความเป็นผู้มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณลักษณะองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการหรือความคาดหวังของสังคมในระดับมาก สอดคล้องกับงานของไวพจน์ จันทร์เสม และคณะ (2566) และวิษณุ อรุณเมฆ และวรพล แสนจันทร์ (2566) ที่พบว่านักศึกษาทางการพลศึกษาเป็นผู้มีคุณธรรมอยู่ในระดับมาก มีความซื่อสัตย์สุจริต เมตตากรุณา มีระเบียบวินัย รับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรมและภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูง แต่นักศึกษายังควรได้รับการพัฒนาในเรื่องปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และจริยธรรมด้านอื่น ๆ

2. ผลการศึกษาความต่างค่าเฉลี่ยระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา พบว่า ค่าความแตกต่างเฉลี่ยระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงโดยรวมทุกค่าเป็นบวก ค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังสูงกว่าสภาพที่เป็นจริง โดยตัวแปรที่มีค่าความต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังและค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงสูงที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การเชื่อและปฏิบัติตนตามหลักศาสนา การสื่อสารเชิงจริยธรรมและการมีความรับผิดชอบ แสดงว่าคุณลักษณะข้างต้นมีความจำเป็นต้องการพัฒนาในฐานะที่นักศึกษาจะเป็นผู้นำ จำเป็นต้องมีการปฏิบัติดี และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่มารับบริการหรือเกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อการดำเนินงานของตนในอนาคต สอดคล้องกับวิไลลักษณ์ รู้กิจและคณะ (2567) ที่เสนอว่าบุคคลที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะตั้งมั่นในการทำงานของตน มีจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น เป็นศูนย์รวมจิตใจให้ผู้อื่นทำงานเป็นทีม คำนึงถึงเอาใจใส่ผู้อื่น สื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างมาตรฐานทางจริยธรรมและความไว้วางใจ

3. ผลการพัฒนาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา พบว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่าโมเดลมีความตรงสามารถ

อธิบายความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาได้ องค์ประกอบอันดับสองที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากไปน้อย ได้แก่ ความต้องการจำเป็นจริยธรรมผู้อื่น ต่อสังคม และต่อตนเอง ตัวแปรที่มีผลคูณน้ำหนักองค์ประกอบสองอันดับมากในลำดับต้น ได้แก่ การสื่อสารเชิงจริยธรรม ความสุภาพอ่อนน้อม การเอาใจใส่ผู้อื่น ดังนั้น หากต้องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมให้กับนักศึกษา สิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาเป็นอันดับต้นคือจริยธรรมต่อผู้อื่น ต่อสังคม เนื่องจากเป็นคุณลักษณะที่สังคมคาดหวัง การขาดจริยธรรมเหล่านี้จะทำให้เกิดปัญหามากมายในการอยู่ร่วมกันในระดับบุคคลหรือระดับองค์กร จริยธรรมเหล่านี้จึงต้องได้รับการพัฒนา รวมถึงการพัฒนาจริยธรรมระดับบุคคลด้วย (พระครูสิริกาญจนาภิรักษ์ (ศุภชัย เหมือนอินทร์), 2562) สอดคล้องกับ Bujang et al. (2025) ที่เสนอว่าผู้นำเชิงจริยธรรมต้องพัฒนาตนแสดงออกค่านิยมทางจริยธรรม ซื่อสัตย์ มีมารยาท รับผิดชอบ ยุติธรรม เอาใจใส่ผู้อื่น ใส่ใจการสื่อสาร รับผิดชอบสังคม ใส่ใจการรับผิดชอบของสมาชิกดูแลสังคม สิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างยั่งยืน

4. ผลการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา พบว่า โมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่า โมเดลมีการแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เบื้องต้นในการวิจัยที่ทำการทดสอบความต่างค่าเฉลี่ยระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตที่ต่างกัน ผลการวิเคราะห์ด้วย MANOVA พบว่า ความต่างค่าเฉลี่ย 3 ตัวแปรมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขตของนักศึกษาเป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำให้เกิดความต่างค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวัง การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาแต่ละกลุ่มจึงควรมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิษณุ อรุณเมฆ และวรพล แสนจันทร์ (2566) ที่พบว่า มีความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติที่มาจากภูมิภาคที่ต่างกัน แตกต่างจากการวิจัยของไวพจน์ จันทร์เสมและคณะ (2566) ที่พบว่านักศึกษาของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูง และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านคุณธรรมจริยธรรมของกลุ่มนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคที่ต่างกัน พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านคุณธรรม จริยธรรมของกลุ่มนักศึกษามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. การศึกษาคุณภาพโมเดลและสารสนเทศที่ได้จากโมเดลที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยพบว่าข้อมูลที่ได้มีความเหมาะสม โมเดลสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง เนื่องจากการพัฒนาโมเดลดำเนินการอย่างเป็นระบบ ส่วนผลการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลสามารถนำไปใช้เป็นสารสนเทศเพื่อกำหนดคุณลักษณะความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ต้องพัฒนากล่าวคือการพัฒนานักศึกษาต้องคำนึงถึงภูมิภาคที่ตั้งวิทยาเขต ผู้พัฒนาต้องทำความเข้าใจลักษณะของนักศึกษาลักษณะความเป็นภูมิภาคของที่ตั้ง วิถีชีวิตในท้องถิ่น สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาในแต่ละภูมิภาค สอดคล้องกับแนวคิดของ

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542) ที่เสนอว่าการพัฒนาโมเดลลิสเรลหรือโมเดลโดยทั่วไป นักวิจัยพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดล เพื่อให้นักวิจัยสามารถตัดสินใจได้ว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องหรือไม่ อย่างไร ด้วยการพัฒนาและทดสอบอย่างเป็นระบบ และไม่ว่าผลที่ได้จากการวิเคราะห์โดยใช้กลยุทธ์กลุ่มพหุโดยโมเดลลิสเรลจะมีการแปรเปลี่ยนหรือไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม ผลการวิจัยต่างก็เป็นสารสนเทศเพื่อนำไปใช้วางแผนพัฒนากลุ่มประชากรในการวิจัยนั้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยให้สารสนเทศโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่พัฒนาจากการวิเคราะห์หาความต่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พัฒนาโมเดลประกอบด้วยตัวแปร 21 ตัว แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบความแปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มาจากวิทยาเขตที่ตั้งในภูมิภาคที่ต่างกัน ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า โมเดลมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง ดังนั้นการนำโมเดลไปใช้ประโยชน์เพื่อตัดสินใจเลือกองค์ประกอบที่ต้องพัฒนาจึงต้องพิจารณาว่าที่ตั้งของวิทยาเขตอยู่ในภูมิภาคใด เพื่อทำความเข้าใจวางแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับลักษณะประจำภูมิภาค วิถีความการดำเนินและพิจารณาเลือกองค์ประกอบที่ต้องพัฒนาเร่งด่วน การวิจัยนี้กระตุ้นให้บุคคลทุกภาคส่วนได้แสวงหาแนวทาง รูปแบบ วิธี กิจกรรม เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การศึกษาสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงโดยรวม พบว่า สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาทั้งสามด้าน 21 ตัวแปร อยู่ในระดับมาก แสดงว่านักศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะดังกล่าว แต่ก็ยังคงมีความต้องการของสังคมในการพัฒนาคุณลักษณะเหล่านั้นสูง เช่นเดียวกับผลการศึกษาความต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงโดยรวมทุกค่าเป็นบวก แสดงว่านักศึกษายังต้องได้รับการพัฒนาเนื่องจากมีคุณลักษณะตามสภาพที่เป็นจริงต่ำกว่าสภาพที่สังคมคาดหวังในทุกด้าน

2. ผลการวิจัยพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลนักศึกษา ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาควรดำเนินการจากการพัฒนาความต้องการจำเป็นจริยธรรมต่อผู้อื่นและต่อสังคมซึ่งมีน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่าความต้องการจำเป็นจริยธรรมต่อตนเอง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์น้ำหนักองค์ประกอบจะพบว่า นักศึกษาควรได้รับการพัฒนาด้านการสื่อสารเชิงจริยธรรม ความสุภาพอ่อนน้อม การเอาใจใส่ผู้อื่น เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมากกว่าตัวแปรอื่น ๆ

3. การนำสารสนเทศจากการวิจัยไปใช้เพื่อการพัฒนา เนื่องจากผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษามีการแปรเปลี่ยนระหว่าง กลุ่ม การนำโมเดลไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต้องคำนึงถึงความเป็นกลุ่มนักศึกษาในภูมิภาค

4. การนำโมเดลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนานักศึกษาร่วมกับการพัฒนาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง แม้โมเดลจะมีความเหมาะสม ผลการวิจัยมีประโยชน์มาก อย่างไรก็ตามการนำผลไปใช้ให้เกิดผลต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การเผยแพร่ผลการวิจัยสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง การนำไปใช้ของผู้ที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนของผู้บริหาร คุณภาพการดำเนินการ ความต่อเนื่องสม่ำเสมอ การศึกษาข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้การนำโมเดลไปใช้เกิดผลที่แท้จริงได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อนำองค์ประกอบที่ได้จากการวิจัยไปหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษา ขยายขอบเขตการศึกษาโมเดลความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเพื่อให้สารสนเทศกับผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานักศึกษา การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนา การพัฒนานวัตกรรม หลักสูตร โปรแกรม โครงการ หรือกิจกรรมที่เหมาะสม หรือแม้แต่การวิจัยเพื่อพัฒนาโมเดลของนักศึกษาในแต่ละกลุ่มภูมิภาค เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม วิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนโดยใช้กลุ่มตัวอย่างอื่น เพื่อยืนยันผลการวิเคราะห์ในวิจัยนี้

2. การขยายขอบเขตการศึกษาโดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพิ่มคุณลักษณะที่เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่สอดคล้องกับสภาพการที่เปลี่ยนไป หรือเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาทุกคณะเพื่อนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในบริบทที่กว้างขึ้น

3. การใช้วิธีวิทยาการวิจัยที่หลากหลายเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์จากกลุ่มที่หลากหลาย ประเมินความต้องการจำเป็นด้วยวิธีหลากหลาย ศึกษาแนวทางพัฒนาด้วยวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลความต้องการจำเป็น วิธีวิทยาการวิจัยเหล่านี้จะทำได้รับสารสนเทศเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จุฑาทิพย์ สร้วงสุวรรณ. (2565). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*. สมุทรสาคร: มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระครูสิริกาญจนาภิรักษ์ (ศุภชัย เหมือนอินทร์). (2562). การแก้ปัญหาทางจริยธรรมในระดับบุคคล ชุมชน และสังคม. *วารสารการสอนสังคมศึกษา,* 1(2), 113-128.

วิไลลักษณ์ รู้กิจ และคณะ. (2567). ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงของโลก. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 7(2), 427-446.

วิษณุ อรุณเมฆ และวรพล แสนจันทร์. (2566). ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ในการเรียนออนไลน์ ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*, 15(3), 241-254.

ไวพจน์ จันทร์เสม และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงการออกกำลังกายและกีฬาของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 29(4), 92-102.

Ahmad, S. et al. (2020). Is the Meaning of Ethical Leadership Constant Across Cultures? A Test of Cross-Cultural Measurement Invariance. *International Journal of Manpower*, 41(8), 1323-1340.

Aldhmadi, B. K. et al. (2024). Ethical Leadership Behaviors of Senior Managers Perceived by the Junior Managers Working in Public Hospitals in Hail, Saudi Arabia. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 40(5), 841-845.

Bujang, M. et al. (2025). Evaluating the Content Validity of Instruments for Measuring Principal's Ethical Leadership Practices Using the Content Validity Ratio (CVR) Method. *E-BANGI Journal*, 22(1), 99-108.

Kaduma, K. D. (2024). Compliance Toward Ethical Leadership Among School Principals: A Synthesis of Qualitative Research-Based Evidences. *Compliance Toward Ethical Leadership Among School Principals: A Synthesis of Qualitative Research-Based Evidences*, 16(1), 6-15.

Lapointe, C. et al. (2016). An International Cross-Cultural Validation of the Ethical Leadership Questionnaire (ELQ). *International Studies in Educational Administration (Commonwealth Council for Educational Administration & Management (CCEAM))*, 44(2), 55-76.

McGahey. S. & Cameron, I. (2002). Model Transformations in Multi Scale Modelling. Editor(s): Johan Grievink, Jan van Schijndel, Computer Aided Chemical Engineering, *Elsevier*, 10, 925-930.

Minte-Vera, C. V. et al. (2024). *The Use of Conceptual Models to Structure Stock Assessments: A Tool for Collaboration and for Modelling What to Model*. Retrieved March 20, 2023, from https://shorturl.asia/I51Oe

การพัฒนาศักยภาพ และแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่นของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน*

DEVELOPMENT OF CHIANG SAEN COMMERCIAL PORT'S CAPABILITIES AND STRATEGIES FOR ALTERNATIVE REVENUE GENERATION

คุณานันท์ ทยายุทธ[1], ชาติชาย เขียวงามดี[2], กฤษฎา ดิเรกวัฒนะ[2]
Kunanunt Tayayuth[1], Chatchai Khiewngamdee[2], Kritsada Direkwattana[2]
[1]สถาบันด้านการขนส่งทางน้ำและโลจิสติกส์ การท่าเรือแห่งประเทศไทย,
[2]มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
[1]Maritime And Logistics Institute Port Authority of Thailand,
[2]Chiang Mai University
Corresponding Author E-mail: kritsada.direkwattan@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาศักยภาพในการให้บริการของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน 2. ศึกษาแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่นของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนโดยงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการประชุมกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน และองค์กรภาคเอกชนที่ใช้บริการท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนเป็นประจำ หรือคาดว่าจะได้ใช้บริการท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนในอนาคต ซึ่งแบ่งเป็นตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 11 หน่วยงาน และตัวแทนองค์กรภาคเอกชน จำนวน 8 องค์กร โดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินศักยภาพท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน และชุดคำถามปลายเปิดในการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าศักยภาพของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนในด้านบุคลากรเป็นปัจจัยที่มีศักยภาพมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ และด้านกระบวนการให้บริการ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.45, 3.98 และ 3.95 ตามลำดับ 2. ศักยภาพและแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่นของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนควรดำเนินการ ดังนี้ 1. เพิ่มการให้บริการของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนในด้านอื่น เช่น จุดให้เช่าพื้นที่จอดเรือ

*Received June 20, 2025; Revised August 4, 2025; Accepted August 10, 2025

2. จัดตั้งเขตปลอดอากร (Free Zone) เช่น จัดตั้งเขตอากรสำหรับสินค้าทั่วไปและสินค้าประเภทรถยนต์ จัดตั้งศูนย์รวบรวมสินค้า (Fulfillment Center) 3. การพัฒนาพื้นที่โดยรอบท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจ 4. จัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้างการยอมรับและการรับรู้ของบุคคลทั่วไปที่มีต่อท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน และ 5. จัดตั้งโครงการท่าเรือปศุสัตว์เพื่อส่งออกสัตว์มีชีวิต

คำสำคัญ: ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน; ศักยภาพการให้บริการ; แนวทางการหารายได้

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to study the service potential of the Chiang Saen Commercial Port, and 2. to study strategies for generating income through alternative channels for the Chiang Saen Commercial Port. This research was conducted by a mixed-method approach, collecting data from key informants through focus group discussions by purposive sampling techniques, selecting representatives from government agencies involved in the operations of the Chiang Saen Commercial Port, and private sector organizations that currently use or were expected to use the services of the port in the future. The samples consisted of representatives from 11 government agencies and 8 private sector organizations. A questionnaire was used to assess the port's potential, and open-ended questions were used for in-depth interviews. Data were analyzed using descriptive statistics and content descriptive interpretation.

The research findings revealed that: 1. Key informants perceived personnel to be the most significant potential factor of the Chiang Saen Commercial Port, followed by products and services, and service processes, with average scores of 4.45, 3.98, and 3.95 respectively. 2. The port's capabilities and alternative revenue-generating strategies included: 1. expanding service offerings such as establishing rental spaces for boat docking; 2. establishing a Free Zone, including bonded areas for general goods and vehicles, and a Fulfillment Center; 3. developing the surrounding areas of the port into economic zones; 4. organizing promotional activities to increase public recognition and acceptance of the port; and 5. launching a livestock port project for the export of live animals.

Keywords: Chiang Saen Commercial Port; Service Potential; Revenue Streams

บทนำ

การท่าเรือแห่งประเทศไทย (กทท.) เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่มีการดำเนินกิจการในการบริหารท่าเรือระหว่างประเทศและในประเทศ โดยมีท่าเรือที่อยู่ในความรับผิดชอบของการท่าเรือแห่งประเทศไทย จำนวน 5 แห่ง ประกอบด้วย ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน ท่าเรือเชียงของ ท่าเรือกรุงเทพ ท่าเรือแหลมฉบัง และท่าเรือระนอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน่วยงานที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

แต่ทั้งนี้การดำเนินกิจการท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การตลาด รวมถึงแรงกดดันจากสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การระบาดของโรค COVID-19 ทำให้เกิดผลกระทบขึ้นกับการดำเนินกิจการต่าง ๆ (Kähkönen et al., 2021) โดยท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนเป็นท่าเรือหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจก็ได้รับผลกระทบทำให้ต้องปิดการดำเนินกิจการเป็นระยะเวลานาน หากพิจารณาถึงรายรับและรายจ่ายของท่าเรือเชียงแสนตั้งแต่ปีงบประมาณ 2561-2566 จะพบว่าผลประกอบการของท่าเรือเชียงแสนมีผลประกอบการขาดทุนสะสมทั้งสิ้น 62,400,089.44 บาท ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลประกอบการของท่าเรือเชียงแสนปีงบประมาณ 2561-2566

ปีงบประมาณ	รายรับรวม	รายจ่ายรวม	รวม
2564	7,532,548.60	23,223,232.25	-15,690,683.65
2565	8,858,781.72	24,245,120.27	-15,386,338.55
2566	8,376,524.37	12,530,075.68	-4,153,551.31
รวม	**62,394,724.21**	**124,794,813.65**	**-62,400,089.44**

จะเห็นได้ว่า ในช่วงการแพร่ระบาดอย่างหนักของ COVID-19 มีผลประกอบการโดยมีสาเหตุหลักมาจากการค้าชายแดนหยุดชะงัก ทำให้ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าชายแดนเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งสินค้า โดยหันไปใช้รูปแบบการขนส่งทางบกผ่านเส้นทาง r3a (ภูวนาท ฟักเกตุ, 2563) อย่างไรก็ตาม แม้การแพร่ระบาดของ COVID-19 จะดีขึ้น แต่ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าชายแดนยังกลับมาใช้บริการท่าเรือไม่มากนักทำให้ผลการดำเนินงานขาดทุนจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนก็ยังคงมีความสำคัญต่อระบบการขนส่งสินค้าชายแดน อีกทั้งยังมีศักยภาพในด้านของพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับท่าเรือเชียงแสนได้จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อปรับการดำเนินกิจการของท่าเรือเชียงแสนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ประกอบการขนส่งสินค้าให้กลับมาใช้บริการท่าเรือเชียงแสนเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องผลประกอบการท่าเรือที่ลดลงจนทำให้เกิดภาวะขาดทุน บทบาทหน้าที่ของท่าเรือที่เชื่อมต่อการเดินทางขนส่ง หรือแม้แต่พฤติกรรมของผู้ประกอบการขนส่งที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการแพร่ระบาด COVID-19 จึงก่อให้เกิดโครงการศึกษาศักยภาพและพัฒนาช่องทางการหารายได้ของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาศักยภาพในการให้บริการของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน
2. ศึกษาแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่นของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ศึกษาแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่น โดยผู้วิจัยใช้การคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากผู้วิจัยต้องการข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และวิธีการประชุมกลุ่มเป้าหมาย (Focus Group)

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน จำนวน 19 หน่วยงาน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็นตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 11 หน่วยงาน และองค์กรภาคเอกชน จำนวน 8 องค์กร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

3.1 แบบบันทึกข้อมูลระดับคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง โดยในส่วนนี้ผู้วิจัยใช้ระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ 1 ศักยภาพน้อยที่สุด 2 มีศักยภาพน้อย 3 มีศักยภาพปานกลาง 4 มีศักยภาพมาก และ 5 มีศักยภาพมากที่สุด โดยจะแปลผลตามระดับค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง มีศักยภาพมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง มีศักยภาพมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง มีศักยภาพปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง มีศักยภาพน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง มีศักยภาพน้อยที่สุด

3.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และเครื่องมือบันทึกเสียง โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เสนอความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาศักยภาพท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนเพื่อหาแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามระดับคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนในด้านต่าง ๆ และบันทึกข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจดบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สอบถามที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยมีประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์ คือ ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนจะสามารถพัฒนาศักยภาพดำเนินการและมีแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่นได้อย่างไร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาร้อยละในการแสดงข้อมูล

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยทำการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการบันทึกภาคสนามและการบันทึกเสียง และทำการจัดรหัสข้อมูล (Coding) ที่มีประเด็นสำคัญเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล (Thematic Coding) และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Narrative Analysis) เพื่อนำเสนอข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ศึกษาศักยภาพในการให้บริการของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน ออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ 1. ศักยภาพด้านผลิตภัณฑ์และบริการ 2. ศักยภาพด้านราคา 3. ศักยภาพด้านช่องทางการให้บริการ 4. ศักยภาพด้านการส่งเสริมการตลาด 5. ศักยภาพด้านบุคลากร 6. ศักยภาพด้านลักษณะทางกายภาพ และ 7. ศักยภาพด้านกระบวนการ ดังแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ระดับคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนในด้านต่าง ๆ

ศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน	คะแนน	S.D.	ระดับศักยภาพ
ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (Product and Service)	3.98	0.84	มาก
ด้านราคา (Price)	2.75	0.67	ปานกลาง
ด้านช่องทางการให้บริการ (Place/Channel Distribution)	3.44	0.50	มาก
ด้านการส่งเสริมการขาย/การตลาด (Promotion)	2.00	0.77	น้อย
ด้านบุคคลากร (People)	4.45	0.55	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ (Process)	3.95	0.88	มาก
ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	3.52	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนมีศักยภาพด้านบุคลากรในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.45 รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.98 และด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ย 3.95 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกลุ่มตัวอย่างชื่นชมการทำการของพนักงานท่าเรืออย่างมากในการใช้บริการที่รวดเร็วและเต็มใจในการให้บริการ นอกจากนี้ ศักยภาพด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ศักยภาพ

ด้านช่องทางการให้บริการ ศักยภาพด้านลักษณะทางกายภาพ และศักยภาพด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์ที่ระบุว่าศักยภาพในด้านต่าง ๆ เหล่านี้เป็นจุดแข็งของท่าเรือ แต่อย่างไรก็ตาม ศักยภาพด้านการส่งเสริมการตลาดเป็นด้านที่มีศักยภาพน้อยที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 2.00 เนื่องจากเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ทำให้มีข้อจำกัดด้านระเบียบทำให้ไม่สามารถดำเนินการด้านดังกล่าวได้เต็มที่ จากตารางที่ 2 สามารถแยกรายละเอียดในการประเมินผลศักยภาพในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านผลิตภัณฑ์และบริการ

ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (Product and Service)	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	ระดับศักยภาพ
ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน	4.38	0.89	มากที่สุด
เส้นทางที่ให้บริการ (การขนส่งไปยังท่าเรืออื่น ๆ)	3.25	0.46	ปานกลาง
ด้านท่าเทียบเรือ	4.25	0.76	มากที่สุด
ด้านโครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น อุปกรณ์สำหรับการขนถ่ายสินค้า อุปกรณ์สำหรับขนถ่ายตู้สินค้า เป็นต้น	4.00	0.53	มาก
ระยะเวลาในการดำเนินการทั้งหมดตั้งแต่รับสินค้าถึงสินค้าออกจากท่าเรือ	4.38	0.92	มากที่สุด
มีการจัดทำเอกสารที่รวดเร็ว และโปร่งใส	3.88	0.99	มาก
มีการให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เช่น กรมเจ้าท่า ด่านศุลกากร ด่านตรวจพืชและสัตว์ เป็นต้น	4.25	0.89	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (Product and Service)	**3.98**	**0.84**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ และระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่รับสินค้าถึงสินค้าออกจากท่าเรือมีศักยภาพมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.38 รองลงมาคือ ศักยภาพของทำเลที่ตั้ง ท่าเทียบเรือ และการให้บริการแบบจุดเดียว มีค่าเฉลี่ย 4.25 และศักยภาพด้านโรงพักสินค้าหรือโกดัง และการจัดทำเอกสารที่รวดเร็วและโปร่งใส มีค่าเฉลี่ย 3.88 ตามลำดับ สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่า ศักยภาพการดำเนินการมีความแตกต่างจากท่าเรือเอกชนรายอื่น เนื่องจากเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับของรัฐบาลทำให้มีความน่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตาม เมื่อดูจากค่าเฉลี่ยจะพบว่า ศักยภาพด้านเส้นทางที่ให้บริการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งอาจเป็นผลจากลักษณะทางด้านภูมิภาคศาสตร์ที่ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนสามารถส่งออกไปได้เพียงท่าเรือในบริเวณเทศเมียนมา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐประชาชนจีนเท่านั้น

ตารางที่ 4 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านราคา

ด้านราคา (Price)	คะแนน	S.D.	ระดับศักยภาพ
ราคาค่าบริการมีความเหมาะสม	2.48	0.53	น้อย
การชำระเงินที่โปร่งใส ตรวจสอบได้	3.25	0.53	ปานกลาง
คิดค่าบริการเปรียบเทียบกับท่าเรืออื่น	2.25	0.52	น้อย
ระยะเวลาในการเรียกชำระเงินของท่าเรือฯ มีความเหมาะสม	3.00	0.46	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยด้านราคา (Price)	**2.75**	**0.67**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 4 พบว่า การชำระเงินที่โปร่งใส ตรวจสอบได้มีศักยภาพมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.25 รองลงมาคือ ระยะเวลาในการเรียกชำระเงินมีความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 3.00 และราคาค่าบริการมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 2.48 ตามลำดับ ในขณะที่ค่าบริการเปรียบเทียบกับท่าเรืออื่นมีศักยภาพน้อยที่สุด จากการสัมภาษณ์พบว่ามีการตั้งราคาค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับท่าเรือใกล้เคียง

ตารางที่ 5 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านช่องทางการให้บริการ

ด้านช่องทางการให้บริการ (Place/Channel Distribution)	คะแนน	S.D.	ระดับศักยภาพ
ช่องทางการติดต่อสื่อสารในการให้บริการ	3.38	0.52	ปานกลาง
การเข้าถึงข้อมูลรายละเอียดการให้บริการ	3.25	0.46	ปานกลาง
การคำนวณค่าใช้จ่ายในการให้บริการเบื้องต้น	3.63	0.52	มาก
มีช่องทางในการขอใบเสนอราคาบริการ ได้สะดวก รวดเร็ว	3.50	0.53	มาก
คะแนนเฉลี่ยด้านช่องทางการให้บริการ (Place/Channel Distribution)	**3.44**	**0.50**	**มาก**

จากตารางที่ 5 พบว่า การคำนวณค่าใช้จ่ายในการให้บริการเบื้องต้นมีศักยภาพมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.63 รองลงมาคือ ความสะดวกรวดเร็วในการขอใบเสนอราคาสินค้าได้สะดวก มีค่าเฉลี่ย 3.50 และช่องทางในการติดต่อสื่อสารในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 3.38 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านการส่งเสริมการขาย/การตลาด

ด้านการส่งเสริมการขาย/การตลาด (Promotion)	คะแนน	S.D.	ระดับศักยภาพ
มีการเสนอส่วนลด หรือทางเลือกที่ดีกว่าในการใช้บริการ	2.00	0.35	น้อย
ประชาสัมพันธ์ ส่วนลดหรืออื่น ๆ	1.63	0.35	น้อยที่สุด
มีการสอบถามถึงแนวโน้มการนำเข้า-ส่งออก และเสนอราคาที่ต่ำกว่าท่าเรืออื่น	2.75	0.46	ปานกลาง
การให้ส่วนลดหรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อใช้บริการในพันธมิตรทางธุรกิจหรือท่าเรืออื่นภายใต้การท่าเรือแห่งประเทศไทย	1.63	0.49	น้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยด้านการส่งเสริมการขาย/การตลาด (Promotion)	**2.00**	**0.77**	**น้อย**

จากตารางที่ 6 พบว่า การสอบถามถึงแนวโน้มการนำเข้า-ส่งออก และเสนอราคาที่ต่ำกว่าท่าเรืออื่นมีศักยภาพมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.75 รองลงมาคือ การเสนอส่วนลดหรือทางเลือกที่ดีกว่าในการใช้บริการ มีค่าเฉลี่ย 2.00 และการประชาสัมพันธ์ ส่วนลดหรืออื่น ๆ และการให้ส่วนลดหรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อใช้บริการในพันธมิตรทางธุรกิจหรือท่าเรืออื่นภายใต้การท่าเรือแห่งประเทศไทยเป็นด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 1.63 แต่อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ พบว่า ท่าเรือเคยสอบถามถึงรูปแบบการนำเข้าและส่งออกอยู่บ้าง แต่ไม่ได้รับการปรับปรุงตามที่เสนอไป แต่ก็ยังมีความเข้าใจว่าการปรับราคาหรือค่าธรรมเนียมค่อนข้างเป็นไปได้ยาก เนื่องจากติดขัดเรื่องระเบียบของหน่วยงานและกฎระเบียบอื่น ๆ

ตารางที่ 7 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านบุคลากร

ด้านบุคคลากร (People)	คะแนน	S.D.	ระดับศักยภาพ
ความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน	4.38	0.74	มากที่สุด
อัธยาศัยที่ดีต่อการให้บริการ	4.63	0.52	มากที่สุด
ความน่าเชื่อถือ	4.38	0.52	มากที่สุด
การสื่อสารที่เข้าใจง่าย มีความถูกต้อง ตรงเวลา และไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย	4.50	0.53	มากที่สุด
ความกระตือรือร้น รวดเร็ว และให้ความสนใจในการบริการ	4.38	0.52	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยด้านบุคคลากร (People)	**4.45**	**0.55**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 7 พบว่า อัธยาศัยที่ดีต่อการให้บริการมีศักยภาพมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 4.63 รองลงมาคือ ด้านการสื่อสารที่เข้าใจง่าย มีความถูกต้อง ตรงเวลาและไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย มีค่าเฉลี่ย 4.50 และด้านความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน ด้านความน่าเชื่อถือและด้านความกระตือรือร้น รวดเร็วและให้ความสนใจในการบริการ มีค่าเฉลี่ย 4.38 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านกระบวนการ

ด้านกระบวนการ (Process)	คะแนน	S.D.	ระดับศักยภาพ
ระบบส่งใบเสนอราคาชัดเจนและตรงเวลา	4.38	0.74	มากที่สุด
กระบวนการจัดทำเอกสารได้รวดเร็วและถูกต้อง	3.75	0.89	มาก
มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน	4.00	0.93	มาก
การให้บริการอย่างเสมอภาคตามลำดับก่อนหลัง และไม่เลือกปฏิบัติ	3.63	0.92	มาก
สามารถแก้ปัญหา ได้รวดเร็วและถูกต้อง	4.00	0.93	มาก
คะแนนเฉลี่ยด้านกระบวนการ (Process)	**3.95**	**0.88**	**มาก**

จากตารางที่ 8 พบว่า ระบบส่งใบเสนอราคาชัดเจนและตรงเวลาเป็นด้านที่มีศักยภาพมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 4.38 รองลงมาคือ ด้านขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 และด้านกระบวนการจัดทำเอกสารได้รวดเร็วและถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย 3.75 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านลักษณะทางกายภาพ

ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	คะแนน	S.D.	ระดับศักยภาพ
ความปลอดภัย	3.50	0.53	มาก
บรรยากาศที่ดี	3.50	0.53	มาก
ความสะอาด	3.88	0.35	มาก
ที่ตั้งของสำนักงานมีความสะดวกในการติดต่อประสานงาน	3.75	0.46	มาก
มีร้านค้าบริเวณภายในท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนและโดยรอบเพียงพอ	3.13	0.64	ปานกลาง
มีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ บริเวณภายในและโดยรอบเพียงพอ เช่นสถานที่พักผ่อน เป็นต้น	3.50	0.53	มาก
มีป้ายบอกสถานที่และขั้นตอนต่าง ๆ ถูกแสดงไว้อย่าง เหมาะสม	3.63	0.52	มาก
สามารถเชื่อมต่อกับสถานที่อื่น ได้สะดวก เช่น ห้างสรรพสินค้า โรงแรม และอื่น ๆ	3.25	0.71	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	**3.52**	**0.56**	**มาก**

จากตารางที่ 9 พบว่า ศักยภาพของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนด้านความสะอาดเป็นด้านที่มีศักยภาพมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.88 รองลงมาคือ ที่ตั้งของสำนักงานมีความสะดวกในการติดต่อประสานงาน มีค่าเฉลี่ย 3.75 และมีป้ายบอกสถานที่และขั้นตอนต่าง ๆ ถูกแสดงไว้อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 3.63 ตามลำดับ

2. ศึกษาแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่นของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนจากข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนองค์กรภาคเอกชน ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่นของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนได้ 5 แนวทาง ดังนี้

2.1 การเพิ่มการให้บริการของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนในด้านอื่น ๆ จากปัญหาที่พบจากการจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมอาจนำไปสู่ปัญหาเรือจอดทิ้งที่ท่าเรือ ทำให้เกิดความแออัด จึงมีข้อเสนอแนวทางเพิ่มเติมเพื่อป้องกันปัญหานี้ ได้แก่

2.1.1 การจัดทำพื้นที่ให้เช่าจอดเรือ โดยการพัฒนาพื้นที่ว่างโดยรอบท่าเรือให้เป็นจุดจอดเรือระยะยาวสำหรับเรือที่รอการขนถ่ายสินค้า หรือมีเหตุจำเป็นต้องจอดนาน โดยมีอัตราค่าธรรมเนียมในการจอดเรือที่เหมาะสมเพื่อจูงใจผู้ประกอบการ และลดปัญหาการจอดทิ้ง นอกจากนี้ ท่าเรืออาจเสนอส่วนลดค่าธรรมเนียมขนถ่ายสินค้าให้กับผู้ที่ใช้บริการเช่าจอดเรือด้วย ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าหากสามารถบริหารจัดการพื้นที่นี้ได้ดี จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของท่าเรือ เนื่องจากมีเรือจอดอยู่หนาแน่น ดูมีความเคลื่อนไหวและคึกคัก

2.1.2 การให้บริการจัดหาสินค้าลงเรือ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการที่มีพื้นที่ว่างบนเรือกับผู้ที่ต้องการขนส่งสินค้าในปริมาณน้อย โดยท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานงาน เพื่อให้เรือที่มีพื้นที่เหลือสามารถรับสินค้าจากผู้ประกอบการรายย่อยได้ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนให้กับผู้ประกอบการ

2.2 การจัดตั้งเขตปลอดอากร (Free Zone) จากข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์พบว่า ทั้งหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคเอกชนมีความเห็นตรงกันว่าควรจัดตั้งเขตปลอดอากรในพื้นที่ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน โดยมีหลายแนวทางให้พิจารณา ได้แก่

2.2.1 เขตปลอดอากรสำหรับการซื้อขายสินค้าทั่วไป โดยเปิดพื้นที่ให้ผู้ประกอบการนำเข้าสามารถเช่าพื้นที่เพื่อจำหน่ายสินค้าโดยไม่ต้องชำระภาษี ณ จุดขาย โดยผู้ซื้อจะเป็นผู้รับผิดชอบในการชำระภาษีสินค้า

2.2.2 เขตปลอดอากรสำหรับการซื้อขายรถยนต์ โดยมีลักษณะการดำเนินการคล้ายกับรูปแบบสินค้าทั่วไป แต่มุ่งเน้นเฉพาะสินค้าประเภทรถยนต์ เพื่อการสร้างตลาดรถใหม่ที่รองรับการเติบโตของแขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีชาวจีนเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษบ่อแก้วประมาณ 300,000 คน ในปี 2566 โดยเป็นการจำหน่ายรถยนต์ผ่านแดน ลดการเสียภาษีซ้ำซ้อนของ 2 ประเทศ ซึ่งจะสามารถช่วยในการเพิ่ม

ขนาดเศรษฐกิจของพื้นที่ อีกทั้งยังสามารถเพิ่มโอกาสในการประกอบกิจการขนส่งเพิ่มขึ้น หรือส่งออกไปต่างประเทศโดยได้รับสิทธิปลอดภาษี เนื่องจากความต้องการรถยนต์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความต้องการสูง

2.2.3 เขตจัดแสดงสินค้าปลอดอากร โดยการใช้พื้นที่ว่างเปล่าในบริเวณท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนมาจัดแสดงสินค้าระหว่างผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

2.2.4 การจัดตั้งศูนย์รวบรวมสินค้า (Fulfillment Center) โดยการจัดศูนย์รวมสินค้าคงคลังที่ให้บริการเก็บ บรรจุ และจัดส่งสินค้า เหมาะสมกับการเป็นจุดกลางการค้าระหว่างประเทศตามแนวชายแดน และหากจัดตั้งในเขตปลอดอากร จะช่วยส่งเสริมธุรกิจในรูปแบบ E-Commerce และโลจิสติกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายจะอนุญาตให้การท่าเรือสามารถจัดตั้งเขตปลอดอากรได้ แต่เนื่องจากพื้นที่ท่าเรืออยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) จึงต้องมีการขอใช้พื้นที่อย่างถูกต้อง โดยมีเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายเป็นผู้ดำเนินการประสานงานหลัก

2.3 การพัฒนาพื้นที่โดยรอบท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจ โดยการยกระดับพื้นที่ชุมชนรอบท่าเรือให้เชื่อมโยงการพัฒนาท่าเรือเข้ากับการส่งเสริมเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยรอบ เช่น การส่งเสริมอาชีพ การเพิ่มแหล่งงาน และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยดึงดูดผู้ใช้บริการท่าเรือมากขึ้น และสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกแก่พื้นที่

2.4 กิจกรรมส่งเสริมการสร้างการยอมรับและการรับรู้เกี่ยวกับท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน โดยการจัดกิจกรรมที่เปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามาใช้งาน เช่น การสร้างลานออกกำลังกาย หรือจัดงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานไม้ดอก หรือเทศกาลดนตรี แม้ว่ากิจกรรมเหล่านี้จะไม่ได้อยู่ในพันธกิจหลักของท่าเรือโดยตรง แต่ถือเป็นกิจกรรมในลักษณะกิจกรรมเพื่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility) ที่สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับท่าเรือได้ ทั้งนี้ควรมีเป้าหมายที่ชัดเจน และดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภายนอก มากกว่าการดำเนินการโดยลำพังของท่าเรือ

2.5 จัดตั้งโครงการท่าเรือปศุสัตว์เพื่อส่งออกสัตว์มีชีวิตในรูปแบบท่าเรือปศุสัตว์ ส่งสัตว์มีชีวิตที่ถูกสุขลักษณะและเป็นไปตามมาตรฐานอนามัยและสิ่งแวดล้อม เป็นมิตรต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสินค้าปศุสัตว์จะเป็นสินค้าสำคัญทั้งในปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากมีปริมาณความต้องการเพิ่มมากขึ้นทุกปี อีกทั้งส่งเสริมเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ที่เป็นรากฐานของประเทศให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมถึงเกษตรกรผู้เพาะปลูกพืชอาหารสัตว์ในพื้นที่ที่จะสามารถสร้างรายได้จากการจำหน่ายพืชอาหารสัตว์ระหว่างรอการขนส่ง โดยทั้งนี้ ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนต้องมีการวางแผนการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานอนามัยและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนอีกทางหนึ่งด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

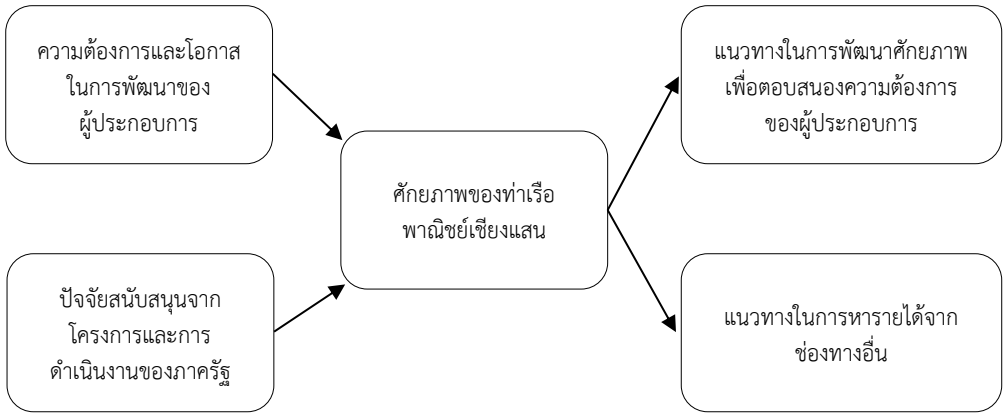
1. ศึกษาศักยภาพในการให้บริการของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ด้านบุคลากรเป็นด้านที่มีศักยภาพมากที่สุดของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน ซึ่งทำให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพ และทำให้องค์กรหรือหน่วยงานสามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ สอดคล้องกับมาริสา อนันทราวัน และโชติ บดีรัฐ (2564) ที่ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏ สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยระบุว่า บุคลากรถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาองค์กร เช่นเดียวกับศจีรัตน์ เมธีสุวภาพ และสมถวิล วิจิตรวรรณา (2562) ที่ทำการศึกษาศักยภาพด้านบุคลากรในองค์กร : การประเมินและพัฒนาที่กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากรจะช่วยให้เกิดประโยชน์แก่ตัวบุคลากรและองค์กรด้วยเช่นกัน นอกจากศักยภาพด้านบุคลากรแล้ว ศักยภาพด้านผลิตภัณฑ์และบริการของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนยังเป็นด้านที่มีศักยภาพรองลงมา ซึ่งเป็นความสามารถขององค์กรที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งการให้บริการที่ดีกับลูกค้านอกจากจะสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าแล้ว ยังสามารถช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในการเข้ารับบริการได้อีกด้วย (ภาวิณี ทองแย้ม, 2560) เช่นเดียวกับปัณฑิตา ยูงทอง และคณะ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการขนส่งทางทะเล กรณีศึกษา บริษัทเอ็กซ์เพิททีม จำกัด และศรีวาลี ทองเลี่ยมนาค และอรพิณ รู้ยิ่ง (2564) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพการให้บริการขนส่งทางทะเลแก่ชาวต่างชาติของเรือเฟอร์รี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยระบุว่า การบริการที่มีคุณภาพจะช่วยสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการและทำให้การดำเนินการขององค์กรประสบความสำเร็จ

2. ศึกษาแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่นของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่นของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคเอกชน ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางในการพัฒนาแนวทางการหารายได้จากช่องทางอื่น รวมถึงแนวทางที่จะสร้างประโยชน์ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องรวมถึงชุมชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงได้ ดังนี้ 1. การเพิ่มการให้บริการของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนในด้านอื่น ๆ เช่น พื้นที่ให้เช่าจอดเรือ และการให้บริการจัดสินค้าลงเรือ การดำเนินการดังกล่าวจะสามารถช่วยให้การจัดการจราจรทางน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดภาระของหน่วยงานความมั่นคง และยังสามารถช่วยผู้ประกอบการรายย่อยได้ 2. การจัดตั้งเขตปลอดอากร (Free Zone) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในจากการลดการเก็บภาษีซ้ำซ้อน นอกจากนี้ยังสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่อยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3. การพัฒนาพื้นที่โดยรอบท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจ นอกจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเข้าใช้บริการของท่าเรือแล้ว ยังสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนโดยรอบได้อีกด้วย 4. กิจกรรมส่งเสริมการสร้างการยอมรับและการรับรู้เกี่ยวกับ

ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน โดยความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างการรับรู้ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน และ 5. จัดตั้งโครงการท่าเรือปศุสัตว์เพื่อส่งออกสัตว์มีชีวิตเพื่อตอบรับโครงการ “โคแสนล้าน” ซึ่งดำเนินงานโดยสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการสร้างงาน สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กรมประชาสัมพันธ์, 2567) นอกจากนี้โครงการดังกล่าวยังสามารถกระตุ้นให้เกิดผลทางเศรษฐกิจของชุมชนโดยรอบจากการปลูกและจำหน่ายพืชอาหารสัตว์ได้อีกด้วย

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์แนวทางในการพัฒนาศักยภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการ และแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่นของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า ในการพัฒนาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการ และแนวทางในการหารายได้จากช่องทางอื่น ควรเริ่มต้นจากโอกาสทางการตลาด และแผนในการพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ ซึ่งจะช่วยให้มีแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาศักยภาพ นอกจากนี้ ปัจจัยสนับสนุนจากโครงการและการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ รวมถึงแนวทางในการเพิ่มช่องทางในการหารายได้ให้กับท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากแนวทางการพัฒนาศักยภาพของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน ผู้วิจัยได้จัดทำข้อเสนอแนะออกมาเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะสั้น ควรจัดทำโครงการที่สามารถดำเนินการได้ทันที เช่น โครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการสร้างการยอมรับและการรับรู้ โดยความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างการรับรู้ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน และปรับปรุงรูปแบบการให้บริการเพื่อสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้มากยิ่งขึ้น

2. ระยะกลาง ควรมีการจัดตั้งโครงการท่าเรือปศุสัตว์เพื่อส่งออกสัตว์มีชีวิต ถึงแม้จะเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสร้างรายได้ให้กับท่าเรือรวมถึงการสร้างงาน สร้างอาชีพเพิ่มรายได้เพื่อตอบรับนโยบายของรัฐบาล แต่การดำเนินการดังกล่าวอาจจะสร้างปัญหาเกี่ยวกับระบบสาธารณสุขที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยรอบได้เช่นกัน ดังนั้น ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน และการท่าเรือแห่งประเทศไทย ควรมีการกำหนดมาตรการในการดำเนินการเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกสุขลักษณะ และไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมให้กับชุมชมโดยรอบ

3. ระยะยาว ควรมีการกำหนดแผนงานเพื่อยกระดับท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนให้เป็นศูนย์โลจิสติกส์ชายแดนในระดับภูมิภาค โดยอาจมีการทำความร่วมมือกับประเทศที่มีชายแดนติดกับประเทศไทย หรือประเทศตามแนวลำน้ำโขง เพื่อกระตุ้นให้เกิดเป็นแหล่งค้าขายชายแดน สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนโดยรอบ และกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะยาว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากผลการวิจัย ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนควรขยายบริการใหม่ เช่น การให้เช่าพื้นที่จอดเรือและบริการจัดหาสินค้าลงเรือ ควบคู่กับการจัดตั้งเขตปลอดอากรและศูนย์รวบรวมสินค้า (Fulfillment Center) เพื่อรองรับการค้าและโลจิสติกส์รวมถึงการพัฒนาพื้นที่โดยรอบให้เป็นเขตเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับชุมชน จัดกิจกรรมเพื่อสังคมและการประชาสัมพันธ์สร้างภาพลักษณ์เชิงบวกและดำเนินโครงการท่าเรือปศุสัตว์เพื่อส่งออกสัตว์มีชีวิตตามมาตรฐานสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ควรกำหนดมาตรการควบคุมผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม พร้อมติดตามผลอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มรายได้ ลดการขาดทุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากแนวทางการหารายได้จากช่องทางอื่นที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มีบางโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยรอบ การวิจัยในครั้งถัดไปควรมีการศึกษาถึงผลกระทบและผลตอบแทนทางสังคมให้ชัดเจน เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินการตามโครงการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมประชาสัมพันธ์. (2567). *ครม. เห็นชอบการดำเนินงานโครงการ “โคแสนล้าน” นำร่อง*. สืบค้น 15 กรกฎาคม 2568, จาก https://shorturl.asia/WEBhj

ปัณฑิตา ยูงทอง และคณะ. (2561). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการขนส่งทางทะเล : กรณีศึกษา บริษัทเอ็กซ์เพิททีม จำกัด. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต*, 13(2), 61-74.

ภาวิณี ทองแย้ม. (2560). ความสำคัญของคุณภาพการบริการต่อความสำเร็จของธุรกิจ. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 18(1), 219-232.

ภูวนาท ฟักเกตุ. (2563). การพัฒนาระบบโลจิสติกส์นำเข้า-ส่งออกสินค้าเกษตรไทย-จีน : กรณีศึกษาเส้นทางขนส่งมณฑลยูนนาน-ไทย ในเส้นทางแม่น้ำโขงและเส้นทางขนส่ง R3A. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 15(2), 182-208.

มาริสา อนันทราวัน และโชติ บดีรัฐ. (2564). แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, (6)3, 153-162.

ศจีรัตน์ เมธีสุวภาพ และสมถวิล วิจิตรวรรณา. (2562). ศักยภาพด้านบุคลากรในองค์กร : การประเมินและพัฒนา. *สยามวิชาการ*, 20(2), 1-10.

ศรีวาลี ทองเลี่ยมนาค และอรพิณ รู้ยิ่ง. (2564). การพัฒนาคุณภาพการให้บริการขนส่งทางทะเลแก่ชาวต่างชาติของเรือเฟอร์รี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 8(2), 95-123.

Kähkönen, A. K. et al. (2021). COVID-19 as a Trigger for Dynamic Capability Development and Supply Chain Resilience Improvement. *International Journal of Production Research*, 61(8), 2696-2715.

การสื่อสารสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัส ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี*

COMMUNICATION OF COVID-19 PANDEMIC SITUATION BY LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN SURAT THANI PROVINCE

ชัยแสนญ์ สุวรรณดวง, ลักษณา คล้ายแก้ว
Chaiyasan Suwanduang, Lucksana Klaikaow
มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University
Corresponding Author E-mail: chaiyasan.digital@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. รูปแบบและวิธีการสื่อสารสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัส และ 2. แนวทางพัฒนาการสื่อสารในสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัสของการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ศึกษาสื่อขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งสิ่งพิมพ์ คือ วารสาร สื่อสังคมออนไลน์ คือ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ และการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบด้านการสื่อสาร 3 คน กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ/ประชาชนทั่วไป 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบและวิธีการสื่อสารสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัสขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้สื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ คือ วารสารออนไลน์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม ผลงาน สร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ มีเนื้อหาที่หลากหลาย และสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ ในการเผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์ สนับสนุน และส่งเสริม และ 2. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก มีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารร่วมกันทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อแจ้งให้ทราบ สื่อสารให้ประชาชนเข้าใจ และเพื่อกระทำหรือตัดสินใจ มีการวางแผนการสื่อสารอย่างเป็นระบบ รวบรวมข้อมูล จัดการ ประมวลผล เผยแพร่ข้อมูล และให้ข้อมูลปัจจุบัน ใช้ทั้งการสื่อสารแบบทางเดียวและสองทาง ผ่านเทคโนโลยี และสื่อผสม มีการวางกลยุทธ์การสื่อสารกับประชาชนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เลือกกลุ่มเป้าหมายอย่างถูกต้อง มีช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมและหลากหลาย

*Received May 30, 2025; Revised June 27, 2025; Accepted June 29, 2025

เปิดรับฟังความเห็นจากประชาชน ติดตามผลและปรับปรุงการสื่อสาร องค์ความรู้ใหม่ คือ การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ ต้องวางแผนอย่างเป็นระบบ การสื่อสารในสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัส ควรมีลักษณะเชิงรุกและต่อเนื่อง การใช้เทคโนโลยีมีความสำคัญในการจัดการข้อมูลข่าวสารยุคใหม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารข้อมูลข่าวสาร และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเป็นปัจจัยเสริมที่สำคัญ

คำสำคัญ: การสื่อสารสถานการณ์; การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัส; องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

Abstract

This research article aims to study 1. the patterns and methods of communication regarding the coronavirus pandemic, and 2. the approaches for developing communication during the coronavirus pandemic by local administrative organizations in Surat Thani Province. This is a qualitative study focusing on the communication media of the Surat Thani Provincial Administrative Organization, including print media (journals), online social media (website, Facebook, YouTube), as well as in-depth interviews with three local administrative officials responsible for communication and five representatives from the business sector/general public.

The findings reveal that: 1. The communication patterns and methods of the Surat Thani Provincial Administrative Organization during the coronavirus pandemic involved the use of electronic print media, such as online journals, to disseminate information, activities, and achievements; foster understanding and cooperation; promote public participation; and provide useful and diverse content. Additionally, social media channels including the website, Facebook, and YouTube were employed for information dissemination, publicity, support, and promotion. 2. The results from in-depth interviews indicate that communication was intended to be carried out both internally and externally to inform, help the public understand, and support decision-making and action. Communication planning was conducted systematically data were collected, managed, processed, disseminated, and updated regularly. Both one-way and two-way communication approaches were employed through technology and mixed media. Communication strategies during the COVID-19 pandemic were designed with clear

objectives, accurate target group selection, appropriate and diverse communication channels, opportunities for public feedback, and mechanisms for monitoring and improving communication. The new body of knowledge derived from this study highlights that effective information management requires systematic planning. Communication during the coronavirus pandemic should be proactive and continuous. The use of technology plays a vital role in managing modern information, while public participation enhances the effectiveness of information management. Moreover, inter-agency collaboration is an essential supporting factor.

Keywords: Situation Communication; COVID-19 Outbreak; Local Administrative Organizations in Surat Thani Province

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการสื่อสารในทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ซึ่งเป็นวิกฤตการณ์ระดับโลกที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงทั้งในด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม การสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้นำมาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงให้คำแนะนำและมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดอย่างมีประสิทธิภาพ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2020) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการสื่อสารความเสี่ยง ว่าเป็นหนึ่งในกลยุทธ์หลักในการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินทางสุขภาพ ขณะที่ในประเทศไทย ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) (2564) ระบุว่าโรคโควิด-19 เป็นวิกฤตสุขภาพระดับโลกที่ต้องอาศัยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ทันเวลา และสามารถปฏิบัติตามมาตรการป้องกันได้อย่างเหมาะสม สื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ทางการ เฟซบุ๊ก ยูทูบ และแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียอื่น ๆ ได้กลายเป็นช่องทางหลักในการสื่อสารระหว่างภาครัฐกับประชาชน รวมถึงเป็นพื้นที่ในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และคำแนะนำด้านสุขภาพให้กับประชาชนอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นจากการปกครองแบบรวมศูนย์ในสมัยโบราณ ซึ่งท้องถิ่นถูกควบคุมโดยราชการส่วนกลางทั้งหมด จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการปฏิรูประบบราชการแผ่นดินอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการจัดตั้งกระทรวงมหาดไทยในปี พ.ศ. 2435 และระบบมณฑลเทศาภิบาลในปี พ.ศ. 2438 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารภูมิภาค (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) การจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2440 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารส่วนท้องถิ่นในรูปแบบ

ใหม่ ซึ่งต่อมาได้พัฒนามาเป็นเทศบาลในภายหลัง หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยได้มีการส่งเสริมการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นที่ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561) ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในหลายรูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ซึ่งเป็นรูปแบบพิเศษ โดยทั้งหมดมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น และตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในสถานการณ์วิกฤตโควิด-19 พบปัญหาการสื่อสารทางออนไลน์ ในเรื่องความล่าช้าในการเผยแพร่ข้อมูล แม้สถานการณ์โควิด-19 จะต้องอาศัยการสื่อสารที่รวดเร็วและทันเหตุการณ์ แต่ในบางกรณี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารช้ากว่าช่องทางอื่น เช่น เพจของจังหวัดหรือเพจหน่วยงานสาธารณสุข ทำให้ประชาชนไม่ได้รับข้อมูลล่าสุดเพื่อใช้ในการตัดสินใจและปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง รวมถึงช่องทางการสื่อสารจำกัด อบจ.สุราษฎร์ธานี มักใช้เพียงเว็บไซต์ทางการหรือเพจเฟซบุ๊กหลักเป็นช่องทางการสื่อสาร ซึ่งอาจไม่เพียงพอในการเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุหรือผู้ที่ไม่ใช้โซเชียลมีเดีย ทำให้เกิดช่องว่างของการรับรู้ข้อมูล นอกจากนี้ ข้อความประชาสัมพันธ์บางครั้งใช้ภาษาทางการหรือภาษาราชการมากเกินไป ทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจยาก และไม่สามารถนำข้อมูลไปปฏิบัติได้ทันที ขาดการใช้ภาษาที่เข้าถึงง่ายหรือกราฟิกที่ช่วยให้เข้าใจได้รวดเร็ว รวมถึงการขาดการตอบสนองแบบสองทาง (Two-Way Communication) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มักเน้นการส่งสารทางเดียวโดยไม่มีระบบตอบกลับที่ชัดเจน เช่น ไม่มีการตอบคำถามจากประชาชนผ่านคอมเมนต์หรือข้อความ ส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจและความไม่มั่นใจในข้อมูล

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีหลายทฤษฎีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษามาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ 1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร และทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารในภาวะวิกฤต การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นับเป็นวิกฤตสุขภาพระดับโลกที่ส่งผลกระทบในทุกมิติของสังคม การสื่อสารจึงมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจ ลดความตื่นตระหนก และส่งเสริมความร่วมมือจาก 2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบการบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจและการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ทำให้เห็นความสำคัญของบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสื่อสาร สร้างความเข้าใจ และประสานความร่วมมือกับภาคประชาชนในระดับพื้นที่ และ 3. แนวคิดเกี่ยวกับโรคโคโรนาไวรัส หรือโควิด-19 การทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานของโรคจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการออกแบบนโยบาย การสื่อสารสาธารณะ และการวางมาตรการควบคุมที่มีประสิทธิภาพในระดับทั้งชาติและท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการสื่อสารในภาวะวิกฤต ได้แก่ การแพร่กระจายของข่าวลวง (Fake News) ความสับสนในการรับข้อมูลที่มาจากหลายแหล่ง และข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนบางกลุ่ม นอกจากนี้ ความสามารถในการถ่ายทอดสารขององค์กรและการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับข้อมูลที่เผยแพร่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการสื่อสาร ผลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องในการออกแบบกลยุทธ์การสื่อสารที่เหมาะสมกับสถานการณ์วิกฤตในอนาคต เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ลดความสับสนในการรับข้อมูล และเสริมสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการรับมือกับวิกฤตที่อาจเกิดขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการสื่อสารสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัสของการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการสื่อสารในสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัสของการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหากับสื่อขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ สื่อขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ใช้สื่อสารในสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัส ในประเด็นแนวทาง รูปแบบและวิธีการสื่อสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์ คือ วารสาร อบจ. สุราษฎร์ธานี และสื่อสังคมออนไลน์ คือ เว็บไซต์ ได้แก่ เว็บไซต์องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เฟซบุ๊ก ได้แก่ เฟซบุ๊กแฟนเพจ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี และยูทูบ ได้แก่ ช่อง อบจ.สุราษฎร์ธานี

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจงตามความเหมาะสม ประกอบด้วย 1. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบหรือมีส่วนเกี่ยวข้องด้านการสื่อสาร จำนวน 3 คน และ 2. กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ/ประชาชนทั่วไป จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ใช้แบบบันทึกข้อมูลจากเอกสาร (Document Review Form) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และแนวทางการทบทวนวรรณกรรมอย่างมีระบบ (Systematic Scoping Review)

3.2 ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างปลายเปิด กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตามวัตถุประสงค์ ประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์โคโรนาไวรัสของจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ผ่านมา การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร กลยุทธ์ในการสื่อสาร การสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชนในการรับรู้ สื่อขององค์กร และการใช้ประโยชน์ของสื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ใช้แบบบันทึกข้อมูลจากเอกสาร (Document Review Form) ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการสื่อสาร รูปแบบและวิธีการสื่อสารที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อสังคมออนไลน์ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.2 ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบหรือมีส่วนเกี่ยวข้องด้านการสื่อสาร และกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ/ประชาชนทั่วไป โดยมีหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย และขออนุญาตเก็บข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย โดยแนบประเด็นการสัมภาษณ์ และกำหนดการนัดหมายที่จะไปสัมภาษณ์ จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เดี่ยว ใช้เวลาคนละ 1-2 ชั่วโมง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ใช้การวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัย ในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์พร้อมยกตัวอย่างภาพจากสื่อ เพื่อให้เห็นภาพและเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

5.2 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำเสนอโดยคงสำนวนเดิมของผู้ให้ข้อมูลไว้ให้มากที่สุดควบคู่กับการปรับให้มีความชัดเจนและกระชับ พร้อมยกคำพูดของผู้ให้ข้อมูลประกอบ

ผลการวิจัย

1. รูปแบบและวิธีการสื่อสารสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัสของการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 การใช้สื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วารสาร อบจ.สุราษฎร์ธานี เป็นวารสารที่เผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์ www.suratpao.go.th มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือระหว่าง อบจ. กับประชาชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยมีเนื้อหาที่หลากหลายเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัส เช่น การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายไม่ประมาท การ์ดอย่าตก สวมหน้ากาก เว้นระยะห่าง ล้างมือเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด การนำเสนอเกี่ยวกับการลงพื้นที่เยี่ยมจุดคัดกรองต่าง ๆ การมอบอาหาร

เครื่องดื่ม สิ่งของ อุปโภคบริโภค อุปกรณ์ทางการแพทย์ ชุดตรวจ การร่วมสมทบทุน การติดตามโรงพยาบาลสนาม และให้กำลังใจเจ้าหน้าที่ การนำเสนอเกี่ยวกับจุดคัดกรองและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และนักท่องเที่ยว และมีการนำเสนอเกี่ยวกับการเร่งฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อไวรัสโควิด-19 เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสในระลอกใหม่ นอกจากนี้ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับเหตุผลที่ผู้ติดเชื้อโควิด-19 ควรอยู่ในโรงพยาบาล และไม่ควรออกจากบ้านและการนำเสนอการออกหน่วยตรวจหาผู้ติดเชื้อโควิด-19 เชิงรุกแก่ประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2 การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และยูทูบ เป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โควิด-19 โดยมีเนื้อหาหลัก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์มาตรการป้องกันโรค การอัปเดทข้อมูลสถานการณ์รายวันเกี่ยวกับจำนวนผู้ติดเชื้อ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ให้แก่โรงพยาบาลและหน่วยงานสาธารณสุข การส่งเสริมให้ประชาชนลงทะเบียนรับวัคซีนและตรวจคัดกรองโควิด-19 การจัดกิจกรรมสร้างขวัญกำลังใจให้กับประชาชนและบุคลากรทางการแพทย์ โดยเฟซบุ๊กขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีทำหน้าที่เป็นแพลตฟอร์มหลักที่ประชาชนสามารถโต้ตอบ แสดงความคิดเห็น และสอบถามข้อมูลได้แบบเรียลไทม์ และยูทูบยังถูกใช้เป็นช่องทางในการเผยแพร่วิดีโอเชิญชวนให้ประชาชนปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรค ตลอดจนให้กำลังใจบุคลากรทางการแพทย์

2. แนวทางพัฒนาการสื่อสารในสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัสของการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างดี เพื่อแจ้งให้ทราบ บอกกล่าว ชี้แจงข่าวสาร เรื่องราว เหตุการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัสอย่างทันสถานการณ์ เพื่อสร้างความพอใจ เสนอหรือชักจูงใจ กระตุ้นให้ประชาชนปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน สื่อสารให้ประชาชนเข้าใจธรรมชาติของไวรัสและสามารถป้องกันตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาการต่าง ๆ ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรักษา การป้องกัน และการได้รับวัคซีน โดยมีแนวทางพัฒนาการสื่อสารในสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัส

2.1 ใช้รูปแบบการสื่อสาร 2 รูปแบบ คือ การสื่อสารภายใน ซึ่งช่วยให้บุคลากรภายในองค์กรได้รับความเข้าใจและการปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยใช้ลักษณะการสื่อสารแบบบนลงล่าง (Top-Down Communication) ใช้เมื่อผู้บริหารต้องการแจ้งนโยบายหรือมาตรการไปยังผู้ปฏิบัติงาน การสื่อสารแบบล่างขึ้นบน (Bottom-Up Communication) มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงาน รายงานสถานการณ์ ข้อจำกัด หรือเสนอแนะแนวทางปฏิบัติกลับไปยังผู้บริหาร รวมถึงการสื่อสารแนวนอน (Horizontal Communication) ใช้ในการประสานงานระหว่างภายในกรมกองต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที และการสื่อสารภายนอก สื่อสารระหว่างองค์กรไปสู่บุคคลภายนอกหรือประชาชน ทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน เกิดความรวดเร็วต่อการรับสารมากขึ้น โดยใช้ลักษณะการสื่อสารแบบแจ้งข้อมูล (Informative) แจ้งสถานการณ์ข่าวสาร การสื่อสารแบบโน้มน้าว (Persuasive) ใช้ในการรณรงค์ให้ประชาชนปฏิบัติตามมาตรการ และ

การสื่อสารแบบตอบโต้ (Responsive) โดยเปิดช่องทางให้ประชาชนส่งคำถาม ข้อร้องเรียน หรือข้อเสนอแนะผ่านเพจ หรือสายด่วน ซึ่งมีการตอบกลับอย่างรวดเร็ว

2.2 มีระบบการจัดเก็บและบริหารจัดการข้อมูลที่ดี การวางแผนการสื่อสารอย่างเป็นระบบ มีลักษณะเชิงรุก มีการรวบรวมข้อมูล การจัดเก็บและการจัดการข้อมูล ทั้งข้อมูลที่สามารถเผยแพร่และข้อมูลที่ไม่สามารถเผยแพร่ได้ เช่น การเก็บข้อมูลลงในแฟ้มข้อมูลหรือในรูปแบบดิจิทัล และมีการสำรองข้อมูล มีการประมวลผลข้อมูล เพื่อค้นหาความสัมพันธ์แนวโน้มหรือการคาดคะเน เช่น ยอดติดเชื้อ ยอดผู้เสียชีวิต และยอดผู้เดินทางมายังจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคาดคะเนในสถานการณ์ของพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ จากนั้นมีการเผยแพร่ข้อมูลให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลไปเผยแพร่พัฒนา และร่วมกันป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และมีการให้ข้อมูลปัจจุบันรายวัน ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากโรคโควิด-19 นอกจากนี้ บุคลากรภายในหน่วยงานมีการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการสื่อสารและบริหารข้อมูลในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยเน้นเรื่องความไวในการตอบสนอง ความชัดเจนของข้อมูล และความน่าเชื่อถือ ทั้งยังมีระบบประเมินผลการสื่อสารรายเดือน เพื่อปรับปรุงแนวทางให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2.3 มีวิธีการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อให้การส่งต่อข้อมูลมีประสิทธิภาพ และสามารถรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างเหมาะสม ทั้งการสื่อสารแบบทางเดียว (One-Way Communication) เป็นการส่งสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับโดยไม่มีการตอบกลับ เช่น การประกาศข่าวสารผ่านเว็บไซต์ เฟซบุ๊กเพจ ข้อดีคือรวดเร็วและสามารถควบคุมเนื้อหาข้อมูล แต่ข้อจำกัดคือไม่สามารถทราบว่าผู้รับเข้าใจข้อมูลถูกต้องหรือไม่ การสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication) เป็นการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้มีการโต้ตอบ เช่น การรับฟังความคิดเห็นผ่านคอมเมนต์ในสื่อสังคมออนไลน์ ข้อดี คือ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างครบถ้วน ลดความคลาดเคลื่อน การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Communication) มีบทบาทสำคัญในช่วงโควิด-19 เช่น การประชุมผ่าน Zoom หรือ Google Meet การออกข่าวทาง Facebook Live การสร้าง Infographic หรือวิดีโอคลิปเพื่ออธิบายสถานการณ์หรือมาตรการต่าง ๆ และการสื่อสารโดยใช้สื่อผสม (Multimedia Communication) การใช้สื่อหลายรูปแบบผสมผสานกัน เช่น ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ เพื่อให้เหมาะกับผู้รับสารแต่ละกลุ่ม

2.4 มีวางกลยุทธ์การสื่อสารกับประชาชนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและส่งผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ให้ครอบคลุม มีการเลือกกลุ่มเป้าหมายอย่างถูกต้อง กลุ่มเป้าหมายหลักคือประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และกลุ่มเป้าหมายรอง คือ ประชาชนทั่วไปที่สนใจสถานการณ์โควิด-19 เพื่อให้การเผยแพร่ข้อมูลครอบคลุมทั้งในระดับพื้นที่และบุคคลทั่วไปที่เกี่ยวข้อง มีการใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม โดยใช้ทั้งสื่อออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ และวิดีโอ LED ควบคู่กับสื่อดั้งเดิม เช่น วิทยุกระจายเสียง และหอกระจายข่าว

เพื่อครอบคลุมพื้นที่ห่างไกลที่อาจไม่มีอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ข้อมูลเข้าถึงทุกกลุ่มประชาชนอย่างเท่าเทียมและกว้างขวาง มีการเลือกใช้ภาษาในการสื่อสาร เมื่อสื่อสารผ่านวิดีโอหรือสื่อเฉพาะกลุ่มในพื้นที่ จะใช้ภาษาถิ่นใต้ซึ่งประชาชนในพื้นที่ใช้กันในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความเข้าใจและความใกล้ชิดในการสื่อสาร มีการเปิดรับฟังความเห็นจากประชาชนผู้รับสาร สามารถแสดงความคิดเห็นผ่านเฟซบุ๊ก ยูทูบ หรือโทรศัพท์ ทำให้สามารถรับรู้เสียงสะท้อนของประชาชนเพื่อใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างทันสถานการณ์ และมีการติดตามผลและปรับปรุงการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับเนื้อหา วิธีการ หรือช่องทางการสื่อสารให้สอดคล้องกับความสนใจและพฤติกรรมของประชาชนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบและวิธีการสื่อสารสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัสของการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี อภิปรายได้ว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีรูปแบบและวิธีการสื่อสารสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัส โดยการใช้สื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และยูทูบ มีผู้ส่งสาร คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งสาร สื่อสารและประชาสัมพันธ์เผยแพร่สารที่เป็นข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับโควิด-19 รณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันตนเองและส่วนรวม การประชาสัมพันธ์การฉีดวัคซีน การพ่นยาฆ่าเชื้อ ทำหน้าที่ประสานงานและสนับสนุน ทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ คอยให้การสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ โดยผ่านช่องทางการสื่อสาร คือ วารสาร เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และยูทูบ เพื่อสื่อสารไปให้ผู้รับสารคือประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมถึงคนอื่น ๆ ที่สนใจในวงกว้าง สอดคล้องกับการศึกษาของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2551) เรื่อง ภาษากับการสื่อสาร Language and Communication) กล่าวว่า องค์ประกอบของการสื่อสารจะต้องมีผู้ส่งสาร สาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และผู้ส่งสาร และสอดคล้องกับการศึกษาของราตรี พัฒนรังสรรค์ (2542) เรื่อง พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน ที่กล่าวว่า การติดต่อสื่อสาร คือ มีข่าวสาร หรือบุคคลฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าผู้ส่งสาร ส่งไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกผู้รับสาร โดยผ่านสื่อต่าง เช่นเดียวกับรูปแบบและวิธีการสื่อสารสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัสของการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. แนวทางพัฒนาการสื่อสารในสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัสของการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการสื่อสาร สอดคล้องกับการศึกษาของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2551) เรื่อง ภาษากับการสื่อสาร (Language and Communication) ที่กล่าวถึง องค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Sender) หรือแหล่งสาร (Source) เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ สาร (Message) เรื่องราวที่มีความหมาย สื่อหรือช่องทาง (Media or Channel) ทำหน้าที่นำสารจากผู้ส่งสารไป

ยังผู้รับสาร และผู้รับสาร (Receiver) คือ บุคคล กลุ่มบุคคล หรือมวลชนที่รับเรื่องราวข่าวสารจากผู้ส่งสาร เช่นเดียวกับผลการศึกษาของการวิจัยนี้ ด้านวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร สอดคล้องกับคณาจารย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2551) จากหนังสือภาษากับการสื่อสาร (Language and Communication) ในเรื่องวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร คือ เพื่อแจ้งให้ทราบ เพื่อสอนหรือให้การศึกษา เพื่อสร้างความพอใจ เพื่อเสนอหรือชักจูงใจ และเพื่อเรียนรู้ และเพื่อกระทำ หรือตัดสินใจ เช่นเดียวกับการศึกษานี้ 1. ด้านรูปแบบของการสื่อสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของธิดาใจ จันทนามศรี (2560) ที่ศึกษา เนื้อหาและรูปแบบในการสื่อสารผ่านสื่ออินโฟกราฟิก เพื่อสร้างการรับรู้และจดจำ บนเฟซบุ๊กแฟนเพจของอินโฟกราฟิก ไทยแลนด์ ที่กล่าวว่า รูปแบบในการสื่อสารผ่านสื่ออินโฟกราฟิกบน Facebook แฟนเพจ อินโฟกราฟิกส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานข่าวหรือประเด็นสถานการณ์และการเปรียบเทียบรูปแบบการนำเสนอส่วนใหญ่เป็นภาพนิ่งและวีดีโอที่มีทั้งภาพและเสียงและยังสอดคล้องกับแนวคิดของสุดาพร ศรีพรหมมา (2557) ที่ศึกษา การพัฒนาชุดสื่อฝึกอบรมโดยใช้อินโฟกราฟิกเพื่อให้ความรู้เรื่องลดภาวะโลกอ้วนและปัจจัยเสี่ยงด้วยหลัก 6 อ. ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยอธิบายว่า อินโฟกราฟิก (Infographic) คือการนำข้อมูลที่มีปริมาณมากหรือซับซ้อนมาแสดงผลในรูปของกราฟิกต่าง ๆ เช่น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สัญลักษณ์ แผนภูมิ หรือรูปแบบอื่น ๆ ที่สามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น รวดเร็ว และชัดเจน เช่นเดียวกับรูปแบบของการสื่อสารของงานวิจัยนี้ 2. ด้านวิธีการสื่อสารผ่านทางวารสาร สอดคล้องกับชวนะ ภาวกานันท์ (2557) ในเรื่อง ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง ที่ได้จำแนกประเภทของการสื่อสารคือการสื่อสารทางเดียวและการสื่อสารสองทาง โดยในงานวิจัยนี้มีการสื่อสารทั้งสองแบบตามช่องทางการสื่อสารที่แตกต่าง 3. ด้านความสำคัญของการสื่อสารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สอดคล้องกับแนวคิดของดวงทิพย์ วรพันธุ์ (2547) ในเรื่อง คู่มือการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต กล่าวถึงการบริหารการสื่อสารในภาวะวิกฤตว่าจะต้องมีการคาดเดาวิกฤตการณ์ได้ล่วงหน้า ซึ่งถือเป็นเครื่องมือของการบริหารการสื่อสารที่ชาญฉลาด จึงควรมีการประเมินความเสี่ยงสูงที่จะเกิดวิกฤตการณ์ด้วยหลักการบริหาร 4. ด้านกลยุทธ์การสื่อสารขององค์กร สอดคล้องกับราตรี พัฒนรังสรรค์ (2542) ในหนังสือพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน กล่าวว่า การติดต่อสื่อสาร คือ กระบวนการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนความคิด ข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือความรู้สึก ซึ่งอาจเป็นรูปของคำ ตัวอักษร เรียกว่า ข่าวสาร บุคคลฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้ส่งสาร ส่งไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับสาร โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นได้เข้าใจความหมายตามเจตนาที่ต้องการและช่วยป้องกันความเข้าใจผิดระหว่างกันและกัน 5. ด้านการสร้างความเชื่อมั่นระหว่างองค์กรและประชาชน สอดคล้องกับการศึกษาของเกรียงศักดิ์ เจดีย์แปง (2551) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กรสำนักประชาสัมพันธ์ เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์ ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักสำคัญในการสื่อสาร

ที่ควรมีความสม่ำเสมอต่อเนื่อง ความโปร่งใสแจ่มแจ้ง 6. ด้านสื่อขององค์กรที่เป็นช่องทางของการสื่อสาร สอดคล้องกับงานวิจัยศุภพร ไทยภักดี (2547) ในหนังสือ สื่อมวลชนและสื่อบุคคลกับการยอมรับเทคโนโลยีการเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี ที่กล่าวว่า สื่อบุคคลเป็นสื่อที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารที่เก่าแก่ที่สุด เริ่มตั้งแต่การกำเนิดมนุษยชาติ การติดต่อสื่อสารโดยสื่อบุคคลนั้นอาจมีทั้งในรูปของคำพูดและการแสดงออกทางอากัปกิริยา ท่าทาง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารวิธีดังกล่าวเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพที่สุดสื่อหนึ่ง และ 7. ด้านการใช้ประโยชน์ในสื่อขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า งานวิจัยชั้นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของพระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล ที่พบว่า เทคโนโลยีทางการสื่อสารมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยทุกคน สามารถเป็นสื่อและแสดงความเห็นทางการเมืองได้อย่างรวดเร็วผ่านช่องทางของสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ก ซึ่งอาจจะใช้รูปแบบการประชาสัมพันธ์ เพื่อสื่อสารทางการเมืองให้กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบ เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้ ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ในการสื่อสารกับประชาชนเพื่อให้รับทราบข่าวสารที่ถูกต้องสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

องค์ความรู้จากการวิจัย

การสื่อสารสถานการณ์การแพร่ระบาดโคโรนาไวรัสขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้องค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ ดังนี้

1. ระบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการวางแผนอย่างเป็นระบบ หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องมีแผนการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารที่ครอบคลุมทั้งด้านการจัดเก็บ การประมวลผล และการเผยแพร่ เพื่อให้ข้อมูลที่ส่งออกไปมีความถูกต้อง ชัดเจน และสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น และส่วนกลาง

2. การสื่อสารในสถานการณ์วิกฤตควรมีลักษณะเป็นเชิงรุกและต่อเนื่อง การรอรับฟังหรือแก้ไขข้อมูลเมื่อเกิดปัญหา อาจไม่ทันการณ์ หน่วยงานควรมีแผนการสื่อสารเชิงรุก เพื่อกระจายข้อมูลเชิงป้องกัน ชี้แจง และลดความตื่นตระหนกของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีข้อมูลข่าวลวงหรือข่าวปลอมแพร่กระจาย

3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการจัดการข้อมูลข่าวสารยุคใหม่ เทคโนโลยีช่วยให้การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์สถานการณ์ และการเผยแพร่ข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลาย โดยเฉพาะการใช้โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ทางการ ระบบฐานข้อมูลออนไลน์

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารข้อมูลข่าวสาร ประชาชนได้รับข้อมูลที่เข้าใจง่าย เข้าถึงได้ และสามารถตอบสนองต่อข้อสงสัยหรือข้อเสนอแนะได้อย่างทันท่วงที จะทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเป็นปัจจัยเสริมที่สำคัญ การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพัง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เช่น หน่วยงานสาธารณสุข สื่อมวลชน ผู้นำชุมชน และองค์กรภาคประชาชน เพื่อให้การเผยแพร่ข้อมูลมีความครอบคลุมและลดความสับสนจากข้อมูลที่ไม่ตรงกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีควรกำหนดนโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน โดยพัฒนาระบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การมีส่วนร่วมของประชาชน และความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ให้ดียิ่งขึ้น

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรเพิ่มความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเน้นการสื่อสารที่โปร่งใส นำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องและอ้างอิงจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ เช่น องค์การอนามัยโลก หรือกระทรวงสาธารณสุข ประกอบกับควรพัฒนารูปแบบการสื่อสารแบบสองทาง เปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถสอบถามหรือแสดงความคิดเห็นได้ เช่น การใช้ไลฟ์สดบนเฟซบุ๊ก หรือการให้บริการ Chatbot สำหรับตอบคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสำคัญ

3. องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรมีการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร ลดปัญหาข้อมูลล้นเกินความจำเป็น (Information Overload) โดยการจัดทำข้อมูลในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น อินโฟกราฟิก วิดีโอสั้น หรือสรุปสาระสำคัญเป็นข้อความสั้น ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับข้อมูลได้สะดวกขึ้น และเพื่อความเข้าใจและเป็นที่น่าสนใจในการนำเสนอ ควรใช้บุคคลที่มีอิทธิพลทางความคิด (Influencers) ในการสื่อสาร หรือควรใช้บุคคลที่เป็นที่เชื่อถือในสังคม เช่น แพทย์ นักวิชาการ หรือผู้มีชื่อเสียงในสื่อออนไลน์ เพื่อช่วยเผยแพร่ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีแผนการสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน (Crisis Communication Plan) ที่ชัดเจน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้สื่อสารหลัก ช่องทางการสื่อสาร และแนวทางการจัดการข้อมูลเท็จหรือข่าวลือโดยมีศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารภายในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำหน้าที่รวบรวม กลั่นกรอง และเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ประชาชนอย่างเป็นทางการ

2. การใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Line Official YouTube หรือแอปพลิเคชันเฉพาะของท้องถิ่น เพื่อกระจายข้อมูลอย่างรวดเร็ว เข้าถึงได้ง่ายและพัฒนาแพลตฟอร์มหรือระบบแจ้งเตือนข่าวสารอัตโนมัติ เช่น SMS หรือแอปฯ แจ้งเตือน สำหรับกลุ่มประชาชนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตจำกัด

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครด้านการสื่อสารในแต่ละพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร หรือเยาวชนในหมู่บ้าน เพื่อกระจายข้อมูลระดับพื้นที่แบบรวดเร็วและตรงจุดและเปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ตอบรับข่าวสาร หรือแจ้งเหตุผ่านระบบออนไลน์หรือศูนย์บริการประชาชน

4. การสื่อสารที่เน้นความเข้าใจง่ายและสร้างความเชื่อมั่น คือ ข้อมูลที่สื่อสารควรชัดเจน เข้าใจง่าย และอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง เพื่อไม่ให้เกิดความตื่นตระหนกและผู้นำองค์กรควรเป็นผู้ให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษางานวิจัยด้านการพัฒนาและเปรียบเทียบเกี่ยวกับการสื่อสารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนเทศบาลควบคู่

2. ควรศึกษาสำรวจความพึงพอใจของการสื่อสารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนเทศบาลควบคู่เพื่อเปรียบเทียบและสำรวจการปฏิบัติงานทั้งสององค์กร

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). *ประวัติและพัฒนาการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2568, จาก https://shorturl.asia/ut9Jp

เกรียงศักดิ์ เจดีย์แปง. (2551). *การพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กรสำนักประชาสัมพันธ์ เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2551). *ภาษากับการสื่อสาร Language And Communication*. กรุงเทพฯ: นวสาส์นการพิมพ์.

ชวนะ ภวกานันท์. (2557). *ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ดวงทิพย์ วรพันธุ์. (2545). *คู่มือการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต*. กรุงเทพฯ: กรมประชาสัมพันธ์.

ธิดาใจ จันทนามศรี. (2560). *เนื้อหาและรูปแบบในการสื่อสารผ่านสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อสร้างการรับรู้และจดจำบนเฟซบุ๊กแฟนเพจของอินโฟกราฟิก ไทยแลนด์* (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ. (2565). การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมส่วนท้องถิ่น*, 6(1), 109-119.

ราตรี พัฒนรังสรรค์. (2542). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

ศุภพร ไทยภักดี. (2547). สื่อมวลชนและสื่อบุคคลกับการยอมรับเทคโนโลยีการเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี. *วิทยาสารกำแพงแสน*, 2(1), 1-12.

ศูนย์บริหารสถานการณ์ โควิด-19 (ศบค.). (2564). *สถานการณ์ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019*. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2568, จาก https://shorturl.asia/iYH2F

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *ระบบราชการไทย : พัฒนาการและการปฏิรูป*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สุดาพร ศรีพรหมมา. (2557). *การพัฒนาชุดสื่อฝึกอบรมโดยใช้อินโฟกราฟิกเพื่อให้ความรู้เรื่องลดภาวะโลกอ้วนและปัจจัยเสี่ยงด้วยหลัก 6 อ. ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

World Health Organization. (2020). *Risk Communication and Community Engagement Readiness and Response to Coronavirus Disease (COVID-19)*. Switzerland: WHO.

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อเสริมสร้างความสุขของบุคลากร*

A STUDY OF FACTORS AFFECTING WORK HAPPINESS OF PERSONNEL AT THEPSATRI RAJABHAT UNIVERSITY TO PROMOTE PERSONNEL WELL-BEING

นพดล มีคุณ[1], ดวงใจ บุญกุศล[1], กันตพัฒน์ กิตติอัชวาลย์[1], สุวรรณี สุมานิตย์[1], วสุนธรา รตโนภาส[2], ฤทธิรงค์ เกาฎีระ[2]

Noppadon Meekun[1], Duangjai Boonkusol[1], Kantapat Kittiauchawal[1], Suwannee Sumanit[1], Wasoontara Ratanopas[2], Ritthirong Kaoteera[2]

[1]มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, [2]มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

[1]Thepsatri Rajabhat University, [2]Kamphaeng Phet Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: noppadon.m@lawasri.tru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร และ 2. หาแนวทางเสริมสร้างให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 236 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) การทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างความสุขในการทำงานของบุคลากร

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีมีความสุขในการทำงานในระดับมากในทุกด้านตามแนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8) โดยด้านที่มีคะแนนความสุขสูงสุด คือ น้ำใจดี (Happy Heart) รองลงมา คือ ใฝ่รู้ดี (Happy Brain) และครอบครัวดี (Happy Family) ส่วนสุขภาพเงินดี (Happy Money) เป็นด้านที่มีคะแนนความสุขต่ำสุด บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร ประเภทสายงาน หน่วยงานที่สังกัด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาปฏิบัติงาน แตกต่างกัน มีความสุขในการ

*Received July 18, 2025; Revised August 15, 2025; Accepted August 19, 2025

ทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยการปฏิบัติงาน ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์ ความรักในงาน ความสำเร็จในงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และเงินเดือนและสวัสดิการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขในการทำงานทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แนวทางการเสริมสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากร คือ 1. การพัฒนาด้านสวัสดิการและความมั่นคงทางการเงิน 2. การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 3. การสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคล และ 4. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร

คำสำคัญ: ความสุข; การทำงาน; ความสุข 8 ประการ; องค์กรแห่งความสุข

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to examine factors affecting work happiness of personnel, and 2. to explore approaches for enhancing personnel work happiness. A quantitative research approach was employed with samples of 236 personnel from Thepsatri Rajabhat University. The research instrument was a questionnaire, and data were analyzed using percentages, means, standard deviations, One-Way ANOVA, t-tests, and Pearson correlation analysis. Content analysis was used for qualitative data to identify approaches for enhancing personnel work happiness.

The findings revealed that personnel at Thepsatri Rajabhat University had work happiness at high levels in all aspects according to the Happy 8 concept. The highest mean score was Happy Heart (Kind Heart), followed by Happy Brain (Curious Mind) and Happy Family (Good Family), while Happy Money (Financial Wellness) scored the lowest. Personnel with different personal factors including gender, age, education level, personnel type, job category, affiliated department, average monthly income, and work experience showed statistically significant differences in work happiness levels. Work-related factors including interpersonal relationships, love of work, work achievement, work environment, and salary and benefits showed statistically significant positive correlations with all dimensions of happiness. The approaches to enhancing work happiness for personnel were: 1. Developing welfare benefits and financial security, 2. Improving the work environment and facilities to support job performance, 3. Establishing good governance in human resource management, and 4. Building positive relationships within the organization.

Keywords: Happiness; Working; Happy 8; Happy Workplace

บทนำ

ความสุขในการทำงานเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการการศึกษาและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน เนื่องจากความสุขของบุคลากรมีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพการทำงาน การรักษาบุคลากรที่มีความสามารถ และการสร้างสรรค์บรรยากาศการทำงานที่ดี (ชลิตา สุนทรสุข, 2564) การสร้างความสุขในที่ทำงานจึงถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้การบริหารองค์กรเป็นไปได้ด้วยความราบรื่น เนื่องจากการที่คนในองค์กรมีความสุขเป็นการเพิ่มทั้งปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ลดความเครียดและความขัดแย้งในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้องค์กรเจริญก้าวหน้าและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แนวคิดองค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) จึงเกิดขึ้นเพื่อมุ่งสร้างคนในองค์กรให้เป็นคนที่มีความสุข เพราะเชื่อว่า คน คือ สิ่งที่สำคัญที่สุดขององค์กร ความสำเร็จและความมีประสิทธิภาพขององค์กรนั้น เกิดจากคุณภาพของบุคลากรเป็นสำคัญ (ธนกร สุขสำราญ, 2562; กุสุมา ศรีแย้ม, 2563) การพัฒนาสร้างเสริมคุณภาพชีวิตและความสุขของคนทำงาน เป็นเรื่องที่ท้าทายและไม่หยุดนิ่ง จากสถานการณ์และบริบทภายในประเทศ รวมถึงสถานการณ์และบริบทโลก ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เงื่อนไขและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการทำงานของคนทำงานมีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านวิถีชีวิตส่วนตัว และปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความสุขของคนทำงานทั้งในทางตรงและทางอ้อม (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2555)

สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้นำเสนอแนวคิดองค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) ว่าต้องประกอบด้วยความสุข 8 ประการ หรือ Happy 8 ซึ่งเป็นความสุขที่ทำให้คนเราเกิดสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตน ภายใต้ความเชื่อที่ว่า คน คือ หัวใจขององค์กร การสร้างคนที่มีความสุขให้อยู่รวมกันจะเกิดเป็นองค์กรแห่งความสุข โดยเชื่อว่าคนทำงานจะมีความสุขก็ต่อเมื่อจัดสมดุลของความสุขของโลก 3 ใบที่ทับซ้อนกัน ได้แก่ ความสุขของตนเอง ความสุขของครอบครัว และความสุขขององค์กร/สังคม ความสุขของคนทำงานจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสามารถจัดสมดุลชีวิตตนเองได้ และหากจำแนกความสุขในการทำงานแล้วสามารถแบ่งได้เป็น 8 ความสุข หรือ ความสุข 8 ประการ หรือ Happy 8 ประกอบด้วย 1. การเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี ดูแลตนเอง ไม่ให้เป็นภาระของผู้อื่น (Happy Body) 2. การเป็นผู้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Happy Heat) 3. การเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (Happy Relax) 4. การเป็นผู้รักการเรียนรู้และเป็นมืออาชีพในงานของตนเอง (Happy Brain) 5. การเป็นผู้ใช้เงินเป็น (Happy Money) 6. การเป็นผู้มีคุณธรรมและความกตัญญู (Happy Soul) 7. การเป็นผู้ที่รักและดูแลองค์กร/สังคมของตนเองได้ (Happy Society) และ 8. การเป็นผู้ที่รักและดูแลครอบครัวตนเองได้ (Happy Family) (ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีร์ธรรม วุฑฒิวัตรชัยแก้ว, 2559)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีตระหนักในความสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาวะของบุคลากร และได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้เป็นมหาวิทยาลัยแห่งความสุข (Happy University) เนื่องจากตระหนักดีว่า เมื่อบุคลากรมีความสุข มีสุขภาพและจิตใจที่ดี มีความมั่นคงในชีวิตด้านการงาน เศรษฐกิจ และสังคม ทำงานอย่างมีความสุข มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง จะส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถปรับตัวได้ดีในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ นำพามหาวิทยาลัยไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยจึงได้ดำเนินการสำรวจระดับความสุขของบุคลากรเป็นประจำทุกปีซึ่งจากผลการสำรวจ ความสุข 8 ประการ (Happy 8) ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2566 พบว่า ผลการประเมินระดับความสุขในภาพรวมของบุคลากรทั้งมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสุขรวม ทั้ง 8 ด้าน เท่ากับ 67.6 สะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรมีระดับความสุขอยู่ในระดับมีความสุข (Happy) โดยด้านจิตวิญญาณดี มีค่าคะแนนความสุขสูงสุด คือ 75.5 รองลงมาเป็นด้านใฝ่รู้ดี (73.4) ด้านน้ำใจดี (73.2) ด้านครอบครัวดี (71.3) ด้านสังคมดี (68.8) ด้านสุขภาพดี (63.7) ด้านผ่อนคลายดี (58.9) ส่วนด้านสุขภาพเงินดีมีค่าคะแนนความสุขต่ำสุด (55.9) (มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2566)

จากผลการสำรวจพบว่า บุคลากรมีความสุขในการทำงานอยู่ในระดับมากและสามารถจัดลำดับความสำคัญของความสุขในแต่ละประเด็นแต่ยังมิได้มีการศึกษาวิจัยเชิงลึกถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรในประเด็นเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อสามารถนำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการเสริมสร้างความสุขในการทำงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้มหาวิทยาลัยสามารถบรรลุเป้าหมายในการเป็นมหาวิทยาลัยแห่งความสุขและพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

2. เพื่อหาแนวทางเสริมสร้างความสุขในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการ

ทำงานของบุคลากร และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) เพื่อหาแนวทางเสริมสร้างให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ปฏิบัติงานอยู่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 จำนวน 556 คน (สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 236 คน ได้จากการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ซึ่งได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ จำนวน 233 คน การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยจำแนกตามประเภทของบุคลากรเป็น 5 ประเภท และใช้การสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประเภทของบุคลากรตามสัดส่วน เนื่องจากการสุ่มตัวอย่างวิธีนี้จะทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างมีความเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด รวมถึงมีความเป็นตัวแทนของประชากรของแต่ละประเภท รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทของบุคลากร

ประเภทบุคลากร	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา	73	30
2. พนักงานมหาวิทยาลัย	452	193
3. ลูกจ้างประจำ	5	2
4. พนักงานราชการ	16	7
5. ลูกจ้างชั่วคราว	10	4
รวม	**556**	**236**

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยสร้างมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผ่านการหาคุณภาพในด้านความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ของทุกข้อคำถามระหว่าง 0.66-1.00 และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย สวนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากร ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับปัจจัยการปฏิบัติงาน 5 ด้าน ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความสุขในการทำงานของบุคลากร ตามแนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8) โดยแบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert, 1967) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ และส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างความสุขในการทำงานของบุคลากร เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น การสร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยสร้างเป็นแบบสอบถามออนไลน์โดยใช้ Google From และสร้าง QR Code และลิงก์แบบสอบถาม (URL) สำหรับใช้ประชาสัมพันธ์การเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยทำหนังสือถึงอธิการบดีเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยจากบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เมื่อได้รับอนุญาตให้ดำเนินการแล้วคณะผู้วิจัยประชาสัมพันธ์ช่องทางการตอบแบบสอบถามออนไลน์ให้บุคลากรตอบโดยผ่านทางช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น ไลน์กลุ่มของหน่วยงาน จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) Facebook Messenger Live Chat เป็นต้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย ดังนี้

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

5.1.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.1.2 ข้อมูลปัจจัยการปฏิบัติงาน และความสุขในการทำงานของบุคลากรตามแนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean: M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนด

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Statistical Inference)

5.2.1 การเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของบุคลากรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้สถิติทดสอบที (t-test Independent) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปรอิสระที่จำแนกเป็น 2 กลุ่ม และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปรอิสระที่จำแนกได้มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

5.2.2 การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการปฏิบัติงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากร ตามแนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8) ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) จากข้อคำถามปลายเปิดที่ให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินการของมหาวิทยาลัยในการเสริมสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจำแนกประเภทการตอบและจัดลำดับความสำคัญจากความถี่ของเนื้อหา แล้วสรุปบรรยายข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางการเสริมสร้างความสุขในการทำงานของบุคลากร

ผลการวิจัย

1. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

1.1 ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง บุคลากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63.14) มีอายุระหว่าง 41-45 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 27.98) มีสถานภาพโสดมากที่สุด (ร้อยละ 42.80) มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 38.56) บุคลากรส่วนใหญ่เป็นพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา (ร้อยละ 84.78) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคลากรสายสนับสนุน (ร้อยละ 57.63) และเป็นบุคลากรสายวิชาการ (ร้อยละ 42.37) หน่วยงานที่สังกัดเป็นสำนักงานอธิการบดีมากที่สุด (ร้อยละ 27.54) รองลงมาเป็นคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 11.44) บุคลากรมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 30,001-35,000 บาท มากที่สุด (ร้อยละ 33.05) และบุคลากรมีระยะเวลาปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยระหว่าง 11-15 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 29.24)

1.2 ปัจจัยการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ปัจจัยการปฏิบัติงานซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความสุขในการทำงานของบุคลากร แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย การติดต่อสัมพันธ์ ความรักในงาน ความสำเร็จในงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และรายได้และสวัสดิการ ได้ผลการศึกษา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจัยการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปัจจัยการปฏิบัติงาน	M	SD	ระดับ	อันดับ
1. ความรักในงาน	4.62	0.46	มากที่สุด	1
2. ความสำเร็จในงาน	4.20	0.56	มาก	2
3. การติดต่อสัมพันธ์	4.16	0.60	มาก	3
4. สภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.95	0.74	มาก	4
5. รายได้และสวัสดิการ	3.73	0.86	มาก	5

จากตารางที่ 2 สภาพปัจจัยการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีเกณฑ์อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านความรักในงาน (M=4.62) รองลงมาเป็นด้านความสำเร็จในงาน (M=4.20) ด้านการติดต่อสัมพันธ์ (M=4.16) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (M=3.95) ส่วนด้านรายได้และสวัสดิการ (M=3.73) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 ความสุขในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี การศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรตามแนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8) ได้ผลการศึกษาดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสุขในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีตามแนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8)

ความสุขในการทำงาน	M	SD	ระดับความสุข	อันดับ
1. น้ำใจดี (Happy Heart)	4.35	0.53	มาก	1
2. ใฝ่รู้ดี (Happy Brain)	4.34	0.54	มาก	2

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสุขในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ตามแนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8) (ต่อ)

ความสุขในการทำงาน	M	SD	ระดับความสุข	อันดับ
3. ครอบครัวดี (Happy Family)	4.31	0.61	มาก	3
4. จิตวิญญาณดี (Happy Soul)	4.27	0.58	มาก	4
5. สังคมดี (Happy Society)	4.24	0.55	มาก	5
6. สุขภาพกายดี (Happy Body)	3.89	0.58	มาก	6
7. ผ่อนคลายดี (Happy Relax)	3.87	0.65	มาก	7
8. สุขภาพเงินดี (Happy Money)	3.79	0.78	มาก	8

จากตารางที่ 3 ความสุขในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีตามแนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8) พบว่า บุคลากรมีความสุขในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีคะแนนระดับความสุขสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1. น้ำใจดี (Happy Heart) (M=4.35) 2. ใฝ่รู้ดี (Happy Brain) (M=4.34) และ 3. ครอบครัวดี (Happy Family) (M=4.31) ส่วนด้านที่มีคะแนนระดับความสุขต่ำสุดคือ สุขภาพเงินดี (Happy Money) (M=3.79)

1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรเป็นการศึกษาเชิงความสัมพันธ์ของปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย ได้แก่ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล โดยการเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของบุคลากรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน นำเสนอในตารางที่ 4 และ 2. ปัจจัยการปฏิบัติงาน โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการปฏิบัติงาน 5 ด้าน กับความสุขในการทำงานของบุคลากร นำเสนอในตารางที่ 5

ตารางที่ 4 แสดงค่าการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ (p-value) ผลการเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของบุคลากร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ความสุขในการทำงาน / ปัจจัยส่วนบุคคล	สุขภาพกายดี (Happy Body)	ผ่อนคลายดี (Happy Relax)	น้ำใจดี (Happy Heart)	จิตวิญญาณดี (Happy Soul)	ครอบครัวดี (Happy Family)	สังคมดี (Happy Society)	ใฝ่รู้ดี (Happy Brain)	สุขภาพเงินดี (Happy Money)
1. เพศ	.112	.637	.019*	.008**	.006**	.003**	.308	.002**
2. อายุ	.014*	.289	.211	.099	.024*	.554	.695	.001**
3. สถานภาพสมรส	.244	.147	.587	.924	.152	.998	.375	.958
4. ระดับการศึกษา	.983	.181	.805	.013*	.082	.357	.998	.004**
5. ประเภทบุคลากร	.261	.073	.351	.001**	.018*	.249	.884	.000**
6. ประเภทสายงาน	.385	.432	.893	.017*	.107	.471	.702	.271
7. หน่วยงานที่สังกัด	.281	.218	.314	.002**	.936	.524	.400	.002**
8. รายได้ต่อเดือน	.084	.073	.443	.018*	.603	.366	.733	.000**
9. ระยะเวลาปฏิบัติงาน	.088	.357	.046*	.465	.015*	.406	.014*	.001**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของบุคลากรโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลใน 9 ด้าน พบว่าบุคลากรที่มีสถานภาพแตกต่างกันในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร ประเภทสายงาน หน่วยงานที่สังกัด รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาปฏิบัติงาน มีความสุขในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการปฏิบัติงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากร ตามแนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8)

ความสุขในการทำงาน / ปัจจัยการปฏิบัติงาน	สุขภาพกายดี (Happy Body)	ผ่อนคลายดี (Happy Relax)	น้ำใจดี (Happy Heart)	จิตวิญญาณดี (Happy Soul)	ครอบครัวดี (Happy Family)	สังคมดี (Happy Society)	ใฝ่รู้ดี (Happy Brain)	สุขภาพเงินดี (Happy Money)
1. การติดต่อสัมพันธ์	.280**	.292**	.329**	.263**	.389**	.517**	.334**	.233**
2. ความรักในงาน	.196**	.227**	.525**	.451**	.316**	.474**	.524**	.253**
3. ความสำเร็จในงาน	.422**	.460**	.561**	.410**	.349**	.572**	.498**	.412**
4. สภาพแวดล้อมในการทำงาน	.476**	.519**	.337**	.428**	.302**	.417**	.230**	.456**
5. รายได้และสวัสดิการ	.487**	.539**	.375**	.398**	.415**	.504**	.322**	.550**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 ปัจจัยการปฏิบัติงานทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขในการทำงานทั้ง 8 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเป็นความสัมพันธ์ระดับต่ำถึงปานกลาง โดยพบประเด็นสำคัญของแต่ละปัจจัยคือ ปัจจัยด้านการติดต่อสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์สูงสุดกับความสุขด้านสังคมดี (r=0.517) ปัจจัยด้านความรักในงาน มีความสัมพันธ์สูงสุดกับความสุขด้านน้ำใจดี (r=0.525) และใฝ่รู้ดี (r=0.524) ปัจจัยด้านความสำเร็จในงาน มีความสัมพันธ์สูงสุดกับความสุขด้านสังคมดี (r=0.572) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีความสัมพันธ์สูงสุดกับความสุขด้านผ่อนคลายดี (r=0.519) และปัจจัยด้านรายได้และสวัสดิการ มีความสัมพันธ์สูงสุดกับความสุขด้านสุขภาพเงินดี (r=0.550)

2. แนวทางเสริมสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากร จากผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพข้อเสนอแนะของบุคลากรที่มีต่อแนวทางการเสริมสร้างความสุข สามารถกำหนดเป็นแนวทางการเสริมสร้างความสุขให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้ 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

2.1 การพัฒนาด้านสวัสดิการและความมั่นคงทางการเงิน ได้แก่ การสร้างระบบความมั่นคงหลังเกษียณและเงินบำนาญ การพัฒนาสวัสดิการบุตร การจัดหาประกันสุขภาพกลุ่มที่ครอบคลุมมากขึ้น การปรับโครงสร้างอัตราเงินเดือนให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและค่าครองชีพในปัจจุบัน การพัฒนาแพลตฟอร์มการขายของออนไลน์ให้กับบุคลากรเพื่อหารายได้เสริม และการจัดโปรแกรมการศึกษาการวางแผนการเงินส่วนบุคคลให้กับบุคลากร

2.2 การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การตรวจสอบดูแลความพร้อมของสภาพห้องเรียนและอุปกรณ์การสอน เช่น Projector ลำโพง ไมโครโฟน

ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ การปรับปรุงดูแลรักษาห้องน้ำให้สะอาดถูกสุขอนามัยและมีระบบสาธารณูปโภคที่พร้อมใช้งาน การจัดสรรสถานที่จอดรถให้เพียงพอกับจำนวนบุคลากร และการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัยและส่งเสริมการนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

2.3 การสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคล ได้แก่ การมอบหมายงานที่เหมาะสมและชัดเจน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการทำงาน การปรับปรุงระบบและกลไกการประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นธรรมและโปร่งใส การสร้างกลไกการรับฟังข้อร้องเรียนและการแก้ไขปัญหา และการลงโทษผู้กระทำผิดให้เด็ดขาดและชัดเจน

2.4 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร ได้แก่ การจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร การจัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์ในช่วงปิดภาคเรียน และการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งด้านน้ำใจดี และสังคมดีในการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสุขในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จากผลการศึกษาความสุขในการทำงานโดยรวมของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ตามแนวคิดความสุข 8 ประการ มีคะแนนอยู่ในระดับมากทุกมิติ สะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความสุขในการทำงานอยู่ในระดับที่ดี สามารถจัดสมดุลชีวิตของตัวเองระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวได้ดี สอดคล้องกับชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีร์ธรรม วุฑฒิวัตรชัยแก้ว (2559) ที่กล่าวว่าความสุขของคนทำงานเกิดจากการจัดสมดุลชีวิตมนุษย์ผ่านความสุขในโลก 3 ใบที่ทับซ้อนกัน ได้แก่ ความสุขของตนเอง ความสุขของครอบครัว และความสุขขององค์กร/สังคม ความสุขของคนทำงานจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสามารถจัดสมดุลชีวิตตนเองได้ โดยจำแนกความสุขในการทำงานได้เป็น 8 ความสุข หรือความสุข 8 ประการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบขององค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) จากผลการศึกษาความสุขของบุคลากรครั้งนี้ถือเป็นบริบทที่ดีในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นองค์กรแห่งความสุข

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาความสุขในการทำงานรายด้านพบว่าด้านที่มีคะแนนความสุขสูงสุดได้แก่ น้ำใจดี (Happy Heart) สะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยเป็นผู้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น มีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกันและกัน รับรู้บทบาทของตนเอง และยอมรับผลของการกระทำต่อสิ่งต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของตรรกพร สุขเกษม และปิยากร หวังมหาพร (2563) ที่ศึกษาความสุขในการทำงานตามรูปแบบวัฒนธรรมองค์การของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ แล้วพบว่าความสุขในการทำงานของอาจารย์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์มีความสุขมาก เมื่อพิจารณารายมิติพบว่าระดับความสุขมากที่สุด ได้แก่ มิติน้ำใจดี ส่วนด้านที่มีคะแนนระดับความสุขต่ำสุดคือ สุขภาพเงินดี (Happy Money) ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยได้นำมาจัดทำเป็นแนวทางการเสริมสร้างความสุขให้กับบุคลากรเสนอมหาวิทยาลัยต่อไป

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร

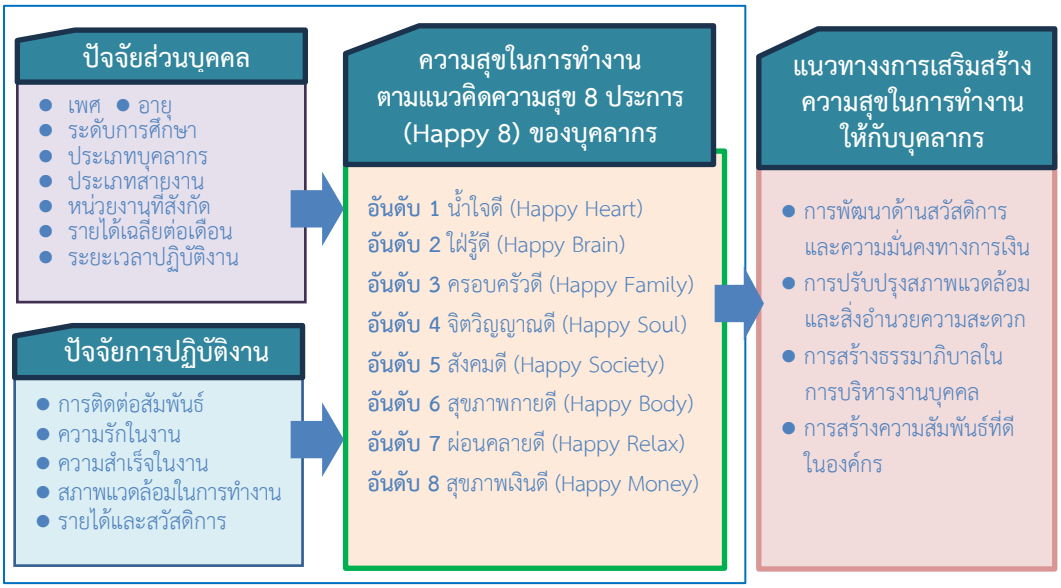
2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานที่แตกต่างกันของบุคลากร พบว่ามีปัจจัยด้านเพศ อายุ การศึกษา ประเภทบุคลากร ประเภทสายงาน ประเภทหน่วยงานที่สังกัด รายได้ และระยะเวลาปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของตรรกพร สุขเกษม และปิยากร หวังมหาพร (2563) ที่ศึกษาความสุขในการทำงานตามรูปแบบวัฒนธรรมองค์การของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ แล้วพบว่าระดับความสุขในการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ การศึกษา รายได้ และระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกัน และสอดคล้องกับพิชยดนย์ ชายมะ (2566) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา แล้วพบว่าความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ประเภทบุคลากร และหน่วยงานที่สังกัด ซึ่งข้อค้นพบเกี่ยวกับความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานที่แตกต่างกันของบุคลากรเป็นแนวทางหนึ่งสามารถนำไปใช้วางแผนการเสริมสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากรได้

2.2 ปัจจัยการปฏิบัติงานทุกปัจจัย ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์ ความรักในงาน ความสำเร็จในงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และรายได้และสวัสดิการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขในการทำงานทั้ง 8 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เช่นเดียวกับนัฏจรี เจริญสุข (2566) ที่ศึกษาและพัฒนารูปแบบการสร้างความสุขในการทำงานของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคใต้ของประเทศไทย พบว่าความรักในงาน ความสำเร็จในงาน และความสัมพันธ์ที่ดี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความสุขในการทำงานของอาจารย์ และโนรี มีกิริยา และอุทัยรัตน์ แสนเมือง (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า ปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ ค่าตอบแทน สภาพแวดล้อมการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขในการทำงานของอาจารย์ ซึ่งสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานโดยแบ่งเป็นปัจจัยภายใน ประกอบด้วย 1. ปัจจัยด้านลักษณะงาน (Hackman & Oldham, 1976) และ 2. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Chiaburu & Harrison, 2008) และปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย 1. ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ซึ่งหมายถึงความพึงพอใจในเงินเดือนและสวัสดิการที่ได้รับและการได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและคุ้มค่า (Heneman & Schwab, 1985) และ 2. สภาพแวดล้อมการทำงาน หมายถึง การมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอและเป็นมิตรต่อพนักงาน ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงาน (Oldham & Fried, 1987) ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงสามารถนำผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการปฏิบัติงานกับความสุขในการทำงานไปพิจารณาวางแผนการเสริมสร้างความสุขให้กับบุคลากรได้อย่างมีหลักการสนับสนุนทางวิชาการ

3. แนวทางเสริมสร้างความสุขในการทำงานของบุคลากร จากผลการศึกษาผู้วิจัยเสนอแนวทางการเสริมสร้างความสุขให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อส่งเสริมการเป็นมหาวิทยาลัยแห่งความสุข (Happy University) ได้ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1. การพัฒนาด้านสวัสดิการและความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งเป็นผลมาจากผลการศึกษาสภาพความสุขในการทำงานที่พบว่า บุคลากรมีระดับความสุขในด้านสุขภาพเงินดี (Happy Money) ต่ำสุด และบุคลากรปรารถนาด้านสวัสดิการและความมั่นคงทางการเงินเป็นลำดับแรก 2. การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งเกิดจากความต้องการความพร้อมของสภาพห้องเรียนและอุปกรณ์การสอน รวมถึงสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ รวมถึงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน 3. การสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลซึ่งเกิดจากความต้องการการมีส่วนร่วมและความเสมอภาคในการทำงาน การมีระบบและกลไกการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรมและโปร่งใส รวมถึงการสร้างกลไกเรื่องการร้องเรียนและการลงโทษผู้กระทำผิด และ 4. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร ซึ่งเกิดจากจุดแข็งในด้านน้ำใจดี (Happy Society) และสังคมดี (Happy Society) และความต้องการกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร จากแนวทางการเสริมสร้างความสุขในการทำงานที่ได้ครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของสิริภาพรรณ ลี้ภัยเจริญ และคณะ (2563) ที่ศึกษาแนวทางการสร้างเสริมความสุขในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏอีสานใต้ ซึ่งพบว่า แนวทางการสร้างเสริมความสุขในการทำงานของบุคลากร ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ การสนับสนุนการพัฒนาความก้าวหน้าทางอาชีพ การจัดโครงสร้างการทำงานให้บุคลากรมีหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจนตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย การจัดสรรงบประมาณวัสดุอุปกรณ์และกำลังคนอย่างสมเหตุสมผล และการลดระบบอุปถัมภ์ในที่ทำงาน ซึ่งแนวทางการเสริมสร้างความสุขในการทำงานในประเด็นเหล่านี้มหาวิทยาลัยสามารถนำไปใช้วางแผนการพัฒนาบุคลากรได้อย่างเป็นรูปธรรม ก็จะทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึกทางบวก เห็นโอกาสในการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรมีความสุขในการทำงานมากขึ้น อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นองค์กรแห่งความสุขอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยที่ได้ค้นพบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี รวมทั้งการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากรเพื่อส่งเสริมการเป็นมหาวิทยาลัยแห่งความสุข (Happy University) ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในสถาบันอุดมศึกษา ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ควรนำแนวทางการเสริมสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากรมาพิจารณาใช้กำหนดเป็นนโยบายการส่งเสริมมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยแห่งความสุข (Happy University)

2. มหาวิทยาลัยควรนำแนวปฏิบัติตามแนวทางการเสริมสร้างความสุขมาใช้วางแผนการดำเนินงานสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากร โดยกำหนดเป็นโครงการหรือกิจกรรมลงในแผนปฏิบัติราชการและแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรแห่งความสุขอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานมีโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรในประเด็นการสร้างความสุขในการทำงาน โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีและดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นรูปธรรม

2. มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนหรือส่งเสริมการหารายได้เสริมหรือการบริหารการเงินให้กับบุคลากร เช่น การพัฒนาแพลตฟอร์มการขายของออนไลน์ให้กับบุคลากร การจัดโปรแกรมการศึกษาการวางแผนการเงินส่วนบุคคลให้กับบุคลากร เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานให้มีมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น รวมถึงการศึกษากรณีบุคลากรที่มีระดับความสุขในการทำงานสูง เพื่อสังเคราะห์แนวทางปฏิบัติที่เป็นแบบอย่าง

2. ควรศึกษาความสุขด้านสุขภาพเงินดี (Happy Money) ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ เช่น สวัสดิการ ค่าตอบแทน สภาพแวดล้อม และความสำเร็จในการทำงานเพื่อให้ได้ข้อค้นพบเชิงลึกที่สามารถนำไปพัฒนานโยบายหรือแนวทางการส่งเสริมความสุขของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กุสุมา ศรีแย้ม. (2563). *ความสัมพันธ์ของระดับความสุขในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานเจนเนอเรชั่นวาย กรณีศึกษา โรงไฟฟ้าแห่งหนึ่งในเขตภาคตะวันออก* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชลิตา สุนทรสุข. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาบุคลากรและความพึงพอใจในการทำงาน : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย. *วารสารวิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*, 7(2), 122-139.

ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีร์ธรรม วุฒิวัตรชัยแก้ว. (2559). *มาสร้างองค์กรแห่งความสุขกันเถอะ* (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: แอทโพร์พริ้นท์.

ตรรกพร สุขเกษม และปิยากร หวังมหาพร. (2563). ความสุขในการทำงานตามรูปแบบวัฒนธรรมองค์การของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ. *สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*, 26(1), 97-110.

ธนกร สุขสำราญ. (2562). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย. *วารสารบริหารการศึกษา*, 10(2), 98-112.

นัฎจรี เจริญสุข. (2566). การพัฒนารูปแบบการสร้างความสุขในการทำงานของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคใต้ของประเทศไทย. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 8(1), 123-139.

โนรี มีกิริยา และอุทัยรัตน์ แสนเมือง. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 13(2), 115-130.

พิชยดนย์ ชายมะ. (2566). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา* (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. (2566). *รายงานผลการสำรวจความสุขในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเทเสพตรี ประจำปี 2566*. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ. (2555). *คู่มือการวัดความสุขด้วยตนเอง (HAPPINOMETER: The Happiness Self-Assessment)*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์. (2567). *รายงานสถิติบุคลากร*. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2567, จาก https://hrm.tru.ac.th/index.php?module=index&id=50

สิริภาพรรณ ลี้ภัยเจริญ และคณะ. (2563). แนวทางการสร้างเสริมความสุขในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน ในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏอีสานใต้. *วารสารชุมชนวิจัย*, 14(3), 28-42.

Chiaburu, D. S. & Harrison, D. A. (2008). Do Peers Make the Place? Conceptual Synthesis and Meta-Analysis of Coworker Effects on Perceptions, Attitudes, OCBS, and Performance. *Journal of Applied Psychology*, 93(5), 1082-1103.

Hackman, J. R. & Oldham, G. R. (1976). Motivation Through the Design of Work: Test of a Theory. *Organizational Behavior and Human Performance*, 16(2), 250-279.

Heneman, R. L. & Schwab, D. P. (1985). Pay Satisfaction: Its Multidimensional Nature and Measurement. *International Journal of Psychology*, 20(2), 129-141.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley and Son.

Oldham, G. R., & Fried, Y. (1987). Employee Reactions to Workspace Characteristics. *Journal of Applied Psychology*, 72(1), 75-80.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

จริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัลและความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*

COMPUTER ETHICS IN DIGITAL AGE AND SECURITY OF ACCOUNTING INFORMATION SYSTEM ON INTERNAL CONTROL EFFICIENCY OF COMPANIES LISTED IN THE REAL ESTATE AND CONSTRUCTION INDUSTRY GROUP ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

ณัฐพัชร์ อภิวัฒน์ไพศาล
Nathapat Aphiwatpisan
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Sukhothai Thammathirat Open University
Corresponding Author E-mail: nathapat.aph@stou.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัลของระบบสารสนเทศทางการบัญชี 2. ศึกษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชี 3. ศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายใน และ 4. ทดสอบอิทธิพลของจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัลและความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชีกับประสิทธิภาพการควบคุมภายในของกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยทดสอบตัวแปรรวม จำนวน 9 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่เกี่ยวกับจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัล จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ความเป็นส่วนตัว (X1) ความถูกต้อง (X2) ความเป็นเจ้าของ (X3) และการเข้าถึงข้อมูล (X4) และตัวแปรเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชี จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ บุคคล (X5) เทคโนโลยี (X6) การรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศ (X7) การรักษาความปลอดภัยทางกายภาพ (X8) และการรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะ (X9) กลุ่มประชากรเป้าหมาย ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย พนักงานในฝ่ายบัญชีและฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศรวม จำนวน 220 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

*Received March 7, 2025; Revised May 7, 2025; Accepted May 8, 2025

ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์เพื่อใช้ในการประมวลผล จำนวน 153 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ค่าเฉลี่ยของจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ และค่าเฉลี่ยความมั่นคงปลอดภัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด 2. ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการควบคุมภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด 3. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีทั้งหมด 4 ตัวแปร โดยเรียงลำดับความสามารถพยากรณ์จากมากไปน้อยได้ ดังนี้ เทคโนโลยี (X6) การรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศ (X7) การเข้าถึงข้อมูล (X4) และการรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะ (X9) ประสิทธิภาพในการพยากรณ์ ร้อยละ 47.1 สมการพยากรณ์ คือ $\hat{Y} = 1.189 + .657_{X6} - .361_{X7} + .208_{X4} + .225_{X9}$

คำสำคัญ: จริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์; ระบบสารสนเทศทางการบัญชี; การควบคุมภายใน

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to examine computer ethics in digital age of accounting information systems, 2. to investigate the security of accounting information systems, 3. to analyze the internal controls efficiency, and 4. to test the influence of digital-era computer ethics and the security of accounting information systems on the internal controls efficiency in the real estate and construction industry group on the Stock Exchange of Thailand. This was a quantitative research by testing a total of nine variables, which included four variables related to computer ethics in the digital era: privacy (X1), accuracy (X2), property (X3), and accessibility (X4), and five variables related to the security of accounting information systems: individuals (X5), technology (X6), information system security (X7), physical security (X8), and logical security (X9). The target population consisted of two groups: executives, department heads, employees in the accounting department, and information technology department, totaling 220 individuals. Data were collected using a questionnaire, and 153 complete sets of data were obtained for analysis. Descriptive statistics, including frequency and percentage, and inferential statistics, including multiple regression analysis, were used for data analysis.

The research findings indicated that: 1. The average score of computer ethics and the average security stability affecting the efficiency of internal control were at the highest level. 2. The average score of internal control efficiency was

at the highest level. 3. The variables influencing the efficiency of internal control in listed companies in the real estate and construction sectors of the Stock Exchange of Thailand were four factors, ranked in order of predictive ability from highest to lowest as follows: Technology (X6), Information System Security (X7), Data Access (X4), and Logical Security (X9). The predictive performance was 47.1%. The prediction equation was: $\hat{Y} = 1.189 + .657_{X6} - .361_{X7} + .208_{X4} + .225_{X9}$
Keywords: Computer Ethics; Accounting Information System; Internal Control

บทนำ

การใช้คอมพิวเตอร์อย่างมีจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในยุคดิจิทัล จริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ คือ หลักศีลธรรมจรรยาที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติ ควบคุมการใช้ระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้จำแนกแยกแยะว่าสิ่งใดถูกผิด มีประเด็นสำคัญ 4 ประการที่ควรมุ่งเน้น ได้แก่ ความเป็นส่วนตัว (Privacy) ความถูกต้อง (Accuracy) ความเป็นเจ้าของ (Property) และการเข้าถึงข้อมูล (Accessibility) หรือที่ใช้ตัวย่อว่า PAPA (Mason, 1986) ทั้งนี้ การกระทำที่มีจริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์มีความสำคัญและจำเป็นต่อองค์กร เนื่องจากเทคโนโลยีที่ใช้ในปัจจุบันส่งผลกระทบอย่างมากต่อการทำงานทั้งทางบวกและทางลบ การใช้คอมพิวเตอร์อย่างมีจริยธรรมจะช่วยให้การใช้เทคโนโลยีเกิดประโยชน์สูงสุด ลดผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้น ส่งผลให้ระบบมีความปลอดภัยและน่าเชื่อถือ (Floridi, 2014) ทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยต่อระบบ

ในงานบัญชีความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชี คือ การปกป้องข้อมูล การป้องกันสารสนเทศจากภัยคุกคาม จากความเสี่ยงต่าง ๆ (Keller & Wismen, 2017) รวมถึงระบบฮาร์ดแวร์ที่ใช้ในการจัดเก็บและการถ่ายโอนสารสนเทศเพื่อป้องกันการจู่โจมจากภัยคุกคาม (พนิดา พาณิชกุลม, 2553) โดยการสร้างกลไกบังคับผู้ใช้ให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดเพื่อให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างถูกต้อง ป้องกันข้อมูลให้มีความปลอดภัย (พิเชษฐ์ ศิริรัตนไพศาลกุล, 2553) ทั้งนี้ ข้อมูลหรือสารสนเทศที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์จะได้รับการป้องกันจากผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตซึ่งจะไม่สามารถมองเห็นข้อมูลได้ การป้องกันการแก้ไขข้อมูลจากผู้ไม่ได้รับอนุญาตและการป้องกันการถูกโจมตีข้อมูลจากบุคคลอื่น (Panko, 2009) ซึ่งจะส่งผลต่อระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพของการควบคุมภายใน คือ กระบวนการปฏิบัติงานเพื่อให้ความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ด้านประสิทธิภาพประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ด้านความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายสัญญา กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (อุษณา ภัทรมนตรี, 2567) ดังนั้น องค์กรจำเป็นต้องหาวิธีการที่จะหลีกเลี่ยงลดระดับความเสี่ยงเกี่ยวกับการรั่วไหล ความสิ้นเปลือง ความสูญเปล่า การทุจริต รวมถึงการใช้

คอมพิวเตอร์อย่างมีจริยธรรม ดังนั้น เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อระบบจึงจำเป็นต้องมีการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ต้องมีหลักการในการจัดการองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน 5 ประการตามแนวทางของ COSO (พรรณี วรวุฒิจงสถิต, 2567) ได้แก่ สภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามผล (COSO, 2017)

สำหรับอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศซึ่งเกี่ยวข้องกับการลงทุน การเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเมือง โครงสร้างพื้นฐานและเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว ดังนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญทั้งในเรื่องจริยธรรมและความมั่นคงปลอดภัย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างของบริษัท อนันดา จำกัด (มหาชน) และบริษัท ศุภาลัย จำกัด (มหาชน) ที่ต้องเผยแพร่รายงานการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงที่จัดให้มีระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในที่เหมาะสม (บริษัท อนันดาดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน), 2563; บริษัท ศุภาลัย จำกัด (มหาชน), 2556) ระบบการควบคุมภายในเป็นไปตามแนวทางการควบคุมตามมาตรฐานสากลของ COSO ทั้ง 5 องค์ประกอบ และเป็นไปตามแบบประเมินของสำนักงานคณะกรรมการกำกับดูแลหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

ดังนั้น การให้ความสำคัญต่อการใช้คอมพิวเตอร์อย่างมีจริยธรรมและการทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยในระบบสารสนเทศทางการบัญชีของบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (Publicly Accountable Entities: PAEs) จึงมีความจำเป็นเพื่อทำให้การบริหารจัดการเป็นไปเพื่อประโยชน์ของบริษัทและผู้ถือหุ้นโดยรวม อีกทั้งเพื่อรักษาความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ของบริษัท การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลโดยเฉพาะในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการฐานข้อมูล และยังต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบมาตรฐานต่าง ๆ ตามที่หน่วยงานภาครัฐกำหนดไว้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566; สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2566) จึงเป็นที่มาของการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์และความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการควบคุมภายในและเพื่อทดสอบอิทธิพลที่มีต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการตัดสินใจต่อผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ใช้รายงานทางการเงินทั้งภายในและภายนอกกิจการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัลของระบบสารสนเทศทางการบัญชี กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างฯ

2. เพื่อศึกษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชี กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างฯ

3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายใน กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างฯ

4. เพื่อทดสอบอิทธิพลของจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัลและความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ลักษณะประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ประชากร

กลุ่มประชากรเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย พนักงานในฝ่ายบัญชี และ 2. ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย พนักงานในฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ทำงานในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างฯ จำนวน 110 บริษัท รวมจำนวน 220 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือโดยศึกษามาจากตำรา เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จนได้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ แบบสอบถามปลายปิด ประกอบไปด้วย 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 6 ข้อ เรียงลำดับดังนี้ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในองค์กรปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำแหน่งงาน ข้อ 1-5 เป็นลักษณะคำถามแบบให้เลือกตอบ (Check List) ส่วนข้อ 6 เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของบริษัทจดทะเบียนฯ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ทุนจดทะเบียน มูลค่าสินทรัพย์รวม จำนวนพนักงานในบริษัท และระยะเวลาในการดำเนินงาน เป็นลักษณะคำถามแบบให้เลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นส่วนตัว ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นเจ้าของ ด้านการเข้าถึงข้อมูล ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยในระบบสารสนเทศทางการบัญชี ประกอบด้วย ข้อคำถาม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านเทคโนโลยี ด้านการรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศ ด้านการรักษาความปลอดภัยทางกายภาพ และด้านการรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะ ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ประกอบด้วย ข้อคำถาม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านการประเมิน

ความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล สำหรับคำถามตอนที่ 2-5 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยเรียงจากลำดับที่ 1 ถึง 5 ดังนี้ ระดับน้อยที่สุด ระดับน้อย ระดับปานกลาง ระดับมาก และระดับมากที่สุด

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลลัพธ์ที่ได้พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงรายฉบับ เท่ากับ .801 ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้ 1. ด้านความเป็นส่วนตัว เท่ากับ .782 2. ด้านความถูกต้อง เท่ากับ .789 3. ด้านความเป็นเจ้าของ เท่ากับ .811 4. ด้านการเข้าถึงข้อมูล เท่ากับ .782 5. ด้านบุคคล เท่ากับ .790 6. ด้านเทคโนโลยี เท่ากับ .772 7. ด้านการรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศ เท่ากับ .749 8. ด้านการรักษาความปลอดภัยทางกายภาพ เท่ากับ .763 และ 9. ด้านการรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะ เท่ากับ .794

3.3 เกณฑ์การประเมินและแปลผล เกณฑ์การตอบแบบสอบถาม มีดังนี้ ตอบ 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด ตอบ 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย ตอบ 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง ตอบ 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก และตอบ 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

3.4 สำหรับเกณฑ์การแปลผล มีดังนี้ เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80) ระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60) ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40) ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00) และ ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 รอบ

4.1 รอบที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2567 โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปถึงกลุ่มประชากรเป้าหมาย โดยจ่าหน้าซองบริษัทละ 2 ซอง ซองที่ 1 ถึงผู้จัดการฝ่ายบัญชี/แผนกบัญชี จำนวน 110 บริษัท ซองที่ 2 ถึงผู้จัดการฝ่าย IT/แผนก IT จำนวน 110 บริษัท ได้รับการตอบกลับจำนวนรวม จำนวน 46 ฉบับ (ร้อยละ 20.91)

4.2 รอบที่ 2 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2567 โทรศัพท์ติดต่อที่ไปบริษัท โดยติดต่อโดยตรงที่ไปผู้จัดการฝ่ายบัญชี ผู้จัดการฝ่าย IT หรือฝ่ายบุคคล หรือตามที่บริษัทจะอนุญาตเพื่อขอส่งจดหมายอีกครั้งหรือส่งทางอีเมลขึ้นอยู่กับการได้รับอนุญาตจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 2 อาทิตย์ ซึ่งในรอบที่ 2 นี้ได้รับผลตอบกลับ จำนวน 102 ฉบับ (ร้อยละ 46.36)

4.3 รอบที่ 3 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 โทรศัพท์ติดตามอีกครั้งกับผู้ตอบแบบสอบถามที่อนุญาตให้ส่งทางอีเมลที่เป็นชื่อส่วนตัวในอีเมลแอดเดรสของบริษัท และผู้ที่ตอบรับว่าจะตอบกลับให้ ซึ่งในรอบที่ 3 นี้ได้รับผลตอบกลับ จำนวน 5 ฉบับ (ร้อยละ 2.27) รวมเก็บข้อมูล

ทั้ง 3 รอบ ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงกลุ่มประชากรเป้าหมายได้ทั้งสิ้น จำนวน 153 ฉบับ (ร้อยละ 69.55) เพื่อนำไปประมวลผลข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไปของบริษัทจดทะเบียน ตอนที่ 2 จริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัลของระบบสารสนเทศทางการบัญชี กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ ตอนที่ 3 ความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชี กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ และตอนที่ 4 ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ตอนที่ 5 อิทธิพลของจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัลและความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ ใช้อนุมานสถิติ (Inferential Statistic) ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) วิธีแบบรายขั้นตอน (Stepwise Selection)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไปของบริษัทจดทะเบียน ข้อมูลที่ใช้ในการประมวลผลจำนวน 153 ชุด ในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในองค์กรปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำแหน่งงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชายและเพศหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกัน เพศชาย จำนวน 75 คน (ร้อยละ 52.08) โดยส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 43 คน (ร้อยละ 28.10) ระดับการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 93 คน (ร้อยละ 60.78) มีประสบการณ์ทำงานในองค์กรปัจจุบันมากกว่า 20 ปี จำนวน 52 คน (ร้อยละ 33.98) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 75,001-100,000 บาท จำนวน 40 คน (ร้อยละ 31) ตำแหน่งงานทางบัญชีที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ ผู้อำนวยการ หัวหน้า ผู้จัดการ ผู้บริหารแผนกบัญชี จำนวน 54 คน (ร้อยละ 40) ส่วนตำแหน่งงานทาง IT ที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ ผู้จัดการฝ่าย IT จำนวน 24 คน (ร้อยละ 17.79)

ข้อมูลทั่วไปของบริษัทจดทะเบียน พบว่า บริษัทมีทุนจดทะเบียน 1,001-5,000 ล้านบาท มากที่สุด จำนวน 53 บริษัท (ร้อยละ 35.33) มูลค่าสินทรัพย์รวม น้อยกว่า 10,000 ล้านบาท มากที่สุด จำนวน 79 บริษัท (ร้อยละ 52.67) จำนวนพนักงานในบริษัท น้อยกว่า 500 คน มากที่สุด จำนวน 70 บริษัท (ร้อยละ 46.67) และมีระยะเวลาในการดำเนินงาน 21-30 ปี มากที่สุด จำนวน 50 บริษัท (ร้อยละ 33.33)

1. จริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัลของระบบสารสนเทศทางการบัญชี กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ ผลการวิจัยพบว่า จริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัลของ

ระบบสารสนเทศทางการบัญชีทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด (μ=4.47, σ=.6887) โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัลของระบบสารสนเทศทางการบัญชี กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ จำแนกรายด้าน

ปัจจัย	μ	σ	ระดับความคิดเห็น
จริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัล			
1. ด้านความเป็นส่วนตัว	4.39	.7803	มากที่สุด
2. ด้านความถูกต้อง	4.37	.6858	มากที่สุด
3. ด้านความเป็นเจ้าของ	4.29	.8235	มากที่สุด
4. ด้านการเข้าถึงข้อมูล	4.72	.4652	มากที่สุด

หากพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน มีดังนี้ ด้านความเป็นส่วนตัว ในเรื่องการมีสิทธิในการยืนยันตัวตนของตนเองได้ (μ=4.49, σ=.8140) ด้านความถูกต้อง ในเรื่องความสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่บันทึกแล้ว (μ=4.59, σ=.5705) ด้านความเป็นเจ้าของ ในเรื่องการใช้ซอฟต์แวร์ที่ได้รับอนุญาต (License) (μ=4.80, σ=.5727) และ ด้านการเข้าถึงข้อมูล ในเรื่องการได้รับสิทธิในการเข้าใช้งานตามระดับสิทธิ (μ=4.84, σ=.4227)

2. ความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชี กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ ผลการวิจัยพบว่า ความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชีทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด (μ=4.50, σ=.5458) โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชี กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ จำแนกรายด้าน

ปัจจัย	μ	σ	ระดับความคิดเห็น
ความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชี			
1. ด้านบุคคล	4.54	.4514	มากที่สุด
2. ด้านเทคโนโลยี	4.48	.5548	มากที่สุด
3. ด้านการรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศ	4.42	.5853	มากที่สุด
4. ด้านการรักษาความปลอดภัยทางกายภาพ	4.43	.6330	มากที่สุด
5. ด้านการรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะ	4.63	.5045	มากที่สุด

หากพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน มีดังนี้ ด้านบุคคล ในเรื่องการกำหนดนโยบายและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนในการรักษาความปลอดภัย (μ=4.73, σ=.4872) ด้านเทคโนโลยี ในเรื่องการกำหนดมาตรฐานทางเทคนิคในการติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสม (μ=4.51, σ=.5778) ด้านการรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศ ในเรื่องการให้สิทธิเปลี่ยนแปลงสิทธิในการใช้ระบบคอมพิวเตอร์สอดคล้องกับความต้องการใช้งาน (μ=4.51, σ=.6123) ด้านการรักษาความปลอดภัยทางกายภาพในเรื่องการป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าถึงเครื่องคอมพิวเตอร์ (μ=4.59, σ=.6054) และ

ด้านการรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะ ในเรื่องการป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าถึงโปรแกรม ข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ (μ=4.65, σ=.5571)

3. ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ วัดจาก 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม 2. ด้านการประเมินความเสี่ยง 3. ด้านกิจกรรมการควบคุม 4. ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และ 5. ด้านการติดตามและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด (μ=4.52, σ=.4822) สำหรับรายด้านมีรายละเอียดตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการควบคุมภายในฯ ของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ จำแนกรายด้าน

ปัจจัย	μ	σ	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	4.64	.4754	มากที่สุด
2. ด้านการประเมินความเสี่ยง	4.40	.7516	มากที่สุด
3. ด้านกิจกรรมการควบคุม	4.66	.4796	มากที่สุด
4. ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	4.38	.6839	มากที่สุด
5. ด้านการติดตามและประเมินผล	4.50	.5734	มากที่สุด

4. อิทธิพลของจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัลและความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ ผู้วิจัยใช้ Multiple Regression Analysis แบบ Stepwise Selection ใช้เกณฑ์การพิจารณาตัวแปรเข้าสมการด้วยความน่าจะเป็นน้อยกว่าหรือเท่ากับ .05 ($p \leq .05$) และเกณฑ์พิจารณาตัวแปรออกจากสมการด้วยความน่าจะเป็นมากกว่าหรือเท่ากับ .10 ($p \geq .10$) โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการทดสอบค่าที (t-test) ตามลำดับ เพื่อการหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการมีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ เทคโนโลยี (X6) การรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศ (X7) การเข้าถึงข้อมูล (X4) และการรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะ (X9)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์และความแปรปรวนของชุดตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ เทคโนโลยี (X6) การรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศ (X7) การเข้าถึงข้อมูล (X4) และการรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะ (X9) กับตัวแปรตาม 1 ตัวแปร คือ ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ พบว่าค่า Durbin-Watson เท่ากับ 2.246 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลชุดนี้มีคุณสมบัติที่จะใช้สถิติ Multiple Regression Analysis ได้ค่า Durbin-Watson อยู่ระหว่าง 1.50-2.50 แสดงว่าตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ทดสอบไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ค่าคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน ซึ่งข้อตกลงเบื้องต้นของ Multiple Regression Analysis ดังนั้นข้อมูลชุดนี้จึงมีคุณสมบัติใช้สถิติดังกล่าวได้

ผลการวิเคราะห์พบว่า ความสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ (R) เท่ากับ .485 และค่า Adjusted R Square เท่ากับ .471 แสดงให้เห็นว่าชุดตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนที่เกิดขึ้นของประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ ได้ 47.1% ตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์และความแปรปรวนของชุดตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

Model	R	R Square	Adjusted R Square	R Square Change	Std.Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.638	.407	.403	.407	.372	
2	.657	.432	.424	.025	.366	
3	.679	.461	.450	.029	.358	
4	.696	.485	.471	.024	.351	2.246

ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์กันเองภายในของตัวแปรอิสระที่เรียกว่า Multicollinearity ซึ่งเป็นข้อตกลงเบื้องต้นของ Multiple Regression Analysis พบว่า ค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.203-3.612 ซึ่งน้อยกว่า 10 และ ค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวมากกว่า 0.10 เป็นไปตามเกณฑ์ของ Hair et al. (1995) ดังนั้นผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์กันเอง ข้อมูลชุดนี้จึงมีคุณสมบัติใช้สถิติ Multiple Regression Analysis ได้ และผลที่ได้มีความน่าเชื่อถือ ผลการวิเคราะห์ Multiple Regression วิธี Stepwise พบว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ให้เป็นค่าคงที่ ตัวแปรเทคโนโลยี (X_6) การเข้าถึงข้อมูล (X4) และการรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะ(X9) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ ในขณะที่การรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศ (X7) มีความสัมพันธ์เชิงลบ ทั้งนี้ทั้ง 4 ตัวแปรมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนฯ สามารถพยากรณ์ได้โดยมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์เท่ากับ 47.1% นั่นคือ ตัวพยากรณ์ทั้ง 4 ตัวร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนฯ ได้ร้อยละ 47.1 ตามตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธี Stepwise

ตัวพยากรณ์	b	Sb	Beta	t	p	Tolerance	VIF
ด้านเทคโนโลยี (X_6)	.657	.075	.756	8.733	.000	.484	2.064
ด้านการรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศ (X_7)	-.361	.094	-.438	-3.829	.000	.277	3.612
ด้านการเข้าถึงข้อมูล (X_4)	.208	.068	.200	3.034	.003	.831	1.203
ด้านการรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะ (X_9)	.225	.088	.236	2.555	.012	.426	2.349
R^2 ที่ปรับค่าแล้ว = .471 ค่าคงที่ = 1.189							

เมื่อทราบค่าของตัวแปรทั้ง 4 ตัว สามารถคาดคะเนอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนฯ ได้ตามสมการถดถอย (สมการพยากรณ์) ดังนี้

สมการคะแนนดิบ $\hat{Y} = 1.189 + .657_{X6} - .361_{X7} + .208_{X4} + .225_{X9}$

จากสมการพยากรณ์พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนฯ มีจำนวน 4 ปัจจัยเรียงลำดับความสามารถในการพยากรณ์จากมากไปน้อยได้ดังนี้ เทคโนโลยี (X6) การรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศ (X7) การเข้าถึงข้อมูล (X4) และการรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะ (X9) ดังนั้น จึงสรุปผลการทดสอบสมมติฐานตามตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
H1: ความเป็นส่วนตัวมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ	ปฏิเสธ
H2: ความถูกต้องมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ	ปฏิเสธ
H3: ความเป็นเจ้าของมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ	ปฏิเสธ
H4: การเข้าถึงข้อมูลมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ	ยอมรับ
H5: บุคคลมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ	ปฏิเสธ
H6: เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ฯ	ยอมรับ
H7: การรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในฯ	ยอมรับ
H8: การรักษาความปลอดภัยทางกายภาพมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในฯ	ปฏิเสธ
H9: การรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในฯ	ยอมรับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ตัวแปรเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการควบคุมภายใน และเป็นตัวแปรที่มีความสามารถในการพยากรณ์สูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดมาตรฐานทางเทคนิคในการติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน รวมถึงการมีเครื่องมือในการบริหารจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพและการมีระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ระบบจัดการฐานข้อมูล ระบบเครือข่ายมีการรักษาความปลอดภัยที่เพียงพอล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน

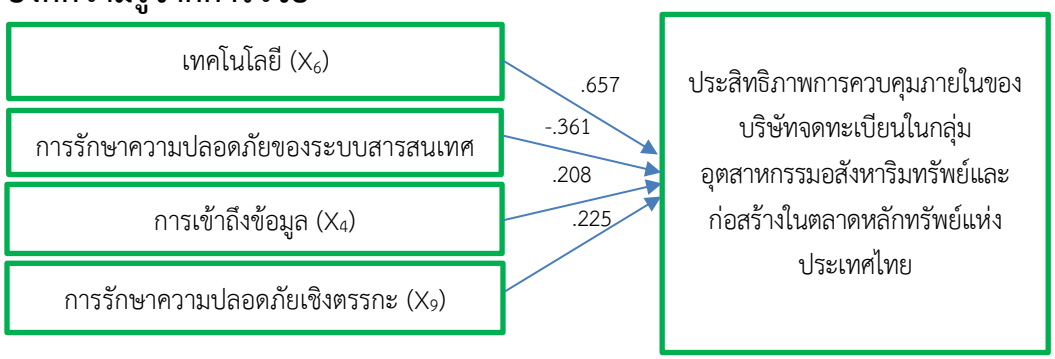
2. การเข้าถึงข้อมูลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการควบคุมภายในการเข้าถึงข้อมูล (Accessibility) คือ สิทธิในการเข้าใช้งานของผู้ใช้งานแต่ละคน ตามระดับสิทธิที่แตกต่างกัน ผู้ใช้งานแต่ละคนมีสิทธิในการบันทึก การแก้ไขปรับปรุง การลบข้อมูลที่ต่างกัน Mason (1986) รวมถึงการไม่อนุญาตให้บุคคลเข้าถึงข้อมูลของผู้อื่นได้ ทั้งนี้ในการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์จำเป็นต้องออกแบบระบบรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับการเข้าถึงของผู้ใช้และการเข้าถึงข้อมูลของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับประสิทธิภาพการควบคุมภายใน กล่าวคือหากการเข้าถึงข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์มีคุณภาพดีจะทำให้ประสิทธิภาพการควบคุมภายในดีด้วยเช่นกัน

3. การรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่ระบบสามารถป้องกันและรักษาความลับของข้อมูล

ไม่ให้รั่วไหล และป้องกันการถูกโจมตีจากบุคคลหรือโปรแกรมมุ่งร้ายจะส่งผลทำให้เกิดประสิทธิภาพการควบคุมภายในสูง แต่หากข้อมูลเกิดการรั่วไหลหรือถูกโจมตี ก็จะทำให้ประสิทธิภาพการควบคุมภายในต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปนิวัธน์ ทรัพย์รุ่งเรือง (2547) เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์ที่ต้องมีระเบียบการทางเทคนิคที่นำมาใช้กับระบบคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าระบบมีความถูกต้อง สมบูรณ์ และสามารถรักษาความลับของข้อมูลที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยของสุพิชญา อาชวจิรดา (2557) ยังพบว่า ระดับความมั่นคงปลอดภัยขึ้นอยู่กับการรับรู้ภัยคุกคาม พฤติกรรมการใช้ระบบสารสนเทศในองค์กร ความรู้ความเข้าใจในความปลอดภัยของระบบสารสนเทศ รวมถึงการฝึกอบรมให้ความรู้อีกด้วย

4. การรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศมีความสัมพันธ์เชิงลบกับประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การที่ระบบให้สิทธิในการเปลี่ยนแปลงการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ตามความต้องการของผู้ใช้งานจะทำให้ประสิทธิภาพการควบคุมภายในต่ำ ในทางกลับกันหากให้แต่ละคนมีสิทธิตามระดับสิทธิที่แตกต่างกันตามการใช้งานของแต่ละคน รวมถึงการไม่อนุญาตให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าใช้งาน จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการควบคุมภายในสูง ซึ่งสอดคล้องกับการอภิปรายผลที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 2 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภัคพล จันทนวรานนท์ และเอกรินทร์ วิบูลย์ตั้งมั่น (2560) ที่กล่าวถึงการรักษาความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์ที่ต้องมีระเบียบการทางเทคนิคที่นำมาใช้กับระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าระบบมีความถูกต้อง สมบูรณ์ และสามารถรักษาความลับของข้อมูลที่อยู่ในคอมพิวเตอร์ได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีจำนวน 4 ปัจจัย เรียงลำดับความสามารถในการพยากรณ์จากมากไปน้อยได้ดังนี้ เทคโนโลยี (X6) การรักษาความ

ปลอดภัยของระบบสารสนเทศ (X7) การเข้าถึงข้อมูล (X4) และการรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะ (X9)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างฯ ดังนั้นองค์กรควรให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรฐานทางเทคนิคในการติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสม มีการรักษาความปลอดภัยที่เพียงพอในระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ระบบจัดการฐานข้อมูล และระบบเครือข่าย

2. การรักษาความปลอดภัยเชิงตรรกะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างฯ ดังนั้น องค์กรควรมีการป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตสามารถเข้าถึงโปรแกรม หรือเข้าถึงข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างฯ ดังนั้น องค์กรควรเคร่งครัดและมีความรัดกุมในการให้สิทธิเปลี่ยนแปลงสิทธิในการใช้ระบบคอมพิวเตอร์หากให้เปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการใช้งาน หรือมีระบบการควบคุมไม่เพียงพอจะส่งผลกระทบทางลบต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน

2. การเข้าถึงข้อมูลมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างฯ ดังนั้นองค์กรจะต้องให้แต่ละคนได้รับสิทธิในการเข้าใช้งานตามระดับสิทธิของแต่ละบุคคล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การเปรียบเทียบอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่มีขนาดแตกต่างกันเพื่อทดสอบความพร้อมของระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน

2. การศึกษาเกี่ยวกับ AI และ RPA ที่อาจส่งผลกระทบต่อจริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์และความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศทางการบัญชี

เอกสารอ้างอิง

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2567). *รายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์*. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2567, จาก https://shorturl.asia/26pvM

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). *การกำกับดูแลความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ*. สืบค้น 5 มีนาคม 2568, จาก https://shorturl.asia/3hSeA

บริษัท ศุภาลัย จำกัด (มหาชน). (2556). *การควบคุมภายในและการบริหารจัดการความเสี่ยง*. สืบค้น 5 มีนาคม 2568, จาก https://shorturl.asia/KqLl4

บริษัท อนันดาดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน). (2563). *การควบคุมภายในและการบริหารจัดการความเสี่ยง*. สืบค้น 5 มีนาคม 2568, จาก https://shorturl.asia/U3lac

ปนิวัธน์ ทรัพย์รุ่งเรือง. (2547). การรักษาความปลอดภัยเครื่องคอมพิวเตอร์ของท่าน. *วารสารทางวิชาการ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า*, 2(1), 1-35.

พนิดา พาณิชกุล. (2553). *ความมั่นคงปลอดภัยของสารสนเทศและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: เคทีพี.

พรรณี วรวุฒิจงสถิต. (2567). *การกำกับดูแลกิจการ การควบคุมภายใน และการจัดการความเสี่ยงขององค์กร* (หน่วยที่ 8 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พิเชษฐ์ ศิริรัตนไพศาลกุล. (2553). *หลักการเขียนโปรแกรมเบื้องต้นด้วยภาษา Java*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ภัคพล จันทนวรานนท์ และเอกรินทร์ วิบูลย์ตั้งมั่น. (2560). การปฏิบัติตามนโยบายความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของพนักงานในระบบของบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่รายหนึ่ง. *EAU HERITAGE JOURNAL Science and Technology*, 11(2), 122-135.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.). (2023). *คู่มือการปฏิบัติตามข้อกำหนด*. สืบค้น 5 มีนาคม 2568, จาก https://shorturl.asia/scpaZ

สุพิชญา อาชวจิรดา. (2557). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศในองค์กร* (การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุษณา ภัทรมนตรี. (2567). *การตรวจสอบภายในสมัยใหม่ : แนวคิดและกรณีศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักส์.

COSO. (2017). *Enterprise Risk Management Integrating with Strategy and Performance, Executive Summary*. Retrieved March 5, 2025, from https://shorturl.asia/HJMK5

Floridi, L. (2014). *The Ethics of Information*. Oxford: Oxford University Press.

Hair, J. F. et al. (1995). *Multivariate Data Analysis* (3rd ed.). New York: Macmillan.

Keller, C. & Wismen, M. (2017). *Implementation of Information Security Policies in Public Organizations: Top Management as a Success Factor* (Master Thesis Within Informatics, IT Management and Innovation). Sweden: Jönköping University International Business School.

Mason, R. O. (1986). Four ethical Issues of the Information Age. *MIS Quarterly*, 10(1), 5-12.

Panko, R. R. (2009). *Corporate Computer and Network Security* (2nd ed.). New Jersey: Pearson Education.

การประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศสำหรับสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช*

NEEDS ASSESSMENT OF EVIDENCE COLLECTION IN SEXUAL OFFENSE CASES FOR HOSPITALS WITHOUT FORENSIC DOCTORS

พิมพ์ญาดา พวงชัยบดินทร์, นพรุจ ศักดิ์ศิริ
Pimyada Puangchaibodin, Noparuj Saksiri
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
Corresponding Author E-mail: Berrypim@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ 2. ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศสำหรับสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพหรือนักปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ในสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช จำนวน 389 แห่ง ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามลักษณะมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็น Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับสภาพที่เป็นจริงของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับน้อย ส่วนระดับสภาพที่ควรจะเป็น โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.97 หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่าด้านการซักประวัติเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ด้านการตรวจร่างกาย ด้านการจัดทำเอกสารคดีความผิดทางเพศ และด้านการเก็บสิ่งส่งตรวจและการแปลผล 2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาในรายละเอียดเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและ

*Received August 4, 2025; Revised August 21, 2025; Accepted August 26, 2025

สิ่งแวดล้อม ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านวัสดุอุปกรณ์
คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น; พยานหลักฐาน; คดีความผิดทางเพศ

Abstract

Objectives of this research article were: 1. the needs assessment for evidence collection in sexual offense cases and 2. to identify factors related to the evidence collection process in hospitals without forensic doctors. A quantitative research design was employed. The sample consisted of 389 hospitals without forensic doctors, selected through simple random sampling. Data were collected using a questionnaire based on a 5-point Likert scale. The resulted were analyzed using descriptive statistics, including percentages, means, standard deviations, and the Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$).

The research results revealed that: 1. the actual condition level of the collection of evidence in sexual offense cases was found to be at a low level overall, while the desired condition level was at the highest level overall. When considering the Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$), the overall value was 0.97. In detail, the highest priority was the aspect of taking history, followed by physical examination, documentation of sexual offense cases, and evidence collection and interpretation. 2. The factors related to the collection of evidence in sexual offense cases were overall at a high level. In detail, ranked from highest to lowest, they were technology, economy, society and environment, politics and law, management, budget, personnel, and materials and equipment.
Keywords: Needs Assessment; Evidence; Sexual Offense Cases

บทนำ

อาชญากรรมทางเพศนั้นเป็นปัญหาที่รุนแรง สะท้อนได้จากสถิติคดีอาญา ปี พ.ศ. 2566 เฉพาะคดีข่มขืนกระทำชำเรามี จำนวน 1,885 คดี (กองแผนงานอาชญากรรม, 2568) ในการสืบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดนั้นการตรวจพิสูจน์และรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศโดยแพทย์หรือผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์เป็นสิ่งสำคัญ จะต้องรู้วิธีการและขั้นตอนการเก็บวัตถุพยานดังกล่าวเพื่อให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ ไม่มีการทำลายหรือปนเปื้อนวัตถุพยานก่อนที่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในคดีจะมารับวัตถุพยานดังกล่าวไป (กองบริหารการสาธารณสุข, 2563) โดยในปัจจุบันมีแพทย์ จำนวน 77,536 คน แต่มีแพทย์

นิติเวชที่ได้รับหนังสืออนุมัติ-วุฒิบัตรจากแพทยสภา จำนวนเพียงแค่ 112 คน (แพทยสภา, 2568) คิดเป็นร้อยละ 0.144 เท่านั้น ในประเทศไทยสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวชมีสูงถึง 38,420 แห่ง จากตัวเลขสถิติดังกล่าวพบว่า สถานพยาบาลในประเทศไทยประสบกับปัญหาขาดแคลนแพทย์นิติเวชอย่างหนัก แต่สถานพยาบาลทุกที่มีภาระงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยคดีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคดีจราจร คดีความผิดต่อร่างกายรวมทั้งคดีความผิดทางเพศเป็นต้น ซึ่งพบได้ในทุกสถานพยาบาลและส่วนใหญ่ผู้ที่ต้องพบเจอกับผู้เสียหายในช่วงแรกนอกจากพนักงานสอบสวนแล้วก็จะเป็นแพทย์เวรปฏิบัติหน้าที่ในวันและเวลาดังกล่าว ซึ่งมีหน้าที่ตรวจประเมินและคัดกรอง การแจ้งความ ตรวจรักษาตามขั้นตอนและบันทึกเอกสารอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานและการประสานงานส่งต่อข้อมูลกับหน่วยงานด้านกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้สามารถให้การดูแลผู้ป่วยคดีได้อย่างเหมาะสม (จุไรพร หน่อคำ, 2563)

ปัญหาการขาดแคลนแพทย์และภาระหน้าที่ที่มีมากนั้นเป็นปัญหาหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีทางเพศ เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง ผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์ขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานคดีทางเพศซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ด้านการซักประวัติ ด้านการตรวจร่างกาย ด้านการเก็บสิ่งส่งตรวจและการแปลผล และด้านการจัดทำเอกสารคดีความผิดทางเพศ (กองบริหารการสาธารณสุข, 2557) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในหน่วยงาน ตามหลัก 4 M และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงาน ตามหลัก PEST Analysis เป็นกรอบในการวิเคราะห์

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในส่วนของพยานหลักฐานคดีทางเพศ พบว่ามีการศึกษาประเด็นปัญหาเกิดจากกระบวนการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมุ่งเน้นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา โดยเริ่มจากสถานที่เกิดเหตุจากตัวบุคคล และจากการสอบปากคำผู้เสียหาย ปัญหาบุคลากรที่เกี่ยวกับแสวงหาพยานหลักฐาน (จักรกฤษณ์ วรวีร์, 2565) ในประเด็นการสร้างรูปแบบของแบบบันทึกการตรวจร่างกายผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา (วราภรณ์ ช่างสมบุญ, 2557) ในประเด็นปัญหาและอุปสรรคของทนายความในการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการศาลยุติธรรมในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ (ภัครัมภา อ่ำอ้น, 2559) การดูแลผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ร่างกาย จิตใจ และการเยียวยาทางกฎหมาย (อานนท์ จำลองกุล, 2560) การรับรู้และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา (สุชัญญา กุศลสกาวรัตน์, 2565) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช จะเป็นในประเด็นกระบวนการดูแลผู้เสียหายคดีถูกล่วงละเมิดทางเพศ (พเยาว์ ศรีเจริญ, 2563) การเพิ่มประสิทธิภาพการชันสูตรพลิกศพ (สุปรียา ลิ้มธนาสวัสดิ์, 2564) ความรู้และการปฏิบัติงานนิติเวชคลินิกของพยาบาลในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน (จุไรพร หน่อคำ, 2563) ซึ่งจะพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยไหนที่ศึกษาในส่วนของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีทางเพศสำหรับสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยในเรื่องนี้เพื่อนำข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ มาเป็นแนวทางในการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศสำหรับสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวชอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานตามหลักวิชาชีพและเป็นประโยชน์ในงานนิติเวชของโรงพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศสำหรับสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศสำหรับสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศในสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช จำนวน 38,420 แห่ง

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศในสถานพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช ซึ่งผู้วิจัยได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาวิจัยค่าเฉลี่ยประชากรของ Weiers (2005) ที่ระดับความเชื่อมั่น (Confidence Interval) 95% โดยมีสูตรคำนวณดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{NZ^2\sigma^2}{Ne^2 + Z2\sigma^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ N = ขนาดของประชากรเท่ากับ 38,420

Z = คะแนนมาตรฐาน 1.96 ซึ่งกำหนดไว้ให้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 95%

Σ = ค่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร ซึ่งในที่นี้ไม่ทราบ

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ซึ่งกำหนดให้เท่ากับ σ /10

แทนค่าในสูตรได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 แห่ง แต่เนื่องจากอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามมักจะน้อยกว่าจำนวนที่ส่งไป ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 500 แห่ง การสุ่มเลือกสถานพยาบาลดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก ผู้ให้ข้อมูล

แบบสอบถาม คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ จำนวน 1 คนต่อสถานพยาบาล 1 แห่ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

3.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาปฏิบัติราชการ ตำแหน่งปัจจุบัน สังกัดกลุ่มงาน

3.2 ส่วนที่ 2 ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ

3.3 ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ

3.4 ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามชนิดปลายเปิด (Open-Ended)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

4.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ฯ ไปยังสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่าง โดยให้ตอบผ่าน Google Form

4.4 หลังจากที่ได้รับแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ ซึ่งได้แบบสอบถามกลับคืนที่มีความสมบูรณ์จำนวน 389 ฉบับ ซึ่งมีจำนวนมากกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางและเขียนพรรณนา

5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศฯ สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981)

5.3 การประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศฯ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

5.3.1 การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยหาค่าเฉลี่ย และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์แปลการประเมินตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981)

5.3.2 ประเมินความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index: $PNI_{Modified}$

5.3.3 วิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) จะวิเคราะห์โดยแบ่งตารางออกเป็น 4 ส่วน แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นจริง ซึ่งผู้วิจัยกำหนดจุดตัดของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ทั้งนี้ 4 ส่วนดังกล่าว คือ ส่วนที่ 1 ผลดีเกินเกณฑ์ ส่วนที่ 2 ผลงานประสบความสำเร็จดี ส่วนที่ 3 ผลงานไม่ดี ต้องปรับปรุง และส่วนที่ 4 ผลงานยังไม่ดี แต่ไม่น่าห่วง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการปรับเกณฑ์การแปลความหมายจากสุวิมล ว่องวาณิช (2550)

5.4 วิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลที่เป็นการเขียน และจัดหมวดหมู่แจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานฯแบบสอบถามรวมทั้งสิ้นจำนวน 359 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 87.66) มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี (ร้อยละ 55.78) วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 92.03) ระยะเวลาปฏิบัติงาน 1-5 ปี (ร้อยละ 51.41) ตำแหน่งปัจจุบันพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ (ร้อยละ 49.87) สังกัดกลุ่มงานฝ่ายการพยาบาล (ร้อยละ 71.21)

ตารางที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ

รายละเอียด	ระดับสภาพที่เป็นจริง			ระดับสภาพที่ควรจะเป็น			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD.	แปลผล	$\bar{X}$	SD.	แปลผล		
ด้านการซักประวัติ	2.10	0.38	น้อย	4.70	0.49	มากที่สุด	1.24	1
ด้านการตรวจร่างกาย	2.26	0.53	น้อย	4.76	0.43	มากที่สุด	1.11	2
ด้านการเก็บสิ่งส่งตรวจและการแปลผล	2.71	0.51	ปานกลาง	4.63	0.48	มากที่สุด	0.71	4
ด้านการจัดทำเอกสารคดีความผิดทางเพศ	2.54	0.53	ปานกลาง	4.89	0.31	มากที่สุด	0.92	3
รวม	2.40	0.56	น้อย	4.75	0.49	มากที่สุด	0.97	-

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาระดับสภาพที่เป็นจริงของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$=2.40 SD.=0.56) ส่วนระดับสภาพที่ควรจะเป็นโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.75 SD.=0. 49) ซึ่งเมื่อพิจารณาค่า $PNI_{Modified}$ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.97 ในรายละเอียดความต้องการจำเป็นพบว่าด้านการซักประวัติเป็นลำดับแรก ($PNI_{Modified}$=1.24) รองลงมาคือ ด้านการตรวจร่างกาย ($PNI_{Modified}$=1.11) ด้านการจัดทำเอกสารคดีความผิดทางเพศ ($PNI_{Modified}$=0.92) และด้านการเก็บสิ่งส่งตรวจและการแปลผล ($PNI_{Modified}$=0.71) ในส่วนการวิเคราะห์เมทริกซ์ระหว่างสภาพ

ที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยพิจารณาจุดตัดที่ 3.50 (จากระบบ 5 ระดับ) พบว่า ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในส่วนที่ 3 คือ ผลงานไม่ดี ต้องปรับปรุง

2. ข้อมูลปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ

ตารางที่ 2 ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ

รายละเอียด	$\bar{X}$	SD.	แปลผล	ลำดับ
ด้านบุคลากร	3.25	0.73	ปานกลาง	7
ด้านงบประมาณ	3.31	0.48	ปานกลาง	6
ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.24	0.45	ปานกลาง	8
ด้านการบริหารจัดการ	3.58	0.52	มาก	5
ด้านการเมืองและกฎหมาย	3.71	0.48	มาก	4
ด้านเศรษฐกิจ	3.94	0.34	มาก	2
ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม	3.80	0.43	มาก	3
ด้านเทคโนโลยี	3.96	0.29	มาก	1
รวม	**3.60**	**0.56**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.60 SD.=0.56) ในรายละเอียดพบว่า ด้านเทคโนโลยีเป็นลำดับแรก ($\bar{X}$=3.96 SD.=0.29) รองลงมาคือ ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}$=3.94 SD.=0.34) ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$=3.80 SD.=0.43) ด้านการเมืองและกฎหมาย ($\bar{X}$=3.71 SD.=0.48) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X}$=3.24 SD.=0.45)

ในส่วนข้อมูลสรุปจากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีผู้เสนอความคิดเห็น จำนวน 35 คน สรุปจากความถี่ของประเด็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ พบว่า มีประเด็น จำนวน 16 ประเด็น ประเด็นที่น่าสนใจ ได้แก่ ไม่มีแพทย์เฉพาะทางหรือแพทย์นิติเวชประจำการค่าสูงที่สุด (22) รองลงไปคือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานไม่มีความรู้หรือผ่านการอบรมเฉพาะ (20) ขาดแคลนเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจเฉพาะทาง (19) งบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือไม่เพียงพอ (19) งบประมาณสนับสนุนบุคลากรในการอบรม/ศึกษาดูงานไม่เพียงพอ (18) ไม่มีแบบฟอร์มบันทึกประเมินแรกรับผู้ป่วยคดีทางเพศ (15) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

แบ่งการนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศฯ จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับสภาพที่เป็นจริงของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$=2.40) ขออภิปรายดังนี้

1.1 ด้านการซักประวัติ ระดับสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$=2.10) อาจเนื่องจากการไม่มีแนวทางการประเมินแรกรับผู้ป่วย ไม่มีแนวทางการซักประวัติการล่วงละเมิด ไม่มีสถานที่แยกเป็นสัดส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของพเยาว์ ศรีเจริญ (2563) ศึกษากระบวนการดูแลผู้เสียหายคดีถูกล่วงละเมิดทางเพศ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17 ซึ่งเป็น

โรงพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช พบว่า ขั้นตอนการประเมินผู้รับบริการขาดผู้เชี่ยวชาญโดยตรงในการประเมินผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ขาดสถานที่เป็นสัดส่วนสำหรับให้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของจุไรพร หน่อคำ (2563) ศึกษาความรู้และการปฏิบัติงานนิติเวชคลินิกของพยาบาลในการเก็บพยานหลักฐาน พบว่า ไม่มีแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีที่ชัดเจน

1.2 ด้านการตรวจร่างกาย ระดับสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$=2.26) อาจเนื่องจากการไม่มีรูปแบบในการตรวจผู้ป่วยคดีทางเพศอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ ช่างสมบุญ (2557) ศึกษาการสร้างรูปแบบแบบบันทึกการตรวจร่างกายผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราในงานนิติเวชของโรงพยาบาล พบว่า ในแพทย์ที่มีประสบการณ์น้อยการตรวจร่างกายผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราอาจทำได้ไม่ครบถ้วน ดังนั้น ในแบบบันทึกการตรวจร่างกายผู้เสียหายควรมีคำบรรยายถึงรายละเอียดในการตรวจร่างกายแต่ละข้ออย่างละเอียด หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดทำคู่มืออธิบายหลักการตรวจร่างกายอย่างง่าย

1.3 ด้านการจัดทำเอกสารคดีความผิดทางเพศ ระดับสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=2.54) อาจเนื่องจากการไม่มีแนวทางการให้ความเห็นและการจัดทำเอกสารรายงานต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุปรียา ลิ้มธนาสวัสดิ์ (2565) ศึกษาการชันสูตรพลิกศพของโรงพยาบาลตติยภูมิที่ไม่มีแพทย์นิติเวช จังหวัดราชบุรี พบว่า ไม่มีแนวทางการชันสูตรพลิกศพของโรงพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช อาจจะยังไม่มีแนวทางอย่างชัดเจนว่ามีขั้นตอนอย่างไรบ้างหากพบเหตุการณ์เหล่านั้น รวมทั้งการจัดทำเอกสารรายงาน

1.4 การเก็บสิ่งส่งตรวจและการแปลผล ระดับสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=2.71) อาจเนื่องจากปัญหากฎหมายในการเก็บพยานหลักฐานทางชีววัตถุและที่ไม่ใช่ชีววัตถุ สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรกฤษณ์ วรวีร์ (2565) พบว่า อุปสรรคของการเก็บตัวอย่างสารคัดหลั่งเลือด ปัสสาวะ เนื้อเยื่อของผู้ที่เกี่ยวข้อง ถ้าไม่ยินยอมจะบังคับเก็บไม่ได้เพราะขัดกับรัฐธรรมนูญและผิดต่อสิทธิมนุษยชน สอดคล้องกับสุญาดา บุณยเกียรติ (2567) พบว่า ปัญหาหลักของการสืบสวนสอบสวนในคดีทางเพศ คือ ความยินยอมของผู้เสียหายที่จะให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจเพื่อเก็บวัตถุพยาน นำไปเป็นพยานหลักฐานประกอบรูปคดี สืบเนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายในบางประการ เช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ที่กำหนดเงื่อนไขในการแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จากร่างกายของบุคคลยังอยู่ในวงแคบเนื่องจากจำเป็นต้องอาศัยความยินยอมจากตัวผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และอาจเนื่องจากปัญหาการแปลผลที่ผิดเพี้ยน ในทางปฏิบัติมีโอกาสเกิดการแปลผลที่ผิดเพี้ยน เนื่องจากหลายปัจจัย เช่น การคาดเดาจำนวนครั้งที่มีการล่วงล้ำ สารคัดหลั่งที่คงอยู่เหลืออย่างเจือจาง

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศฯ จากผลการวิจัยที่พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.60) และจากปัจจัยทั้ง 8 ด้านจะมี 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านบุคลากร ($\bar{X}$=3.25) ด้านงบประมาณ ($\bar{X}$=3.31) และด้านวัสดุอุปกรณ์

($\overline{X}$=3.24) สอดคล้องกับงานวิจัยของพเยาว์ ศรีเจริญ (2563) พบว่า ด้านบุคลากร ($\overline{X}$=3.76) ด้านงบประมาณ ($\overline{X}$=3.26) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($\overline{X}$=3.75) โดยอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ด้านบุคลากร อาจเนื่องจากการไม่มีแพทย์เฉพาะทางหรือแพทย์นิติเวชประจำการ และ บุคลากรที่ปฏิบัติงานไม่มีความรู้หรือผ่านการอบรมเฉพาะ สอดคล้องกับงานวิจัยของพเยาว์ ศรีเจริญ (2563) และงานของสุปรียา ลิ้มธนาสวัสดิ์ (2565) พบว่า บุคลากรมีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอ ขาดทักษะในการปฏิบัติงาน ขาดความรู้และการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับวิไลรัตน์ สุริยวงศ์ และณิช วงศ์ส่องจ้า (2565) พบว่า ข้อจำกัดของงบประมาณแผ่นดินทำให้มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของจุไรพร หน่อคำ (2563) พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในงานนิติเวชคลินิกเกี่ยวกับการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีอยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 52.33 จากคะแนนเต็ม ขาดความรู้เกี่ยวกับการเก็บพยานหลักฐานและการดูแลผู้ป่วยคดีการอบรมให้ความรู้บุคลากรยังมีน้อยไม่มีการอบรมอย่างต่อเนื่องเพียงพอ สอดคล้องกับงานของสุชัญญา กุศลสกาวรัตน์ (2565) ศึกษาการรับรู้และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพในการเก็บพยานหลักฐานคดีถูกกระทำชำเรา พบว่ายังขาดความรู้ด้านการเก็บรวบรวมพยานวัตถุ โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 94 ไม่เคยฝึกอบรมประสบการณ์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรกฤษณ์ วรวีร์ (2565) พบว่า บุคลากรที่จะทำการตรวจในปัจจุบันยังไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้น บางกรณีแพทย์ทั่วไปสามารถตรวจได้แต่ไม่ค่อยตรวจอาจจะเกิดความไม่มั่นใจในการออกรายงานการตรวจ

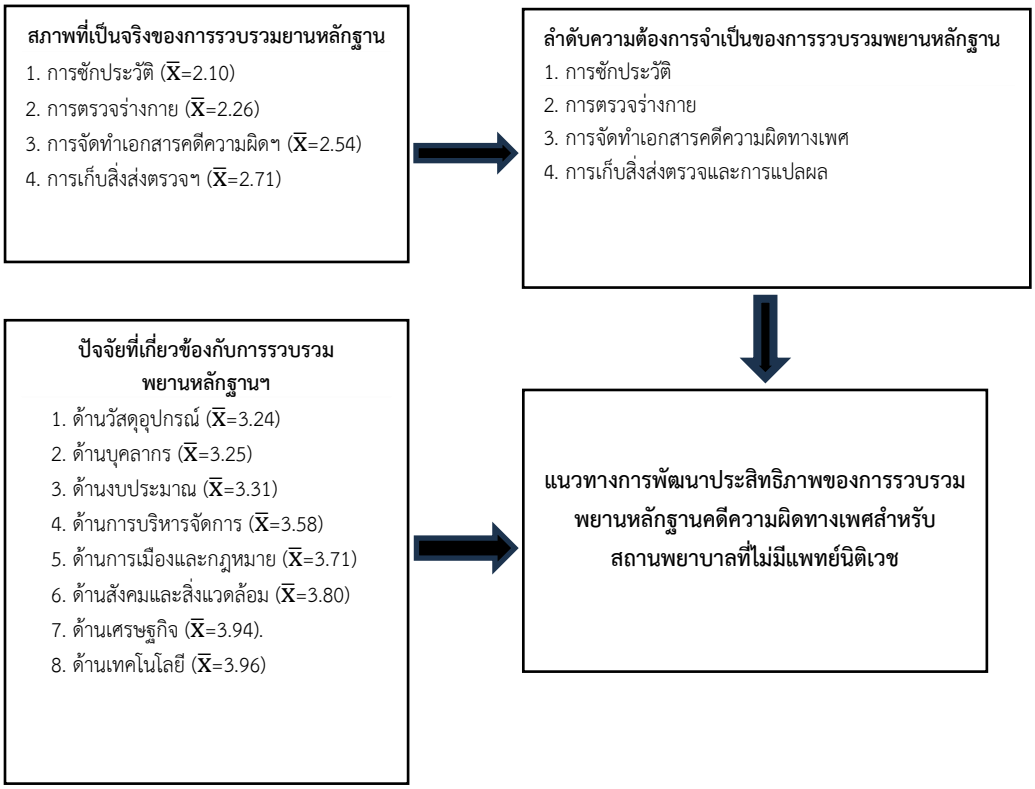
2.2 ด้านงบประมาณ อาจเนื่องจากงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือในการตรวจวินิจฉัยไม่เพียงพอ และงบประมาณสนับสนุนบุคลากรในการอบรม/ศึกษาดูงานไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของพเยาว์ ศรีเจริญ (2563) ที่พบว่า งบประมาณที่มีค่อนข้างจำกัด และงบประมาณ ที่ไม่มีการแยกการบริหารที่ชัดเจน และไม่มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ได้ทั้งในเชิงรับและในเชิงรุก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุปรียา ลิ้มธนาสวัสดิ์ (2565) พบว่าปัญหาการขาดงบประมาณในการจัดจ้างบุคลากรและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น ค่าเดินทาง ค่าตอบแทน ขาดงบประมาณสำหรับพัฒนาบุคลากร

2.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ อาจเนื่องจากการขาดแคลนเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจ สอดคล้องกับงานวิจัยของพเยาว์ ศรีเจริญ (2563) ที่พบว่า การขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย โครงสร้างของอาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการให้บริการ ขาดการพัฒนาสิ่งส่งตรวจที่เป็นหลักฐานทางนิติเวชที่ทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุปรียา ลิ้มธนาสวัสดิ์ (2565) พบว่า ยังประสบปัญหาหลายด้าน เช่น อุปกรณ์เกี่ยวข้องกับ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ยานพาหนะ อุปกรณ์สำนักงาน อัตราที่ใช้ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานสอดคล้องกับนราธิป นะยะเนตร (2563)

พบว่า ปัญหาความไม่พร้อมของวัสดุอุปกรณ์งานสอบสวนส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้าและอาจส่งผลต่อรูปคดี

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ คือ 1. ได้ทราบถึงระดับสภาพที่เป็นจริงของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศฯ ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับน้อย 2. ได้ทราบถึงค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) และพบว่า ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในส่วนที่ผลงานไม่ดีต้องปรับปรุง และ 3. ได้ทราบถึงระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานทางเพศฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ในรายด้านจะมีอยู่ 3 ด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้จะเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดทางเพศฯ ดังภาพที่ 1 ($\bar{X}$=2.10)

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ความรู้ของการรวบรวมพยานหลักฐานทางเพศฯ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดกรอบความร่วมมือทางกฎหมายหรือระเบียบที่กำหนดให้มีการจัดตั้งเครือข่ายนิติเวชระดับภูมิภาค หรือระดับจังหวัด โดยกำหนดบทบาทและหน้าที่ของโรงพยาบาลแม่ข่าย (ที่มีแพทย์นิติเวช) และโรงพยาบาลลูกข่าย (ที่ไม่มีแพทย์นิติเวช) ในการส่งต่อกรณีศึกษา การให้คำปรึกษาและการสนับสนุนทางวิชาการ และควรกำหนดมาตรฐานและแนวปฏิบัติสำหรับการตรวจชันสูตรทางนิติเวชคลินิกที่ชัดเจนและเป็นสากล

2. ควรกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่และแนวทางปฏิบัติของแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐที่ต้องทำหน้าที่ชันสูตรให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ควรจัดทำคู่มือการรวบรวมพยานหลักฐานคดีทางเพศให้มีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้แพทย์ทั่วไปสามารถปฏิบัติตามได้ และกำหนดแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของการรวบรวมพยานหลักฐานคดีทางเพศให้เป็นมาตรฐาน

4. ควรเพิ่มจำนวนแพทย์นิติเวชและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องโดยการขยายกรอบอัตรากำลังหรือเปิดรับบุคคลภายนอกเพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณงาน และกำหนดนโยบายจัดอบรมบุคลากรทางการแพทย์ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการชันสูตร

5. ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรวบรวมพยานหลักฐาน เช่น การนำ AI มาช่วยวิเคราะห์ตัวอย่างทางชีวภาพ การพัฒนาซอฟต์แวร์สำหรับการออกรายงานชันสูตร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับโรงพยาบาลที่มีแพทย์นิติเวช หรือหน่วยงานนิติเวชใกล้เคียง เพื่อขอคำปรึกษาหรือส่งต่อกรณีที่มีความซับซ้อน

2. ขอเพิ่มอัตรากำลังแพทย์ ขอจัดสรรงบประมาณจัดซื้อเครื่องมือตรวจที่ทันสมัย

3. ควรให้ความรู้แก่ประชาชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีทางเพศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ด้านระเบียบวิธีวิจัย งานวิจัยนี้ใช้วิธีเชิงปริมาณ ดังนั้นงานวิจัยครั้งถัดไปควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ

2. ด้านประเด็นที่ศึกษา งานวิจัยนี้เป็นประเด็นคดีความผิดทางเพศ ดังนี้ งานวิจัยครั้งถัดไปควรมีการศึกษาในด้านคดีความผิดอื่น เช่น ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สินฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

กองบริหารการสาธารณสุข. (2557). *คู่มือการปฏิบัติงานนิติเวช (สำหรับแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์) กระทรวงสาธารณสุข*. นนทบุรี: โรงพิมพ์กระทรวงสาธารณสุข.

_____. (2563). *คู่มือการจัดการวัตถุพยาน กระทรวงสาธารณสุข*. นนทบุรี: โรงพิมพ์กระทรวงสาธารณสุข.

กองแผนงานอาชญากรรม. (2568). *สถิติฐานความผิดคดีอาญา (คดี 4 กลุ่ม) หน่วยงานทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2566*. สืบค้น 28 กรกฎาคม 2568, จาก https://shorturl.asia/UiEsc

จักรกฤษณ์ วรวีร์. (2565). *พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จุไรพร หน่อคำ. (2563). *ความรู้และการปฏิบัติงานนิติเวชคลินิกของพยาบาลในการเก็บพยานหลักฐานผู้ป่วยคดีหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน* (สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นราธิป นะยะเนตร. (2563). *ปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจภูธรศรีราชา จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารรัฐกิจ). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

พเยาว์ ศรีเจริญ. (2563). *กระบวนการดูแลผู้เสียหายคดีถูกล่วงละเมิดทางเพศ ในโรงพยาบาลที่ไม่มีแพทย์นิติเวช กรณีศึกษาโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

แพทยสภา. (2568). *รายการข้อมูลสถิติแพทย์ ข้อมูลแพทย์ ณ พฤษภาคม 2568*. สืบค้น 28 กรกฎาคม 2568, จาก https://www.tmc.or.th/statistics.php

ภัครัมภา อ่ำอ้น. (2559). *การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของทนายความในการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการศาลยุติธรรมในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วราภรณ์ ช่างสมบุญ. (2557). *การสร้างรูปแบบแบบบันทึกการตรวจร่างกายผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราในงานนิติเวช* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิไลรัตน์ สุริยวงศ์ และณิช วงค์ส่องจ้า. (2565). แนวทางการพัฒนางานด้านนิติเวชศาสตร์. *วารสารวิชาการ อาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์*, 8(2), 1-13.

สุชัญญา กุศลสกาวรัตน์. (2565). การรับรู้และทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการเก็บหลักฐานในผู้ป่วยคดีถูกกระทำชำเรา. *วารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์*, 8(1), 76-93.

สุญาดา บุณยเกียรติ. (2567). การได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นสอบสวนในความผิดเกี่ยวกับเพศ. *วารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์*, 10(2), 79-96.

สุปรียา ลิ้มธนาสวัสดิ์. (2564). *แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการชันสูตรพลิกศพของโรงพยาบาลตติยภูมิที่ไม่มีแพทย์นิติเวช : กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อานนท์ จำลองกุล. (2560). การดูแลผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ : ร่างกาย จิตใจ และการเยียวยาทางกฎหมาย. *จุฬาลงกรณ์เวชสาร*, 61(5), 603-618.

Best, J. W. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice-Hall.

Weiers, R. M. (2005). *Introduction to Business Statistics. International Student Edition*. Pennsylvania, USA: Duxbury Press, Thomson - Brooks/cole.

สมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม*

THE KNOWLEDGE COMPETENCY OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING EFFECTIVE TEAM BUILDING IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE OF SAMUT SAKHON AND SAMUT SONGKHRAM

มุทิตา ทรัพย์ยิ่ง, พิชญาภา ยืนยาว, นภาภรณ์ ยอดสิน
Mutita Subying, Pitchayapha Yuenyaw, Napaporn Yodsin
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: Mutita@skburana.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับสมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา 2. ศึกษาระดับการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ และ 3. วิเคราะห์สมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวน 263 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนโดยกระจายตามขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับสมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วย การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R 8C) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้พัฒนาการจัดการเรียน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2. ระดับการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ

*Received July 23, 2025; Revised August 7, 2025; Accepted August 14, 2025

มากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด การสื่อสารที่ดี การสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน บทบาทที่สมดุล กระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นต้องกัน ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม การทบทวนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้ง ภาวะผู้นำที่เหมาะสม และการเปิดเผยต่อกันและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา 3. สมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การวัดและประเมินผล และทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R8C) ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา (Y_{tot}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

คำสำคัญ: สมรรถนะความรู้; ผู้บริหารสถานศึกษา; การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

Abstract

Objectives of this research were: 1. to study the level of knowledge competency of school administrators. 2. to study the level of effective team building in schools, and 3. to analyze the knowledge competency of school administrators affecting effective team building in schools. The sample group consisted of 263 government teachers under the Secondary Educational Service Area Office in Samut Sakhon and Samut Songkhram, chosen through proportional stratified random selection based on school size. The research instrument was a questionnaire. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression.

The findings were as follows: 1. The overall level of knowledge competency of school administrators was found to be high. When considering each aspect, all were at a high level. The aspect with the highest mean score was research for learning development, followed by assessment and evaluation, learning 21 st century learning management skills (3R 8C), school curriculum administration, applying educational quality assessment results for improving learning management and educational quality development respectively. 2. The overall level of effective team building in schools was generally high. When considering each aspect, all were rated at a high level. These aspects included: self-development, effective communication, support and trust, balanced roles, clear work processes, clear objectives and shared goals, inter-group relationships, regular performance reviews, cooperation and conflict management, appropriate

leadership, and openness and confrontation to solve problems respectively. 3. The knowledge competency of school administrators in the aspect of school curriculum administration, assessment and evaluation, and 21 st century learning management skills (3R 8C). These variables collectively predicted the effectiveness of school team building (Y_{tot}) at a statistically significant level of .01.

Keywords: Knowledge Competency; School Administrators; Effective Team Building

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็งและมีความพร้อมในการแข่งขันในระดับสากล การจะจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะความรู้เพื่อช่วยขับเคลื่อนสถานศึกษา รวมถึงกระตุ้นและส่งเสริมบุคลากรให้มีการพัฒนาตนเองเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อผู้เรียน สังคมและประเทศชาติ ตามพระราโชวาทในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือนเนื่องในวันข้าราชการพลเรือน วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2560 ไว้ว่า งานราชการนั้น คือ งานของแผ่นดินมีผลเกี่ยวเนื่องโดยตรงถึงประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนทุกคน ดังนั้น ข้าราชการผู้ปฏิบัติบริหารงานของแผ่นดิน จึงต้องทำความเข้าใจถึงความสำคัญในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนให้ถ่องแท้แล้วร่วมกันคิดร่วมกันทำด้วยความอุตสาหะ เสียสละและด้วยความสุจริตจริงใจโดยถือประโยชน์ที่จะเกิดจากงานเป็นหลักใหญ่ งานของแผ่นดินทุกส่วนจักได้ดำเนินก้าวหน้าไปพร้อมกัน และสำเร็จประโยชน์ที่พึงประสงค์ คือ ยังความเจริญมั่นคงให้เกิดแก่ประเทศชาติและประชาชนได้แท้จริงและยั่งยืนตลอดไป (บีบีซีนิวส์ไทย, 2560) จากพระราโชวาทของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่เปรียบเสมือนหัวใจหลักของสถานศึกษาไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องสวมบทบาทผู้นำในการพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมรรถนะด้านความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้และทักษะในการบริหารการเรียนรู้สามารถสร้างแนวทางและกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การทำงานเป็นทีมเป็นไปตามมาตรฐานและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ความรู้ที่ลึกในด้านการศึกษาและการบริหารยังช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและนำพาทีมงานไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษายังส่งต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวางแผนและดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนา

ของนักเรียน รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมสามารถนำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาในคุณลักษณะด้านความรู้ ทักษะลักษณะเฉพาะตัว พฤติกรรมประกอบกันให้สามารถปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามหน้าที่และความรับผิดชอบที่เกิดผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย และได้กำหนดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อกำหนดแบบแผนการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) กล่าวว่า สมรรถนะการบริหารการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กำหนดองค์ประกอบของสมรรถนะการบริหารการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 7 ประการ คือ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R 8C) การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา การนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้พัฒนาการจัดการเรียน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2560) กล่าวว่า การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ คือ เป็นการปฏิบัติงานบางอย่างจำเป็นต้องพึ่งพาการทำงานร่วมกันจึงจะบรรลุความสำเร็จ เนื่องจากศักยภาพแต่ละบุคคลมีขีดจำกัด การนำความสามารถของทุกคนมาผสานกันจึงเกิดผลงานมากขึ้น อีกทั้ง งานบางอย่างจำเป็นต้องอาศัยทักษะแห่งการริเริ่มสร้างสรรค์ด้วยการระดมความคิดร่วมกัน ผลลัพธ์ของงานจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ องค์กรที่สามารถสร้างทีมพัฒนาทีมให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพได้ ย่อมเกิดความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทีมงานที่ดีย่อมส่งผลต่อผลสำเร็จขององค์กรทั้งในแง่ของประสิทธิภาพและประสิทธิผล และช่วยลดความเสี่ยงที่จะล้มเหลวขององค์กร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามเป็นหน่วยงานการศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การปฏิบัติราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษาได้กำหนดนโยบายให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาที่จะนำพาสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุด ประกอบด้วย 1. ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานสากลมีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 มีความเสมอภาค เท่าเทียม และโอกาสทางการศึกษา 2. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ 3. ส่งเสริมสนับสนุนการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาพื้นฐานหลักของเศรษฐกิจพอเพียง 4. พัฒนาระบบบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ให้มีประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิบาล 5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน จากนโยบายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมให้เกิดการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษา หากสถานศึกษาขาดการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ อาจทำให้เกิดปัญหาและส่งผลเสียต่อการจัดการบริหารสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะความรู้ที่ดีนั้นจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของทีม ทั้งในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรและการดำเนินงานต่าง ๆ ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของปรียฉัตร คงฉิม (2567) ได้ทำวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครู ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาตนเอง ความเป็นผู้นำทางวิชาการ การบริหารสถานศึกษาหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินและนโยบาย และการวางแผนกลยุทธ์ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถร่วมทำนายระดับความเป็นเลิศ ได้ร้อยละ 91 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เสริมสร้างทีมงานที่เข้มแข็งซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาสังคมและประเทศได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.สคสส.
2. เพื่อศึกษาระดับการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ สังกัด สพม.สคสส.
3. เพื่อวิเคราะห์สมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัด สพม.สคสส.

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัด สพม.สคสส. ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,076 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สำนัก สพม.สคสส. โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยกระจายจำนวนตามขนาดสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ได้ข้าราชการครูในสถานศึกษา จำนวน 285 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง มี 3 ตอน ดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

3.2 ตอนที่ 2 สอบถามระดับเกี่ยวกับสมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.3 ตอนที่ 3 สอบถามระดับของการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขอความอนุเคราะห์สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จัดทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานกลุ่มตัวอย่าง เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามออนไลน์ Google Forms โดยเผยแพร่ผ่าน E-mail แอปพลิเคชัน LINE และ Facebook และจัดทำในรูปแบบเอกสารแนบ QR Code ใส่ช่องรับจดหมายของแต่ละสถานศึกษาเพื่อส่งไปยังข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบคำถามในแบบสอบถามในช่วงเดือนพฤษภาคม

4.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การหาค่าความถี่ ร้อยละ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับระดับสมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาสังกัด สพม.สคสส. ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายระดับตัวแปร

5.3 การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างระดับสมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาสังกัด สพม.สคสส. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

5.4 ระดับสมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาสังกัด สพม.สคสส. ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย

1. จากสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 69.96 ส่วนมากตำแหน่งครูผู้ช่วย จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 44.49 ส่วนมากระดับการศึกษาขั้นสูงสุด คือ ปริญญาตรี จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 71.49 ส่วนมากประสบการณ์การทำงาน อายุราชการระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 39.54 และส่วนมากอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 51.33

ตารางที่ 1 ระดับและลำดับสมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.สคสส.

สมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	4.29	0.54	มาก	5
2. การจัดการเรียนรู้	4.43	0.45	มาก	3
3. ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R 8C)	4.39	0.44	มาก	4
4. การวัดและประเมินผล	4.45	0.49	มาก	2
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.46	0.48	มาก	1
6. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.27	0.63	มาก	7
7. การนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้พัฒนาการจัดการเรียน	4.27	0.49	มาก	6
รวม	**4.37**	**0.43**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ระดับสมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วย การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R 8C) การบริหารหลักสูตร การนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้พัฒนาการจัดการ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัด สพม.สคสส.

การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. บทบาทที่สมดุล	4.23	0.50	มาก	4
2. วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นต้องกัน	4.20	0.53	มาก	6
3. การเปิดเผยต่อกันและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา	4.06	0.65	มาก	11
4. การสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน	4.28	0.58	มาก	3

ตารางที่ 2 การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัด สพม.สคสส. (ต่อ)

	การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
5.	ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้ง	4.14	0.64	มาก	9
6.	กระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน	4.23	0.58	มาก	5
7.	ภาวะผู้นำที่เหมาะสม	4.14	0.65	มาก	10
8.	การทบทวนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ	4.18	0.54	มาก	8
9.	การพัฒนาตนเอง	4.35	0.56	มาก	1
10.	ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม	4.20	0.62	มาก	7
11.	การสื่อสารที่ดี	4.32	0.53	มาก	2
	รวม	**4.21**	**0.49**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ระดับการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด การสื่อสารที่ดี การสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน บทบาทที่สมดุล วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นต้องกัน ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม การทบทวนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้ง ภาวะผู้นำที่เหมาะสม และการเปิดเผยต่อกันและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัด สพม.สคสส.

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	3	33.91	11.30	92.90**	.00
Residual	259	31.51	0.13		
Total	262	65.42			
ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	B	Beta	SE_b	t	Sig
ค่าคงที่	0.76		0.22	3.41**	.00
การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา (X_1)	0.36	0.39	0.06	3.89**	.00
ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R 8C) (X_3)	0.25	0.22	0.07	3.35**	.00
การวัดและประเมินผล (X_4)	0.18	0.17	0.06	2.75**	.00

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

$R=0.720$ $R^2=0.518$ SEE.=0.348

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การวัดและประเมินผลและทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R 8C) ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอย และสามารถอภิปรายความผันแปรของการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.518 แสดงว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การวัดและประเมินผล และทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R 8C) ส่งผลต่อ

การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา และสามารถทำนายการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 51.80

อภิปรายผลการวิจัย

1. สมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วย การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้พัฒนาการจัดการเรียน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากสมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาทุกแห่ง ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อผลักดันการจัดการเรียนรู้และสมรรถนะการบริหารเพื่อผลักดันให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพในทุกด้านอย่างต่อเนื่องเพื่อการตอบสนองกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้กำหนดแนวคิดการประเมินและเครื่องมือส่งเสริมการขับเคลื่อนประสิทธิภาพด้านสมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่และสมรรถนะความรู้ในการบริหารสถานศึกษาและเชื่อว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษานั้นต้องผ่านการอบรมหลักสูตรพัฒนาเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ความชำนาญในการบริหารสถานศึกษาและสามารถให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา, การวัดและประเมินผล และทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอันดับแรก ๆ ที่จะสามารถทำให้ขับเคลื่อนสถานศึกษาไปยังเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของประจัญ เดชสุภา (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องสมรรถนะการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของลดาวัลย์ รุ่งเรือง (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดนครปฐม ด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริม

ให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพแสดงให้เห็นถึงการมีสมรรถนะการบริหารการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีความรู้รอบด้าน มีทักษะการบริหารงานวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ และมีภาวะผู้นำทางวิชาการ

2. การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด การสื่อสารที่ดี การสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน บทบาทที่สมดุล กระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นต้องกัน ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม การทบทวนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้ง ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การเปิดเผยต่อกันและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา ตามลำดับ ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาถูกนำมาปฏิบัติจริงในระดับสถานศึกษา โดยเฉพาะในองค์ประกอบที่สอดคล้องกับแนวทางการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การพัฒนาตนเอง การสื่อสารที่ดี การสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน บทบาทที่สมดุล กระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นต้องกัน ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม การทบทวนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้ง ภาวะผู้นำที่เหมาะสม รวมไปถึงการเปิดเผยต่อกันและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งล้วนเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพการที่บุคลากรในสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอนั้นเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้บุคลากรสามารถปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพร้อมต่อการขับเคลื่อนภารกิจที่มีความท้าทายไปพร้อมกับการพัฒนาองค์กร นอกจากนี้ การสื่อสารที่ดี การสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน ตลอดจนการบริหารจัดการความขัดแย้งในเชิงสร้างสรรค์เป็นส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันภายในสถานศึกษาได้อย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรุตม์ณัชช์ ชัยภัทรโธวัต (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย การพัฒนาตนเอง การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การทำงานเป็นทีม การมีวิสัยทัศน์ การบริการที่ดี และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสุชา เพชรกานต์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและสอดคล้องภัคณภัทร แสงคำ (2567) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของครูโดยภาพรวม

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนั้นแสดงให้เห็นว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละส่วนงานภายในสถานศึกษา รวมถึงเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้ปรึกษาหารือในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานร่วมกับครู โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม อาศัยความร่วมมือ ความเข้าใจ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังมีการยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกันในงาน รวมถึงการให้คำปรึกษา แนะนำ และรับฟังเหตุผลอย่างเปิดใจ มีการชื่นชมและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดความเต็มใจในการทำงานร่วมกันทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ โดยปฏิบัติงานในบรรยากาศที่เป็นกันเองและเอื้อต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

3. สมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการตามลำดับ ได้แก่ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การวัดและประเมินผล และทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R 8C) สามารถอภิปรายความผันแปรของการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยนี้พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การวัดและประเมินผล และทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R 8C) ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา และสามารถทำนายส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 51.80 ทั้งนี้เพราะสมรรถนะด้านความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในทั้งสามด้านดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อมทั้งในด้านแนวคิด หลักการ และกระบวนการบริหารที่จำเป็นต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับธีรุตม์ณัชช์ ชัยภัทรโธวัต (2564) กล่าวว่า สมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ เป็นสิ่งสำคัญในการทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพิ่มพูนความรู้ความสามารถทักษะและประสบการณ์เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพโดยมุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ตลอดจนปรับปรุงวิสัยทัศน์ให้ทันสมัย อยู่เสมออันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษานั้น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของปรียฉัตร คงฉิม (2567) ได้ทำวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครูทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาตนเอง ความเป็นผู้นำทางวิชาการ การบริหารสถานศึกษาหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินและนโยบาย และการวางแผนกลยุทธ์ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถร่วมทำนายระดับความเป็นเลิศ ได้ร้อยละ 91 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่เป็นองค์ประกอบ อันจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งทางด้านการบริหารงานวิชาการ ทรัพยากรบุคคลกรบริหารงานและการพัฒนาองค์กร จนบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานหรือสูงกว่ามาตรฐานที่องค์กรที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมและพัฒนาให้โรงเรียนมีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด จะเห็นได้ว่า สมรรถนะความรู้บริหารสถานศึกษาในทั้งสามด้านนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา โดยเฉพาะความรู้ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของโรงสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับครูและกำหนดทิศทางของการพัฒนาทีมในรูปแบบที่มีความเป็นระบบและตรงกับเป้าหมายของสถานศึกษา ความรู้ด้านการวัดและประเมินผล ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถติดตามตรวจสอบ และให้ข้อมูลย้อนกลับในการปฏิบัติงานของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของครูอย่างเป็นระบบ ช่วยให้ครูตระหนักถึงจุดแข็งและจุดที่ต้องปรับปรุงของตนเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างทีมงานที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R 8C) ซึ่งรวมถึงความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ และการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ในด้านนี้ย่อมสามารถวางแผน สนับสนุน และนำครูเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ที่ทันสมัย ตอบโจทย์การศึกษายุคใหม่ และสามารถบริหารสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดีต่อความเปลี่ยนแปลง

องค์ความรู้จากการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบนั้น ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงครามทั้งหมด 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
2. การวัดและประเมินผล
3. ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R 8C)

ผู้วิจัยได้ทำเป็นภาพดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการเรื่องการวิจัย การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเกณฑ์หลักในการประเมินผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมพัฒนาตนเองและพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการทบทวนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา

3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา

4. ควรมีการกำหนด แนวทางส่งเสริมการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ไว้ในนโยบายการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ธีรุตม์ณัชช์ ชัยภัทรโธวัต. (2564). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

บีบีซีนิวส์ไทย. (2560). *10 พระราชดำรัสของรัชกาลที่ 10*. สืบค้น 15 กันยายน 2567, จาก https://www.bbc.com/thai/thailand-40742023

ประจัญ เดชสุภา. (2562). *สมรรถนะการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ปรียฉัตร คงฉิม. (2567). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง. *วารสารการบริหารและความเป็นผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 1(3), 1-15.

ภัคณภัทร แสงคำ. (2567). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ลดาวัลย์ รุ่งเรือง. (2563). สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน สังกัดสำนัก งานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดนครปฐม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 3(2), 6-20.

วาสุชา เพชรกานต์. (2564). *การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดสงขลา* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม. (2566). *ทิศทางการพัฒนาการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). *กระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *เครื่องมือส่งเสริมการขับเคลื่อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง*

BUDDHIST INTEGRATION FOR ENHANCING THE ADMINISTRATIVE PERFORMANCE CAPACITY OF CORRECTIONAL OFFICERS TOWARD INMATES AT THE LAMPANG CORRECTIONAL INSTITUTION FOR DRUG ADDICTS

ณัฐพงษ์ ปาจเร, ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, ยุทธนา ปราณีต
Nattapong Pajare, Silawat Chaiwong, Yuthana Praneet
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Natthapongpom99@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขัง 2. เปรียบเทียบศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขัง และ 3. ศึกษาพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการแจกแบบสอบถาม โดยมีประชากรในการวิจัย คือ ข้าราชการทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำนวน 75 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยเลือกใช้สถิติการเปรียบเทียบ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบค่าทีและค่าเอฟเพื่อทดสอบสมมติฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน รองลงมา คือ ด้านนโยบายการบริหารงาน ด้านสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านลักษณะงาน 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่า ระดับตำแหน่งมีผลต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จึงยอมรับสมมติฐานบางข้อของการวิจัย ในขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน

*Received July 10, 2025; Revised August 6, 2025; Accepted August 10, 2025

และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีผลต่อความแตกต่างของความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงาน พบว่า เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ควรแสดงความเอื้อเฟื้อและเห็นคุณค่าในความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง (เมตตา) เปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ปรับพฤติกรรมและได้รับการฟื้นฟู (กรุณา) ยินดีกับความสำเร็จของผู้ต้องขัง (มุทิตา) วางใจเป็นกลาง มีสติและควบคุมอารมณ์ในการตัดสินใจ (อุเบกขา)
คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; เจ้าพนักงานราชทัณฑ์; ศักยภาพการปฏิบัติงาน

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to examine the level of administrative performance potential of correctional officers in relation to inmates; 2. to compare the administrative performance potential of correctional officers based on personal factors; and 3. to study the integration of Buddhist principles to enhance the administrative performance potential of correctional officers toward inmates at the Lampang Central Correctional Institution for Drug Addicts. This study was conducted by a mixed-methods. The quantitative component involved a survey using questionnaires distributed to a population of 75 civil servants at the institution. Data analysis was conducted using frequency, percentage, mean, and standard deviation. Comparative statistics, including t-tests and F-tests. The test of hypotheses was conducted based on personal demographic factors. The qualitative component involved in-depth interviews with 10 key informants. The data obtained were analyzed using descriptive interpretation.

The research findings indicated that: 1. The overall level of administrative performance potential of correctional officers was found to be high. The highest mean score was in the aspect of interpersonal relationships with colleagues, followed by administrative policy, workplace environment, career advancement, compensation and welfare, and job characteristics, respectively. 2 . The comparative analysis revealed tha the position level had a statistically significant effect on officers' opinions, leading to the acceptance of certain research hypotheses. However, other factors such as gender, age, educational level, work experience, and average monthly income showed no statistically significant differences in opinions at the 0.05 level. 3. Regarding the integration of Buddhist principles to enhance performance potential, it was found that correctional

officers expressed generosity and recognized the inherent human dignity of inmates (Metta), provided opportunities for inmates to rehabilitate and reform themselves (karuna), rejoiced in the achievements and improvements of inmates (Mudita) and remained impartial, mindful, and emotionally balanced in their judgments (Upekkha).

Keywords: Buddhist Integration; Correctional Officer; Performance Potential

บทนำ

กรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีภารกิจหลัก คือ การควบคุมผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลและคำสั่งลงโทษของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย โดยคุมขังไว้ในเรือนจำ ทัณฑสถาน สถานกักขัง หรือสถานกักกัน เพื่อมิให้ผู้ต้องโทษและผู้ที่ถูกศาลใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยไปสร้างความเดือดร้อนแก่สังคมและมุ่งแก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัยบุคคลเหล่านี้เพื่อเป็นการคืนคนดีมีคุณค่าสู่สังคมภายหลังพ้นโทษ โดยงานภารกิจดังกล่าวเป็นงานที่ต้องปฏิบัติต่อชีวิต ร่างกาย และจิตใจของผู้กระทำความผิด การบริหารงานต้องอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายมาเป็นมาตรการและหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และสิทธิประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดพึงได้รับ โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้ 1. ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามกฎหมายโดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง 2. กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรมให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายของกระทรวงยุติธรรม หลักอาชญาวิทยา และหลักทัณฑวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ 3. ดำเนินการเกี่ยวกับการสวัสดิการและสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง และบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรมฯ 4. พัฒนาระบบ รูปแบบ มาตรการ หลักเกณฑ์ มาตรฐาน วิธีการปฏิบัติ และการปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ในระหว่างที่ถูกควบคุมตัว เพื่อรอการตรวจพิสูจน์ในสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ ตามกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด 5. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกรม หรือตามที่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย (กรมราชทัณฑ์, 2563)

ดังที่ทราบกันดีว่างานราชทัณฑ์เป็นงานที่ตรากตรำ ไม่น่าอภิรมย์ และมีความเสี่ยงอันตรายมากกว่าข้าราชการพลเรือนหน่วยอื่น ทำให้เกิดปัญหาในการดึงดูดและคงรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ด้วยเหตุนี้จึงต้องมุ่งเน้นผลักดันโครงการกิจกรรมที่สร้างขวัญกำลังใจให้เกิดขึ้น เช่น การสร้างความสมดุลในชีวิตการทำงาน การจัดกิจกรรมบรรเทาความเครียดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมการทำงานในเรือนจำ รวมไปถึงการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับทั้งเจ้าหน้าที่

และครอบครัว การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ๆ การกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพราชการให้ชัดเจน การส่งเสริมคนดีคนเก่งที่ตั้งใจทำงานให้เจริญก้าวหน้า การแต่งตั้งโยกย้ายโดยยึดหลักคุณธรรมเป็นสำคัญ (กรมราชทัณฑ์, 2566)

ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง เป็นหน่วยงานหนึ่งของกรมราชทัณฑ์ที่มีอำนาจควบคุมผู้ต้องขังชายในคดียาเสพติดให้โทษ อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ของเขตจังหวัดภาคเหนือโดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ การควบคุมไม่ให้หลบหนี การแก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังระหว่างที่ถูกคุมขังในทัณฑสถานฯ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้กลับตัวกลับใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ โดยการให้การศึกษา การพัฒนาจิตใจ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม กระบวนการคิด และการเสริมสร้างความเข้มแข็งในด้านจิตใจ มีทักษะในการใช้ชีวิต สามารถหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิด โดยเน้นการเรียนรู้และการปฏิบัติตามหลักทางศาสนาต่าง ๆ การจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังแต่ละคนอย่างเหมาะสมตามลักษณะสาเหตุ และการฝึกวิชาชีพเพื่อให้ผู้ต้องขังมีอาชีพ มีงานทำภายหลังพ้นโทษ สามารถช่วยเหลือตนเองไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม สุดท้ายที่สำคัญคือ การดำเนินงานเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย การให้คำแนะนำปรึกษาด้านอาชีพ การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว บูรณาการภาคสังคมให้เข้ามา มีส่วนร่วมให้ความรู้ เพื่อส่งต่อผู้พ้นโทษให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างราบรื่นและยั่งยืน โดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยการนำหลักพุทธธรรม คือ หลักพรหมวิหาร 4 (สังคีติสูตร) ประกอบด้วย 1. เมตตา 2. กรุณา 3. มุทิตา 4. อุเบกขา อันเป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายไว้ เพื่อจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางจะนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการวางแผน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรให้เหมาะสม และเกิดประสิทธิผลประสิทธิภาพต่อการปฏิบัติงาน ให้บรรลุตามเป้าหมายและเกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เมื่อต้องคืนคนดีมีคุณภาพกลับสู่สังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

2. เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ข้าราชการและพนักงาน สังกัดทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำนวน 75 คน (ข้อมูลบุคลากร ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2567) เนื่องจากประชากรมีไม่ถึง 100 คน ไม่สามารถใช้สูตรคำนวณหากลุ่มตัวอย่างได้ จึงทำการเก็บข้อมูลประชากร 100 %

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน จาก 5 กลุ่ม กลุ่มละ 2 คน ดังนี้ 1. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 2. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ 3. ข้าราชการระดับหัวหน้าฝ่าย 4. ข้าราชการระดับหัวหน้างาน 5. ข้าราชการระดับปฏิบัติงาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์โดยมีผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ 5 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลการตอบแบบสอบถามผ่านทาง Google Forms จากแอปพลิเคชัน Line กลุ่มของทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำนวน 75 คน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์นคร

ลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์ใช้วิธีการสัมภาษณ์ เชิงลึก (In-Depth Interview) ทำการสัมภาษณ์ โดยเจาะจงคำตอบเฉพาะเรื่องตามจุดมุ่งหมาย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด 2. นำแบบสอบถามลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding Form) 3. นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วให้คะแนนแต่ละข้อ และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย กำหนดไว้ 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง อยู่ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง อยู่ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง อยู่ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง อยู่ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง อยู่ระดับน้อยที่สุด

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้ 1. วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ และสามารถตัดสินได้ว่าจะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป 2. คำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้นและนำไปสู่การอ้างใช้กับข้อมูลอื่น ๆ ได้

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ เพศชาย ร้อยละ 88 และ เพศหญิง ร้อยละ 12 และมีอายุระหว่าง 3-41 ปี ร้อยละ 41.33 รองลงมาคือ 41-50 ปี ร้อยละ 34.67 รองลงมาคือ 21-30 ปี ร้อยละ 13.33 และสุดท้ายคือ 51-60 ปี ร้อยละ 10.67 และมีระดับการศึกษาส่วนใหญ่คือ ปริญญาตรี ร้อยละ 49.33 รองลงมาคือ อนุปริญญา (ปวช.-ปวส.) ร้อยละ 37.33 และสุดท้าย คือ สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 13.34 และมีระดับตำแหน่งส่วนใหญ่คือ ระดับปฏิบัติงาน ร้อยละ 68.00 รองลงมาคือ ระดับหัวหน้างาน ร้อยละ 16.00 รองลงมาคือ ระดับบริหาร ร้อยละ 9.33 และสุดท้ายคือ ระดับหัวหน้าฝ่าย ร้อยละ 6.67 และมีประสบการณ์การทำงานส่วนใหญ่ คือ 6-10 ปี ร้อยละ 30.67 รองลงมาคือ 15-20 ปี ร้อยละ 18.67 รองลงมาคือ 11 ปี-15 ปี และ มากกว่า 20 ปี มีจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 17.33 และสุดท้ายคือ น้อยกว่า

2 ปี ร้อยละ 6.67 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ คือ มากกว่า 25,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 41.34 รองลงมาคือ 20,001-25,000 บาท ร้อยละ 28.00 รองลงมาคือ 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 25.33 และสุดท้ายคือ 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 5.33

1. ระดับศักยภาพของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขัง โดยภาพรวม ตามค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับศักยภาพของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขัง โดยภาพรวม

ระดับศักยภาพของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง	ระดับการปฏิบัติ		
	μ	σ	การแปลผล
1. ด้านลักษณะงาน	3.29	0.60	ปานกลาง
2. ด้านสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน	3.64	0.57	มาก
3. ด้านนโยบายการบริหารงาน	3.86	0.48	มาก
4. ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน	3.87	0.43	มาก
5. ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ	3.55	0.58	มาก
6. ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน	3.57	0.58	มาก
ภาพรวม	**3.63**	**0.43**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับศักยภาพของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก และมีเพียงด้านลักษณะงาน ที่อยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบระดับศักยภาพของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขัง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบระดับศักยภาพของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขัง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	t-test/ F-test	ค่า Sig	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	ศักยภาพ ฯ	-0.90	0.37	-	/
2	อายุ	ศักยภาพ ฯ	0.55	0.65	-	/
3	ระดับการศึกษา	ศักยภาพ ฯ	0.93	0.40	-	/
4	ระดับตำแหน่ง	ศักยภาพ ฯ	3.81	0.01*	/	-
5	ประสบการณ์	ศักยภาพ ฯ	0.95	0.45	-	/
6	รายได้ต่อเดือน	ศักยภาพ ฯ	1.36	0.26	-	/

จากตารางที่ 2 พบว่า เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความเห็นต่อศักยภาพของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขัง ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ที่มีระดับตำแหน่งต่างกัน มีความเห็นแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขัง ดังนี้

ตารางที่ 3 พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขัง

ศักยภาพของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	μ	σ	การแปลผล
1. ด้านเมตตา ความรัก	4.01	0.41	มาก
2. ด้านกรุณา ความสงสาร	4.02	0.43	มาก
3. ด้านมุทิตา ความยินดี	3.95	0.48	มาก
4. ด้านอุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง	3.66	0.45	มาก
ภาพรวม	**3.98**	**0.43**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับศักยภาพของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้านการปกครองต่อผู้ต้องขัง ตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับศักยภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า เจ้าพนักงานราชทัณฑ์มีศักยภาพในการปฏิบัติงานในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน นโยบายการบริหารงาน และสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงระบบการบริหารจัดการภายในที่มีประสิทธิภาพและบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของคมสัน สุขฤทธิ์ (2563) เรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เขต 4 พบว่า เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.328) โดยปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงาน สอดคล้องกับการวิจัยของกนกอร นนทะสร (2565) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมสรรพากร พบว่า บุคลากรกรมสรรพากรมีปัจจัยในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=0.265) จึงมีความเห็นว่า ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยในการทำงาน ซึ่งได้แก่ การให้ความรู้ความ เข้าใจในงาน การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในที่ทำงาน การศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงาน และความมั่นคงในการทำงานให้มากขึ้น เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของไพฑูรย์ วาอุทัศน์ (2564) เรื่อง การเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการฝ่ายทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง สังกัดเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร พบว่า สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานตามภารกิจของข้าราชการฝ่ายทะเบียน ประวัติผู้ต้องขัง สังกัดเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครในภาพรวมมีสมรรถนะในระดับมากที่สุด เนื่องจากสมรรถนะเป็นเครื่องมือกำหนดประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เกิดผลสัมฤทธิ์ในภารกิจที่รับผิดชอบขององค์กร เกิดความก้าวหน้าในอาชีพ

2. การเปรียบเทียบศักยภาพจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างทางสถิติพบว่า ปัจจัยด้านระดับตำแหน่งมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า บทบาทหน้าที่ที่ต่างกันส่งผลต่อการรับรู้ถึงความสามารถและขอบเขตของการปฏิบัติงานที่ต่างกันด้วย ขณะที่ปัจจัยอื่น เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ และรายได้ ไม่มีผลต่อความแตกต่างของความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนิดา ประพฤติธรรม (2563) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน พบว่า ช่วงอายุและสถานการณ์ดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกันมีการตอบสนองต่อปัจจัยจูงใจเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับการวิจัยของสุรีรัตน์ คำชมภู (2563) เรื่อง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 23 พบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกัน ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันและด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมสรรพากร ในกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของธนภรณ์ พรรณราย (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา พบว่า บุคลากรที่มีระยะเวลาการทำงานต่างกัน มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

3. การบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนา (พรหมวิหาร 4) ผลการศึกษาพบว่าเจ้าพนักงานราชทัณฑ์มีการปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านเมตตาและกรุณา ซึ่งหมายถึงการเห็นคุณค่าในความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง การให้โอกาสในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และความยินดีกับความสำเร็จของผู้ต้องขัง (มุทิตา) รวมถึงการควบคุมอารมณ์และวางใจเป็นกลางในการตัดสินใจ (อุเบกขา) แสดงให้เห็นว่า หลักพรหมวิหาร 4 เป็นกรอบคิดที่สามารถนำมาใช้ได้จริงในบริบทการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ เพื่อเสริมสร้างทั้งประสิทธิภาพการทำงาน และคุณธรรมจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของอรรถพล วงศ์กระจ่าง (2567) เรื่อง การใช้หลักธรรมพรหมวิหารธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในเรือนจำจังหวัดสงขลา พบว่า การนำหลักธรรมพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเรือนจำ จังหวัดสงขลา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านเมตตา และด้านมุทิตา รองลงมา คือ ด้านกรุณา และด้านที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด คือด้านอุเบกขา (μ=4.71, σ=0.53) สอดคล้องกับการวิจัยของพระครูสุวรรณจันทรังษี (คำมุ โคตรโนนกอก) (2567) เรื่อง การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการปกครองของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ระดับการบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.79) ผู้ปกครองท้องที่ควรมีคุณธรรมจริยธรรมในการปกครอง ควรมีความรู้ความสามารถในการปกครอง ควรมีระเบียบวินัยในการปกครอง ควรวางตัวให้เหมาะสม น่าเคารพเลื่อมใส

และควรมีวุฒิภาวะมีความอดทนในการปกครอง ซึ่งถือว่ามีความสำคัญเปรียบเสมือนเป็นบันไดขั้นแรกให้ก้าวเดินอย่างมั่นคงแข็งแรงในการปกครองพัฒนาชุมชนให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสืบไป สอดคล้องกับการวิจัยของกัณต์ศักดิ์ ยศศรี (2567) เรื่อง การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ครูมีขวัญกำลังใจในระดับมาก ($\bar{X}$=4.67) ครูรู้สึกได้รับการดูแล ไว้วางใจ ได้รับโอกาสในการเติบโต และได้รับการส่งเสริมในทุกด้านโดยหลักพรหมวิหาร 4

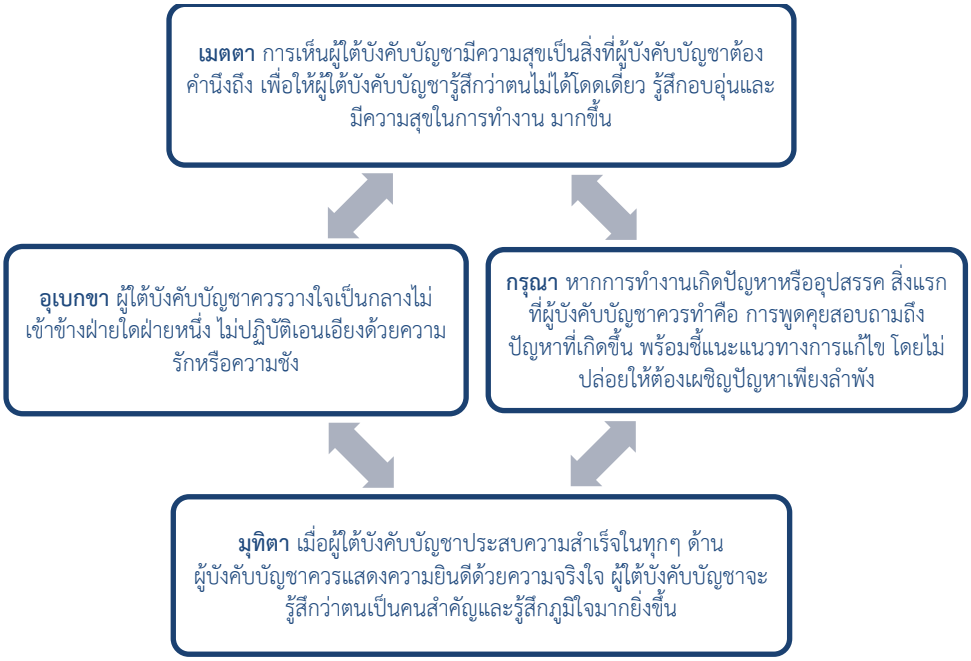
องค์ความรู้จากการวิจัย

1. บริบทและโครงสร้างอัตรกำลังที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพ เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31-41 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและอยู่ในระดับปฏิบัติงาน โดยมีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 6-10 ปี รายได้เฉลี่ยมากกว่า 25,001 บาทต่อเดือน สะท้อนถึงกลุ่มบุคลากรวัยทำงานที่มีความมั่นคงพอสมควร ซึ่งสามารถพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพหากมีการสนับสนุนอย่างเหมาะสม

2. ศักยภาพการปฏิบัติงานด้านการปกครองผู้ต้องขัง การประเมินศักยภาพ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านนโยบายการบริหาร ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการจัดการภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ด้านลักษณะงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นผลจากลักษณะงานที่เคร่งเครียด ซ้ำซาก และเสี่ยงสูง

3. ปัจจัยตำแหน่งมีผลต่อศักยภาพ จากการเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าเฉพาะตำแหน่งเท่านั้น ที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่าระดับความรับผิดชอบและบทบาทที่ต่างกัน มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ส่วนปัจจัยอื่น เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์ รายได้ และระดับการศึกษาไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ

4. การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) กับการปฏิบัติงาน พบว่า เจ้าหน้าที่มีระดับการปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านเมตตาและกรุณาที่แสดงถึงการตระหนักถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การให้โอกาสและการช่วยเหลือด้วยจิตเมตตา ซึ่งช่วยลดความเครียดทางจิตใจและเสริมสร้างขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางควรกำหนดนโยบายฝึกอบรมด้านพุทธบูรณาการ เช่น การฝึกสติ สมาธิ และจริยธรรม มีการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของทัณฑสถานฯ

2. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางควรส่งเสริมให้เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ได้รับการอบรมเกี่ยวกับพุทธบูรณาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความเข้าใจและสามารถนำหลักธรรมไปใช้จริง

3. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางควรสนับสนุนให้มีหน่วยงานภายนอกหรือองค์กรทางศาสนา ประเมินผลและพัฒนาแนวทางพุทธบูรณาการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางควรมีการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพด้วยหลักพุทธบูรณาการ เน้นการฝึกสติ สมาธิ และเมตตาธรรม เพื่อช่วยให้เจ้าพนักงานสามารถควบคุมอารมณ์และตัดสินใจได้ดี

2. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางควรนำการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาในกระบวนการทำงาน เช่น นำหลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) มาใช้เป็น

แนวทางในการปฏิบัติงาน กำหนดให้มีช่วงเวลาฝึกสมาธิและสติทุกวัน เช่น ก่อนเริ่มงาน 10-15 นาที เพื่อให้เจ้าพนักงานสามารถเริ่มต้นวันด้วยจิตใจที่สงบ

3. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางควรพัฒนาสภาพแวดล้อมการทำงานและบรรยากาศในทัณฑสถานฯ จัดให้มีพื้นที่สงบสำหรับฝึกสมาธิและปฏิบัติธรรมในเรือนจำเพื่อให้เจ้าพนักงานและผู้ต้องขังสามารถฝึกจิตใจได้ลดความตึงเครียด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการขยายขอบเขตของการวิจัยการนำพุทธบูรณาการไปใช้ในเรือนจำประเภทอื่น ๆ เช่น เรือนจำความมั่นคงสูง เรือนจำเปิด หรือทัณฑสถานวัยหนุ่ม เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลในบริบทที่แตกต่างกัน

2. ควรศึกษามุมมองของผู้ต้องขังต่อการใช้พุทธบูรณาการในเรือนจำ วิเคราะห์ว่าผู้ต้องขังได้รับผลกระทบอย่างไรจากการที่เจ้าพนักงานราชทัณฑ์นำพุทธบูรณาการมาใช้ในการปกครอง

3. ควรศึกษาการพัฒนาเครื่องมือและโมเดลการบริหารที่ใช้พุทธบูรณาการสร้างเครื่องมือประเมินศักยภาพของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ที่นำพุทธบูรณาการมาใช้ เพื่อให้สามารถวัดผลได้อย่างเป็นระบบ และทดสอบในพื้นที่นำร่องเพื่อดูประสิทธิผลและความเป็นไปได้ของการขยายผล

เอกสารอ้างอิง

กนกอร นนทสร. (2565). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมสรรพากรในกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

กรมราชทัณฑ์. (2563). *การแบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2563*. นนทบุรี: กรมราชทัณฑ์.

_____. (2566). *แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)*. นนทบุรี: กรมราชทัณฑ์.

กัณต์ศักดิ์ ยศศรี. (2567). การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์*, 2(1), 12-29.

คมสัน สุขฤทธิ์. (2563). *คุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เขต 4* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ธนภรณ์ พรรณราย. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา* (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นิดา ประพฤติธรรม. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน*. สืบค้น 2 มิถุนายน 2567 จาก https://shorturl.asia/3rJKx

พระครูสุวรรณจันทรังษี (คำมุ โคตรโนนกอก). (2566). *การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการปกครองของผู้ปกครองท้องที่ในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ วาอุทัศน์. (2564). *การเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการฝ่ายทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง สังกัดเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุรีรัตน์ คำชมภู. (2563). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 23*. สืบค้น 5 มิถุนายน 2567, จาก https://url.in.th/iwose

อรรถพล วงศ์กระจ่าง. (2567). การใช้หลักธรรมพรหมวิหารธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในเรือนจำจังหวัดสงขลา. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 9(1), 120-137.

Best, J. W. (1977). *Research in Education* (3rd ed.). Prentice-Hall.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง*

APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES FOR PROMOTING POLITICAL AWARENESS OF CITIZENS IN EXERCISING THEIR RIGHTS TO ELECT ADMINISTRATORS AND MEMBERS OF THE TON THONG CHAI SUBDISTRICT MUNICIPALITY COUNCIL AT MUEANG DISTRICT IN LAMPANG PROVINCE

สุริยา ซองดี, ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, พระครูศรีปวรบัณฑิต (บวรวิทย์ รตนโชโต)
Suriya Songdee, Silawat Chaiwong, Phrakrusripavarabandit (Bovornvit Ratanachoto)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Suriya.s.tln@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการตื่นตัวของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย 2. เปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย และ 3. นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัยในตำบลต้นธงชัย ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 389 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการตื่นตัวของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง ตามลำดับ 2. ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่มีอายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย

*Received July 27, 2025; Revised August 16, 2025; Accepted August 19, 2025

อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. การประยุกต์หลักธรรมอคติ 4 ประกอบด้วย ฉันทาคติ ความลำเอียงเพราะรักใคร่ โทสาคติ ความลำเอียงเพราะไม่ชอบ โมหาคติ ความลำเอียงเพราะความหลง ภยาคติ ความลำเอียงเพราะความกลัว ทำให้เสริมสร้างส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

คำสำคัญ: การประยุกต์หลักพุทธธรรม; การตื่นตัวทางการเมือง; การใช้สิทธิเลือกตั้ง

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to study the level of public awareness in the election of executives and members of the Ton Thong Chai Sub-District Municipality, 2. to compare political awareness of people in exercising their voting rights to elect executives and members of the Ton Thong Chai Sub-District Council., and 3. to presents the application of Buddhist principles to promote political awareness among citizens in exercising their rights to vote for executives and members of the Ton Thong Chai Sub-District Council, conducted by the mixed methods. The qualitative research, data were collected in-depth-interviewing 10 key informants. The quantitative research, data were collected from 389 samples analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation and analyzed the qualitative data by descriptive interpretation.

Findings of the research were as follows: 1. The level of political awareness in the election of executives and members of the Ton Thong Chai Sub-District Municipality, by overall, was found to be at high level in the following aspects; the voting right exercise, the election and the period of voting decision, accordingly. 2. People with different ages, genders, education levels, occupations, and monthly incomes had different opinions on people's awareness to exercise their right to vote for executives and members of the Ton Thong Chai Sub-District Municipality Council, Mueang District, Lampang Province. Therefore, the research hypothesis was accepted. 3. Akatidhamma 4 application consisted of Chandakati; love-based prejudice, Tosakati; bias due to dislike. Mohakati; bias due to infatuation and Payakati; bias due to fear for promoting political awareness of citizens in exercising their rights to elect administrators

and members of the Ton Thong Chai Sub-District Municipality Council at Mueang District in Lampang Province.

Keywords: Application of Buddhist; Political Awareness of Citizens; Exercising Their Rights to Elect

บทนำ

การตื่นตัวทางการเมือง ต้องให้ความสำคัญและแก้ปัญหาว่าจะต้องทำอย่างไร จึงจะทำให้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งกันมากขึ้น รวมถึงต้องใช้สื่อ ออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณให้มากขึ้นเพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้กระชับ เข้าใจง่าย และสะดวกต่อ การให้ความรู้ การใช้สิทธิในการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นครั้งแรก การที่คนกลุ่มนี้เป็นที่ คาดหวังจากสังคมก็เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว มีความสุจริตใจและยังไม่มีผลประโยชน์ใด ๆ ผูกพันกับพรรคการเมืองใดที่จะต้องปกป้องหรือเพิ่มพูน จึงหวังกันว่าจะเป็นกลุ่มบุคคลที่ช่วย พัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มีความสุจริตและยุติธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชน ไทยส่วนใหญ่ (พสิษฐ์ ไชยวัฒน์, 2561)

การเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล เป็นกระบวนการเลือกสรรทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จะทำการคัดเลือกบุคคลเพื่อไปทำหน้าที่ทางการเมืองแทนตนและเป็นการให้ประชาชนได้มีโอกาสในการสรรหาตัวแทนของตนโดยวิธีการเลือกตั้ง ซึ่งถือเป็นกิจกรรมหนึ่งในการเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชน และเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการสนับสนุนการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย กล่าวได้ว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทางการเมืองที่มีพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้สำคัญอันหนึ่งว่าใน ช่วงเวลาหนึ่ง คณะบุคคลใดจะได้ทำหน้าที่ในการบริหารเทศบาลตำบลและจะเป็นไปในแนวทางใด ก็ด้วยความเห็นชอบหรือฉันทานุมัติของประชาชนส่วนใหญ่จากกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งอาจจะมีเหตุผลหรือปัจจัยที่น่าฟังรองรับหรือเป็นไปโดยอาศัยความรู้สึกบางประการผ่านนโยบายของผู้สมัคร ประเทศไทยได้มีการกำหนดการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลตำบล (พระมหาณัฏฐพจน์ ขนฺติธโร, 2563)

จากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2564 ที่ผ่านมามีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัยทั้ง 2 เขต ได้มีประชาชนที่มีสิทธิ์ในการเลือกตั้งจำนวน 13,827 คน และมาใช้สิทธิ 9,434 คน ถ้าเทียบประชาชนออกมาใช้สิทธิน้อยกว่ากำหนด จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า ประชาชนชาวตำบลต้นธงชัยต้องมีการตื่นตัวทางการเมือง (เทศบาลตำบลต้นธงชัย, 2567) จากสภาพความเป็นจริงของปัญหาจำนวนการใช้สิทธิเลือกตั้งดังกล่าวผู้วิจัยได้ตระหนักถึงการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง โดยบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

2. เพื่อเปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปางที่อายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 13,827 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ Yamane (1973) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 389 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 10 คน ได้แก่ 1. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 คน 2. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3. ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการเทศบาลตำบลต้นธงชัย จำนวน 2 คน และ 4. ประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลตำบลต้นธงชัย จำนวน 4 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามกรอบการประยุกต์หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย ตรวจสอบความเที่ยงตรง และความถูกต้องของเนื้อหา ตลอดจนความชัดเจนและการใช้ภาษาที่เหมาะสมของข้อคำถาม เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้เทคนิค IOC จากการคำนวณค่าและคัดเลือก

ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่า เครื่องมือการวิจัยได้ค่าของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.926 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากประชาชนที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง อายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่ เทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 389 คน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์จากสถิติพรรณนา อธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมาน สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่า (T-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่า (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

1. ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-30 ปี มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพมีอาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนรายได้สูงกว่า 15,001 บาท และระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก

ตารางที่ 1 ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	4.38	0.73	มาก
2. ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง	4.38	0.77	มาก
3. ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง	4.35	0.77	มาก
โดยรวม	**4.37**	**0.70**	**มาก**

2. เปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.1 ด้านเพศ พบว่า จำแนกตามสถานภาพด้านเพศ มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

2.2 ด้านอายุ พบว่า จำแนกตามสถานภาพด้านอายุ มีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกัน

2.3 ด้านระดับการศึกษา พบว่า จำแนกตามระดับการศึกษา มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน

2.4 ด้านอาชีพ พบว่า จำแนกตามอาชีพ มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน

2.5 ด้านรายได้ พบว่า จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน

สรุปผลการเปรียบเทียบการตื่นตัวของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัยอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง การนำ 1. ฉันทาคติ (ความลำเอียงเพราะรักใคร่) สามารถทำได้ผ่านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน การจัดกิจกรรมชุมชนสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีระหว่างประชาชนและผู้มีอำนาจ การให้ข้อมูลที่ถูก ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิในการเลือกตั้ง และผลกระทบของการเลือกตั้งที่มีต่อชีวิตประจำวันของประชาชน และกระตุ้นให้ประชาชนไปร่วมเลือกตั้ง จะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งมากขึ้น 2. โทสาคติ (ความลำเอียงเพราะไม่ชอบ) เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและต้องระมัดระวังอย่างยิ่ง เนื่องจากโทสาคติสามารถนำไปสู่ความแตกแยกและความขัดแย้งได้หากใช้ไม่ถูกวิธี หากนำมาใช้ในทางที่สร้างสรรค์ ก็สามารถช่วยกระตุ้นการตื่นตัวในการเลือกตั้ง การใช้โทสาคติในลักษณะนี้ต้องยึด

หลักการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เพื่อไม่ให้เกิดการแตกแยก แต่ควรมุ่งเน้นไปที่การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง 3. โมหาคติ (ความลำเอียงเพราะความหลง) คือ ความลำเอียงที่เกิดจากความหลงผิด ขาดสติ ไม่รู้เท่าทันสถานการณ์ หรือไม่ตริตรองด้วยเหตุผล ทำให้ตัดสินใจผิดพลาด และเกิดความไม่ยุติธรรม ความรู้เท่าไม่ถึงการ ไม่ตริตรองให้ถ่องแท้ด้วยเหตุผล 4. ภยาคติ (ความลำเอียงเพราะความกลัว) อาจเป็นเรื่องที่ท้าทาย เพราะความกลัวมักนำไปสู่การตัดสินใจที่ไม่รอบคอบ อย่างไรก็ตาม สามารถใช้แนวทางดังนี้เพื่อเปลี่ยนความกลัวให้เป็นแรงจูงใจในการตื่นตัวและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง ดังนั้น การใช้ภยาคติให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมือง จำเป็นต้องทำอย่างระมัดระวัง โดยมุ่งเน้นที่การให้ความรู้และการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการเลือกตั้ง เพื่อให้ความกลัวกลายเป็นแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70 ซึ่งบ่งบอกได้ว่า ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและทำให้ยุติธรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเลือกตั้งให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนในการเลือกตั้ง การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้รับข้อมูลการเลือกตั้งและสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนได้เห็นว่า การเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการใช้สิทธิเสรีภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี บุญเรือง (2564) เรื่อง การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พบว่า การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหาเสียงแบบใช้หัวคะแนนมีตัวแทนหรือหัวคะแนนเป็นผู้คอยช่วยหาเสียง การใช้รถโดยติดเครื่องขยายเสียงและสิ่งต่าง ๆ เช่น วิทยุ การติดป้ายตามสถานที่ต่าง ๆ อีกทั้งยังสอดคลอดกับงานวิจัยของกัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์ (2563) เรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า คนรุ่นใหม่ของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้มีความเปลี่ยนแปลงในหลายด้านที่แตกต่างจากคนในอดีต เช่น คนรุ่นใหม่ในปัจจุบันมีความเข้าใกล้สิ่งที่เป็นเทคโนโลยี การได้รับข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงประเด็นเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และคณะ (2562) เรื่อง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการตื่นตัวทางการเมืองกับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในระดับ ปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล พบว่า ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารและการรับรู้ทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารและมีความตื่นตัวทางการเมือง ในระดับที่สูงตามไปด้วย ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้มีผลต่อความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองแบบประชาธิปไตยด้วย

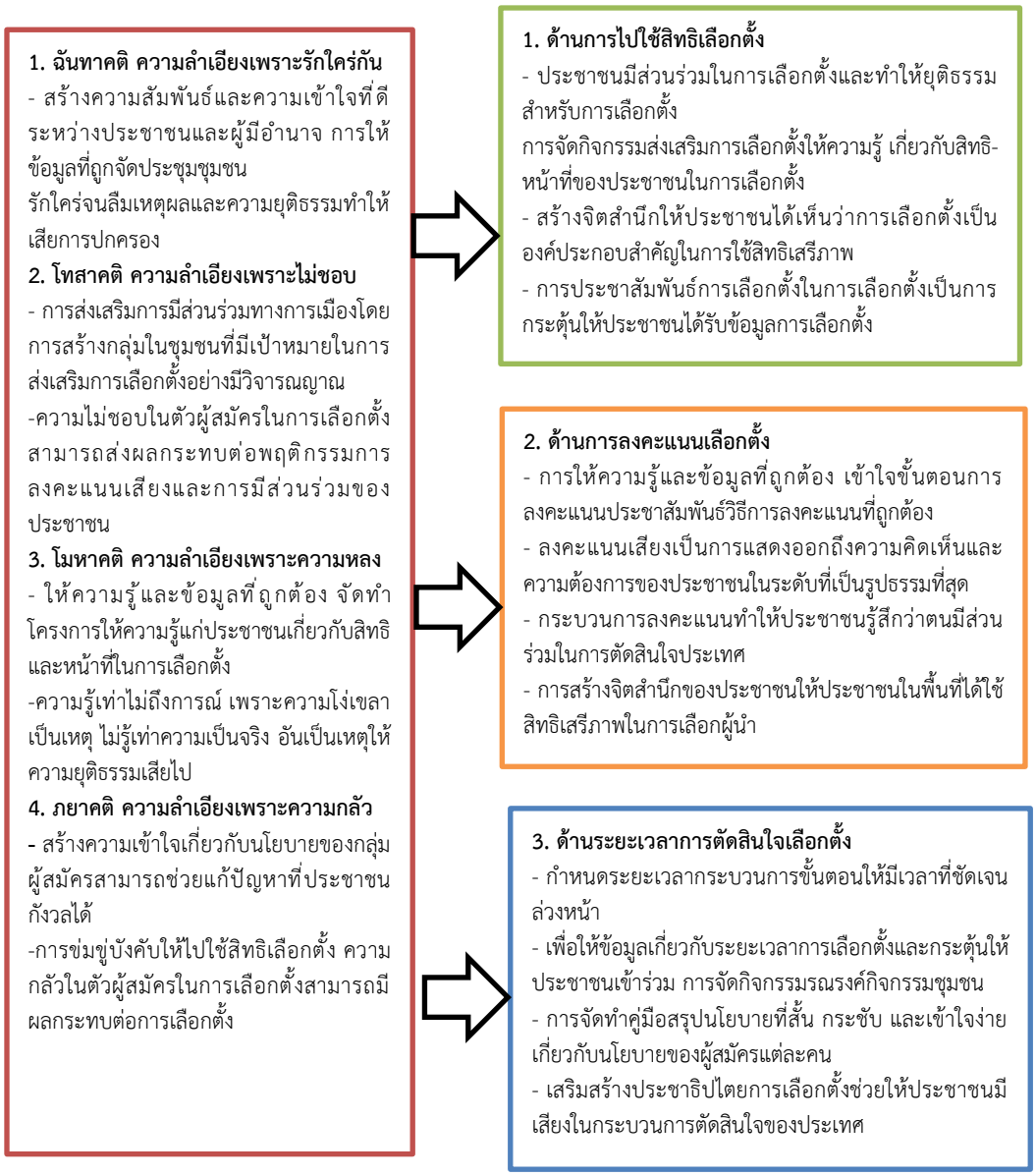
2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จากผลการทดสอบสมมติฐาน ผลของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันที่ระดับความสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับ สมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมรัตน์ ธรรมยาฤทธิ์ (2561) เรื่อง สภาพการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า สภาพการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล นครอุดรธานี มีลักษณะเมินเฉยต่อความเป็นไปของการเมืองที่กำลังเกิดขึ้น หรือเรียกอีกอย่างว่า ไม่ยินดียินร้ายกับการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระจักรพงษ์ อนุตฺตโร (2563) เรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อจริยธรรมของผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาชาตรี ชาครชโย (2564) เรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนใน การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองโดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า การนำหลักอคติ 4 มาประยุกต์หลักธรรมเพื่อการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ช่วยให้ประชาชนในด้าน 1. ฉันทาคติ ความลำเอียงเพราะรักใคร่นั้นถือว่าสำคัญมากในเรื่องการพัฒนาประเทศ เป็นการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชมและทุก ๆ ด้าน ความมั่นใจ ความเสียสละ ความเอาใจใส่ค่าความนิยมของชุมชน 2. โทสาคติ ความลำเอียงเพราะไม่ชอบนั้นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนมาก แต่ก็ถือว่าเป็นการกระตุ้นการตื่นตัวความสนใจในการเลือกตั้งตลอดถึงการให้การสนับสนุนการเลือกตั้ง เช่นการจัดกิจกรรมเสวนา ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของชิตาภา รัตนรักษ์ (2568) เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ฉันทาคติ ด้วยการส่งเสริมให้เยาวชนมีความคิดเห็นที่เป็นกลาง และพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ โทสาคติ ด้วยการฝึกให้เยาวชนจัดการอารมณ์และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง

โมหาคติ ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นการตัดสินใจที่รอบคอบด้วยความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล ภยาคติ ด้วยการส่งเสริมให้เยาวชนมีความกล้าและมีความรับผิดชอบ 3. โมหาคติ ความลำเอียงเพราะความหลง หลงผิด หลงชอบ ทุกอย่างล้วนเป็นเหตุเกี่ยวกับการกระตุ้นการตื่นตัว เราต้องอย่าใช้ความหลงในการใช้สิทธิเลือกตั้ง เราต้องกระตุ้นโดยให้ความรู้ จัดกิจกรรมต่าง ๆ แนะนำข้อมูลรูปแบบการใช้สิทธิที่ถูกต้อง 4. ภยาคติ ความลำเอียงเพราะความกลัว ประชาชนตัดสินใจจากความรู้สึกกลัว มากกว่าการพิจารณานโยบายที่มีเหตุผลจะทำผลเสียตามมาหลาย ๆ อย่าง เราต้องสร้างความรู้อธิบายนโยบายแบบแผนของผู้สมัครเพื่อลดความลำเอียง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต (2567) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจไปเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในจังหวัดลำปาง พบว่า ฉันทาคติความลำเอียงเพราะพอใจหรือรักใคร่กันด้วยการไม่ยึดความชอบส่วนตัวและตัดสินใจด้วยความเป็นธรรม โทสาคติความลำเอียงเพราะไม่ชอบหรือโกรธด้วยการใช้ความเข้าใจและเหตุผลและใส่ใจอย่างเท่าเทียม โมหาคติความลำเอียงเพราะโง่เขลาหรือหลงงมงายด้วยการพิจารณาจากความถูกต้องและเหมาะสมและเปิดใจกว้างรับฟังอย่างมีสติ ภยาคติความลำเอียงเพราะความกลัวหรือเกรงใจด้วยการยึดมั่นในความถูกต้องและการแสดงออกด้วยความจริงใจมีความกล้าหาญที่จะยืนหยัดในความถูกต้องและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสถิตย์ สุทธิมโน (2564) เรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 1 พบว่า ตามหลักอคติ 4 1. ฉันทาคติ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะชอบตามเพื่อนและคนใกล้ชิด 2. โทสาคติ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะอยากให้คนไม่ดีไม่มีที่ยืนในสังคม 3. โมหาคติ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเพื่อนและคนใกล้ชิด 4. ภยาคติ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะกลัวจะไม่ได้รับสิทธิและสวัสดิการจากรัฐ

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการประยุกต์หลักอคติ 4 เพื่อสร้างจิตสำนึกทางการเมืองและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่ไปใช้ สิทธิ์เลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลต้นธงชัย อำเภอเมืองลำปาง ดังนี้

ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะการเลือกตั้งเป็นสิทธิและหน้าที่ของคนไทยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เพื่อคัดเลือกตัวแทนไปออกกฎหมายและบริหารประเทศ การมีส่วนร่วมนี้ครอบคลุมถึงการรับรู้

ข้อมูล การติดตามการทำงานของผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง และการสนับสนุนความสุจริตและเที่ยงธรรมในการเลือกตั้ง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมประชาธิปไตยและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การรวมตัวกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีเป้าหมายเพื่อเรียกร้องหรือรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตน โดยไม่ได้มุ่งเข้าสู่อำนาจรัฐ และการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองซึ่งมีเป้าหมายเพื่อส่งตัวแทนเข้าสู่การบริหารและนิติบัญญัติ รวมถึงการส่งเสริมการเมือง การให้ความรู้ การสร้างผู้นำ และการตรวจสอบการเมือง ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมกับพรรคการเมืองได้หลากหลายวิธี เช่น การสมัครสมาชิก การบริจาค หรือช่วยหาเสียง ส่วนการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สำคัญ แต่ควรตระหนักว่า การมีผู้มาใช้สิทธิเป็นจำนวนมากไม่ใช่เครื่องชี้วัดประชาธิปไตยที่แท้จริง หากแต่ต้องเป็นการเลือกตั้งที่มีคุณภาพตามหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง แม้สังคมไทยจะมีพื้นฐานของความรัก ความสามัคคี และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ความไม่มั่นคงทางการเมืองทำให้ประชาชนบางส่วนขาดศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตย และมองว่าการเลือกตั้งเป็นการเอื้อประโยชน์ให้เฉพาะกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธงชัย จังหวัดลำปาง มีความตื่นตัวในการใช้สิทธิเลือกตั้งและเห็นความสำคัญของการมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งช่วยสร้างความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยให้กลับคืนมา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของประชาชนในการเลือกตั้ง

2. ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง การให้ความรู้และข้อมูลที่ถูกต้องเข้าใจขั้นตอนการลงคะแนน การลงคะแนนเสียงเป็นการแสดงออกถึงความคิดเห็นความต้องการของประชาชน

3. ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง กำหนดระยะเวลาชัดเจน จัดทำคู่มือสรุปนโยบายเข้าใจง่าย ๆ เกี่ยวนโยบายผู้สมัคร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนหน่วยงานควรรณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งและจัดให้ส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของประชาชนในการเลือกตั้ง

2. ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดการให้ความรู้และข้อมูลที่ถูกต้องเข้าใจขั้นตอนการลงคะแนน การลงคะแนนเสียงเป็นการแสดงออกถึงความคิดเห็นความต้องการของประชาชน

3. ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง หน่วยงานภาครัฐควรออกประกาศกำหนดระยะเวลาชัดเจน ประกาศชื่อผู้สมัคร พร้อมนโยบายที่ชัดเจน วันและเวลาต้องระบุให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การประยุกต์หลักธรรมเพื่อการส่งเสริมการเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง รูปแบบพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

3. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง หลักบูรณาการหลักธรรมที่เสริมความเข้มแข็งของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดลำปาง

เอกสารอ้างอิง

กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์. (2563). การตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 11(1), 91-103.

ชิตาภา รัตนรักษ์ และคณะ. (2568). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. *วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ*, 3(2), 27-37.

เทศบาลตำบลต้นธงชัย. (2567). *ประกาศผลการนับคะแนนการเลือกตั้ง*. สืบค้น 5 มิถุนายน 2567, จาก https://www.tonthongchai.go.th/th/

ธรรมรัตน์ ธรรมยาฤทธิ์. (2561). สภาพการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 11(2), 55-71.

พระจักรพงษ์ อนุตฺตโร. (2563). *ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พระมหาชาตรี ชาครชโย. (2564). *การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาณัฏฐพจน์ ขนฺติธโร. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต. (2567). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจไปเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในจังหวัดลำปาง* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสถิตย์ สุทฺธิมโน. (2564). พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 1. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(2), 406-418.

พสิษฐ์ ไชยวัฒน์. (2561). *บทบาทคนรุ่นใหม่กับประชาธิปไตยช่วงเปลี่ยนผ่าน - ความหวังหรือความฝัน*. สืบค้น 5 มิถุนายน 2567, จาก https://shorturl.asia/ve5TD

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และคณะ. (2562). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการตื่นตัวทางการเมืองกับ ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารการบริหารปกครอง*, 8(1), 26-39.

สุมาลี บุญเรือง. (2564). *การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

พุทธบูรณาการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทองอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง*

THE INTEGRATED BUDDHA'S VALUES OF PEOPLE IN ANTI-CORRUPTION AND POLITICAL MISCONDUCT IN PONG SAEN THONG SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

พระสมุห์นิรันดร์ เตชธมฺโม, ยุทธนา ปราณีต, พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต
Phrasamu Niran Thachatummo, Yuttana Praneet, Phramaha Bovornvit Ratanachoto
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: runnid1984@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์ระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง 2. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมือง และ 3. นำเสนอพุทธบูรณาการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมือง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งและอาศัยอยู่ในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 390 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ Independent t-test และ One-way ANOVA และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการปลูกฝังและการสร้างจิตสำนึกด้านการป้องกันและการเฝ้าระวัง ด้านการสร้างเครือข่าย ด้านการประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ และ ด้านการรับรู้การทุจริต อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการสร้างการรับรู้การทุจริตอยู่ในระดับปานกลาง 2. ระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองไม่แตกต่างกันตามเพศ และอายุ แต่แตกต่างกันตามระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3. หลักธรรมหิริ ความละอายต่อบาปกรรม

*Received July 27, 2025; Revised August 18, 2025; Accepted August 19, 2025

และโอตตัปปะ ความเกรงกลัวต่อบาปกรรม เป็นหลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับใช้บูรณาการกับการดำเนินการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; การสร้างค่านิยม; การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง; หิริโอตัปปะ

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to analyze the level of value cultivation among citizens in opposing political corruption and misconduct, 2. to compare the levels of value cultivation among citizens in opposing political corruption and misconduct based on demographic factors, and 3. to propose a Buddhadhamma integration for cultivating values among citizens in opposing political corruption and misconduct, conducted by the mixed methods. The quantitative research, data were collected from samples consisted of 390 eligible voters residing in Pong Saen Thong Sub-District, Mueang District, Lampang Province. The qualitative data were obtained from 10 key informants, including monks or individuals with relevant knowledge and experience. Research instruments included questionnaires and structured in-depth-interview scripts. Data were analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics, including independent t-test and One-way ANOVA. Qualitative data were analyzed using content descriptive interpretation.

Research findings revealed that: 1. By overall, level of value cultivation among the people in opposing political corruption and misconduct was high. Specifically, the aspects of instilling awareness and promoting vigilance, building networks, and public communication were at a high level, while the aspect of corruption awareness was at a moderate level. 2. The level of value cultivation in opposing political corruption and misconduct did not differ significantly by gender or age, but it did vary significantly by education level, occupation, and income, with statistically significant level at the 0.05. 3. The Buddhist principles of Hiri, sense of shame towards wrongdoing and Ottappa, fear of consequences of wrongdoing were found to be appropriate for integration

into efforts to cultivate public values in opposing political corruption and misconduct.

Keywords: Buddhist Integration; Value Cultivation; Resisting Corruption and Political Misconduct; Hiri-Ottappa

บทนำ

ประเทศไทยเองก็มีการทุจริตคอร์รัปชันมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบันซึ่งมีการฉ้อราษฎร์บังหลวงในสังคมไทย กล่าวได้ว่า สมัยกรุงสุโขทัยมีกฎหมายเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ บัญญัติไว้ในสมัยกรุงศรีอยุธยาก็ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตดังกล่าว เช่นเดียวกันทั้งในวรรณคดีหลายเรื่องและกฎหมายที่บังคับหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงและการทุจริตคอร์รัปชันในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เริ่มมีการฉ้อราษฎร์บังหลวงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบการยักยอกเงินหลวงหรือการเบียดบังเอาทรัพย์ของรัฐ การฉ้อราษฎร์บังหลวงซึ่งมีปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและมีอยู่ควบคู่กับสังคมไทยมาตลอดจนถึงปัจจุบัน (ปิยะธิดา อภัยภักดิ์, 2561)

ปัญหาการคอร์รัปชันนับเป็นปัญหาเรื้อรังที่เกิดขึ้นในสังคมของเกือบทุกประเทศทั่วโลกมาอย่างยาวนาน การคอร์รัปชันสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบและหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ การเรียกรับผลประโยชน์ การยักยอกทรัพย์สินของรัฐ หรือการเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง และความน่าเชื่อถือของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ทั้งนี้ล้วนแต่เกิดจากปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ที่ขับเคลื่อนโดยผู้มีอำนาจเป็นสำคัญอย่างไรก็ดีการคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อน มีความสอดคล้องกัน ในแง่ของการกระทำที่สามารถเรียกการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมนั้น เป็นหนึ่งในพฤติกรรมที่นำไปสู่การคอร์รัปชัน (กฤษณ์ วงศ์วิเศษธร, 2561)

วิธีหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการทุจริตนอกจากใช้มาตรการทางกฎหมายหรือมาตรการบังคับเด็ดขาดทางปกครองแล้ว ศาสนาโดยเฉพาะแนวทางหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธที่มีความเป็นเหตุเป็นผลสอนว่า มีการกระทำก็ย่อมมีผลของการกระทำที่ตามมาโดยผู้กระทำย่อมได้รับผลนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยไม่อาจให้ผู้ใดรับผลนั้นแทนได้ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม ซึ่งหากมีการปลูกฝังจิตสำนึกเริ่มตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชนให้มีความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดเนื่องจากจะเป็นบาปและได้รับผลกรรมตามมา น่าจะมีส่วนช่วยให้ผู้ที่จะกระทำความผิดเกิดความยับยั้งชั่งใจ ไตร่ตรอง ละอายต่อบาป ตามหลักธรรมเรื่อง หิริ-โอตตัปปะ ซึ่งหิริ คือ ความละอายต่อบาป ละอายต่อการทำความชั่ว ส่วนโอตตัปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาปหรือการทำความชั่ว (อภิชาติ พานสุวรรณ และพระมหาบุญรอด มหาวีโร, 2564)

จากสภาพความเป็นจริงของปัญหาในการทุจริตดังกล่าวผู้วิจัยได้ตระหนักถึงภัยอันเกิดจากปัญหาการทุจริต จึงได้ติดตามปัญหา รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนการรับรู้ให้ความสนใจและเอาใจใส่ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและเฝ้าระวัง การประชาสัมพันธ์และการสร้างเครือข่ายต่อปัญหาการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมือง เพื่อกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในประชาชนสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสานวิธี แบบเจาะลึกสอดแทรกภายใน (Embedded Design) โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก สัญลักษณ์การผสานวิธี คือ QUAN+qual

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ตัวแปรตาม คือ ระดับการสร้างค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง วัดจากความคิดเห็นของประชาชนต่อการได้รับการสร้างค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง จากการดำเนินการ 5 ด้าน ได้แก่ การสร้างการรับรู้การทุจริต การปลูกฝังและการสร้างจิตสำนึกต่อต้านการทุจริต การป้องกันและการเฝ้าระวังการทุจริต การประชาสัมพันธ์การต่อต้านการทุจริต และการสร้างเครือข่ายต่อต้านการทุจริต

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวแปรที่ศึกษา คือ พุทธบูรณาการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองด้วยหลักธรรมที่เป็นโลกบาล คือ หิริและโอตตัปปะ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งและอาศัยอยู่ในพื้นที่ 11 หมู่บ้าน ตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวนทั้งสิ้น 14,257 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ ได้แก่ ประชากรเป้าหมาย จำนวน 390 คน ที่กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชน โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน จากกลุ่มเป้าหมายกลุ่มละ 2 คน เลือกมาแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างตามกรอบพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวัดของตัวแปร (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยข้อคำถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 และผลการทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่าแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ Alpha ของ Cronbach เท่ากับ 0.967 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นคำถามปลายเปิดที่ผู้วิจัยสร้างตามกรอบพุทธบูรณาการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองด้วยหลักธรรมที่เป็นโลกบาล คือ หิริและโอตตัปปะ แบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวัดของตัวแปร (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยข้อคำถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.6-1.0 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามทุกข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งและอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 389 ชุด โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ช่วยผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามเมื่อได้รับแบบสอบถามกลับมาแล้ว นำมาตรวจสอบความถูกต้อง

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ระดับการสร้างค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการสร้างค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองตามปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงอ้างอิง โดยใช้ t-test กับการทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างตามเพศ และใช้ One-way ANOVA กับการทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยใช้ทดสอบรายคู่ด้วยสถิติ LSD

5.4 วิเคราะห์ข้อมูลการประยุกต์ใช้พุทธบูรณาการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองด้วยหลักธรรมที่เป็นโลกบาล คือ หิริและโอตตัปปะ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อาชีพรับจ้างทั่วไป/ธุรกิจส่วนตัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,000-20,000 บาท

1.2. ระดับการสร้างค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมากแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการสร้างค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของประชาชน

ระดับการสร้างค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการรับรู้การทุจริต	3.42	0.82	ปานกลาง
2. ด้านการปลูกฝังและการสร้างจิตสำนึก	3.63	0.76	มาก
3. ด้านการป้องกันและการเฝ้าระวัง	3.58	0.77	มาก
4. ด้านการประชาสัมพันธ์	3.53	0.77	มาก
5. ด้านการสร้างเครือข่าย	3.54	0.76	มาก
โดยรวม	**3.56**	**0.78**	**มาก**

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.1 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำแนกตามสถานภาพด้านเพศที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำแนกตามสถานภาพด้านอายุที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำแนกตามระดับการศึกษามีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.4 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำแนกตามอาชีพ มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.5 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. พุทธบูรณาการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองด้วยการประยุกต์หลักธรรมที่เป็นโลกบาลคือ หิริและโอตตัปปะในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า

3.1 หิริ หมายถึง ความละอายต่อบาปกรรม เป็นคุณธรรมอันสูงส่งที่ฝังรากลึกในวัฒนธรรมและศาสนาของไทย เป็นคุณธรรมที่สำคัญในการสร้างสังคมที่ดีงามเสริมสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งให้กับสังคมไทย ช่วยให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรม ไม่กระทำความชั่ว และส่งเสริมให้ทำความดีเพื่อเสริมสร้างค่านิยมของประชาชนในด้านการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมือง โดยหิริ ความละอายต่อบาปกรรม ผู้ที่จะสะกิดกระตุกเตือนให้เกิดสำนึกและเกิดการละอายต่อบาปกรรมได้ดีที่สุด คือ 1. ผู้เป็นบิดามารดา 2. ผู้เฒ่าผู้แก่ในสายญาติโลหิต 3. ผู้มีอำนาจมีอิทธิพลในชุมชน 4. ประทานชุมชนผู้ใหญ่บ้าน 5. พระสงฆ์ (ณรงค์ ปัดแก้ว, 2567) และหิริทำให้เสริมสร้างค่านิยมของประชาชนในด้านการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมือง (ธีระวัฒน์ แก้วลังกา, 2567) คนเราเมื่อเกรงกลัวต่อบาปกรรมแล้ว ก็จะไม่คิดไม่ทำกรรมชั่วใด ๆ ทั้งสิ้น เราจะเห็นได้จากข่าวทีวี

ทุกช่อง ออกข่าวร้าย ๆ มาให้ดูให้ชมทุกวัน ทั้งนี้ ก็เพื่อจะเตือนจิตสะกิดใจต่อผู้ชมไปได้บ้าง ให้คนเราได้กระทำต่อสิ่งที่ดี ๆ มีประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง เช่น สอนให้เด็ก ๆ รู้จักผิดชอบชั่วดี และมีความละอายต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง (วันชัย อินทะนัก, 2567)

3.2 โอตตัปปะ หมายถึง ความเกรงกลัวต่อบาปกรรม เป็นคุณธรรมอันทรงพลังที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีความเกรงกลัวต่อผลของการกระทำที่ไม่ดี การปลูกฝังจะช่วยให้ประชาชนไม่เพียงแต่กลัวการถูกลงโทษแต่ยังจะเข้าใจถึงผลกระทบในระยะยาวต่อสังคมที่เกิดจากการทุจริต ซึ่งส่งผลให้มีความเข้มแข็งในการต่อต้านพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง โดยอาศัยการตักเตือนและคำแนะนำจากครอบครัว ศาสนา โรงเรียน รวมทั้งกลุ่มสังคม และกลุ่มเพื่อน ในการเสริมสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมือง เป็นเรื่องเสื่อมเสียชื่อเสียงและวงค์ตระกูล ต้องระลึกว่าเอาทรัพย์สินมาแล้วเป็นความผิดได้รับโทษ (พิมพ์ชนก แก้วใจ, 2567) ความเกรงกลัวต่อบาปกรรมต้องอาศัยการตักเตือนและนำจากผู้ใหญ่ บิดามารดาและพระสงฆ์ (ธีระวัฒน์ แก้วลังกา, 2567) จะทำให้ค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านทุจริตและประพฤติของการเมืองในตำบลปงแสนทองดีมากยิ่งขึ้นเนื่องจากจะช่วยให้ประชาชนยั้งคิดไม่กระทำการไม่ดี เกรงกลัวต่อการกระทำการทุจริต (วันชัย อินทะนัก, 2567) และนับเป็นคุณธรรมอันทรงพลังที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระครูสิริธรรมบัณฑิต (ภาณุวัฒน์ ปฏิภาณเมธี), 2567)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง

1.1 การสร้างการรับรู้การทุจริต ด้านการรับรู้ อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการเพื่อสร้างค่านิยมด้านการรับรู้ โดยใช้การเสริมสร้างค่านิยมให้ประชาชนตื่นตัวต่อปัญหาการทุจริตเป็นเรื่องที่ยังต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขโดยใช้การสื่อสารที่เข้าใจง่ายและครอบคลุม การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยการเปิดช่องทางให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยพระมหาปติวัฒน์ ปฏิวฑฺฒนเมธี (2564) ที่เสนอให้ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาข้อมูลการทุจริตเลือกตั้งจากการอ่านหนังสือพิมพ์ และการดูโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ เช่น Facebook Google Line มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลการทุจริตเลือกตั้งกับบุคคลอื่นและมีความกระตือรือร้นในการติดตามข้อมูลข่าวสารการทุจริตเลือกตั้ง

1.2 การปลูกฝังและการสร้างจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การดำเนินการเพื่อสร้างค่านิยมด้านการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึก โดยการให้ความรู้และปลูกฝังค่านิยมและสร้างจิตสำนึกที่ดีตั้งแต่เด็ก เยาวชนไปจนถึงผู้ใหญ่ เป็นการดำเนินการที่มี

ความเหมาะสม และได้รับความร่วมมือด้วยดีจากทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเศรษฐวัฒน์ โชควรกุล และคณะ (2561) ที่เสนอแนวทางสร้างค่านิยมต่อต้านการคอร์รัปชันทุกรูปแบบ ด้วยการยึดหลักกระบวนการทางสังคมให้มีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทางสังคมและสร้างค่านิยม ได้แก่ ครอบครัว บิดา มารดา ครู อาจารย์ กลุ่มเพื่อน หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา และสื่อมวลชน

1.3 การป้องกันและการเฝ้าระวังการทุจริตอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการเพื่อสร้างค่านิยมด้านการป้องกันและเฝ้าระวังที่ได้รับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งสมาชิกสภาเทศบาล ประชาชน องค์กรอิสระ และผู้นำท้องถิ่นโดยรณรงค์การสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ เป็นการดำเนินการที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับงานวิจัยของบงกช สุทัศน์ณ อยุธยา (2557) ที่พบว่าการเปลี่ยนค่านิยมแบบดั้งเดิมที่ปล่อยให้เป็นไปตามยถากรรมและเรียนรู้ที่จะเลือกผู้นำที่เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมทางการเมือง และพร้อมตรวจสอบการทำงานและร่วมกันถอดถอนข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองที่ทุจริตคอร์รัปชันให้พ้นไปจากสังคมไทย

1.4 การประชาสัมพันธ์การต่อต้านการทุจริตอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการเพื่อสร้างค่านิยมด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นการดำเนินการที่เหมาะสมแล้วด้วยการประชาสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง เผยแพร่ความรู้เรื่องการต่อต้านทุจริตที่อย่างสม่ำเสมอ ใช้ป้ายสื่อประชาสัมพันธ์ และช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย สร้างการรับรู้และกระตุ้นความสนใจที่ต่อเนื่อง ใช้สื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยวัยรุ่นใช้สื่อดิจิทัล (Facebook Line TikTok) ผู้สูงอายุใช้วิทยุ โทรทัศน์สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีปริยัตยาภิมณฑ์ (นพพล เขมนโว) และคณะ (2563) ที่เสนอให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำโฆษณารณรงค์ต่อต้านการทุจริต ส่งเสริมให้มีพื้นที่สื่ออย่างกว้างขวางเพื่อให้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวกรณีการทุจริตคอร์รัปชัน

1.5 การสร้างเครือข่ายต่อต้านการทุจริตอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการเพื่อสร้างค่านิยมด้านการสร้างเครือข่าย เป็นการดำเนินการที่เหมาะสมและช่วยกระตุ้นการต่อต้านทุจริตได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยการสร้างเครือข่ายจากภายในสู่ภายนอกเริ่มต้นจากสมาชิกสภา ผู้ใหญ่บ้านแล้วจึงขยายสู่ภายนอก กระตุ้นการต่อต้านทุจริตทั้งทางตรงและทางอ้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของชูศักดิ์ คำล้น และคณะ (2563) ที่พบว่ากระบวนการภาคีเครือข่ายภาคประชาคมชุมชนประชาคมท้องถิ่น แกนนำชุมชน เครือข่ายภาคประชาชน และองค์กรพัฒนาต่าง ๆ ในการผลักดันให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาชนบทในด้านต่าง ๆ

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่าระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองไม่แตกต่างกันตามเพศ และอายุ แต่แตกต่างกันตามระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

2.1 ระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองไม่แตกต่างกันตามเพศ และอายุ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นความคลาดเคลื่อนของสถิติทดสอบอันเนื่องมาจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เปรียบเทียบมีความแตกต่างกันมาก โดยพบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง และมีอายุระหว่าง 31-40 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกาญจน์ เข็มนาค (2563) ที่พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้ต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไปไม่แตกต่างกัน

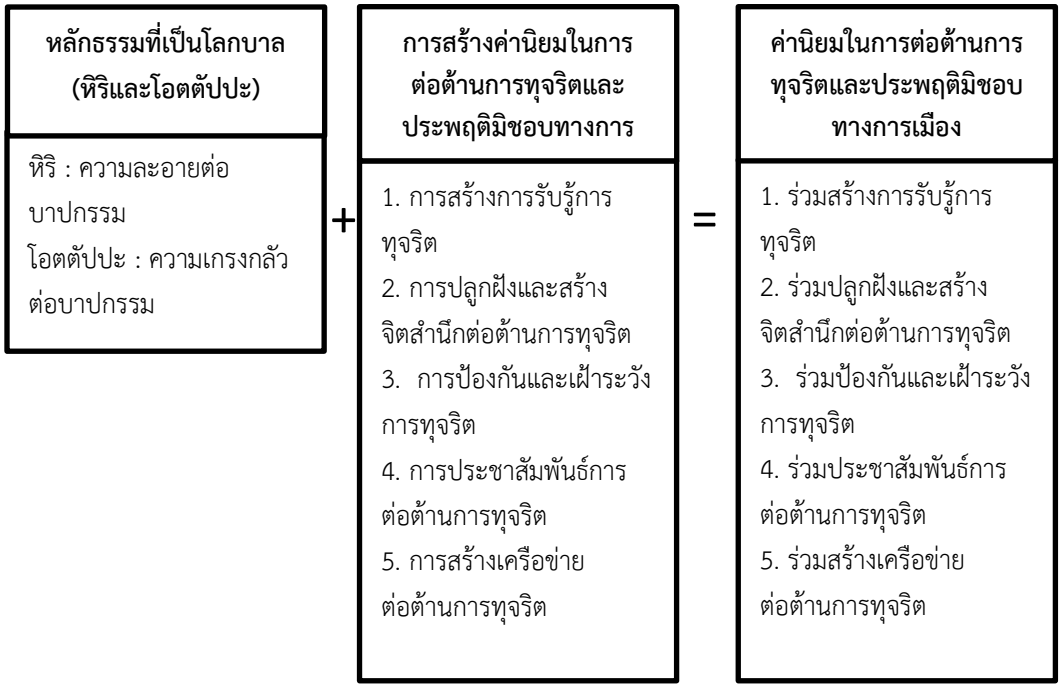
2.2 ระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองแตกต่างกันตามระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย สามารถอธิบายโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ทางการเมือง โดยประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีการรับรู้ทางการเมืองที่สูงกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นอนงค์ ทองบ่อ (2563) ที่พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีปริยัตยาภิมณฑ์ (นพพล เขมนโว) และคณะ (2563) ที่พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพและรายได้ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์หลักธรรมที่เป็นโลกบาล คือ หิริและโอตตัปปะ เป็นหลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับใช้บูรณาการกับการดำเนินการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ทั้งนี้เนื่องจาก หิริเป็นความละอายต่อบาปกรรม ในขณะที่โอตตัปปะเป็นความเกรงกลัวต่อบาปกรรม เป็นหลักธรรมที่เป็นโลกบาลที่ช่วยให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรม ไม่กระทำความชั่ว และส่งเสริมให้ทำความดี บูรณาการโดยอาศัยการตักเตือนและคำแนะนำจากครอบครัว ศาสนา โรงเรียน รวมทั้งกลุ่มสังคม และกลุ่มเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชเดช มะลิทองดำรง และคณะ (2566) ที่พบว่า หิริ ทำให้คนเราเกิดความละอายแก่ใจ ไม่คิดชั่ว พูดชั่ว และทำชั่ว ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น เพราะมีความละอายต่อบาปที่จะเกิดขึ้น จนสามารถชนะใจตนเองหยุดความชั่ว สอดคล้องกับโอตตัปปะ ถ้าเราทำอะไรลงไป หากไม่ถูกต้องแล้วจะทำให้รู้สึกเกรงกลัวกระดากในใจตนเอง เรียกว่า ผิดจากธรรม ความละอายเกรงกลัวนี่เป็นต้นเหตุให้ทำความดี

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย คือ องค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมที่เป็นโลกบาล คือ หิริและโอตตัปปะ โดยบูรณาการกับการดำเนินการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้วยการดำเนินการ 5 ด้าน ได้แก่ การสร้างการรับรู้การทุจริต การปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกต่อต้านการทุจริต การป้องกันและเฝ้าระวังการทุจริต การประชาสัมพันธ์ต่อต้านการทุจริต และ

การสร้างเครือข่ายต่อต้านการทุจริต ผลที่ได้รับ คือ ค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง อธิบายความสัมพันธ์ได้ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างและเข้าถึงได้ง่ายภายในชุมชน /ท้องถิ่น

2. สร้างพื้นที่กลางสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง

3. สร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง

4. ส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง

5. ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของชุมชน/ท้องถิ่น ในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ตัวแทนกลุ่มอาชีพ และตัวแทนเยาวชน

2. จัดเวทีเสวนาชุมชนเป็นประจำ เพื่อให้ประชาชนจากกลุ่มต่าง ๆ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันและสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและกีฬาที่ส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน/ท้องถิ่น

3. จัดอบรมให้ความรู้และทักษะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแก่คณะกรรมการและอาสาสมัครตลอดมีการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเคลื่อนที่ เพื่อให้บริการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในพื้นที่ต่าง ๆ ของชุมชน/ท้องถิ่น ตำบล

4. เชิญผู้แทนจากหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สถานีตำรวจ เข้าร่วมเครือข่ายพัฒนาค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมือง

5. รณรงค์ให้เกิดค่านิยมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในองค์กรเพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบพุทธบูรณาการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปางระหว่างหลักธรรมหิริและโอตตัปปะกับหลักธรรมอื่น

2. ศึกษาพุทธบูรณาการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองด้วยหลักธรรมหิริและโอตตัปปะในระดับอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

เอกสารอ้างอิง

กฤษณ์ วงศ์วิเศษธร. (2561). *การทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้น 17 ตุลาคม 2567, จาก http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title

ชูศักดิ์ คำล้น และคณะ (2563). ภาคีเครือข่ายกับกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(12), 388-402.

ณรงค์ ปัดแก้ว. (2567, 21 กันยายน). อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง [บทสัมภาษณ์].

ณัฐกาญจน์ เข็มนาค. (2563). *พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ธีระวัฒน์ แก้วลังกา. (2567, 13 กันยายน). นายกเทศมนตรีตำบลน้ำโจ้ [บทสัมภาษณ์].

บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา. (2557). การสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย ค่านิยม เพื่อการต่อต้าน ป้องกัน การทุจริตคอร์รัปชัน. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(11), 248-264.

ปิ่นอนงค์ ทองบ่อ. (2563). *การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปิยะธิดา อภัยภักดิ์. (2561). แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐ. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม*, 13(1), 1-12.

พระครูศรีปริยัตยาภิมณฑ์ (นพพล เขมนโว) และคณะ (2563). *การเสริมสร้างค่านิยมของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในเขตสัมพันธวงศ์กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสิริธรรมบัณฑิต (ภาณุวัฒน์ ปฏิภาณเมธี). (2567, 13 กันยายน). ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง [บทสัมภาษณ์].

พระมหาปติวัฒน์ ปฏิวฑฒนเมธี. (2564). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขการทุจริตการเลือกตั้ง ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิมพ์ชนก แก้วใจ. (2567, 13 กันยายน). นิติกรชำนาญการ [บทสัมภาษณ์].

รัชเดช มะลิทองดำรง และคณะ. (2566). การป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตัปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 5(2), 147-159.

วันชัย อินทะนัก. (2567, 14 กันยายน). สมาชิกสภาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร [บทสัมภาษณ์].

เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล และคณะ. (2561). แนวทางสร้างค่านิยมต่อต้านการคอร์รัปชันทุกรูปแบบให้กับกลุ่มเยาวชน ในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 2(3), 15-16.

อภิชาติ พานสุวรรณ และพระมหาบุญรอด มหาวีโร. (2564). ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการ. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(8), 479-492.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การประยุกต์ใช้กระบวนการจัดการความรู้แบบสหวิทยาการเพื่อพัฒนานักวิจัยในการศึกษาวิกฤตสังคม : บทเรียนจากสถานการณ์โควิด-19*

APPLYING INTERDISCIPLINARY KNOWLEDGE MANAGEMENT PROCESSES TO DEVELOP RESEARCHER CAPABILITIES IN SOCIAL CRISIS STUDIES: LESSONS FROM THE COVID-19 PANDEMIC

ฐิตินันทน์ ผิวนิล
Titinan Pewnil
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
Corresponding Author E-mail: titinan@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการประยุกต์ใช้มุมมองทางสังคมศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์โควิด-19 ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ของนักวิจัย และ 2. ศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการความรู้แบบสหวิทยาการในการพัฒนาขีดความสามารถของนักวิจัยเพื่อการศึกษาภาวะวิกฤตทางสังคม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ 9 ครั้ง ผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นนักวิจัย 11 คน จากหลากหลายสาขาวิชา ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แนวคำถามกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์เนื้อหาโดยจำแนกและจัดหมวดหมู่แนวคิดหลักเพื่อสกัดองค์ความรู้ ดำเนินการเก็บข้อมูลช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2564

ผลการวิจัยพบว่า นักวิจัยสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดทางสังคมศาสตร์ 6 ประการในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์โควิด-19 ได้แก่ สังคมเสี่ยงภัย การเคลื่อนย้าย การตีตราทางสังคม การสื่อสารความเสี่ยง การพึ่งพาตนเอง และความเหลื่อมล้ำ การจัดการความรู้แบบสหวิทยาการแสดงให้เห็นบทบาทสำคัญในการสร้างกรอบแนวคิดใหม่สำหรับการวิจัย และการพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงแนวคิดข้ามสาขาเพื่อวิเคราะห์วิกฤตเชิงซ้อน ผลการศึกษาสนับสนุนความจำเป็นของการพัฒนาเครือข่ายนักวิชาการข้ามสาขาและการเตรียมความพร้อมแบบสหวิทยาการเพื่อรับมือกับวิกฤตสังคมในอนาคต

คำสำคัญ: สหวิทยาการ; วิกฤตสังคม; ศักยภาพนักวิจัย; โควิด-19

*Received August 11, 2025; Revised August 25, 2025; Accepted September 1, 2025

Abstract

Objectives of this research article were: 1. the application of social science perspectives to understand Coronavirus disease 2019 (COVID-19) phenomena through researcher knowledge management processes; and 2. the effectiveness of interdisciplinary knowledge management in developing researcher capabilities for studying social crises. This is qualitative research with Nine knowledge management activities involved 11 researchers from diverse academic disciplines, chosen by purposive sampling. Data was collected by semi-structured interview and analyzed by content analysis to categorize and classify key concepts from knowledge extraction activities conducted from January to March 2021.

Results were that researchers applied six social science concepts to understand COVID-19 phenomena: societal risk; mobility; social stigma; risk communication; self-reliance; and inequality. Interdisciplinary knowledge management was influential in creating new research conceptual frameworks and developing capabilities to integrate cross-disciplinary concepts to analyze complex crises. These findings suggest that cross-disciplinary academic networks and interdisciplinary preparedness should be used to address future social emergencies.

Keywords: Interdisciplinary; Social Crisis; Researcher Capabilities; COVID-19

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้สร้างความท้าทายใหม่ต่อการวิจัยทางสังคมในการทำความเข้าใจและศึกษาปรากฏการณ์ที่มีความซับซ้อนและส่งผลกระทบข้ามสาขาวิชาการ ความซับซ้อนของวิกฤตดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาความสามารถของนักวิจัยให้สามารถประยุกต์ใช้แนวทางสหวิทยาการในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีลักษณะเชิงซ้อน (Nind et al., 2023; Panichkul, 2021; Silva, 2020) การพัฒนาขีดความสามารถดังกล่าวต้องการกลไกที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนมุมมองจากหลากหลายสาขาวิชา โดยการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของนักวิจัยในยุคสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการศึกษาวิกฤตที่ต้องการการบูรณาการความรู้จากหลายสาขาวิชา กรอบแนวคิดการจัดการความรู้สมัยใหม่ ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญสี่ประการ ได้แก่ การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) การได้มาซึ่งความรู้

(Knowledge Acquisition) การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) และการนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization) โดยงานวิจัยที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นว่ากระบวนการแบ่งปันความรู้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้างนวัตกรรมทางความคิดในสถานการณ์วิกฤต (Rehman et al., 2021) ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยเพื่อศึกษาปรากฏการณ์ที่ซับซ้อน

การจัดการความรู้ในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เชี่ยวชาญจากสาขาต่าง ๆ ได้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถของนักวิจัยในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ซับซ้อน (Bratianu, 2020) กระบวนการดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยให้นักวิจัยสามารถนำทฤษฎีและแนวคิดที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในบริบทใหม่ แต่ยังส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดที่กว้างขวางและครอบคลุมมากขึ้น โดยการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เชี่ยวชาญช่วยให้นักวิจัยเข้าใจองค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมของความรู้ได้ดียิ่งขึ้น (Kane et al., 2006) ในปัจจุบันมีการนำการจัดการความรู้มาใช้ในการศึกษาวิกฤตสังคมอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในบริบทการจัดการวิกฤตโรคระบาด (Ammirato et al., 2021; Wang & Wu, 2021; Zaerkabeh et al., 2024) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการจัดการความรู้ในการเสริมสร้างการเรียนรู้แบบสหวิทยาการเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน

การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้นผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิจัยจากสาขาวิชาต่าง ๆ ในบริบทของการศึกษาปรากฏการณ์โควิด-19 เพื่อทำความเข้าใจว่ากระบวนการดังกล่าวสามารถพัฒนาความสามารถของนักวิจัยในการประยุกต์ใช้แนวคิดทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์สถานการณ์วิกฤตได้อย่างไร รวมทั้งประเมินประสิทธิภาพของการจัดการความรู้แบบสหวิทยาการในการยกระดับขีดความสามารถของนักวิจัยเพื่อการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อน ซึ่งจะช่วยเติมเต็มช่องว่างของงานวิจัยในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทการวิจัยทางสังคมในสถานการณ์วิกฤต การศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการฝึกอบรมและการยกระดับความสามารถของนักวิจัยในการศึกษาสังคมในภาวะวิกฤตที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้มุมมองทางสังคมศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์โควิด-19 ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ของนักวิจัย

2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการความรู้แบบสหวิทยาการในการพัฒนาขีดความสามารถของนักวิจัยเพื่อการศึกษาภาวะวิกฤตทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ (KM) ที่เน้นการแลกเปลี่ยนและสร้างความรู้ใหม่ผ่านการสะท้อนกลับ (Reflective Learning) ของนักวิชาการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 : ความรุนแรง ผลกระทบ และมาตรการของรัฐ ดำเนินการโดยสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเกณฑ์คัดเข้า คือ เป็นนักวิจัยในโครงการที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์วิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างน้อย 2 ปี และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมครบ 9 ครั้ง ซึ่งเหตุผลที่ต้องคัดเลือกเฉพาะนักวิจัยในโครงการเท่านั้นเนื่องจากเป็นกระบวนการพัฒนานักวิจัยเพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดของโครงการวิจัยในภาพรวม ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) เป็นนักวิจัยจำนวน 11 คน ประกอบด้วยหัวหน้าโครงการวิจัยวุฒิปริญญาเอก 1 คน นักวิจัยวุฒิปริญญาเอก 5 คน นักวิจัยวุฒิปริญญาโท 3 คน และนักวิจัยผู้ช่วย 2 คน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะของผู้เข้าร่วมการจัดการความรู้

คนที่	เพศ	คุณวุฒิ	ความเชี่ยวชาญ
1	หญิง	ปริญญาเอก	สังคมวิทยาสุขภาพ การตายและความตาย เอเชียศึกษา
2	หญิง	ปริญญาเอก	สังคมความเสี่ยง โลกาภิวัตน์
3	หญิง	ปริญญาเอก	จีนศึกษา ชาวจีนอพยพใหม่
4	หญิง	ปริญญาเอก	การเคลื่อนย้ายแรงงาน การสื่อสารโซเชียลมีเดีย
5	หญิง	ปริญญาเอก	อินเดียศึกษา สื่อสารการแสดง
6	ชาย	ปริญญาเอก	นิเทศศาสตร์ การสื่อสาร สังคมญี่ปุ่น
7	หญิง	ปริญญาโท	การย้ายถิ่น แรงงานย้ายถิ่น การคุ้มครองทางสังคม
8	หญิง	ปริญญาโท	มุสลิมศึกษา ผู้หญิงชายแดนใต้
9	หญิง	ปริญญาโท	พหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาในสังคมไทย
10	หญิง	ปริญญาโท	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
11	ชาย	ปริญญาโท	ประชากรศาสตร์ การวิจัยประชากรและสังคม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

หัวข้อการสนทนาหลักในการจัดการความรู้ 9 ครั้งประกอบด้วย 1. สังคมเสี่ยงภัย (Risk Society) 2. การเคลื่อนย้าย (Mobility) 3. ข่าวลวง สังคมออนไลน์ และจริยธรรมการวิจัย (Fake News, Social Media, Research Ethics) 4. การป้องกัน (Prevention) 5. การสื่อสารความเสี่ยง (Risk Communication) 6. การตีตราทางสังคม (Social Stigma) 7. การพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) 8. ความเหลื่อมล้ำ (Inequality) และ 9. การจัดการโควิด-19 ของญี่ปุ่น ซึ่งการเลือกหัวข้อเหล่านี้เป็นไปตามความเชี่ยวชาญของนักวิจัยในโครงการ แต่ละคนทำหน้าที่เป็นผู้นำเสนอประเด็นที่สนใจมาเป็นหัวข้อหลักเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในแต่ละครั้ง ทั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแนวคำถามกึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีคำถามนำการสนทนาในลักษณะกระตุ้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์โควิด-19 ประกอบด้วย 2 คำถามหลัก คือ 1. แนวคิดนี้สามารถอธิบายปรากฏการณ์โควิด-19 ได้อย่างไร นักวิจัยจะนำไปปรับใช้ได้อย่างไร และ 2. ประเด็นนี้เชื่อมโยงกับประเด็นอื่น ๆ ที่พูดคุยมาแล้วอย่างไร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดการความรู้ (KM) ทั้งหมด 9 ครั้ง ดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2564 ประกอบด้วย การประชุมในสถานที่ (On-Site) จำนวน 4 ครั้ง และการประชุมออนไลน์ จำนวน 5 ครั้ง เป็นไปตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 การประชุมแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 120 นาที การแลกเปลี่ยนความรู้ดำเนินการโดยใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะทางการสื่อสารและการนำเสนอทั้ง 2 ภาษาให้กับนักวิจัย กิจกรรมแต่ละครั้งแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ 1. นำเสนอประเด็น 2. แลกเปลี่ยนความรู้ และ 3. สกัดองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในการวิจัย การสนทนาทั้งหมดมีการบันทึกเสียงและถอดเทปคำต่อคำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างสมบูรณ์ การตรวจสอบความถูกต้องดำเนินการโดยนักวิจัย 2 คนตรวจสอบแยกกันแล้วเปรียบเทียบผลก่อนนำไปวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจำแนกและจัดหมวดหมู่แนวคิดหลักจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้ง 9 ครั้ง วิเคราะห์เนื้อหาด้วยการใช้เหตุผลแบบอุปนัย (Inductive Approach) ผ่าน 6 ขั้นตอน คือ การเตรียมข้อมูล การอ่านเบื้องต้น การสร้างรหัส การจัดหมวดหมู่ การวิเคราะห์ความเชื่อมโยง และการสร้างธีมหลัก (Theme) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วยตนเอง (Manual) เนื่องจากต้องการความละเอียดในการตีความความหมายที่ซับซ้อนและการเชื่อมโยงแนวคิดข้ามสาขาวิชา การตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีการให้นักวิจัยในทีมร่วมพิจารณาผลการวิเคราะห์ (Member Checking) การนำเสนอข้อมูลจะเป็นการนำเสนอในภาพรวมของการศึกษา ไม่เปิดเผยตัวตนของผู้เข้าร่วมวิจัยเพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในคน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เนื้อหาการจัดการความรู้ทั้ง 9 ครั้ง พบว่าการจัดการความรู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความสามารถนักวิจัย โดยความรู้ที่เกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถจำแนกออกเป็น 2 มิติหลัก ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้มุมมองทางสังคมศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์โควิด-19 ผลจากการศึกษาการจัดการความรู้พบว่ามี 6 แนวคิดหลักที่มีความสำคัญและสามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมในสถานการณ์การแพร่ระบาดได้อย่างชัดเจน ซึ่งแต่ละแนวคิดมีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกันในการอธิบายความซับซ้อนของวิกฤตสังคมที่เกิดขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 สังคมเสี่ยงภัย (Risk Society)

กระบวนการจัดการความรู้ทำให้นักวิจัยสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดสังคมเสี่ยงภัย (Risk Society) ของ Anthony Giddens และ Ulrich Beck เป็นกรอบแนวคิดหลักในการอธิบายปรากฏการณ์โควิด-19 ได้อย่างครอบคลุม ดังที่ผู้เข้าร่วมระบุว่า “COVID-19 is Unpredictable and Uncertain” (โควิด-19 เป็นสิ่งที่คาดเดาไม่ได้และไม่แน่นอน, แปลโดยผู้วิจัย) และความเห็นที่มีนักวิจัยท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “We Cannot Trust Science; Scientists and Doctors Disagree With One Another on Aspects of The Origins of COVID-19 and The Differences in Preventive Measures” (เราไม่อาจเชื่อใจในวิทยาศาสตร์ได้ เพราะนักวิทยาศาสตร์และแพทย์ต่างก็ยังไม่เห็นพ้องต้องกันในประเด็นที่เกี่ยวกับที่มาของโควิด-19 รวมถึงความแตกต่างในมาตรการป้องกันการแพร่ระบาด, แปลโดยผู้วิจัย)

การพัฒนาความเข้าใจในมิติของสังคมเสี่ยงภัยช่วยให้นักวิจัยสามารถอธิบายความไม่แน่นอนและความไม่อาจคาดเดาได้ของโควิด-19 ผ่านการวิเคราะห์การยอมรับความเสี่ยงจากการเดินทางและการท่องเที่ยวในสังคมสมัยใหม่ การพัฒนาระบบประกันภัยเพื่อจัดการกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ความเสี่ยงบางอย่างที่ไม่สามารถชดเชยได้ ดังนั้นมาตรการป้องกันความเสี่ยงจึงอาจสำคัญมากกว่ามาตรการชดเชย รวมทั้งการเข้าใจผลกระทบย้อนกลับ (Boomerang Effect) ดังที่ผู้เข้าร่วมกล่าวว่า “The Effects of COVID-19 are Individualize” (ผลกระทบของโควิด-19 ถูกทำให้เป็นปัญหาระดับบุคคล, แปลโดยผู้วิจัย) สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความสามารถของนักวิจัยในการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างและระดับบุคคลไปพร้อมกัน

1.2 การเคลื่อนย้าย (Mobility)

นักวิจัยได้แสดงมุมมองถึงการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจจากแนวคิดการเลื่อนชั้นทางสังคม (social mobility) แบบดั้งเดิมสู่ความเข้าใจใหม่ในบริบทของโลกาภิวัตน์และสถานการณ์โควิด-19 ตามแนวคิดของ John Urry โดยแนวคิดนี้สามารถใช้วิเคราะห์การศึกษาเส้นทาง (Routes) ของการแพร่กระจายไวรัส การแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารในระดับต่าง ๆ การจัดการพรมแดนของแต่ละชาติเพื่อควบคุมการเคลื่อนย้าย และการบังคับให้หยุดเดินทาง (Immobility) ภายใต้มาตรการ Lockdown ดังที่ผู้เข้าร่วมท่านหนึ่งได้ระบุว่า “Travelling Increases The Risk of Spreading COVID-19” (การเดินทางเพิ่มความเสี่ยงในการแพร่กระจายของโควิด-19, แปลโดยผู้วิจัย) และ “Social Distancing is to Keep a Safe Distance to Slow The Spread” (การเว้นระยะห่างทางสังคมคือการรักษาระยะห่างที่ปลอดภัยเพื่อชะลอการแพร่กระจาย, แปลโดยผู้วิจัย) ซึ่งประเด็นการเคลื่อนย้ายในช่วงโควิด-19 นี้สามารถนำไปวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อชีวิตประจำวันและสุขภาพจิตของประชาชนได้ด้วย

1.3 การตีตราทางสังคม (Social Stigma)

การประยุกต์ใช้แนวคิดการตีตราทางสังคม (Social Stigma) ของ Erving Goffman นักวิจัยได้แสดงให้เห็นรูปแบบการตีตราที่เกิดขึ้นในสถานการณ์โควิด-19 อย่างชัดเจน

ได้แก่ การตีตราจากความเกลียดชังทางกายภาพต่อผู้ติดเชื้อโรคติดต่อ การตีตราจากบุคลิกที่ด่างพร้อยโดยการมองว่าผู้ติดเชื้อมีพฤติกรรมเสี่ยง และการตีตราจากอคติทางเผ่าพันธุ์ที่เห็นได้จากการตีตราแรงงานต่างชาติและคนไทยในต่างประเทศผู้เข้าร่วมได้ยกตัวอย่างโดยกล่าวว่า “ผีน้อยหรือคนไทยที่ลักลอบเข้าไปทำงานผิดกฎหมายในประเทศเกาหลีใต้ ถูกคนไทยปฏิเสธการกลับเข้ามาในประเทศ” และ “การตีตราแรงงานต่างชาติว่าเป็นกลุ่มที่ทำให้เกิดการระบาดระลอกใหม่” ซึ่งประเด็นการตีตราเหล่านี้สามารถนำมาวิเคราะห์ผลกระทบต่อการควบคุมการแพร่ระบาดเนื่องจากผู้ติดเชื้ออาจปกปิดข้อมูลหรือไม่เข้ารับการรักษาและเกิดการกีดกันทางสังคม

1.4 การสื่อสารความเสี่ยง (Risk Communication)

ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้นำคำแนะนำเรื่องการสื่อสารความเสี่ยง (Risk Communication) ขององค์การอนามัยโลก (WHO) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1. สร้างความเชื่อถือ (Trust) 2. การประกาศที่รวดเร็ว (Announcing early) 3. ความโปร่งใส (Transparency) 4. สื่อสารสาธารณะ (The public) และ 5. การวางแผน (Planning) แนวคิดนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำมาใช้วิเคราะห์การจัดการข่าวลวงและข้อมูลที่ผิดพลาดซึ่งแพร่กระจายอย่างรวดเร็วในช่วงการระบาด ดังที่ผู้เข้าร่วมท่านหนึ่งได้แลกเปลี่ยนความเห็นไว้ว่า “Fake News ถูกเขียนขึ้นมาเกินจริงมากเกินไป” และ “การสื่อสารที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นส่งผลให้การสื่อสารความเสี่ยงเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ” สิ่งนี้ได้แสดงให้เห็นว่า นักวิจัยได้พัฒนามุมมองต่อความท้าทายของการควบคุมข้อมูลที่ผิดพลาดในช่วงเกิดวิกฤต

นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมยังได้นำเสนอตัวอย่างกรณีศึกษาการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของต่างประเทศ เช่น การสื่อสารที่เป็นมิตรของประเทศญี่ปุ่น โดยผู้เข้าร่วมได้เล่าว่า “การบอกให้เว้นระยะห่าง Social Distancing เวลาเราบอกว่าให้เว้นระยะห่าง แต่ไม่รู้ว่าเท่าไหร่ที่จะเรียกว่าโอเค ญี่ปุ่นเขามีวิธีเปรียบเทียบที่น่ารัก เช่นการกำหนดให้ห่างกัน 1 จระเข้ คือ ให้ห่างเท่ากับจระเข้ 1 ตัวแล้วเขาก็วาดตัวการ์ตูนจระเข้น่ารัก ๆ” หรือกรณีของประเทศอินเดียมีการใช้วัฒนธรรมและความเชื่อในการสื่อสาร นักวิจัยท่านหนึ่งเล่าว่า “ให้เว้นระยะห่าง 1-2 ไม้คริกเก็ต และก็เจอว่า บางรัฐก็มีการโยงกับความเชื่อเรื่องการขีดเส้นบริเวณประตูหน้าบ้าน ป้องกันการเข้าออกของคนในพื้นที่เพื่อลดการแพร่ระบาด”

1.5 การพึ่งพาตนเอง (Self-reliance)

ในมิติการพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) นั้น ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนมีความเห็นร่วมกันว่าสามารถประยุกต์ใช้ในบริบทการจัดการวิกฤตโควิด-19 ได้หลายมิติ ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ โดยผู้เข้าร่วมได้แสดงให้เห็นตัวอย่างการนำแนวคิดนี้ไปใช้ในกรณีของประเทศอินเดียที่มีนโยบาย Self-Reliant India (Aatm Nirbhar Bharat Abhiyan) เพื่อลดการพึ่งพาต่างชาติและพัฒนาความสามารถในการผลิตเวชภัณฑ์และวัคซีนเพื่อการส่งออก

โดยนักวิจัยได้บอกเล่าประสบการณ์ไว้ว่า “อินเดียช่วงหลังจากโควิดเขาก็จะเริ่มหาเทคโนโลยีผลิตหน้ากากใช้ ซึ่งคุณภาพมีทั้งได้มาตรฐานและไม่ได้มาตรฐาน มีการผลิตชุด PPE Kit ซึ่งเมื่อก่อนอินเดียไม่เคยผลิตด้วยตัวเองเลยตอนหลังก็มาผลิตด้วยตัวเองได้แล้ว” ส่วนในบริบทของประเทศไทยพบว่าการพึ่งพาตนเองสามารถเห็นได้จากความเห็นของผู้เข้าร่วมที่แสดงความเห็นว่า “ของไทยเราคือตอนที่ทำ Face Shield หรือเวลาของขาดตลาดเราก็เห็นความมีสีสันของสังคมไทยว่าทุกคนพยายามประดิษฐ์สิ่งที่มาช่วยเหลือกัน ประดิษฐ์อย่างเดียวไม่พอยังพยายามไปบริจาคให้คนอื่น ๆ ด้วย”

1.6 ความเหลื่อมล้ำ (Inequality)

สำหรับประเด็นความเหลื่อมล้ำนั้น ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้นำเสนอกรอบคิดขององค์การสหประชาชาติ (UN) ที่ระบุว่า ความไม่เท่าเทียม (Inequality) หมายถึงความเหลื่อมล้ำของสถานะที่ไม่เทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของสิทธิและโอกาส ซึ่งความเหลื่อมล้ำสามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบหลัก คือ 1. ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งและรายได้ (Wealth & Income Inequality) 2. ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาส (Rights & Opportunity Inequality) และ 3. ความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจ (Power Inequality) โดยผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เห็นว่า กรอบคิดนี้จะช่วยให้เข้าใจผลกระทบที่ไม่เท่าเทียมของโควิด-19 ต่อกลุ่มประชากรต่าง ๆ ผลการจัดการความรู้ได้แสดงให้เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำในด้านเศรษฐกิจ สังคม ความยุติธรรม และการเมืองนั้นส่งผลต่อความสามารถในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล การปรับตัวต่อมาตรการป้องกัน และการฟื้นตัวจากผลกระทบของการระบาด

ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้นำเสนอตัวอย่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาช่วงโควิด-19 โดยระบุประเด็นสำคัญว่า “เด็กบางคนฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี จึงไม่มีอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีสำหรับการศึกษา เช่น คอมพิวเตอร์ Laptop การเรียนออนไลน์จึงเป็นปัญหาเช่นกัน” และ “ความเหลื่อมล้ำในส่วนของผู้ปกครองที่ไม่มีประสบการณ์ในการเรียน การสอนบุตรหลานก็เลยสอนไม่ได้” นอกจากนี้ประเด็นความซับซ้อนของความเหลื่อมล้ำ ยังสะท้อนจากการสนทนาที่ระบุว่า “ความเปราะบางไม่ได้เป็นแค่เรื่องของคนหรือบุคคลเพียงอย่างเดียว มันเป็นเรื่องของประเด็นด้วยซึ่งหนึ่งคนอาจมีความเปราะบางมากกว่าหนึ่งเรื่อง เช่น คนพิการอาจมีความเปราะบางในเรื่องการเข้าถึงระบบการศึกษา หรือการเข้าถึงระบบสาธารณสุขก็ได้” และ “เรื่องของความเหลื่อมล้ำมันซ้อนทับกันไปมาอยู่ และแต่ละอันมันจะส่งผลถึงกันและกันอยู่ด้วยเหมือนกัน” ประเด็นนี้แสดงให้เห็นถึงการที่นักวิจัยได้พัฒนามุมมองต่อการวิเคราะห์สถานการณ์โควิด-19 ที่จำเป็นต้องพิจารณาในหลากมิติซับซ้อนมากขึ้น

2. ประสิทธิภาพของการจัดการความรู้แบบสหวิทยาการเพื่อการศึกษาภาวะวิกฤตทางสังคม ผลการดำเนินงานจัดการความรู้ทั้ง 9 ครั้ง แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิชาการจากสาขาต่าง ๆ สามารถนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการวิจัยเพื่อจัดการวิกฤตที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการศึกษาจากมุมมองสาขาเดียวอย่าง

มีนัยสำคัญ ลักษณะสำคัญของการจัดการความรู้ที่ประสบความสำเร็จคือการบูรณาการหลายมิติ โดยแต่ละครั้งของการจัดการความรู้สามารถเชื่อมโยงแนวคิดหลายสาขาเข้าด้วยกัน เมื่อมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ทำให้นักวิจัยเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น นักวิจัยได้มีการเชื่อมโยงการวิเคราะห์ผ่านแนวคิดต่าง ๆ เช่น แนวคิดสังคมเสี่ยงภัยกับการเคลื่อนย้ายที่ช่วยให้เข้าใจว่า การเคลื่อนย้ายเป็นทั้งสาเหตุและผลของความเสี่ยง การบูรณาการแนวคิดการตีตราทางสังคมกับการสื่อสารความเสี่ยงที่นำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารที่ต้องคำนึงถึงกา รลดการตีตรา และการเชื่อมโยงแนวคิดการพึ่งพาตนเองกับมิติเรื่องความไม่เท่าเทียมทางสังคมที่ช่วยวิเคราะห์ว่าความสามารถในการพึ่งพาตนเองมีความเกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในสังคม

นอกจากนี้ การจัดการความรู้แบบสหวิทยาการสามารถสร้างกรอบแนวคิดใหม่ที่มีประโยชน์ในการวิเคราะห์วิกฤตสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ผู้เข้าร่วมกล่าวว่า “I Think Risk Communication Might be a Good Point That We Can Explore in Our Projects” (ฉันคิดว่า การสื่อสารความเสี่ยงอาจจะเป็นประเด็นที่ดีที่เราสามารถศึกษาได้ในโครงการของเรา, แปลโดยผู้วิจัย) กรอบแนวคิดใหม่ที่เกิดขึ้น ได้แก่ การวิเคราะห์ความเสี่ยงแบบพหุมิติที่เกิดจากการรวมแนวคิดของ Giddens และ Beck เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงจากหลายมุมมอง ทำให้สามารถประเมินและจัดการความเสี่ยงได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น การวิเคราะห์การเคลื่อนย้ายในยุคโลกาภิวัตน์ในบริบทของภาวะวิกฤต ซึ่งช่วยให้เข้าใจผลกระทบของการจำกัดการเคลื่อนย้ายต่อสังคมและเศรษฐกิจ และการจัดการการตีตราแบบบูรณาการที่รวมมิติโครงสร้างและมิติระหว่างบุคคลในการจัดการปัญหาการตีตรากลุ่มคนในสังคมช่วงโควิด-19

อภิปรายผลการวิจัย

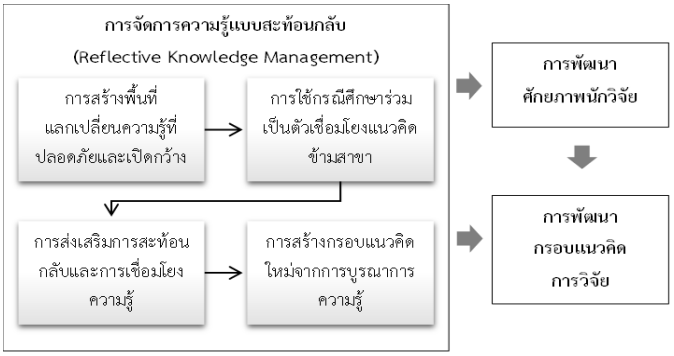
ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นบทบาทสำคัญของการจัดการความรู้ต่อการพัฒนาขีดความสามารถของนักวิจัยในการศึกษาสถานการณ์วิกฤต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความสามารถในการพัฒนากรอบความคิดที่กว้างขวางและครอบคลุมมากขึ้น การที่นักวิจัยสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดทางสังคมศาสตร์ 6 ประการ ในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์โควิด-19 ได้อย่างรอบด้าน สะท้อนถึงประสิทธิภาพของกรอบการจัดการความรู้ที่เน้นการสร้างความรู้ (Knowledge Creation) และการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นหลัก การที่สามารถเชื่อมโยงแนวคิดสังคมเสี่ยงภัยเข้ากับความไม่แน่นอนของโควิด-19 หรือการประยุกต์ใช้แนวคิดการตีตราทางสังคมเพื่ออธิบายการตีตราแรงงานต่างชาติ แสดงให้เห็นการพัฒนาความสามารถในกระบวนการได้มาซึ่งความรู้ (Knowledge Acquisition) ผ่านการนำแนวคิดทฤษฎีที่มีอยู่มาใช้ในบริบทใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ความสำเร็จนี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ Bratianu (2020) ที่ระบุถึงความจำเป็นของการทำความเข้าใจพลวัตของความรู้ในการจัดการวิกฤตเชิงซ้อน และสอดคล้องกับข้อเสนอของ Tomé et al. (2022) ที่ระบุว่าโควิด-19 เป็นวิกฤตหลักในเรื่องความรู้ การแก้ไขต้องอาศัยเทคโนโลยี การพัฒนาความสามารถ

ของบุคลากร และการเรียนรู้กระบวนการใหม่ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาครั้งนี้ยังไม่สะท้อนให้เห็นลักษณะการนำความรู้ไปใช้ในวงกว้าง (Knowledge Utilization) แต่เป็นการใช้ประโยชน์โดยนำความรู้มาพัฒนากรอบแนวคิดในโครงการวิจัยเท่านั้น

กระบวนการจัดการความรู้แบบสหวิทยาการในการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นประสิทธิภาพที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะความสามารถของนักวิจัยในการพัฒนามุมมองความเข้าใจต่อการวิเคราะห์มิติใหม่ ๆ ผ่านการปฏิสัมพันธ์และการสะท้อนกลับร่วมกัน แสดงให้เห็นประสิทธิภาพการเรียนรู้เชิงสะท้อนกลับ (Reflective Learning) ที่แตกต่างจากการจัดการความรู้แบบดั้งเดิมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ในทิศทางเดียว ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนข้อเสนอของ Rehman et al. (2021) ที่ระบุว่าการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้างนวัตกรรมทางความคิดในสถานการณ์วิกฤต ผู้เชี่ยวชาญจากสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีประสบการณ์อันหลากหลายจะช่วยส่งเสริมมุมมองข้ามวัฒนธรรมในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์วิกฤตทางสังคมได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

เมื่อวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการจัดการความรู้ทั้ง 4 มิติ ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงมิติการสร้างความรู้ (Knowledge Creation) และการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) โดยเฉพาะการสร้างความเข้าใจใหม่ด้วยการบูรณาการแนวคิดข้ามสาขา ส่วนมิติการได้มาซึ่งความรู้ (Knowledge Acquisition) และการนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization) ยังมีข้อจำกัดที่ควรพิจารณา การได้มาซึ่งความรู้ที่อาศัยประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของนักวิจัยกลุ่มเฉพาะอาจส่งผลต่อความครอบคลุมของข้อมูล ในขณะที่การนำความรู้ไปใช้ยังอยู่ในระดับการสร้างความเข้าใจเชิงทฤษฎีมากกว่าการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ สิ่งนี้สะท้อนถึงความท้าทายและความจำเป็นของการจัดการความรู้และสร้างคุณค่าจากความรู้อย่างยั่งยืน ซึ่งนักวิจัยจำเป็นที่จะต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง (Farooq, 2018)

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 การประยุกต์ใช้การจัดการความรู้แบบสหวิทยาการเพื่อพัฒนานักวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า การประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดการจัดการความรู้แบบสะท้อนกลับในโครงการนี้ส่งผลให้นักวิจัยพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทฤษฎีกับปรากฏการณ์จริงได้ชัดเจนขึ้น การศึกษาครั้งนี้ได้พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางประยุกต์ใช้การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักวิจัย โดยเสนอรูปแบบการจัดการความรู้แบบสะท้อนกลับ (Reflective Knowledge Management) ที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามสาขาวิชาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาความสามารถเชิงวิเคราะห์ กรอบแนวคิดที่เกิดขึ้นประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ การสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้ที่ปลอดภัยและเปิดกว้าง การใช้กรณีศึกษาร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงแนวคิดข้ามสาขา การส่งเสริมการสะท้อนกลับและการเชื่อมโยงความรู้และการสร้างกรอบแนวคิดใหม่จากการบูรณาการความรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานกำกับดูแลการวิจัยควรพัฒนานโยบายให้การจัดการความรู้เป็นองค์ประกอบในการประเมินโครงการวิจัยขนาดใหญ่ที่มุ่งศึกษาปัญหาสังคมที่ซับซ้อน และควรพัฒนาการสร้างกลไกสนับสนุนหน่วยงานเพื่อประสานงานการจัดการความรู้ระหว่างนักวิจัยในหน่วยงานต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

โครงการวิจัยที่ต้องศึกษาปัญหาสังคมซับซ้อนควรประยุกต์ใช้กระบวนการจัดการความรู้แบบสหวิทยาการเป็นเครื่องมือในการขยายกรอบแนวคิดและพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการจัดการความรู้รูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพนักวิจัยได้อย่างเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Ammirato, S. et al. (2021). Knowledge Management in Pandemics. A Critical Literature Review. *Knowledge Management Research & Practice*, 19(4), 415-426.

Bratianu, C. (2020). A Knowledge Management Approach to Complex Crises. *Management Dynamics in the Knowledge Economy*, 8(4), 345-356.

Farooq, R. (2018). Developing a Conceptual Framework of Knowledge Management. *International Journal of Innovation Science*, 11(1), 139-160.

Kane, H. et al. (2006). Knowledge Management Methodologies. *Electronic Journal of Knowledge Management*, 4(2), 141-152.

Nind, M. et al. (2023). Research Practices for A Pandemic and an Uncertain Future: Synthesis of the Learning Among the Social Research Community 2020-2022. *International Journal of Social Research Methodology*, 26(5), 615-630.

Panichkul, S. (2021). Challenges in Research Practices During COVID-19 Pandemic. *Thai Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 29(5), 248-254.

Rehman, F. U. et al. (2021). Knowledge Management Process, Knowledge Based Innovation: Does Academic Researcher's Productivity Mediate During the Pandemic of COVID-19?. *PLoS ONE*, 16(12), 1-20.

Silva, K. T. (2020). Opportunities and Challenges for Social Sciences in the Aftermath of the COVID-19 Pandemic. *Sri Lanka Journal of Social Sciences*, 43(1), 1-4.

Tomé, E. et al. (2022). Knowledge Management and COVID-19: Technology, People and Processes. *Knowledge and Process Management*, 29(1), 70-78.

Wang, W.-T. & Wu, S.-Y. (2021). Knowledge Management Based on Information Technology in Response to COVID-19 Crisis. *Knowledge Management Research & Practice*, 19(4), 468-474.

Zaerkabeh, M. et al. (2024). Knowledge Management in Dealing With the Crisis of the COVID-19 Pandemic: Review, Evaluation and Improvement Strategies. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 111(1), 1-20.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย*

BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PROMOTING THE POTENTIAL ENHANCEMENT OF THAI NATIONAL TEAM ATHLETES OF SPORTS AUTHORITY OF THAILAND

ปรีชา ลาลุน, สุรพล สุยะพรหม, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
Preecha Laloon, Surapon Suyaprom, Kiettisak Suklueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Plaloon@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย 3. นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย การวิจัยเป็นแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักกีฬาทีมชาติไทย จำนวน 134 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารของการกีฬาแห่งประเทศไทย และนักกีฬาทีมชาติไทย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย ในภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาส่งผลต่อศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0. 01 และสามารถทำนายความผันแปรได้ร้อยละ 62. 8 ปัจจัยหลักพละ 5 ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0. 01 และสามารถทำนายความผันแปรได้ร้อยละ 79. 5 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย

*Received August 13, 2025; Revised August 30, 2025; Accepted September 11, 2025

ประกอบด้วย ด้านความรู้ นักกีฬาได้การเรียนรู้ประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านทักษะ นักกีฬาได้รับการฝึกโดยเน้นการพัฒนาจุดอ่อน ด้านเจตคติ นักกีฬาได้รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมทีม ด้านบุคลิก นักกีฬามีทักษะการสื่อสารและแสดงออกที่เหมาะสม ด้านแรงจูงใจ นักกีฬาเชื่อมั่นว่าหากพยายามถึงที่จะบรรลุเป้าหมายได้

คำสำคัญ: การประยุกต์; หลักพุทธธรรม; การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ; นักกีฬาทีมชาติไทย

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to study the development of the potential of Thai national athletes under the Sports Authority of Thailand, 2. to examine the factors influencing the development of their potential, and 3. to propose the application of Buddhist principles to enhance the development of Thai national athletes' potential. A mixed-methods approach was employed. The quantitative research involved 134 Thai national athletes as the sample group. Data were collected using a 5-point Likert scale questionnaire and analyzed through frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The qualitative research involved key informants, including executives of the Sports Authority of Thailand and Thai national athletes. Data were collected through in-depth interviews with 18 informants and a focus group discussion with 10 participants, using a structured interview guide. Content analysis was applied.

The research findings revealed that: 1. the overall development of the potential of Thai national athletes was at a high level across all aspects; 2. the promoting factors significantly influenced all aspects of the athletes' potential at the 0. 01 level and could predict the variance by 62. 8%, Additionally, the Five Bala significantly influenced the development at the 0. 01 level and could predict 79.5% of the variance; 3. the application of Buddhist principles to promote the potential development included the following: in terms of knowledge, athletes learned from experts' experiences; in terms of skills, athletes were trained with a focus on improving weaknesses; in terms of attitude, athletes listened to their teammates' opinions; in terms of personality, athletes possessed appropriate communication and expression skills; and in terms of motivation, athletes believed that they could achieve their goals through persistent effort.

Keywords: Application; Buddhist Principles; Promoting Potential Development; Thai National Athletes

บทนำ

จากสถานการณ์ด้านกีฬาในประเทศไทย ผลงานของนักกีฬาทีมชาติไทยยังคงต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะในมหกรรมกีฬาเอเชียนเกมส์ที่ประเทศไทยตั้งเป้าหมายอันดับ 6 ของเอเชีย แต่ยังไม่สามารถบรรลุได้ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการยกระดับการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาอย่างจริงจังและเป็นระบบ (สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) การยกระดับความสามารถของนักกีฬาจึงต้องอาศัยการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และทักษะการตัดสินใจ โดยเฉพาะด้านจิตใจซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความสำเร็จ

หนึ่งในแนวทางสำคัญในการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาคือการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 ซึ่งประกอบด้วย สัทธา (ศรัทธาและความเชื่อมั่น) วิริยะ (ความเพียรพยายาม) สติ (การระลึกได้และการควบคุมตนเอง) สมาธิ (ความตั้งมั่นจดจ่อ) และปัญญา (ความเข้าใจและการใช้เหตุผล) (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) การพัฒนาตามหลักพละ 5 สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ทั้งด้านความมุ่งมั่น การควบคุมอารมณ์ และการคิดวิเคราะห์อย่างมีระบบ ทำให้นักกีฬามีความพร้อมในทุกมิติและสามารถรักษาสมดุลระหว่างความกดดันและสมรรถนะได้ดียิ่งขึ้น

แนวคิดการพัฒนามนุษย์โดยบูรณาการหลักพุทธธรรมได้รับการกล่าวถึงในงานวิจัยหลายชิ้น เช่น งานของพระครูสุชัยพัชรมงคล (วิษณุ ตปสมฺปนฺโน) (2564) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาเยาวชนด้วยหลักพุทธธรรม และงานวิจัยของพระสมนึก ธีรปญฺโญ และคณะ (2565) ที่เน้นการบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากร ทั้งนี้ การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการฝึกซ้อมกีฬาและการสร้างสมรรถนะของนักกีฬาสามารถเป็นแนวทางที่ยั่งยืนและตอบโจทย์ทั้งมิติร่างกายและจิตใจได้อย่างครบถ้วน ขอบเขตของงานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษานักกีฬาทีมชาติไทยที่เก็บตัวฝึกซ้อมเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกเกมส์ ปี พ.ศ. 2567 โดยสำรวจปัจจัยและแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาในระดับชาติ การศึกษานี้มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายและการจัดการฝึกซ้อมได้จริง

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังไม่มีงานวิจัยที่บูรณาการหลักพละ 5 กับการพัฒนานักกีฬาทีมชาติไทยโดยตรง จึงถือเป็นช่องว่างทางวิชาการที่งานวิจัยนี้ต้องการเติมเต็ม เพื่อสร้างกรอบแนวคิดใหม่และแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทการกีฬาของประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย

3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและน่าเชื่อถือ โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณในการสำรวจแนวโน้มและความสัมพันธ์ของตัวแปร และการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์และมุมมองของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพนักกีฬา

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ นักกีฬาทีมชาติไทยที่เก็บตัวฝึกซ้อมเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกเกมส์ ปี 2567 รวมจำนวน 200 คน ครอบคลุมหลายประเภทกีฬา เช่น กีฬาประเภทบุคคล (เช่น ยกน้ำหนัก กรีฑา) และกีฬาประเภททีม (เช่น วอลเลย์บอล ฟุตบอล)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 134 คน คำนวณตามสูตรของ Yamane (1973) โดยใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบ่งชั้นภูมิตามประเภทกีฬาและเพศของนักกีฬา เพื่อให้การสุ่มตัวอย่างมีความสมดุลและเป็นตัวแทนที่เหมาะสมของประชากรทั้งหมด

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 ราย ได้แก่ ผู้บริหารของการกีฬาแห่งประเทศไทย จำนวน 6 คน นักกีฬาทีมชาติ จำนวน 3 คน ผู้ฝึกสอนกีฬา จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน และนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป การเลือกผู้ให้ข้อมูลจากสาขาวิชาที่หลากหลายสะท้อนการบูรณาการมุมมองที่ครอบคลุม ทั้งด้านนโยบาย การจัดการองค์กร วิทยาศาสตร์การกีฬา และหลักพุทธธรรม ซึ่งเป็นองค์ความรู้สำคัญที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการศึกษาครั้งนี้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน รวมทั้งตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบ และค่าความตรงเชิงเกณฑ์ (Criterion Validity) โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือได้ค่า Cronbach’s Alpha เท่ากับ 0.924

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแนวคำถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐประศาสนศาสตร์และพระพุทธศาสนา 5 ท่าน เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือสามารถสืบค้นข้อมูลเชิงลึกตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถามให้นักกีฬาทีมชาติไทยทั้ง 134 คน และรวบรวมกลับครบทุกฉบับ

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 ราย และสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน การสัมภาษณ์บันทึกเสียงและถอดความอย่างละเอียด รวมถึงใช้การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Member Checking) และการตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง (Data Triangulation) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพนักกีฬา

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เริ่มจากการถอดเทปสัมภาษณ์ทั้งหมด ทำการเข้ารหัสข้อมูล (Coding) ตามหมวดหมู่ที่ได้จากกรอบแนวคิดวิจัย และสรุปประเด็นสำคัญตามธีมหลัก โดยมีการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผู้วิจัยหลายคนเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของการตีความ

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย ในภาพรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3. 97, S.D.=0. 63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านทักษะ ด้านความรู้ ด้านบุคลิก ด้านแรงจูงใจ ด้านเจตคติ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย ในภาพรวม

ที่	การพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S. D.	ระดับ
1.	ด้านความรู้	4.06	0.64	มาก
2.	ด้านทักษะ	4.19	0.63	มาก
3.	ด้านเจตคติ	3.83	0.88	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย ในภาพรวม (ต่อ)

ที่	การพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S. D.	ระดับ
4.	ด้านบุคลิก	3.92	0.79	มาก
5.	ด้านแรงจูงใจ	3.85	0.84	มาก
	ภาพรวม	**3.97**	**0.63**	**มาก**

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย พบว่า ปัจจัยการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักกีฬา ประกอบด้วย ด้านการพัฒนานักกีฬาทีมชาติตามแผนการฝึกซ้อมศักยภาพสูง ด้านการพัฒนามาตรฐานของผู้ฝึกสอนและผู้เชี่ยวชาญสนับสนุน ด้านการพัฒนามาตรฐานของอุปกรณ์และสถานที่ฝึกซ้อมมาตรฐานของอุปกรณ์และสถานที่ฝึกซ้อม ส่งผลต่อศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย ทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย ได้ร้อยละ 62.8 ปัจจัยหลักพละ 5 ประกอบด้วย ด้านสัทธา ความเชื่อ ด้านวิริยะ ความเพียร ด้านสติ ความระลึกได้ ด้านสมาธิ ความตั้งใจมั่น และด้านปัญญา ความรอบรู้ ส่งผลต่อศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย ทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมกันทำนายศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย ได้ร้อยละ 79.5

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย มีแนวทางในการประยุกต์ดังนี้

3.1 การพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทย

3.1.1 ด้านการพัฒนานักกีฬาทีมชาติตามแผนการฝึกซ้อมศักยภาพสูง มีการเตรียมนักกีฬาให้พร้อมเพื่อการแข่งขันอยู่เสมอ

3.1.2 ด้านการพัฒนามาตรฐานของผู้ฝึกสอนและผู้เชี่ยวชาญสนับสนุน มีการบริหารโดย ใช้กระบวนการฝึกทั้งทางร่ายยายและจิตใจ

3.1.3 ด้านการพัฒนามาตรฐานของอุปกรณ์และสถานที่ฝึกซ้อมมีการจัดสถานที่ฝึกซ้อมมีความสะอาดปลอดโปร่ง

3.2 หลักพละ 5

3.2.1 ด้านสัทธา ความเชื่อ มีการส่งเสริมนักกีฬาให้เชื่อมั่นในผู้บังคับบัญชา

3.2.2 ด้านวิริยะ ความเพียร มีการส่งเสริมนักกีฬาให้มีความซื่อสัตย์และอดทน

3.3.3 ด้านสติ ความระลึกได้ มีการส่งเสริมนักกีฬาให้มีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ

3.3.4 ด้านสมาธิ ความตั้งใจมั่น มีการส่งเสริมนักกีฬาให้นำเอาหลักของสมาธิมาใช้ในการฝึกซ้อมกีฬา

3.3.5 ด้านปัญญา ความรอบรู้ มีการส่งเสริมนักกีฬาให้พัฒนาความรู้อยู่เสมอ

3.3 ศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย

3.3.1 ด้านความรู้ นักกีฬาได้การเรียนรู้ประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญ

3.3.2 ด้านทักษะ นักกีฬาได้รับการฝึกโดยเน้นการพัฒนาจุดอ่อน

3.3.3 ด้านเจตคติ นักกีฬาได้รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมทีม

3.3.4 ด้านบุคลิก นักกีฬามีทักษะการสื่อสารและแสดงออกที่เหมาะสม

3.3.5 ด้านแรงจูงใจ นักกีฬาเชื่อมั่นว่าหากพยายามถึงที่จะบรรลุเป้าหมายได้

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลวิจัยตามเนื้อหาที่ปรากฏแล้วข้างต้น และมีประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย ในภาพรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านทักษะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความรู้ ด้านบุคลิก ด้านแรงจูงใจ ส่วนด้านเจตคติมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า การกีฬาแห่งประเทศไทยได้เน้นในเรื่องของทักษะโดยมีการฝึกฝนนักกีฬาให้เกิดทักษะโดยเน้นการพัฒนา แก้ไขจุดอ่อน เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ เรียนรู้เทคโนโลยี การสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถพล เสือคำรณ (2566) ที่เสนอการบูรณาการหลักพละ 4 โดยเฉพาะปัญญาพละ ที่เน้นการศึกษาหาความรู้และการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการพัฒนาศักยภาพ และวิริยะพละ ที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจและความเพียรพยายาม ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งมั่นของนักกีฬาในการฝึกซ้อมและพัฒนาตนเอง ขณะเดียวกันยังสะท้อนถึงมิติของเจตคติและบุคลิกภาพ ที่เกี่ยวเนื่องกับอนวัชชพละและสังคหะพละ เช่น ความรับผิดชอบ มีน้ำใจนักกีฬา และการเป็นผู้นำในสังคม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุพัฒน์ นนฺทปญฺโญ และคณะ (2563) ซึ่งเน้นการพัฒนาองค์รวมของมนุษย์ทั้งด้านศีล สมาธิ และปัญญา อันเป็นกระบวนการที่ไม่เพียงส่งผลต่อความสามารถทางกาย แต่ยังรวมถึงการฝึกวินัย ความตั้งใจมั่น และการใช้ปัญญาอย่างลึกซึ้ง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาในปัจจุบันที่ไม่อาจแยกออกจากบริบทของคุณธรรม จิตใจ และองค์ความรู้ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมและยั่งยืน โดยมีรากฐานจากการจัดการที่มีประสิทธิภาพและหลักธรรมทางพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย พบว่า ปัจจัยการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทยทุกด้านอยู่ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะด้านการพัฒนามาตรฐานของผู้ฝึกสอนและผู้เชี่ยวชาญสนับสนุน การพัฒนาตามแผนฝึกซ้อมศักยภาพสูง และการพัฒนาอุปกรณ์และสถานที่ฝึกซ้อม ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพของนักกีฬาอย่างเป็นระบบ ทั้งในแง่ของความรู้ ทักษะ เจตคติ และความพร้อมทาง

กายภาพ โดยสามารถร่วมกันทำนายศักยภาพของนักกีฬาทีมชาติได้ถึงร้อยละ 62.8 สะท้อนถึงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องในทุกมิติ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของพระครูสุชัยพัชรมงคล (วิษณุ ตปสมฺปนฺโน) (2564) ซึ่งเสนอแนวทางการพัฒนาเยาวชนแบบองค์รวม โดยเน้นบทบาทของครอบครัว โรงเรียน และตนเองในการเสริมสร้างวิชาการ คุณธรรม และวินัย เช่นเดียวกับการพัฒนานักกีฬาที่ต้องมีการปลูกฝังเจตคติและจิตสำนึกควบคู่กับการฝึกฝนทางกายภาพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมนึก ธีรปญฺโญ และคณะ (2565) ที่เสนอโมเดลการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรโดยบูรณาการหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับนักกีฬาได้อย่างชัดเจน เช่น การควบคุมวินัยตนเอง ความตั้งมั่นในการฝึกซ้อม และการใช้ปัญญาในการพัฒนาทักษะและการตัดสินใจ

ปัจจัยหลักพละ 5 ส่งผลต่อศักยภาพของนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยวิริยะพละ มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ สมาธิ สัทธา ปัญญา และสติ ตามลำดับ ทั้งนี้ การบูรณาการพละ 5 สามารถร่วมกันทำนายศักยภาพของนักกีฬาได้ถึงร้อยละ 79.5 ซึ่งสะท้อนว่า ความสำเร็จของนักกีฬามิได้เกิดจากทักษะเพียงด้านเดียว แต่เกิดจากการพัฒนาพลังภายในอย่างรอบด้านที่ครอบคลุมทั้งด้านความเชื่อมั่น ความตั้งใจ ความมานะพยายาม การตระหนักรู้ และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ผลการวิจัยสอดคล้องโดยตรง กับงานวิจัยของพระมหาสุเมฆ สมาหิโต (2562) ที่พบว่า การบรรลุเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรากฐานจากพลังของบุคลากรที่ยึดหลักพละ 5 ความเชื่อมั่นในบทบาทหน้าที่ ความเพียร ความรับผิดชอบ ความตั้งใจ และความเข้าใจในภารกิจ ซึ่งเชื่อมโยงกับนักกีฬาที่ต้องมีแรงผลักดันภายในเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของรินทอง แก้วทุม (2560) ที่เสนอว่า หลักพละ 5 เป็นรากฐานของการบริหารจัดการที่ดีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสร้างคุณธรรมภายในองค์การ และการทำงานเป็นทีม ซึ่งสามารถเทียบเคียงกับการสร้างทีมเวิร์ก และวัฒนธรรมกีฬา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวรินทร จินดาวงศ์ และคณะ (2567) ที่พบว่า การบูรณาการพละ 5 เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร เป็นผลให้เกิด การคิดวิเคราะห์ การเข้าใจระบบงาน และการพัฒนาผู้อื่น ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน จากการเปรียบเทียบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าพละ 5 เป็นหลักธรรมเชิงจริยธรรม และเป็นรากฐานของความเข้มแข็งในการพัฒนาศักยภาพทั้งในระดับบุคคล องค์กร และชาติ โดยเฉพาะในภาคกีฬา ซึ่งความสำเร็จไม่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกเพียงลำพัง หากแต่ต้องอาศัยพลังภายในที่มั่นคง อันประกอบด้วยคุณธรรม ความเพียร และปัญญาเป็นแกนหลักแห่งความยั่งยืน

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย พบว่า การกีฬาแห่งประเทศไทยมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบครอบคลุม 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ การพัฒนานักกีฬาตามแผนฝึกซ้อมศักยภาพสูง ซึ่งมีการบูรณาการหลักธรรม เช่น การฝึกสมาธิ การสร้างวินัย และการเสริมสมดุลทางจิตใจ ควบคู่กับวิทยาศาสตร์

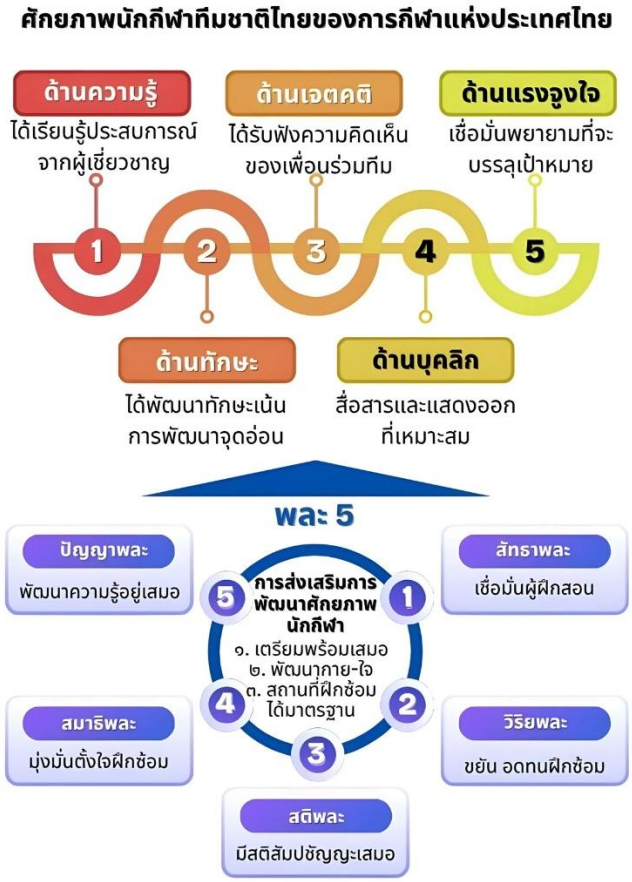
การกีฬา ทำให้เกิดความยั่งยืนทั้งร่างกายและจิตใจ ด้านที่สอง คือ การพัฒนาผู้ฝึกสอนและผู้เชี่ยวชาญสนับสนุน ที่เน้นการบริหารจัดการสมรรถนะควบคู่จริยธรรม โดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นกรอบส่งเสริมวินัยทางใจ และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ด้านสุดท้ายคือ การพัฒนามาตรฐานอุปกรณ์และสถานที่ฝึกซ้อม โดยจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการฝึกทั้งกายและใจ เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย สมาธิ และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนถึงการจัดการอย่างเป็นองค์รวม สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญกิจ คำพวง (2560) ที่เสนอองค์ประกอบความพร้อมของจังหวัดในการเป็นเจ้าภาพการแข่งขันกีฬาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรบุคคล การเงิน วัสดุอุปกรณ์/สถานที่ และการจัดการ โดยผลการวิจัยด้านการพัฒนานักกีฬาในครั้งนี้สามารถเทียบเคียงได้ในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ตรงกับผู้ฝึกสอน การพัฒนาอุปกรณ์และสถานที่ที่ตอบโจทย์การฝึกซ้อม และการบริหารจัดการฝึกซ้อมที่มีแผนชัดเจน โดยมีหลักธรรมเป็นแกนเสริมความสมบูรณ์ของระบบการพัฒนาศักยภาพ

การประยุกต์ใช้หลักพละ 5 ได้แก่ สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาทีมชาติไทยอย่างรอบด้าน โดยการกีฬาแห่งประเทศไทยได้บูรณาการหลักธรรมเหล่านี้เข้ากับการฝึกซ้อมและพัฒนานักกีฬาอย่างเป็นระบบทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืน สัทธา ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองและทีมงาน วิริยะ สร้างความมานะพยายามและวินัยในการฝึก สติ ส่งเสริมการควบคุมอารมณ์และการตัดสินใจ สมาธิ พัฒนาความตั้งมั่นทางใจ และปัญญา สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ซึ่งทั้งหมดนี้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเชิงคุณภาพของนักกีฬาในทุกระดับ ผลดังกล่าวสอดคล้องโดยตรงกับงานวิจัยของยงยุทธ แก้วเต็ม และคณะ (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการพละ 5 ในการศึกษาพยาบาลช่วยพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ การควบคุมตนเอง ภาวนามยปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางฝึกฝนนักกีฬาที่เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานของเรวดี ศิริภาพ (2562) ที่เสนอการพัฒนาสุขภาวะของพนักงานด้วยพลังแห่งสติและปัญญา โดยใช้พละ 5 เป็นแกนหลักในการสร้างดุลยภาพชีวิตและการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการกีฬาแห่งประเทศไทยที่ต้องการให้นักกีฬามีทั้งสุขภาพกาย จิต และสติปัญญาที่สมดุล พร้อมต่อยอดสู่การนำเทคนิคใหม่ เช่น NLP มาใช้ปรับทัศนคติและพลังใจของนักกีฬาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยภาพรวม แสดงให้เห็นว่า พละ 5 เป็นแนวทางด้านจริยธรรม และเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์อย่างรอบด้าน ทั้งในด้านการศึกษา แรงงาน และกีฬา ซึ่งเน้นการยกระดับจากภายในสู่ภายนอกอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลการวิจัย พร้อมทั้งจัดการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ตรงในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำ

ข้อเสนอแนะที่ได้รับมาประมวลและปรับปรุงองค์ความรู้ให้มีความครบถ้วนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปจัดทำเป็นแผนภาพสังเคราะห์องค์ความรู้ดังแสดงต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย มีองค์ประกอบอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักกีฬา การประยุกต์ใช้หลักพละ 5 และ ศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย ซึ่งสามารถอธิบายถึงรายละเอียดในทางปฏิบัติได้ดังนี้

การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักกีฬา การพัฒนานักกีฬาจะต้องมีการเตรียมพร้อมนักกีฬาอยู่เสมอ ด้วยการฝึกด้วยเทคนิคขั้นสูง ให้นักกีฬามีศักยภาพสูง พัฒนร่างกายให้แข็งแรง และพัฒนาสภาพจิตใจให้มีความมั่นคงแน่วแน่ ทั้งนี้ต้องมีการพัฒนาสถานที่ฝึกซ้อมให้ได้มาตรฐานสากล

การประยุกต์ใช้หลักพละ 5 ใช้หลักสัทธาพละ ให้นักกีฬาเกิดความเชื่อมั่นในผู้ฝึกสอนและเชื่อมั่นในแนวทางที่ถูกต้อง ใช้หลักวิริยพละ ส่งเสริมนักกีฬาให้ขยันซ้อมและอดทน ใช้หลัก

สติพละ ฝึกให้นักกีฬามีสติสัมปชัญญะรู้ตัวอยู่เสมอหูไวตาไวพัฒนาประสาทสัมผัส ใช้หลักสมาธิพละ มุ่งมั่นตั้งใจฝึกซ้อม ฝึกสมาธิเป็นประจำ ใช้หลักปัญญาพละ พัฒนาความรู้ทางการกีฬาอยู่เสมอ

ศักยภาพนักกีฬาทีมชาติไทยของการกีฬาแห่งประเทศไทย ด้านความรู้ นักกีฬาได้มีการเรียนรู้และพัฒนาประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านกีฬาเป็นการเฉพาะ ด้านทักษะนักกีฬาได้รับการพัฒนาทักษะโดยเน้นพัฒนาจุดอ่อน ด้านเจตคติ นักกีฬายอมรับฟังความเห็นของเพื่อนร่วมทีมเพื่อนำมาปรับปรุงตนเอง ด้านบุคลิก นักกีฬามีการสื่อสารและการแสดงออกที่เหมาะสม ด้านแรงจูงใจ นักกีฬารู้จักสร้างแรงจูงใจให้ตนเองเชื่อมั่นพยายามเพื่อบรรลุเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การกีฬาแห่งประเทศไทย ควรมีนโยบายการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาด้านการพัฒนานักกีฬาทีมชาติตามแผนการฝึกซ้อมศักยภาพสูง เพื่อพัฒนานักกีฬาทีมชาติตามแผนการฝึกซ้อมศักยภาพสูงให้นักกีฬามีศักยภาพสูง

2. การกีฬาแห่งประเทศไทย ควรมีนโยบายพัฒนาศักยภาพนักกีฬาโดยประยุกต์ใช้หลักพละ 5 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านวิริยะ ความเพียร เพื่อให้นักกีฬาได้มีความเพียรในการฝึกซ้อมกีฬา

3. การกีฬาแห่งประเทศไทย ควรมีนโยบายพัฒนาศักยภาพนักกีฬา ด้านเจตคติ เพื่อให้นักกีฬามีเจคติที่ดีมีความอดทนและความยืดหยุ่นในการเล่นกีฬาและชีวิตการเป็นอยู่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านความรู้ การกีฬาแห่งประเทศไทยควรมีกระบวนการในการฝึกอบรมนักกีฬาแต่ละประเภทโดยเน้นทักษะเฉพาะด้าน

2. ด้านทักษะ การกีฬาแห่งประเทศไทยควรมีกระบวนการในการประเมินผลศักยภาพนักกีฬาและปรับปรุงจุดด้อยเสริมจุดเด่น

3. ด้านเจตคติ การกีฬาแห่งประเทศไทยควรมีแนวทางในการฝึกให้นักกีฬารู้จักสร้างความอดทนและความยืดหยุ่นในการเล่นกีฬาและชีวิตการเป็นอยู่

4. ด้านบุคลิก การกีฬาแห่งประเทศไทยควรมีแนวทางในการฝึกนักกีฬาให้เป็นผู้นำด้วยการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีม

5. ด้านแรงจูงใจ การกีฬาแห่งประเทศไทยควรใช้เครือข่ายในการช่วยเสริมแรงจูงใจจากการให้กำลังใจของเพื่อนครอบครัว ครูฝึกสอนผู้บริหาร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมระหว่างนักกีฬาระดับเยาวชนและนักกีฬาทีมชาติไทย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งขึ้นเกี่ยวกับผลลัพธ์จากการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในแต่ละช่วงวัยของนักกีฬา

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโมเดลการฝึกอบรมผู้ฝึกสอนกีฬาโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม โดยมุ่งศึกษากระบวนการออกแบบหลักสูตรหรือรูปแบบการฝึกอบรมที่เหมาะสมสำหรับโค้ชและผู้ฝึกสอน

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับเทคโนโลยีการฝึกกีฬาในระดับชาติ เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการใช้เทคโนโลยีร่วมกับหลักพุทธธรรม

เอกสารอ้างอิง

ชาญกิจ คำพวง. (2560). การพัฒนาองค์ประกอบการเตรียมความพร้อมการเป็นเจ้าภาพการแข่งขันกีฬาแห่งชาติ. *วารสารสุขศึกษาพลศึกษาและสันทนาการ*, 45(1), 1-15.

พระครูสุชัยพัชรมงคล (วิษณุ ตปสมฺปนฺโน). (2564). การพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ด้วยหลักพุทธธรรม. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 6(3), 189-205.

พระมหาสุพัฒน์ นนฺทปญฺโญ และคณะ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมของคณะสงฆ์ ภาค 1. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(3), 1-13.

พระมหาสุเมฆ สมาหิโต. (2562). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลพุทธบูรณาการการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 25(2), 50-64.

พระสมนึก ธีรปญฺโญ และคณะ. (2565). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะต้นแบบข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนนทบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(3), 139-152.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกแปลไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ยงยุทธ แก้วเต็ม และคณะ. (2562). แนวคิดทางพระพุทธศาสนา พละ 5 : การประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(1), 280-293.

รินทอง แก้วทุม. (2560). การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2-04), 539-552.

เรวดี ศิริภาพ. (2562). *รูปแบบการพัฒนาสุขภาวะเชิงพุทธบูรณาการของพนักงานบริษัท* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วรินทร จินดาวงศ์ และคณะ. (2567). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 7(4), 136-147.

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อรรถพล เสือคำรณ และคณะ. (2566). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมธุรกิจพลังงาน. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 6(6), 198-211.

Yamane T. (1973). *Statistics: an Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

ผลกระทบของทักษะอาชีพต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจ มณฑลกวงซี ประเทศจีน*

THE EFFECT OF CAREER SKILL ON JOB PERFORMANCE OF EMPLOYEES WHO GRADUATED FROM LIUZHOU POLYTECHNIC UNIVERSITY, QUANGXI PROVINCE, CHINA

ลี จิงยี, สำเริง ไกยวงค์, อัญชลี ชัยศรี
Li Jingyi, Samroeng Kaiyawong, Aanchalee Chaisri
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
Chaiyaphum Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: wearetheworldsong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับทักษะอาชีพและระดับผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจ มณฑลกวงซี สาธารณรัฐประชาชนจีน และ 2. ศึกษาทักษะอาชีพที่ส่งผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจ กรอบแนวคิดของการวิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) ซึ่งเสนอว่า ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากการศึกษาและการฝึกอบรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 122 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Tabachnick & Fidell (2013) ซึ่งเป็นสูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สมการถดถอยพหุคูณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะอาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทั้งผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ และผลการปฏิบัติงานตามสถานการณ์ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ทักษะอาชีพที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานโดยรวมมี 3 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (X_7) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (X_9) และการกำกับตนเอง (X_4) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ $Z = 0.484 (X_7) + 0.314$

*Received May 26, 2025; Revised July 9, 2025; Accepted July 15, 2025

(X_9) + 0.188 (X_4) โดยที่ทักษะอาชีพทั้งสามด้านนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการปฏิบัติงานโดยรวมได้ 86.7% ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาโดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยสายอาชีวะและเทคนิค ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะด้านความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการกำกับตนเอง นอกจากนี้ องค์กรควรพิจารณานำทักษะเหล่านี้ไปบูรณาการในการสรรหาและการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของแรงงานในองค์กร

คำสำคัญ: ทักษะอาชีพ; ผลการปฏิบัติงาน; มหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจว

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to examine the levels of professional skills and job performance among employees who graduated from Liuzhou Polytechnic University in Guangxi Province, People's Republic of China; and 2. to investigate the professional skills that influence the job performance of these graduates. The conceptual framework of the study was based on Human Capital Theory, which posits that the knowledge, skills, and experiences individuals acquire through education and training are key factors affecting their work efficiency and effectiveness. The sample consisted of 122 participants, with the sample size determined using the formula proposed by Tabachnick and Fidell (2013), which is commonly used for multiple regression analysis. Data were collected using a questionnaire and analyzed through descriptive statistics, including means and standard deviations, as well as inferential statistics such as correlation coefficients and multiple regression analysis.

The research results showed that all aspects of career skills had a high average level. Job performance was also at a high level in both task performance and contextual performance. The hypothesis testing results revealed that three domains of professional skills significantly influenced overall job performance: accountability (X_7), responsibility (X_9), and self-direction (X_4). The standardized regression equation can be expressed as follows: $Z = 0.484\ (X_7) + 0.314\ (X_9) + 0.188\ (X_4)$. These three skill domains collectively accounted for 86.7% of the variance in job performance. The findings suggest that higher education curricula, particularly in vocational and technical universities, should place greater emphasis on developing students' responsibility for outcomes, responsibility for duties, and self-regulation. Moreover, organizations are encouraged to integrate these

competencies into recruitment and employee development strategies to enhance workforce performance and effectiveness.

Keywords: Career Skills; Job Performance; Liuzhou Polytechnic University

บทนำ

ทักษะอาชีพ (Career Skills) หรือที่เรียกว่า ทักษะความสามารถในการจ้างงาน (Employability Skills) หรือทักษะเชิงสมรรถนะ (Soft Skills) หมายถึง ชุดของคุณลักษณะ ความสามารถ และคุณภาพส่วนบุคคลที่ช่วยให้บุคคลทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในสายอาชีพ (Sábio, 2024) ทักษะเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาอาชีพของแต่ละคน (Akkermans et al., 2013) โดยทั่วไปทักษะอาชีพแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ทักษะทางเทคนิค (Hard Skills) และทักษะเชิงสมรรถนะ (Soft Skills) (Lamri & Lubart, 2023) ทักษะเหล่านี้เป็นทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต แก้ปัญหาและปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Nokkaew & Mankong, 2021) โดยเฉพาะทักษะเชิงสมรรถนะ ซึ่งเป็นทักษะด้านอารมณ์และสังคม (Soft Skill) มีบทบาทสำคัญในการเตรียมบุคลากรให้พร้อมรับมือกับความท้าทายและเปลี่ยนความท้าทายเหล่านั้นให้เป็นโอกาส (Prinstin et al., 2022) ดังนั้น ทักษะอาชีพจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความพร้อมในสายอาชีพ และช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับความซับซ้อนของชีวิตและการทำงานในยุคที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและมีการแข่งขันสูง (Eryandi & Nuryanto, 2020; Chaiyama & Kaewpila, 2022)

มหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิ่วโจว (Liuzhou Polytechnic University: LZPU) เป็นมหาวิทยาลัยสายอาชีพระดับปริญญาตรีของรัฐ ก่อตั้งขึ้นในปี 2024 โดยได้รับการยกฐานะให้สูงขึ้นจากเดิมที่เป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคนิคหลิ่วโจว (Liuzhou Vocational & Technical College) LZPU ได้รับการรับรองให้เป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยอาชีวศึกษาต้นแบบระดับชาติ 100 แห่ง และได้รับการยอมรับในหลายด้าน ทั้งการจัดการเรียนการสอน การบริหารนักศึกษา (Liuzhou Polytechnic University, 2024) การพัฒนาทักษะอาชีพผ่านการศึกษาสายอาชีพได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาและบัณฑิตอย่างมาก รวมถึงช่วยในการถ่ายทอดทักษะทางเทคนิคการส่งเสริมการจ้างงาน นวัตกรรม และการเป็นผู้ประกอบการ ในบริบทของประเทศจีน การพัฒนาทักษะอาชีพผ่านการศึกษาสายอาชีพ ได้รับการยอมรับว่ามีส่วนสำคัญในการสร้างบุคลากรที่มีทักษะและความสามารถสูงซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมของประเทศ (Jing et al., 2022) ทักษะอาชีพของนักศึกษามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจีนที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะแรงงาน (Asian Development Bank, 2021)

ความสัมพันธ์ระหว่างสองแนวคิด คือ ทักษะอาชีพและผลการปฏิบัติงานของพนักงานยังคงมีความซับซ้อนและอยู่ในระหว่างการพัฒนาเชิงทฤษฎีและการอภิปรายอย่างต่อเนื่องในแวดวงวิชาการ ดังนั้น การวิจัยในอนาคตควรมุ่งเน้นการศึกษาเชิงลึกในระดับทฤษฎี การประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ และการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสองแนวคิดนี้ให้ดียิ่งขึ้น (Farid & Taher, 2021) งานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า ยังมีช่องว่างสำคัญระหว่างทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการจริงกับทักษะที่ระบบการศึกษาปัจจุบันสอนอยู่ โดยเฉพาะในเรื่องของทักษะเชิงสมรรถนะ เช่น การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการปรับตัว ซึ่งช่องว่างเหล่านี้กลายเป็นอุปสรรคต่อการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาในการเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Villegas, 2024) ในช่วงเวลาที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างทักษะอาชีพและผลการปฏิบัติงานในบริบทต่าง ๆ แต่ยังมีงานวิจัยเชิงประจักษ์เพียงเล็กน้อยที่เน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะเชิงสมรรถนะกับผลการปฏิบัติงานตามสถานการณ์ของพนักงาน (Chala & Bouranta, 2021) อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดในการศึกษาที่เจาะลึกถึงบทบาทของทักษะอาชีพที่ส่งผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สำเร็จการศึกษามหาวิทยาลัยโพลีเทคนิค ซึ่งมีเป้าหมายหลักในการผลิตบัณฑิตให้มีทักษะตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยขาดงานวิจัยที่วิเคราะห์ว่า ทักษะอาชีพที่ได้รับการฝึกฝนระหว่างการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาอย่างไร ด้วยเหตุดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้ดังกล่าว โดยมุ่งศึกษาผลกระทบของทักษะอาชีพที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนการสอน และการประกันคุณภาพบัณฑิตให้สอดคล้องกับความคาดหวังของนายจ้างและสภาพแวดล้อมการทำงานจริง ในการศึกษาผลกระทบของทักษะอาชีพต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) ของ Becker (1964) ซึ่งเสนอว่า ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากการศึกษาและการฝึกอบรมเปรียบเสมือนทุนหรือทรัพยากรที่มีค่า ซึ่งสามารถลงทุนและพัฒนาได้ การลงทุนในทุนมนุษย์เหล่านี้จะช่วยเพิ่มความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะอาชีพ และระดับผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจ มณฑลกวงซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

2. เพื่อศึกษาทักษะอาชีพที่ส่งผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจ มณฑลกวงซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีการกำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้อย่างชัดเจนและสามารถทดสอบได้ ใช้เครื่องมือที่มีมาตรฐานในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากร

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจ มณฑลกวงซี ประเทศจีน และปัจจุบันปฏิบัติงานในฐานะเป็นพนักงานขององค์กรภาครัฐหรือเอกชน ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการคำนวณขนาดตัวอย่าง และเทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.2 กำหนดขนาดตัวอย่าง Tabachnick & Fidell (2013) ได้แนะนำสูตรในการคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ Multiple Linear Regression ไว้ว่า ขนาดตัวอย่างควรมีจำนวน $n = 50 + 8k$ ขึ้นไป โดยที่ k คือ จำนวนตัวแปรอิสระ เนื่องจากตัวแปรอิสระในสมการถดถอยประกอบด้วย ทักษะอาชีพจำนวน 9 ตัวแปร ดังนั้น ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนเท่ากับ $n = 50 + 8(9) = 122$ คน

2.3 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่มย่อย (Strata) ตามจำนวนปีที่สำเร็จการศึกษา ได้แก่ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาเป็นระยะเวลา 1 ปี ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นระยะเวลา 2 ปี และผู้ที่สำเร็จการศึกษาเป็นระยะเวลา 3 ปี หลังจากนั้นจึงทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ทักษะอาชีพ (Career Skill) จำนวน 9 ด้าน โดยประยุกต์ใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่พัฒนาขึ้นโดย The Partnership for 21st Century Skills (Trilling & Fadel, 2009) ตอนที่ 3 ผลการปฏิบัติงาน (Job Performance) มีจำนวน 2 ด้านย่อยคือผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ (Task Performance) และผลการปฏิบัติงานตามสถานการณ์ (Contextual Performance) โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ Borman & Motowidlo (1993) ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามตามคำนิยามของตัวแปรที่ศึกษา จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตามเกณฑ์มาตรฐานข้อคำถามที่ใช้ในการวิจัยควรมีค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 (Turner & Carlson, 2003) ผลการตรวจสอบพบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC อยู่ในช่วง .66 ถึง 1.0 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน จากการทดลองใช้แบบสอบถาม 30 ฉบับ และจากตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟาของครอนบาคมีค่าอยู่ในช่วงระหว่าง 0.77 ถึง 0.94 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้โดย Nunnally (1978) ที่เสนอว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่เหมาะสมควรมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขมาจัดทำเป็นแบบสอบถามบนแพลตฟอร์มออนไลน์ซึ่งมีชื่อเรียกว่า 问卷星 (Wenjuanxing) และสร้าง QR Code ที่เชื่อมโยงกับแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจวสามารถสแกนและตอบแบบสอบถามได้สะดวก จากนั้นแจกจ่าย QR Code ให้กับพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านช่องทางออนไลน์ และให้ผู้ตอบแบบสอบถามสแกน QR Code ด้วยโทรศัพท์แล้วตอบแบบสอบถาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีหลิวโจว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ข้อมูลภูมิหลังส่วนบุคคลของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจว ได้วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 การพรรณนาทักษะอาชีพ และระดับผลการปฏิบัติงาน ได้วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5.3 การทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษาผลกระทบของทักษะอาชีพต่อผลการปฏิบัติงาน ได้วิเคราะห์โดยใช้ Stepwise Multiple Regression ซึ่งมีข้อดีที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้ 1. การช่วยคัดเลือกตัวแปรอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้สามารถเลือกเฉพาะตัวแปรอิสระที่มีผลกระทบต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้โมเดลมีความกระชับและมีประสิทธิภาพ (Field, 2013) และ 2. ช่วยลดความเสี่ยงของปัญหา Multicollinearity เนื่องจากการเลือกเฉพาะตัวแปรที่จำเป็นและมีความสัมพันธ์เหมาะสมกับตัวแปรตามจะช่วยลดจำนวนตัวแปรที่ไม่จำเป็นและซ้ำซ้อน (Kutner et al., 2005)

ผลการวิจัย

1. ระดับทักษะอาชีพ และระดับผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจ มณฑลกวงซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.40 และเพศชาย ร้อยละ 42.60 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 24-26 ปี ร้อยละ 43.40 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 27-29 ปี ร้อยละ 31.10 ในด้านประเภทหน่วยงาน พบว่า ทำงานในหน่วยงานภาครัฐมากที่สุด ร้อยละ 38.50 รองลงมาคือ ผู้ประกอบ

อาชีพอิสระร้อยละ 35.20 และผู้ที่ทำงานภาคเอกชน ร้อยละ 26.30 ในด้านประสบการณ์ทำงาน พบว่าส่วนใหญ่มีประสบการณ์ 3 ปี ร้อยละ 35.20 รองลงมาคือ 2 ปี ร้อยละ 30.30 ไม่เกิน 1 ปี ร้อยละ 19.70 และ 4 ปี ร้อยละ 12.30 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจ

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ (Task Performance)	**3.53**	**0.69**	**มาก**
1. ฉันสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานที่กำหนดในหน้าที่การงานของฉัน	3.75	0.87	มาก
2. ฉันสามารถปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบหลักในตำแหน่งของฉันอย่างมีประสิทธิภาพ	3.36	0.97	ปานกลาง
3. ฉันทำงานให้เสร็จตามกำหนดเวลาที่ระบุเสมอ	3.42	0.92	ปานกลาง
4. ฉันมั่นใจว่ามีเครื่องมือและทรัพยากรทั้งหมดที่จำเป็นสำหรับการทำงานในแต่ละวัน	3.55	0.90	มาก
5. ฉันทำงานโดยมีความผิดพลาดน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้	3.52	0.95	มาก
6. ฉันสามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้อย่างเหมาะสมตามกำหนดเวลาที่ตั้งไว้	3.58	0.86	มาก
ผลการปฏิบัติงานตามสถานการณ์ (Contextual Performance)	**3.57**	**0.69**	**มาก**
1. ฉันยินดีที่จะช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานเมื่อพวกเขาต้องการความช่วยเหลือในงาน	3.58	0.83	มาก
2. ฉันมักจะสร้างและรักษาเครือข่ายทางสังคมภายในองค์กรเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างทีม	3.55	0.85	มาก
3. ฉันมีความตั้งใจที่จะทำงานเพิ่มเติมนอกเหนือจากหน้าที่ที่กำหนดเพื่อสนับสนุนความสำเร็จขององค์กร	3.60	0.86	มาก
4. ฉันมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมหรือสอนเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับทักษะที่สำคัญในงาน	3.56	0.92	มาก
5. ฉันสนับสนุนและส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดีในองค์กรของฉัน	3.52	0.98	มาก
6. ฉันปกป้องและเป็นตัวแทนขององค์กรในเชิงบวกเมื่อต้องเผชิญกับความคิดเห็นจากบุคคลภายนอก	3.62	0.91	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.55**	**0.67**	**มาก**

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.55, S.D.=0.67) ผลการปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่และผลการปฏิบัติงานตามสถานการณ์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และ 3.57 ตามลำดับ

2. ทักษะอาชีพที่ส่งผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจ มณฑลกวงซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

ตารางที่ 2 ทักษะอาชีพของของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจว

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความยืดหยุ่น (Flexibility)	3.62	0.72	มาก
ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills)	3.60	0.72	มาก
การเพิ่มผลผลิต (Productivity)	3.58	0.69	มาก
การกำกับตนเอง (Self-direction)	3.57	0.74	มาก
ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability)	3.56	0.72	มาก
ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Responsibility)	3.55	0.72	มาก
ความคิดริเริ่ม (Initiative)	3.54	0.73	มาก

ตารางที่ 2 ทักษะอาชีพของของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจว (ต่อ)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability)	3.54	0.72	มาก
ภาวะผู้นำ (Leadership)	3.53	0.73	มาก

จากตารางที่ 2 ทักษะอาชีพทั้ง9 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.53 ถึง 3.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 0.69 ถึง 0.74 โดยเฉพาะทักษะด้านความยืดหยุ่น ($\bar{X}$=3.62, S.D.=0.72) ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม ($\bar{X}$=3.60, S.D.=0.72) และการเพิ่มผลผลิต ($\bar{X}$=3.58, S.D.=0.69) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ขณะที่ทักษะด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X}$=3.53, S.D.=0.73) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุด ซึ่งควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมในอนาคตโดยการจัดโครงการฝึกอบรมทักษะด้านภาวะผู้นำให้กับพนักงาน

ตารางที่ 3 ระดับความแปรปรวนของผลการปฏิบัติงานรวมที่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอิสระ

Model Summary

Model	R	R-Squared	Adjusted R-Squared	Std. Error of the Estimate
1	0.906[a]	0.821	0.819	0.285
2	0.928[b]	0.860	0.858	0.252
3	0.933[c]	0.871	0.867	0.244

a. Predictors: (Constant), Accountability

b. Predictors: (Constant), Accountability, Responsibility

c. Predictors: (Constant), Accountability, Responsibility, Self-direction

ตารางที่ 4 ทักษะอาชีพที่มีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

Coefficients[a]

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
		B	Std. Error	Beta	t	p-value
Medel 1	(Constant)	0.559	0.134		4.183	0.000
	Accountability	0.846	0.037	0.906	23.031	0.000
Model 2	(Constant)	0.370	0.123		3.012	0.003
	Accountability	0.545	0.062	0.584	8.828	0.000
	Responsibility	0.353	0.062	0.379	5.725	0.000
Model 3	(Constant)	0.309	0.120		2.566	0.012
	Accountability	0.452	0.067	0.484	6.718	0.000
	Responsibility	0.292	0.063	0.314	4.658	0.000
	Self-direction	0.170	0.056	0.188	3.015	0.003

a. Dependent Variable: Job Performance

จากตารางที่ 3 และ 4 ตัวแปรอิสระ จำนวน 3 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability: X_7) ความรับผิดชอบ

ต่อหน้าที่ (Responsibility: X_9) และการกำกับตนเอง (Self-direction: X_4) โดยตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของผลการปฏิบัติงานของพนักงานได้ 86.7% ซึ่งสามารถนำมาเขียนสมการทำนายได้ดังนี้

สมการทำนายในรูปของคะแนนดิบ (Unstandardized Coefficients)

$Y = 0.309 + 0.452(X_7) + 0.292(X_9) + 0.170(X_4)$

สมการทำนายในรูปของคะแนนมาตรฐาน (Standardized Coefficients)

$Z = 0.484(X_7) + 0.314(X_9) + 0.188(X_4)$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับทักษะอาชีพ และระดับผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจ มณฑลกวงซี สาธารณรัฐประชาชนจีน ผลการวิจัยพบว่าความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability) มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thang et al. (2019) ซึ่งระบุว่า ความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ผลการศึกษาของ Frink & Klimoski (1998) พบว่าความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานผ่านการสร้างความชัดเจนในหน้าที่ความรับผิดชอบและความคาดหวังขององค์กร ผลการศึกษาโดย Mero et al. (2012) พบว่า การมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ในระดับปานกลางส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานทั้งในด้านผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่และผลการปฏิบัติงานตามสถานการณ์ งานวิจัยของ Li et al. (2022) ชี้ให้เห็นว่า ความรับผิดชอบในที่ทำงานสามารถช่วยเพิ่มผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

2. ทักษะอาชีพที่ส่งผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโพลีเทคนิคหลิวโจ มณฑลกวงซี สาธารณรัฐประชาชนจีน ผลการวิจัยพบว่าความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Responsibility) มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Meephan et al. (2023) ที่พบว่า นักเรียนมัธยมที่สามารถจัดการแผนการศึกษาของตนเองได้มีแนวโน้มที่จะวางแผนด้านอาชีพได้ดีขึ้น ผลการวิจัยโดย Wunwong et al. (2018) พบว่า ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจและการปฏิบัติงานในบริบทที่ซับซ้อน ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถจัดการงานได้อย่างเป็นระบบและช่วยสร้างผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาของ Podsakoff et al. (2000) แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมที่สะท้อนความรับผิดชอบ มีผลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่และผลการปฏิบัติงานตามสถานการณ์ นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Handoko et al. (2022) พบว่า พนักงานที่มีความรับผิดชอบสูงมีความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของงานที่ซับซ้อน ส่งผลให้ผลลัพธ์ของงานมีคุณภาพสูงขึ้น

การกำกับตนเอง (Self-Direction) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายเรื่องดังนี้ งานวิจัยของ Ryan & Deci (2017) ชี้ให้เห็นว่า การกำกับตนเองช่วยเพิ่มแรงจูงใจภายในและความพึงพอใจในงาน ซึ่งส่งผลให้พนักงานมีผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่และผลการปฏิบัติงานตามสถานการณ์ดีขึ้น ผลการวิจัยของ Puspitasari et al. (2024) พบว่า การเรียนรู้ที่มีการกำกับตนเอง (Self-Directed Learning) มีผลเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน และผลการวิจัยของ Fryczynska & Plesniak (2024) ซึ่งพบว่า การกำกับตนเอง ส่งผลให้พนักงานมีความพึงพอใจในงานและมีผลการปฏิบัติงานสูงขึ้น แต่จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นประสบความสำเร็จในการทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายเท่านั้น แลพผลการวิจัยของ Kamyabi Gol, A. & Royaei, N. (2013) พบว่า การมีเป้าหมายเพื่อความชำนาญ (Mastery Goal Orientation) ซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยของการกำกับตนเอง เป็นตัวทำนายผลการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด

ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ทักษะภาวะผู้นำของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีหลิวโจวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 ซึ่งอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับทักษะอาชีพด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น นายจ้างจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำของพนักงาน แนวทางแรกคือการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านภาวะผู้นำ แนวทางที่ 2 คือ การเปิดโอกาสให้พนักงานได้ทดลองเป็นผู้นำทีมในโครงการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ในการเป็นผู้นำ แนวทางที่สามคือมอบหมายให้หัวหน้างานหรือแต่งตั้งพี่เลี้ยงเพื่อทำหน้าที่เป็นโค้ชฝึกทักษะภาวะผู้นำให้กับพนักงาน แนวทางสุดท้าย คือ การมอบหมายงานที่ท้าทายให้พนักงานทำเพื่อฝึกทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การวางแผน การสื่อสาร และการตัดสินใจ เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในบริบทอื่น ๆ พบว่า ภาวะผู้นำ 4 รูปแบบของพยาบาลวิชาชีพชาวจีน ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงรุก (Proactive Leadership) ภาวะผู้นำที่มีความรู้ (Knowledgeable Leadership) ภาวะผู้นำที่ให้การสนับสนุน (Supportive Leadership) และภาวะผู้นำที่มุ่งมั่นและไม่ย่อท้อ (Perseverant Leadership) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38, 3.52, 3.87 และ 3.52 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่เมื่อถัวเฉลี่ยทั้ง 4 ด้านแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (Hu et al., 2021) จากการศึกษาพนักงาน จำนวน 900 คน ซึ่งปฏิบัติงานเต็มเวลาในองค์กรโครงการวิศวกรรมก่อสร้างที่เป็นรัฐวิสาหกิจซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารของรัฐบาลกลาง พบว่า ภาวะผู้นำที่แท้จริง (Authentic Leadership) ของพนักงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ซึ่งอยู่ในระดับมาก (Mao et al., 2022) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำของพนักงานที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีหลิวโจว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในมาตรฐานเดียวกันกับพนักงานกลุ่มอื่น ๆ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานมี 3 ด้าน ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่โดยมุ่งเน้นการทุ่มเทความพยายาม การเปิดรับคำติชม การจัดการข้อผิดพลาด การใส่ใจในรายละเอียด

การบริหารเวลา และการแก้ไขปัญหา 2. ความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ โดยมุ่งเน้นการยอมรับผลที่เกิดขึ้น การสื่อสารและรายงาน การเรียนรู้และปรับปรุงงาน การสะท้อนความโปร่งใสและการเชื่อมโยงกับเป้าหมาย และ 3. การกำกับตนเอง โดยมุ่งเน้นการวางแผน การตั้งเป้าหมาย การประเมินตนเอง และจัดลำดับความสำคัญของงาน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 การพัฒนาทั้ง 3 มิตินี้จะเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) ที่เชื่อว่าการลงทุนในการพัฒนาคนจะให้ผลตอบแทนระยะยาวทั้งต่อบุคคลและองค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เนื่องจากความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน องค์กรควรกำหนดตัวชี้วัดด้านความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ให้มีความชัดเจนเพื่อใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงาน และสร้างระบบการให้ผลตอบแทนที่ผูกกับผลลัพธ์

2. เนื่องจากการกำกับตนเอง (Self-Direction) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรควรมอบหมายงานที่ท้าทายและให้อำนาจพนักงานในการตัดสินใจในขอบเขตที่เหมาะสมเพื่อให้พนักงานฝึกทักษะการวางแผน การจัดการและการควบคุมการทำงานของตนเองให้บรรลุเป้าหมาย โดยอาศัยการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา

3. เนื่องจากความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Responsibility) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานองค์กรควรกำหนดนโยบายด้านการสรรหาและพัฒนาบุคลากรโดยให้ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นเกณฑ์สำคัญรวมทั้งกำหนดให้ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นค่านิยมหลักขององค์กรเพื่อสนับสนุนให้พนักงานมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์กรควรจัดทำนโยบายและแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมความรับผิดชอบของพนักงานทั้งต่อผลลัพธ์และต่อหน้าที่ เพื่อกระตุ้นให้พนักงานตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองต่อความสำเร็จขององค์กร

2. ฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กรควรจัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการวางแผนงาน การตั้งเป้าหมายส่วนบุคคล และการบริหารเวลา เพื่อส่งเสริมให้พนักงานสามารถกำกับตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบ

3. ฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กรควรพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการแสดงความรับผิดชอบ เพื่อให้พนักงานเห็นความสำคัญของทักษะดังกล่าวในการพัฒนาอาชีพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ส่งเสริมให้พนักงานมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เข้าใจกลไกที่ส่งเสริมพฤติกรรมนี้ในระดับองค์กร

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อหน้าที่กับคุณลักษณะส่วนบุคคลเพื่ออธิบายว่าอะไรคือปัจจัยภายในที่ทำให้บุคคลมีความรับผิดชอบในหน้าที่ได้อย่างสม่ำเสมอ

3. ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับกลยุทธ์การกำกับตนเองในสถานการณ์การทำงานจริงโดยอาจใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

Akkermans, J. et al. (2013). Competencies for the Contemporary Career: Development and Preliminary Validation of the Career Competencies Questionnaire. *Journal of Career Development*, 40(3), 245-267.

Asian Development Bank. (2021). *The 14th Five-Year Plan of the People's Republic of China: Fostering High-Quality Development*. Retrieved August 8, 2024 from https://www.adb.org/sites/default/files/publication/705886/14th-five-year-plan-high-quality-development-prc.pdf

Becker, G. S. (1964). *Human Capital: A theoretical and Empirical Analysis, With Special Reference to Education*. New York: Columbia University Press.

Borman, W. C. & Motowidlo, S. J. (1993). Expanding the Criterion Domain to Include Elements of Contextual Performance. In N. Schmitt & W. C. Borman (Eds.), *Personnel Selection in Organizations* (pp. 71-98). San Francisco: Jossey-Bass.

Chaiyama, N. & Kaewpila, N. (2022). The Development of Life and Career Skills in 21 St Century Test for Undergraduate Students. *European Journal of Educational Research*, 11(1), 51-68.

Chala, F. M. & Bouranta, N. (2021). *Soft Skills Enhance Employee Contextual Performance: The Case of the Maritime Industry*. Retrieved August 8, 2024 from https://shorturl.asia/3ePwv

Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York: Plenum.

Eryandi, K. Y. & Nuryanto, A. (2020). 21st Century Skills of Life Career Skills in Productive Learning of Vocational High School of Technical Expertise Engineering in Yogyakarta City. *American Journal of Educational Research*, 8(7), 480-484.

Farid, K. & Taher, J. (2021). The Impact of Skills Development on Employee Performance. *International Journal of Computer Science and Network Security (IJCSNS)*, 21(11), 278-286.

Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics* (4th ed.). London: SAGE Publications.

Frink, D. D. & Ferris, G. R. (1998). Accountability, Impression Management, and Goal Setting in the Performance Evaluation Process. *Human Relations*, 51(10), 1259-1283.

Fryczynska, M. & Plesniak, A. (2024). How do Self-Direction and Values-Drive of Protean Career Orientation Determine Career Outcomes?. *Central European Management Journal*, 329(4), 549-566.

Handoko, S. D. et al. (2022). Effect of Employee Responsibility and Ability Through Work Achievement on Employee Performance on BP Batam. *MORFAI Journal*, 2(1), 131-138.

Hu, J. et al. (2021). Validating the Implementation Leadership Scale in Chinese Nursing Context: A Cross-Sectional Study. *Nursing Open*, 8(6), 3420-3429.

Jing, T. et al. (2022). Vocational Education in China: Its History, Roles, Challenges and the Way Forward. *Journal of Cognitive Sciences and Human Development*, 8(1), 112-121.

Kamyabi Gol, A. & Royaei, N. (2013). EFL Teachers' Self-Regulation and Job Performance. *Theory and Practice in Language Studies*, 3(10), 1855-1861.

Kutner, M. H. et al. (2005). *Applied Linear Statistical Models* (5th ed.). MA: McGraw-Hill Irwin.

Lamri, J. & Lubart, T. (2023). Reconciling Hard Skills and Soft Skills in a Common Framework: The Generic Skills Component Approach. *Journal of Intelligence*, 11(6), 107, 1-19.

Li, Y. et al. (2022). Dancing in Shackles: The Double-Edged Sword Effect of Felt Accountability on Work Outcomes and Individual Wellbeing. *Frontiers in Psychology*, 13(1), 1-11.

Liuzhou Polytechnic University. (2024). *Introduction of LZPU*. Retrieved May 23, 2024, from https://shorturl.asia/zsKLC

Mao, Y. et al. (2022). *Authentic Leadership and Employee Resilience: A Moderated Mediation Analysis*. Retrieved August 26, 2024, from https://shorturl.asia/RelfT

Meephan, W. et al. (2023). Career Planning Abilities of Lower Secondary School Students in Thailand. *Journal of Roi Kaensarn Academy*, 8(2), 319-337.

Mero, N. P. et al. (2012). A Field Study of the Antecedents and Performance Consequences of Perceived Accountability. *Journal of Management*, 40(6), 1627-1652.

Nokkaew, P. & Mankong, C. (2021). Life and Career Skills in the 21st Century of Junior High School Students Grade 9 in Samut Prakan Province. *Mahachula Academic Journal*, 8(1), 263-278.

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.

Podsakoff, P. M. et al. (2000). Organizational Citizenship Behaviors: A Critical Review of the Theoretical and Empirical Literature and Suggestions for Future Research. *Journal of Management*, 26(3), 513-563.

Prinstin, E. et al. (2022). The Influence of 21st Century Skills on Readiness Career of Accounting 4.0. *International Journal of Humanities Education and Social Sciences (IJHESS)*, 2(1), 325-336.

Puspitasari, D. A. et al. (2024). ct of Work Motivation and Self-Directed Learning on Employee Performance with Work-Life Balance as an Intervening Variable (A Study on Employees of PT. Propernas Griya Utama). *Journal of Economics, Finance and Management Studies*, 7(1), 677-686.

Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2017). *Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness*. New York: The Guilford Press.

Sábio, D. J. R. (2024) *What are Career Skills?*. Retrieved August 26, 2024, from https://www.linkedin.com/pulse/what-career-skills-delmar-jos%C3 % A9 - ribeiro-s%C3%A1bio

Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). MA: Pearson.

Thang, P. L. et al. (2019). Exploring The Effect of Professional Skills and Personality Traits on Employee Job Performance in Automotive Corporation, Laguna, Philippines. *Abstract Proceedings International Scholars Conference*, 7(1), 1117-1132.

Trilling, B. & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Turner, R. C. & Carlson, L. (2003). Indexes of Item-Objective Congruence for Multidimensional Items. *International Journal of Testing*, 3(2), 163-171.

Villegas, C. (2024). A Systematic Review of Research on Soft Skills for Employability. *Advanced Education*, 25(1), 200-212.

Wunwong, Y. et al. (2018). Strategies for Managing Student Development Activities to Enhance Life Skills and Career Skills of Secondary School Students. *Journal of Educational Research and Innovation*, 7(3), 98-115.

แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศในประเทศแอฟริกาใต้*

GUIDELINE FOR PROPAGATION BUDDHISM OF OVERSEAS DHAMMADUTA BHIKKHUS IN SOUTH AFRICA

พระภูวิชญ์ วรธมฺโม, พระครูสุตรัตนบัณฑิต (ประยูร โชติวโร),
พระสิทธิวัชรบัณฑิต (สุรศักดิ์ ปจฺจนฺตเสโน)
Phra Puwish Varadhammo, Phrakrusutrattanabundit (Prayoon Jotivaro),
Phrasitthivajrabundit (Surasak Puccantaseno)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: puwich14@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศแอฟริกาใต้ 2. ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคที่พระธรรมทูตเผชิญ และ 3. นำเสนอแนวทางการเผยแผ่ที่เหมาะสมในบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรมในแอฟริกาใต้ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 16 รูปหรือคน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ พระธรรมทูต ผู้กำหนดนโยบาย นักวิชาการ และกรรมการวัด โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างการเก็บข้อมูลที่ได้แบ่งเป็นสองส่วน ได้แก่ 1. ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ และ 2. ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารทางวิชาการ คัมภีร์พระพุทธศาสนา บทความวิจัย และแหล่งข้อมูลออนไลน์และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสังเคราะห์สาระสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแอฟริกาใต้มีพัฒนาการก้าวหน้า พระธรรมทูตสามารถปรับวิธีการให้เหมาะกับชุมชนท้องถิ่น เช่น การจัดกิจกรรมทางศาสนาการอบรมปฏิบัติธรรม การใช้สื่อดิจิทัล และการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานในท้องถิ่น ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นที่ยอมรับมากขึ้น 2. สภาพปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ ความแตกต่างด้านภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม ข้อจำกัดทางกฎหมายและนโยบาย ตลอดจนการแข่งขันกับศาสนาอื่นในสังคมพหุศาสนา จึงจำเป็นต้องอาศัยความเพียร ความต่อเนื่อง และ

*Received August 23, 2025; Revised September 8, 2025; Accepted September 11, 2025

การปรับกลยุทธ์ 3. แนวทางที่เหมาะสม ได้แก่ การพัฒนาการฝึกอบรมพระธรรมทูตทั้งด้านพระพุทธศาสนา ภาษาและการสื่อสาร การสร้างความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานรัฐ และสถาบันการศึกษา การประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัล และการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และปฏิบัติธรรม กล่าวโดยสรุปภาพรวมพระธรรมทูตสายต่างประเทศในประเทศแอฟริกาใต้สามารถประยุกต์ใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมทำให้พระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับและเติบโตอย่างมั่นคงท่ามกลางความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมของสังคมแอฟริกาใต้

คำสำคัญ: การเผยแผ่พระพุทธศาสนา; พระธรรมทูตสายต่างประเทศ; ประเทศแอฟริกาใต้

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to investigate the current state of Buddhist propagation in South Africa, 2. to analyze the problems and obstacles encountered by Dhammaduta Bhikkhus, and 3. to propose appropriate methods for Buddhist propagation within the context of South Africa's multicultural society. The research adopted a qualitative methodology, including documentary analysis and in-depth interviews with 16 purposively selected key informants. These informants included Dhammaduta Bhikkhus, policymakers, scholars, and temple committee members. Data were collected using both quantitative surveys and structured in-depth interviews. The data were divided into two categories: 1. primary data from the interviews and 2. secondary data from academic documents, Buddhist scriptures, research articles, and online sources. The data were analyzed using content analysis to synthesize the main findings.

Findings were as follows: 1. The current state of Buddhist propagation in South Africa has made progressive development. Dhammaduta Bhikkhus can adjust their methods to suit local communities, such as organizing religious activities, providing meditation training, using digital media, and building networks with local organizations, which makes Buddhism more accepted. 2. Major problems and obstacles include differences in language, ethnicity, culture, legal and policy limitations, as well as competition with other religions in a multi-religious society. Therefore, it is necessary to rely on perseverance, continuity, and adjustment of strategies. 3. Effective methods include developing systematic training for Dhammaduta Bhikkhus in Buddhist teachings, language proficiency, and communication skills; fostering cooperation with local communities, government agencies, and academic institutions; utilizing digital media; and developing

temples as centers for learning and meditation practice. In conclusion, the study demonstrates that overseas Dhammaduta Bhikkhus in South Africa have successfully applied contextually appropriate strategies, enabling Buddhism to be accepted and grow steadily within the religious and cultural diversity of South African society.

Keywords: Propagation Buddhism; Overseas Dhammaduta Bhikkhus; South Africa

บทนำ

ประเทศแอฟริกาใต้ ถูกก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2504 ถูกปกครองโดยคนผิวขาวซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อย และมีนโยบายการปกครองแบบแบ่งแยกเชื้อชาติ (Racial Segregation) และการกีดกันสีผิวอย่างรุนแรง (Apartheid) จนกระทั่งสหประชาชาติประกาศคว่ำบาตรแอฟริกาใต้ในปี พ.ศ. 2520 แรงกดดันทั้งจากในประเทศและจากนานาชาติส่งผลให้นโยบายเหยียดผิวในแอฟริกาใต้ผ่อนคลายลง และได้มีการเลือกตั้งอย่างไม่แบ่งแยกเผ่าพันธุ์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2537 โดยผู้นำชาวผิวดำที่มีบทบาทสำคัญในการยุตินโยบายเหยียดผิว คือ นายเนลสัน แมนเดลา (Nelson Mandela) ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีผิวดำคนแรก มีหลักฐานปรากฏว่า เคยมีพระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาถึงในดินแดนนี้ ปรากฏการณ์ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ย้อนกลับไปถึงในปี พ.ศ. 1686 เรือโปรตุเกสชื่อ Nossa Senhora Dos Mila-Groswas ได้อับปางลงนอกชายฝั่งตะวันตกของแอฟริกาใต้ ในช่วงเวลานั้นพื้นที่แห่งนี้มีคณะสำรวจชาวดัตช์เข้ามาตั้งถิ่นฐาน และเป็นที่รู้จักในชื่อ Cape Colony ซึ่งตั้งชื่อตามแหลมกู๊ดโฮป ในบรรดาผู้โดยสารที่ติดค้างในเรือลำนั้นมีพระภิกษุไทย 3 รูปที่เดินทางไปยุโรปในฐานะทูตของกษัตริย์สยาม ซึ่งเป็นการปรากฏกายของชาวพุทธครั้งแรกในแอฟริกาใต้ กลุ่มชาวพุทธกลุ่มต่าง ๆ เติบโตขึ้นในเมืองใหญ่ ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 1970 และมีการเผยแพร่ประเพณีทางพุทธศาสนาที่แตกต่างกันออกไปตั้งแต่กลางทศวรรษ พ.ศ. 1980 ได้แก่ นิกายเถรวาท เซนนิชิเรน และนิกายทิเบต (Turganbayeva, 2015) ในปี พ.ศ. 2537 พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเริ่มเข้าไปสู่ประเทศแอฟริกาใต้ วัดพุทธแห่งแรก ประเทศแอฟริกาใต้ ทวีปแอฟริกา คือ วัดหนานฮวา โดยหลวงพ่อฮุย ลิ จากไต้หวัน อาสาเป็นผู้นำในการก่อตั้งวัดหนานฮวา ซึ่งเริ่มสร้างเมื่อ พ.ศ. 2537 วัดแห่งนี้ตั้งขึ้นมาเพื่อให้เป็นศูนย์กลางทางพุทธศาสนา เพื่อวางรากฐานการสืบทอดพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นในแอฟริกาใต้อย่างยั่งยืน มีการนำพระธรรมมาเผยแผ่แก่ชาวแอฟริกันให้เป็นที่รู้จัก จัดพิธีบวชพระภิกษุและสามเณรรวมทั้งแปลพระไตรปิฎกและคำสอนที่สำคัญก่อตั้งชมรมพุทธศาสนิกชนในแอฟริกาใต้ขึ้น และเปิดคอร์สอบรมสำหรับผู้ที่สนใจในพุทธศาสนาโดยนักเรียนที่เข้าร่วมอบรมจะอาศัยอยู่ในวัดและปฏิบัติพรหมจรรย์เช่นพระภิกษุสงฆ์เป็นเวลานานถึง 3 ปี เพื่อที่จะศึกษาหลักธรรมทางพุทธศาสนาให้ถ่องแท้ จนสามารถนำไปปฏิบัติและเป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่นได้ ในปีแรกนั้นสอนหลักเบื้องต้นของพระพุทธศาสนา ปีต่อมานักศึกษา

จะได้เรียนรู้ภาษาจีนและวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตแบบตะวันออก และปีสุดท้ายจะได้ศึกษาปรัชญาขั้นสูงเกี่ยวกับพุทธศาสนาและการนำไปประยุกต์ใช้ (ไตรเทพ ไกรงู, 2553)

ปัญหาที่นำมาสู่การวิจัยนี้คือความท้าทายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศที่มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น แอฟริกาใต้ ซึ่งมีประวัติศาสตร์การเหยียดผิวและแบ่งแยกเชื้อชาติ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมที่มีความหลากหลายเช่นนี้จำเป็นต้องพิจารณาปรับเนื้อหาธรรมะให้เข้าใจง่ายและเข้ากับบริบทของผู้คนในพื้นที่ รวมทั้งต้องคำนึงถึงการใช้ภาษาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้คนสามารถรับรู้และเข้าใจธรรมะได้อย่างลึกซึ้งและตรงจุดมากที่สุด นอกจากนี้ การเผยแผ่ยังต้องเผชิญกับปัญหาความไม่คุ้นเคยกับศาสนาพุทธในแอฟริกาใต้และอาจเกิดการเข้าใจผิดเกี่ยวกับหลักคำสอนหรือวิธีปฏิบัติธรรม ทำให้เกิดอุปสรรคในการสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับจากชุมชนท้องถิ่น

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแอฟริกาใต้เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2549 เมื่อวัดพระธรรมกายโดยการนำของหลวงพ่อธัมมชโย ได้ส่งพระธรรมทูตไปยังประเทศนี้เพื่อก่อตั้งวัดไทยและเผยแผ่ธรรมะ โดยมีวัดพระธรรมกายโจฮันเนสเบิร์กในเมืองโจฮันเนสเบิร์กและวัดพุทธเคปทาวน์ในเมืองเคปทาวน์ การดำเนินการดังกล่าวไม่เพียงแต่ให้โอกาสแก่ชาวไทยและคนท้องถิ่นในการศึกษาและปฏิบัติธรรม แต่ยังช่วยให้พวกเขาได้เข้าใจถึงสันติสุขที่สามารถเริ่มต้นจากภายในตัวเองผ่านการปฏิบัติธรรม และทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการขยายสันติสุขไปทั่วทวีปแอฟริกา โครงการ Peace for Africa ซึ่งก่อตั้งโดยพระราชภาวนาวิสุทธิ์ มุ่งหวังสร้างสันติภาพระดับโลกโดยเฉพาะในแอฟริกาใต้ กิจกรรมสำคัญ เช่น การปล่อยโคมไฟสันติภาพและการทำสมาธิร่วมกับการสนับสนุนจากทุกศาสนาในแอฟริกาใต้ เป็นการแสดงถึงความปรารถนาในการสร้างสันติภาพสำหรับทุกคน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกว่า 4,000 คน ได้เรียนรู้ว่า ความสงบสุขที่พวกเขาแสวงหานั้นอยู่ภายในตัวพวกเขาเอง และยังมีการเผยแผ่ธรรมะเพื่อสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืน (พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (พระไชยบูลย์ ธมฺมชโย), 2551) แนวคิดนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแอฟริกาใต้จึงไม่เพียงแต่มีความสำคัญในด้านการเผยแผ่ศาสนา แต่ยังเป็นตัวอย่างของการใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น และกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งช่วยให้ผู้คนในแอฟริกาใต้เข้าใจและนำคำสอนของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังอธิบายในข้างต้นทางผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาวิจัยในหัวข้อเรื่อง แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศในประเทศแอฟริกาใต้ เพื่อค้นหาแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับกลยุทธ์การเผยแผ่ที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนในพื้นที่ พร้อมทั้งการศึกษาแนวทางในการใช้สื่อดิจิทัลและกิจกรรมเพื่อกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแอฟริกาใต้ สามารถสร้างผลกระทบที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อสังคมในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศในประเทศแอฟริกาใต้

2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศในประเทศแอฟริกาใต้.

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศในประเทศแอฟริกาใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย 1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เช่น คัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือวิชาการ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง 2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเชื่อมโยงในการสังเคราะห์แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศแอฟริกาใต้

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 16 รูปหรือคน ได้แก่ 1. ผู้กำหนดนโยบาย เจ้าคณะผู้ปกครอง 5 รูป 2. พระธรรมทูตสายต่างประเทศ 5 รูป 3. ตัวแทนประชาชนและกรรมการวัดในประเทศแอฟริกาใต้ 4 คน 4. นักวิชาการด้านพระธรรมทูต 2 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้มีทั้งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้ ประเภทเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกรอบด้าน

3.2 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดวัตถุประสงค์ ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และพัฒนาเครื่องมือก่อนนำไปทดลองใช้จริง

3.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) รวมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็นสองส่วน ได้แก่ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยจัดทำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์และนัดหมายวันเวลา สถานที่ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล พร้อมบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึก

เครื่องบันทึกเสียง และภาพนิ่ง 2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาคัมภีร์พระพุทธศาสนา เอกสารวิชาการ หนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลจากแหล่งออนไลน์ เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบและประกอบการวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการเชิงคุณภาพโดย 1. การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์สาระสำคัญ 2. การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดกลุ่มประเด็นและสรุปแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในประเทศแอฟริกาใต้

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศในประเทศแอฟริกาใต้ ผลการวิจัยพบว่า พระธรรมทูตที่ได้รับการคัดเลือกมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดี จึงทำให้การสื่อสารกับชาวแอฟริกาใต้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของชาวแอฟริกาใต้ และสามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชาวแอฟริกาใต้ พระธรรมทูตมีความมุ่งมั่นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเผยแผ่ รวมถึงมีทักษะในการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนพุทธ มีการบริหารจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส โดยคณะกรรมการวัดช่วยดูแลการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน และการรายงานสถานะทางการเงินให้ญาติโยมทราบอย่างสม่ำเสมอ เพิ่มความเชื่อมั่นและศรัทธาจากญาติโยม มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย เช่น ระบบเสียง ระบบภาพ และอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอน รวมถึงสื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ มีการใช้สื่อมัลติมีเดียและการถ่ายทอดสดผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้สามารถเข้าถึงผู้สนใจได้กว้างขวาง วัดไทยทั้งสองแห่งในแอฟริกาใต้ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม มีการคมนาคมสะดวก อาคารสถานที่สวยงาม สะอาด บรรยากาศที่สงบร่มรื่น เหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรม และมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอในการรองรับการทำบุญและการปฏิบัติธรรม การบริหารจัดการภายในวัดทั้งสองแห่งการบริหารจัดการมีความเป็นระเบียบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีการปรึกษาปัญหาต่าง ๆ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการบริหารจัดการซึ่งกันและกัน

2. สภาพปัญหาและอุปสรรคของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศในประเทศแอฟริกาใต้ ผลการวิจัยพบว่า ประเทศแอฟริกาใต้มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนา อาทิ ศาสนาคริสต์ อิสลาม และศาสนาอื่น ๆ ที่มีผู้คนจำนวนมาก ความแตกต่างทางความเชื่อและวัฒนธรรมอาจทำให้พระธรรมทูตต้องเผชิญกับความท้าทายในกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา บางครั้งการนำเสนอหลักธรรมของพระพุทธเจ้าอาจถูกมองข้ามหรือไม่เข้าใจในบางกลุ่ม ทำให้การสร้างความเข้าใจในคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็น

เรื่องที่ยากขึ้น แม้ว่าพระธรรมทูตจะได้รับการฝึกฝนด้านภาษาอังกฤษ แต่ก็ยังคงมีข้อจำกัดในด้านภาษาอื่น ๆ ที่ใช้ในแอฟริกาใต้ เช่น ภาษาท้องถิ่นบางภาษา อาทิ ภาษาแอฟริกาและซูลู การไม่สามารถสื่อสารได้ในหลายภาษาหรือขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นอาจทำให้พระธรรมทูตไม่สามารถเข้าถึงผู้คนในบางชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การเข้าใจในวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นก็เป็นเรื่องสำคัญที่บางครั้งพระธรรมทูตอาจจะต้องปรับตัวให้ดีขึ้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศมักต้องการงบประมาณที่สูงในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสร้างวัด การจัดกิจกรรมทางศาสนา การจัดฝึกอบรม หรือการช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรทางการเงินอาจส่งผลให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ บางครั้งอาจจำเป็นต้องพึ่งพาการบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาหรือการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ ซึ่งก็เป็นการท้าทายให้สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จำนวนพระธรรมทูตที่เดินทางไปเผยแผ่ในประเทศแอฟริกาใต้อาจยังไม่เพียงพอต่อการดูแลและทำงานในทุกพื้นที่ของประเทศ การขาดแคลนพระธรรมทูตหรือบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อาจทำให้การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะมีการจัดกิจกรรมทางศาสนาและมีการสร้างวัดในประเทศแอฟริกาใต้ แต่การรักษาความสนใจและการเติบโตของชุมชนที่มีความสนใจในพระพุทธศาสนายังเป็นเรื่องท้าทาย การคงความน่าสนใจของพระพุทธศาสนากับกลุ่มคนรุ่นใหม่หรือคนที่มีความเชื่อทางศาสนาอื่น ๆ เป็นเรื่องที่ต้องการการวางแผนและกลยุทธ์ที่ดี นอกจากนี้ การคงความเข้มแข็งของชุมชนศาสนาและการส่งเสริมให้มีการปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ต้องพิจารณา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศแอฟริกาใต้เป็นกระบวนการที่เต็มไปด้วยอุปสรรคและความท้าทายทั้งในด้านภาษา วัฒนธรรม ความเข้าใจในหลักธรรม และการขาดแคลนทรัพยากร แม้จะมีความสำเร็จบางประการในการสร้างวัดและกิจกรรมทางศาสนา แต่ก็ยังคงต้องเผชิญกับปัญหาที่สามารถส่งผลกระทบต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอนาคต การวางแผนและการเตรียมการที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญในการต่อสู้กับอุปสรรคเหล่านี้ เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีความยั่งยืนและมีผลกระทบที่ดีต่อสังคมแอฟริกาใต้

3. แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศในประเทศแอฟริกาใต้ ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมตัวที่ดีของพระธรรมทูต เช่น การฝึกฝนหลักธรรม การศึกษาภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้สามารถสื่อสารและเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมได้ดียิ่งขึ้น การใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์และแอปพลิเคชันต่าง ๆ จะช่วยให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขวางขึ้นในยุคดิจิทัล การพัฒนาความพร้อมทางจิตใจ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น จะเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเพิ่มจำนวนผู้สนใจในพระพุทธศาสนา การพัฒนาสถานที่ปฏิบัติธรรมที่เข้าถึงง่ายและเหมาะสม การส่งเสริม

การศึกษาและการสอนหลักธรรมที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการเสนอแนวทางเพื่อการเผยแผ่จะช่วยให้ชาวแอฟริกาใต้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของพระพุทธศาสนาในชีวิตจริง และทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและมีคุณค่าต่อชีวิต ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศแอฟริกาใต้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศในประเทศแอฟริกาใต้ สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมและศักยภาพอันโดดเด่นของพระธรรมทูตสายต่างประเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแอฟริกาใต้ ประเด็นสำคัญ คือ ประการที่หนึ่ง คุณสมบัติของพระธรรมทูต การที่พระธรรมทูตมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม มีทักษะภาษาที่ดีเยี่ยม มีความเข้มแข็งอดทน และมีความเข้าใจในวัฒนธรรม ถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่สุด เนื่องจากความสามารถในการสื่อสารและเข้าถึงบริบททางวัฒนธรรมได้อย่างลึกซึ้งเป็นหัวใจของการเผยแผ่ศาสนาในต่างแดน ความเข้าใจในวัฒนธรรมช่วยให้การประยุกต์หลักธรรมเข้ากับวิถีชีวิตคนท้องถิ่นเป็นไปอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความเกี่ยวข้องและความน่าเชื่อถือของคำสอน สอดคล้องกับบทความของสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญโญ) (2552) กล่าวว่า พระธรรมทูตสายต่างประเทศต้องเป็น ผู้เข้มแข็ง อดทนต่อสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ต้องระวังจิตใจมิให้หวั่นไหวต่ออิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์ จึงจะสามารถช่วยกันสรรค์สร้างบุญสถานในต่างแดนอันเป็นสื่อให้มนุษย์เข้าถึงธรรมได้ ประการที่สอง การปรับตัวเข้ากับยุคสมัย การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น สื่อมัลติมีเดียและแพลตฟอร์มออนไลน์มาใช้ในการเผยแผ่ แสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์และความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับพฤติกรรมของคนในยุคปัจจุบัน ซึ่งช่วยขยายขอบเขตการเข้าถึงผู้คนได้กว้างขวางขึ้น และสามารถสื่อสารหลักธรรมได้อย่างมีชีวิตชีวาและน่าสนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาเนศ เพชรโปร และบรรจบ บรรณรุจิ (2558) พบว่า ในอนาคตมีการขยายช่องทางตามความนิยมของสังคม มีการ สร้างพื้นที่เผยแผ่งานที่เกี่ยวเนื่องกับธรรมะ เพื่อให้บริการข้อมูลแก่สังคม ปัจเจกบุคคล ครอบครัว องค์กร สถาบัน โดยเฉพาะสื่อสารมวลชน เน้นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูล และเชื้อเชิญเข้า ร่วมกิจกรรมการเผยแผ่ธรรมะให้กับบุคคลทุกระดับ ประการที่สาม การบริหารจัดการที่เป็นระบบ การบริหารจัดการวัดที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีการตรวจสอบงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ เป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนและผู้สนับสนุน การมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนพุทธที่สวยงาม สะอาด และมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ยังช่วยส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมและกิจกรรมทางศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณชัย บุตรทองดี (2564) พบว่า องค์กรจะก้าวไปได้ไกลอย่างมีประสิทธิภาพต้องเกิดจากบุคลากรที่มีศักยภาพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นพันธกิจสำคัญที่จะต้องใส่ใจ นอกจากกระบวนการนี้จะช่วยเพิ่มศักยภาพให้ทำงานร่วมกับ

องค์กรได้ระยะยาวอีกด้วย รวมถึงช่วยสร้างความภักดีให้กับองค์กรตลอดจนร่วมพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ต่อไป ประการที่สี่ เครือข่ายความร่วมมือ การบริหารจัดการภายในวัดที่มีความเป็นระเบียบและมีการปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน แสดงให้เห็นถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่ดี ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของกิจกรรมเผยแผ่ โดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของอุดร เขียวอ่อน (2560) พบว่า พระธรรมทูตเป็นผู้มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและการเผยแผ่ ความรู้ด้านการสอนวิปัสสนากรรมฐานและอภิธรรม ความรู้ด้านสาธารณูปการ ความรู้ด้านการสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรม ความรู้ด้านการใช้ภาษาในการสื่อสารความสามารถในการสร้างเครือข่าย ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถในการสื่อสาร ความมีจิตอาสาจิตสาธารณะ ความเคารพต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความมีจิตวิญญาณนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา และความรู้เรื่องกฎหมายท้องถิ่นและกฎหมายระหว่างประเทศ โดยสรุปแล้ว สภาพปัจจุบันบ่งชี้ว่าพระธรรมทูตได้สร้างรากฐานที่แข็งแกร่ง ทั้งในด้านบุคลากร องค์ความรู้ การบริหารจัดการ และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแอฟริกาใต้

2. สภาพปัญหาและอุปสรรคแม้จะมีความพร้อมที่ดี แต่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแอฟริกาใต้ยังคงเผชิญกับอุปสรรคที่สำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาและวางแผนอย่างรอบคอบ ความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม ถือเป็นความท้าทายหลักที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การที่แอฟริกาใต้มีศาสนาหลักที่มีผู้นับถือจำนวนมากและมีความเชื่อที่แตกต่างหลากหลาย ทำให้การนำเสนอหลักธรรมของพระพุทธเจ้าอาจถูกมองข้ามหรือเข้าใจผิดได้ง่าย การสร้างความเข้าใจในพุทธธรรมในบริบทที่มีความซับซ้อนนี้จึงต้องอาศัยกลยุทธ์ที่ลึกซึ้งและละเอียดอ่อน ไม่ใช่เพียงแค่การแปลภาษา แต่เป็นการแปลความหมาย สอดคล้องกับพระมหาเรวัตร์ ผมหอม และคณะ (2566) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า พบว่า มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องของภาษาการสื่อสารและวัฒนธรรม เนื่องจากบริบทของคนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชาวชนเผ่าชาติพันธุ์ไม่สามารถสื่อภาษาไทยได้ จึงเข้าไม่ถึงธรรมหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา ดังนั้นในการเผยแผ่จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายและยาก

2.1 ข้อจำกัดด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น แม้จะใช้ภาษาอังกฤษได้ดี แต่การขาดความรู้ความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นอื่น ๆ เช่น ภาษาซูลูหรือแอฟริกาอาจเป็นกำแพงที่ขัดขวางการเข้าถึงชุมชนบางแห่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ การไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาแม่ของพวกเขาอาจทำให้เกิดช่องว่างทางความรู้สึกและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความผูกพันที่ลึกซึ้งกับคนท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของแม่ชีคมคาย คุมพันธ์ (2548) ปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอังกฤษในระยะแรก ๆ พบว่า ชาวอังกฤษไม่ค่อยใส่บาตร วัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างกัน การเดินทางโดยสารรถสาธารณะมีอุปสรรคเพราะต้องใกล้ชิดกับผู้หญิง การทำงานเผยแผ่จึงต้องมีการปรับตัวหลายประการ

2.2 ข้อจำกัดด้านทรัพยากร การขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรเป็นปัญหาคลาสสิกในการเผยแผ่ศาสนาในต่างประเทศ งบประมาณที่สูงในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงจำนวนพระธรรมทูตที่ไม่เพียงพอ ทำให้การขยายขอบเขตการเผยแผ่และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทำได้จำกัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องและประสิทธิภาพของกิจกรรม

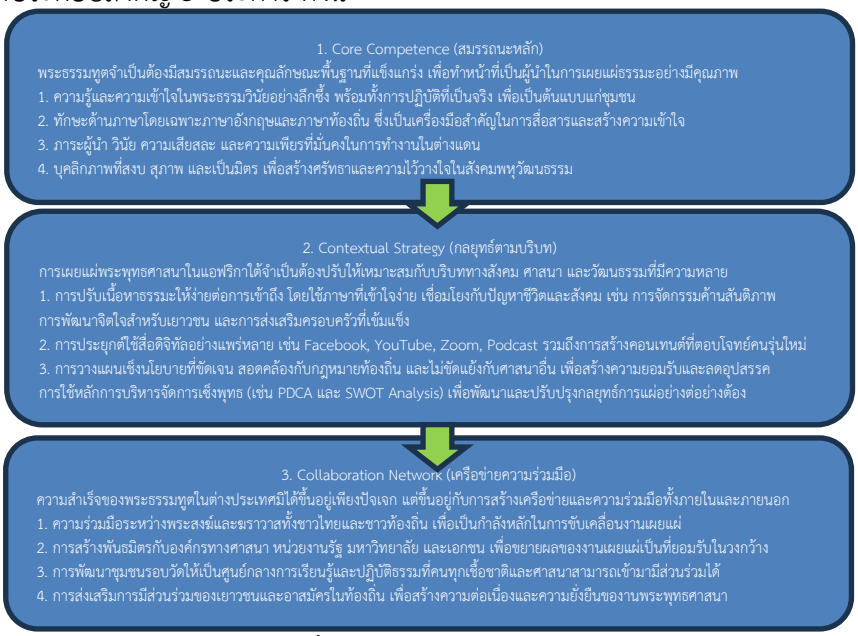
2.3 การรักษาความสนใจและการเติบโต การดึงดูดผู้คนให้มาสนใจในพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องหนึ่ง แต่การรักษาความสนใจ การส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และการทำให้พุทธธรรมมีความเกี่ยวข้องกับคนรุ่นใหม่ในระยะยาวนั้นเป็นความท้าทายอีกระดับหนึ่ง สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและมีสิ่งยั่วยุมากมาย อาจทำให้การรักษาความเข้มแข็งของชุมชนพุทธเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความพยายามอย่างมาก ปัญหาเหล่านี้บ่งชี้ว่า แม้จะมีบุคลากรที่มีคุณภาพ แต่ปัจจัยภายนอกและข้อจำกัดด้านทรัพยากรยังคงเป็นความท้าทายสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อการเผยแผ่ที่ยั่งยืน

3. แนวทางการเผยแผ่ซึ่งเป็นกุญแจสู่ความยั่งยืน ผลการวิจัยได้เสนอแนวทางที่เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับปัญหาและอุปสรรคที่พบ โดยสามารถแบ่งเป็นประเด็นหลัก ๆ ได้ดังนี้ประการที่หนึ่ง การเตรียมความพร้อมรอบด้านของพระธรรมทูต คือ หัวใจสำคัญของแนวทางทั้งหมด การเน้นย้ำที่การฝึกฝนหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง ควบคู่ไปกับการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มเติม เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง พระธรรมทูตจะต้องเป็นนักวัฒนธรรมที่เข้าใจบริบททางสังคมอย่างถ่องแท้ เพื่อที่จะสามารถสื่อสารและเชื่อมโยงหลักธรรมเข้ากับชีวิตของคนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาความพร้อมทางจิตใจยังช่วยให้พระธรรมทูตมีความเข้มแข็งในการเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหามนตรี ศรีบุญฮุง (2550) พบว่า พระภิกษุผู้จะเป็นพระธรรมทูตสายต่างประเทศจะต้องจริยวัตรงดงาม ปฏิบัติตนตามสมณสารูปแห่งการเป็นสงฆ์ สร้างความศรัทธาแก่ผู้พบเห็นเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ควรจะต้องมี นอกจากนี้ควรจะต้องเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดในการแสดงธรรม รู้จักปรับเปลี่ยนแนวทางวิธีการในการแสดงธรรมให้เป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ฟังธรรม ประการสำคัญที่พระธรรมทูตสายต่างประเทศควรมีทุกรูป คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ หลักการทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการไม่บิดเบือนพระธรรมวินัย และความเป็นผู้ที่จะสามารถสอนแนวทางที่ถูกต้องของหพระพุทธศาสนาแก่บุคคลทั่วไปได้เป็นอย่างดี ประการที่สอง การใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ การใช้โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ไม่ใช่แค่การมีอยู่ แต่ต้องเป็นการใช้อย่างสร้างสรรค์เพื่อเผยแผ่เนื้อหาที่น่าสนใจ เข้าถึงง่าย และตอบโจทย์ความสนใจของกลุ่มเป้าหมายในยุคดิจิทัล การสร้างสรรค์เนื้อหาที่หลากหลายและเหมาะสมกับแต่ละแพลตฟอร์มจะเป็นสิ่งสำคัญ ประการที่สาม การสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน การทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น การสร้างมิตรภาพและความร่วมมือไม่ใช่เพียงแค่การสอนศาสนา แต่เป็นการสร้างสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและความเข้าใจในพระพุทธศาสนา การที่วัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและมีส่วนร่วมใน

การพัฒนาสังคม จะช่วยสร้างศรัทธาและความผูกพันที่ยั่งยืน สอดคล้องกับเสรี พงศพิศ (2548) ที่กล่าวว่า ขบวนการทางสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มองค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมายวัตถุประสงค์และความต้องการร่วมกันทำกิจกรรมโดยที่สมาชิกของเครือข่ายยังคงเป็นเอกเทศไม่ซ้ำซ้อนกัน กิจกรรมสำคัญที่สุดที่เครือข่ายทุกเครือข่ายทำร่วมกัน คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน หลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมที่ซ้ำซ้อน และช่วยทำให้กิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพ เงื่อนไขสำคัญของเครือข่าย คือ ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์สื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างสมาชิก เครือข่ายจะยั่งยืน ถ้าหากสมาชิกร่วมใจกัน ตั้งแต่ต้นประการที่สี่ การพัฒนาสถานที่และเนื้อหาที่เข้าถึงง่าย การมีสถานที่ปฏิบัติธรรมที่เข้าถึงง่าย สะอาด และเหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญ แต่ที่สำคัญไม่แพ้กัน คือ เนื้อหาการสอนหลักธรรมที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง การเน้นประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมของพระพุทธศาสนาในการจัดการกับปัญหาชีวิตประจำวัน จะช่วยให้ชาวแอฟริกาใต้เห็นคุณค่าและความเกี่ยวข้องของพุทธธรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในบริบทของประเทศแอฟริกาใต้ มีปัจจัยและกลยุทธ์สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จและความยั่งยืน องค์ความรู้ดังกล่าวสามารถสังเคราะห์ออกมาเป็น 3C-DHAMMADUTA MODEL โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปภาพรวมของโมเดล โมเดล 3C-DHAMMADUTA ชี้ให้เห็นว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศแอฟริกาใต้ต้องอาศัย

1. สมรรถนะหลักของพระธรรมทูต (Core Competence) พระธรรมทูตจำเป็นต้องมีสมรรถนะหลักที่สำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีคุณภาพ โดยต้องมีความรู้ลึกซึ้งในพระธรรมวินัยและสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมได้จริง เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ชุมชน นอกจากนี้ทักษะทางภาษาก็มีความสำคัญโดยเฉพาะภาษาอังกฤษและภาษาท้องถิ่น เพื่อการสื่อสารและการสร้างความเข้าใจในสังคมที่หลากหลาย พระธรรมทูตต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถตัดสินใจได้ดี รวมถึงวินัย ความเสียสละ และความเพียรในการทำงานในต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้การเผยแผ่ธรรมะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สุดท้าย บุคลิกภาพที่สงบ สุภาพ และเป็นมิตรจะช่วยสร้างศรัทธาและความไว้วางใจจากสังคมพหุวัฒนธรรม

2. กลยุทธ์ตามบริบท (Contextual Strategy) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแอฟริกาใต้จำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยการใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมจะช่วยให้การเผยแผ่ธรรมะมีประสิทธิภาพและสร้างการยอมรับในสังคมที่แตกต่างได้ดีขึ้น การปรับเนื้อหาธรรมะให้ง่ายต่อการเข้าถึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเชื่อมโยงกับปัญหาชีวิตจริง เช่น การจัดกิจกรรมด้านสันติภาพ การพัฒนาจิตใจของเยาวชน และการส่งเสริมครอบครัวที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ การใช้สื่อดิจิทัลอย่างแพร่หลาย เช่น Facebook YouTube Zoom และ Podcast จะช่วยให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่และขยายการรับรู้ในวงกว้าง การวางแผนเชิงนโยบายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับกฎหมายท้องถิ่น พร้อมทั้งไม่ขัดแย้งกับศาสนาอื่น ก็เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความยอมรับและลดอุปสรรคในการเผยแผ่ธรรมะ ในขณะเดียวกัน การใช้หลักการบริหารจัดการเชิงพุทธ เช่น PDCA และ SWOT Analysis จะช่วยให้การดำเนินการเผยแผ่มีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

3. เครือข่ายความร่วมมือ (Collaboration Network) ความสำเร็จของพระธรรมทูตในต่างประเทศไม่ได้ขึ้นอยู่เพียงแค่ความสามารถส่วนบุคคล แต่ยังเกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอก โดยการร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และฆราวาสทั้งชาวไทยและชาวท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดผลสำเร็จ การสร้างพันธมิตรกับองค์กรทางศาสนา หน่วยงานรัฐ มหาวิทยาลัย และภาคเอกชนก็เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ในการขยายผลของงานเผยแผ่ให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง การพัฒนาชุมชนรอบวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และปฏิบัติธรรมที่เปิดโอกาสให้คนทุกเชื้อชาติและศาสนาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ จะช่วยเสริมสร้างการยอมรับและการเติบโตของพระพุทธศาสนาในสังคมหลากหลาย ในขณะเดียวกัน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนและอาสาสมัครในท้องถิ่นจะช่วยสร้างความต่อเนื่องและความยั่งยืนในการดำเนินงานพระพุทธศาสนาในอนาคต

ทั้งหมดนี้ทำงานสอดประสานกัน เพื่อทำให้พระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับในสังคมพหุศาสนา และสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน และเป็นพลังแห่งสันติภาพในภูมิภาคแอฟริกาใต้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

มหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรกำหนดนโยบายเชิงรุก โดยจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อใช้พัฒนาศักยภาพของพระธรรมทูตสายต่างประเทศที่เน้นการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีสมัยใหม่ การบริหารจัดการรูปแบบใหม่ให้เข้ากับยุคสมัยร่วมกับการสร้างเครือข่ายกับองค์กรระหว่างสถานศึกษาทั้งในและต่างประเทศรวมถึงองค์กรที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาระดับสากล อีกทั้งควรจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดไทยในต่างประเทศ และมีระบบติดตามผลเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

พระธรรมทูตและวัดไทยในแอฟริกาใต้ควรนำรูปแบบการเผยแผ่ธรรมะที่ทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักธรรมเข้ากับสมัยใหม่ และการสร้างชุมชนท้องถิ่นแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง การสอนและการปฏิบัติธรรมที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับชาวแอฟริกาใต้ รวมถึงการใช้หลักธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การใช้สติในการจัดการอารมณ์ หรือการใช้หลักคำสอนในการสร้างความสงบสุขในใจ นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้เทคโนโลยี AI มาช่วยในการจัดการข้อมูล การประชาสัมพันธ์และการสื่อสารกับศาสนิกชนทั้งชาวไทยและชาวแอฟริกาใต้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นต่อไปนี้ ได้แก่ การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพระธรรมทูตและชุมชนท้องถิ่นจะช่วยให้เข้าใจถึงผลกระทบของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การวิจัยนี้อาจศึกษาผลกระทบจากกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดหลักสูตรสมาธิ หรือการให้คำแนะนำด้านการพัฒนาชีวิตการศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์และความคิดเห็นของชาวแอฟริกาใต้ การสำรวจความคิดเห็นและประสบการณ์ของชาวแอฟริกาใต้ที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยพระธรรมทูต จะช่วยให้เข้าใจถึงทัศนคติและความต้องการของพวกเขาในเรื่องการศึกษาและการปฏิบัติธรรม รวมถึงการพิจารณาว่าหลักธรรมใดที่ชาวแอฟริกาใต้ให้ความสำคัญมากที่สุด การวิจัยในประเด็นเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแอฟริกาใต้และ

สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาแนวทางการเผยแผ่ที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและความต้องการของชาวแอฟริกาใต้ได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ไตรเทพ ไกรงู. (2553). *กาฬทวีป ในวันที่...สงฆ์สาวกเดินทางไปถึง*. สืบค้น 23 สิงหาคม 2568, จาก https://www.komchadluek.net/amulet/64465

พระมหามนตรี ศรีบุญฮุง. (2550). *แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2550-2560)* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระมหาเรวัตร์ ผมหอม และคณะ. (2566). สมรรถนะของพระธรรมทูตเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 8(3), 456-458.

พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (พระไชยบูลย์ ธมฺมชโย). (2551). *สันติภาพเพื่อชาวแอฟริกา : โครงการ Peace for Africa*. สืบค้น 23 สิงหาคม 2568, จาก https://shorturl.asia/CA1fl

แม่ชีคมคาย คุมพันธ์. (2548). *การศึกษาบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสุเมธาจารย์ (โรเบิร์ต สุเมโธภิกขุ)* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วรรณชัย บุตรทองดี. (2564). *ผลสัมฤทธิ์การบริหารงานของกรมเจ้าท่า* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ). (2552). *พระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ 15* กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สุธาเนศ เพชรโปร และบรรจบ บรรณรุจิ. (2559). ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(2), 60-72.

เสรี พงศพิศ. (2548). *เครือข่าย : ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

อุดร เขียวอ่อน. (2560). *รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Turganbayeva, K. (2015). *History of Buddhism in South Africa*. Retrieved August 23, 2024, https://shorturl.asia/RTcbd

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก*

BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR PROMOTING ADMINISTRATION EFFECTIVENESS OF MUNICIPALITIES IN NAKHON NAYOK PROVINCE

พระมหาบรรพต กิตฺติปญฺโญ, เติมศักดิ์ ทองอินทร์, สุรพล สุยะพรหม
Phramaha Banpot Kittipanyo, Temsuk Thong-In, Surapon Suyaprom
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: banpotganha@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก และ 3. นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 คน ผ่านแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.973 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 21 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ 10 รูปหรือคน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยด้านการบริหารและปัจจัยด้านพละ 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย ปัญญาพละ คือ ใช้ข้อมูล ความรู้ และเหตุผลในการตัดสินใจ วิริยะพละ คือ ความมุ่งมั่นอุตสาหะในการบริการประชาชนและการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง อนวัชชพละ คือ ประพฤติสุจริต ยุติธรรม และตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน และสังคหพละ คือ ความเมตตาและความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ โดยเฉพาะการดูแลประชาชนกลุ่มเปราะบาง

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักพุทธธรรม; ประสิทธิผล; การบริหารงาน

*Received August 7, 2025; Revised September 9, 2025; Accepted September 11, 2025

Abstract

This research article aimed 1. to study the administrative effectiveness of municipalities in Nakhon Nayok Province, 2. to examine the factors affecting the administrative effectiveness of municipalities in Nakhon Nayok Province, and 3. to present the integration of Buddhist principles to promote administrative effectiveness of municipalities in Nakhon Nayok Province. The study employed a mixed-methods approach. Quantitative data was collected from 394 respondents using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.973. The data were analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics through stepwise multiple regression analysis. Qualitative data were collected from 21 key informants and 10 participants in focus group discussions and analyzed through descriptive content analysis.

The findings revealed that 1. the overall administrative effectiveness of municipalities in Nakhon Nayok Province was at a high level, 2. administrative factors and Bala 4 (the Four Powers) significantly affected the administrative effectiveness of municipalities in Nakhon Nayok Province at the 0.01 and 0.05 levels, respectively, and 3. the integration of Buddhist principles comprised Paññā-bala (using information, knowledge, and reason in decision-making), Viriya-bala (determination and diligence in serving the public and continuous follow-up), Anavajja-bala (acting honestly, justly, and accountably in every process), and Saṅgaha-bala (showing kindness and generosity, especially in caring for vulnerable groups).

Keywords: Integration; Buddhist Principles; Effectiveness; Administration

บทนำ

ระบบการปกครองของไทยในอดีตเน้นการรวมศูนย์อำนาจ แม้จะมีการจัดหัวเมืองตั้งแต่สมัยสุโขทัยและอยุธยา แต่ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคง การปกครองจึงคงรูปแบบรวมศูนย์มาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งทรงปรับปรุงโครงสร้างการบริหารประเทศเพื่อต้านภัยการล่าอาณานิคม ทำให้การปกครองท้องถิ่นไทยเริ่มมีรูปแบบที่ชัดเจนผ่านการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขาภิบาลกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2441 และต่อมาพัฒนาเป็นพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่วางกรอบการกระจายอำนาจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564)

จังหวัดนครนายกเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาจังหวัด เช่น แผนพัฒนาจังหวัดนครนายก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ที่กำหนดวิสัยทัศน์นครนายกเมืองน่าอยู่ โดยเน้นการพัฒนาสินค้าเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สุขภาพ วัฒนธรรม รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจึงต้องไม่เพียงยึดตามนโยบายจากหน่วยงานกำกับดูแลเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาความสอดคล้องในทุกระดับและให้ความสำคัญกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและยั่งยืน (พิรียุตม์ วรรณพฤกษ์, 2553; กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564)

ในมิติทางพระพุทธศาสนา หลักพุทธธรรมสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางพัฒนาการบริหารงาน โดยเฉพาะ หลักพละ 4 ได้แก่ ปัญญาพละ วิริยะพละ อนวัชชพละ และสังคหพละ ซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎก (อง.นวก. (ไทย). 23/209/376) หลักธรรมดังกล่าวช่วยเสริมพลังแห่งปัญญา ความเพียร ความสุจริต และการเกื้อกูล ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาล

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว จึงนำไปสู่การศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก โดยมุ่งสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่บูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับแนวทางการบริหารสมัยใหม่เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในจังหวัดนครนายก จำนวน 25,384 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในชุมชนของพื้นที่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลในจังหวัดนครนายก ได้แก่ เทศบาลเมืองนครนายก เทศบาลตำบลบ้านนา

เทศบาลตำบลเกาะหวาย และเทศบาลตำบลองครักษ์ โดยทำการสุ่มอย่างเป็นระบบและกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ จำนวน 394 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยว ข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 รูปหรือคน ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 5 คน กลุ่มตัวแทนผู้เกี่ยวข้อง ผู้รับบริการประชาชน จำนวน 5 คน กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้าน รัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน และกลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การบริหารงาน ตอนที่ 3 หลักพละ 4 ตอนที่ 4 ประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก ตอนที่ 5 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในชุมชนของพื้นที่เทศบาลในจังหวัดนครนายกรวมทั้งสิ้น จำนวน 394 คน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

5.2 การวิเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.87, S.D.=0.78) โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการปรับเปลี่ยน รองลงมาคือ ด้านประสิทธิภาพ ด้านการพัฒนา ด้านความพึงพอใจ และด้านผลผลิต ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก ในภาพรวม

ข้อ	ประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านผลผลิต	3.85	0.66	มาก
2.	ด้านประสิทธิภาพ	3.89	0.72	มาก
3.	ด้านความพึงพอใจ	3.86	0.68	มาก
4.	ด้านการปรับเปลี่ยน	3.91	0.71	มาก
5.	ด้านการพัฒนา	3.86	1.14	มาก
	ภาพรวม	**3.87**	**0.78**	**มาก**

2. ปัจจัยที่ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 1 การบริหารงาน ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข อย่างน้อย 1 ด้านส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการบริหารงานที่ประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise โดยมีตัวแปรที่ศึกษา คือ การวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก

ตัวแปรการบริหารงาน	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	12.880	2.381		5.409**	.000
การวางแผน (P1)	.641	.250	.126	2.566*	.011
การปฏิบัติงาน (P2)	.555	.273	.114	2.032*	.043
การตรวจสอบ (P3)	1.325	.245	.276	5.410**	.000
การปรับปรุงแก้ไข (P4)	1.415	.241	.312	5.880**	.000

Multiple R =.790[d] R^2=. 624 Adjusted R^2=. 610 Std. Error=3.001 F=39.41 Sig=.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .790 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .624 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .610 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ 3.001 แสดงว่า การบริหารงานสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก ได้ร้อยละ 62.4 ซึ่งสามารถเขียนในรูปของสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = 12.880 + 1.415_{(P4)} + 1.325_{(P3)} + .641_{(P1)} + .555_{(P2)}$$

$$Z_Y = .312Z_{P4} + .276Z_{P3} + .126Z_{P1} + .144Z_{P2}$$

สมมติฐานที่ 2 หลักพละ 4 ประกอบด้วย ปัญญาพละ กำลังความรู้ วิริยะพละ กำลังความเพียร อนวัชชพละ กำลังความสุจริต สังคหพละ กำลังความสงเคราะห์ อย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก

ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับหลักพละ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise โดยมีตัวแปรที่ศึกษาคือ ประกอบด้วย ปัญญาพละ กำลังความรู้ วิริยะพละ กำลังความเพียร อนวัชชพละ กำลังความสุจริต สังคหพละ กำลังความสงเคราะห์

ตารางที่ 3 หลักพละ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก

ตัวแปรหลักพละ 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.875	.164		5.336**	.000
ปัญญาพละ กำลังความรู้ (Pala4)	.233	.044	.263	5.266**	.000
วิริยะพละ กำลังความเพียร (Pala3)	.205	.056	.221	3.642**	.000
อนวัชชพละ กำลังความสุจริต (Pala2)	.194	.056	.208	3.486**	.001
สังคหพละ กำลังความสงเคราะห์(Pala1)	.145	.055	.145	2.621**	.009

Multiple R = .750[d] R^2 = .562 Adjusted R^2 = .548 Std. Error = 3.215 F= 30.47 Sig= .000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักพละ 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ ปัญญาพละ กำลังความรู้ วิริยะพละ กำลังความเพียร อนวัชชพละ กำลังความสุจริต สังคหพละ กำลังความสงเคราะห์

ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .750 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .562 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .548 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ 3.215 แสดงว่า หลักพละ 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก ได้ร้อยละ 56.2 ซึ่งสามารถเขียนในรูปของสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = 0.875+0.233_{(Pala4)}+0.205_{(Pala3)}+0.194_{(Pala2)}+0.145_{(Pala1)}$$

$$Z_Y = .263Z_{Pala4} + .221Z_{Pala3} + .208Z_{Pala2} + .145Z_{Pala1}$$

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก พบว่าการบริหารงานของเทศบาลครอบคลุม 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านการผลิตที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน ด้านประสิทธิภาพที่วัดจากความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร ด้านความพึงพอใจที่ประเมินจากความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านการปรับเปลี่ยนที่แสดงถึงความสามารถในการตอบสนองต่อสถานการณ์ และด้านการพัฒนาที่สะท้อนการยกระดับการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การบูรณาการหลักพุทธธรรมโดยเฉพาะหลักพละ 4 สามารถส่งเสริมความเข้มแข็งในการบริหารงานได้อย่างชัดเจน ปัญญาพละ

คือ กำลังแห่งปัญญาที่เน้นการใช้ข้อมูล ความรู้ และเหตุผลในการตัดสินใจวิริยะพละ คือ กำลังแห่งความเพียรที่มุ่งมั่นอุตสาหะในการบริการประชาชนและการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง อนวัชชพละ คือ กำลังแห่งความสุจริตที่เน้นความโปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน และสังคหพละ คือ กำลังแห่งการสงเคราะห์ที่สะท้อนความเมตตาและความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ โดยเฉพาะการดูแลประชาชนกลุ่มเปราะบาง นอกจากนี้ การบูรณาการยังสอดคล้องกับกระบวนการบริหารจัดการเชิงระบบตามวงจร PDCA โดยเริ่มจากการวางแผน (Plan) ที่อ้างอิงข้อมูลและความต้องการของชุมชน การปฏิบัติงาน (Do) ที่ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การตรวจสอบ (Check) ที่เน้นการประเมินผลและรับฟังปัญหาจากประชาชน และการปรับปรุงแก้ไข (Action) ที่เน้นการพัฒนาสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยยกระดับประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลให้ตอบสนองต่อประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งหมดจากการบูรณาการหลักพุทธธรรมเอส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก เป็นไปตามแนวประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก สอดคล้องกับการศึกษาของอภิษฎาข์ ศรีเครือดง และคณะ (2558) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของ เทศบาลนครนนทบุรี มีการกำหนดโครงสร้าง มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และตารางกิจกรรมไว้ให้ชัดเจน มีการจัดกีฬาสันทนาการระหว่างชุมชน มีการวางแผนงานร่วมกัน ควรมีการพบปะเพื่อประเมินผลร่วมกันประจำทุกเดือน และให้มีการจัดงานประเพณีท้องถิ่นร่วมกันปัจจัยด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน คือ การมีความจริงใจต่อกัน รับฟังความคิดเห็นให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันระหว่างสมาชิก ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก การเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและการตัดสินใจ คิดและเสนอปัญหา การแบ่งปันผลประโยชน์ การประเมินผล การสนับสนุนการดำเนินงาน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก พบว่า ด้านปัจจัยการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายกทั้ง 4 ด้าน อย่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับ ตามสมการดังนี้ คือ การวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบและการปรับปรุงมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการวางแผนเพื่อมีเป้าหมายอย่างชัดเจน โดยการวางแผนมีระยะสั้นและระยะยาว ในการปรับเปลี่ยนการบริหารงานได้อย่างรวดเร็วเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยการใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ ให้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณภัทร ปิณฑรัตน์ (2561) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้นำองค์กรตามหลักพละ 4 ในธุรกิจประกันภัย ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักธรรมพละ 4 ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้นำองค์กร

มี 4 คุณลักษณะ คือ 1. ปัญญาพละ คุณลักษณะทางด้านสติปัญญา ความรอบรู้ เฉลียวฉลาด รอบคอบ ในการตัดสินใจและสั่งการ 2. วิริยะพละ คุณลักษณะทางด้านความขยันอดทน ความอุตสาหะ บากบั่นไม่ย่อท้อ เมื่อพบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานก็สามารถปลุกปลอบใจตนเองได้ และมีกำลังใจดี 3. อนวัชชพละ คุณลักษณะทางด้านการงานไม่มีโทษ ความซื่อสัตย์สุจริตยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมในการประกอบกิจการ ไม่เป็นโทษหรือเบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน 4. สังคหพละ คุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์สร้างหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วยวัตถุ 4 ประการ ได้แก่ การให้ การใช้วาจาเป็นมิตร สุภาพอ่อนหวาน การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และการวางตนเหมาะสมถูกต้องดีงาม 2. บุคลากรธุรกิจประกันวินาศภัยมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้นำองค์กรตามหลักพละ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บุคลากร ธุรกิจประกันวินาศภัยมีความคิดเห็นว่าผู้นำองค์กรมีคุณลักษณะตามหลักพละ 4 อยู่ใน ระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของผดุง วรรณทอง และคณะ (2561) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้บริหารองค์กรเอกชนในจังหวัดนนทบุรี และสำคัญต่อการบริหารองค์กรเอกชนเพราะ 1. ด้านฉันทะ เป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้บุคลากรเกิดและมีความพอใจ ในหน้าที่รับผิดชอบและปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถ 2. ด้านวิริยะทำให้มีความตื่นตัวพร้อมที่จะพัฒนาการทำงานอยู่ตลอดเวลา มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง 3. ด้านจิตตะเป็นหลักที่จะต้องเอาใจใส่งานอยู่เสมอ เมื่อเกิดปัญหาก็หมั่นตรวจสอบหาข้อบกพร่อง ทำงานที่ได้รับมอบหมาย อย่างเต็มกำลังความสามารถ 4. ด้านวิมังสา เพราะสามารถแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีการพัฒนาดียิ่งขึ้นไป สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานโดยใช้ความรู้ความสามารถของตนเองไตร่ตรองการทำงานที่ได้รับมอบหมายอยู่เสมอ โดยใช้กำลังสติปัญญา แสวงหาวิธีการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้ ประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการปฏิบัติตามแผน 3. ด้านการตรวจสอบ และ 4. ด้านการแก้ปัญหา (Action) มีระบบรับเรื่องร้องเรียนและบริการแบบเบ็ดเสร็จ บูรณาการการทำงานกับหน่วยงานอื่น มุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ยั่งยืน โปร่งใส มีส่วนร่วมจากประชาชน และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างรอบด้าน โดยการนำหลักพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลัก พละ 4 เข้ามาบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก นำปัจจัยการบริหารงานมาเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก ดังนี้ 1. ผลผลิต ผลจากการปฏิบัติงาน 2. ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลจากการปฏิบัติงาน 3. ความพึงพอใจ 4. การปรับเปลี่ยน 5. การประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ วัฒนกูล (2566) ที่พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงบประมาณด้านการศึกษาโรงเรียนสังกัด

กรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณด้านการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร การบูรณาการหลักพุทธธรรม 1. ฉันทะ มีใจรัก ศรัทธา และเชื่อมั่นต่อหน้าที่ 2. วิริยะ ขยันหมั่นเพียรด้วยความอดทน 3. จิตตะ ตั้งใจจิตรับรู้ ในสิ่งที่ทำ 4. วิมังสา หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา วางแผนดำเนินการ และนำหลักการบริหารจัดการตามกระบวนการ PDCA มาบริหารเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ ทั้งด้านการวางแผน การปฏิบัติงานตามแผน การตรวจสอบ การปรับปรุงงาน เพื่อให้เกิดการบริหารแบบครบวงจรและสอดคล้องกับงานวิจัยของอวยชัย รางชัยกุล (2566) พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมสามารถเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะการปฏิบัติงานที่ได้รับการส่งเสริมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การยึดมั่นในความถูกต้อง การสั่งสมความเชี่ยวชาญในอาชีพ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การให้บริการที่ดี การเสริมสร้างสมรรถนะเหล่านี้มีปัจจัยส่งเสริมสำคัญ คือ การปฏิบัติงานตามหลัก 7S นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการ หลักพละ 4 ของพุทธธรรมเข้าไว้ด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1. ปัญญาพละ (พลังแห่งปัญญา) ใช้นวัตกรรมในการปฏิบัติงานเข้ารับการอบรมตามระเบียบราชการนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการทำงาน 2. วิริยพละ (พลังแห่งความเพียร) เอาใจใส่และตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถมีความมุ่งมั่น ขยันขันแข็ง 3. อนวัชชพละ (พลังแห่งความซื่อสัตย์) มีความรับผิดชอบสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการปลูกศรัทธาในจิตใจผู้ใช้บริการ 4. สังคหพละ (พลังแห่งการสงเคราะห์) มีจิตอาสา พร้อมช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคสามารถทำงานนอกเวลาได้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลการวิจัย พร้อมทั้งจัดการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ตรงในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาประมวลและปรับปรุงองค์ความรู้ให้มีความครบถ้วนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปจัดทำเป็นแผนภาพสังเคราะห์องค์ความรู้ดังแสดงต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพดังกล่าวสามารถอธิบายองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ได้ดังนี้

ประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดนครนายก ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านผลผลิตด้านการบริหารงาน โดยมีตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1. เทศบาลมีการผลิตบุคลากรและกิจกรรมด้านการเผยแผ่ได้อย่างเหมาะสมเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน 2. เทศบาลมีการวางแผนทำงานแลควบคุมกิจกรรมให้เหมาะสม 3. กระบวนการทำงานและการให้บริการเน้นทำงานรวดเร็วลดขั้นตอนใช้ระบบที่มีประสิทธิภาพ 4. เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริการประชาชนและการบริหารจัดการข้อมูล 5. การพัฒนาบุคลากรเสริมทักษะสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมศักยภาพและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่

2. ด้านประสิทธิภาพด้านการบริหารงาน โดยมีตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1. เทศบาลมีการประเมินความรู้ ความสามารถ เพื่อเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ อยู่บนพื้นฐานแห่งความถูกต้องเหมาะสมมีความยุติธรรม 2. เทศบาลมีการติดตามตรวจสอบ รายงานผลปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. การจัดกิจกรรมทางสังคมและการทำจิตอาสาเพื่อกระตุ้นความรู้สึกมีคุณค่าและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 4. การส่งเสริมการใช้ธรรมะเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสติและเข้าใจการเสื่อมสภาพของร่างกาย 5. การบริการจิตวิทยาและการดูแลสุขภาพจิตเพื่อช่วยผู้สูงอายุจัดการกับปัญหาทางจิตใจ

3. ด้านความพึงพอใจด้านการบริหารงาน โดยมีตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1. เทศบาลมีการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย 2. เทศบาลมีการบริหารความรู้ที่ดีอย่างเหมาะสมส่งผลให้การปฏิบัติงานมี ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น 3. เทศบาลมีการกำหนดแบบประเมินความพึงพอใจในทุกภารกิจ นำผลไปปรับปรุงงาน 4. เทศบาลเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงาน งบประมาณ และกระบวนการให้บริการ เพื่อให้ตรวจสอบได้และเกิดความเชื่อมั่น 5. อบรมเจ้าหน้าที่ให้มีจิตบริการ มีทักษะที่เหมาะสม การทำงานที่ส่งเสริมความสุขในการให้บริการ

4. ด้านการปรับเปลี่ยนด้านการบริหารงาน โดยมีตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1. เทศบาลมีแผนงานในการปรับแผนการทำงานจากผลของการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด 2. เทศบาลมีแผลการทำงานที่สามารถระบุแนวทางการพัฒนาผลงานหรือการทำงานในรูปแบบใหม่ที่ดีกว่าเดิมทันระยะเวลา 3. เทศบาลได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการประชาชน และการจัดการข้อมูล เพื่อเพิ่มความรวดเร็ว โปร่งใส และเข้าถึงได้ง่าย 4. เทศบาลได้ปรับปรุงสาธารณูปโภค ระบบขนส่ง การจัดการขยะ แหล่งท่องเที่ยว ระบบการศึกษา สิ่งแวดล้อม 5. มีการปรับโครงสร้างการบริหารให้ยืดหยุ่น ลดขั้นตอนที่ซับซ้อน กำหนดบทบาทหน่วยงานชัดเจน

5. การพัฒนาด้านการบริหารงานโดยมีตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1. เทศบาลมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อการบริหารงานได้อย่างรวดเร็วและลดภาระงานที่ซับซ้อน 2. เทศบาลมีการทำความตกลงร่วมกันกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการบริหารงาน 3. พัฒนาและปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค พื้นที่สาธารณะ การคมนาคม ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม 4. มุ่งเน้นการพัฒนาทั้งในด้านทรัพยากรมนุษย์ โครงสร้างพื้นฐาน 5. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลควรเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารงานโดยดำเนินการให้เหมาะสมและทันต่อสถานการณ์ พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของพนักงานและประชาชนในพื้นที่ควบคู่กัน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นเพื่อร่วมวางแผนการดำเนินงานของเทศบาลอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

2. เทศบาลควรส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และทบทวนข้อบกพร่องในการทำงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งปรับปรุงระบบการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยควบคู่กับการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความอดทน มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานจนเกิดผลสัมฤทธิ์ และสนับสนุนทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม เพื่อให้การบริหารงานตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. เทศบาลควรมีการวางแผนทำงานและควบคุมกิจกรรมให้เหมาะสมดำเนินการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการงานภาครัฐอย่างเป็นระบบ เช่น ระบบออนไลน์ ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (MIS) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) และระบบราชการอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชน เสริมสร้างความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ และส่งเสริมการบริหารงานที่มีความรับผิดชอบและยึดมั่นในหลักจริยธรรม

2. เทศบาลควรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ทบทวนข้อบกพร่องในกระบวนการทำงานและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในทุกขั้นตอนของการบริหารงาน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนการดำเนินงาน และสะท้อนความต้องการของชุมชนอย่างตรงจุด พร้อมทั้งดำเนินงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และเปิดเผยข้อมูลอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารงานเทศบาล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์และประเมินผลสัมฤทธิ์ประสิทธิผลด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการวางแผนและพัฒนาการบริหารงานในอนาคตอย่างเหมาะสมและยั่งยืน

2. ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมประสิทธิผลในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความตระหนักถึงความคุ้มค่าและเห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ควรเน้นการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาการดำเนินงานที่เกิดขึ้นฝ่ายเดียวและขาดความสนใจจากประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). *ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้น 24 กันยายน 2567, จาก https://www.dla.go.th

ณภัทร ปิณฑรัตน์. (2555). *คุณลักษณะของผู้นำองค์กรตามหลักพละ 4 ในธุรกิจประกันภัย* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ผดุง วรรณทอง และคณะ. (2560). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารองค์กรเอกชนในจังหวัดนนทบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 99-110.

พิรียุตม์ วรรณพฤกษ์. (2553). *ตอบโจทย์สิ่งแวดล้อมท้องถิ่น: แนวทางการจัดการขยะและน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วันเพ็ญ วัฒนกูล. (2566). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ ด้านการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อภิษฎาข์ ศรีเครือดง และคณะ. (2558). *การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อวยชัย รางชัยกุล. (2566). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี*

THE BUDDHIST INTEGRATION FOR PROMOTING LIFE QUALITY OF CAMBODIAN LABORS IN CHONBURI PROVINCE

สุธีริธ ซัม, สมาน งามสนิท, ธัชชนันท์ อิศรเดช
Sothearith Sum, Sman Ngamsnit, Thatchanan Issaradet
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: sotheiyritsum@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี 3. นำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี การวิจัยเป็นแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวคือ แรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี 395 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานทูตกัมพูชา ผู้แทนแรงงานชาวกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธพุทธศาสนา และนักวิชาการทางหรือผู้ปฏิบัติงานทางรัฐประศาสนศาสตร์ รวม 18 รูปหรือคน เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยแรงงานกัมพูชามีความพึงพอใจในชีวิตที่มีความสุขและสมดุลในชีวิตประจำวัน มีทัศนคติที่ดีเชื่อมั่นในความสามารถทางเศรษฐกิจของตนเอง 2. การส่งเสริมคุณภาพชีวิต และหลักภาวนา 4 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมกันทำนายความผันแปรได้ร้อยละ 68.2 หลักภาวนา 4 ทำนายได้ร้อยละ 64.7 3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี พบว่า เป็นผลจากการบูรณาการระหว่างการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและหลักภาวนา 4 ด้านความพึงพอใจในชีวิต มีความพึงพอใจ

*Received August 27, 2025; Revised September 17, 2025; Accepted September 29, 2025

ชีวิตการเป็นอยู่และการทำงาน ด้านอัตตมโนทัศน์ มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร และมององค์กรในแง่ดีเสมอ ด้านสุขภาพร่างกาย มีสภาวะของร่างกายที่มีความสมบูรณ์แข็งแรง ด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีสภาพทางการเงินที่คล่องตัวเพียงพอต่อการดำรงชีวิต
คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; คุณภาพชีวิต; แรงงานกัมพูชา; จังหวัดชลบุรี

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to study the quality of life of Cambodian people in Chonburi Province. 2. to study the factors affecting the quality of life of Cambodian people in Chonburi Province. 3. to propose the Buddhist integration for promoting life quality of Cambodian people in Chonburi Province. Methodology was the mixed methods. The Quantitative research, the population consisted of 395 Cambodian residents in Chonburi Province. Data were collected through a five-point Likert scale questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The Qualitative research, the key informants included executives of the Cambodian Embassy, representatives of Cambodian laborers in Chonburi Province, scholars or practitioners in Buddhism, and scholars or practitioners in public administration, totaling 18 individuals or monks. Data were collected through structured interviews and a focused group discussion of 10 participants. Content analysis was employed for data interpretation.

Findings were as follows: 1. The quality of life of Cambodian people in Chonburi Province was, overall, at a moderate level. The Cambodian labors were satisfied with a happy life and a balanced daily life, and they had a positive attitude with confidence in their own economic ability. 2. The promotion of quality of life and Bhavana 4 significantly affected the quality of life of Cambodian residents in Chonburi Province in all aspects at the 0.01 level of significance. Together, they predicted 68.2% of the variance, while Bhavana 4 alone predicted 64.7%. 3 The Buddhist integration to enhance the quality of life of Cambodian people in Chonburi Province was found to result from the integration of quality of life promotion and the Bhavana 4. In terms of life satisfaction, the people experienced greater satisfaction with their living and working conditions. In terms of self-concept, they had positive attitudes toward their organizations and consistently viewed them favorably. In terms of physical health, they maintained

good physical well-being. In terms of social and economic aspects, they had sufficient financial liquidity for daily living.

Keywords: Buddhist Integration; Quality of Life; Cambodian Labors; Chonburi Province

บทนำ

ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวได้เข้าสู่ประเทศไทยเป็นแรงงานข้ามชาติและกลุ่มคนที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในราชอาณาจักรไทยโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 3,415,774 ล้านคน (กรมการจัดหางาน, 2567) แรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรีมีทั้งผู้ได้รับอนุญาตทำงานถาวรและทั่วไป รวมถึงการนำเข้าตาม MOU ภายใต้มาตรา 59 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งพำนักหรือได้รับอนุญาตเข้ามาชั่วคราว (ไม่ใช่เพื่อท่องเที่ยว) สามารถทำงานได้เฉพาะงานที่ไม่ถูกห้ามตามมาตรา 7 และต้องมีใบอนุญาตทำงาน นอกจากนี้ยังมีแรงงานตามมาตรา 62 ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุน และมาตรา 63 ที่นำเข้าตามมติ ครม. (พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560, 2560) ส่งผลให้แรงงานได้มีช่องทางในการเข้ามาทำงานด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั่วโลก ตามความต้องการของตลาดแรงงานไทย

จากการที่ชาวกัมพูชาเข้ามาทำงานที่จังหวัดชลบุรี มีทั้งที่เข้ามาอย่างถูกต้องตามกฎหมายซึ่งมีจำนวนมากถึง 29,342 คน (พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560, 2560) แรงงานบางส่วนยังคงลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ส่งผลให้มีจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในสภาพการทำงานเพื่อมุ่งค่าตอบแทนสูงสุดจนละเลยการจัดการคุณภาพชีวิตตนเอง ผลที่ตามมาคือปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น อาชญากรรม การทะเลาะวิวาท และการทำร้ายร่างกาย อีกทั้งแรงงานและบุตรหลานยังขาดโอกาสทางการศึกษา รวมถึงการเข้าถึงบริการสาธารณสุข แม้จะมีการลงทะเบียนและได้รับสิทธิตามกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่ครอบคลุมเพียงพอ (ชัยรัตน์ เวชพาณิช, 2567)

ข้อมูลจากสำนักงานจัดหางานจังหวัดชลบุรี ได้ระบุในงานวิจัยว่า อาชีพที่แรงงานต่างด้าวทำมากที่สุดจะเป็นกรรมกร (รวมทุกกิจการ) ซึ่งมีจำนวนมากถึง ร้อยละ 74.5 กรรมกร (เฉพาะกิจการประมง) ร้อยละ 13.8 ผู้รับใช้ในบ้านร้อยละ 6.8 และผู้ประสานงานด้านภาษาร้อยละ 5 นอกเหนือจากนั้นเป็นอาชีพเฉพาะ (สำนักงานแรงงานจังหวัดชลบุรี, 2563)

สถานการณ์ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตแรงงานชาวกัมพูชาในประเทศไทยยังไม่อยู่ในระดับที่ดีนัก ความไม่สมดุลระหว่างการทำงานและการพักผ่อนส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สติปัญญา และสิ่งแวดล้อม เมื่อคุณภาพชีวิตลดลงย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ทั้งด้านความปลอดภัย อาชญากรรม การแบ่งแยกทางสังคม ตลอดจนปัญหาการลักลอบเข้าเมืองและการค้ามนุษย์ (สนิท สัตโยภาส, 2559) ดังนั้นการแก้ไขปัญหา จึงต้องอาศัยศาสตร์ด้าน

รัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งเป็นสหวิทยาการที่สามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้ร่วมกับศาสตร์ต่าง ๆ โดยหากนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ หลักภาวนา 4 (องฺ.ปญฺจก. 22/39/104) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) มาประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย การส่งเสริมด้านเศรษฐกิจรายได้ การส่งเสริมด้านสุขภาพ การส่งเสริมด้านการใช้สติปัญญา การส่งเสริมด้านการใช้เหตุผล การส่งเสริมด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการส่งเสริมด้านทางธรรมชาติชีวิต (ESCAP, 1990) จะสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ให้กับแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรีได้เป็นอย่างดี กล่าวคือมีความพึงพอใจในชีวิต มีอัตตมโนทัศน์ หรือทัศนคติที่ดี มีสุขภาพร่างกายที่ดี และมีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ดีขึ้นได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสานวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การเลือกประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้ยึดวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก โดยเลือกเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยตรง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ แรงงานกัมพูชาที่ทำงานอยู่ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 29,342 คน (กรมการจัดหางาน, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 395 คน สุ่มด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากแรงงานกัมพูชาที่ทำงานอยู่ในจังหวัดชลบุรี

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 รูปหรือคน ผู้วิจัยได้เลือกโดยเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานทูตกัมพูชา จำนวน 5 คน ผู้แทนแรงงานชาวกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี จำนวน 5 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธพุทธศาสนา จำนวน 4 รูป นักวิชาการทางหรือผู้ปฏิบัติงานทางรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 4 คน สำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะใช้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับเรื่องที่วิจัย จำนวน 10 รูปหรือคน เพื่อยืนยันผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และได้ดำเนินการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายจริง ผลการทดสอบพบว่า แบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.983

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเครื่องมือดังกล่าวผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างครบถ้วน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นแรงงานกัมพูชาที่ทำงานอยู่ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 395 คน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 คน พระสงฆ์ 4 รูป รวมเป็น 18 รูปหรือคน โดยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งจดบันทึกและบันทึกเสียงประกอบ ก่อนนำข้อมูลที่ได้มาถอดความ และสังเคราะห์สาระสำคัญตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่เหมาะสมต่อการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบกับการวิเคราะห์เชิงอนุมาน โดยใช้เทคนิคการถดถอยพหุคูณ อันช่วยให้สามารถอธิบายความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างตัวแปรได้อย่างชัดเจนและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยทำการจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งตีความสาระสำคัญจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างรอบคอบ โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลักให้สอดคล้องกับตัวแปรศึกษา เพื่อให้สามารถอธิบายและสังเคราะห์ผลการวิจัยได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี พบว่า โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยแรงงานกัมพูชามีความพึงพอใจในชีวิตที่มีความสุขและสมดุลใน

ชีวิตประจำวัน มีทัศนคติที่ดีเชื่อมั่นในความสามารถทางเศรษฐกิจของตนเอง มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น มีสุขภาวะทางกายและจิตที่ดีขึ้น มีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

ที่	คุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านความพึงพอใจในชีวิต	3.54	0.77	มาก
2.	ด้านอัตตมโนทัศน์	3.55	0.78	มาก
3.	ด้านสุขภาพร่างกาย	3.44	0.79	ปานกลาง
4.	ด้านสังคมและเศรษฐกิจ	3.48	0.74	ปานกลาง
	ภาพรวม	3.50	0.70	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.50, S.D.=0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอัตตมโนทัศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.55, S.D.=0.78) รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจในชีวิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.54, S.D.=0.77) และด้านสุขภาพร่างกาย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.44, S.D.=0.79)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการส่งเสริมด้านสุขภาพ ด้านการส่งเสริมด้านการใช้สติปัญญา ด้านการส่งเสริมทางเศรษฐกิจรายได้ ด้านการส่งเสริมด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการส่งเสริมด้านทางธรรมชาติชีวิต ด้านการส่งเสริมด้านการใช้เหตุผล ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .829 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .687 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) ที่ปรับแล้ว เท่ากับ .682 ซึ่งแสดงว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิต สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ได้ร้อยละ 68.2 ส่วนหลักภาวนา 4 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ ปัญญาภาวนา การส่งเสริมด้านปัญญา กายภาวนา การส่งเสริมด้านกาย สีลภาวนา การส่งเสริมด้านศีล จิตตภาวนา การส่งเสริมด้านจิต ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .807 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .651 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) ที่ปรับแล้ว เท่ากับ .647 แสดงว่า หลักภาวนา 4 สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ได้ร้อยละ 64.7

3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี พบว่า มีองค์ประกอบ 2 ประการที่เป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และหลักภาวนา 4 เมื่อบูรณาการแล้วส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ดังนี้ ด้านความพึงพอใจในชีวิต มีความพึงพอใจชีวิตการเป็นอยู่และการทำงาน มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ด้านอัตตมโนทัศน์ มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร และมองค์กรในแง่ดีเสมอ อุทิศตนทำงานเพื่อตนเองและสังคม ด้านสุขภาพร่างกาย มีสภาวะของร่างกายที่มีความสมบูรณ์แข็งแรง มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีสภาพทางการเงินที่คล่องตัวเพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีกิจกรรมทางสังคมที่ดีและมีเครือข่ายทางสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า คุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอัตตมโนทัศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนมีความพอใจในชีวิต การดำรงชีวิตที่มั่นคง และความสมดุลในชีวิตประจำวัน ส่วนด้านสุขภาพร่างกาย ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้สะดวกยิ่งขึ้นและมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น ขณะเดียวกัน ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ประชาชนมีรายได้มั่นคงและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตดังกล่าวเป็นผลจากการประยุกต์ใช้ หลักภาวนา 4 ซึ่งครอบคลุมการพัฒนากาย ศีล จิต และปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ เปรมวิชัย และคณะ (2567) ที่ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตัวแทนประกันชีวิตในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า หลักภาวนา 4 มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพด้านบุคคล สายอาชีพ และการพัฒนาองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลและความยั่งยืนของการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างรอบด้าน

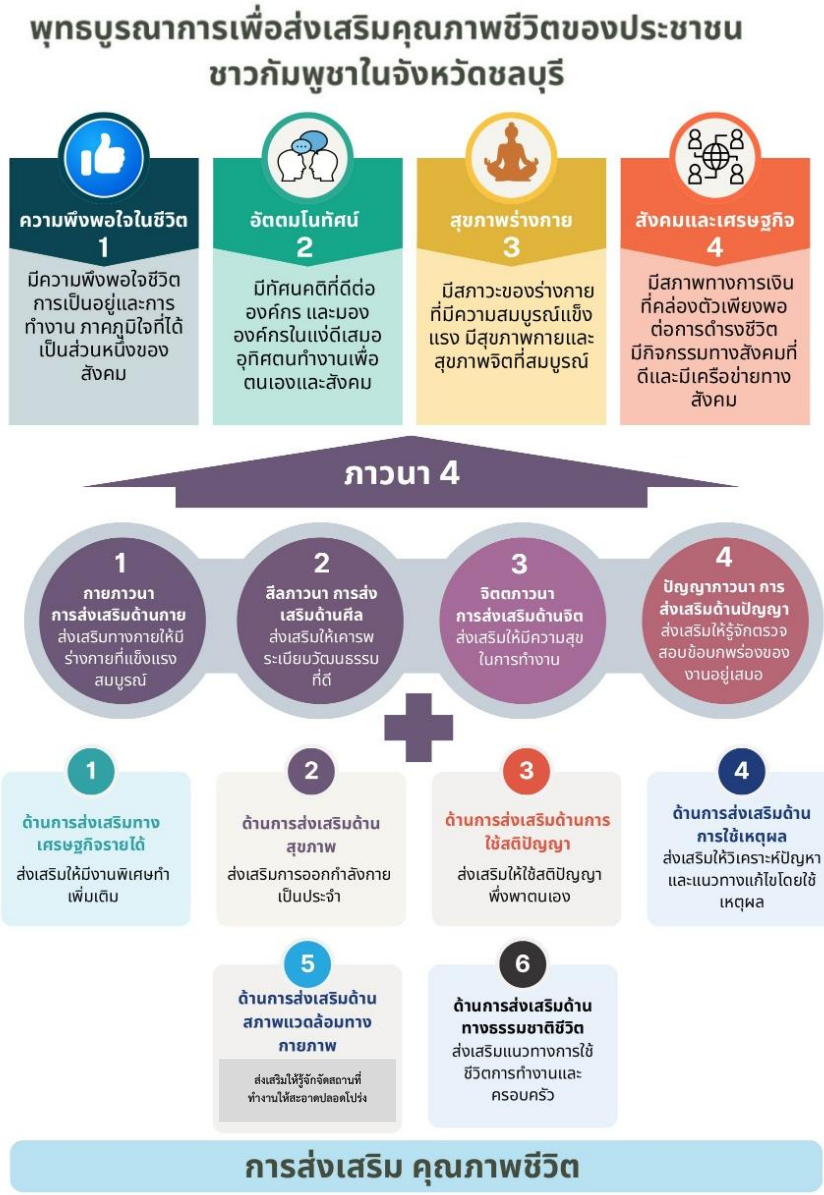
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรีมีผลต่อคุณภาพชีวิตในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอัตตมโนทัศน์ รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจในชีวิต ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการดำเนินชีวิตตามธรรมชาติ และด้านการใช้เหตุผล ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์เชิงประจักษ์พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตสามารถทำนายคุณภาพชีวิตโดยรวมของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรีได้ถึงร้อยละ 68.2 ซึ่งถือว่า มีความน่าเชื่อถือและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของวราพร องคะลอย (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักภาวนา 4 ช่วยยกระดับศักยภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา และสังคม และสามารถทำนายประสิทธิผลการพัฒนาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาครั้งนี้ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงองค์รวมสามารถส่งผลเชิงบวกต่อกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาในทุกมิติ ทั้งด้านสุขภาพ จิตใจ ปัญญา และเศรษฐกิจ อันนำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างมั่นคงและยั่งยืน และการประยุกต์ใช้ หลักภาวนา 4 มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาใน

จังหวัดชลบุรีทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีลำดับความสำคัญดังนี้ ปัญญาภาวนา (การพัฒนาความคิดและการเรียนรู้) สูงสุด รองลงมาคือ กายภาวนา (การดูแลสุขภาพร่างกาย) สีลภาวนา (การประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลธรรม) และจิตตภาวนา (การพัฒนาจิตใจ) ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ยังชี้ว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้านร่วมกันสามารถทำนายคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ถึง ร้อยละ 64.7 ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิผลของการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการเสริมสร้างปัญญาและสุขภาพกายที่มีอิทธิพลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของถนอมขวัญ อยู่สุข และคณะ (2565) และวราพร องคะลอย (2565) ที่พบว่า การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตทั้งด้านกาย จิต ปัญญา และสังคม อันนำไปสู่การดำรงชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืนในทุกบริบท

3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี เกิดจากการผสานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเข้ากับหลักภาวนา 4 ซึ่งส่งผลเชิงประจักษ์ในหลายด้าน กล่าวคือ ประชาชนมีความพึงพอใจในการดำรงชีวิตและการทำงาน ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความสุขสมดุลในชีวิตประจำวัน ในด้านอัตตมโนทัศน์ พบว่าประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร มององค์กรในแง่บวก และอุทิศตนเพื่อสังคม ด้านสุขภาพร่างกาย ประชาชนมีสุขภาพกายและจิตแข็งแรง สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้สะดวก และมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น ส่วนด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีรายได้มั่นคงขึ้น การเงินคล่องตัว มีเครือข่ายทางสังคม และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภูรีภัทร ห้วยหงส์ทอง (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมโดยเฉพาะหลักภาวนา 4 มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าหลักภาวนา 4 สามารถใช้เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของบุคลากรในภาคราชการได้อย่างเป็นระบบ และยังสอดคล้องกับงานของเพียงหทัย พงษ์สุวรรณ (2566) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร ยังยืนยันในทำนองเดียวกันว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะภาวนา 4 ช่วยเสริมสร้างสมดุลชีวิตกับการทำงาน สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาวะ เพิ่มความมั่นคงในการทำงาน และเปิดโอกาสให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกับคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากกระบวนการวิจัยควบคู่กับการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อปรับปรุงองค์ความรู้ให้สมบูรณ์และนำไปใช้ได้จริง โดยเน้นความชัดเจน เข้าใจง่าย และตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทั้งนี้ ได้จัดระเบียบและสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ในขั้นตอนสุดท้าย พร้อมนำเสนอในรูปแบบแผนภาพเพื่อความสะดวกในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ตามหลักพุทธธรรม มีการประยุกต์ใช้ในหลายมิติ ได้แก่ การส่งเสริมทางเศรษฐกิจรายได้ โดยสร้างโอกาสในการมีงานพิเศษ การส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายสม่ำเสมอ การใช้สติปัญญาเพื่อพึ่งพาตนเองและเข้าร่วมเวทีวิชาการ การใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข การจัดสภาพแวดล้อมการทำงานให้สะอาดปลอดโปร่ง และการดำเนินชีวิตครอบครัวอย่างสมดุล โดยสอดคล้องกับหลักภาวนา 4 ได้แก่ กายภาวนาที่มุ่งเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรง สีลภาวนาที่ส่งเสริมการเคารพวัฒนธรรมและระเบียบ จิตตภาวนาที่เน้นการสร้างความสุขในการทำงาน และปัญญาภาวนาที่เน้นการตรวจสอบและพัฒนางานอยู่เสมอ ทั้งนี้คุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาสะท้อนผ่านความพึงพอใจในชีวิต ความภาคภูมิใจในสังคม ทัศนคติที่ดีต่อองค์กร สุขภาพกายและจิตที่สมบูรณ์ ตลอดจนความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. แรงงานจังหวัดชลบุรีควรมีนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ด้านทางธรรมชาติชีวิต ให้แรงงานกัมพูชาได้รับการจัดสรรเวลาการทำงานและเวลาการใช้ชีวิตกับครอบครัวให้เหมาะสม

2. แรงงานจังหวัดชลบุรีควรมีนโยบายส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 โดยด้านจิตตภาวนา การส่งเสริมด้านจิต ให้แรงงานกัมพูชาได้รับการส่งเสริมให้ฝึกสติและสมาธิในการทำงาน มีจิตใจแน่วแน่ มั่นคงต่องานหรือภารกิจ

3. แรงงานจังหวัดชลบุรีควรมีนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชาในจังหวัดชลบุรี ด้านสุขภาพร่างกาย ให้แรงงานกัมพูชามีสุขภาพร่างกายแข็งแรงมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. แรงงานจังหวัดชลบุรี ควรส่งเสริมด้านความพึงพอใจในชีวิตให้แรงงานกัมพูชามีความยินดีเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้กับองค์กร พึงพอใจกับภาพลักษณ์ขององค์กรและผลตอบแทนที่ได้จากองค์กร

2. แรงงานจังหวัดชลบุรี ควรส่งเสริมด้านอัตตมโนทัศน์ ให้แรงงานกัมพูชามีความรักและความผูกพันต่อองค์กรด้วยดีเสมอ

3. แรงงานจังหวัดชลบุรี ควรส่งเสริมด้านสุขภาพร่างกาย ให้แรงงานกัมพูชามีร่างกายมีความต้านทานโรคได้ดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและความทุพพลภาพ

4. แรงงานจังหวัดชลบุรี ควรส่งเสริมด้านสังคมและเศรษฐกิจ ให้แรงงานกัมพูชาเป็นที่รู้จักของคนในสังคมเดียวกันและสังคมอื่นๆ โดยมีกิจกรรมทางสังคมที่ทำร่วมกันอย่างหลากหลาย

5. แรงงานจังหวัดชลบุรี ควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานกัมพูชา ด้านทางธรรมชาติชีวิต โดยจัดสรรเวลาการทำงานและเวลาการใช้ชีวิตกับครอบครัวให้เหมาะสม

6. แรงงานจังหวัดชลบุรีควรส่งเสริม ให้แรงงานกัมพูชาได้ประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ด้านจิตตภาวนา การส่งเสริมด้านจิต โดยให้มีการฝึกสติและสมาธิในการทำงาน ฝึกจิตใจให้แน่วแน่ มั่นคงต่องานหรือภารกิจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาวะทางใจของแรงงานกัมพูชา เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นองค์ประกอบของการสร้างสุขภาพวะทางใจของประชาชนที่เป็น การส่งเสริมให้มีชีวิตและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ควรแก่การงาน

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลของพุทธบูรณาการในกลุ่มประชากรต่างวัฒนธรรม เพื่อให้ทราบกลุ่มแรงงานข้ามชาติสัญชาติอื่น เช่น ลาว เมียนมา หรือเวียดนาม เพื่อเปรียบเทียบผลของการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และพิจารณาถึงความแตกต่างด้านวัฒนธรรมที่อาจส่งผลต่อผลลัพธ์การดำเนินการ

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตโดยอิงหลักพุทธธรรมเฉพาะกลุ่ม ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้การส่งเสริมคุณภาพชีวิตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กรมการจัดหางาน. (2567). *สถิติจำนวนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร มกราคม 2567*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว.

ชัยรัตน์ เวชพาณิช. (2567). *สถานการณ์แรงงานข้ามชาติในประเทศไทย : ผลกระทบเชิงบวกและลบที่เกี่ยวโยงกับระบบสาธารณสุขของประเทศ*. สืบค้น 10 มกราคม 2567, จาก https://ns.mahidol.ac.th/english/th/document/PR/2556/seminar/Labor

ถนอมขวัญ อยู่สุข และคณะ. (2565). การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธของผู้เกษียณอายุการปฏิบัติงานจากกรมชลประทาน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(4), R40-R54.

ปาริชาติ เปรมวิชัย และคณะ. (2567). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตัวแทนประกันชีวิตในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 7(2), 142-154.

พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560. (2560, 22 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 65 ก. หน้า 1.

เพียงหทัย พงษ์สุวรรณ. (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 6(6), 142-156.

ภูรีภัทร ห้วยหงส์ทอง. (2562). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกแปลไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 22*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วราพร องคะลอย และคณะ. (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี. วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ, 6(2), 1-14.

สนิท สัตโยภาส. (2559). แรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงทางสังคม. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 7(1), 193-207.

สำนักงานแรงงานจังหวัดชลบุรี. (2566). *รายงานสถานการณ์ด้านแรงงาน รายปี 2566 (เดือนมกราคม-ธันวาคม 2566)*. ชลบุรี: สำนักงานแรงงานจังหวัดชลบุรี.

ESCAP. (1990). *Guidelines on Methodological Approaches to the Conduct of a Regional Survey of the Quality of Life as an Aspect of Human Resources Development*. New York: McGraw-Hill.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของนางสาววาริน ชิณวงศ์ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช*

LOCAL ELECTION CAMPAIGNING VIA APPLICATION TIKTOK : THE CASE OF Ms. WARIN CHINNAWONG, PRESIDENT OF THE NAKHON SI THAMMARAT PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

ภาวิดา รังษี
Pawida Rungsee
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University
Corresponding Author E-mail: pawida@mju.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษากลยุทธ์การหาเสียงเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของนางสาววารินฯ และ 2. วิเคราะห์เนื้อหาของสารที่นางสาววารินฯ ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสังเคราะห์เอกสารจากข้อมูลดิบ เก็บรวบรวมข้อมูลจาก TikTok ชื่อบัญชี น้ำ วาริน ชิณวงศ์ นายก อบจ. นคร ระหว่างวันที่ 14 ตุลาคม-23 พฤศจิกายน 2567 รวม 282 คลิป และทำการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า นางสาววารินฯ ใช้กลยุทธ์การหาเสียงเลือกตั้งผ่าน TikTok 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1. การใช้ภาษาไทยและภาษาถิ่นในการสื่อสาร 2. การโพสต์คลิปทุกวัน วันละหลายคลิป เพื่อสร้างภาพจำ 3. มีการใช้เพลงหรือเสียงประกอบคลิปที่สอดคล้องกับเนื้อหาของคลิป 4. ในคลิปถ่ายในสถานที่ต่าง ๆ ของจังหวัดเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกับผู้ชม และเลือกบรรยากาศในคลิปให้ผู้ชมเห็นว่า ประชาชนให้การต้อนรับนางสาววารินฯ ขณะลงพื้นที่หาเสียง ส่วนเนื้อหาของสารที่นางสาววารินฯ ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งผ่าน TikTok ได้แก่ การสร้างความรู้สึกร่วมและสร้างภาพจำเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ มุ่งเน้นการเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต เป็นนักประสานงาน มีวิสัยทัศน์และความตั้งใจที่จะพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีบุคลิกเท่ ทะมัดทะแมง พร้อมทำงาน สัดส่วนของเนื้อหาที่นำเสนอส่วนใหญ่เน้นสื่อสารด้านอารมณ์ รองลงมาเป็นการ

*Received June 12, 2025; Revised July 2, 2025; Accepted July 11, 2025

สื่อสารที่มุ่งเน้นทั้งเหตุผลและอารมณ์ เนื้อหาของสารที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ สารที่มุ่งเน้นเหตุผล สอดคล้องกับลักษณะการใช้งาน TikTok ที่เหมาะกับการนำเสนอเนื้อหาสั้น กระชับ ทั้งนี้ การหาเสียงผ่าน TikTok ทำควบคู่ไปกับการลงพื้นที่พบปะกับประชาชน
คำสำคัญ: การเลือกตั้งท้องถิ่น; ติ๊กต๊อก; องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to study the election campaigning strategies used by Ms. Warin Chinnawong in her bid for President of the Nakhon Si Thammarat Provincial Administrative Organization via application TikTok, and 2. to analyze the content of the messages she used in her campaign on TikTok. This study used qualitative study employing document synthesis, examining 282 TikTok clips posted under the account named Nam Warin Chinwong, President of the Provincial Administrative Organization from October 14 to November 23, 2024 and analyzed the data.

The findings revealed that Ms. Warin employed four key strategies in her TikTok campaign: 1. Using both Thai and regional dialects in communication. 2. Posting multiple videos daily to create memorable impressions. 3. Using background music or audio that matched the content of the videos. 4. Filming in various locations around the province to foster a sense of connection with viewers, while choosing settings that showed citizens welcoming her during her campaign visits. As for the content of the messages, they aimed to evoke emotional resonance and create a memorable image that portrayed Ms. Warin as honest, a good coordinator, visionary, and committed to developing Nakhon Si Thammarat. She was also portrayed as stylish, energetic, and ready to work. Most of the content focused on emotional appeal, followed by content that combined both emotional and rational appeals. The least-used type of content was that which focused purely on rational arguments. This aligned with the nature of TikTok, which favored short and concise content. Notably, the TikTok campaign was conducted in tandem with in-person visits to meet constituents.
Keywords: Local Government Election; TikTok; Nakhon Si Thammarat Provincial Administration Organization

บทนำ

การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของกระบวนการปกครองตามหลักประชาธิปไตย ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งใช้อำนาจอธิปไตยเพื่อลงคะแนนเสียงเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากข้อมูล ณ วันที่ 10 เมษายน 2568 ประเทศไทยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 7,845 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2568) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญประเภทหนึ่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ทำหน้าที่ประสานงานกับทุกท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดและมีความใกล้ชิดกับประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องมีการวางแผนและเลือกใช้กลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมืองที่เหมาะสมจึงจะประสบความสำเร็จได้ และประชาชนจะต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนก่อนการลงคะแนนเสียงเพื่อเลือกผู้แทนของตน

การสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทอย่างมากในการหาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ 14 ตุลาคม-23 พฤศจิกายน 2567 และมีการเลือกตั้งในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2567 การเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 1,210,834 คน และมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 675,729 คน ผู้ได้รับเลือกตั้ง ได้แก่ นางสาววาริน ชิณวงศ์ ได้คะแนน 328,823 คะแนน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2567) ถือเป็นปรากฏการณ์ทางการเมือง จนสำนักข่าวมีข้อความพาดหัวข่าวว่า ศึกล้มช้าง “วาริน” ทิ้ง “กนกพร” นั่งนายก อบจ. นครศรีฯ คนใหม่ (ไทยพีบีเอส, 2567) และบางสำนักข่าวมีรายงานว่า “วาริน” จากภูมิใจไทยประกาศชัยชนะเลือกตั้งนายก อบจ.นครศรีธรรมราช (ไทยรัฐออนไลน์, 2567) สาเหตุที่มีการพาดหัวข่าวดังกล่าวเพราะก่อนที่จะมีการเลือกตั้งครั้งนี้ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด คือ นางกนกพร เดชเดโช ซึ่งเป็นมารดาของนายชัยชนะ เดชเดโช สส.จังหวัดนครศรีธรรมราชและรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ สะท้อนให้เห็นว่าตระกูลเดชเดโชมีบทบาททั้งการเมืองระดับชาติและการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่อย่างมาก หลังจากทราบผลการเลือกตั้งนายชัยชนะ เดชเดโช ได้ให้สัมภาษณ์กับมติชนออนไลน์ (2567) ว่า การเลือกตั้งนายก อบจ. ครั้งนี้สื่อโซเชียลเป็นตัวแปรสำคัญและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในพื้นที่อย่างมาก โดยเป็นสื่อที่ทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งรู้จักนางสาววาริน มากขึ้น จากข้อมูลเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 พบว่า TikTok ชื่อบัญชี น้ำ วาริน ชิณวงศ์ นายก อบจ. นคร มีผู้กำลังติดตาม 3,302 คน ผู้ติดตาม 165,900 คน ผู้กดถูกใจ 5,600,000 คน เห็นได้ว่า TikTok ของนางสาววารินฯ มีผู้ติดตามจำนวนมาก และเป็นช่องทางที่นางสาววารินฯ ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งควบคู่กับวิธีการหาเสียงเลือกตั้งแบบอื่น ๆ เช่น การลงพื้นที่พบปะกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การปราศรัยหาเสียง การขึ้นป้ายหาเสียง เป็นต้น การใช้สื่อออนไลน์ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีความสอดคล้องกับสัดส่วนของประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตและพฤติกรรมการเข้าถึงสื่อออนไลน์ของประชาชนที่มีมากขึ้น จากการรวบรวมสถิติและ Insight สำคัญของคนไทยกับการใช้ Digital และ Social Media 2024 โดย ปรีดี นุกูลสมปรารถนา (2567) พบว่าใน

พ.ศ. 2567 ประเทศไทยมีประชากรทั้งหมด 71.85 ล้านคน มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตรวม 63.21 ล้านคน มีจำนวนผู้ใช้โซเชียลมีเดียมากถึง 49.10 ล้านคน คิดเป็นอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวันเฉลี่ยอยู่ที่ 7 ชั่วโมง 58 นาที ส่วนแอปพลิเคชันที่คนไทยนิยมใช้มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ Facebook Line และ TikTok เมื่อประชาชนนิยมใช้โซเชียลมีเดียมากขึ้น จึงมีการสื่อสารทางการเมืองโดยใช้โซเชียลมีเดียเพื่อเป้าหมายต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเช่นกัน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า โดยส่วนใหญ่มีการสื่อสารทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ แต่ยังไม่ค่อยมีงานวิจัยที่ศึกษาการสื่อสารทางการเมืองผ่าน TikTok อาจเพราะเป็นแอปพลิเคชันที่เพิ่งได้รับความนิยมมาไม่นาน แม้จะมีการวิจัยอยู่บ้างเช่นในงานวิจัยของนภัสวรรณ รักษาใจ และพิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ (2566) เรื่องการสื่อสารทางการเมืองผ่าน TikTok เพื่อการต่อต้านรัฐบาลบนโลกออนไลน์ ช่วงปี 2563-2564 แต่ก็ยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผ่าน TikTok นำมาสู่การทำวิจัยในเรื่องนี้ โดยมีคำถามการวิจัยว่านางสาววารินฯ มีกลยุทธ์และวิธีการสร้างเนื้อหาในการหาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ.นครศรีธรรมราชผ่าน TikTok อย่างไรเพื่อโน้มน้าวให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้จนชนะการเลือกตั้ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การหาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ.นครศรีธรรมราช ผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของนางสาววาริน ชิณวงศ์
2. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของสารที่นางสาววาริน ชิณวงศ์ ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ.นครศรีธรรมราช ผ่านแอปพลิเคชัน TikTok

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในลักษณะของการวิจัยเอกสารที่สังเคราะห์จากข้อมูลดิบ คือ คลิปที่โพสต์ใน TikTok

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ผู้วิจัยคัดเลือกมาจากคลิปที่โพสต์ใน TikTok ชื่อบัญชี น้ำ วาริน ชิณวงศ์ นายก อบจ. นคร ระหว่างวันที่ 14 ตุลาคม-23 พฤศจิกายน 2567 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอนุญาตให้ทำการหาเสียงเลือกตั้ง จำนวน 282 คลิป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจัดทำขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แนวคิดการตลาดทางการเมือง แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ได้แบบบันทึกข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากคลิปที่โพสต์ใน TikTok ชื่อบัญชี น้ำ วาริน ชิณวงศ์ นายก อบจ.นคร ระหว่างวันที่ 14 ตุลาคม-23 พฤศจิกายน 2567 ทำการบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกข้อมูลที่จัดทำขึ้น ช่วงเวลาที่ทำการบันทึกข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ระหว่างวันที่ 14-31 ตุลาคม 2567 ช่วงที่ 2 ระหว่างวันที่ 1-13 พฤศจิกายน 2567 และช่วงที่ 3 ระหว่างวันที่ 14-23 พฤศจิกายน 2567

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลักการสังเคราะห์ข้อมูล (Data Synthesis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลในแบบบันทึกมาวิเคราะห์และตีความตามรายละเอียดในตารางที่ 1 โดยกรอบการวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ประยุกต์มาจากงานวิจัยของอัจฉรียา ประสิทธิ์วงศา และอัจฉรา ปัณฑรานุวงศ์ (2563) เรื่อง การสื่อสารการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ : รูปแบบและจุดจูงใจในเนื้อหาสารบนเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ของพรรคอนาคตใหม่กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเจเนอเรชั่นซี ทำการตรวจสอบผลการวิเคราะห์โดยพิจารณาจากความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย การแสดงข้อมูลใช้การเขียนบรรยายประกอบกับการนำเสนอในรูปแบบตารางที่ใช้ค่าความถี่ สถิติร้อยละ รูปภาพและแผนภาพ

ตารางที่ 1 รายละเอียดของแบบบันทึกข้อมูลและกรอบการวิเคราะห์เนื้อหา

วัตถุประสงค์	รายละเอียดของแบบบันทึกข้อมูล	กรอบการวิเคราะห์เนื้อหา
1	- ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร - จำนวนคลิปที่โพสต์ต่อวันรวมถึงเนื้อหาของคลิป - ลักษณะการใส่เพลงหรือเสียงที่นำมาประกอบในคลิป - การตอบโต้กับผู้ที่ไปแสดงความคิดเห็นต่อคลิปต่าง ๆ - ลักษณะของผู้คนหรือสถานที่ที่อยู่ในคลิป	ภาพรวมกลยุทธ์การหาเสียงเลือกตั้ง
2	- ประโยคหรือข้อความที่นางสาววารินฯ พูด - ข้อความที่ใส่แฮชแทค (#) ใต้คลิป - ข้อความที่เขียนบรรยายใต้คลิป - ข้อความที่ประกอบอยู่ในตัวคลิป - สีหน้า อากัปกิริยา ท่าทาง และการแต่งกายของนางสาววารินฯ ที่ปรากฏในคลิป	เนื้อหาของสารมุ่งเน้น - ด้านอารมณ์ - ด้านเหตุผล - ด้านเหตุผลและอารมณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 มีการกำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิเคราะห์ไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร จำนวนคลิปที่โพสต์ต่อวันรวมถึงเนื้อหาของคลิป ลักษณะการใส่เพลงหรือเสียงที่นำมาประกอบในคลิป การตอบโต้กับผู้ที่ไปแสดงความคิดเห็นต่อคลิปต่าง ๆ และลักษณะของผู้คนหรือสถานที่ที่อยู่ในคลิป จากการวิจัยพบว่า นางสาววารินฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการตอบโต้กับผู้ที่ไปแสดงความคิดเห็นต่อคลิปต่าง ๆ กลยุทธ์การหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นผ่าน TikTok ของนางสาววารินฯ จึงมี 4 ด้าน ดังนี้

1.1 กลยุทธ์ด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ได้แก่ 1. การพูดภาษาไทยในคลิปที่ถ่ายในสตูดิโอและตัดเป็นคลิปสั้น ๆ มาโพสต์เพื่อให้คนทั่วไปรู้จักนางสาววารินฯ ในด้านคุณลักษณะ/ความสามารถและนำเสนอนโยบาย 2. การพูดภาษาใต้ในการปราศรัยหาเสียง เพราะเป็นภาษาที่คนในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ใช้สื่อสาร เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกถึงความเป็นพวกเดียวกันและเข้าใจในข้อความ เนื้อหาที่ต้องการสื่อสารมากขึ้น

1.2 กลยุทธ์ด้านจำนวนคลิปที่โพสต์ต่อวันรวมถึงเนื้อหาของคลิป ระหว่างวันที่ 14 ตุลาคม-23 พฤศจิกายน 2567 (41 วัน) มีการโพสต์คลิปรวม 282 คลิป เฉลี่ยวันละ 6-7 คลิป ในแต่ละช่วงเวลามีสัดส่วนเนื้อหาของคลิปที่นำเสนอ ดังนี้

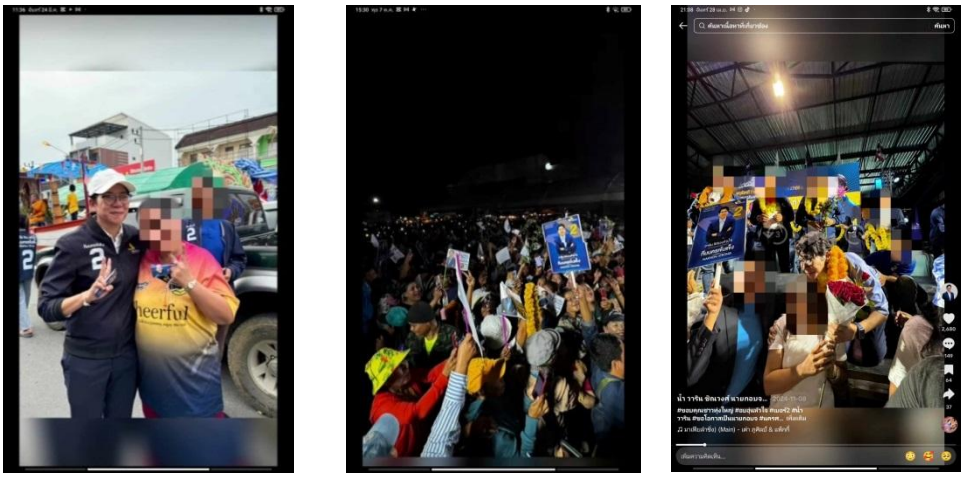
ตารางที่ 2 สัดส่วนเนื้อหาในการนำเสนอคลิประหว่างวันที่ 14 ตุลาคม-23 พฤศจิกายน 2567

เนื้อหา ในการนำเสนอคลิป (ร้อยละ)	ช่วงเวลา		
	14-31 ต.ค. 67 (18 วัน) 115 คลิป	1-13 พ.ย. 67 (13 วัน) 90 คลิป	14-23 พ.ย. 67 (10 วัน) 77 คลิป
บรรยากาศการหาเสียง	55.65	50	35.1
ข่าวผู้สมัคร/แจ้งวัน เวลา สถานที่ปราศรัย	5.22	22.22	22.1
นโยบาย	16.52	7.78	13
คุณลักษณะ/ความสามารถผู้สมัคร	21.74	2.22	3.9
อื่น ๆ	0.87	17.78	26

1.3 ลักษณะการใส่เพลงหรือเสียงที่นำมาประกอบในคลิปมี 2 ประเภทดังนี้ 1. เพลงประกอบคลิปทั่ว ๆ ไป เช่น คลิปบรรยากาศการหาเสียงเลือกตั้งซึ่งมีสัดส่วนการนำเสนอมากที่สุด เน้นเลือกเพลงให้เข้ากับเนื้อหาของคลิปและมีการใช้เพลงเร็วมากกว่าเพลงช้า ทั้งนี้ไม่ได้จำกัดว่า ต้องใช้เพลงที่มีเนื้อร้องเป็นภาษาใต้เท่านั้น ดังที่พบว่า มีการใช้เพลงที่ร้องเป็นภาษาไทยและภาษาถิ่นภาคอื่น ๆ ด้วย 2. เพลงที่มีการแต่งขึ้นโดยเฉพาะนำมาใช้ประกอบคลิปการนำเสนอนโยบาย การแจ้งวัน เวลา สถานที่ปราศรัยหาเสียง และการพูดถึงคุณลักษณะ/ความสามารถของผู้สมัคร มีตัวอย่างข้อความบางส่วน ดังนี้ “น้ำ วาริน วาริน ชิณวงศ์ วิสัยทัศน์ก้าวหน้ามองการณ์ไกล หัวจิตหัวใจเพื่อบ้านเมือง เสียสละ จิตอาสาพร้อมนำพาความรุ่งเรืองเพื่อพี่น้องประชาชนและบ้านเมือง วิวัฒน์ประเทืองสร้างสิ่งใหม่เพื่อบ้านเรา...” (น้ำ วาริน ชิณวงศ์ นายก อบจ. นคร, 2567)

1.4 กลยุทธ์การนำเสนอสถานที่หรือลักษณะของผู้คนที่อยู่ในคลิปมีดังนี้ 1. การเลือกนำเสนอภาพนางสาววารินฯ ในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมให้กับผู้ชมคลิปที่มีความผูกพันกับสถานที่เหล่านั้น เช่น ในหลายคลิปมีภาพพระธาตุนครศรีธรรมราชทำให้ผู้ชมรู้สึกว่านางสาววารินฯ มีความภูมิใจในประวัติศาสตร์ที่มีมายาวนานเหมือนกับคนนครศรีธรรมราชที่ชมคลิป 2. การเลือกนำเสนอภาพผู้คนที่มีความยินดีเมื่อได้พบกับนางสาววารินฯ ในตอนที่เดินทางไปหาเสียงในสถานที่ต่าง ๆ หลายคนมาถ่ายรูปด้วยและชูมือ 2 นิ้วซึ่งตรงกับเบอร์ของนางสาววารินฯ รวมถึงภาพมุมสูงในการปราศรัยที่แสดงให้เห็นว่า มีคนไปฟังจำนวนมาก

ภาพผู้คนปรบมือ ส่งเสียงเฮ ชอบใจเมื่อนางสาววารินฯ ปราศรัยถูกใจ เพื่อแสดงให้เห็นว่าประชาชนชื่นชอบ และโน้มน้าวให้คนที่ยังลังเลใจเปลี่ยนความคิดไปเหมือนกับคนส่วนใหญ่ในคลิปที่ได้เห็นด้วยกับการเลือกนางสาววารินฯ

ภาพที่ 1 ตัวอย่างคลิปที่โพสต์ใน TikTok
ที่มา: แอปพลิเคชัน TikTok บัญชี น้ำ วาริน ชิณวงศ์ นายก อบจ. นคร (2567)

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 มีการกำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิเคราะห์ไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ประโยคหรือข้อความที่นางสาววารินฯ พูด ข้อความที่ใส่แฮชแท็ก (#) ใต้คลิป ข้อความที่เขียนบรรยายใต้คลิป ข้อความที่ประกอบอยู่ในตัวคลิป สีหน้า อากัปกิริยา ท่าทาง และการแต่งกายของนางสาววารินฯ ที่ปรากฏในคลิป พบว่านางสาววารินฯ ให้ความสำคัญกับข้อความที่เขียนบรรยายคลิปน้อยมากจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหาของสาร 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ประโยคหรือข้อความที่นางสาววารินฯ พูด ในคลิปการปราศรัยหาเสียงจำนวน 5 คลิป ต้องการสื่อสารในประเด็นต่อไปนี้ 1. คุณสมบัติของนางสาววารินฯ ได้แก่ การเป็นคนซื่อสัตย์ ดังข้อความที่พูดเป็นภาษาใต้ในคลิปวันที่ 7 พฤศจิกายน 2567 ถอดความได้ดังนี้ “นายก อบจ. ครั้งนี้มีอยู่สามเรื่องที่ไม่ลงซื้อ มีอยู่สามสิ่งพี่น้อง สิ่งแรกก็คือ ไม่ใช้เงินซื้อ สิ่งที่สองไม่มีหัวคะแนน สิ่งที่สามไม่อำนาจ ที่น้ำก็ไม่มีทั้งสามสิ่งนั่นแหละ ไม่มีเงินซื้อ มีก็ไม่ซื้อ เพราะไม่ได้หวังไปกอบโกยกับงบประมาณ เรามาเพื่อจะกอบกู้ให้เมืองนครศรีธรรมราชดีกว่าเดิม ...” (น้ำ วาริน ชิณวงศ์ นายก อบจ. นคร, 2567) 2. การเป็นนักประสานงานและประสบการณ์การทำงานที่นางสาววารินฯ พูดถึง คือ การทำงานเป็นคณะกรรมการหอการค้าไทย 3. ความภาคภูมิใจต่อประวัติศาสตร์และความเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมของจังหวัดนครศรีธรรมราช แล้วนำมากำหนดเป็นนโยบายที่ใช้หาเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ นโยบายแห่ผ้าขึ้นธาตุสู่สากล นโยบายดนตรี 4 โซน เขา-ป่า-นา-เล นโยบายสินค้าออนไลน์ by อบจ. นโยบาย 1 ท่องเที่ยว 1 อำเภอ

นโยบายสร้างระบบกำจัดขยะอย่างยั่งยืนโดยเร่งด่วน นโยบายด้านการศึกษา และนโยบายด้านสังคม ในการพูดสื่อสารนอกจากการเตรียมเนื้อหาแล้ว สิ่งที่นางสาววารินฯ ทำควบคู่กัน คือ การใช้เทคนิควิธีการพูดให้ผู้ฟังสนใจ เช่น การพูดในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เป็นประโยชน์กับผู้ฟัง การแสดงถึงความรอบรู้และรู้วิธีการเชื่อมโยงข้อมูลในแบบที่เข้าใจง่ายเพื่อนำเสนอนโยบาย เป็นต้น

2.2 ข้อความที่ใส่แฮชแท็ก (#) ใต้คลิป เป็นเหมือนกับคำค้นหรือข้อความที่จะทำให้ผู้ชมเห็นคลิปได้ง่ายขึ้น เป็นสิ่งที่นางสาววารินฯ ให้ความสำคัญอย่างมากในแทบทุกคลิป (ยกเว้นในคลิปที่ต้องการสื่อสารข้อความในคลิปโดยตรง) จะมีการใส่แฮชแท็ก (#) ประมาณ 6 ข้อความ/คลิป แบ่งประเภทได้ดังนี้ 1. แฮชแท็ก (#) หลักที่ต้องการสื่อสารให้ประชาชนจำได้ จึงกำหนดคำสำคัญเพื่อเน้นย้ำกับคนที่ชมคลิป เช่น #นครเข้มแข็ง #นครต้องมาก่อน #นครต้องดีกว่าเดิม เป็นต้น 2. แฮชแท็ก (#) ที่กล่าวถึงสถานที่ที่อยู่ในคลิป เช่น #บางขัน #ตลาดเขาขาว #ตลาดนอกท่าพรหมคีรี #สวัสดีสิชล #สวัสดีฉวาง #สวัสดีท่าแพ เป็นต้น สาม แฮชแท็ก (#) ที่ต้องการสื่อถึงคนที่อยู่ในพื้นที่หรือสถานที่ที่ถ่ายคลิป เช่น #ขอกำลังใจชาวทุ่งสง #ขอบคุณพี่น้องชาวปากพนัง #สิชลที่รักมาให้กำลังใจน้ำด้วยนะคะ เป็นต้น ลักษณะการโพสต์จะมีการโพสต์แฮชแท็ก (#) หลักก่อน จากนั้นจึงตามมาด้วยแฮชแท็ก (#) ประเภทอื่น

2.3 ข้อความที่ประกอบอยู่ในตัวคลิปรวมถึงการใส่สัญลักษณ์และการสร้างภาพจำในคลิปสามารถจัดกลุ่มได้ดังนี้ 1. ข้อความที่พิมพ์แฮชแท็ก (#) ในคลิปที่โพสต์บ่อยครั้ง ได้แก่ #นครเข้มแข็ง #นครต้องดีกว่า #ปลุกพลังเปลี่ยนนคร เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมคลิปอยากเปลี่ยนให้เมืองนครศรีธรรมราชดีกว่าเดิมด้วยการเลือกทีมนครเข้มแข็งของนางสาววารินฯ และแฮชแท็ก (#) อีกประเภทหนึ่งมีเป้าหมายสื่อสารถึงความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ #สุจริตจริงใจ #โปร่งใสตรวจสอบได้ #ตรงไปตรงมา สังเกตได้ว่า นางสาววารินฯ เน้นย้ำสื่อสารว่า ตนเองเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตอย่างมาก 2. ข้อความตัวอักษรที่อยู่ในคลิปมีหลายประเภท กลุ่มแรกมีการพิมพ์เป็นโปสเตอร์ กลุ่มต่อมาเป็นการพิมพ์ข้อความในคลิป ใช้พื้นหลังสีดำ ตัวอักษรสีขาว ไม่มีภาพประกอบ ไม่มีการใส่แฮชแท็ก (#) ใต้ข้อความแสดงถึงความตั้งใจสื่อสารข้อความสั้น ๆ ถึงผู้ชมคลิปโดยตรง และข้อความที่เน้นย้ำกับประชาชนในประเด็นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ซื้อเสียง 3. การสร้างภาพจำ โดยใช้สัญลักษณ์ของทีมนครเข้มแข็ง และในโปสเตอร์หาเสียงมีการทำให้ภาพของนางสาววารินฯ โดดเด่นที่สุด เช่น ภาพที่มีนางสาววารินฯ ร่วมกับทีมงานบริหารจะมีการทำให้ขนาดภาพของนางสาววารินฯ ใหญ่กว่าทีมงานคนอื่น เป็นต้น เมื่อนำสารทั้ง 3 ประเภทมาจัดวางในองค์ประกอบเดียวกันในหนึ่งคลิป มีการสื่อสารสร้างภาพจำในตัวนางสาววารินฯ และทีมงาน การสื่อสารข้อความ สอดแทรกด้วยการกระตุ้นให้ผู้ชมคลิปไปเลือกนางสาววารินฯ รวมถึงสื่อสารว่านางสาววารินฯ เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์

ภาพที่ 2 ตัวอย่างข้อความในคลิปที่โพสต์
ที่มา: แอปพลิเคชัน TikTok บัญชีชื่อ น้ำ วาริน ชิณวงศ์ นายก อบจ. นคร (2567)

2.4 อากัปกิริยา ท่าทาง และการแต่งกายของนางสาววารินฯ ที่ปรากฏในคลิป มีการสื่อสารดังนี้ 1. การเป็นคนจริงจัง พร้อมที่จะทำงานและเข้าถึงประชาชน 2. มีการแต่งกายอย่างเรียบง่าย เหมาะสมกับงานหรือกิจกรรมที่ไปร่วม บุคลิกเท่ ทะมัดทะแมง

จากการวิเคราะห์เนื้อหาของสารข้างต้น สรุปได้ว่านางสาววารินฯ มุ่งเน้นการสร้างความรู้สึกร่วม การท้าทายให้คนนครศรีธรรมราชกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง และการสร้างภาพจำเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ความเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต เป็นนักประสานงาน มีวิสัยทัศน์และความตั้งใจที่จะพัฒนาจังหวัด เนื้อหาของสารจากคลิปที่ใช้หาเสียงเลือกตั้งสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปเนื้อหาของสารจากคลิปที่นางสาววารินฯ ใช้หาเสียงเลือกตั้ง

เนื้อหาของสาร	จำนวนคลิป			
	14-31 ต.ค. 67 (18 วัน)	1-13 พ.ย. 67 (13 วัน)	14-23 พ.ย. 67 (10 วัน)	รวมคลิป 14 ต.ค.-23 พ.ย. 67
มุ่งเน้นเหตุผล	9	1	0	10 (3.55%)
มุ่งเน้นอารมณ์	69	60	45	174 (61.7%)
เหตุผลและอารมณ์	37	29	32	98 (34.75%)

สาเหตุที่เนื้อหาของสารมุ่งเน้นอารมณ์มากที่สุดอาจเป็นเพราะการทำงานของ TikTok มุ่งเน้นการนำเสนอในลักษณะคลิปสั้น รูปแบบของคลิปที่เหมาะสมจึงควรทำให้มีเนื้อหาไม่ซับซ้อน ประกอบกับคลิปที่เน้นสื่อสารด้านอารมณ์ส่วนใหญ่แล้วถ่ายมาจากบรรยากาศการหาเสียงเลือกตั้งซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของนางสาววารินฯ ทำให้ถ่ายคลิปได้ง่าย การสื่อสารในลักษณะนี้ทำให้ผู้ชมชื่นชอบและติดตามคลิปประเภทอื่น ๆ ที่นางสาววารินฯ นำเสนอด้วย ทั้งนี้ การหาเสียงผ่าน TikTok ทำควบคู่กับการลงพื้นที่หาเสียงพบปะกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในสถานที่ต่าง ๆ

ให้มากที่สุด ดังที่ในช่วงท้ายของการหาเสียงมีการจัดทำแคมเปญ “เบอร์ 2 พบ คุย โพสต์ แชร์ ค่ำไหน นอนนั่น ทั่วคอน”

อภิปรายผลการวิจัย

1. นางสาววารินฯ หาเสียงเลือกตั้งผ่าน TikTok ร่วมกับการหาเสียงเลือกตั้งวิธีอื่น ๆ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทร์ภูวดล ไลออน และคณะ (2567) เรื่องกลยุทธ์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรครวมไทยสร้างชาติในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2566 ที่พบว่ากลยุทธ์การสื่อสารของพรรคเน้นสร้างเนื้อหาที่มีเป้าหมายชัดเจน เช่น การใช้คลิปสั้นและแคมเปญออนไลน์ร่วมกับสื่อดั้งเดิม เช่น ป้ายหาเสียง การเคาะประตูบ้านและการใช้แผ่นพับ อย่างไรก็ตามเมื่อนำหลักการ 4Ps มาพิจารณาการหาเสียงเลือกตั้งโดยใช้ TikTok ของนางสาววารินฯ จะพบว่า มีความสอดคล้องกับการตลาดแบบดึง (Pull Marketing) ที่ให้ความสำคัญกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผ่านสื่อออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกพล มาสู่สุข และนันทนา นันทวโรภาส (2567) เรื่อง กลยุทธ์ในการหาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี : ศึกษากรณีการเลือกตั้ง ปี พ.ศ. 2563 พบว่านายพงษ์ศักดิ์ จ่าแก้ว ผู้ชนะการเลือกตั้งในเวลานั้นได้นำเอาแนวคิดส่วนผสมทางการตลาดมาใช้ โดยเฉพาะหลัก Pull Marketing เพราะนายพงษ์ศักดิ์ฯ ใช้เฟซบุ๊กสื่อสารกับสาธารณะอย่างต่อเนื่องทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้ง

2. กลยุทธ์ที่นางสาววารินฯ ใช้หาเสียงเลือกตั้งผ่าน TikTok มีดังนี้

2.1 การสร้างความรู้สึกร่วม รวมถึงท้าทายให้คนนครศรีธรรมราชกล้าเปลี่ยนแปลงด้วยแฮชแท็ก (#) ที่ว่า #ปลุกพลังเปลี่ยนคร #นครต้องดีกว่าเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของปณิชา ชาญฤทธิเสน และคณะ (2566) เรื่องกลยุทธ์การตลาดทางการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ที่เป็นสตรีของพรรคพลังประชารัฐในเขตกรุงเทพมหานคร และงานวิจัยของวิสุทธิ์ ขันศิริ และคณะ (2565) เรื่อง กลยุทธ์การตลาดการเมืองของพรรคอนาคตใหม่ในการหาเสียงเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2562 พบว่า พรรคอนาคตใหม่ใช้การกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่ตั้งไว้มีการสื่อสารอย่างเป็นระบบ บรรยายสภาพปัญหา อธิบายสาเหตุ บอกแนวทางแก้ไข เพื่อสร้างความเชื่อและชักชวนให้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมที่พึงประสงค์ และจากงานวิจัยของพระมหาธีรวีย์ ธีรวฑฺฒนเมธี (2567) เรื่อง การศึกษาอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรี ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย : กรณีศึกษาการรับรู้ข่าวสารผ่าน TikTok Twitter และ Facebook พบว่าการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เหมาะกับการนำเสนอเนื้อหากระชับ ดังนั้น กลยุทธ์การสื่อสารของนางสาววารินฯ ที่มุ่งเน้นอารมณ์และการสร้างความรู้สึกร่วมผ่านทาง TikTok จึงเป็นกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสม เพราะทำให้เกิดเป็นไวรัลหรือที่เรียกว่าหัวคะแนนธรรมชาติ (รติกา พันธ์สวัสดิ์ และคณะ, 2567)

2.2 การสร้างภาพจำเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์พิจารณาจาก 1. นางสาววารินฯ โพสต์คลิปใน TikTok ทุกวันรวม 282 คลิป เฉลี่ยวันละ 6-7 คลิป 2. การเลือกเพลงให้เข้ากับคลิปเพื่อทำให้ผู้ชมไม่รู้สึกเบื่อและชมคลิปจนจบ รวมถึงดูคลิปต่าง ๆ ในบัญชี TikTok ของนางสาววารินฯ ต่อ 3. คลิปประเภทอื่น ๆ ซึ่งมีจำนวนมากขึ้นในแต่ละช่วง เน้นการสื่อสารภาพลักษณ์ที่มีความเท่ ทะมัดทะแมง พร้อมทำงาน และเข้ากับคนได้ทุกกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้ งานวิจัยของนันทวัชร โคตรวงค์ และคณะ (2564) เรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองของว่าที่ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดงชน จังหวัดสกลนคร งานวิจัยของเกรียงไกร บุญมั่ง และขวัญฟ้า ศรีประพันธ์ (2566) เรื่อง การสื่อสารภาพลักษณ์ทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักการเมืองไทย งานวิจัยของศุภกร เชิดชูธีรกุล และสมบูรณ์ สุขสำราญ (2567) เรื่อง การสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพรรคก้าวไกลในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 งานวิจัยของบุษฎี แววศักดิ์ และมนตรี กรรพุมมาลย์ (2564) เรื่อง บทบาทของประธานาธิบดีโจโค วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง กลยุทธ์การหาเสียงข้างต้นมีข้อดีในด้านการประหยัดงบประมาณและเวลาในการลงพื้นที่หาเสียง แต่ก็มีจุดอ่อนตรงที่เป็นที่เป็นการสื่อสารเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้งาน TikTok ที่คาดหวังให้เกิดหัวคะแนนธรรมชาติเพื่อไปบอกต่อหรือสื่อสารต่อกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่ได้ใช้งาน TikTok แต่ก็ไม่อาจคาดหวังว่าจะได้ผลตามที่ตั้งไว้ ดังนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องวางแผนใช้การหาเสียงเลือกตั้งหลายวิธีเพื่อให้เข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกกลุ่ม

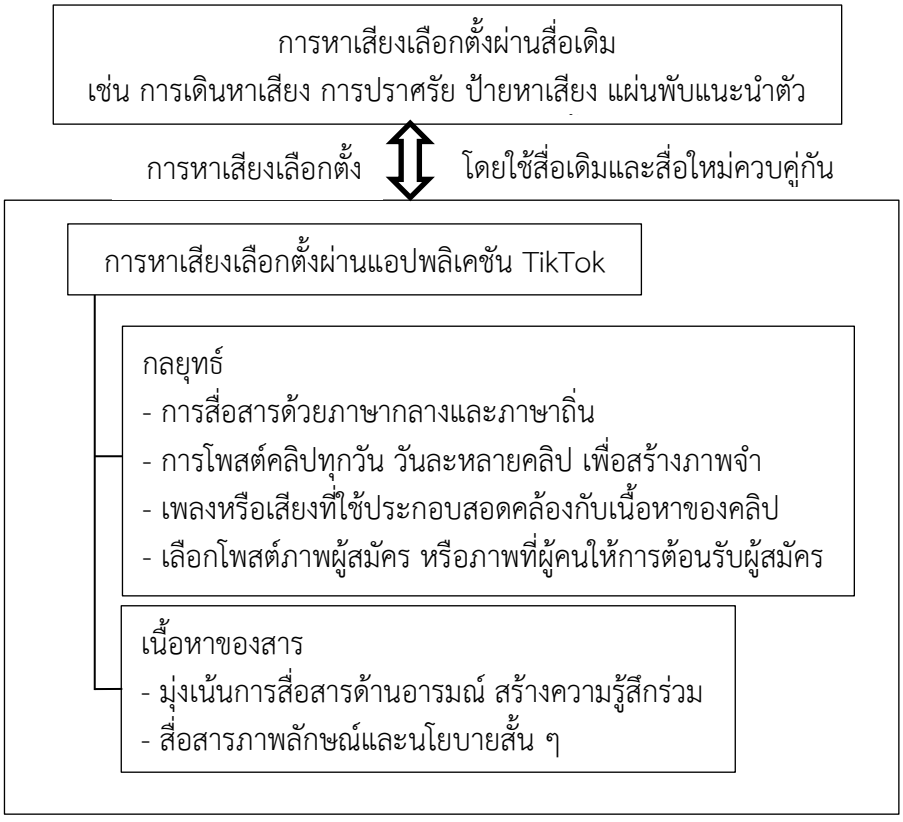
2.3 เนื้อหาของสารที่นางสาววารินฯ ใช้ในการสื่อสารผ่าน TikTok มี 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. การแจ้งข่าวสารการลงพื้นที่หาเสียง การแจ้งวัน เวลา สถานที่ปราศรัยหาเสียง เพื่อลงไปพบปะกับประชาชนในที่ต่าง ๆ และ 2. การสื่อสารตัวตนของผู้สมัคร ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน ความคิด อุดมการณ์ นโยบายการพัฒนาจังหวัด โดยมุ่งเน้นความเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต ทำงานอย่างโปร่งใส เป็นนักประสานงาน รับฟังและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องบทบาทของประธานาธิบดีโจโค วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง โดยบุษฎี แววศักดิ์ และมนตรี กรรพุมมาลย์ (2564) พบว่า ประธานาธิบดีโจโค วิโดโด ใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมืองในการแจ้งข่าวสาร กิจกรรมและผลงานต่าง ๆ ของทางรัฐบาล ไปในลักษณะของการโน้มน้าวใจเพื่อให้ประชาชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อประธานาธิบดี และงานวิจัยเรื่องการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพรรคก้าวไกลในปัจจุบัน โดยศุภกร เชิดชูธีรกุล และสมบูรณ์ สุขสำราญ (2567) พบว่า กลยุทธ์ที่ส่งผลให้พรรคก้าวไกลได้รับคะแนนเสียงเป็นจำนวนมากในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 เกิดจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ด้วยภาพลักษณ์ที่เป็นมิตรและเข้าถึงง่าย รวมถึงเน้นความน่าเชื่อถือและโปร่งใส เพื่อสร้างความมั่นใจในความซื่อสัตย์ของพรรค และพรรคก้าวไกลยังเสนอแนวทางใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ด้วย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิธีการหาเสียงเลือกตั้งโดยใช้ TikTok ของนางสาววารินฯ ทำให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นข้อแนะนำให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่นอื่น ๆ นำไปปรับใช้ดังนี้

ข้อแนะนำทั่วไป ได้แก่ 1. การหาเสียงเลือกตั้งผ่านสื่อออนไลน์ควรทำควบคู่กับการหาเสียงแบบเดิม เช่น การเดินหาเสียง การปราศรัย ป้ายหาเสียง แผ่นพับแนะนำตัว เป็นต้น 2. ในการหาเสียงเลือกตั้งผ่านสื่อออนไลน์ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีความเข้าใจฟังก์ชันการใช้งานของแอปพลิเคชันที่ใช้หาเสียง เพื่อสร้างเนื้อหาให้ถูกใจกลุ่มผู้ใช้งานแอปพลิเคชันนั้น ๆ

ข้อแนะนำเกี่ยวกับการใช้งาน TikTok เพื่อหาเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ 1. ในคลิปควรมีการสื่อสารด้วยภาษากลางและภาษาถิ่น 2. ควรมีการโพสต์คลิปทุกวัน วันละหลายคลิปเพื่อสร้างภาพจำ 3. เพลงหรือเสียงที่ใช้ประกอบคลิปควรสอดคล้องกับเนื้อหาของคลิป 4. ควรเลือกโพสต์ภาพผู้สมัครหรือภาพที่ผู้คนให้การต้อนรับผู้สมัครเพื่อให้ผู้ชมคลิปคล้อยตาม 5. ควรสร้างคลิปวิดีโอสั้น เนื้อหาของสารมุ่งเน้นการสื่อสารด้านอารมณ์ สร้างความรู้สึกร่วมกับผู้ชมคลิป 6. สื่อสารภาพลักษณ์ของผู้สมัครและนโยบายสั้น ๆ

ภาพที่ 3 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

นางสาววารินฯ ได้แสดงให้เห็นว่าการสื่อออนไลน์มีบทบาทต่อประชาชนในด้านต่าง ๆ ดังนั้น อบจ. ควรมีโครงการส่งเสริมการพัฒนาทักษะเพิ่มรายได้จากสื่อออนไลน์และเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

เพื่อให้การสื่อสารทางการเมืองโดยใช้ TikTok มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ส่งสารควรมีการเขียนข้อความตอบกลับผู้ที่มาเขียนแสดงความคิดเห็นในคลิปต่าง ๆ มากขึ้น อาจตอบกลับเป็นข้อความหรือการกดสัญลักษณ์หัวใจ (♡) เพื่อให้เกิดการสื่อสาร 2 ทาง ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยเรื่องกลยุทธ์การหาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ. ของนางสาววารินฯ ในปี พ.ศ. 2567 โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการที่ใช้ได้แก่การสัมภาษณ์เชิงลึกนางสาววารินฯ ทีมงานที่ช่วยในการหาเสียง และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2568). *สรุปข้อมูล อปท ทั่วประเทศ*. สืบค้น 10 เมษายน 2568, จาก https://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp

เกรียงไกร บุญมั่ง และขวัญฟ้า ศรีประพันธ์. (2566). การสื่อสารภาพลักษณ์ทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักการเมืองไทย. *วารสารการสื่อสารมวลชน*, 10(2), 195-220.

ไทยพีบีเอส. (2567). *ศึกล้มช้าง "วาริน" ทิ้ง "กนกพร" นั่งนายก อบจ.นครศรีฯ คนใหม่*. สืบค้น 11 พฤษภาคม 2568, จาก https://www.thaipbs.or.th/news/content/346591

ไทยรัฐออนไลน์. (2567). *"วาริน" จากภูมิใจไทยประกาศชัยชนะเลือกตั้งนายก อบจ. นครศรีธรรมราช*. สืบค้น 11 พฤษภาคม 2568, จาก https://shorturl.asia/7fcEy

นภัสวรรณ รักษาใจ และพิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2566). การสื่อสารทางการเมืองผ่าน TikTok เพื่อการต่อต้านรัฐบาลบนโลกออนไลน์ ช่วงปี 2563-2564. *วารสารการบริหารปกครอง*, 12(2), 35-68.

นันทวัชร โคตรรวงค์ และคณะ. (2564). การสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองของว่าที่ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดงชน จังหวัดสกลนคร. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(2), 119-134.

น้ำ วาริน ชิณวงศ์ นายก อบจ. นคร. (2567). *การหาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ.นครศรีธรรมราช*. สืบค้น 31 พฤษภาคม 2568, จาก https://www.tiktok.com/@warin_chinnawong

บุษฎี แววศักดิ์ และมนตรี กรรพุมมาลย์. (2564). บทบาทของประธานาธิบดีโจโค วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมือง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(6), 2389-2406.

ปณิชา ชาญฤทธิเสน และคณะ. (2566). กลยุทธ์การตลาดทางการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ที่เป็นสตรีของพรรคพลังประชารัฐในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมและวัฒนธรรม*, 7(1), 305-324.

ปรีดี นุกูลสมปรารถนา. (2567). *รวบรวมสถิติและ Insight สำคัญของคนไทยกับการใช้ Digital และ Social Media 2024*. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2568, จาก https://shorturl.asia/bdulp

พระมหาธีรวีย์ ธีรวฑฺฒนเมธี. (2567). การศึกษาอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรี ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย : กรณีศึกษาการรับรู้ข่าวสารผ่าน TikTok Twitter และ Facebook. *วารสารวิชาการจินตาสิทธิ์*, 2(4), 322-339.

ภัทร์ภูวดล ไลออน และคณะ. (2567). กลยุทธ์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรครวมไทยสร้างชาติในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2566. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 24(4), 357-370.

มติชนออนไลน์. (2567). *ชัยชนะ รับ ปชป.ย้ายร่วม พท. มีผลให้แม่แพ้ศึกนายก อบจ. เมืองคอนยันทำงานร่วม วาริน*. สืบค้น 11 พฤษภาคม 2568, จาก https://shorturl.asia/g4Jb8

รติกา พันธ์สวัสดิ์ และคณะ. (2567). การสร้างแบรนด์ทางการเมืองของพรรคก้าวไกล. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 14(3), 837-850.

วิสุทธิ์ ขันศิริ และคณะ. (2565). กลยุทธ์การตลาดการเมืองของพรรคอนาคตใหม่ในการหาเสียงเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2562. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 16(1), 184-222.

ศุภกร เชิดชูธีรกุล และสมบูรณ์ สุชสำราญ. (2567). การสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพรรคก้าวไกลในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2566. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, 9(2), 2303-2314.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2567). *รายงานผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช*. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2568, จาก https://shorturl.asia/AeYdx

อัจฉรียา ประสิทธิ์วงศา และอัจฉรา ปัณฑรานุวงศ์. (2563). การสื่อสารการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ : รูปแบบและจุดจูงใจในเนื้อหาสารบนเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ของพรรคอนาคตใหม่กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเจเนอเรชั่นซี. *วารสารสังคมศาสตร์*, 32(2), 159-192.

เอกพล มาสู่สุข และนันทนา นันทวโรภาส. (2567). กลยุทธ์ในการหาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี : ศึกษากรณีการเลือกตั้ง ปี พ.ศ. 2563. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 7(5), 125-136.

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี*

PEOPLE'S SATISFACTION WITH THE ELECTION OF SUB-DISTRICT COUNCIL MEMBERS AND ADMINISTRATORS OF SA KRACHOM SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION DON CHEDI DISTRICT SUPHANBURI PROVINCE

บุญฤทธิ์ มีฤกษ์, อนุภูมิ โซวเกษม, เติมศักดิ์ ทองอินทร์
Boonyarit Mererk, Anuphumi Sowkasem, Termsak Thong-In
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: pacalapol227@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี 2. เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อสร้างความพึงพอใจของประชาชน โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม ดำเนินการวิธีวิจัยแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 370 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 2. เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความคิดเห็น

*Received August 28, 2025; Revised September 19, 2025; Accepted October 1, 2025

ต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมไม่ต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อสร้างความพึงพอใจของประชาชน โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม ตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า ทาน สนับสนุนกิจกรรมสาธารณะและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ปิยวาจา ใช้คำพูดสุภาพ สร้างความใกล้ชิดและความเชื่อมั่น อัตถจริยา ทำประโยชน์เพื่อสังคม สร้างความไว้วางใจในองค์กร สมานัตตตา วางตนเหมาะสม แสดงความสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ; การเลือกตั้ง; องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to study the satisfaction of the people towards the election of Sub-District Council members and Sub-District Administrative Organization executives in Sakrajom Sub-District, Don Chedi District, Suphan Buri Province; 2. to study the comparison of the satisfaction of the people towards the election of Sub-District Council members and Sub-District Administrative Organization executives classified by personal factors; and 3. to propose guidelines for developing the election of Sub-District Council members and Sub-District Administrative Organization executives to create public satisfaction by applying Buddhist principles. A mixed-method research method was used. The quantitative research collected data from a sample of 370 people. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test with one-way analysis of variance. The qualitative research used in-depth interviews with 9 key informants. The data were analyzed by descriptive content analysis.

The results of the research found that: 1. The level of public satisfaction with the election of Sub-District Council members and Sub-District Administrative Organization executives in Sakrajom Sub-District, Don Chedi District, Suphan Buri Province, overall across all four dimensions, with an average value at a moderate level. 2. A comparison of public satisfaction with the election of Sub-District Council members and Sub-District Administrative Organization executives classified by personal factors revealed that people with different genders, ages, education, occupations, and incomes had similar overall opinions towards the election of Sub-District Council members and Sub-District Administrative

Organization executives, with statistical significance at the 0.05 level. Therefore, the hypothesis was rejected. 3. A guideline for developing the election of Sub-District Council members and Sub-District Administrative Organization executives was proposed to create public satisfaction by applying Buddhist principles according to the 4 Sanghavatthu principles. It was found that: Giving supports public activities and helping the underprivileged; Piyawaja using polite words creates closeness and trust; Atthajariya contributing to society, building trust in the organization; Samanattata behaving appropriately; and Demonstrating consistency.

Keywords: Satisfaction; Election; Sub-District Administrative Organization

บทนำ

ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 จนถึงรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง ทั้งการแสดงความคิดเห็น ลงคะแนนเสียง สมัครรับเลือกตั้ง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ต่อต้านการทุจริต และตัดสินใจในประเด็นที่กระทบต่อสังคม รัฐธรรมนูญ มาตรา 133(3) มาตรา 236 และมาตรา 256(1) ให้อำนาจประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2560)

การเลือกตั้งเป็นสิทธิและหน้าที่ของคนไทยอายุ 18 ปีขึ้นไป เพื่อเลือกผู้แทนใช้อำนาจนิติบัญญัติและบริหารประเทศ ประชาชนควรมีส่วนร่วมให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งโดยใช้สิทธิเลือกตั้ง สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง สอดส่องและแจ้งการทุจริต ร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งในฐานะอาสาสมัครหรือสมาชิกองค์กรที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งรับรอง และปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ (สำนักประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งในฐานะบุคคลและกลุ่ม ได้ร่วมคิด ร่วมพิจารณา ตัดสินใจ ปฏิบัติ และรับผิดชอบต่อประเด็นที่กระทบต่อสังคม การมีส่วนร่วมเช่นนี้ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ ผ่านการทำงานของกลุ่มหรือองค์กร หากขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนระบอบประชาธิปไตยก็ไม่สมบูรณ์ รูปแบบการมีส่วนร่วมแบ่งได้เป็น 2 ประเภท แบบดั้งเดิม เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมพรรค

การเมือง และการรณรงค์หาเสียง แบบสมัยใหม่ เช่น การริเริ่มนโยบาย การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดตั้งกลุ่มองค์กร และการใช้เสรีภาพทางประชาธิปไตยโดยตรง (Russell, 2006)

สังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสานหมู่ชนไว้ให้มีความสามัคคีกัน ประกอบด้วย 1. ทาน คือ ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน 2. ปิยวาจา คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ 3. อัตถจริยา ทำประโยชน์แก่กัน คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายและขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม 4. สมานัตตตา คือ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอกันต่อคนทั้งหลาย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550)

ตำบลสระกระโจม ตั้งอยู่ในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นพื้นที่ชนบทที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมผูกพันกับการเกษตรเป็นหลัก โดยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ จึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตเรียบง่าย พื้นที่แห่งนี้ยังคงรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นไว้อย่างเหนียวแน่น โดยมีวัดและสถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์กลางทางจิตใจและการรวมกลุ่มของชุมชน ด้านการบริหารจัดการท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริการสาธารณะ การศึกษา และการดูแลสวัสดิการสังคม การเมืองท้องถิ่นของตำบลสระกระโจมมีพลวัตที่น่าสนใจ เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นการสะท้อนความต้องการและการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยระดับฐานรากอย่างชัดเจน (องค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม, 2566)

ดังนั้น ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งทางการเมืองเป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยจึงนำเอาหลักสังคหวัตถุ 4 นำมาประยุกต์ใช้กับความพึงพอใจของประชาชน เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในตำบลสระกระโจม การวิจัยครั้งนี้ไม่เพียงช่วยให้เข้าใจระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นแต่ยังสามารถนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาเป็นกรอบคุณธรรมที่ส่งเสริมการเมืองท้องถิ่นให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม และยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่มีคุณภาพในสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อสร้างความพึงพอใจของประชาชน โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน 4,968 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม, 2564)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มเลือกจากประชากร โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ได้จำนวน 370 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดนการจำแนกเป็นกลุ่ม 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการพระพุทธศาสนา 2 รูป นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ 2 ท่าน ผู้บริหารส่วนท้องถิ่น 2 ท่าน ประชาชน 3 ท่าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเป็นเครื่องมือในการวิจัย

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 397 ชุด

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้สถิติ ดังนี้ 1. สถิติพรรณนา สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. สถิติอนุมาน ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบ การทดสอบค่าที (t-test) สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวแปรต้นที่มี 2 กลุ่ม การทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สำหรับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวแปรต้นที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มจากการจัดเค้าโครงข้อมูลโดยแบ่งคำหรือข้อความเป็นประเภท เพื่อความ

สม่ำเสมอ จากนั้นคำนึงถึงบริบท และเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อให้การวิเคราะห์มีความรอบด้านและสามารถอ้างอิงกับข้อมูลอื่นได้

ผลการวิจัย

1. ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบล และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณสมบัติของผู้รับสมัครเลือกตั้ง	1.94	0.72	น้อย
2. ด้านพรรคการเมือง	3.14	0.86	ปานกลาง
3. ด้านอิทธิพลของการสื่อสารมวลชน	2.67	1.06	ปานกลาง
4. ด้านการรณรงค์หาเสียง	2.84	0.97	ปานกลาง
โดยภาพรวม	**2.65**	**0.60**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=2.65, S.D.=0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านพรรคการเมือง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.14, S.D.=0.86) รองลงมาคือ ด้านการรณรงค์หาเสียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=2.84, S.D.=0.97) ด้านอิทธิพลของการสื่อสารมวลชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=2.67, S.D.=1.06) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านคุณสมบัติของผู้รับสมัครเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$=1.94, S.D.=0.72) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชน

สมมติฐานที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	t-test/ F-test	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	ความคิดเห็นต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี	0.87	0.70	-	/

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชน (ต่อ)

สมมติฐานที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	t-test/ F-test	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
2	อายุ	ความคิดเห็นต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี	0.73	0.53	-	/
3	การศึกษา	ความคิดเห็นต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี	0.19	0.91	-	/
4	อาชีพ	ความคิดเห็นต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี	0.73	0.57	-	/
5	รายได้	ความคิดเห็นต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี	2.55	0.06	-	/

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้มีความคิดเห็นต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมไม่ต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อสร้างความพึงพอใจของประชาชน โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม

การพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อสร้างความพึงพอใจของประชาชน โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม ตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า 1. ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันทานหรือความมีน้ำใจในบริบทของชุมชนท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนคุณลักษณะของผู้นำที่ประชาชนยอมรับ เพราะแสดงออกถึงความเสียสละ ความใกล้ชิด และความจริงใจ 2. ปิยวาจา การพูดจากันด้วยถ้อยคำสุภาพ การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ เป็นตัวสะท้อนวุฒิภาวะทางอารมณ์และความเคารพต่อประชาชน ซึ่งมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความพึงพอใจของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น การสื่อสารที่อ่อนโยนและเข้าถึงง่าย ทำให้ผู้สมัครสามารถสร้างความไว้วางใจและความผูกพันกับประชาชน 3. อัตถจริยา การช่วยเหลือ บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น สร้างความไว้วางใจทางการเมือง ผู้สมัครที่ช่วยเหลือชุมชนสม่ำเสมอ ทำให้ประชาชนไว้วางใจและพึงพอใจต่อกระบวนการเลือกตั้งภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมส่งเสริมการสนับสนุน ผู้นำที่มี

จริยธรรมและรับผิดชอบต่อส่วนรวมได้รับการยอมรับจากชุมชน ช่วยเหลือจริงเสริมภาพลักษณ์ผู้นำ 4. สมานัตตตา การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานภาพ การวางตัวเหมาะสมส่งเสริมความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ของผู้นำ การสำรวมกิริยาและการใช้วาจาที่สุภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความไว้วางใจของประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปญฺโญภาโส) และคณะ (2564) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพรอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานของพระมหาเรวัฒ อคฺคาทโร (2563) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของคณัสนันท์ พลเคน และคณะ (2567) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองย่างทอย อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองย่างทอย อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของณฐมน หมวกฉิม และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิจิตร เกิดน้อย และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิ์ เลือกตั้งในตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จึงยอมรับสมมติฐาน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภานรินทร์ ไชยเอิก (2563) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลจอหอ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อสร้างความพึงพอใจของประชาชน โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งประกอบด้วยการเอื้อเฟื้อ การพูดจาสุภาพ การช่วยเหลือสังคม และการประพฤติตนอย่างเหมาะสม ปัจจัยเหล่านี้สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในตัวผู้สมัคร นอกจากนี้ คุณสมบัติของผู้สมัคร เช่น การศึกษา ความซื่อสัตย์ และประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญ พรรคการเมืองเองก็มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการสื่อสารนโยบายและการสร้างความน่าเชื่อถือ แม้จะมีข้อจำกัดบ้างก็ตาม สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อดิจิทัลช่วยให้ข้อมูลและเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ขณะที่การรณรงค์หาเสียงเชิงสร้างสรรค์และการพบปะประชาชนช่วยเพิ่มความใกล้ชิดและการมีส่วนร่วมทางการเมือง นำไปสู่การตัดสินใจเลือกตั้งที่มีคุณภาพและความพึงพอใจในตัวแทนของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนัสนันท์ ศิวะพรพัฒนา และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม ได้แก่ การให้ความรู้แก่ประชาชน (ทาน) การใช้วาจาสุภาพและสร้างสรรค์ (ปิยวาจา) การประพฤติประโยชน์ต่อสังคมอย่างสุจริต (อัตถจริยา) และการวางตนสม่ำเสมอมีเหตุผล (สมานัตตตา) ช่วยส่งเสริมความเข้าใจ ลดการซื้อสิทธิ์ขายเสียง และเพิ่มความร่วมมือของประชาชนในการเลือกตั้ง

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม มิได้เกิดจากปัจจัยด้านการเมืองเพียงอย่างเดียว แต่ยังสัมพันธ์กับหลักคุณธรรมทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ 4 ที่เน้นการให้ การใช้วาจาสุภาพ การช่วยเหลือเกื้อกูล และการวางตนอย่างเหมาะสม ซึ่งล้วนมีส่วนสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและความศรัทธาของประชาชนต่อผู้สมัครและระบบการเลือกตั้ง นอกจากนี้ คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร พรรคการเมือง สื่อมวลชน และกระบวนการรณรงค์หาเสียง ล้วนถูกระบุว่าเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ

และความพึงพอใจของประชาชน องค์ความรู้ดังกล่าวจึงเป็นฐานคิดสำคัญในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถสรุปได้ว่า

หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่สะท้อนถึงพฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้บริหารที่ประชาชนให้ความสำคัญอย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่จริงใจ การสื่อสารด้วยถ้อยคำสุภาพที่สร้างความไว้วางใจ การช่วยเหลืออย่างจริงจังที่แสดงถึงความตั้งใจ และการรักษาความมั่นคงในพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานะ ทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำที่น่าเชื่อถือและได้รับความศรัทธาจากประชาชนอย่างแท้จริง

ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร การศึกษาที่ดี ความซื่อสัตย์ และประสบการณ์ที่สั่งสมล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนศักยภาพในการบริหารงานและการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้สมัครมีคุณสมบัติเหล่านี้ประชาชนจะเกิดความมั่นใจในความสามารถและความจริงใจของผู้สมัครในการทำงานเพื่อส่วนรวม

ด้านบทบาทพรรคการเมือง พรรคการเมืองทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการกำหนดนโยบายและสื่อสารกับประชาชน ผ่านบทบาทนี้ พรรคช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของผู้สมัครและเป็นตัวกลางเชื่อมโยงนโยบายกับความต้องการของสังคม แม้ว่าบางครั้งอาจมีข้อจำกัดหรือความขัดแย้งทางการเมือง แต่บทบาทของพรรคยังคงเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความร่วมมือและความไว้วางใจทางการเมือง

ด้านสื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นสะพานเชื่อมระหว่างประชาชนและผู้สมัคร โดยนำเสนอข้อมูลข่าวสารและสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายและตัวผู้สมัคร ในยุคดิจิทัล สื่อสมัยใหม่ยังช่วยเพิ่มช่องทางการสื่อสารและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมความโปร่งใสและความไว้วางใจในการเลือกตั้ง

ด้านการรณรงค์หาเสียง การพบปะพูดคุยกับประชาชนอย่างใกล้ชิดผ่านกิจกรรมและการรณรงค์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สมัครกับชุมชน การแสดงออกถึงความจริงใจและความใส่ใจในปัญหาของประชาชนทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันและมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายพรรคการเมือง ควรมีนโยบายให้พรรคการเมืองเปิดรับฟังเสียงประชาชนและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในระดับพื้นที่

2. ควรมีนโยบายพัฒนาสื่อมวลชนท้องถิ่น สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน จึงควรสนับสนุนการอบรมจรรยาบรรณสื่อมวลชนท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลถูกต้องรอบด้าน และมีความน่าเชื่อถือ

3. ควรกำหนดนโยบายหรือมาตรการที่ชัดเจน เพิ่มความเข้มข้นของการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัคร เนื่องจากผลการวิเคราะห์พบว่าประชาชนให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของผู้สมัครน้อย เช่น กำหนดมาตรฐานคุณสมบัติของผู้สมัครในเชิงประสบการณ์ ความรับผิดชอบและความโปร่งใสอย่างเข้มข้นยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ส่งเสริมการรณรงค์ที่สร้างสรรค์ การรณรงค์แบบพบปะประชาชนโดยตรง มีอิทธิพลมากที่สุด ควรสนับสนุนให้มีการพบปะประชาชนอย่างสม่ำเสมอและใช้กิจกรรมชุมชนเป็นสื่อกลาง

2. เน้นการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 เช่น การฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นให้สื่อสารด้วยปิยวาจา รวมถึงสนับสนุนการสร้างทาน การแบ่งปัน ในโครงการชุมชน

3. คณะกรรมการเลือกตั้งควรจัดโครงการอบรมให้ความรู้ประชาชน จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของประชาชนในการเลือกตั้ง เพื่อเพิ่มความเข้าใจและการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา ตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

2. ควรศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษามุมมองเชิงลึกของประชาชนต่อกระบวนการเลือกตั้ง อบต.สระกระโจม ตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

3. ควรศึกษาวิจัยเรื่องคุณสมบัติของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการสร้างความพึงพอใจของประชาชน ตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

เอกสารอ้างอิง

คณัสนันท์ พลเคน และคณะ. (2567). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองย่างทอย อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 7(4), 407-417.

ณฐมน หมวกฉิม และคณะ. (2565). การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(44), 103-118.

พระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปญฺโญภาโส) และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 6(2), 23-32.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2550). *ธรรมนูญชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 82). กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด.

พระมหาเรวัฒ อคฺคาทโร. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 3(1), 34-43.

ภานรินทร์ ไชยเอิก. (2563). *ความพึงพอใจต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา* (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มนัสนันท์ ศิวะพรพัฒนา และคณะ. (2566). การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 6(1), R74-R97.

วิจิตร เกิดน้อย และคณะ. (2563). พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(2), 129-139.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะกรรมการการเลือกตั้ง.

สำนักประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

องค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม. (2564). *ประกาศผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม เรื่อง บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล*. สุพรรณบุรี: องค์การบริหารส่วนตำบลสระกระโจม.

_____. (2566). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน : เขตการปกครอง*. สืบค้น 7 กรกฎาคม 2566, จาก https://shorturl.asia/7Bpzd

Russell J. D. (2006). *Citizen Politic: Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies* (4th ed). California: CQ press.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). Tokyo: Aoyama Gakuin University.

ความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน*

THE FEASIBILITY OF THE PROJECT TO NOMINATE KRUBA SRIVICHAI AS A UNESCO WORLD PERSON UNDER THE OPERATION OF THE PROVINCIAL CULTURAL OFFICE IN THE UPPER NORTHERN REGION

พศิษฐ์ ศุภศิริเรืองชัย, สุรพล สุยะพรหม, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
Parsit Suparsiriruangchai, Surapon Suyaprom, Kiettisak Suklueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: parsit4884@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลก 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลก และ 3. นำเสนอแนวทางของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบนทำการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยนำมาสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อยืนยันผลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลก พบว่า 2.1 ปัจจัยบริหารจัดการในองค์กร ประกอบด้วย วัสดุอุปกรณ์ บุคคล เงินทุน ส่งผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนาย ได้ร้อยละ 44.8 (Adj. R^2=0.448) 2.2 หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย วิมังสา ฉันทะ วิริยะ และจิตตะ ตามลำดับส่งผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 58.7 (Adj. R^2=0.587) 3. แนวทางของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัย

*Received August 28, 2025; Revised September 19, 2025; Accepted October 5, 2025

เพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน พบว่า การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกในครั้งนี้มีการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เข้ากับการนำปัจจัยบริหารจัดการมาเป็นพื้นฐานและบูรณาการร่วมกันกับหลักอิทธิบาท 4 เพื่อให้โครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกมีความเป็นไปได้อย่างมาก
คำสำคัญ: โครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัย; บุคคลสำคัญของโลก; องค์การยูเนสโก; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

Abstract

Objectives of this research papers were: 1. to study the feasibility of the project for nominating Kruba Srivichai as a World Person of Honor, 2. to study factors affecting the feasibility of the project for nominating Kruba Srivichai as a World Person of Honor; and 3. to propose guidelines for the project for nominating Kruba Srivichai as a World Person of Honor under the supervision of the Provincial Cultural Office in the Upper Northern Region. Both quantitative and qualitative research were conducted. The results were then synthesized and used in focus group discussions to confirm the findings.

The results revealed that: 1. The overall feasibility of the project for nominating Kruba Srivichai as a World Person of Honor was high. 2. Factors affecting the feasibility of the project for nominating Kruba Srivichai as a World Person of Honor were: 2.1 Organizational management factors; including materials, personnel, and funding, significantly influenced the feasibility of the project for nominating Kruba Srivichai as a World Person of Honor at the 0.05 level, with a combined predictive value of 44.8 percent (Adj. R^2 = 0.448). 2.2 The Four Bases of Iddhipada, consisting of Vimamgsa, Chanda, Viriya, and Citta, respectively, influenced the project's feasibility at statistically Significant level at the 0.05, jointlypredicted the project at 58.7 percent (Adj. R^2 =0.587). 3. The guidelines of the project for nominating Kruba Srivichai to be an important person of the world by UNESCO under the operation of the Provincial Cultural Office in the Upper Northern Region was found that the feasibility study of the project for nominating Kruba Srivichai to be an important person of the world this time had integrated the 4 principles of Iddhipada with the use of management factors as a foundation and integrated together with the Iddhipada 4 to make the project for

nominating Kruba Srivichai to be an important person of the world by UNESCO very feasible.

Keywords: Project for Nominating Kruba Srivichai; World Person; UNESCO; Provincial Cultural Office

บทนำ

การเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเป็นบุคคลสำคัญของโลก จำเป็นต้องจัดทำเอกสารแสดงความโดดเด่นทั้งในระดับชาติและนานาชาติ โดยเฉพาะหลักฐานที่ยืนยันว่าท่านได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ ซึ่งถือเป็นประเด็นท้าทาย (ขวัญชีวัน บัวแดง, 2567) จุดเด่นสำคัญของครูบาฯ มี 5 ประการ ได้แก่ 1. การยืนหยัดแนวทางล้านนาดั้งเดิมที่แยกศาสนจักรออกจากอาณาจักร 2. การธำรงรักษาการปฏิบัติทางศาสนาตามประเพณีท้องถิ่น 3. การบูรณะศาสนสถานตามศรัทธาประชาชน 4. การเผยแพร่คำสอนและคัมภีร์อักษรธรรมพื้นเมือง และ 5. การสร้างศิษย์สืบทอดแนวทางปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสากลด้านการอนุรักษ์อัตลักษณ์และวัฒนธรรม การเสริมพลังชุมชน และการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม เกณฑ์ของยูเนสโกมุ่งเน้นบุคคลสำคัญในสาขาการศึกษา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการสื่อสาร ซึ่งความโดดเด่นของครูบาฯ อาจไม่ตรงกับสาขาใดโดยตรง เนื่องจากท่านเป็นบุคคลสำคัญเชิงประวัติศาสตร์และจิตวิญญาณของภูมิภาคที่สะท้อนพลวัตการสร้างรัฐชาติ ข้อความในคัมภีร์ใบลาน เช่น สุวัณณสังข์ (พ.ศ. 2470) แสดงให้เห็นปณิธานที่ยึดมั่นในพระพุทธศาสนาแบบล้านนา (ขวัญชีวัน บัวแดง, 2567)

ครูบาศรีวิชัยเป็นพระนักพัฒนาที่ได้รับการยกย่องจากประชาชน ด้วยศีลาจารวัตรที่เคร่งครัดและความสามารถในการบูรณะศาสนสถาน แม้ถูกอธิกรณ์และสอบสวนหลายครั้ง แต่ท่านยังคงเป็นแบบอย่างแห่งความอ่อนโยนและการทำงานเพื่อสาธารณะ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน, 2565) การรำลึกถึงพระคุณของท่านได้เกิดจากการร่วมมือทุกภาคส่วน ตั้งแต่ประชาชนจนถึงหน่วยงานรัฐ รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านอย่างจีน พม่า และลาวที่แสดงการสนับสนุนในอนาคต

ในปัจจุบันมีการเตรียมข้อมูลเพื่อเสนอยูเนสโกในปี 2569 โดยตั้งเป้าเฉลิมฉลองในปี 2571 (สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดลำพูน, 2567) ทั้งนี้ หลักธรรมอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ถือเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้องค์กรดำเนินงานไปสู่ความสำเร็จ (ที.ม. (ไทย) 10/287/218) การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งวิเคราะห์การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการขับเคลื่อนโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัย และสร้างองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นไปได้ในการดำเนินงานตามโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน

3. เพื่อนำเสนอแนวทางของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวการณ์โดยไม่มีการทดลอง โดยมีประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน จำนวน 280 คน (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คำนวณตามสูตรของ Yamane (1973) ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 165 ตัวอย่าง

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน ประกอบด้วย ผู้บริหารของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด จำนวน 5 คน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ จำนวน 6 คน ประชาชนในจังหวัดภาคเหนือตอนบน จำนวน 3 คน กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยบริหารจัดการ หลักอิทธิบาท 4 และความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน (SMART) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α-coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.933

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หลังจากนั้นผู้วิจัยจะได้ลงพื้นที่แจกและเก็บแบบสอบถามสำหรับการวิจัยกับบุคลากรของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ด้วยตนเอง จำนวน 165 ตัวอย่าง และรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาได้ทั้งหมด มีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอย่างละเอียด

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มดังนี้ ผู้บริหารของของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด จำนวน 5 คน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ จำนวน 6 คน ประชาชนในจังหวัดภาคเหนือตอนบน จำนวน 3 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน และสนทนากลุ่มเฉพาะ 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple Regression Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกครั้งหนึ่ง

ผลการวิจัย

1. ความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบา ศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน (SMART) ในภาพรวม

ข้อ	ความเป็นไปได้ของโครงการฯ	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านความเป็นไปได้ (Sensible)	4.21	0.69	มาก
2.	ด้านสามารถวัดได้ (Measurable)	4.17	0.69	มาก
3.	ด้านระบุสิ่งที่ต้องการได้ (Attainable)	4.20	0.75	มาก
4.	ด้านเป็นเหตุเป็นผล (Reasonable)	4.25	0.66	มาก
5.	ด้านเวลา (Time)	4.25	0.69	มาก
ภาพรวมความเป็นไปได้ของโครงการฯ		**4.22**	**0.62**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดใน

ภาคเหนือตอนบน (SMART) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.22, S.D.=0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านเป็นเหตุเป็นผล (Reasonable) ($\bar{X}$=4.25) ด้านเวลา (Time) ($\bar{X}$=4.25) รองลงมาคือ ด้านความเป็นไปได้ (Sensible) ($\bar{X}$=4.21) ด้านระบุสิ่งที่ต้องการได้ (Attainable) ($\bar{X}$=4.20) และด้านสามารถวัดได้ (Measurable) ($\bar{X}$=4.17) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นไปได้ในการดำเนินงานตามโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน พบผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยบริหารจัดการในองค์กร ประกอบด้วย บุคคล เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการ อย่างน้อย 1 ด้านส่งผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยบริหารจัดการในองค์กรที่ส่งผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน

ตัวแปรปัจจัยบริหารจัดการในองค์กร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.481	.242		6.130**	.000
วัสดุอุปกรณ์ (M3)	.382	.060	.454	6.373**	.000
บุคคล (M1)	.273	.065	.300	4.217**	.000
เงินทุน (M2)	.149	.060	.190	2.009*	.046

Multiple R=.674[b], R^2=.455, Adjusted R^2=.448, Std. Error=.463, F=106.340, Sig.=.000
**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยบริหารจัดการในองค์กรส่งผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน มี 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .448 แสดงว่าปัจจัยบริหารจัดการในองค์กรสามารถร่วมกันทำนายความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ได้ร้อยละ 44.8 ซึ่งสามารถเขียนในรูปของสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = 1.481+.382_{M3}+.273_{M1}+.149_{M2}$$

$$Z_Y = .454Z_{M3}+.300Z_{M1}+.190Z_{M2}$$

สมมติฐานที่ 2 หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ การมีใจรักในงาน วิริยะ การสู้งาน จิตตะ การใส่ใจในงานที่ทำ และวิมังสา การทำงานด้วยปัญญา อย่างน้อย 1 ด้านส่งผลต่อความ

เป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโก ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน

ตัวแปรหลักอิทธิบาท 4	B	Std. Error	beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.124	.24		5.516**	.000
วิมังสา การทำงานด้วยปัญญา (X2_4)	.361	.02	.419	5.822**	.000
ฉันทะ การมีใจรักในงาน (X2_1)	.241	.065	.286	4.257**	.000
วิริยะ การสู้งาน (X2_2)	.181	.070	.218	2.592**	.010
จิตตะ การใส่ใจในงานที่ทำ (X2_3)	.184	.075	.217	2.456*	.015

Multiple R=.771[c], R^2=.594, Adjusted R^2=.587, Std. Error = .401, F=111.509, Sig.=.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .587 แสดงว่าหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ได้ร้อยละ 58.7 ซึ่งสามารถเขียนในรูปของสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = 1.124 + .361_{X2_4} + .241_{X2_1} + .181_{X2_2} + .184_{X2_3}$$

$$Z_Y = .419Z_{X2_4} + .286Z_{X2_1} + .218Z_{X2_2} + .217Z_{X2_3}$$

3. แนวทางของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน มีดังนี้ การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกในครั้งนี้ มีการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมความเป็นไปได้ของโครงการ ประกอบด้วย 1. ฉันทะ การมีใจรักในงาน การมีความสุขและจริงจังกับงานที่ปฏิบัติอยู่ ปฏิบัติงานด้วยความพอใจ สมัครใจและมุ่งหวังให้โครงการประสบผลสำเร็จ 2. วิริยะ การสู้งาน การปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก ขยัน อดทน และไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคเพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จ 3. จิตตะ การใส่ใจในงานที่ทำ การเอาใจใส่ในงานและเพื่อนร่วมงาน เข้าใจเป้าหมายและการวางแผนอย่างละเอียดเพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ 4. วิมังสา การทำงานด้วยปัญญา การไตร่ตรองและตรวจสอบข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ และเปิดรับความคิดเห็นและใช้ข้อมูลหลากหลายเพื่อวางแผนและพัฒนางานโครงการอย่างรอบคอบ โดยมีการนำปัจจัยบริหารจัดการในองค์กรมาเป็นพื้นฐานและบูรณาการร่วมกันกับหลักอิทธิบาท 4 เพื่อ

ส่งเสริมความเป็นไปได้ของโครงการ ประกอบด้วย 1. คน (Man) การมีบุคลากรที่เพียงพอในการบริหารโครงการ บุคลากรต้องผ่านกระบวนการฝึกฝนทักษะและความสามารถในการบริหารโครงการ 2. เงินหรืองบประมาณ (Money) การจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อการพัฒนาโครงการอย่างเหมาะสม ประหยัดและคุ้มค่าครอบคลุมกิจกรรมทุกด้าน 3. วัสดุอุปกรณ์ (Materials) การกำหนดแนวทางการใช้งานเครื่องมือ เครื่องใช้เพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุดและให้สอดคล้องกับเป้าหมายโครงการ 4. การจัดการ (Management) การกำหนดกลยุทธ์การบริหารโครงการที่คำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร วิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ที่มีผลกระทบต่อการบริหารโครงการ โดยทำให้เกิดความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน (SMART) นำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 1. ความเป็นไปได้ (Sensible) การมีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่ยูเนสโกกำหนด และร่วมมือกับหน่วยงานหลายฝ่ายเพื่อให้ประสบความสำเร็จ 2. สามารถวัดได้ (Measurable) การสร้างความพึงพอใจให้กับพุทธศาสนิกชนทั่วโลก จัดทำโครงการสามารถวัดและประเมินผลออกมาเป็นตัวเลขในเชิงปริมาณได้ 3. การระบุสิ่งที่ต้องการได้ (Attainable) การลำดับขั้นตอนและแผนของกิจกรรมอย่างชัดเจน ดำเนินโครงการอยู่ในวิสัยที่ทำได้ ควบคุมได้และสามารถทำให้สำเร็จได้จริง 4. ความเป็นเหตุเป็นผล (Reasonable) การจัดทำโครงการมีความสำคัญต่อสังคมและพุทธศาสนิกชนทั่วโลก โครงการมีเป้าหมายอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงและสถานการณ์จริง 5. เวลา (Time) โครงการมีหลายหน่วยงานเร่งดำเนินการเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามกรอบเวลาที่กำหนดในการเสนอชื่อให้ยูเนสโกอย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน (SMART) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านเป็นเหตุเป็นผล (Reasonable) ด้านเวลา (Time) ด้านความเป็นไปได้ (Sensible) ด้านระบุสิ่งที่ต้องการได้ (Attainable) และด้านสามารถวัดได้ (Measurable) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์นคร โภชากรณ์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ คือ การนำหลักการบริหารจัดการตามหลัก 7S ของบริษัท McKinsey ได้แก่ 1. ด้านกลยุทธ์ มีการกำหนดภารกิจที่ชัดเจน มีการระบุเป้าประสงค์ที่ชัดเจน 2. ด้านโครงสร้าง มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนมีการแบ่งโครงสร้างตามภารกิจที่ชัดเจน 3. ด้านระบบ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้มีการวางระบบติดตาม วิเคราะห์ และรายงานผล 4. ด้านรูปแบบ ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำในการแก้ปัญหา

มีการติดตามความคืบหน้าและอุปสรรค 5. ด้านบุคคล มีการทำงานร่วมกันของบุคลากรที่มีความรู้ มีการอบรมและเสริมทักษะด้านการสื่อสาร 6. ด้านทักษะ มีการใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญที่จำเป็นมีการใช้ทักษะที่เหมาะสมกับเนื้องาน 7. ด้านค่านิยมร่วม มีการยึดหลักในการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย มีการให้ความสำคัญกับโครงการสำคัญของรัฐบาล

2. สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านปัจจัยบริหารจัดการในองค์กรส่งผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน มี 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ วัสดุอุปกรณ์ บุคคล เงินทุน ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .448 แสดงว่า ปัจจัยบริหารจัดการสามารถร่วมกันทำนายความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ได้ร้อยละ 44.8 สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนาถ ทับครุฑ และคณะ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรัง ได้แก่ ปัจจัยภายในองค์การโดยรวม อายุของกิจการ ปัจจัยภายนอกองค์การโดยรวม อายุ เทคโนโลยี การใช้เงินทุนส่วนตัว ปัจจัยด้านโครงสร้าง ปัจจัยด้านภาระงาน ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ด้านหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบา ฯ เพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบนทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ วิมังสา การทำงานด้วยปัญญา ฉันทะ การมีใจรักในงาน วิริยะ การสู้งาน และจิตตะ การใส่ใจในงานที่ทำ ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .587 แสดงว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ได้ร้อยละ 58.7 สอดคล้องกับงานวิจัยของเจริญชัย กุลวัฒนาพร (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า 1. การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 เรียงตามลำดับค่าอิทธิพลประกอบด้วย วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา ฉันทะ รักงาน วิริยะ สู้งาน จิตตะ ใส่ใจงานมีผลต่อการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2. รูปแบบการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ มีองค์ประกอบของ

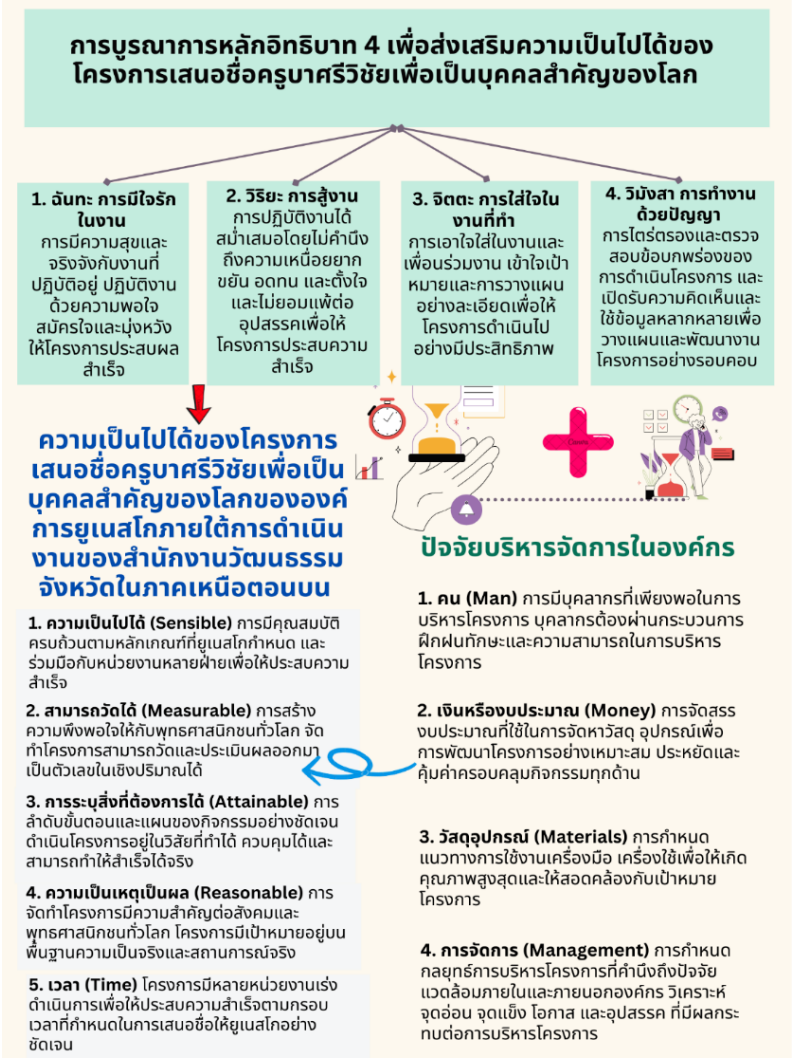
การจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย ฉันทะ มีใจรักในการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยและการแปรรูปเป็นพลังงาน วิริยะ พากเพียรเฝ้าระวังคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤติและพื้นที่เสี่ยง จิตตะ ติดตามตรวจสอบ บูรณะและฟื้นฟูแม่น้ำสายหลัก และวิมังสา ปรับปรุงแก้ไขระบบป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและการเฝ้าระวังและต้องมีการพัฒนาการบริหารเป็นส่วนประกอบคือ การพัฒนาโครงสร้างองค์กร การพัฒนากระบวนการ การพัฒนาเทคโนโลยี การพัฒนาพฤติกรรมการทำงาน และการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังมลพิษสิ่งแวดล้อมด้วย

3. การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกในครั้งนี้มีการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมความเป็นไปได้ของโครงการ ประกอบด้วย 1. ฉันทะ การมีใจรักในงาน การมีความสุขและจริงจังกับงานที่ปฏิบัติอยู่ ปฏิบัติงานด้วยความพอใจ สมัครใจและมุ่งหวังให้โครงการประสบผลสำเร็จ 2. วิริยะ การสู้งาน การปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก ขยัน อดทน และตั้งใจและไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคเพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จ 3. จิตตะ การใส่ใจในงานที่ทำ การเอาใจใส่ในงานและเพื่อนร่วมงาน เข้าใจเป้าหมายและการวางแผนอย่างละเอียดเพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ 4. วิมังสา การทำงานด้วยปัญญา การไตร่ตรองและตรวจสอบข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ และเปิดรับความคิดเห็นและใช้ข้อมูลหลากหลายเพื่อวางแผนและพัฒนางานโครงการอย่างรอบคอบ โดยมีการนำปัจจัยบริหารจัดการมาเป็นพื้นฐานและบูรณาการร่วมกันกับหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมความเป็นไปได้ของโครงการ ประกอบด้วย 1. คน (Man) 2. เงินหรืองบประมาณ (Money) 3. วัสดุอุปกรณ์ (Materials) 4. การจัดการ (Management)

โดยทำให้เกิดความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน (SMART) นำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 1. ความเป็นไปได้ (Sensible) การมีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่ยูเนสโกกำหนด และร่วมมือกับหน่วยงานหลายฝ่ายเพื่อให้ประสบความสำเร็จ 2. สามารถวัดได้ (Measurable) การสร้างความพึงพอใจให้กับพุทธศาสนิกชนทั่วโลก จัดทำโครงการสามารถวัดและประเมินผลออกมาเป็นตัวเลขในเชิงปริมาณได้ 3. การระบุสิ่งที่ต้องการได้ (Attainable) การลำดับขั้นตอนและแผนของกิจกรรมอย่างชัดเจน ดำเนินโครงการอยู่ในวิสัยที่ทำได้ ควบคุมได้และสามารถทำให้สำเร็จได้จริง 4. ความเป็นเหตุเป็นผล (Reasonable) การจัดทำโครงการมีความสำคัญต่อสังคมและพุทธศาสนิกชนทั่วโลก โครงการมีเป้าหมายอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงและสถานการณ์จริง 5. เวลา (Time) โครงการมีหลายหน่วยงานเร่งดำเนินการเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามกรอบเวลาที่กำหนดในการเสนอชื่อให้ยูเนสโกอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของมัทนา เมฆตรง (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติในธุรกิจ

การผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยพบว่าประสิทธิผลการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติ ประกอบด้วย การผลิต ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ การปรับเปลี่ยน และการพัฒนา โดยนำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนี้ 1. ฉันทะ พอใจในนโยบายส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าที่รัฐกำหนดขึ้นและมุ่งหวังให้เกิดผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว 2. วิริยะ เต็มใจนำนโยบายส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้ามาปฏิบัติแม้อาจมีอุปสรรคและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน 3. จิตตะ มีการทำงานเป็นทีมเพื่อให้องค์กรดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ เอาใจใส่ในการบริหารงาน 4. วิมังสา พิจารณาใคร่ครวญหาข้อดี ข้อด้อยในการนำนโยบายมาปฏิบัติงาน มีการตรวจสอบหรือทดสอบคุณภาพและประสิทธิผลของนโยบาย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพดังกล่าวสามารถอธิบายองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ได้ดังนี้ การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกในครั้งนี้ มีการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมความเป็นไปได้ของโครงการ ประกอบด้วย 1. ฉันทะ การมีใจรักในงาน การมีความสุขและจริงจังกับงานที่ปฏิบัติอยู่ ปฏิบัติงานด้วยความพอใจ สมัครใจ และมุ่งหวังให้โครงการประสบผลสำเร็จ 2. วิริยะ การสู้งาน การปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก ขยัน อดทน และตั้งใจและไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคเพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จ 3. จิตตะ การใส่ใจในงานที่ทำ การเอาใจใส่ในงานและเพื่อนร่วมงาน เข้าใจเป้าหมายและการวางแผนอย่างละเอียดเพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ 4. วิมังสา การทำงานด้วยปัญญา การไตร่ตรองและตรวจสอบข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ และเปิดรับความคิดเห็นและใช้ข้อมูลหลากหลายเพื่อวางแผนและพัฒนางานโครงการอย่างรอบคอบ โดยมีการนำปัจจัยบริหารจัดการในองค์กรมาเป็นพื้นฐานและบูรณาการร่วมกันกับหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมความเป็นไปได้ของโครงการ ประกอบด้วย 1. คน (Man) การมีบุคลากรที่เพียงพอในการบริหารโครงการ บุคลากรต้องผ่านกระบวนการฝึกฝนทักษะและความสามารถในการบริหารโครงการ 2. เงินหรืองบประมาณ (Money) การจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อการพัฒนาโครงการอย่างเหมาะสม ประหยัดและคุ้มค่าครอบคลุมกิจกรรมทุกด้าน 3. วัสดุอุปกรณ์ (Materials) การกำหนดแนวทางการใช้งานเครื่องมือ เครื่องใช้เพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุดและให้สอดคล้องกับเป้าหมายโครงการ 4. การจัดการ (Management) การกำหนดกลยุทธ์การบริหารโครงการที่คำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร วิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ที่มีผลกระทบต่อการบริหารโครงการ

โดยทำให้เกิดความเป็นไปได้ของโครงการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยเพื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน (SMART) นำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 1. ความเป็นไปได้ (Sensible) การมีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่ยูเนสโกกำหนด และร่วมมือกับหน่วยงานหลายฝ่ายเพื่อให้ประสบความสำเร็จ 2. สามารถวัดได้ (Measurable) การสร้างความพึงพอใจให้กับพุทธศาสนิกชนทั่วโลก จัดทำโครงการสามารถวัดและประเมินผลออกมาเป็นตัวเลขในเชิงปริมาณได้ 3. การระบุสิ่งที่ต้องการได้ (Attainable) การลำดับขั้นตอนและแผนของกิจกรรมอย่างชัดเจน ดำเนินโครงการอยู่ในวิสัยที่ทำได้ ควบคุมได้และสามารถทำให้สำเร็จได้จริง 4. ความเป็นเหตุเป็นผล (Reasonable) การจัดทำโครงการมีความสำคัญต่อสังคมและพุทธศาสนิกชนทั่วโลก โครงการมีเป้าหมายอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงและสถานการณ์จริง 5. เวลา (Time) โครงการมีหลายหน่วยงานเร่งดำเนินการเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามกรอบเวลาที่กำหนดในการเสนอชื่อให้ยูเนสโกอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภาคเหนือตอนบนควรเสริมสร้างความร่วมมือและเครือข่ายระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดตั้งคณะทำงานหรือกลไกความร่วมมือระหว่างสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด หน่วยงานด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยว และภาคประชาชนเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์และการสร้างความเข้าใจในความสำคัญของครูบาศรีวิชัยในระดับชาติและนานาชาติ รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชนและองค์กรที่สนับสนุนด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

2. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภาคเหนือตอนบนควรพัฒนาคู่มือและแนวทางดำเนินงานเพื่อความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน โดยจัดทำแนวทางดำเนินงานและคู่มือสำหรับการเสนอชื่อบุคคลสำคัญของโลก เพื่อให้เป็นแนวทางที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล การจัดทำเอกสารประกอบ การประชาสัมพันธ์ และการดำเนินการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในคุณูปการของครูบาศรีวิชัยต่อสังคมและวัฒนธรรมไทย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภาคเหนือตอนบนควรส่งเสริมให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการฯ มีความเต็มใจและมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถ แม้งานนั้นจะมีความท้าทายและยากลำบากก็ตาม

2. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภาคเหนือตอนบนควรส่งเสริมให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการฯ ปฏิบัติงานด้วยความเพียรพยายามและความอดทน แม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคและใช้ระยะเวลายาวนานก็ตาม

3. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภาคเหนือตอนบนควรส่งเสริมให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการฯ ตั้งมั่นและตั้งใจจริงในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและความสำเร็จตามที่ได้วางไว้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาและวิเคราะห์แนวทางและเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลสำคัญของยูเนสโกเพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของครูบาศรีวิชัยกับเกณฑ์ดังกล่าว รวมถึงการพิจารณาความเป็นไปได้ในการนำเสนอและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภาคเหนือ

2. ควรมีการสำรวจความคิดเห็นและความร่วมมือจากชุมชนท้องถิ่น นักวิชาการ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อประเมินความเห็นชอบและความพร้อมในการสนับสนุนโครงการ รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ด้านการดำเนินงาน การจัดการเอกสาร และการสร้างเครือข่ายสนับสนุนในระดับประเทศและระดับนานาชาติ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในความเป็นไปได้ของโครงการในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

เจริญชัย กุลวัฒนาพร. (2564). *รูปแบบการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ขวัญชีวัน บัวแดง. (2567). *ประเด็นปัญหาของการเสนอชื่อครูบาศรีวิชัยให้เป็นบุคคลสำคัญของโลก*. สืบค้น 2 มีนาคม 2567, จาก https://www.lannernews.com/02042567-03/

นุชนาถ ทับครุฑ และคณะ. (2563). *การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จ* (รายงานการวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

พงศ์นคร โภชากรณ์. (2566). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มัทนา เมฆตรง. (2565). *ประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติในธุรกิจการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดลำพูน. (2567). *สว. ลงพื้นที่ จ.ลำพูน ติดตามขับเคลื่อนการเตรียมเสนอชื่อ “ครูบาเจ้าศรีวิชัย” ตนบุญแห่งล้านนาเป็นบุคคลสำคัญของโลกต่อยูเนสโก*. สืบค้น 19 มกราคม, จาก https://shorturl.asia/psZEm

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน. (2567). *บุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน*. สืบค้น 19 มกราคม, จาก https://shorturl.asia/RgxfZ

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน. (2565). *แผนแม่บท การขอเสนอชื่อครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นบุคคลสำคัญของโลก สาขาสันติภาพ ในวาระครบ 150 ปี ชาตกาล ครูบาเจ้าศรีวิชัย (พ.ศ. 2565-2572)*. ลำพูน: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

ชายแดน : จากสนามแห่งความขัดแย้งสู่สะพานแห่งความร่วมมือ ด้านอำนาจ การค้า และการเมืองของความมั่นคงในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง*

THE BORDER AS A TRANSITION FROM BATTLEGROUND TO BRIDGE: POWER, TRADE, AND THE POLITICS OF SECURITY IN THE MEKONG SUBREGION

เยาวลักษณ์ ชาวบ้านโพธิ์, ธีรวัชร์ พุ่มดารา, บริบูรณ์ ฉลอง, ชนันท์ จันทร์หอม
Yaowaluk Chaobanpho, Theerawat Phumdara, Borioon Chalong, Chanan Chanhom
วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: yaowaluk.ch@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

พื้นที่ชายแดนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ ทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ พลวัตของพื้นที่สะท้อนการปะทะและประสานผลประโยชน์ระหว่างรัฐ ทุน และชุมชน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายพลวัตชายแดนในกรอบของความขัดแย้งและความร่วมมือ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการเมืองของความมั่นคงในระดับอนุภูมิภาค โดยใช้กรอบเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงวิพากษ์และความมั่นคงร่วมสมัย ผลการศึกษาพบว่า กรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น GMS และ ACMECS แม้จะขับเคลื่อนการค้า แต่ก็เผชิญความท้าทายจากแรงงานข้ามชาติ เศรษฐกิจนอกระบบ และการกระจายผลประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียม นอกจากนี้ เขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) ยังเพิ่มความเหลื่อมล้ำและลดอำนาจต่อรองของชุมชน องค์ความรู้ใหม่ คือ โมเดลพลวัตชายแดนแบบบูรณาการ ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ-ทุน-ชุมชนเข้ากับมิติความมั่นคงหลายระดับ เพื่อใช้เป็นกรอบเชิงนโยบายในการเสริมสร้างความมั่นคงแบบองค์รวมและพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ชายแดน; ความมั่นคงร่วมสมัย; อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

*Received June 20, 2025; Revised August 19, 2025; Accepted August 21, 2025

Abstract

Border areas in the Mekong Sub-region hold strategic significance across security and economic dimensions. Their dynamics reflect the contestation and accommodation of interests among states, capital, and local communities. This study aimed to elucidate borderland dynamics and analyze power relations and the politics of security at the subregional level, using a Critical Political Economy and Contemporary Security framework. The findings indicated that regional cooperation mechanisms such as GMS and ACMECS, while advancing trade, faced challenges from cross-border labor, informal economies, and inequitable benefit distribution. Special Economic Zones (SEZs) also exacerbated inequality and weaken community bargaining power. Findings original contribution was the Integrated Borderland Dynamics Model, which interlinks state–capital–community relations with multiple dimensions of security, offering a policy framework to foster comprehensive security and promote a sustainable border economy.

Keywords: Borderlands; Contemporary Security; Mekong Subregion

บทนำ

พื้นที่ชายแดนลุ่มน้ำโขงมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ทั้งในฐานะประตูเศรษฐกิจและจุดเปราะบางด้านความมั่นคง (จิรายุทธ์ สีม่วง, 2561) ภายใต้โลกาภิวัตน์ ชายแดนถูกท้าทายจากเศรษฐกิจนอกระบบ (Donnan & Wilson, 2012; จิรายุทธ์ สีม่วง, 2561) ขณะที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือควบคุมและสร้างอำนาจต่อรอง (Van Schendel, 2005) ความย้อนแย้งระหว่างความร่วมมือ (ชิตพล ชัยมะดัน และศรุติ สกุลรัตน์, 2558) กับการรักษาอธิปไตย ทำให้ชายแดนเป็นพื้นที่ที่เชื่อมและขัดแย้งพร้อมกัน (Scott, 2009) ผู้เขียนมองชายแดนเป็นสนามต่อรองแห่งอำนาจที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างนิยามความมั่นคงและการพัฒนาตามมุมมองตนเอง (Foucault, 2012) การวิเคราะห์จึงใช้กรอบแนวคิดจาก ความมั่นคงร่วมสมัย (Buzan et al., 1998) และเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงวิพากษ์ (Agnew, 1994) เพื่อเข้าใจกลไกอำนาจที่แฝงอยู่ กรณีศึกษาชี้ว่า แม้การค้าและแรงงานข้ามชาติจะเพิ่มขึ้น (กรมการปกครอง, 2565; สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว, 2566; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), 2563; Asian Development Bank, 2018) แต่ยังคงมีปัญหาสิทธิแรงงาน เศรษฐกิจนอกระบบ และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่จำกัด นอกจากนี้ การเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์เชื่อมโลกยังทำให้เกิดความเสี่ยงจากความเหลื่อมล้ำในการกระจายผลประโยชน์ (จิรายุทธ์ สีม่วง, 2561) ดังนั้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายพลวัตชายแดนในกรอบความขัดแย้งและความร่วมมือ และวิเคราะห์

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเพื่อเสนอแนวทางสร้างสมดุลระหว่างความมั่นคงทางสังคม เศรษฐกิจ และการพัฒนาที่มีส่วนร่วม

กรอบแนวคิด

บทความนี้ผู้เขียนใช้กรอบแนวคิดผสมผสานเพื่ออธิบายพลวัตชายแดน โดยมีเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงวิพากษ์ (Agnew, 1994) เป็นแกนหลักในการวิเคราะห์การต่อรองระหว่างรัฐ ภาคธุรกิจ และชุมชน เสริมด้วยแนวคิด ความมั่นคงร่วมสมัย (Buzan et al., 1998) ซึ่งชี้ว่า การจัดการชายแดนไม่จำกัดแค่การทหาร แต่ยังเกี่ยวพันกับสิทธิและเศรษฐกิจท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังใช้แนวคิด Micro-Politics of Control ของ Foucault (2012) เพื่ออธิบายกลไกการควบคุมในชีวิตประจำวัน และ แนวคิดรัฐชายแดน (Van Schendel, 2005) ที่มองพื้นที่นี้เป็นเขตพิเศษ การบูรณาการกรอบเหล่านี้ช่วยให้การวิเคราะห์ครอบคลุมทั้งระดับโครงสร้างและปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจความร่วมมือและความขัดแย้งในลุ่มน้ำโขง และเสนอแนวทางจัดการชายแดนที่สมดุลระหว่างความมั่นคงกับการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม

ชายแดนในฐานะพื้นที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและการเมือง

ชายแดนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ทั้งในฐานะประตูเศรษฐกิจและจุดเปราะบางด้านความมั่นคง (จิรายุทธ์ สีม่วง, 2561) ภายใต้โลกาภิวัตน์ ชายแดนถูกท้าทายจากเศรษฐกิจนอกระบบ (Donnan & Wilson, 2012; จิรายุทธ์ สีม่วง, 2561) ขณะที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือควบคุมและสร้างอำนาจต่อรอง (Van Schendel, 2005) ความย้อนแย้งระหว่างความร่วมมือ (ชิตพล ชัยมะดัน และศรุติ สกุลรัตน์, 2558) กับการรักษาอธิปไตย ทำให้ชายแดนเป็นพื้นที่ที่เชื่อม และขัดแย้งพร้อมกัน (Scott, 2009) ผู้เขียนมองชายแดนเป็นสนามต่อรองแห่งอำนาจที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างนิยามความมั่นคงและการพัฒนาตามมุมมองตนเอง (Foucault, 2012) การวิเคราะห์จึงใช้กรอบแนวคิดจาก ความมั่นคงร่วมสมัย (Buzan et al.,1998) และเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงวิพากษ์ (Agnew, 1994) เพื่อเข้าใจกลไกอำนาจที่แฝงอยู่ กรณีศึกษาชี้ว่า แม้การค้าและแรงงานข้ามชาติจะเพิ่มขึ้น (กรมการปกครอง, 2565; สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว, 2566; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), 2563; Asian Development Bank, 2018) แต่ยังคงมีปัญหาสิทธิแรงงาน เศรษฐกิจนอกระบบ และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่จำกัด นอกจากนี้ การเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์เชื่อมโลกยังทำให้เกิดความเสี่ยงจากความเหลื่อมล้ำในการกระจายผลประโยชน์ (จิรายุทธ์ สีม่วง, 2561) ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายพลวัตชายแดนในกรอบความขัดแย้งและความร่วมมือ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเพื่อเสนอแนวทางสร้างสมดุลระหว่างความมั่นคงทางสังคม เศรษฐกิจ และการพัฒนาที่มีส่วนร่วม

การวิเคราะห์บทบาทและผลกระทบของ SEZ ในลุ่มน้ำโขง

ในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ ในทศวรรษที่ผ่านมา เขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) เป็นเครื่องมือหลักที่รัฐในลุ่มน้ำโขงใช้เชื่อมเศรษฐกิจชายแดนกับเครือข่ายโลก แต่ตัวเลขเศรษฐกิจไม่สะท้อนผลกระทบเชิงลึกต่อชุมชน (Soavapa, 2020; ชิตพล ชัยมะดัน และศรุติ สกุลรัตน์, 2558) กรณีศึกษาในพื้นที่ สระแก้ว–บันทายมีชัย แสดงให้เห็นว่า SEZ แม้จะสร้างมูลค่ามหาศาลแต่ก็ขยายช่องว่างรายได้และทำให้แรงงานข้ามชาติเปราะบาง ในขณะที่ ชายแดนไทย-ลาว การลงทุนจากจีนมีบทบาทสูงในการเปลี่ยนมือที่ดิน (Soukhaphon et al., 2021) ในเมียนมาความไม่มั่นคงทางการเมืองเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ (Than, 2005) สำหรับเวียดนามแม้ SEZ จะช่วยขับเคลื่อน GDP แต่ปัญหาสิทธิแรงงานยังคงเป็นความท้าทาย จากมุมมองเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงวิพากษ์และความมั่นคงร่วมสมัย SEZ จึงไม่ใช่เพียงโครงการเศรษฐกิจ แต่เป็นพื้นที่ต่อรองอำนาจที่เกี่ยวพันกับสิทธิมนุษยชนและความมั่นคงทางสังคม (Soavapa, 2020) การเติบโตที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในอนาคต ดังนั้น นโยบาย SEZ ต้องสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความเป็นธรรมทางสังคม และสิทธิชุมชนในการกำหนดอนาคต

เครือข่ายอำนาจและการจัดระเบียบชายแดน

ตามแนวคิด Micro-Politics of Control ของ Foucault (2012) อำนาจในชีวิตชายแดนลุ่มน้ำโขงไม่ได้ไหลจากรัฐเพียงทางเดียว แต่กระจายผ่านผู้คนและกติกาที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งรวมกันเป็นเครื่องมือควบคุมที่มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวจริง กรณีศึกษาในพื้นที่ไทย-กัมพูชา แสดงให้เห็นว่ากฎทางการถูกควบคู่ไปกับวิธีปฏิบัติที่ไม่เป็นทางการ เช่น การต่อรองค่าธรรมเนียม (Hirayama, 2015) ในขณะที่ ไทย-ลาว แม้มีโครงสร้างพื้นฐานที่อำนวยความสะดวก แต่ยังคงมีปัญหาจากอิทธิพลของทุนต่างชาติที่ส่งผลต่อการใช้ที่ดิน (Elsing, 2018) สำหรับ ไทย-เมียนมา ความไม่มั่นคงทางการเมืองทำให้เกิดอำนาจทับซ้อนที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจในรูปแบบกึ่งทางการ (Hirayama, 2015) โดยรวมแล้ว บทความนี้มองว่า ทุนเป็นสะพานที่เชื่อมโยงนโยบายระดับชาติสู่ชุมชนชายแดน แต่กลับเพิ่มอำนาจต่อรองให้แก่ผู้เล่นที่แข็งแกร่งกว่าภายใต้กรอบ Contemporary Security การพัฒนาจึงต้องคำนึงถึงสิทธิแรงงาน ความมั่นคงชุมชน และความสอดคล้องทางวัฒนธรรม โดยชายแดนลุ่มน้ำโขง คือ รัฐชายแดน (Van Schendel, 2005) ที่ต้องต่อรองระหว่างเป้าหมายส่วนกลาง ผลประโยชน์ทุน และความอยู่รอดของชุมชน การจัดระเบียบให้เป็นธรรมจึงต้องยอมรับธรรมชาติแบบเครือข่ายของอำนาจและเปิดโอกาสให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

ความมั่นคงร่วมสมัยกับการพัฒนาในพื้นที่ชายแดนลุ่มน้ำโขง

พื้นที่ชายแดนลุ่มน้ำโขงเป็นภูมิภาคที่ซับซ้อนและเป็นจุดบรรจบของเศรษฐกิจและการเมือง (ชิตพล ชัยมะดัน และศรุติ สกุลรัตน์, 2558) ความท้าทาย คือ การสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับความมั่นคงของมนุษย์ แม้ความร่วมมือระดับภูมิภาคจะเชื่อมโยงพื้นที่ชายแดน แต่ก็ยังเผชิญปัญหาจากข้อพิพาท แรงงานผิดกฎหมาย และความไม่มั่นคงภายใน (Dosch, & Hensengerth, 2005; Charumanee, 2006) จากการวิเคราะห์ด้วยกรอบความมั่นคงร่วมสมัยของ Buzan (1998) พบว่า มิติความมั่นคงของมนุษย์มักถูกละเลย ทำให้แรงงานข้ามชาติขาดการคุ้มครอง ขณะที่มาตรการด้าน ความมั่นคงแบบแข็ง (Hard Security) สร้างความแปลกแยกในพื้นที่ชายแดน ดังนั้น การศึกษาจึงเสนอโมเดลสมดุลสามชั้น (Triple-Balance Model) เพื่อแก้ไขปัญหานี้ โดยประกอบด้วย 1. การสร้างสมดุลระหว่างความมั่นคงของรัฐและความมั่นคงของมนุษย์ 2. การพัฒนาเศรษฐกิจที่กระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน และ 3. การสร้างกลไกความร่วมมือที่เปิดให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วม หากรักษาสมดุลนี้ได้ พื้นที่ชายแดนลุ่มน้ำโขงจะเป็นทั้งสะพานเศรษฐกิจและเป็นพื้นที่ที่ผู้คนมีความมั่นคงในชีวิตอย่างแท้จริง

บทบาทของชุมชนท้องถิ่นและการสร้างภูมิคุ้มกันทางอำนาจในลุ่มน้ำโขง

ชุมชนในพื้นที่ชายแดนลุ่มน้ำโขงไม่ใช่เพียงผู้รับนโยบาย แต่เป็นตัวแสดงทางการเมืองที่มีพลังต่อรองและภูมิคุ้มกันทางอำนาจของตน (Dinh Co et al., 2025; ชิตพล ชัยมะดัน และศรุติ สกุลรัตน์, 2558) พวกเขาใช้เครือข่ายสังคมและเศรษฐกิจเพื่อดำรงชีวิตและปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง ในทางปฏิบัติ การต่อรองเหล่านี้เกิดขึ้นผ่านกลไกที่ไม่เป็นทางการ เช่น การค้ารายย่อยข้ามพรมแดนที่พึ่งพิงเครือญาติ หรือการใช้กติกาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร (Rungmanee, 2016) แม้จะมีกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคอย่าง GMS และ ACMECS ที่เน้นการเชื่อมโยงผ่านโครงสร้างพื้นฐาน แต่ความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับการปรับใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน การศึกษาจึงเสนอ Border Power Immunity Model ซึ่งประกอบด้วย 1. เครือข่ายภายใน-ข้ามพรมแดน 2. การใช้กติกาท้องถิ่น และ 3. การต่อรองกับรัฐและทุน 4. การพัฒนา Soft Security ควบคู่ไปกับ Human Security โมเดลนี้ช่วยอธิบายว่า ชุมชนชายแดนสามารถสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรับมือกับแรงกดดันภายนอกได้โดยไม่สูญเสียอัตลักษณ์และสิทธิ (Rungmanee, 2016) ดังนั้น การพัฒนาลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืนจึงต้องยอมรับบทบาทของชุมชนชายแดนในฐานะหุ้นส่วนสำคัญ และสร้างสมดุลระหว่างความมั่นคงเชิงโครงสร้างกับความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้ชายแดนเป็นพื้นที่ที่ทุกฝ่ายเติบโตได้อย่างสมดุล

วิเคราะห์

ชายแดนในฐานะพื้นที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและการเมือง

ชายแดนลุ่มน้ำโขงเป็นจุดตัดของอำนาจรัฐกับพลวัตระหว่างประเทศ กรอบความร่วมมืออย่าง GMS และ ACMECS ผลักดันโครงสร้างพื้นฐานและเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) ในนามของการพัฒนา แต่โครงการเหล่านี้มักเอื้อประโยชน์ต่อรัฐและทุนมากกว่าชุมชน (Soavapa, 2020, Champapan, 2017) ในพื้นที่ไทย-กัมพูชา แม้ SEZ จะเติบโต แต่ก็มีปัญหาการเวนคืนที่ดินที่ขาดการมีส่วนร่วม ส่วนไทย-ลาว โครงสร้างพื้นฐานอย่างสะพานมิตรภาพช่วยให้เศรษฐกิจขยายตัว แต่ก็ยังมีการลักลอบสินค้า ไทย-เมียนมา ประสบปัญหาจากความไม่มั่นคงทางการเมือง ในขณะที่ลาว-เวียดนาม และกัมพูชา-เวียดนาม แม้จะมีข้อพิพาท แต่ก็ยังคงความร่วมมือด้านการค้าและโครงสร้างพื้นฐานได้ บทความนี้ชี้ให้เห็นว่า พรมแดนลุ่มน้ำโขงทำหน้าที่ทั้งช่องทางเศรษฐกิจ เครื่องมืออำนาจรัฐ และเวทีต่อรองของชุมชน แนวคิด Border Power Nexus เสนอว่า หากรัฐและทุนมีอำนาจมากเกินไป ความร่วมมืออาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ (Wisaijorn, 2022) ดังนั้น นโยบายชายแดนที่ยั่งยืนจึงต้องผนวกความมั่นคงของมนุษย์และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้พรมแดนเป็นพื้นที่ที่ทุกฝ่ายเติบโตได้อย่างสมดุล

ชายแดนลุ่มน้ำโขง: พื้นที่ของพลวัต ความร่วมมือ และการต่อรองอำนาจ

ชายแดนลุ่มน้ำโขงเป็นพื้นที่ที่รัฐ ทุน และชุมชนเผชิญหน้าและต่อรองอย่างต่อเนื่อง โครงการยุทธศาสตร์ เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZs) ภายใต้กรอบ GMS และ ACMECS ช่วยขยายการค้า แต่ก็แฝงการจัดระเบียบพื้นที่และการกระจายอำนาจที่ไม่สมดุล (Soavapa, 2020) กรณีศึกษาแสดงให้เห็นว่าแม้การค้าจะเติบโตในพื้นที่ไทย-กัมพูชา แต่ก็กระทบชุมชนจากปัญหาการเวนคืนที่ดิน (Champapan, 2017) ในขณะที่ลาว-จีนมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วแต่ทำให้เศรษฐกิจท้องถิ่นพึ่งพาต่างชาติมากขึ้น ส่วนในเมียนมา-ไทย ความไม่มั่นคงทางการเมืองก็เป็นอุปสรรคสำคัญ (Soavapa, 2020) การสังเคราะห์ข้อมูลและทฤษฎีนำไปสู่สามเหลี่ยมพลวัตชายแดน (Borderland Dynamics Triangle) ประกอบด้วย 1. โครงสร้างอำนาจรัฐและนโยบาย 2. กลไกท้องถิ่นและเครือข่ายนอกระบบ และ 3. ความร่วมมือภูมิภาค ซึ่งสัมพันธ์กันผ่านการต่อรอง (Wei et al., 2021) ข้อเสนอ คือ การพัฒนาชายแดนต้องผสานความมั่นคงแบบแข็งกับแบบอ่อน โดยเน้นสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลระหว่างอธิปไตย ความมั่นคง และความเป็นธรรมทางสังคม

ชายแดนลุ่มน้ำโขง: พื้นที่ของอำนาจ การพัฒนา และการต่อรอง

พรมแดนลุ่มน้ำโขงเป็นพื้นที่ที่รัฐ ทุน และชุมชนท้องถิ่นใช้ประโยชน์และต่อรองอนาคตร่วมกัน แม้โครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) จะถูกนำเสนอในนามของการพัฒนา แต่ภายใต้กรอบเศรษฐศาสตร์การเมือง สิ่งเหล่านี้ยังเป็นกลไกเสริมอำนาจรัฐและทุนข้ามชาติ (Lwin, 2020) ในพื้นที่ไทย-กัมพูชา SEZ ช่วยเพิ่มมูลค่าการค้า แต่กระบวนการตัดสินใจยังเอื้อทุนรายใหญ่ ทำให้แรงงานข้ามชาติและผู้ค้ารายย่อยถูกกันออกจากการกำหนดทิศทาง ขณะที่ลาว-

เวียดนาม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ความสำคัญกับปริมาณการค้ามากกว่าความมั่นคงทางสังคม ส่วนเมียนมา-ไทย แม้เป็นจุดยุทธศาสตร์การค้า แต่สถานการณ์ความไม่มั่นคงทำให้กลุ่มนอกระบบเข้ามามีบทบาท การวิเคราะห์นี้ชี้ว่า ชุมชนชายแดนใช้เครือข่ายของตนเป็นภูมิคุ้มกันทางอำนาจเพื่อรักษาชีวิตและทำหน้าที่เป็นพื้นที่ต่อรองระหว่างนโยบายส่วนกลางและการปฏิบัติจริง นำไปสู่แนวคิดสามเหลี่ยมพลวัต (Dynamic Triangle) ซึ่งประกอบด้วย อำนาจรัฐและนโยบาย ทุนข้ามชาติและท้องถิ่น, และชุมชนชายแดน ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงต้องสร้างสมดุลระหว่างความมั่นคงเชิงแข็ง เชิงอ่อน และความมั่นคงของมนุษย์ โดยเปิดพื้นที่ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ชายแดนในลุ่มน้ำโขง: พื้นที่ต่อรองระหว่างรัฐ ทุน และชุมชน

ชายแดนลุ่มน้ำโขงเป็นพื้นที่ที่เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมสอดประสานกัน ทำให้รัฐ ทุน และชุมชนต้องอยู่ร่วมกันภายใต้พลวัตการต่อรองอำนาจ (Indraswari, 2025) รัฐใช้ความมั่นคงแบบแข็ง เช่น ด่านถาวรและข้อบังคับที่เข้มงวดเพื่อควบคุมการเคลื่อนย้ายคนและสินค้า แม้จะช่วยลดความเสี่ยง แต่ก็สร้างระยะห่างระหว่างรัฐกับชุมชน (Liu, & Chamaratana, 2025) อย่างไรก็ตาม ชุมชนชายแดนยังรักษาพื้นที่ชีวิตด้วยวิธีการยืดหยุ่น เช่น ใช้เครือญาติข้ามพรมแดนหรือจัดตลาดนัดนอกระบบ กลยุทธ์เหล่านี้ คือ ภูมิคุ้มกันทางอำนาจที่ช่วยให้พวกเขาสามารถปรับตัวอยู่รอดได้ แม้จะมีกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคอย่าง GMS และ ACMECS แต่ผลลัพธ์ในพื้นที่จริงมักเอื้อต่อทุนใหญ่และความมั่นคงของรัฐมากกว่าการเสริมพลังชุมชน ดังนั้น ชายแดนจึงเป็นเวทีของผู้เล่นสามฝ่าย ได้แก่ รัฐ ทุน และชุมชนที่ต่างต่อรองเพื่อรักษาพื้นที่ชีวิต ความสัมพันธ์นี้สะท้อนว่าชายแดน คือ พื้นที่ต่อรองเชิงอำนาจ อนาคตควรขยับจากความมั่นคงเชิงเดี่ยวสู่ความมั่นคงแบบองค์รวม โดยผสานความมั่นคงของรัฐกับความมั่นคงของมนุษย์ และเปิดพื้นที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้พรมแดนกลายเป็นสะพานความร่วมมือที่ยั่งยืน

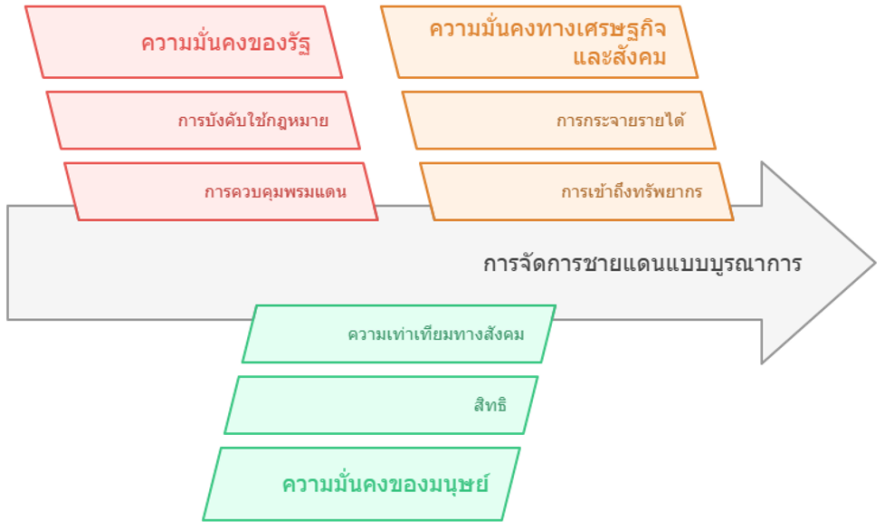
พลวัตชายแดนในลุ่มน้ำโขง: อำนาจ ความมั่นคง และการต่อรองของผู้คน

ชายแดนลุ่มน้ำโขงเป็นพื้นที่ที่รัฐ กลุ่มทุน และชุมชนต่อรองกันอย่างต่อเนื่อง การทำความเข้าใจพลวัตนี้ต้องใช้กรอบ เศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงวิพากษ์ และ ความมั่นคงร่วมสมัย (Indraswari, 2025; Gong, 2025) แม้ไทยจะใช้เขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) เป็นเครื่องมือพัฒนา แต่ในทางปฏิบัติกลับเสริมการควบคุมของรัฐและลดบทบาทชุมชน แนวโน้มนี้ยังพบในโครงการเชื่อมโยงอื่นๆ ที่พึ่งพาการลงทุนขนาดใหญ่และละเลยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ในด้านความมั่นคง รัฐมักใช้มาตรการความมั่นคงแบบแข็งซึ่งแม้จะช่วยควบคุมการเคลื่อนย้าย แต่ก็สร้างระยะห่างระหว่างรัฐกับชุมชน อย่างไรก็ตาม ชุมชนชายแดนยังสร้างภูมิคุ้มกันทางอำนาจผ่านเครือข่ายเครือญาติ กติกาชุมชน หรือเศรษฐกิจนอกระบบ ซึ่งเป็นกลไกที่ช่วยให้พวกเขาปรับตัวอยู่รอดได้ บทความนี้จึงเสนอ โมเดลพลวัตชายแดนลุ่มน้ำโขงที่อธิบายความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างรัฐ ทุน และชุมชน การพัฒนาที่ยั่งยืนควรปรับจากความมั่นคงแบบแข็งสู่

ความมั่นคงองค์รวม โดยผสานความมั่นคงของรัฐกับมนุษย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความไว้วางใจในพื้นที่ชายแดน

องค์ความรู้ใหม่

จากการสังเคราะห์ข้อมูล ชายแดนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง คือ พื้นที่ต่อรองเชิงอำนาจระหว่างรัฐ ทุน และชุมชน เป็นเวทีที่ผลประโยชน์ถูกเจรจาผ่านทั้งรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ การมองชายแดนเช่นนี้ช่วยให้เข้าใจว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นทั้งสะพานเชื่อมเศรษฐกิจและสังคม และเป็นพื้นที่ที่ความมั่นคงและความเป็นธรรมต้องถูกสร้างควบคู่กัน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ คือ โมเดลพลวัตชายแดนแบบบูรณาการ (Integrated Borderland Dynamics Model) ซึ่งอธิบายความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างรัฐ ทุน และชุมชน โดยเชื่อมโยงกับความมั่นคง 3 ด้าน ได้แก่ ความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงของมนุษย์ และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ-สังคม โมเดลนี้เสนอว่า การพัฒนาพื้นที่ชายแดนต้องผสานทั้งสามมิติอย่างสมดุล เพื่อให้เกิดการเติบโตที่ยั่งยืนและยังคงรักษาสิทธิและคุณภาพชีวิตของชุมชนชายแดน

ข้อเสนอเชิงนโยบายนี้ มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ชายแดนภายใต้กรอบความมั่นคงแบบองค์รวม โดยรัฐควรปรับจากการใช้มาตรการควบคุมแบบเดิมไปสู่การคุ้มครองสิทธิและศักดิ์ศรีของประชาชน (Indraswari, 2025; Liu, & Chamaratana, 2025) สิ่งสำคัญ คือ การเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านสภาชุมชนชายแดนและเวทีสาธารณะ เพื่อให้เสียงของชาวบ้านมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย ควรปรับโครงสร้างการจัดการชายแดนให้โปร่งใส ตรวจสอบได้ด้วยหน่วยงานอิสระ พร้อมส่งเสริมเศรษฐกิจชายแดนอย่างเป็นธรรมด้วยการลดอุปสรรคทาง

ภาษีและฝึกอบรมเสริมทักษะให้กับผู้ค้ารายย่อย กลุ่มทุนควรมีพันธะทางสังคมที่ครอบคลุมการจ้างงานและการเคารพสิทธิแรงงานโดยมีสิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นสิ่งจูงใจ นอกจากนี้ควรพัฒนาฐานข้อมูลและวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อสร้างดัชนีความเปราะบางชายแดนและปรับมุมมองจากชายแดนในฐานะจุดเสี่ยง สู่จุดร่วม โดยใช้โครงการเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการศึกษาเพื่อสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของความเป็นธรรมและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

สรุป

พื้นที่ชายแดนลุ่มน้ำโขงคือพื้นที่ที่รัฐ ทุน และชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อน ซึ่งสะท้อนว่าการพัฒนาและการรักษาความมั่นคงต้องคำนึงถึงทั้งกลไกอำนาจทางการและไม่เป็นทางการ การจัดการพื้นที่จึงต้องสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของรัฐกับคุณภาพชีวิตของประชาชน กรณีศึกษาในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น ไทย-กัมพูชา และลาว-เวียดนาม แสดงให้เห็นว่าโครงการขนาดใหญ่อย่างเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) แม้จะสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ แต่ก็เสี่ยงต่อการเพิ่มความเหลื่อมล้ำหากขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้น ข้อเสนอเชิงนโยบายจึงมุ่งให้การพัฒนาชายแดนเป็นกระบวนการที่มีส่วนร่วมในทุกระดับ โดยเปิดพื้นที่ให้ชุมชนเข้ามากำหนดทิศทางและได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรม เพื่อให้ชายแดนเป็นทั้งสะพานเศรษฐกิจและพื้นที่ที่ผู้คนมีความมั่นคงในชีวิตอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2565). *รายงานสถานการณ์แรงงานข้ามชาติและการบริหารจัดการชายแดน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

จิรายุทธ์ สีม่วง. (2561). กระบวนการสร้างรัฐชาติในพื้นที่ชายแดน: การเมืองระหว่างประเทศรัฐไทยและผู้คนตามแนวชายแดนพื้นที่อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว สมัยรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 6(2), 90-12.

ชิตพล ชัยมะดัน และศรุติ สกุลรัตน์. (2558). นโยบายการค้าชายแดนไทย-กัมพูชากับการปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน: กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว. *วารสารราชพฤกษ์*, 13(2), 76-85.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2563). *แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ: เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.).

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว. (2566). *รายงานสถานการณ์การค้าชายแดนจังหวัดสระแก้ว*. สระแก้ว: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว.

Agnew, J. (1994). The territorial trap: The geographical assumptions of international relations theory. *Review of International Political Economy*, 1(1), 53-80.

Asian Development Bank. (2018). *Greater Mekong Subregion economic cooperation program: Trade and labor migration report*. Manila: Asian Development Bank.

Buzan, B. et al. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.

Champapan, K. (2022). The Civilization Crossing over the Border of Nation-States Traces in Sa Kaeo Thailand and Bantaey Mean Chey Cambodia. *Suranaree Journal of Social Science*, 11(1), 133-154.

Charumanee, K. (2006). *Impacts and implications of non-traditional security issues on Greater Mekong Subregion Cooperation* (Master of Arts Southeast Asian Studies). Bangkok: Chulalongkorn University.

Dinh Co, N. et al. (2025). Cooperation in border areas among some Southeast Asian mainland countries: a case study of the Cambodia-Laos-Vietnam Development Triangle. *Cogent Arts & Humanities*, 12(1), 1-14.

Donnan, H. & Wilson, T. M. (2012). *Borderlands: Ethnographic approaches to security, power, and identity*. Lanham, MD: University Press of America.

Dosch, J. & Hensengerth, O. (2005). Sub-regional cooperation in Southeast Asia: the Mekong Basin. *European Journal of East Asian Studies*, 4(1), 263-286.

Elsing, S. (2018). Navigating Small-Scale Trade Across Thai-Lao Border Checkpoints: Legitimacy, Social Relations and Money. *Journal of Contemporary Asia*, 49(1), 216-232.

Foucault, M. (2012). *Discipline and punish: The birth of the prison*. London: Penguin Books.

Gong, X. (2025). Ponder the path of thy feet: How China's security–development nexus works in the Mekong region. *European Journal of International Security*, (2025), 1-19.

Hirayama, A. (2015). On The Borders of State Power: Frontiers in the Greater Mekong Sub-Region. *Journal of Borderlands Studies*, 30(2), 283-284.

Indraswari, F. (2024). Rethinking Border Management: A Human Security Approach to Combating Human Trafficking in the Mekong Subregion. *JAS (Journal of ASEAN Studies)*, 12(2), 353-382.

Liu, M. & Chamaratana, T. (2025). A qualitative exploration of ecotourism development and sustainability practices in border areas of the greater mekong subregion. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 58(1), 325-334.

Lwin, M. (2020). The Labour Market in Mae Sot 1990-2017, and Thailand's New Special Economic Zone Policy. *Hue University Journal of Science: Economics and Development*, 128(5B), 95-109.

Rungmanee, S. (2016). Illegal but licit: Migrant mobility and the negotiation of legality in the northeast Thai–Lao borderlands. *Asia Pacific Viewpoint*, 57, 221-231.

Scott, J. C. (2009). *The art of not being governed: An anarchist history of upland Southeast Asia*. New Haven, CT: Yale University Press.

Soavapa, N. (2020). Evaluation of the sub-regional integration of the Greater Mekong Sub-region (GMS) and its effects on Thailand's domestic economy. *Vestnik of Saint Petersburg University. International Relations*, 13(1), 96-110.

Soukhaphon, A. et al. (2021). The Impacts of Hydropower Dams in the Mekong River Basin: A Review. *Water*, 13(3), 1-18.

Than, M. (2005). Myanmar's Cross-Border Economic Relations and Cooperation with the People's Republic of China and Thailand in the Greater Mekong Subregion. *Journal of GMS Development Studies*, 2(1), 37-54.

Van Schendel, W. (2005). *The Bengal borderland: Beyond state and nation in South Asia*. London: Anthem Press.

Wei, J. et al. (2021). News media coverage of conflict and cooperation dynamics of water events in the Lancang–Mekong River basin. *Hydrology and Earth System Sciences*, 25(1), 1603-1615.

Wisaijorn, T. (2022). *Negotiations of Political Subjectivities: Pluralities of Border-Crossings on the Thai-Lao Mekong Border*. Retrieved March 2, 2025, from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-16-2866-5_5

ความไม่เป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีเงินได้จากห้างหุ้นส่วนสามัญ : การวิเคราะห์เชิงนิติศาสตร์ภายใต้หลักภาษีอากรและรัฐธรรมนูญไทย*

TAX INJUSTICE IN THE INCOME TAXATION OF ORDINARY PARTNERSHIPS: A JURISPRUDENTIAL ANALYSIS UNDER THAI TAX LAW AND CONSTITUTIONAL PRINCIPLES

จักกฤษ กระต่ายวงษ์พระจันทร์, ชัชพงศ์ ภาคเดช
Jakkit Krataiwongphachand, Chatpong Pakdech
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: jakkitk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเน้นวิเคราะห์ปัญหาความไม่เป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนสามัญและคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคลในประเทศไทย ซึ่งต้องเสียภาษีในระดับกิจการ และเมื่อมีการแบ่งกำไรให้ผู้เป็นหุ้นส่วนกลับต้องนำรายได้นั้นไปรวมคำนวณภาษีอีกครั้ง โดยไม่มีสิทธิขอเครดิตภาษีจากที่ได้ชำระไปแล้ว ส่งผลให้เกิดภาระภาษีซ้ำซ้อนอันขัดต่อหลักความสามารถในการเสียภาษี หลักความเป็นธรรมทางภาษีและหลักนิติธรรม โดยวิเคราะห์เชิงนิติศาสตร์และการเปรียบเทียบกับระบบภาษีในต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี มาเลเซีย สิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาภาษีซ้ำซ้อนทางธุรกิจ พบว่า สหรัฐอเมริกามีระบบโครงสร้างห้างหุ้นส่วนและ LLC ที่อนุญาตให้หุ้นส่วนสามารถรับเครดิตภาษีจากต่างประเทศและเครดิตการลงทุนได้โดยตรง ช่วยลดภาระภาษีซ้อนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนเยอรมนี มาเลเซีย สิงคโปร์ และอังกฤษ มีระบบรายได้ผ่านถึงหุ้นส่วน แต่เครดิตภาษีต่างประเทศและเครดิตการลงทุนไม่ส่งผ่านถึงหุ้นส่วนโดยตรง มีเพียงระบบเครดิตภาษีระหว่างประเทศในกรอบข้อตกลง การเก็บภาษีซ้ำซ้อนในประเทศไทย อาจขัดต่อหลักความเสมอภาคและความยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญไทยมาตรา 27 ซึ่งกำหนดให้การจัดเก็บภาษีต้องเป็นธรรมและชอบด้วยกฎหมาย บทความนี้จึงเสนอแนวทางแก้ไข คือ บัญญัติกฎหมายให้ผู้เป็นหุ้นส่วนสามารถเครดิตภาษีได้ หรือเปลี่ยนระบบภาษีของห้างหุ้นส่วนสามัญ

*Received May 13, 2025; Revised August 20, 2025; Accepted August 24, 2025

เป็นแบบผ่านทะลุอย่างเป็นทางการ รวมถึงการใช้ข้อตกลงป้องกันภาษีซ้อนอย่างมีประสิทธิผล เพื่อธำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมและความสามารถแข่งขันของธุรกิจไทยในระดับสากล
คำสำคัญ: ความเป็นธรรมทางภาษี; ภาษีซ้ำซ้อน; ห้างหุ้นส่วนสามัญ

Abstract

This article focuses on analyzing the problem of unfairness in the collection of personal income tax on partners of ordinary partnerships and unincorporated joint ventures in Thailand. These entities are required to pay tax at the business level, and when profits are distributed to the partners, such income must again be included in the calculation of personal income tax without the right to claim a tax credit for taxes already paid. This results in double taxation, which conflicts with the principles of ability to pay, tax fairness, and the rule of law. The analysis is conducted from a legal perspective and through comparison with tax systems in other countries, namely the United States, Germany, Malaysia, Singapore, and the United Kingdom, in order to propose solutions to the problem of double taxation in business. The findings indicate that the United States has a partnership and LLC structure that allows partners to directly receive foreign tax credits and investment credits, effectively reducing the burden of double taxation. Germany, Malaysia, Singapore, and the United Kingdom employ pass-through systems for partnership income, but foreign tax credits and investment credits are not passed directly to the partners, with only international tax credit mechanisms available within treaty frameworks. The practice of double taxation in Thailand may be inconsistent with the principles of equality and justice under Section 27 of the Thai Constitution, which stipulates that taxation must be fair and lawful. This article therefore proposes solutions such as legislating to allow partners to claim tax credits or formally adopting a pass-through tax system for ordinary partnerships, as well as making effective use of double taxation agreements. These measures aim to uphold the rule of law and strengthen the competitiveness of Thai businesses in the global arena.
Keywords: Tax Fairness; Double Taxation; Ordinary Partnerships

บทนำ

การจัดเก็บภาษีอากรเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการจัดเก็บรายได้เข้ารัฐ เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และให้บริการสาธารณะ แต่ในขณะเดียวกันระบบภาษีควรตั้งอยู่บนหลักนิติธรรม ความเป็นธรรมทางภาษีอากร เพื่อไม่ให้เกิดภาระทางภาษีที่ไม่เหมาะสมต่อผู้เสียภาษี (Musgrave & Musgrave, 1989) และไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ในบริบทของประเทศไทยปัจจุบันพบว่า ยังมีช่องว่างของกฎหมายภาษีอากรที่ก่อให้เกิดภาระภาษีซ้ำซ้อนต่อผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนสามัญและคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล กล่าวคือ เมื่อห้างหุ้นส่วนดังกล่าวชำระภาษีจากกำไรของกิจการแล้ว เมื่อมีการแบ่งกำไรให้แก่หุ้นส่วน บุคคลเหล่านั้นยังต้องนำรายได้ดังกล่าวมารวมคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอีกครั้ง โดยไม่มีสิทธิในการขอเครดิตภาษีแต่อย่างใด (กรมสรรพากร, 2566) ลักษณะนี้ถือเป็นการเก็บภาษีซ้ำซ้อน ซึ่งขัดต่อหลักความเป็นธรรมในแนวนอน และหลักความสามารถในการเสียภาษีซึ่งได้รับการยอมรับกันในทางสากล ในขณะที่ผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัด แม้จะเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล แต่ผู้ถือหุ้นยังสามารถหักเครดิตภาษีเงินปันผลได้ตามมาตรา 47 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร (พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พุทธศักราช 2481, 2481) ในขณะที่ผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัดกลับไม่ได้รับสิทธิในลักษณะเดียวกัน ทำให้เกิดภาระภาษีที่ไม่เป็นธรรม การยกเลิกการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับส่วนแบ่งกำไรจากห้างหุ้นส่วนสามัญ (ที่เคยอยู่ในมาตรา 42(14) ตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา ก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายและภาระภาษีแก่ผู้เสียภาษีที่มิได้เป็นกลุ่มเป้าหมายของการแก้ไขกฎหมาย ความไม่เป็นธรรมนี้มิใช่เพียงปัญหาเชิงเทคนิคของระบบภาษี หากแต่เป็นประเด็นด้านหลักนิติศาสตร์ที่สะท้อนความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง และการขาดแนวคิดเชิงสิทธิมนุษยชนทางภาษี (Taxpayer Rights)

ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ได้มีการพัฒนาโครงสร้างภาษีในรูปแบบ Pass-Through Entities ที่ให้รายได้และเครดิตภาษีสามารถส่งผ่านจากกิจการไปยังผู้ถือหุ้นหรือหุ้นส่วนได้โดยตรง โดยเฉพาะกรณีของ Limited Liability Companies (LLCs) และ Partnerships ซึ่งช่วยลดปัญหาภาษีซ้ำซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Internal Revenue Service, 2024; Ecovis Global, 2020) ขณะที่ประเทศอื่นอย่างเยอรมนี มาเลเซีย สิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร แม้จะมีระบบรายได้ผ่านถึงหุ้นส่วน แต่กลับไม่สามารถโอนเครดิตภาษีต่างประเทศให้แก่หุ้นส่วนได้โดยตรง โดยอาศัยเพียงการบรรเทาภาษีตามสนธิสัญญาหรือบทบัญญัติในกฎหมาย (EY Malaysia, 2022; PKF Fasselt, 2023; IRAS, 2024)

ปัญหาภาษีซ้ำซ้อนของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่ได้เป็นเพียงปัญหาทางเทคนิค แต่เป็นเรื่องของความเหลื่อมล้ำในหลักการจัดเก็บภาษี การแก้ไขจึงไม่ควรจำกัดแค่การปรับปรุงกฎหมายเฉพาะจุด แต่ควรพิจารณาในเชิงโครงสร้างเพื่อให้กฎหมายภาษีของไทยสอดคล้องกับหลักนิติธรรมสากล ผ่านการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับระบบภาษีของต่างประเทศ และภายใต้กรอบ

รัฐธรรมนูญไทย เพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดเก็บภาษีให้เป็นธรรมและสอดคล้องกับหลักนิติธรรมในระดับสากลและสามารถตอบสนองต่อพลวัตทางเศรษฐกิจในปัจจุบันได้อย่างแท้จริง

หลักการพื้นฐานของกฎหมายภาษีอากรและกฎหมายมหาชน เพื่อเป็นกรอบวิเคราะห์

1. หลักความเป็นธรรมทางภาษี (Tax Fairness) ซึ่งแบ่งออกเป็นความเป็นธรรมแนวนอน (Horizontal Equity) และแนวดิ่ง (Vertical Equity)

2. หลักความสามารถในการเสียภาษี (Ability to Pay Principle) ที่ระบุว่า ผู้เสียภาษีควรถูกเรียกเก็บตามความสามารถของตน ไม่ใช่ถูกเรียกเก็บซ้ำจากฐานเดียวกัน

3. หลักการจัดเก็บภาษีเพียงครั้งเดียว (Single Taxation Principle) ซึ่งเป็นหลักที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในระบบกฎหมายภาษีของประเทศพัฒนาแล้ว

4. หลักนิติธรรม (Rule of Law) ในการออกแบบนโยบายภาษีให้ชัดเจน ไม่เลือกปฏิบัติและอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค

ทฤษฎีกฎหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนความคิดวิเคราะห์มีดังนี้

1. ทฤษฎีความเป็นธรรมของ John Rawls เน้นความยุติธรรมแบบกระจายและหลักความเสมอภาคระหว่างบุคคลในโครงสร้างสังคม ซึ่งหากผู้เสียภาษีมีฐานะเท่ากันแต่ต้องรับภาระภาษีไม่เท่ากัน ถือว่าไม่เป็นธรรม (Rawls, 1971)

2. ทฤษฎีของ Musgrave เสนอว่า ภาษีควรเรียกเก็บตามความสามารถในการเสีย และภาระภาษีไม่ควรตกซ้ำซ้อนกับบุคคลคนเดียวกันจากฐานรายได้เดียวกัน (Musgrave, 1989)

3. ทฤษฎีกฎหมายมหาชน โดยเฉพาะหลักความได้สัดส่วนและการไม่เลือกปฏิบัติซึ่งเป็นหัวใจของการตีความกฎหมายที่กระทบสิทธิบุคคล เช่น ภาระภาษีที่เกินพอดีโดยไม่มีเหตุอันสมควร อาจถูกมองว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่ขัดรัฐธรรมนูญ

คำพิพากษาและคำวินิจฉัยของศาลที่เกี่ยวข้องกับบทความมีดังนี้

1. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 17/2555 ศาลได้วินิจฉัยว่า การบังคับให้สามีภริยาต้องรวมรายได้เพื่อเสียภาษี ถือเป็นการเลือกปฏิบัติที่ขัดต่อหลักความเสมอภาคในรัฐธรรมนูญ (ศาลรัฐธรรมนูญ, 2555) เพื่อเชื่อมโยงกรณีผู้เป็นหุ้นส่วนที่ต้องรับภาระภาษีซ้ำซ้อนก็สามารถตีความในทำนองเดียวกันว่าอาจเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่มีเหตุอันสมควร

2. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7015/2555 วินิจฉัยว่า การที่เจ้าพนักงานประเมินนำรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีเงินฝากธนาคารมาใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาประเมินภาษีเงินได้ แต่ผู้เสียภาษีสามารถพิสูจน์ได้ว่าเงินบางส่วนเป็นของบุคคลอื่น การประเมินที่ไม่ได้หักส่วนที่เป็นของบุคคลอื่นออกจึงไม่ชอบ

3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3349/2530 ศาลฎีกาตัดสินว่า คำสั่งทั่วไปของกรมศุลกากรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่สามารถนำมาใช้เรียกเก็บเงินเพิ่มได้ และการเรียกเก็บภาษีต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน

เหตุผลทางนิติศาสตร์สนับสนุน

1. การจัดเก็บภาษีจากห้างหุ้นส่วนในระดับกิจการ และอีกครั้งในระดับผู้เป็นหุ้นส่วนโดยไม่มีเครดิตภาษี ถือเป็นภาระภาษีซ้ำซ้อน ซึ่งขัดต่อหลัก Single Tax Principle ที่ยอมรับในทางทฤษฎีภาษีสากลว่า รายได้พึงถูกจัดเก็บภาษีเพียงครั้งเดียวในลักษณะที่สอดคล้องกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของ (OECD, 2021) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากรายได้นั้นถูกจัดเก็บภาษีไปแล้วในระดับกิจการ การจัดเก็บซ้ำในระดับบุคคลโดยไม่มีกลไกลดหย่อนหรือเครดิต ย่อมทำให้เกิดภาระซ้ำซ้อนเกินควร และละเมิดหลักความสามารถในการเสียภาษีที่ถือเป็นหลักนิติธรรมในด้านภาษีอากร (พิสิษฐ์ ลีลาวัชรมาศ, 2561)

2. ระบบกฎหมายไทยให้ผู้ถือหุ้นบริษัทจำกัดสามารถขอเครดิตภาษีเงินปันผลตามมาตรา 47 ทวิ ของประมวลรัษฎากร (พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พุทธศักราช 2481, 2481) แต่กลับไม่มีบทบัญญัติใดให้สิทธิที่ใกล้เคียงกับหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ ถือเป็นการเลือกปฏิบัติทางภาษีอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งขัดต่อหลักความเสมอภาคในแนวนอนที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 27 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) และละเมิดหลักการตีความกฎหมายภาษีตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วางไว้ว่า ต้องตีความโดยเคร่งครัด เป็นคุณแก่ผู้เสียภาษี

3. หลักความได้สัดส่วน ซึ่งเป็นหลักสำคัญในกฎหมายมหาชน และเป็นที่ยอมรับในกฎหมายรัฐธรรมนูญของไทย ใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่า กฎหมายที่กำหนดภาระต่อประชาชน ต้องจำเป็น สมควร และเหมาะสม ต่อเป้าหมายที่ต้องการ (Gardbaum, 2010) การเรียกเก็บภาษีซ้ำซ้อนจากผู้เป็นหุ้นส่วนโดยไม่มีกลไกบรรเทาใด ย่อมอาจเป็นภาระเกินความจำเป็นและไม่สมควรตามหลักได้สัดส่วน โดยเฉพาะในกรณีผู้มีรายได้ปานกลางหรือประกอบกิจการขนาดเล็ก

4. หลักความเป็นธรรมในแนวคิดของ Rawls ให้ความสำคัญกับโอกาสที่เท่าเทียมและการจัดสรรภาระทางสังคม เช่น ภาษี ให้สอดคล้องกับประโยชน์ร่วมกันของสังคม หากระบบภาษีก่อให้เกิดผลที่ไม่สมดุลระหว่างกลุ่มผู้เสียภาษี ย่อมขัดกับหลักความยุติธรรมแบบกระจาย (Rawls, 1971)

5. แนวทางในต่างประเทศ

สหรัฐอเมริกา ถือเป็นกรณีนำร่องในการใช้ระบบ (Pass-Through) สำหรับห้างหุ้นส่วน S-Corporations และ LLCs สามารถส่งผ่านเครดิตภาษีต่างชาติและเครดิต R&D ไปยังเจ้าของได้โดยตรง ช่วยลดภาระภาษีซ้อนอย่างชัดเจน (Internal Revenue Service, 2024) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติลดเงินเฟ้อ ยังเปิดทางให้เครดิตพลังงานสะอาด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ สามารถโอนหรือขายได้

เยอรมนี ใช้ระบบ Pass-Through รายได้และค่าใช้จ่ายของกิจการจะส่งผ่านไปยังหุ้นส่วนแต่ละรายเพื่อนำมาคำนวณภาษีส่วนบุคคล (PKF Fasselt, 2023) แต่เครดิตภาษีจาก

ต่างประเทศ (Foreign Tax Credit) ไม่สามารถส่งผ่านไปยังผู้เป็นหุ้นส่วนได้โดยตรง ภาษีเครดิตเหล่านี้ใช้ได้เฉพาะในระดับกิจการเท่านั้น ไม่อยู่ในสิทธิของหุ้นส่วนในการนำไปหักลดหย่อนจากภาษีส่วนบุคคล (Pwc Germany, 2023)

สหราชอาณาจักร มีโครงการเครดิต R&D ที่บริษัทสามารถรับเป็นเครดิตสามารถลดภาษีหรือได้เงินคืนได้ แต่การเรียกรับเครดิตนี้ไม่สามารถส่งผ่านไปยังหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนได้ แม้กิจการจะส่งผ่านรายได้ไปยังหุ้นส่วนแล้วก็ตาม (HMRC, 2020)

มาเลเซีย และสิงคโปร์ แม้อนุญาตให้รายได้ Pass-Through ผ่านถึงผู้ถือหุ้นหรือหุ้นส่วน แต่สำหรับรายได้ต่างประเทศนั้นเป็นสิทธิของบุคคลธรรมดา ไม่สามารถส่งผ่านจากกิจการได้โดยตรง (EY Malaysia, 2022; IRAS, 2024) ด้วยระบบ Single-Tier ของมาเลเซีย (Inland Revenue Board of Malaysia, 2021) ส่วนสิงคโปร์ยังมีระบบ Tax Transparency และForeign Tax Credit Pooling System เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการเคลมเครดิตระดับกิจการ แต่ก็ไม่ถือเป็น Pass-Through Credit System จริง (IRAS, 2024) กำไรที่เกิดจากห้างหุ้นส่วนจะต้องไปเสียภาษีที่ระดับผู้เป็นหุ้นส่วนเท่านั้น และหากมีการเก็บภาษีในระดับกิจการแล้ว จะต้องมีเครดิตภาษีในมือของผู้ได้รับผลประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อธำรงไว้ซึ่งหลักความเป็นธรรมทางภาษี

ในประเทศไทย มีการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนทั้งในระดับกิจการและระดับหุ้นส่วน โดยไม่มีเครดิตภาษี นั้นขัดต่อหลัก Single Tax Principle และละเมิดหลักความสามารถในการเสียภาษี อีกทั้งกฎหมายยังเลือกปฏิบัติโดยให้สิทธิผู้ถือหุ้นบริษัทจำกัดรับเครดิตภาษี แต่ไม่ให้สิทธิแก่หุ้นส่วนสามัญ ขัดกับหลักความเสมอภาคในรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ภาระภาษีที่ไม่มีการบรรเทาใด ๆ ยังอาจละเมิดหลักความได้สัดส่วน และหลักความยุติธรรมแบบกระจายของ Rawls ที่เน้นการแบ่งภาระอย่างเท่าเทียม ขณะที่ต่างประเทศมีระบบ Pass-Through หรือ Tax Credit เพื่อลดภาระซ้ำซ้อน แสดงถึงแนวทางที่ควรนำมาปรับใช้ในไทยเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางภาษี

ดังนั้น ปัญหาภาษีซ้ำซ้อนของห้างหุ้นส่วนสามัญในประเทศไทยไม่ได้เป็นเพียงความผิดพลาดทางเทคนิคของระบบภาษี แต่เป็นปัญหาระดับโครงสร้างที่ขัดต่อหลักการพื้นฐานของกฎหมายภาษีอากรและกฎหมายมหาชน การละเลยกลไกการให้เครดิตภาษีแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนเท่าเทียมกับผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดนั้น เป็นการเลือกปฏิบัติที่ละเมิดหลักความเสมอภาค และยังขัดต่อหลักการเก็บภาษีเพียงครั้งเดียว ซึ่งเป็นหลักสากล การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงไม่ใช่เพียงเรื่องของการปรับปรุงกฎหมายย่อย แต่เป็นการทบทวนหลักการเชิงนโยบายเพื่อสร้างระบบภาษีที่ยุติธรรมและส่งเสริมการแข่งขันทางธุรกิจอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์เชิงนิติศาสตร์

1. กฎหมายไทยไม่มีกลไกบรรเทาภาระภาษีซ้ำซ้อนสำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล โดยเฉพาะภายหลังจากการยกเลิกมาตรา 42(14) แห่งประมวลรัษฎากร ในปี พ.ศ. 2558 ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาซ้ำจากเงินส่วนแบ่งกำไร

โดยไม่สามารถขอเครดิตภาษีที่ห้างหุ้นส่วนได้ชำระไว้ได้ ซึ่งส่งผลให้เกิดภาระภาษีซ้ำซ้อน (กรมสรรพากร, 2557) โดยเฉพาะประมวลรัษฎากร มาตรา 56 วรรคสอง และการยกเลิกมาตรา 42(14) ได้กำหนดให้ห้างหุ้นส่วนสามัญและคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคลต้องเสียภาษีในระดับกิจการก่อน และเมื่อมีการจ่ายกำไรแก่ผู้เป็นหุ้นส่วน ผู้รับยังต้องนำรายได้นั้นไปเสียภาษีอีกครั้งโดยไม่มีสิทธิในการเครดิตภาษี ส่งผลให้เกิดภาระภาษีซ้ำซ้อนอย่างชัดเจน (กรมสรรพากร, 2557; อรวรรณ พจนานุรัตน์, 2562)

2. เมื่อเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายภาษีของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกาเยอรมนี สหราชอาณาจักร มาเลเซีย และสิงคโปร์ พบว่า ประเทศเหล่านี้มีกลไกผ่านทะลุ (Pass-Through Taxation) หรือใช้ระบบเครดิตภาษีที่มีเป้าหมายเพื่อลดการเก็บภาษีซ้ำซ้อน โดยเฉพาะในห้างหุ้นส่วนที่มิใช่นิติบุคคล เช่น สิงคโปร์ระบุชัดว่า รายได้ของกิจการจะถูกเก็บภาษีในระดับหุ้นส่วนไม่ใช่ในระดับกิจการ (IRAS, 2024) หรือในมาเลเซียที่ใช้ระบบ Single-Tier Tax System ให้เงินปันผลในมือผู้รับยกเว้นภาษี (IRBM, 2021)

3. ภาระภาษีโดยรวมของผู้เสียภาษีในฐานะหุ้นส่วนห้างหุ้นส่วนสามัญจึงสูงกว่า ผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดซึ่งสามารถใช้สิทธิเครดิตภาษีเงินปันผลตามมาตรา 47 ทวิ ได้ จึงเกิดความเหลื่อมล้ำในการจัดเก็บภาษีอย่างชัดเจน กล่าวคือการขาดระบบเครดิตภาษีหรือการยกเว้นในกฎหมายไทยส่งผลให้ภาระภาษีโดยรวมของผู้เป็นหุ้นส่วนสูงกว่าการประกอบธุรกิจในรูปบริษัทจำกัดซึ่งผู้ถือหุ้นสามารถใช้มาตรา 47 ทวิ เพื่อขอเครดิตภาษีจากเงินปันผลได้

4. แนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไทย โดยเฉพาะคำวินิจฉัยที่ 17/2555 (ศาลรัฐธรรมนูญ, 2555) ได้พิจารณาเรื่องความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติที่บังคับให้สามีและภริยา ต้องรวมรายได้เพื่อเสียภาษี ซึ่งส่งผลให้ภาระภาษีของพวกเขาสูงกว่าบุคคลทั่วไป โดยศาลวินิจฉัยว่า เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ขัดต่อหลักความเสมอภาคตามมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 (ฉบับในขณะนั้น) และศาลยังชี้ว่า การจัดเก็บภาษีจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่เป็นกลาง ไม่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มบุคคลที่มีสถานะคล้ายคลึงกัน

ระบบภาษีของประเทศไทยยังคงมีความเหลื่อมล้ำในกระบวนการจัดเก็บภาษีเงินได้โดยเฉพาะต่อผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนสามัญและคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล ซึ่งต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากส่วนแบ่งกำไรทั้งที่กิจการได้เสียภาษีจากกำไรนั้นไปแล้ว แต่ไม่สามารถขอเครดิตภาษีได้ ส่งผลให้เกิดการจัดเก็บภาษีซ้ำจากฐานรายได้เดียว ข้อบกพร่องนี้ขัดต่อหลักความสามารถในการเสียภาษี ความเสมอภาค และหลักนิติธรรม (Musgrave & Musgrave, 1989) ทั้งยังอาจขัดต่อมาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งรับรองหลักความเสมอภาค และกำหนดให้รัฐจัดเก็บภาษีอย่างเป็นธรรมและชอบด้วยกฎหมาย ในทางเปรียบเทียบ กลุ่มผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดมีสิทธินำเครดิตภาษีเงินปันผลมาใช้ลดหย่อนภาษีได้ตามมาตรา 47 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งเป็นกลไกบรรเทาภาษีซ้ำซ้อนตามหลัก Single Taxation Principle แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนห้างหุ้นส่วนสามัญกลับไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ในลักษณะ

เดียวกัน แม้ว่าจะเป็นรายได้ที่มีต้นทางจากกำไรของกิจการเช่นกัน การปฏิบัติที่แตกต่างเช่นนี้จึงขาดความสมเหตุสมผลทางกฎหมาย และอาจขัดต่อแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในคดีที่ 17/2555 ซึ่งกำหนดว่าภาระภาษีต้องไม่แตกต่างกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร (ศาลรัฐธรรมนูญ, 2555)

นอกจากนี้ ภาระภาษีซ้ำซ้อนโดยปราศจากกลไกบรรเทายังขัดต่อหลักความได้สัดส่วน (Proportionality Principle) ที่กำหนดให้มาตรการภาษีต้องเหมาะสมและไม่เกินความจำเป็นต่อวัตถุประสงค์แห่งรัฐ (ศรีราชา เจริญพานิช, 2556) เมื่อเปรียบเทียบกับระบบภาษีของประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา เยอรมนี สหราชอาณาจักร มาเลเซีย และสิงคโปร์ จะพบว่าประเทศเหล่านี้มีมาตรการลดภาระภาษีซ้ำไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น ระบบ Pass-Through Entity, Single-Tier Corporate Tax หรือการให้เครดิตภาษีในระดับกิจการที่ส่งต่อไปยังเจ้าของรายบุคคล (Internal Revenue Service, 2024; IRBM, 2021; HMRC, 2020; IRAS, 2023)

ในเชิงพฤติกรรม ปัญหาภาษีซ้ำยังส่งผลให้เกิดการกัดกร่อนฐานภาษี (Base Erosion) และการออกนอกระบบภาษี (Informalization) ผู้เสียภาษีจำนวนหนึ่งเลือกไม่จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนหรือคณะบุคคลเพื่อลดภาระภาษีที่ไม่เป็นธรรม ส่งผลให้รัฐสูญเสียรายได้ และลดความไว้วางใจของประชาชนต่อระบบภาษี ซึ่งถือเป็นการกระทบต่อความชอบธรรมของรัฐในฐานะผู้ใช้อำนาจจัดเก็บภาษีตามหลักนิติธรรม (Murphy, 2004)

ดังนั้น การปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้ผู้เป็นหุ้นส่วนสามารถขอเครดิตภาษีจากภาษีที่กิจการได้ชำระไว้ หรือการจัดให้ห้างหุ้นส่วนสามัญมีสถานะเป็นนิติบุคคลแบบผ่านทะลุ (Pass-Through Entity) อย่างเป็นทางการ จึงเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ไม่เพียงตอบโจทย์ความเป็นธรรมในเชิงหลักการเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการรักษาฐานภาษีและความชอบธรรมของรัฐในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงโครงสร้าง

หากจะปรับปรุงกฎหมายภาษีในส่วนนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ทางเลือกที่สังเคราะห์จากการวิจัย ได้แก่

รูปแบบที่ 1 ยกเว้นการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาซ้ำเมื่อมีการแบ่งกำไร (กลับไปใช้หลักการก่อนปี 2558)

รูปแบบที่ 2 จัดให้มีระบบเครดิตภาษีแบบเดียวกับมาตรา 47 ทวิ

รูปแบบที่ 3 ปรับระบบห้างหุ้นส่วนให้เป็น Pass-through Entity อย่างเป็นทางการตามแนว OECD Mode

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ตราแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร โดยเฉพาะการเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญและคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล สามารถขอเครดิตภาษีได้จากส่วนที่กิจการได้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไว้แล้ว เพื่อขจัดภาระภาษีซ้ำซ้อนให้เป็นธรรม

2. กำหนดสถานะพิเศษของห้างหุ้นส่วนสามัญและคณะบุคคล ให้สามารถเลือกเสียภาษีแบบผ่านทะลุ (Pass-through Entity) เช่นเดียวกับระบบภาษีของสหรัฐอเมริกาและสิงคโปร์ ซึ่งจะส่งผลให้กิจการไม่ต้องเสียภาษีซ้ำในระดับผู้เป็นหุ้นส่วน

3. ออกกฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือกฎกระทรวง ที่รับรองสิทธิประโยชน์ทางภาษีเฉพาะกลุ่ม เช่น SME ที่จัดตั้งกิจการในรูปห้างหุ้นส่วน เพื่อสนับสนุนการเข้าระบบภาษีอย่างสมัครใจและลดภาระของกิจการขนาดเล็ก

การแก้ไขปัญหาภาษีซ้ำซ้อนของห้างหุ้นส่วนสามัญและคณะบุคคลเป็นเรื่องเร่งด่วนที่รัฐต้องดำเนินการ หากปล่อยไว้นานจะบั่นทอนศักยภาพ SME และความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การปรับใช้ระบบเครดิตภาษีและภาษีแบบผ่านทะลุ รวมถึงการออกกฎหมายสนับสนุนเฉพาะกลุ่ม จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางภาษี เสริมสร้างโครงสร้างเศรษฐกิจที่โปร่งใสเป็นธรรม และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้กรมสรรพากรออกแนวทางการวางแผนภาษี สำหรับผู้ที่ประกอบธุรกิจในรูปห้างหุ้นส่วนและคณะบุคคล โดยเน้นการอธิบายความเสี่ยงภาษีซ้ำซ้อนและวิธีเลือกโครงสร้างทางกฎหมายที่เหมาะสม

2. พัฒนาระบบแบบฟอร์มภาษีและการยื่นภาษีผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ให้สามารถรองรับการคำนวณเครดิตภาษีสำหรับหุ้นส่วนโดยอัตโนมัติ หากมีการตราเครดิตภาษีดังกล่าวในกฎหมาย

3. จัดอบรมความรู้ภาษีเชิงนโยบายสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย ผ่านเครือข่ายมหาวิทยาลัย องค์กรพัฒนาเอกชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างการรับรู้และลดการออกนอกระบบ

แนวทางการปรับปรุงระบบภาษีของประเทศไทย

จากการวิเคราะห์เชิงนิติศาสตร์และเปรียบเทียบกฎหมายภาษีในประเทศต่าง ๆ งานวิจัยนี้ได้สังเคราะห์การปรับปรุงระบบภาษีของประเทศไทย ดังนี้

1. ระบบภาษีอากรของไทยมีช่องว่างทางนโยบายและกฎหมาย โดยเฉพาะกรณีห้างหุ้นส่วนสามัญและคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล ซึ่งไม่ได้รับสิทธิเครดิตภาษี ส่งผลให้เกิดการเก็บภาษีซ้ำซ้อนโดยไม่มีมาตรการบรรเทา ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในแนวราบ เมื่อเทียบกับผู้ถือหุ้นบริษัทจำกัด

2. การตีความและการใช้กฎหมายภาษีที่ขาดความสมเหตุสมผลหรือขัดหลักได้สัดส่วน เช่น ไม่ให้เครดิตภาษีแก่ผู้เสียภาษีในบางสถานะ ขัดกับหลักการภาษีสากล และอาจขัดต่อรัฐธรรมนูญของไทย (มาตรา 27)

3. ระบบ Pass-Through หรือ Hybrid Model ของต่างประเทศสามารถเป็นต้นแบบในการออกแบบกลไกภาษีที่หลีกเลี่ยงภาษีซ้ำซ้อน โดยยังสามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาหลักความเป็นธรรมไว้ได้ เช่น ระบบของสหรัฐอเมริกา เยอรมนี สหราชอาณาจักร มาเลเซีย และสิงคโปร์

4. การไม่ให้เครดิตภาษีในระบบไทยไม่เพียงเป็นปัญหาทางนิติศาสตร์ หากยังส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมผู้เสียภาษี นำไปสู่การกัดกร่อนฐานภาษี และการออกนอกระบบภาษี (Base Erosion and Informalization) ซึ่งส่งผลเสียต่อระบบภาษีในระยะยาว

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐควรเร่งพิจารณาแก้ไขกฎหมายภาษีโดยเพิ่มกลไกเครดิตภาษีและนำระบบภาษีแบบผ่านทะลุ (Pass-through) มาปรับใช้ในบริบทไทย พร้อมกำหนดมาตรการคุ้มครอง SME และกิจการรายย่อยผ่านกฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือกฎกระทรวงโดยเฉพาะ นอกจากนี้ควรมีการจัดทำ Roadmap การปฏิรูปภาษี ที่ชัดเจน โดยกำหนดระยะสั้นเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมที่เร่งด่วน และระยะยาวเพื่อยกระดับระบบภาษีไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โปร่งใส และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ภาพที่ 1 แนวทางปรับปรุงระบบภาษีของประเทศไทย

สรุป

ระบบจัดเก็บภาษีเงินได้ของประเทศไทยในปัจจุบันยังคงมีข้อจำกัดเชิงโครงสร้างในการจัดเก็บภาษีต่อห้างหุ้นส่วนสามัญและคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากส่วนแบ่งกำไรที่กิจการได้เสียภาษีไว้แล้ว โดยไม่สามารถนำภาษีที่กิจการได้ชำระมาขอเครดิตภาษีได้ ส่งผลให้เกิดการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนจากรายได้ฐานเดียว ซึ่งขัดต่อหลัก

ความสามารถในการเสียภาษี หลักความเป็นธรรมทางภาษี และหลักนิติธรรม และยังสร้างความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดกับผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ โดยผู้ถือหุ้นในบริษัทได้รับสิทธิประโยชน์จากกลไกเครดิตภาษีผ่านการกระจายเงินปันผลที่ได้รับการยกเว้นภาษีหรือเสียภาษีในอัตราพิเศษ ในขณะที่ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนกลับต้องรับภาระภาษีซ้ำโดยไม่มีมาตรการบรรเทาใด ๆ การเลือกปฏิบัตินี้อาจขัดต่อหลักเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 27 และอาจถือเป็นมาตรการที่เกินความจำเป็นซึ่งไม่ผ่านการประเมินตามหลักความได้สัดส่วน ตามแนวทางการพิจารณาทางนิติศาสตร์ ผลกระทบทางพฤติกรรมที่ตามมา เช่น การกัดกร่อนฐานภาษี และการออกนอกระบบภาษี เพื่อหลีกเลี่ยงภาระภาษีซ้ำซ้อน ปัญหานี้มิใช่เพียงปัญหาทางกฎหมาย แต่ยังส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของระบบภาษีโดยรวมในระยะยาว เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา เยอรมนี สหราชอาณาจักร มาเลเซีย และสิงคโปร์ ต่างมีแนวทางรองรับปัญหาภาษีซ้ำซ้อนผ่านระบบ pass-through entity หรือกลไกเครดิตภาษีระดับกิจการที่ส่งผลถึงผู้เสียภาษีปลายทางโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐอเมริกา ที่กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้เป็นหุ้นส่วนในกิจการที่มีสถานะ pass-through entity เช่น S-Corporation และ LLC สามารถนำเครดิตภาษีต่างประเทศหรือเครดิตการลงทุนมาใช้ลดหย่อนในภาษีบุคคลธรรมดาได้

การตรากฎหมายให้ผู้เป็นหุ้นส่วนสามารถขอเครดิตภาษีจากภาษีที่กิจการได้ชำระไว้หรือจัดให้มีสถานะพิเศษแบบ pass-through ให้แก่ห้างหุ้นส่วนสามัญอย่างเป็นทางการ จึงควรดำเนินไปในทิศทางที่บัญญัติให้ผู้เป็นหุ้นส่วนมีสิทธิขอเครดิตภาษีจากภาษีที่กิจการได้ชำระไว้ ซึ่งมิได้เป็นเพียงการปรับปรุงกฎหมายเชิงเทคนิคเท่านั้น แต่ยังเป็นการคืนความชอบธรรมให้กับระบบภาษีอากรไทย โดยยึดหลักนิติธรรม ความเสมอภาค และความสามารถในการเสียภาษีเป็นแกนกลางของการปฏิรูประบบภาษีในยุคปัจจุบันเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และสอดคล้องกับแนวปฏิบัติในระบบภาษีสากล

เอกสารอ้างอิง

กรมสรรพากร. (2557). *มาตรา 56 ทวิ การยื่นรายการกลางปี*. สืบค้น 20 เมษายน 2568, จาก https://www.rd.go.th/5937.html#mata56_2

_____. (2566). *ประมวลรัษฎากร*. สืบค้น 20 เมษายน 2568, จาก https://www.rd.go.th

พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พุทธศักราช 2481. (2481, 31 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 56 หน้า 36.

พิสิษฐ์ ลีลาวัชรมาศ. (2561). *หลักภาษีอากรสากล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

ศรีราชา เจริญพานิช. (2556). *นิติปรัชญากับกฎหมายภาษีอากร*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศาลรัฐธรรมนูญ. (2555). *คำวินิจฉัยที่ 17/2555 (วันที่ 4 กรกฎาคม 2555)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

อรวรรณ พจนานุรัตน์. (2562). การเสียภาษีเงินได้สำหรับส่วนแบ่งของกำไรจากห้างหุ้นส่วนสามัญ. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 20(1), 93-106.

Ecovis Global. (2020). *Foreign tax credits and various operating structures*. Retrieved April 27, 2025, from https://global.ecovis.com/foreign-tax-credits-and-various-operating-structures/

EY Malaysia. (2022). *Tax treatment of income that is received from outside Malaysia*. Retrieved April 27, 2025, from https://shorturl.asia/VqUIc

Gardbaum, S. (2010). *Proportionality and constitutional culture*. Oxford: Oxford University Press.

HMRC. (2020). *Income tax manual - Partnerships*. UK: Her Majesty's Revenue & Customs.

Inland Revenue Board of Malaysia. (2021). *Public ruling No. 7/2021: Taxation of partnership income*. Retrieved from https://www.hasil.gov.my

Internal Revenue Service. (2024). *Publication 514: Foreign Tax Credit for Individuals*. Retrieved April 27, 2025, from https://shorturl.asia/eys1n

IRAS. (2024). Foreign Tax Credit (FTC). Inland Revenue Authority of Singapore. Retrieved April 27, 2025, from https://www.iras.gov.sg

_____. (2024). Taxation of partnerships. Inland Revenue Authority of Singapore. Retrieved April 27, 2025, from https://www.iras.gov.sg

Murphy, K. (2004). The Role of Trust in Nurturing Compliance: A Study of Accused Tax Avoiders. *Law and Human Behavior*, 28(2), 187-209.

Musgrave, R. A. & Musgrave, P. B. (1989). *Public Finance in Theory and Practice* (5th ed.). New York: McGraw-Hill.

OECD. (2021). *Tax policy reforms 2021: OECD and selected partner economies. OECD Publishing*. Retrieved April 27, 2025, from https://shorturl.asia/94AdM

PKF Fasselt. (2023). *Per country limitation when claiming foreign tax credit. PKF-Fasselt*. Retrieved April 27, 2025, from https://shorturl.asia/eq58c

Pwc Germany. (2023). *Taxation of Partnerships in Germany*. Retrieved April 27, 2025, from https://www.pwc.de/en/tax

Rawls, J. (1971). *A theory of justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

พลธรรมกับการพัฒนาตนที่ยั่งยืนของนักกีฬา*

BALADHAMMA AND THE SUSTAINABLE SELF-DEVELOPMENT OF ATHLETES

ณัฐพล อันตรเสน
Nattapon Antarasena
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar
Corresponding Author E-mail: poppynatty@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเสนอการประยุกต์ใช้หลักพละธรรม 5 ประการ ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ว่าเป็นพลังภายในที่เกื้อหนุนการพัฒนาตนของนักกีฬาในมิติที่ลึกซึ้งและยั่งยืน ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญา การศึกษาแสดงให้เห็นว่า พละธรรมมิได้เป็นเพียงหลักธรรมเชิงนามธรรม หากแต่สามารถแปลงเป็นแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับโลกกีฬาได้จริง โดยศรัทธาช่วยสร้างแรงบันดาลใจและความเชื่อมั่น วิริยะเสริมความเพียรพยายามและความมีวินัย สติช่วยให้รู้เท่าทันอารมณ์และควบคุมสถานการณ์ สมาธิสร้างความมั่นคงทางใจท่ามกลางแรงกดดัน และปัญญาทำให้นักกีฬาสามารถเรียนรู้และยอมรับผลลัพธ์ได้อย่างมีเหตุผล ทั้งหมดนี้หล่อหลอมให้เกิดกระบวนการพัฒนาตนที่ไม่หยุดอยู่เพียงความสำเร็จทางกาย แต่ต่อยอดสู่การเติบโตภายในที่มั่นคงยิ่งขึ้น กรณีศึกษาของนักกีฬาทั้งไทยและต่างประเทศ เช่น การฝึกสมาธิของนักกีฬาแบดมินตันทีมชาติไทย การใช้สติของเทนนิส-พาณิภัค หรือการฝึกจิตของโนวัก ยอโควิช ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงพลังของพละธรรมที่นำมาใช้ได้จริงในสนามแข่งขันและชีวิตประจำวัน โดยองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา คือ แนวคิด เกมส์ภายในของนักกีฬา ซึ่งชี้ว่าการแข่งขันที่แท้จริง คือ การแข่งขันกับตนเอง และการชนะใจตนด้วยพละธรรมคือหัวใจสำคัญของการพัฒนานักกีฬาอย่างสมบูรณ์ บทสรุปนี้จึงยืนยันว่า พละธรรมไม่เพียงเป็นทางเลือก แต่คือแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะนักกีฬายุคใหม่ ให้มีพลังใจที่มั่นคง เข้าใจความหมายของความสำเร็จ และสามารถดำรงชีวิตอย่างสมดุลทั้งในและนอกสนามกีฬาได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: กีฬา; พละธรรม; บูรณาการ; การพัฒนาตน

*Received July 27, 2025; Revised August 19, 2025; Accepted August 26, 2025

Abstract

This article proposes the application of the five spiritual strengths (Baladhamma) faith (saddha), energy (viriya), mindfulness (sati), concentration (samadhi), and wisdom (paññā) as inner powers that foster profound and sustainable self-development for athletes in physical, mental, and intellectual dimensions. The study demonstrates that these strengths are not merely abstract principles but can be transformed into practical approaches compatible with the world of sports. Faith inspires motivation and confidence, energy strengthens perseverance and discipline, mindfulness enables awareness and emotional regulation, concentration cultivates stability under pressure, and wisdom allows athletes to learn and accept outcomes rationally. Together, these qualities form a process of self-cultivation that goes beyond physical success toward enduring inner growth. Case studies of athletes, both Thai and international such as the meditation practice of Thailand's national badminton players, the mindfulness training of Panipak Wongpattanakit, and Novak Djokovic's mental discipline clearly reflect how Baladhamma can be applied in both competition and daily life. The new conceptual knowledge emerging from this study is the notion of the inner game of the athlete, which emphasizes that the true competition lies within oneself, and that overcoming one's own mind through Baladhamma is the essence of becoming a complete athlete. The conclusion affirms that Baladhamma is not merely an alternative but a crucial framework for developing the qualities of modern athletes, enabling them to cultivate stable inner strength, understand the meaning of success, and live in balanced and sustainable ways both on and off the field.

Keywords: Sport; Baladhamma; Integration; Self-Development

บทนำ

กีฬาเป็นกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นมิใช่เพียงเพื่อการเคลื่อนไหวร่างกายหรือการแข่งขัน หากแต่สะท้อนความพยายามของมนุษย์ในการฝึกฝนตนเองทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ตั้งแต่ระดับการเล่นเพื่อสุขภาพไปจนถึงการแข่งขันระดับนานาชาติ กีฬาได้กลายเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ความพากเพียร ความอดทน และการรู้จักตนเอง ในหลายสังคม กีฬาไม่เพียงส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ผ่านการหล่อหลอมวินัย ความรับผิดชอบ และความยืดหยุ่นทางอารมณ์ (UNESCO, 2021)

อย่างไรก็ตาม แม้กีฬาจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนามนุษย์ แต่ในหลายกรณีพบว่า กีฬาถูกทำให้กลายเป็นเครื่องมือของผลลัพธ์ มากกว่ากระบวนการเรียนรู้ เช่น การมุ่งสู่ชัยชนะเพียงอย่างเดียว การแข่งขันที่ใช้ความรุนแรงทางอารมณ์ หรือการละเลยความเป็นมนุษย์ของนักกีฬาในกระบวนการฝึกฝน ความกดดันเหล่านี้นำไปสู่ปัญหาทางจิตใจ การหมดไฟ หรือการละทิ้งกีฬาในที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงมีความพยายามในหลายประเทศที่จะฟื้นคืนแก่นคุณค่าของกีฬาให้กลับมาเป็นพื้นที่ที่ปลอดภัยและยั่งยืนสำหรับการเติบโตของมนุษย์ (International Olympic Committee, 2020)

แนวคิดเรื่อง การพัฒนาตน จึงกลายเป็นหัวใจสำคัญของบทความนี้ ซึ่งในมุมมองพระพุทธศาสนา การพัฒนาตนมิได้หมายถึงเพียงการเพิ่มพูนความสามารถหรือชัยชนะทางภายนอก แต่คือ การบ่มเพาะภายใน ทั้งด้านการควบคุมอารมณ์ การรู้เท่าทันตนเองและการดำรงชีวิตอย่างมีสติและเมตตา อันสอดคล้องกับคำสอนที่ว่า อตฺตานำ ทมยนฺติ ปณฺฑิตา บัณฑิตทั้งหลายย่อมฝึกตน (ขุ.ธ. (ไทย) 24/36/47) โดยเฉพาะ พละธรรม 5 ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎก (องฺ. ปญฺจก. (ไทย) 22/15/13-14) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ถือเป็นพลังภายในที่ช่วยเสริมการฝึกใจและการเติบโตของมนุษย์อย่างแท้จริงอย่างไรก็ดี งานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งศึกษากีฬาในฐานะเครื่องมือพัฒนามนุษย์ มักมุ่งเน้นไปที่การเสริมสมรรถภาพทางกายหรือจิตวิทยาการกีฬา (Ryff & Singer, 2008; ลุกมาน เฮาะมะ และคณะ, 2567) แต่ยังขาดการศึกษาอย่างเป็นระบบที่บูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะ พละธรรม 5 ซึ่งเป็นพลังภายในที่เกื้อหนุนการพัฒนาทั้งกายและใจ ช่องว่างนี้จึงสะท้อนความจำเป็นในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงโลกกีฬาเข้ากับการฝึกตนตามหลักธรรม เพื่อให้กีฬาไม่เพียงเป็นเวทีแห่งชัยชนะ แต่ยังเป็นเส้นทางการพัฒนาภายในที่ลึกซึ้งและยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง กีฬา พละธรรม และการพัฒนาตนโดยมีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์ว่า หลักพละธรรมสามารถส่งเสริมการเล่นกีฬาให้กลายเป็นพื้นที่แห่งการพัฒนามนุษย์อย่างสมดุลได้อย่างไร ทั้งในระดับแนวคิดและการปฏิบัติ ตลอดจนเสนอแนวทางเชิงระบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวงการกีฬาสมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมให้กีฬาเป็นมากกว่าการแข่งขัน หากเป็นเส้นทางแห่งการเติบโตภายในที่ยั่งยืน

ความหมายของพละธรรมและการพัฒนาตน

พละธรรม หรือพละ 5 ตามแนวคำสอนในพระพุทธศาสนา หมายถึงพลังภายในที่ช่วยให้บุคคลสามารถฝึกฝน พัฒนา และดำรงอยู่ในโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคง โดยประกอบด้วยองค์ธรรม 5 ประการ ได้แก่ ศรัทธา ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง วิริยะ ความเพียรพยายาม สติ ความระลึกรู้ สมาธิ ความตั้งมั่นของจิต และปัญญา ความรู้ทั่วถึงชอบ (องฺ. ปญฺจกฺก. 22/15/13-14) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ธรรมทั้งห้านี้ไม่ได้แยกจากกันเป็นเอกเทศ

หากแต่ทำงานประสานกันอย่างเกื้อหนุน เป็นพลังที่ค่อย ๆ หล่อหลอมขึ้นจากภายใน และผลักดันให้บุคคลสามารถพัฒนาตนอย่างมั่นคงและยั่งยืน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543)

แนวคิดเรื่องการพัฒนาตนในทางพระพุทธศาสนา ไม่ได้หมายถึงเพียงการเพิ่มพูนความรู้หรือทักษะภายนอก แต่เน้นที่กระบวนการฝึกใจเพื่อขัดเกลานิสัย ความคิด และอารมณ์ ไปพร้อมกับการดำเนินชีวิตด้วยเมตตาและสติในความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งแนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนามนุษย์เชิงองค์รวม (Holistic Human Development) ในทางจิตวิทยาสมัยใหม่ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลระหว่างสติปัญญา อารมณ์ และร่างกาย ตลอดจนการบ่มเพาะคุณลักษณะภายใน เช่น ความอดทน ความเห็นอกเห็นใจ และความยืดหยุ่นต่อความล้มเหลว (Ryff & Singer, 2008) การพัฒนาตนจึงมิใช่เพียงการแสวงหาความสามารถ หากแต่ คือ การบ่มเพาะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ในบริบทของกีฬา การพัฒนาตนไม่ได้จำกัดอยู่ที่การเพิ่มพูนความแข็งแรงของร่างกายหรือทักษะทางเทคนิค หากแต่รวมถึงการฝึกควบคุมอารมณ์ การสร้างวินัย ความรับผิดชอบ และการตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและผู้อื่น พละธรรมทั้ง 5 จึงมีบทบาทสำคัญในโลกของกีฬาอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นศรัทธาในกระบวนการฝึกซ้อม ความเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคการมีสติขณะทำการแข่งขัน การตั้งมั่นไม่ไหวเอนต่อแรงกดดัน และการใช้ปัญญาในการไตร่ตรองเพื่อพัฒนาตน นักกีฬาที่สามารถฝึกฝนพละธรรมอย่างสมดุลย่อมมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ และเมื่อมองกีฬาเป็นพื้นที่ของการเติบโตภายในมากกว่าการเอาชนะภายนอก กีฬาก็จะกลายเป็นเวทีแห่งการฝึกตน ที่ส่งเสริมการเข้าใจตนเอง การยกระดับชีวิต และการใช้ชีวิตอย่างมีเป้าหมายและความหมาย และในมุมมองของพระพุทธศาสนา การพัฒนาตนที่แท้จริงคือการขัดเกลากิเลสและเพิ่มพูนคุณธรรม โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือความหลุดพ้นจากทุกข์ หรืออย่างน้อยที่สุดคือการดำรงชีวิตด้วยสติและสมดุลในโลก การพัฒนาเช่นนี้ไม่ได้มุ่งหวังเพียงผลสำเร็จภายนอก แต่ให้ความสำคัญกับการฝึกจิตใจจากภายใน ผ่านกระบวนการไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งช่วยให้บุคคลระงับอกุศลจิต เช่น ความโกรธ ความยึดมั่น หรือความหลง และในขณะเดียวกันยังบ่มเพาะเจตคติที่ดี เช่น เมตตา ความเพียร และการรู้เท่าทันตน (วัดญาณเวศกวัน, ม.ป.ป.) เมื่อเชื่อมโยงกับโลกของกีฬาแล้ว จะเห็นได้ว่ากีฬาที่มุ่งแต่ผลแพ้ชนะอาจพัฒนาเพียงร่างกายหรือทักษะ แต่หากกีฬาถูกใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกใจ ฝึกอารมณ์ และฝึกปัญญา ย่อมส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนอย่างแท้จริง เป็นนักกีฬาที่มีวินัยจากการตระหนักรู้ไม่ใช่จากการบังคับ และสามารถเปลี่ยนเวทีการแข่งขันให้กลายเป็นเส้นทางแห่งการเติบโตทั้งทางโลกและทางธรรมได้พร้อมกันอย่างกลมกลืน

สรุปได้ว่า พละธรรมทั้งห้าประการ ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา เป็นพลังภายในที่ทำให้การพัฒนาตนก้าวไกลกว่าการแสวงหาความสำเร็จภายนอก หากแต่เป็นการบ่มเพาะคุณลักษณะภายในที่มั่นคง ควบคู่กับการสร้างสมดุลระหว่างสติปัญญา อารมณ์ และร่างกาย กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนามนุษย์โดยองค์รวม ที่มิได้เน้นเพียง

สมรรถนะหรือศักยภาพในการแข่งขันเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมคุณภาพชีวิตในทุกมิติ ทั้งกาย จิต สังคม และปัญญา อันเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับความเป็นมนุษย์อย่างยั่งยืน

กีฬากับกระบวนการฝึกฝนภายใน

กีฬาไม่ใช่เพียงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันหรือการออกแรงทางกายเท่านั้น หากแต่เป็นพื้นที่ของการฝึกฝนภายในที่ลึกไปกว่าการวิ่ง การกระโดด หรือการทำคะแนน นักกีฬาทุกคนล้วนต้องเผชิญกับอารมณ์ ความกดดัน ความกลัว ความคาดหวังจากผู้อื่น และความไม่แน่นอนของผลลัพธ์ ซึ่งทั้งหมดนี้คือ สนามจิตใจ ที่ต้องได้รับการฝึกฝนควบคู่ไปกับร่างกาย ในมุมนี้ กีฬาไม่ต่างจากการภาวนา เพราะต้องอาศัยการฝึกซ้ำ การรู้ทันใจตน และการพัฒนาอย่างมีเป้าหมายภายใน เช่นเดียวกับหลักในพระพุทธศาสนาที่ว่า จิตฺตํ ทนฺตํ สุขาวหํ แปลว่า จิตที่ฝึกดีแล้ว นำสุขมาให้ (ขุ.ธ. (ไทย) 25/39/35)

กระบวนการฝึกภายในของการเล่นกีฬาแสดงออกผ่านพฤติกรรมที่หลายคนอาจมองข้าม เช่น การที่นักกีฬาสามารถควบคุมอารมณ์เมื่อโดนยั่วยุ การยอมรับความพ่ายแพ้โดยไม่โทษผู้อื่น หรือการมีวินัยฝึกซ้อมแม้ไม่มีแรงจูงใจจากภายนอก สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการฝึกใจ ไม่ใช่แค่ฝึกร่าง และหากสังเกตให้ดี จะพบว่ากระบวนการเหล่านี้สัมพันธ์โดยตรงกับพละธรรม เช่น การฝึกศรัทธาในกระบวนการพัฒนา การใช้สติรู้ตัวในช่วงวิกฤต การเพียรพยายามท่ามกลางความเหนื่อยล้า หรือการตั้งจิตให้มั่นโดยไม่หวั่นไหวกับเสียงรอบข้าง ซึ่งงานวิจัยทางจิตวิทยาการกีฬาในช่วงหลังได้ให้ความสนใจมากขึ้นกับสิ่งที่เรียกว่า Inner Game หรือเกมส์ภายใน ซึ่งหมายถึงกระบวนการคิดและภาวะทางอารมณ์ของนักกีฬาในระหว่างการแข่งขัน ว่ามีผลต่อผลงานมากพอ ๆ กับความสามารถทางเทคนิค เช่น Gallwey (2001) ระบุว่า ความสามารถในการรู้เท่าทันใจตนเองและควบคุมความคิด คือหัวใจของการพัฒนาในทุกชนิดกีฬา ซึ่งแนวคิดนี้สะท้อนอย่างชัดเจนกับหลักพละธรรม ที่มุ่งพัฒนาจิตให้ตั้งมั่น มีสติ และใช้ปัญญาในการวางใจท่ามกลางสถานการณ์ไม่แน่นอน

ในสังคมที่กีฬาเริ่มถูกทำให้กลายเป็นสินค้า หรือเป็นเพียงเครื่องมือสร้างชื่อเสียง การนำความเข้าใจเรื่อง กระบวนการฝึกภายใน กลับคืนสู่สนาม อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง ทั้งสำหรับนักกีฬา ผู้ฝึกสอน และผู้ชม โดยไม่จำกัดเพียงผลลัพธ์ของชัยชนะหรือความพ่ายแพ้ แต่เป็นการยอมรับว่ากีฬาคือพื้นที่ฝึกชีวิต ที่ทุกการล้มและลุกคือบทเรียน และทุกการแข่งขันคือการฝึกจิตอันทรงพลัง แม้การฝึกฝนภายในจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่ากระบวนการนี้มักถูกมองข้ามในระบบการพัฒนานักกีฬา โดยเฉพาะในระดับเยาวชนที่ผู้ฝึกสอนและผู้ปกครองมักให้ความสำคัญกับผลการแข่งขัน ความสามารถทางเทคนิค หรือความเร็วในการพัฒนา มากกว่าการเรียนรู้เรื่องอารมณ์และคุณภาพภายใน เช่น การรับฟังตนเอง การยอมรับข้อจำกัด และการมีกรอบคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ขาดความเข้าใจเรื่องการฝึกใจ นักกีฬาบางคนแม้มีพรสวรรค์ทางกายภาพ แต่กลับเปราะบางทาง

จิตใจ และไม่สามารถรับมือกับความล้มเหลว ความกดดัน หรือเสียงวิจารณ์จากสังคมได้ในระยะยาวเมื่อพิจารณาในระดับโครงสร้าง (ลุกมาน เฮาะมะ และคณะ, 2567) จะพบว่า การส่งเสริมให้กีฬาเป็นพื้นที่ฝึกฝนภายในจำเป็นต้องอาศัยทัศนคติของผู้เกี่ยวข้อง เช่น โค้ช ครู ผู้ปกครอง ตลอดจนระบบสื่อและนโยบายกีฬา การเปิดพื้นที่ให้พูดคุยเรื่องความรู้สึก การอบรมด้านจิตวิทยาเชิงบวกให้ผู้ฝึกสอน หรือแม้แต่การฝึกเจริญสติควบคู่กับทักษะทางกีฬา ล้วนเป็นแนวทางที่ช่วยให้กีฬาไม่ใช่เพียงเวทีของผู้ชนะ แต่เป็นเวทีของผู้เรียนรู้ที่ทุกคนมีสิทธิเติบโตจากจุดที่ตนยืนอยู่ การเปลี่ยนสนามแข่งขันให้เป็นพื้นที่ของความเข้าใจในตนเอง จึงเป็นทั้งความท้าทายและโอกาสของการสร้างสุขภาวะที่แท้จริงให้แก่นักกีฬา (อภิวัฒน์ ปานทอง และคณะ, 2560)

สรุปได้ว่า กีฬา คือ กระบวนการฝึกฝนภายในที่ทรงพลัง ซึ่งสอดคล้องอย่างลึกซึ้งกับแนวคิดพละธรรมในพระพุทธศาสนา โดยไม่จำกัดอยู่ที่ชัยชนะหรือความพ่ายแพ้ทางกาย แต่ครอบคลุมถึงการฝึกฝนใจ ฝึกอารมณ์ และฝึกความคิดเพื่อการเติบโตอย่างสมดุล เมื่อการเล่นกีฬาเชื่อมโยงกับเป้าหมายภายในเช่นนี้ จึงสามารถกลายเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาตนที่มิใช่เพียงในสนามแข่งขัน แต่สะท้อนออกสู่การดำเนินชีวิตในทุกมิติ

การประยุกต์พละธรรมในการฝึกและแข่งขันกีฬา

ในโลกของกีฬา โดยเฉพาะในระดับการแข่งขัน การฝึกซ้อมอย่างหนัก การเอาชนะคู่แข่ง และการสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรมมักถูกยกให้เป็นเป้าหมายสูงสุด แต่หากพิจารณาให้ลึกกว่านั้น จะพบว่า เบื้องหลังความสำเร็จของนักกีฬาจำนวนมาก ล้วนประกอบไปด้วยพลังภายในที่หล่อหลอมจากกระบวนการฝึกตน ไม่ว่าจะเป็นความมั่นคงทางจิตใจ ความพากเพียรไม่ถอยหนี รู้เท่าทันอารมณ์ของตน หรือการตัดสินใจด้วยปัญญา ซึ่งทั้งหมดสามารถอธิบายและฝึกฝนได้ผ่านกรอบของ พละธรรม 5 ประการ ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา

ศรัทธาเป็นพลังตั้งต้นของนักกีฬา เป็นความเชื่อมั่นในตนเองและในเส้นทางที่เลือกเดิน ซึ่งหากขาดศรัทธา แม้จะมีความสามารถทางกายภาพ ก็ยากจะมีแรงผลักดันในการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับวิริยะ ที่เป็นความเพียรในการก้าวผ่านอุปสรรคและความเหนื่อยล้า สติช่วยให้นักกีฬารู้เท่าทันอารมณ์ขณะฝึกหรือแข่งขัน สมาธิทำให้จิตตั้งมั่นท่ามกลางแรงกดดัน และปัญญาช่วยให้สามารถมองเห็นทั้งเกมส์การแข่งขันและตัวเองอย่างรอบด้าน ไม่หลงอยู่กับชัยชนะหรือพ่ายแพ้ชั่วคราว (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543) ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในบริบทของไทย คือ บาส-ปอป้อ คู่หูนักแบดมินตันทีมชาติไทย ซึ่งนอกจากจะมีความสามารถทางกายแล้ว ยังฝึกฝนจิตใจผ่านการทำสมาธิทุกวัน โดยเฉพาะก่อนนอน เพื่อเตรียมใจรับมือกับความกดดันและความไม่แน่นอนของผลการแข่งขัน ทั้งคู่เคยกล่าวว่า การมีจิตสงบและสติมั่นคง คือ หัวใจของความสม่ำเสมอและพลังภายในที่แท้จริง (The People, 2021) ในกรณีของเทนนิส–พาณิภัค วงศ์พัฒนกิจ เจ้าของเหรียญทองโอลิมปิก เธอเคยเผชิญกับความเครียดจนร้องไห้ในห้องน้ำก่อน

จะดึงตนเองกลับมาด้วยสติและการทบทวนภายใน เปลี่ยนความกลัวให้เป็นแรงผลักดัน และลงสนามด้วยจิตที่ตั้งมั่น ไม่ยึดติดกับผลการแข่งขันแต่ละแมตช์ ซึ่งสะท้อนถึงพละธรรมหลายข้อ โดยเฉพาะสติ สมาธิ และปัญญา (วัลลภ สวัสดี, 2567) ในเวทีระดับโลก โนวัก ยอโควิช นักเทนนิสมือหนึ่งของโลก ก็เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของนักกีฬาที่ให้ความสำคัญกับการฝึกฝนจิตใจ เขาฝึกสมาธิทุกวัน ฝึกการหายใจ ฝึกสติ และฝึกการรู้เท่าทันความคิดของตนเอง เพื่อสร้างสมดุลและความมั่นคงภายใน ซึ่งเขาเองยืนยันว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เล่นได้อย่างมีเสถียรภาพในเกมส์ระดับสูง และสามารถฟื้นตัวได้เร็วเมื่อเผชิญกับความพ่ายแพ้ (The Independent, 2021)

กรณีตัวอย่างเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้พละธรรมในการฝึกและแข่งขันกีฬา ไม่ได้เป็นเพียงแนวคิดเชิงศาสนา หากแต่เป็นกระบวนการพัฒนาทางจิตที่นักกีฬายุคใหม่สามารถนำมาใช้จริง เพื่อเสริมความแข็งแกร่งทางใจ การมีพลังภายในไว้ประคองตนในสนามแข่งขัน และมีฐานจิตที่มั่นคงในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่ความยั่งยืนของชีวิตนักกีฬา การฝึกและการแข่งขันกีฬาเป็นพื้นที่ที่สะท้อนพลังภายในของนักกีฬาอย่างเด่นชัด การประยุกต์หลักพละธรรมจึงไม่เพียงทำให้นักกีฬามีแรงขับเคลื่อนทางจิตใจ แต่ยังช่วยให้เกิดกลไกทางจิตวิทยาที่เสริมสร้างประสิทธิภาพการเล่นกีฬาได้อย่างลึกซึ้ง เริ่มจาก ศรัทธา ที่ทำหน้าที่เสมือนแรงบันดาลใจและความเชื่อมั่นในเป้าหมาย เมื่อศรัทธาถูกปลูกฝัง นักกีฬาจะมีแรงผลักดันที่มั่นคงและมองเห็นความหมายของการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ขณะที่ วิริยะ ทำงานในเชิงพฤติกรรมและจิตใจ ช่วยสร้างความมุ่งมั่นและความมีวินัย ลดการผัดวันประกันพรุ่ง และเพิ่มแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ที่จำเป็นต่อการฝึกระยะยาว

ในอีกมิติหนึ่ง สติ มีบทบาทในการรับรู้ปัจจุบันขณะ ลดความฟุ้งซ่านและความวิตกกังวลในสนามแข่งขัน งานวิจัยทางจิตวิทยากีฬาชี้ว่าสติช่วยให้นักกีฬาควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น ลดความกดดันจากความคาดหวัง และทำให้ตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Weinberg & Gould, 2018) ส่วน สมาธิ ทำหน้าที่ประสานจิตใจให้อยู่ในสภาวะที่มั่นคง สามารถเข้าสู่ประสบการณ์การไหลลื่น (Flow State) ซึ่งเป็นภาวะที่การรับรู้ เวลา และการเคลื่อนไหวดำเนินไปอย่างเป็นธรรมชาติและมีประสิทธิภาพสูงสุด (Csikszentmihalyi, 1990) และท้ายที่สุด ปัญญา เป็นกลไกในการสะท้อนคิดและวิเคราะห์ ทำให้นักกีฬามองเห็นบทเรียนจากความสำเร็จและความล้มเหลวได้อย่างรอบด้าน ยอมรับผลการแข่งขันอย่างมีเหตุผล และพัฒนาแผนการฝึกต่อไปโดยไม่ติดอยู่กับอดีต เมื่อเชื่อมโยงกันแล้ว พละธรรมทั้งห้าประการมิได้เป็นเพียงหลักธรรมในเชิงนามธรรม หากแต่คือพลังทางจิตวิทยาที่ประสานการทำงานของกาย จิต และปัญญา ส่งผลให้นักกีฬาสามารถรักษาสมดุลภายใน ควบคุมแรงกดดัน และสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนทั้งในสนามแข่งขันและในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้พละธรรมในการฝึกและแข่งขันกีฬา คือ กระบวนการสร้างพลังภายในที่ลึกซึ้งและยั่งยืน นักกีฬาที่ฝึกฝนตนเองด้วยศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา

ย่อมสามารถรับมือกับแรงกดดัน ความไม่แน่นอน และความเปลี่ยนแปลงทั้งในและนอกสนามได้อย่างมั่นคง ทั้งยังพัฒนาศักยภาพอย่างเป็นองค์รวม ไม่ใช่เพียงเพื่อชัยชนะ แต่เพื่อการเติบโตในชีวิตจริง ตัวอย่างจากนักกีฬาระดับชาติและระดับโลกอย่าง บาส-ปอป้อ เทนนิส-พาณิภัค และโนวัก ยอโควิช ต่างยืนยันแนวทางนี้อย่างเป็นรูปธรรม จึงกล่าวได้ว่า พละธรรมมิใช่เพียงหลักธรรมทางศาสนา หากแต่เป็นพลังฝึกใจที่ทันสมัย ใช้งานได้จริง และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโลกกีฬายุคปัจจุบัน

พละธรรมกับการฟื้นคืนจากความล้มเหลว

ในโลกแห่งการแข่งขัน ไม่ว่านักกีฬาจะเก่งกาจเพียงใด ย่อมต้องพบเจอกับความพ่ายแพ้หรือความล้มเหลวในบางจังหวะของชีวิต ซึ่งความล้มเหลวนั้นไม่ใช่แค่เรื่องของคะแนนหรือเหรียญรางวัลที่หายไป หากแต่คือแรงสั่นสะเทือนภายในที่อาจทำให้เกิดความท้อแท้ หมดศรัทธา หรือแม้แต่เลิกล้มความพยายามทั้งหมดลง การฟื้นคืนจึงไม่ใช่เรื่องของกล้ามเนื้อหรือสมรรถภาพทางร่างกายเท่านั้น แต่ต้องอาศัยพลังภายในที่ลึกและมั่นคง ซึ่งพละธรรมทั้ง 5 ข้อในพระพุทธศาสนา ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา สามารถตอบโจทย์ได้อย่างแท้จริง (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543) เพราะความศรัทธาทำให้นักกีฬายังคงเชื่อมั่นในตนเองแม้ล้มเหลว วิริยะกระตุ้นให้ลุกขึ้นมาอีกครั้งแม้ไม่มีเสียงเชียร์ สติช่วยให้รู้เท่าทันอารมณ์และความคิดในช่วงวิกฤต สมาธิทำให้มีจิตตั้งมั่นไม่ฟุ้งซ่านเมื่อถูกกดดัน และปัญญาคือหัวใจของการเรียนรู้จากความพลาดพลั้ง เพื่อไม่ให้ผิดซ้ำในอนาคตกรณีของไมเคิล เฟลป์ส นักว่ายน้ำเจ้าของสถิติโลกผู้เคยตกต่ำด้วยภาวะซึมเศร้าและติดสุรา แต่กลับมายืนหยัดได้อีกครั้งด้วยการฝึกสมาธิและรับการบำบัดทางจิตใจ เขาไม่ได้กลับมาว่ายน้ำเพียงเพราะอยากชนะ แต่เพราะต้องการเข้าใจตัวเองแสดงให้เห็นถึงการใช้พละธรรมในทางปฏิบัติอย่างลึกซึ้ง (Sanook, 2022)

ในมุมของพระพุทธศาสนา พละธรรมถือเป็นพลังหลักในการเดินบนเส้นทางธรรม โดยเฉพาะในสายกรรมฐานและวิปัสสนา ศรัทธาในพระรัตนตรัยเป็นแรงใจให้ปฏิบัติต่อเนื่อง วิริยะทำให้ไม่ละการภาวนาแม้เหน็ดเหนื่อย สติใช้รู้ทันกายใจ สมาธิช่วยให้จิตมั่นคง และปัญญาทำให้เห็นไตรลักษณ์ตามความเป็นจริง ทั้งห้าองค์ธรรมนี้จึงถูกเรียกว่า ธรรมะฝ่ายข้างดีที่ช่วยต่อสู้กับอกุศลภาวะในใจอย่างได้ผล (สุภีร์ ทุมทอง, 2559) โดยหลวงพ่อชา สุภัทโท หนึ่งในพระกรรมฐานสายหลวงปู่มั่น เคยกล่าวไว้ว่า ธรรมะ คือ การรู้จักวางสิ่งที่ควรวาง และยึดในสิ่งที่ควรยึด พละธรรมช่วยให้ใจมีแรง เมื่อใจมีแรงแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องไปชนะใคร ขอแค่ชนะใจตนเองก็พอ คำสอนของท่านยืนยันว่า การฝึกใจให้แข็งแรงด้วยพละธรรม ไม่ได้หมายถึงการกดข่มหรือหลีกหนีความทุกข์ แต่คือ การฝึกยอมรับความจริงของชีวิต ด้วยจิตใจที่มีพลังพอจะอยู่กับความจริงนั้นได้อย่างไม่หวั่นไหว พละธรรมจึงไม่ใช่เพียงเครื่องมือของนักกีฬาหรือผู้ที่ต้องเผชิญกับแรงกดดันในโลกภายนอกเท่านั้น แต่ยังเป็น พลังแห่งการอยู่กับชีวิตอย่างแท้จริง ใช้ได้แม้ในวันที่ไม่มีชัยชนะหรือคำชื่นชมใด ๆ รออยู่ สำหรับผู้ปฏิบัติธรรม เช่น พระกรรมฐาน หรือฆราวาส

ผู้เจริญภาวนา พละธรรมคือหัวใจของการตั้งมั่นในหนทางแห่งการละทุกข์ โดยเฉพาะเมื่อจิตตกจิตเศร้าหมอง หรือเจอกับอุปสรรค เช่น ง่วง ขี้เกียจ ฟุ้งซ่าน หรือท้อถอย หากขาดพละธรรมก็จะละการภาวนาไปอย่างน่าเสียดาย แต่หากมีพละธรรมที่มั่นคง แม้เพียงเล็กน้อย ก็สามารถยืนในธรรม ได้อย่างสงบ

สรุปได้ว่า พละธรรมเป็นพลังแห่งการฟื้นคืนอย่างแท้จริง ทั้งในมิติของกีฬาและจิตวิญญาณ เพราะเมื่อศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญาถูกฝึกฝนจนกลายเป็นพื้นฐานของชีวิตแล้ว นักกีฬาหรือผู้ปฏิบัติธรรมย่อมสามารถกลับมายืนหยัดจากความพ่ายแพ้ด้วยความมั่นคงและไม่ยึดติด การฟื้นตัวเช่นนี้ไม่ได้พาแค่กลับไปในจุดเดิม แต่ทำให้เติบโตยิ่งกว่าที่เคยเป็น

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่นี้ คือ การเชื่อมโยงโลกของกีฬาเข้ากับหลักธรรมะในพระพุทธศาสนาได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะหลักพละธรรม 5 ประการ ซึ่งเปรียบเสมือน กลไกภายใน ที่ขับเคลื่อนจิตใจนักกีฬาให้ฝึกฝน พัฒนา และเติบโตอย่างสมบูรณ์ อินโฟกราฟิกต่อไปนี้จึงได้ถ่ายทอดแนวคิดเกมส์ภายใน ของนักกีฬา ผ่านภาพของหัวคนที่ประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านของพละธรรม และเชื่อมโยงไปยังนักกีฬาที่กำลังวิ่ง เพื่อแสดงให้เห็นว่าพลังใจที่แข็งแกร่งนั้น เริ่มต้นจากการฝึกฝนภายใน ไม่ใช่เพียงการเคลื่อนไหวทางกายภายนอก

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ดังนี้

1. ศรัทธา ความเชื่อมั่นในเป้าหมายและคุณค่าของตนเอง เป็นพลังเริ่มต้นของนักกีฬา ทำให้มีจุดยืน มีทิศทาง และไม่หวั่นไหวเมื่อเจอกับความไม่แน่นอนในเส้นทางการแข่งขันความศรัทธานำไปสู่แรงจูงใจที่แท้จริง เช่น ศรัทธาในความสามารถของตน ศรัทธาในโค้ช หรือศรัทธาในเป้าหมายที่ใหญ่กว่าตัวเอง เช่น ทีม ชาติ หรือคุณค่าของกีฬาอย่างแท้จริง

2. วิริยะ ความเพียรในการฝึกฝนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็นแรงผลักที่ทำให้ลุกขึ้นซ้อมในวันที่ไม่อยากลุก วิริยะทำให้เกิดวินัย ความสม่ำเสมอ และความอดทน ซึ่งเป็นหัวใจของความสำเร็จในระยะยาว เป็นแรงที่เปลี่ยนความฝันให้กลายเป็นความจริงผ่านหยาดเหงื่อและความตั้งใจจริง

3. สติ การรู้เท่าทันตนเองและสถานการณ์ขณะเล่นกีฬา ช่วยให้นักกีฬารู้ว่าตนเองกำลังทำอะไร รู้ทันอารมณ์และความคิดขณะเล่น ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่หลุดโฟกัส จึงสามารถตัดสินใจในเกมส์ได้แม่นยำ และสามารถรับมือกับแรงกดดันหรือความผิดพลาดโดยไม่เสียศูนย์

4. สมาธิ ความแน่วแน่และจดจ่อในสิ่งที่ทำ ช่วยให้นักกีฬาสามารถจดจ่ออยู่กับปัจจุบันโดยไม่ถูกรบกวนจากเสียงภายนอกหรือความคิดฟุ้งซ่าน เมื่อจิตตั้งมั่น การเคลื่อนไหวของร่างกายจะมีความนิ่ง สมดุล และแม่นยำ ทำให้สามารถดึงศักยภาพสูงสุดออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ในขณะเล่น

5. ปัญญา ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทั้งต่อตนเองและสิ่งรอบตัว ช่วยให้รู้ว่าอะไรควรทำอะไรควรละ และรู้จักวางใจอย่างถูกต้องกับผลการแข่งขัน รู้ว่าแพ้ก็เรียนรู้ ชนะก็เรียนรู้ ปัญญาทำให้นักกีฬาไม่หลงไปกับคำชม หรือจมอยู่กับคำติ แต่รู้จักใช้ทุกประสบการณ์เป็นเครื่องมือในการเติบโตและพัฒนาตน

แสดงให้เห็นว่า พละธรรมทั้ง 5 ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ไม่ได้แยกส่วนกันทำงาน แต่เชื่อมโยงกันในลักษณะเป็นระบบภายในจิตใจ เมื่อฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจะส่งผลให้นักกีฬามีพลังใจที่มั่นคง สามารถรับมือกับแรงกดดัน ความล้มเหลว และอารมณ์แปรปรวนได้อย่างมีสติ ยิ่งไปกว่านั้น พละธรรมยังส่งเสริมให้การฝึกซ้อมหรือการแข่งขันกลายเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง ไม่ใช่เพียงเพื่อชัยชนะ แต่เพื่อการฝึกฝนตนให้เข้าใจโลก เข้าใจตน และเข้าใจความจริง ดังนั้น การบูรณาการพละธรรมกับการกีฬา จึงไม่ได้จำกัดเฉพาะเวทีการแข่งขัน แต่ขยายไปถึงการดำรงชีวิตโดยรวม นักกีฬาจะมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดีขึ้น มีแรงขับเคลื่อนภายในที่ไม่ต้องพึ่งพาคำชื่นชมจากภายนอก และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีสติ ปัญญา และความสงบเย็น ความสำเร็จที่แท้จริงของนักกีฬาในยุคใหม่จึงมิได้อยู่ที่จำนวนเหรียญหรือคำสรรเสริญเท่านั้น หากแต่อยู่ที่เกมส์ภายในที่มั่นคง แข็งแรง และเต็มไปด้วยธรรมะในหัวใจ

สรุป

พละธรรมในพระพุทธศาสนาไม่เพียงเป็นหลักธรรมเพื่อการบำเพ็ญภาวนา หากยังเป็นชุดพลังภายในที่สามารถนำมาปรับใช้กับโลกของการกีฬาได้อย่างลึกซึ้งและร่วมสมัย การกลั่นกรองแนวคิดจากการวิเคราะห์ทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า พละธรรม 5 ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ทำหน้าที่เป็นกลไกที่เกื้อหนุนกันในกระบวนการฝึกฝน การควบคุมตน และการเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจของนักกีฬา นักกีฬาที่ฝึกตนด้วยพละธรรมจึงไม่เพียงมีสมรรถภาพทางกายที่ดีเท่านั้น แต่ยังสามารถรับมือกับแรงกดดัน ความพ่ายแพ้ และเสียงวิจารณ์ได้อย่างมั่นคง กลายเป็นบุคคลต้นแบบทั้งในสนามแข่งขันและในชีวิตจริง ดังนั้น การบูรณาการพุทธธรรมกับกีฬาไม่ได้เป็นเพียงแนวคิดเชิงอุดมคติแต่คือ แนวปฏิบัติที่สามารถต่อยอดสู่การสร้างระบบการฝึกฝนเชิงองค์รวม ทั้งในระดับบุคคล ทีม และสถาบันกีฬา พละธรรมจึงเป็นกลไกแห่งเกมส์ภายใน ที่ไม่เพียงส่งเสริมนักกีฬาให้คว้าชัยชนะ แต่ยังช่วยให้พวกเขาเข้าใจความหมายของการเติบโต ความพากเพียร และการยอมรับตนเองอย่างมีสติและปัญญา คุณค่าของพละธรรมจึงมิได้จำกัดอยู่แค่ในสนามกีฬา แต่แผ่ขยายไปสู่การสร้างคนที่สมบูรณ์ในทุกมิติของชีวิต ดังนั้น ผู้เขียนจึงเสนอข้อคิดเชิงปฏิบัติที่ควรนำไปต่อยอด คือ การเปลี่ยนมุมมองของกีฬาจากการมุ่งเพียงชัยชนะไปสู่การเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และการเติบโตภายใน อันรวมถึงการพัฒนาร่างกาย จิตใจ และเจตคติในระยะยาว การประยุกต์ใช้หลักพละธรรมยังช่วยชี้นำแนวทาง เช่น ศรัทธา คือ การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและในเส้นทางที่เลือกเดิน วิริยะ คือ การเสริมพลังแห่งความเพียรและความมีวินัย สติ คือ การควบคุมอารมณ์และรู้เท่าทันตน สมาธิ คือ การสร้างสมดุลและความมั่นคงทางใจ และปัญญา คือ การยอมรับผลลัพธ์อย่างมีเหตุผลและเรียนรู้จากประสบการณ์ ข้อเสนอแนะเหล่านี้สะท้อนว่า พละธรรมมิใช่เพียงกรอบความคิดทางศาสนาแต่คือ แนวทางการพัฒนานักกีฬาอย่างรอบด้านที่จะเกื้อหนุนทั้งความสำเร็จในสนามและคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ในปี พ.ศ. 2543 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ลุกมาน เฮาะมะ และคณะ. (2567). ผลการฝึกเทคนิคจิตวิทยาการกีฬาเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจของนักกีฬาฟุตบอลเยาวชน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*, 16(1), 239-249.

วัดญาณเวศกวัน. (ม.ป.ป.). *ธรรมกับการพัฒนาชีวิต*. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2568, จาก https://www.watnyanaves.net/en/book-full-text/204

วัลลภ สวัสดี. (2567). *โอลิมปิก 2024 และการเสียสละครั้งสุดท้ายของ เทนนิส พาณิภัค วงศ์พัฒนกิจ*. สืบค้น 20 กรกฎาคม 2568, จาก https://shorturl.asia/l0kOK

สุภีร์ ทุมทอง. (2559). *อินทรีย์ 5 พละ 5*. นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

อภิวัฒน์ ปานทอง และคณะ. (2560). การวางแผนระยะยาวสำหรับพัฒนานักกีฬา. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 14(64), 15-22.

Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The Psychology of Optimal Experience*. New York: Harper and Row.

Gallwey, W. T. (2001). *The Inner Game of Tennis: The Classic Guide to the Mental Side of Peak Performance*. New York: Random House.

International Olympic Committee. (2020). *Safeguarding athletes from harassment and abuse in sport*. Retrieved July 25, 2025, from https://olympics.com/ioc/safeguarding

Ryff, C. D. & Singer, B. H. (2008). Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*, 9(1), 13-39.

Sanook. (2022). *Case study from "Michael Phelps: The tarnished reputation of athletes and the day when marijuana became more acceptable*. Retrieved July 20, 2025, from https://www.sanook.com/sport/1407700/

The Independent. (2021). *Novak Djokovic: Meditation, breathing, and self-mastery behind the mental strength*. Retrieved July 25, 2025, from https://shorturl.asia/fxAlu

The People. (2021). *Bas - Popor: A duo who broke the barriers and created the legend of the world's number 1 badminton player*. Retrieved July 20, 2025, from https://www.thepeople.co/read/40144

UNESCO. (2021). *Quality physical education guidelines for policy-makers*. Retrieved July 20, 2025, from https://shorturl.asia/K2blq

Weinberg, R. S. & Gould, D. (2018). *Foundations of Sport and Exercise Psychology* (7th ed.). Champaign, Illinois: Human Kinetics.

แนวคิดเรื่องการเคลื่อนที่ในคัมภีร์ประสันนปทา*

THE CONCEPTS OF MOVEMENT IN THE PRASANNAPADĀ

ทิวา สุขุม, สมบัติ มั่งมีสุขศิริ
Tiwa Sukhum, Sombat Mangmeesukhsiri
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
Corresponding Author E-mail: sukhum.tiwa@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการโต้แย้งการเคลื่อนที่ในคัมภีร์ประสันนปทา ปรีกษาที่ 2 ชื่อว่า คตาคตปรีกษาว่า มีมุมมองอย่างไรต่อการเคลื่อนที่ และมุ่งโต้แย้งปรัชญาสำนักใด โดยข้อมูลที่นำมาศึกษาจะเป็นข้อมูลปฐมภูมิที่ถูกบันทึกด้วยภาษาสันสกฤต อักษรเทวนาครี ซึ่งถูกรวบรวมและตีพิมพ์ไว้โดย Louis de La Vallée Poussin ในหนังสือชื่อ Madhyamakavṛttiḥ: Mālamadhyamakakarikās (mādhyamikasūtras) de Nāgārjuna avec la Prasannapada Commentaire de Candrakirti ผลการศึกษาพบว่า ในคัมภีร์ประสันนปทา ปรีกษาที่ 2 การเคลื่อนที่ไม่มีจริง เป็นเพียงมายาที่เกิดจากอวิทยาคือความไม่รู้ และพบว่า มุ่งโต้แย้งสำนักปรัชญาไวภาษิกะเกี่ยวกับกาลทั้ง 3 ของการเคลื่อนที่ โดยคัดค้านกาลที่เป็นปัจจุบันและมุ่งโต้แย้งสำนักปรัชญาโยคาจารในเรื่องจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของการเคลื่อนที่ โดยนำเสนอความขัดแย้งกันเองของระบบความคิด

คำสำคัญ: การเคลื่อนที่; มาธยมิกะ; โยคาจาร; ไวภาษิกะ

Abstract

Objectives of this article were to study the disputation on Motion in the second chapter of the Prasannapadā, titled gatāgataparīkṣā in order to elucidate its perspective on motion and to identify the philosophical schools it seeked to challenge. The primary source used in this study was written in the Sanskrit Devanagari script, compiled by Louis de La Vallée Poussin in the book Madhyamakavṛttiḥ: Mālamadhyamakakārikās (Mādhyamikasūtras) de Nāgārjuna

*Received May 20, 2025; Revised July 5, 2025; Accepted July 9, 2025

avec la Prasannapadā Commentaire de Candrakīrti. The study was found that, in the Prasannapadā, Chapter II, motion did not truly exist but was merely an illusion arising from ignorance (avidyā). It also revealed that this chapter aimed to refute the Vaibhāṣika school's notion of the three times (trikāla) to motion by rejecting the existence of the present moment as real, and to refute the Yogācāra school's view concerning the starting point and the endpoint of motion, by demonstrating the inherent contradictions within these conceptual frameworks.

Keywords: Motion; Mādhyamika; Vaibhāṣika; Yogācāra

บทนำ

คัมภีร์มัธยมกวฤตติ ชื่อว่า ประสันนปทา (Skt. Prasannapadā madhyamakavṛtti) (อักษรย่อ "Skt." หมายถึง สันสกฤต ผู้เขียนจะใส่คำอ่านภาษาโรมันไว้หลังคำภาษาไทยที่ปริวรรตมาจากภาษาสันสกฤต เพื่อง่ายต่อการอ่าน และการนำไปสืบค้น) เป็นคัมภีร์ชั้นวิวฤติ เพราะประพันธ์โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะโต้แย้งคัมภีร์ปรัชญาประทีปะ (Skt. prajñāpradīpa) ซึ่งประพันธ์โดยท่านภาววิเวก (Skt. bhāvaviveka) เป็นคัมภีร์ที่มีลักษณะการประพันธ์แบบร้อยแก้วผสมร้อยกรอง โดยจะยกโศลกในคัมภีร์มูลมัธยมกการิกา (Skt. mūlamadhyamakakārikā) ขึ้นมา จากนั้นจึงอธิบาย ควบคู่ไปกับการโต้แย้งแนวคิดของสำนักมาธยมิกะ ฝ่ายสวาตันตริก (Skt. svātantrika) ซึ่งนำโดยท่านภาววิเวก รวมถึงโต้แย้งแนวคิดของสำนักปรัชญาอื่นด้วย คำอธิบายจากคัมภีร์มูลมัธยมกวฤตติ (Skt. mūlamadhyamakavṛtti) ที่ประพันธ์โดยท่านพุทธปาลิตะ (Skt. buddhapālita)

คัมภีร์ประสันนปทาประพันธ์โดยท่านจันทร์กีรติ (Skt. candrakīrti) ผู้ดำรงชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ. 600-650 (Buswell & Lopez, 2014) ท่านเป็นอาจารย์คนสำคัญของสำนักปรัชญามาธยมิกะ ฝ่ายปราสังคิกะ ท่านมีความชำนาญในหลักคำสอนทุกแขนงของสำนักปรัชญามาธยมิกะ เพราะท่านได้ศึกษาหลักคำสอนทั้งจากศิษย์ของท่านภาววิเวกและจากท่านกมลพุทธิ ผู้เป็นศิษย์ของท่านพุทธปาลิตะ (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2548) ท่านจันทรกีรตินั้นเขียนคัมภีร์ที่ใช้ในการอธิบายคัมภีร์ของท่านนาคารชุน (Skt. nāgārjuna), ท่านอารยะเทวะ และท่านพุทธปาลิตะ โดยวิจารณ์แนวความคิดของท่านภาววิเวกะที่เชื่อว่ามาธยมิกะจำเป็นต้องมีจุดยืนทางความคิดอย่างรุนแรง (ที. อาร์. วี. มูรติ, 2562) เพราะท่านจันทรกีรติอยู่ฝ่ายปราสังคิกะที่เน้นการนำประสังคะวิธีมาใช้เพื่อโต้แย้งทรรศนะของสำนักปรัชญาอื่น โดยฝ่ายปราสังคิกะนี้เริ่มมีการแบ่งแยกในสมัยที่ท่านภาววิเวกะเขียนคัมภีร์เพื่อแสดงความเห็นที่ต่างออกไปจากท่านพุทธปาลิตะผู้ยึดถือแนวทางของมาธยมิกะเดิม และยิ่งชัดเจนขึ้นเมื่อมีการแต่งคัมภีร์ประสันนปทาที่มีนัยคัดค้านแนวคิดของท่านภาววิเวก ควบคู่ไปกับการนำเสนอประสังคะวิธีที่ใช้มาในแนวทางเดิมในสมัยของท่านจันทรกีรติ

การเคลื่อนที่ คือ การที่สิ่ง ๆ หนึ่งเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปสู่จุดหนึ่ง หรือการเคลื่อนไหวของสิ่ง คัมภีร์ประสันนปทาได้นำเสนอเรื่องการเคลื่อนที่นี้ไว้ในปรีกษาที่ 2 ชื่อว่า คตาคตะปรีกษา (Skt. gatāgataparīkṣā) ผ่านมุมมองทางปรัชญาซึ่งมีการถกเถียงกันว่า การดำเนินผ่านไปมีอยู่จริงหรือไม่อย่างไร มีองค์ประกอบอะไร เนื่องจากในคัมภีร์ประสันนปทา การเคลื่อนที่เป็นสิ่งที่ถูกปฏิเสธอย่างยิ่งยวดด้วยประสังคะวิธี โดยมีการยกขึ้นมาปฏิเสธตั้งแต่ตอนที่ระบุถึงวิเศษณะทั้ง 8 ที่ใช้ในการอธิบายลักษณะของประตีตยสมุตปาท ดังเนื้อความตอนหนึ่งว่า “อนิโรธ-มนุตฺปาทมนุจฺเฉทมศาศฺวตมฺ | อเนการฺถมนานารฺถมนาคมมนิรฺคมมฺ ॥ แปลว่า อันไม่ดับ ไม่เกิด ไม่ขาดสูญ ไม่เป็นนิรันดร์ ไม่ใช่เนื้อหาอย่างเดียวกัน ไม่ใช่เนื้อหาต่างอย่างกัน ไม่มา ไม่ไป ॥” (Candrakīrti, 1903) โดยวิเศษณะ 8 นี้นับเป็นหัวใจของการศึกษาปรัชญาของสำนักมาธยมิกะ และเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบคำสอนของสำนัก เนื่องจากเป็นหลักเกณฑ์การพิจารณาทางปรัชญาเพียงอย่างเดียวที่ท่านนาคารชุนนำเสนอไว้ เพราะคำสอนที่เหลือจะเป็นการโต้แย้งแนวคิดอื่นด้วยประสังควิธีและการอธิบายจริยศาสตร์ ท่านอาจารย์นาคารชุนได้อธิบายว่าวิเศษณะทั้ง 8 นี้ไม่ได้เป็นเพียงคุณสมบัติของประตีตยสมุตปาท แต่ยังเป็นคุณสมบัติของนิรวาณ (Skt. nirvāṇa, Pali. Nibbāna) กล่าวคือ การดับสนิท ที่มีรากศัพท์มาจาก นิรฺ อุปสัค แปลว่า “ออก” + วา ธาตุซึ่งใช้ในความหมายว่า “ไป, พัด” จึงแปลว่า “ออกไป (จากสังสารวัฏ) หรือว่าพัดพา (ไฟ คือ กิเลส 3) ให้ดับไป” อันเป็นจุดหมายสูงสุดที่พระพุทธศาสนาแต่ละนิกายมุ่งหวังจะไปถึง แต่ในมุมมองของสำนักปรัชญามาธยมิกะ นิรวาณ กับสังสาระไม่มีความต่างกันเพราะเป็นศูนยตาเหมือนกัน (Buswell & Lopez , 2014) ประเด็นนี้มีปรากฏอยู่ในเนื้อความตอนหนึ่งของคัมภีร์รัตนาวลี ปรีกษาที่ 1 โศลกที่ 64 ว่า โลกนิรฺวาณโยสฺ ตสฺมาทฺ วิเศษะ ก อิวารฺถตะ แปลว่า ดังนั้น โลกกับพระนิพพานจะมีความต่างอะไรกัน เพราะตามจริงโลกก็เหมือนนิพพานและนิพพานก็เหมือนโลก (ทิวา สุขุม, 2565) การเคลื่อนที่จากโลกไปสู่นิรวาณจึงเป็นเพียงความว่าง ไม่มีจริง วิเศษณะทั้ง 8 ยังเป็นคุณสมบัติของศูนยตา (Skt. śūnytā, Pali. Suññatā) ที่หมายถึง ความเป็นสภาพสูญ ความว่าง ได้แก่ ความเป็นสภาพว่างจากการมีตัวตน เป็นเพียงสภาวะเชิงปรากฏการณ์ ความว่างจากกิเลสมีราคะ (Pāli and Skt. rāga) ความกำหนัดยินดี โทสะ (Pali. dosa, Skt. dveṣa) ความโกรธ และโมหะ (Pali and Skt moha) ความหลงไม่รู้จริง ความว่างในโลกุตตรมรรค และความว่างที่เกิดจากการกำหนดหมายในใจของผู้เจริญอากิญ-จัญญายตนสมาบัติ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2564) ในปรัชญามาธยมิกะ ศูนยตาเป็นสภาพกลางของสิ่ง คือ ทุกสิ่งว่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น การเข้าใจว่า “การเคลื่อนที่มีอยู่” จึงเป็นเพียงมายาที่เกิดจากอวิทยา (Skt. avidyā, Pali. avijjā) คือ ความไม่รู้จริง เพราะศูนยตาไม่ใช่การปฏิเสธกรรมว่าไม่มีผล ทุกสิ่งยังคงปรากฏในเชิงปรากฏการณ์ เพียงแต่การปรุงแต่งว่า “มี” และ “ไม่มี” ล้วนมาจากอวิทยา เพราะทุกสิ่งไม่มีแก่นแท้ของตัวมันเอง (Buswell & Lopez, 2014) วิเศษณะทั้ง 8 ยังเป็นคุณสมบัติของทางสายกลาง (Skt. madhyamapratipad, Pali. majjhimāpatipadā) ซึ่งมุ่งนำเสนอการไม่ตกไปในส่วนสุดทั้งสองและการไม่ตกไปในธรรมคู่

คือ ความมีและไม่มี ดังนั้น การเข้าใจการโต้แย้งการเคลื่อนที่ซึ่งปรากฏในวิเศษณะทั้ง 8 จึงนำไปสู่การเข้าใจปรัชญามาธยมิกะฝ่ายปราสังคิกะ นิรวาณ ศูนยตา และทางสายกลาง

โดยทรรศนะของคนทั่วไป การเคลื่อนที่ของสิ่งมีอยู่อย่างแน่นอน สามารถเห็นได้โดยประจักษ์ในชีวิตประจำวัน และเป็นสิ่งที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ไม่จำกัดอยู่เฉพาะรูปธรรม แต่ยังรวมไปถึงนามธรรม โดยในที่นี้ รูปธรรม ได้แก่ สิ่งที่เป็นรูป สภาวะที่เป็นรูป สามารถจับต้องได้ และนามธรรม อันได้แก่ สภาวะที่น้อมไปหาอารมณ์ ใจและอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับใจ คือ จิตและเจตสิก สิ่งของที่ไม่มีรูป คือ รับรู้ไม่ได้ทางตา หู จมูก ลิ้น และกาย แต่รู้ได้ทางใจ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2564) ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเราเห็นคน ๆ หนึ่งเดินทางจากบ้านไปที่ทำงาน เราสามารถอนุมานและยอมรับโดยประจักษ์ได้ว่า มีการเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปสู่จุดหนึ่ง เป็นต้น โดยแบ่งการเคลื่อนที่ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ สิ่งที่เกี่ยวเนื่องกับกริยาการเคลื่อนที่ และกริยาการเคลื่อนที่ (Hamnam et al, 2006) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระยะตามช่วงเวลาที่ทำกริยา คือ เริ่มต้นการเดิน ระหว่างเดิน และเดินถึงแล้ว และแบ่งออกเป็น 3 ระยะตามตำแหน่งที่ทำกริยา คือ ตำแหน่งเริ่มต้นของการเดิน ตำแหน่งระว่างเดิน และตำแหน่งที่กริยาสิ้นสุดลง ในทำนองเดียวกันสามารถอนุมานการเคลื่อนที่เข้ากับตัวอย่างอื่น ๆ ในทางนามธรรม เช่น การเกิดขึ้นของความเศร้าก็มี 3 ระยะ คือ เริ่มเศร้า กำลังเศร้า และหยุดเศร้า เป็นต้นซึ่งเป็นลักษณะการเคลื่อนที่ของจิตและเจตสิก การเคลื่อนที่ของสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมทั้ง 3 ระยะนั้น สามารถกำหนดเทียบเคียงได้กับกาลทั้ง 3 เช่น เริ่มต้นเคลื่อนที่หรือจะเคลื่อนที่เป็นอนาคตกาล กำลังเคลื่อนที่ เป็นปัจจุบันกาล และเคลื่อนที่แล้วหรือหยุดเคลื่อนที่ เป็นอดีตกาล เป็นต้น และทุกการเคลื่อนที่จะมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดเสมอขึ้นอยู่กับแรงที่เข้ามากระทำให้เคลื่อนที่ (สุชาติ สุภาพ, 2564) ถึงแม้ว่า จุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดไม่ชัดเจนและยากที่จะนำมาพิสูจน์ (Barnes, 1995) แต่ว่าก็ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า จุดสิ้นสุดของการเคลื่อนที่อย่างหนึ่ง นำไปสู่การเริ่มต้นการเคลื่อนที่อีกอย่าง การเคลื่อนที่และการหยุดการเคลื่อนที่แม้จะดูตรงข้ามกัน แต่ก็ดำรงอยู่รวมกันเสมอในการกระทำเดียวกัน (วิสุทธิ์ เวชวราภรณ์, 2566)

โดยทรรศนะทางปรัชญาอินเดีย การเคลื่อนที่ไม่ใช่สิ่งที่แต่ละสำนักให้ความสำคัญมากนัก ทั้งไม่ได้ให้นิยามและความหมายในประเด็นดังกล่าวไว้ เพราะในทางปรัชญา ไม่มีเครื่องมือที่ใช้ตัดสินอย่างเด็ดขาดถึงการมีอยู่ของช่วงเวลาในการเคลื่อนที่ จุดเริ่มต้น และจุดจบของการเคลื่อนที่ เมื่อจะนำมาเทียบเคียงหรือโต้แย้ง ต้องยกขึ้นมาโต้แย้งเป็นส่วน ๆ ตามประเภทของสิ่งที่ปรากฏในสำนักปรัชญา เช่น การเคลื่อนที่ของสิ่งมีอยู่ในกาลทั้ง 3 ของไวภาษิกะ (Vasubandhu, 1991) และความเป็นอย่างเดียวกันของจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดซึ่งปรากฏในรูปแบบของอาลยวิชญานและพีชะของโยคาจาร (Nance, 2005) เป็นต้น

ในคัมภีร์ประสันนปทา ท่านจันทรกีรติได้โต้แย้งฝ่ายที่เชื่อว่า “มีการเคลื่อนที่” ไว้ในคัมภีร์ประสันนปทา โดยใช้วิธีที่เรียกว่า ประสังคะ การคัดค้านการเคลื่อนที่เป็นสิ่งที่ขัดต่อความเข้าใจและตรรกะของคนทั่วไปเพราะเป็นสิ่งที่ทำลายความเชื่อเดิม การศึกษาคัมภีร์ประสันนปทา

สะท้อนให้เห็นวิธีที่สำนักปรัชญาอื่นยอมรับการเคลื่อนที่ และทำให้เห็นวิธีคัดค้านการเคลื่อนที่ของสำนักมาธยมิกะว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร รวมถึงผลลัพธ์ที่ถูกพิสูจน์ผ่านมุมมองทางตรรกวิทยา ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งที่ศึกษาการโต้แย้งแนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ในคัมภีร์ประสันนปทา ปรีกษาที่ 2 ชื่อ คตาคตปรีกษา ผ่านวิธีที่เรียกว่า “ประสังคะ (Skt. prasaṅga)” รวมถึงอภิปรายผลผ่านมุมมองทางตรรกะวิทยา

การโต้แย้งการเคลื่อนที่ในคัมภีร์ประสันนปทา

การเคลื่อนที่ในคัมภีร์ประสันนปทาถูกอธิบายไว้ผ่าน 4 องค์ประกอบ คือ 1. ผู้ดำเนินผ่านไป หรือสิ่งที่เคลื่อนที่ ด้วยศัพท์ว่า “คนฺตฺฤ (Skt. gantṛ) คมินฺ (Skt. gamin)” 2. กิริยา คือ การดำเนินผ่านไป ด้วยศัพท์ว่า “คมน (Skt. gamana) คติ (Skt. gati) คมิกริยา (Skt. gamikriyā)” 3. ตำแหน่งที่มีการเคลื่อนที่ไป หรือสิ่งที่ถูกดำเนินผ่านไป ด้วยศัพท์ว่า “เทศ (Skt. deśa) อธฺวน (Skt. adhvana)” 4. กาลที่มีการเคลื่อนไหว ด้วยบทกิริยา คือ คมฺยมาน (Skt. gamyamāna) คมฺยเต (Skt. gamyate) คจฺฉเต (Skt. gacchate) บอกปัจจุบันกาล คต (Skt. gata) และ อคต (Skt. agata) บอกอดีตกาล (Candrakīrti, 1903)

ท่านจันทรกีรติใช้หลัก “ประสังคะ” กล่าวคือ การใช้เหตุผลของฝ่ายตรงข้ามมาใช้หักล้างฝ่ายตรงข้ามเอง โดยไม่ต้องมีจุดยืน เพราะโดยพื้นฐานแล้วสำนักมาธยมิกะ ฝ่ายปราสังคิกะไม่จำเป็นต้องมีจุดยืน ทั้งไม่เกี่ยวข้องกับการตัดสินหรือไม่ตัดสินอะไรทั้งนั้น พิจารณาจากเนื้อความตอนหนึ่งว่า “ยทา ไจวํ นิศฺจยสฺยาภาว, ตทา กสฺย ปฺรสิทฺธยรฺถํ ปฺรมาณานิ ปริกลฺปยิษฺยามะ? กุโต ไวษำ สʼขฺยา ลกฺษณำ วิษโย วา ภวิษฺยติ - สฺวตะ ปรต อุภยโต' เหตุโต วา สมฺตฺปตฺติริติ สรฺวเมตนฺน วกฺตวฺยมสฺมาภิะ || แปลว่า “และเมื่อไม่มีการตัดสิน พวกเราจะคิดวิธีการที่ได้มาซึ่งความรู้แท้ เพื่อพิสูจน์ความจริงของอะไรอีก | วิธีการที่ได้มาซึ่งความรู้แท้เหล่านี้ยังจะมีจำนวนลักษณะ และจุดยืนจากไหนอีก พวกเราไม่จำเป็นต้องกล่าว (ยืนยัน) สิ่งทั้งปวงนั้นว่า เกิดขึ้นจากตัวมันเอง จากสิ่งอื่น จากทั้งสอง หรือโดยไม่มีเหตุ ||” (Candrakīrti, 1903) และเมื่อมีคนถามถึงจุดยืน ท่านอาจารย์จันทรกีรติก็ให้คำตอบว่า นิศฺจิตมิทำ วากฺยำ โลกสฺย สฺวปฺรสิทฺธไยโวปปตฺตฺยา, นารฺยาณามฺ | นี้เป็นคำอธิบายที่ใช้ตัดสินกันโดยการให้เหตุผล (อุปปตฺติ) ตามที่ตัวเขาเองยอมรับของชาวโลกเท่านั้น, หาใช่ของเหล่าพระอริยะไม่ | (Candrakīrti, 1903) การโต้แย้งของคัมภีร์จึงเป็นการโต้แย้งโดยใช้หลักเหตุผลของฝ่ายตรงข้ามมาหักล้างเท่านั้น รวมทั้งการโต้แย้งดังกล่าวก็เป็นการโต้แย้งที่ดำรงอยู่บนกรอบของสัตยทวยะ (Skt. satyadvaya) ความจริง 2 ระดับ ซึ่งระดับแรกมีชื่อว่า สัมวฤติสัตย์ (Skt. saṃvṛtisatya) ความจริงระดับสมมติซึ่งคนทั่วไปในโลกรู้กัน และยอมรับกันว่ามีจริง การยอมรับว่า “มีจริง” นี้เป็นการยอมที่เกิดจากอวิทยา ระดับที่สองชื่อว่า ปรมารถสัตย์ (Skt. paramārthasatya) ค่าความจริงกลางของทุกสิ่งและทุกระดับ สำนักมาธยมิกะมีค่าความจริงกลางเพียงอย่างเดียวคือศูนยตา ซึ่งเป็นหลักการที่สำนักมาธยมิกะนำมาใช้เพื่อโต้แย้งเรื่องการมีอยู่และไม่มีของสิ่ง (Buswell & Lopez, 2014) โดยสามารถเขียน

การโต้แย้งแบบประสังคะในคัมภีร์ประสันนปทาออกมาเป็นโครงสร้างได้ดังนี้ คือ “ฝ่ายตรงข้ามเริ่มตั้งคำถาม จากนั้นฝ่ายประสังคะจะคัดค้านและกล่าวโต้แย้ง แล้วจึงสรุปจบด้วยคำพูดของท่านนาคารชุนซึ่งอยู่ในคัมภีร์การิกา จากนั้นฝ่ายตรงข้ามก็จะเริ่มต้นตั้งคำถามอีกครั้ง”

การโต้แย้งการเคลื่อนที่ในคัมภีร์ประสันนปทาสามารถแบ่งตามชนิดของการโต้แย้งออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้ดังนี้

1. การโต้แย้งช่วงเวลาของการเคลื่อนที่ จะใช้ความขัดแย้งของช่วงเวลาเช่น เมื่อเราพูดถึงคนที่กำลังเดินไปที่ทำงานอยู่ เราอาจกล่าวได้ว่า “เขาดำเนินผ่านบ้านไปแล้ว” แต่ไม่สามารถพูดได้ว่า “เขาดำเนินผ่านบ้านมาอยู่” เพราะอดีตกับปัจจุบันขัดแย้งกัน และทั้งถ้าบอกว่า “เขาเดินผ่านบ้านไปแล้ว” การบอกแบบนี้ก็ไม่ได้เช่นกัน เพราะคำว่า “ดำเนินผ่านไปแล้ว” เท่ากับการดำเนินผ่านไปเสร็จสมบูรณ์และถูกหยุดลง เป็นต้น พร้อมสรุปว่า ไม่มีการดำเนินผ่านไป

2. การโต้แย้งผู้เคลื่อนที่ จะใช้ความสัมพันธ์กันระหว่างผู้กระทำกริยาและตัวกริยามาโต้แย้ง เช่น เมื่อเราพูดว่า เขากำลังเดินผ่านไป จะพบว่าในประโยคนี้มีองค์ประกอบ 2 อย่าง คือ 1. เขาผู้ดำเนินผ่านไป และ 2. กิริยาของผู้ดำเนินผ่านไป กล่าวคือ การเดินผ่านไปนั่นเอง องค์ประกอบ 2 อย่างนี้อิงอาศัยกัน ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไป อีกอย่างก็จะไม่มี เช่น ถ้าการดำเนินผ่านไปจบลง ผู้ดำเนินผ่านไปก็จะไม่มีโดยทันที แสดงว่าทั้งสองอย่างไม่มีจริง เพราะดำรงอยู่ด้วยตัวเองไม่ได้ เป็นต้น

3. การโต้แย้งจุดเริ่มต้นและการหยุดลง จะใช้การดำรงอยู่ร่วมกันของตำแหน่งมาโต้แย้ง เช่น เมื่อพูดว่า “เขาเดินมาจากตำแหน่งนั้น” อาจพูดได้ว่าตำแหน่งนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการเดิน แต่ก็เป็นตำแหน่งที่หยุดลงเช่นเดียวกันจะมีการเริ่มต้นได้ก็ต้องมีการหยุดลง จะมีการหยุดลงได้ก็ต้องมีการดำเนินผ่านไป แต่การดำเนินผ่านไปก็ไม่มีเพราะยังไม่เริ่มต้น สุดท้ายถ้ายืนยันว่ามี 2 ประการพร้อมกัน ก็แสดงว่า มีผู้ทำสองคน ซึ่งในกรณีนี้เป็นไปไม่ได้ เป็นต้น

ประสังคะวิธีในรูปแบบตรรกวิทยาเชิงสัญลักษณ์

ประสังคะวิธี เป็นวิธีทางพระพุทธศาสนาที่ใช้เหตุผลของฝ่ายตรงข้ามมาโต้แย้งตัวมันเอง ซึ่งได้แนวทางมาจากจูฬมาลุงโกยวาทสูตร พระพุทธองค์ใช้หลักนี้ในการให้คำตอบแก่พระมาลุงยบุตรในประเด็นว่าด้วยความเห็นผิด 10 ประการ โดยที่ไม่ต้องนำเสนอหลักการใหม่ เป็นเพียงการตั้งคำถามต่อสิ่งที่ฝ่ายผู้นำเสนอเชื่อ ทำให้ฝ่ายผู้นำเสนอเห็นปัญหาที่บกพร่องในทรรศนะของตนและนำไปสู่การตระหนักรู้รูปแบบใหม่ กล่าวได้ว่า ประสังคะวิธี คือ รูปแบบของวิภาษวิธีทางพระพุทธศาสนา (The Dialectic in Buddhism)

ประสังคะวิธี ในคัมภีร์ประสันนปทาดำเนินไปด้วยโครงสร้างดังนี้ คือ “ฝ่ายตรงข้ามเริ่มตั้งคำถาม จากนั้นฝ่ายประสังคะจะคัดค้านและกล่าวโต้แย้ง แล้วจึงสรุปจบด้วยคำพูดของท่านนาคารชุนซึ่งอยู่ในคัมภีร์การิกา จากนั้นฝ่ายตรงข้ามก็จะเริ่มต้นตั้งคำถามอีกครั้ง” กระบวนการดังกล่าวนี้จะเป็นการผลักทรรศนะของฝ่ายตรงข้ามเข้าสู่การยืนยันแนวคิด 4 รูปแบบ ที่มีชื่อว่า

จตุษโกฏิ (Skt.catuṣkoṭi) อันหมายถึง แง่มุมทั้ง 4 คือ 1. ยืนยัน 2. ปฏิเสธ 3. ทั้งยืนยันทั้งปฏิเสธ 4. ไม่ใช่ทั้งยืนยัน ไม่ใช่ทั้งปฏิเสธ จากนั้นจึงทำการปฏิเสธ เพื่อทำให้ทุกข้อโต้แย้งของฝ่ายตรงข้ามเป็นเท็จ โดยสามารถแทนค่าตรรกวิทยาเชิงสัญลักษณ์ของจตุษโกฏิในคัมภีร์ประสันนปทาออกมาได้ดังนี้

1. ยืนยัน Everything is real. จะได้รูปแบบว่า S is T ไม่ใช่ ~T และก็ไม่ใช่ B หรือ สิ่งอื่น

2. ปฏิเสธ Everything is non-real. จะได้รูปแบบว่า S is F ไม่ใช่ ~F และไม่ใช่ B หรือสิ่งอื่น

3. ทั้งยืนยันทั้งปฏิเสธ Everything is real and non-real. จะได้รูปแบบว่า S is T . F

4. ไม่ใช่ทั้งยืนยันทั้งปฏิเสธ Everything isn't real and non-real. จะได้รูปแบบว่า S is ~(T) .~(F)

การแทนค่าสัญลักษณ์รูปแบบนี้มีจุดประสงค์หลักเพียงประการเดียว คือ การปฏิเสธข้อเสนอและข้อโต้แย้งของฝ่ายตรงข้าม เนื่องจากการปฏิเสธในประสันนปทาจะเป็นประสัชยะปฏิเสธ (Skt. prasajyapratiṣedha) ซึ่งเป็นการปฏิเสธอย่างสิ้นเชิง ไม่ให้ทางเลือก ปฏิเสธเชิงลบ (Abhyankar, 1961) ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเราถามว่า คุณต้องการทานข้าวกับเราไหม ถ้าผู้ใช้ประสัชยปฏิเสธตอบว่า ไม่ทาน นั่นหมายความว่า ไม่ทานข้าว และไม่ทานอย่างอื่นที่ไม่ใช่ข้าว ตรงข้ามปรยุทาสปฏิเสธ (Skt. paryudāsapatiṣedha) ที่เป็นการปฏิเสธแบบให้ทางเลือกถ้าผู้ใช้ปรยุทาสปฏิเสธบอกว่า ไม่ทาน นั่นหมายความว่า ไม่ทานข้าว แต่อาจจะทานอาหารอย่างอื่นเช่น น้ำ นม ผลไม้ ดังนั้น การแทนค่าสัญลักษณ์จึงต้องมีความแน่นอน และไม่ก่อให้เกิดแนวคิดหรือหลักการอื่นขึ้นใหม่ ตัวอย่างเช่น เมื่อคัมภีร์ระบุว่า ไม่มีการดำเนินผ่านไป นั่นหมายความว่าไม่มีการดำเนินผ่านไป และไม่มีอย่างอื่นเช่น การยืน การเริ่มต้น และการดำเนินผ่านไป เป็นต้น โดยการตรวจสอบการเคลื่อนที่ในคัมภีร์ประสันนปทาจะตรวจสอบผ่านจตุษโกฏิด้วยประสังคะวิธี สามารถเขียนออกมาได้โดยลำดับดังต่อไปนี้

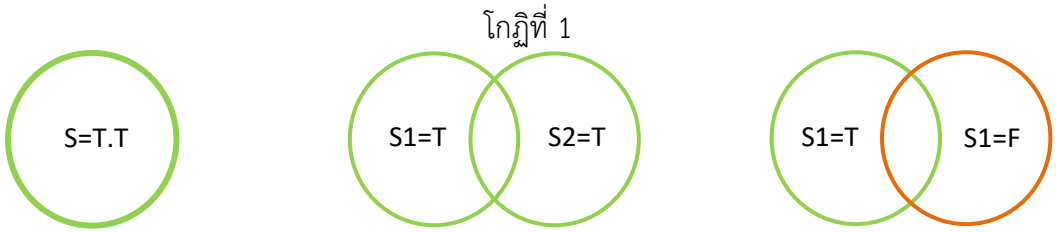
โกฏิที่ 1 การยืนยัน เขียนประพจน์ว่า "S is T" หมายถึง การยืนยันว่าทุกสิ่ง (S) มี (T) ในทุกองค์ประกอบ เช่นตัวอย่างประโยคว่า "สิ่งที่ถูกดำเนินผ่านไปอยู่เท่านั้น ย่อมถูกดำเนินผ่านไปอยู่" เมื่อนำมาจัดลงในโกฏิที่ 1 การยืนยันจะได้เป็น 2 ประพจน์ คือ 1. สิ่งที่ถูกดำเนินผ่านไป (S1) มี (T) และ 2. การถูกดำเนินผ่านไป (S2) มี (T) = S1T.S2T=T เมื่อฝ่ายตรงข้ามยอมรับการยืนยันนี้ คัมภีร์ประสันนปทาก็จะระบุว่า เขาก็ย่อมจะยอมรับว่า "แม้จะเว้นจากการดำเนินไปก็ยังมีสิ่งที่ถูกดำเนินผ่านไปอยู่ ซึ่งเขียนเป็นประพจน์ได้ว่า 1. การดำเนินผ่านไป (S1) ไม่มี (F) และ 2. สิ่งที่ถูกดำเนินผ่านไปอยู่ (S2) มี (T) = S1F.S2T= F ประสังคะวิธีลักษณะนี้จะทำให้ผลลัพธ์ของประพจน์เป็นเท็จ เพราะขัดแย้งในตัวมันเอง เนื่องจากไม่มีการดำเนินผ่านไป สิ่งที่ถูกดำเนินผ่านไปก็ไม่มี เพราะสิ่งที่ไม่สามารถดำรงอยู่ได้โดยปัจเจกเป็นดังมายาในทรรศนะของปรัชญามาธยมิกะ

โกฏิที่ 2 การปฏิเสธ เขียนประพจน์ว่า “S is F”หมายถึง การยืนยันว่าทุกสิ่ง (S) ไม่มี (F) ในทุกองค์ประกอบ การใช้โกฏินี้ไม่มีในคตาคตปรีกษา ของคัมภีร์ประสันนปทา เนื่องจากในปรีกษานี้คัมภีร์จะประสังคะการมีอยู่ของการเคลื่อนที่ของฝ่ายที่เชื่อว่าการเคลื่อนที่มีจริง

โกฏิที่ 3 การยืนยันและการปฏิเสธ เขียนประพจน์ว่า “S is T.F” หมายถึงการยืนยันว่าทุกสิ่ง (S) ทั้งมีจริง (T) ทั้งไม่มีจริง (F) เช่นประโยคว่า แม้สิ่ง (กาลและเทศ) ที่ไม่ถูกดำเนินผ่านไปแล้ว ก็ถูกดำเนินผ่านไปอยู่ (Candrakīrti, 1903) เมื่อนำมาจัดลงในโกฏิที่ 3 จะได้ 1 ประพจน์ คือ สิ่ง (S) ไม่ถูกดำเนินผ่านไปแล้ว (T) และถูกดำเนินผ่านไปอยู่ (F) = S is T.F = F การแทนค่าคำว่า “ถูกดำเนินผ่านไปอยู่” เป็น F เพราะตัวมันไม่ใช่ T และไม่ใช่สิ่งตรงข้ามกับ T ความจริงข้อเสนอเป็นเท็จ แต่เมื่อผู้โต้แย้งยืนยันว่าโกฏิที่ 3 เป็นจริง คัมภีร์จะประสังคะว่า ถ้าสิ่งถูกดำเนินผ่านไปอยู่ มันยังจะไม่ถูกดำเนินผ่านไปแล้วได้อย่างไร ซึ่งเขียนเป็นประพจน์ได้ว่า สิ่ง (S) ถูกดำเนินผ่านไปอยู่(T) ก็ต่อเมื่อ สิ่ง(S)ไม่ถูกดำเนินผ่านไปแล้ว(F) = S is T≡F ได้ผลลัพธ์เป็น F

โกฏิที่ 4 ไม่ใช่ทั้งยืนยันทั้งปฏิเสธ เขียนประพจน์ได้ว่า “S is ~(T) .~(F)” หมายถึงการยืนยันว่า ทุกสิ่ง (S) ไม่ใช่ isn’t ทั้งมีจริง (T) ทั้งไม่มีจริง(F) โกฏิที่ 4 นี้ไม่ถูกนำมาใช้ในคตาคตปรีกษา ของคัมภีร์ประสันนปทา เนื่องจากในปรีกษานี้ฝ่ายตรงข้ามพยายามที่จะยืนยันการมีอยู่ของการเคลื่อนที่ในทุกแง่มุม

แผนภูมิภาพอธิบายวิธีใช้ประสังคะวิธี ในคตาคตปรีกษา

ภาพที่ 1 โกฏิที่ 1

ในภาพจะแสดงให้เห็นลักษณะการฉีกประพจน์ของคัมภีร์ประสันนปทาในโกฏิที่หนึ่ง โดยในวงกลมแบบเดี่ยว S is T.T แทนประพจน์ที่มาจากการยืนยันเดิมที่เป็นของฝ่ายตรงข้าม จากนั้นตัวคัมภีร์จะแทนค่า ด้วยประพจน์คู่คือ S1T.S2T แล้วให้ฝ่ายตรงข้ามยืนยันว่าทั้งสองประพจน์คือ S1 is T และ S2 is T แต่ละประพจน์เป็นความจริงโดยตัวมันเอง จากนั้นจึงทำการเปลี่ยนหนึ่งในคู่ประพจน์ โดยระบุว่า ถ้าคู่ประพจน์เป็นความจริงแท้ การเปลี่ยนหนึ่งในคู่ประพจน์จะไม่ส่งผลต่อผลลัพธ์ จากนั้นจึงนำมารวมกันอีกครั้ง ในตัวอย่างจะได้คู่ประพจน์คือ S1T.S2F จากนั้นเขียนได้เป็น S is T.F ได้ผลลัพธ์ คือ F

โกฏิที่ 3

ภาพที่ 2 โกฏิที่ 3

ในภาพจะแสดงให้เห็นว่า ประพจน์เดิมมีผลลัพธ์เป็น F เนื่องจากประพจน์ที่ 1 คือ S1 is T และประพจน์ที่ 2 คือ S2 is F ขัดแย้งกันเอง S is T.F จึงได้ผลลัพธ์เป็น F แต่ตัวคัมภีร์ประสันนปทาได้แยกประพจน์และทำให้ทั้ง 2 ประพจน์เป็นเงื่อนไขของกันและกัน ดังนั้นจากที่เป็น S is T.F ก็เขียนว่า S is T≡F ได้ผลลัพธ์เป็น F ซึ่งไม่เหลือมุมที่เป็นความจริงอยู่อีก

การโต้แย้งการยืนยันของฝ่ายตรงข้ามที่ปรากฏใน คตาคตปรีกษา เมื่อพิจารณาจากการจัดเข้าใน จตุษโกฏิ จะพบว่าตัวคัมภีร์จัดการยืนยันของฝ่ายตรงข้ามไว้ในประเภทของโกฏิที่ 1 คือการยืนยัน และโกฏิที่ 3 คือ การยืนยันและปฏิเสธ เพราะหลักปรัชญาฝ่ายตรงข้ามเน้นการยืนยันว่า “การเคลื่อนที่มีอยู่” ผ่านองค์ประกอบทั้ง 3 คือ 1. กาล 2. บุคคล 3. จุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด ซึ่งจากการยืนยันผ่านองค์ประกอบดังกล่าวทำให้เราทราบว่า “แนวคิดของปรัชญาที่คัมภีร์ประสันนปทาปรีกษาที่ 2 มุ่งโต้แย้ง คือ ไวภาษิกะ และโยคาจาร”

การโต้แย้งการเคลื่อนที่ของปรัชญาไวภาษิกะในคตาคตปรีกษา

ไวภาษิกะ (Skt. vaibhāṣika) เป็นสำนักปรัชญาทางพระพุทธศาสนา ที่เน้นหลักคำสอนเรื่องอภิธรรม มีปรากฏในอีกชื่อหนึ่งว่า สรวาสติวาทิน (Skt. sarvāstivādin) มีความเจริญเป็นอย่างมากในแถบตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดียแถบแคชเมียร์-คันธาระ (Dhammajoti, 2007) พวกเขายืนยันทรรศนะที่ว่า ธรรม(จิตและเจตสิก)ทั้งหลายเป็นจริง มีการคงอยู่ด้วยตนเองอย่างแท้จริงทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต (Buswell & Lopez, 2014) สำนักปรัชญานี้ไม่ได้นำเสนอเรื่องการเคลื่อนที่ไว้โดยตรง แต่สามารถจัดองค์ประกอบของการเคลื่อนที่เข้าในส่วนประกอบทางปรัชญา คือ สิ่งที่เคลื่อนที่ คือ “รูป” และสิ่งที่ทำกริยาการเคลื่อนที่ของสำนักนี้ คือ “จิตและเจตสิก” ซึ่งสามารถพิสูจน์การมีอยู่ของการเคลื่อนที่ได้ด้วยกาลทั้ง 3 โดยจากการสืบค้นในปรัชญาอินเดียทั้งฝ่ายอาสติกะและนาสติกะ สำนักปรัชญาไวภาษิกะมีการยอมรับเกี่ยวกับการมีอยู่จริงของกาลทั้ง 3 อย่างเด่นชัด การเคลื่อนที่ซึ่งถูกนำเสนอผ่านกาลทั้ง 3 ในคัมภีร์ประสันนปทาจึงเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการโต้แย้งปรัชญาไวภาษิกะ

คัมภีร์ประสันนปทาได้โต้แย้งเรื่องกาลของไวภาษิกะ หรือสรวาสติวาท เนื่องจากสำนักนี้เชื่อว่า กาลทั้งสามเป็นอย่างเดียวกัน แต่ต่างกันเพราะรูปแบบคือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคตที่รูปแบบต่างกันเพราะมีอวัสถา คือ กรรมที่ต่างกัน (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2555) กาลอดีตและ

ปัจจุบันมีอยู่จริงและพิสูจน์ได้ ส่วนในกาลที่เป็นอนาคตก็มีอยู่จริงแต่ยังพิสูจน์ไม่ได้ สามารถรับรู้ได้ผ่านการอนุมาน เช่น วันพรุ่งนี้ของเมื่อวานก็คือวันนี้ เป็นต้น หรือสำนวนว่า คต - ที่ถูกดำเนินผ่านไปแล้ว และว่า สัสกฤต - ที่ถูกสร้างขึ้นดีแล้ว ก็ยังใช้ได้กับสิ่ง (ธรฺม) ที่เป็นปัจจุบัน ที่เป็นอดีตจนถึงสิ่งที่จะเป็นอนาคต (Vasubandhu, 1991) มีการยกประเด็นของไวภาษิกะมาโต้แย้งหลายครั้งเช่นว่า “คำว่า คตๆ ตาวทฺ คมฺยเต (อันดับแรก สิ่งที่ถูกดำเนินผ่านไปแล้ว ก็ถูกดำเนินผ่านไปอยู่) ดังนี้ ไม่ถูกต้อง” (Candrakīrti, 1903) และว่า “การดำเนินผ่านไปนั้น จะถูกเริ่มต้นในตำแหน่ง (อธฺวนฺ) ที่ดำเนินผ่านไปแล้ว ในตำแหน่งที่ยังไม่ดำเนินผ่านไป หรือว่าในตำแหน่งที่ถูกดำเนินผ่านไปอยู่” (Candrakīrti, 1903) คัมภีร์ประสันนปทาใช้การทับซ้อนของช่วงเวลาทั้ง 3 ช่วงเพื่อหักล้างความเชื่อเรื่องเวลา เมื่อความเชื่อเรื่องเวลาถูกหักล้าง สิ่งที่ยืนยันว่า การเคลื่อนที่มีอยู่ก็ใช้ไม่ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นการเคลื่อนที่ก็ไม่มี ซึ่งสามารถเขียนวิธีการโต้แย้งออกมาได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การโต้แย้งการเคลื่อนที่ของปรัชญาไวภาษิกะในคตาคตปรีกษา

จัดเข้าในโกฏิ	ข้อเสนอ/ข้อโต้แย้ง/คำถาม	ตรรกวิทยาสัญลักษณ์
1	การเคลื่อนที่มีจริง แบ่งเป็น ดำเนินผ่านไปแล้ว(อดีต), ดำเนินผ่านไปอยู่(ปัจจุบัน), และยังไม่ดำเนินผ่านไป (อนาคต)	การเคลื่อนที่มีอยู่ และกาลทั้ง 3 มีอยู่ S1 is T . S2 is T
1	การเคลื่อนที่เหล่านี้สามารถพิสูจน์ได้จากการประกอบกับกิริยาใน 3 ช่วงเวลา	การเคลื่อนที่มีอยู่ก็ต่อเมื่อกาลทั้ง 3 มีอยู่ S1 is T ≡ S2 is T
1	สิ่งที่ถูกดำเนินผ่านไปแล้ว ก็ถูกดำเนินผ่านไปอยู่	กาลที่เป็นอดีตมี และกาลที่เป็นปัจจุบันมี S2.1 is T . S2.2 is T
3	สิ่งที่ถูกดำเนินผ่านไปอยู่ไม่มี เพราะสิ่งที่ถูกดำเนินผ่านไปเรียกว่าถูกดำเนินผ่านไปแล้ว สิ่งที่ไม่ถูกดำเนินผ่านไปเรียกว่าไม่ถูกดำเนินผ่านไปแล้ว	กาลที่เป็นอดีตมี (S2.1) กาลที่เป็นปัจจุบันไม่มี (S2.2) S2.1 is T . S2.2 is F = S2 is T. F
ผลประสังคะ	เมื่อการดำเนินผ่านไปอยู่มี การดำเนินผ่านไปแล้วก็มี แต่เมื่อการดำเนินผ่านไปอยู่ไม่มี การดำเนินผ่านไปแล้วก็มีไม่ได้ ดังนั้น การดำเนินผ่านไปจึงไม่มี	S2.1 is T ≡ S2.2 is F S2 is T ≡ F เท่ากับว่า S2 = F ดังนั้น S1 is T ≡ S2 is F = F

การโต้แย้งการเคลื่อนที่ของปรัชญาโยคาจารในคตาคตปรีกษา

โยคาจาร (Skt. yogācāra) ซึ่งเป็นสำนักปรัชญาทางพระพุทธศาสนาที่เน้นหนักในคำสอนเกี่ยวเกี่ยวกับจิต เชื่อว่าจิตมีจริง โดยนำเสนอออกมาในรูปแบบของวิชญานทั้ง 6 บางตำราระบุว่ามี 8 โดยในวิชญานทั้งหมดนั้น

อาลยวิชญานเป็นมูลฐานของทุกสิ่ง เป็นเครื่องรองรับพีชะ (เมล็ดพันธ์) หรือวาสนาที่เกิดจากการกระทำในอดีต สำนักปรัชญานี้มีการโต้เถียงกับสำนักปรัชญามาธยมิกะอยู่เสมอ (Buswell & Lopez, 2014) แม้ในด้านการเคลื่อนที่จะไม่ได้ถูกนำเสนอไว้โดยตรง แต่พวกเขานำเสนอในประเด็นที่ว่า พีชะ เป็นเหตุปัจจัยที่เป็นจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของทุกสิ่งดำรงอยู่ในอาลยวิชญาน มีลักษณะเป็นขณิกะ สืบต่อกันด้วยอำนาจความสืบต่อของอันตรปัจจัยและสันตติเรื่อยไป (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2555) พีชะที่เป็นจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดมีอยู่ในอาลยวิชญาน (Skt. ālyavijñāna)

ซึ่งเป็นวิชญานดวงที่ 8 เป็นมูลฐานของสิ่งทั้งปวง ถ้าไร้อาลยวิชญานแล้ว สิ่งทั้งปวงก็จะไม่มี เพราะว่า สิ่งทั้งหลายเป็นเงาที่สะท้อนออกมาเป็นพฤติภาพของอาลยวิชญาน ในยุคแรกเชื่อว่า สิ่งทั้งปวงอยู่ในจิต กล่าวคือ ในความคิด แต่ในยุคหลังมีการสอนที่ต่างออกไปเล็กน้อย คือ มีการยอมรับว่า สิ่งที่อยู่ภายนอกจิตก็มีเหมือนกัน ถึงอย่างนั้นก็มีมูลที่เกิดมาจากจิตอยู่ดี (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2555) พีชะนั้นเมื่อถูกกระตุ้นด้วยปัจจัยที่เหมาะสมก็งอกออกมาจากอาลยวิชญาน (ฟื้น ดอกบัว, 2563) กริยาคือการเคลื่อนที่ สิ่งที่เคลื่อนที่ ตำแหน่งที่เคลื่อนที่ จุดเริ่มต้น และจุดสิ้นสุดของกริยาการเคลื่อนที่ล้วนเป็นสิ่งที่ปรากฏออกมาจากพีชะที่มีอยู่ในอาลยวิชญาน พีชะเป็นสิ่งที่มีอยู่มาแต่เดิมในอาลยวิชญานไม่หายไปไหน จุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของสิ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่ในพีชะ ซึ่งจะมีขึ้นเมื่อถูกอิทธิพลบางอย่างมากระตุ้นเตือน และหลังจากปรากฏก็จะคงอยู่พร้อมกับผลของมันตลอดไป เพียงแต่จะสำแดงออกมาให้ทราบหรือไม่เท่านั้น เหมือนพีชะ คือ การเดินที่มีอยู่ในตัวของเด็ก ยังไม่ปรากฏเมื่อยังไม่หัดเดิน แต่เมื่อหัดเดินแล้ว พีชะ คือ การเริ่มต้นเดินและการหยุดเดินก็นับว่ามีขึ้นได้พร้อม ๆ กัน และต่อให้เด็กไม่เดิน ผลของพีชะ คือ ความเป็นผู้เดินก็ยังไม่หายไป จนกว่าพีชะชนิดใหม่จะให้ผลเข้ามาตัดรอน แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังถูกยอมรับว่า เป็นผู้ที่เคยเดิน ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของการเคลื่อนที่ ทำให้สามารถประมวลกริยา คือ การเคลื่อนที่เข้าในพีชะ เพราะจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของกริยาจะยังไม่ปรากฏผลจนกว่าจะมีอิทธิพลมาสนับสนุน และประมวลผู้กระทำกริยาคือการเคลื่อนที่เข้าในอาลยวิชญาน เพราะเป็นที่รองรับกริยาคือการเคลื่อนที่และเป็นที่รองรับผลของพีชะกล่าว คือ ความเป็นผู้กระทำการเคลื่อนที่ ความเชื่อว่า พีชะ คือ จุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของสิ่ง(ในที่นี้หมายถึงกริยา)มีจริง เป็นแนวคิดหลักของปรัชญาโยคาจารที่ปรากฏในคัมภีร์ประสันนปทา

คัมภีร์ประสันนปทาได้โต้แย้งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของฝ่ายโยคาจารซึ่งเชื่อว่า พีชะเป็นเหตุปัจจัยที่เป็นจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของทุกสิ่ง พีชะของโยคาจารถูกนำเสนอในคัมภีร์ประสันนปทาในรูปแบบของสิ่งที่เรียกว่า “การยืนนิ่งซึ่งเป็นสิ่งตรงข้ามกับการดำเนินผ่านไป” (Candrakīrti, 1903) เพราะในทรรศนะของคนทั่วไป การยืนนิ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของกริยาคือการดำเนินผ่านไป เพราะก่อนจะเดินก็ต้องยืนนิ่ง และการหยุดเดินก็คือยืนนิ่ง คัมภีร์ประสันนปทาโดยได้โต้แย้งการที่พีชะเป็นจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของทุกสิ่ง (ในที่นี้หมายถึงกริยา) ว่า สิ่ง ๆ ไม่สามารถเป็นได้ทั้งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดได้ เพราะขัดแย้งกันในตัวมันเองทั้งจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกริยาอย่างหนึ่ง ไม่สามารถเป็นจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกริยาอีกอย่าง เพราะส่งผลคือความเป็นผู้ทำกริยาที่ต่างชนิดกัน เช่น พีชะของกริยา คือ การเคลื่อนที่ก็ให้ผลลัพธ์คือความเป็นผู้เคลื่อนที่ พีชะของกริยา คือ การหยุดนิ่งก็ให้ผลลัพธ์ คือ ความเป็นผู้หยุดนิ่ง เป็นต้น โดยวิธีการโต้แย้งของคัมภีร์ประสันนปทาสามารถเขียนออกมาได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 วิธีการโต้แย้งของคัมภีร์ประสันนปทา

จัดเข้าในโกฏิ	ข้อเสนอ/ข้อโต้แย้ง/คำถาม	ตรรกวิทยาสัญลักษณ์
1	การยืนนิ่งเป็นจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของการดำเนินผ่านไป	การยืนนิ่ง A เป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินผ่านไป T(S) และเป็นจุดสิ้นของการดำเนินผ่านไป F(S) เขียนได้ว่า A is T(S) . A is F(S)
3	การยืนนิ่งเป็นทั้งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด เพราะจุดสิ้นสุดจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีจุดเริ่มต้น และจุดเริ่มต้นจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีจุดสิ้นสุด	A is T. A is F ย่อเป็น A is T. F เพราะ T ≡ F. F ≡ T ดังนั้น A is F. F
ผลประสังคะ	แต่การยืนนิ่งเป็นทั้งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดไม่ได้ ดังนั้นการยืนนิ่งจึงไม่มี	ดังนั้น A is F
1	การดำเนินผ่านไปจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีการยืนนิ่ง เพราะการยืนนิ่งเป็นจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของการดำเนินผ่านไป แต่การยืนนิ่งไม่มี	S is T ≡ A is T แต่ว่า S is T. A is F
ผลประสังคะ	การเคลื่อนที่จึงไม่มี	ดังนั้น S is F

องค์ประกอบการเคลื่อนที่ของไวภาษิกะและโยคาจารที่ถูกโต้แย้งร่วมกันในคตาคตปรีกษา

คัมภีร์ประสันนปทาได้โต้แย้งเรื่องบุคคลของไวภาษิกะซึ่งเชื่อว่า มีผู้กระทำกรรมเพียงหนึ่งเดียวคือจิตและเป็นผู้รับผลของกรรม การระบุเช่นนี้ไม่ได้เป็นการระบุว่าจิตเที่ยง เพราะจิตยังมีการเกิดดับ แต่เป็นการเกิดดับตลอดเวลาและต่อเนื่องด้วยสันตติ จิตดวงที่ดับจะส่งต่อคุณสมบัติให้จิตดวงต่อ ๆ ไปเหมือนไฟที่ดับติด (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2555) และโต้แย้งเรื่องบุคคลของโยคาจารซึ่งเชื่อว่า ผู้ทำคืออาลยวิชญาน(จิต) มีสภาพเที่ยงแท้ รองรับพืชะ(เหตุ)และก่อผล (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2555) ในคัมภีร์ประสันนปทาผู้ดำเนินผ่านไปถูกใช้เป็นสัญลักษณ์แทนการมีอยู่ของจิตในทรรศนะของไวภาษิกะและโยคาจารย์ ตัวคัมภีร์ได้โต้แย้งว่า ผู้ดำเนินผ่านไป ไม่มีเนื่องจากการมีอยู่ของผู้ดำเนินผ่านไปอิงอาศัยกริยา ถ้าไม่มีกริยาคือการดำเนินผ่านไป ก็ไม่มีผู้ดำเนินผ่านไป ดังนั้น เนื้อแท้ของผู้ดำเนินผ่านไปจึงไม่มีอยู่ เพราะเหตุที่ว่า ไม่มีผู้ดำเนินผ่านไปซึ่งมีอยู่ก่อนการดำเนินผ่านไป (Candrakīrti, 1903) คัมภีร์ประสันนปทาได้โต้แย้งการมีอยู่ของผู้กระทำกริยาโดยแยกองค์ประกอบ คือ แยกผู้กระทำกริยาและกริยาออกจากกัน เมื่อกริยาล้วนไม่มีจริงและเป็นเพียงความคิดที่รับรู้ผ่านอวิทยาเท่านั้น ผู้กระทำกริยาก็ไม่เป็นจริงไปด้วย สำหรับวิธีของการโต้แย้งดังกล่าวสามารถเขียนออกมาได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 องค์ประกอบการเคลื่อนที่ของไวภาษิกะและโยคาจารที่ถูกโต้แย้งร่วมกันในคตาคตปริกษา

จัดเข้าในโกฏิ	ข้อเสนอ/ข้อโต้แย้ง/คำถาม	ตรรกวิทยาสัญลักษณ์
1	การดำเนินผ่านไปประกอบด้วยองค์ประกอบคือ ผู้ดำเนินผ่านไปและกริยาคือการดำเนินผ่านไป ดังนั้น ผู้ดำเนินผ่านไปจึงมีจริงและกริยาคือการดำเนินผ่านไปก็มีจริง	การดำเนินผ่านไป(S) = ผู้ดำเนินผ่านไป (S1) และ กริยาคือการดำเนินผ่านไป (S2) เขียนได้ว่า S = S1 is T . S2 is T
1	ผู้ดำเนินผ่านไปจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีการดำเนินผ่านไป	แต่ว่า S1 is T ≡ S2 is T
1	และการดำเนินผ่านไปจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีผู้ดำเนินผ่านไป	S2 is T ≡ S1 is T
3	แต่คุณยืนยันว่า ถึงจะไม่มีผู้ดำเนินผ่านไปก็ยังมีการดำเนินผ่านไป และถึงจะไม่มีการดำเนินผ่านไป ก็ยังมีผู้ดำเนินผ่านไป เพราะทั้งสองมีจริง	มีการดำเนินผ่านไปที่ไม่มีผู้ดำเนินผ่านไปS1 is F. S2 is T และมีผู้ดำเนินผ่านไปที่ไม่มีการดำเนินผ่านไป S1 is T. S2 is F
ผลประสังคะ	ข้อเสนอของคุณไม่สมเหตุผล เพราะไม่มีสาเหตุที่ทำให้ผู้ดำเนินผ่านไปเป็นผู้ดำเนินผ่านไปและไม่มีสาเหตุที่ทำให้กริยาคือการดำเนินผ่านไปเป็นกริยาคือการดำเนินผ่านไป ผู้ดำเนินผ่านไปจึงไม่มี กริยาคือการดำเนินผ่านไปจึงไม่มี เมื่อทั้งสองไม่มี การดำเนินผ่านไปก็ไม่มี	S1 is T ≡ S2 is F ดังนั้น S1 = F S2 is T ≡ S1 is F ดังนั้น S2 = F ดังนั้น S = F

สรุป

จากการศึกษาโต้แย้งการเคลื่อนที่ในคตาคตปริกษาของคัมภีร์ประสันนปทา พบว่าในปรัชญามาธยมิกะฝ่ายปราสังคิกะ การเคลื่อนที่เป็นเพียงมายาที่รับรู้ผ่านอวิทยา เพราะการเคลื่อนที่ในทุกระบบปรัชญาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาผ่านกระบวนการคิด สามารถจัดเข้าในโกฏิที่ 1 ของจตุษโกฏิ คือ ยืนยัน เช่น การยอมรับว่า ผู้กระทำการเคลื่อนที่มี กริยา คือ การเคลื่อนที่มีเวลาที่เคลื่อนที่มี เป็นต้น และโกฏิที่ 3 ของจตุษโกฏิ คือ ทั้งยืนยันทั้งปฏิเสธ เช่น ถึงจะไม่มีกริยา คือ การดำเนินผ่านไป ก็ยังมีผู้ดำเนินผ่านไป หรือว่าถึงจะไม่มีผู้ดำเนินผ่านไป ก็ยังมีกริยา คือ การดำเนินผ่านไป เป็นต้น สิ่งที่เกิดขึ้นผ่านการคิดเอาย่อมจะมีประเด็นให้โต้แย้งและสามารถหักล้างได้ด้วยประสังควิธี ซึ่งในทางปรัชญาแนวคิดที่ยังหักล้างได้ไม่นับเป็นความจริงแท้อีกประการหนึ่ง จุดยืนทางปรัชญามาธยมิกะ ฝ่ายปราสังคิกะ คือ การไม่มีจุดยืน ทำให้เน้นการโต้แย้งเพียงอย่างเดียว และสิ่งที่มาธยมิกะนำเสนอมีเพียงความว่าง ดังนั้น จึงไม่สามารถระบุการเคลื่อนที่ว่ามีหรือไม่มีได้ เพราะว่างเปล่ามาแต่แรก

และยังพบว่า คัมภีร์ประสันนปทาปริกษาที่ 2 ได้โต้แย้งผู้กระทำการเคลื่อนที่ กาลทั้ง 3 ของการเคลื่อนที่ และจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของกริยาการเคลื่อนที่ ในการโต้แย้งผู้กระทำการเคลื่อนที่เป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ในระดับพื้นฐานความคิดของคนทั่วไป คือ โต้แย้งความคิดว่า มีผู้กระทำการเคลื่อนที่ เพราะกริยาคือการเคลื่อนที่จะมีได้ก็ต่อเมื่อมีผู้กระทำกริยา เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดพื้นฐานจึงมีปรากฏในทุกสำนักปรัชญาต่าง แต่เพียงชื่อเรียกและศัพท์เฉพาะเท่านั้น ในส่วนการโต้แย้งกาลทั้ง 3 ของการเคลื่อนจากการสืบค้นใน

ปรัชญาฝ่ายอาสติกะและนาสติกะ สำนักปรัชญาที่นำเสนอกาลทั้ง 3 ว่าเป็นจริงอย่างชัดเจน คือ สำนักไวภาษิกะ การโต้แย้งการเคลื่อนผ่านกาลทั้ง 3 คือ ดำเนินผ่านไปแล้ว ดำเนินผ่านไปอยู่ และยังไม่ดำเนินผ่านไป จึงเป็นการมุ่งโต้แย้งการยึดถือความเคลื่อนที่ว่ามีอยู่ของสำนักไวภาษิกะโดยตรง ได้ผลลัพธ์ว่า การเคลื่อนที่ไม่มี เพราะไม่มีการเคลื่อนที่ ๆ เป็นปัจจุบัน และสำหรับการโต้แย้งประเด็นที่จุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของกริยาเป็นอย่างเดียวกัน เป็นสิ่งที่ตรงกับพีชะในปรัชญาโยคาจารที่มุ่งนำเสนอว่า พีชะเป็นเหตุปัจจัยที่เป็นจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของทุกสิ่งซึ่งดำรงอยู่ในอาลย-วิชญาน ดังนั้น การโต้แย้งดังกล่าวจึงเป็นการมุ่งโต้แย้งปรัชญาโยคาจาร ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้มาผ่านประสังควิธี คือ ความขัดแย้งของจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดที่ตรงข้ามกัน ซึ่งทำให้ทราบว่าการเคลื่อนที่ไม่มี เพราะไม่มีกริยาที่เป็นสาเหตุให้ระบุได้ว่าเป็นผู้กระทำกริยาการเคลื่อนที่

เอกสารอ้างอิง

ทิวา สุขุม. (2565) *การศึกษาเชิงวิเคราะห์คัมภีร์รัตนาวลีของนาคารชุน* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสันสกฤตศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ที. อาร์. วี. มูรติ. (2562). *ปรัชญามาธยมิก*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 35). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ฟื้น ดอกบัว. (2563). *ปวงปรัชญาอินเดีย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.

วิสุทธิ์ เวชวราภรณ์. (2566). *การเคลื่อนที่และการหยุดนิ่ง ในการเคลื่อนย้ายศึกษา (mobility studies)*. สืบค้น 2 มิถุนายน 2567, จาก https://shorturl.asia/8PMc2

สุชาติ สุภาพ. (2564). *การเคลื่อนที่และแรงในธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ: หจก. SPS 1999.

สุมาลี มหณรงค์ชัย. (2548). *พระนาคารชุนกับคำสอนว่าด้วยทางสายกลาง*. กรุงเทพฯ: ศยาม.

อดิศักดิ์ ทองบุญ. (2555). *ปรัชญาอินเดีย* (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

Abhyankar, K. V. (1961). *A Dictionary of Sanskrit Grammar*. Baroda: Oriental Intitute.

Barnes, J. (Ed.). (1995). *The Complete Works of Aristotle: Volume 2*. New Jersey: Princeton University Press.

Buswell, R. E. & Lopez, D. S. (2014). *The princeton dictionary of Buddhism*. New Jersey: Princeton University Press.

Candrakīrti. (1903). *Madhyamakavṛttiḥ: Mūlamadhyamakakarikās (mādhyamikasūtras) de Nāgārjuna avec la Prasannapada Commentaire de Candrakirti. Translated into French by Louis de La Vallée Poussin*. Saint Petersburg: L'académie Impériale des Sciences.

Dhammajoti, K. L. (2007). *Sarvāstivāda Abhidharma*. Hong Kong: Centre of Buddhist Studies The University of Hong Kong.

Hamnam, K. et al. (2006). Mobilities, Immobility, and Moorings. *Mobilities*, 1(1), 1-22.

Nance, R. (2005). *A Concordence of Sanskrit-Tibetan-English Translations*. Retrieved March 20, 2025, from https://shorturl.asia/yDbd4

Vasubandhu. (1991). *Abhidharmakosabhāsyam volume 1-4, Translated into French by Louis de La Vallée Poussin and English Version by Leo M. Pruden*. CE: Asian Humanities Press.

การวิเคราะห์เชิงนิติศาสตร์ในการบริหารจัดการที่ดินพุทธมณฑล : การบูรณาการหลักเจตนารมณ์ของผู้บริจาคหลักกฎหมาย และหลักความเป็นอิสระทางศาสนา*

LEGAL ANALYSIS ON THE ADMINISTRATION OF PHUTTHAMONTHON LAND: INTEGRATING DONOR'S INTENT, LEGAL PRINCIPLES, AND RELIGIOUS AUTONOMY

จักกฤษ กระต่ายวงษ์พระจันทร์, พระเมธีวัชรประชาทร (ประยูร นนฺทิโย), ชัชพงศ์ ภาคเดช

Jakkit Krataiwongphachand, Phramethеewatcharaprachathorn (Prayoon Nantiyo), Chatpong Pakdech

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: jakkitk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานะทางกฎหมายของที่ดินพุทธมณฑล ซึ่งเป็นพื้นที่ทางศาสนาที่สำคัญของประเทศไทย โดยมีต้นกำเนิดจากเจตนารมณ์ของประชาชนผู้บริจาคเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา และจัดตั้งเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเนื่องในโอกาสพุทธศตวรรษที่ 25 อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลังได้เกิดข้อขัดแย้งทางกฎหมายเมื่อกรมธนารักษ์พยายามนำที่ดินดังกล่าวขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 มาตรา 8 และ 17 โดยให้เหตุผลว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากงบประมาณแผ่นดิน ขณะที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและมหาเถรสมาคมเห็นว่า ที่ดินดังกล่าวควรมีสถานะเป็นศาสนสมบัติกลางตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 40 ซึ่งบัญญัติให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ดูแลและถือครองในนามพระศาสนา บทความนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสารเพื่อวิเคราะห์หลักกฎหมายภายใน ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 171 ซึ่งให้ความสำคัญกับเจตนาอันแท้จริงของผู้แสดงเจตนา และเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับความเป็นอิสระขององค์กรศาสนา เช่น หลัก Religious Autonomy ในคำพิพากษาคดี Watson v. Jones ที่ศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาได้วางแนวทางว่ารัฐไม่ควรแทรกแซงหรือถือกรรมสิทธิ์

*Received May 11, 2025; Revised August 20, 2025; Accepted August 24, 2025

ทรัพย์สินศาสนาโดยตรง ผลการศึกษาเสนอว่า รัฐควรยึดถือเจตนารมณ์ของผู้บริจาคและหลักนิติธรรม โดยไม่ควรถือกรรมสิทธิ์ที่ดินพุทธมณฑล แต่ควรทำหน้าที่สนับสนุนและคุ้มครอง บทความเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งคณะกรรมการบริหารศาสนสมบัติกลาง และจัดทำทะเบียนศาสนสมบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินศาสนาให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายและหลักธรรม

คำสำคัญ: พุทธมณฑล; ศาสนสมบัติกลาง; ที่ราชพัสดุ; เจตนารมณ์ผู้บริจาค

Abstract

This academic article aims to analyze the legal status of the Phutthamonthon land, a significant religious site in Thailand. The origin of the land stems from the intention of laypeople who donated it as an offering to the Buddha and for the establishment of a national center for the dissemination of Buddhism on the occasion of the 25th Buddhist Century. However, a legal dispute later emerged when the Treasury Department attempted to register the land as state property (ratchapatsadu) under Sections 8 and 17 of the State Property Act B.E. 2562 (2019), on the grounds that the land was acquired using the national budget. In contrast, the National Office of Buddhism and the Sangha Supreme Council argued that the land should be classified as central ecclesiastical property in accordance with Section 40 of the Sangha Act B.E. 2505 (1962), which assigns custodianship to the National Office of Buddhism on behalf of the religion This article employs documentary research to examine relevant domestic legal principles, including Section 171 of the Civil and Commercial Code, which emphasizes the true intention of the person expressing legal intent, and compares them with international legal doctrines concerning the autonomy of religious organizations. An example is the principle of Religious Autonomy as established in the U.S. Supreme Court decision in Watson v. Jones, which held that the state should refrain from intervening in or claiming direct ownership over religious property. The study concludes that the state should uphold the original intent of the donors and the rule of law, and refrain from claiming ownership of Phutthamonthon land. Instead, the state should play a supportive and protective role. The article recommends legislative amendments, the establishment of a central ecclesiastical property management committee, and the development of

a systematic registration of religious properties to ensure legal and ethical consistency with both secular legal frameworks and Buddhist principles.

Keywords: Phutthamonthon; Central Religious Property; State Property; Donor's Intent

บทนำ

พุทธมณฑลมิใช่เพียงพื้นที่ทางศาสนา แต่ดำรงสถานะเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยมาอย่างยาวนาน โดยจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2500 ในวาระเฉลิมฉลองพุทธศตวรรษที่ 25 ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เพื่อเป็นศูนย์กลางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของชาติ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2565) พื้นที่พุทธมณฑลได้รับการอุทิศโดยประชาชนผู้มีจิตศรัทธา บริจาคที่ดินและทรัพย์สินเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้มาด้วยงบประมาณของรัฐโดยตรง (ผู้จัดการออนไลน์, 2568)

อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลังเกิดข้อขัดแย้งทางกฎหมาย เมื่อกรมธนารักษ์ดำเนินการขึ้นทะเบียนที่ดินพุทธมณฑลเป็นที่ราชพัสดุ โดยอ้างอิงพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 มาตรา 8 และ 17 ซึ่งให้อำนาจกรมธนารักษ์ในการจัดการทรัพย์สินของรัฐที่ได้มาด้วยงบประมาณแผ่นดิน (พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562, 2562) ขณะที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและมหาเถรสมาคมคัดค้าน โดยอ้างมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ที่แบ่งศาสนสมบัติเป็นศาสนสมบัติกลาง และศาสนสมบัติของวัด โดยให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ดูแลศาสนสมบัติกลาง (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505, 2505)

ข้อพิพาทนี้นำไปสู่การฟ้องต่อศาลปกครองกลาง ซึ่งมีคำพิพากษาในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2568 ให้เพิกถอนการขึ้นทะเบียนที่ดินพุทธมณฑลเป็นที่ราชพัสดุ โดยเห็นว่า การบริจาคทรัพย์สินเพื่อพระพุทธศาสนานั้นแสดงเจตนาอันชัดเจน ไม่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดของทรัพย์สินราชพัสดุ (The Standard, 2025) ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับหลักนิติศาสตร์เกี่ยวกับการตีความเจตนาของผู้บริจาค ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 171 ซึ่งเน้นเจตนาอันแท้จริงมากกว่าถ้อยคำหรือสำนวน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2565) และการกำหนดขอบเขตของสาธารณสมบัติของแผ่นดินในมาตรา 1304 ซึ่งมิรวมถึงทรัพย์สินที่อุทิศเพื่อศาสนาโดยประชาชนเป็นรายบุคคล

ในมุมเปรียบเทียบ ปัญหานี้เกี่ยวข้องกับหลักความเป็นอิสระทางศาสนา (Religious Autonomy) ตามคำพิพากษาศาลสูงสุดสหรัฐฯ ในคดี Watson v. Jones (U.S. Supreme Court, 1872) ที่ระบุว่า รัฐไม่ควรแทรกแซงการจัดการทรัพย์สินขององค์กรศาสนาโดยตรง และควรเคารพโครงสร้างภายในของศาสนา (Sullivan, 2005) บทความนี้จึงมุ่งวิเคราะห์สถานะทางกฎหมายของที่ดินพุทธมณฑลภายใต้กรอบนิติศาสตร์เปรียบเทียบ พร้อมเสนอแนวทางเชิง

นโยบายที่ประสานความยุติธรรมตามกฎหมาย เจตนารมณ์ของผู้บริจาค และหลักการทางศาสนาอย่างยั่งยืน

บทความนี้จึงมุ่งวิเคราะห์สถานะทางกฎหมายของที่ดินพุทธมณฑลภายใต้กรอบนิติศาสตร์เปรียบเทียบ พร้อมเสนอแนวทางเชิงนโยบายที่ประสานหลักนิติธรรม เจตนารมณ์ของผู้บริจาค และหลักความเป็นอิสระทางศาสนาในการบริหารจัดการทรัพย์สินทางศาสนา การกำหนดขอบเขตสิทธิและหน้าที่ขององค์กรศาสนา และการจัดทำมาตรการคุ้มครองทรัพย์สินทางศาสนาให้สอดคล้องกับกฎหมายไทยและมาตรฐานนานาชาติ ตลอดจนการสร้างสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิศาสนาและข้อกำหนดทางกฎหมายอย่างรัดกุม

หลักการพื้นฐานในการบริหารจัดการทรัพย์สินทางศาสนา

ที่ดินพุทธมณฑล ซึ่งเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาของประเทศไทย จำเป็นต้องพิจารณาภายใต้หลักพื้นฐานทางนิติศาสตร์อย่างรอบด้าน ได้แก่ หลักสุจริต (Good Faith) ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความไว้วางใจในสังคมกฎหมายและถือเป็นหลักทั่วไปในระบบกฎหมายแพ่ง (Zimmermann, 1996) หลักยุติธรรม (Justice) ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของกฎหมายในการจัดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและรัฐอย่างเป็นธรรม (Rawls, 1971) หลักนิติศาสตร์ (Legal Science) ที่เน้นการใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการตีความและประยุกต์ใช้กฎหมาย (Hart, 1994) และ หลักศาสนา (Religious Principle) ซึ่งมีบทบาทในการชี้นำเจตนาและพฤติกรรมของผู้มีศรัทธา และเป็นที่มาของแนวคิดเรื่องศาสนสมบัติหรือทรัพย์สินทางศาสนา (Durkheim, 1912/2001)

หลักทางนิติศาสตร์และกฎหมายไทย

หลักเจตนารมณ์ของผู้บริจาค และกฎหมายแพ่ง มาตรา 171

หลักเจตนารมณ์ของผู้บริจาค ถือเป็นหัวใจสำคัญในการตีความนิติกรรมประเภทการบริจาคตามหลักกฎหมายไทยและหลักกฎหมายต่างประเทศ เนื่องจากการบริจาคทรัพย์สินเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทางศาสนานั้น เป็นนิติกรรมที่เกิดขึ้นจากเจตนาอันบริสุทธิ์ของผู้บริจาคที่จะให้ทรัพย์สินของตนถูกใช้ประโยชน์ตามที่ตั้งใจไว้แต่แรก ดังนั้น กฎหมายจึงให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามเจตนาอันแท้จริงของผู้บริจาคอย่างเคร่งครัด

ในกรณีของการบริจาคเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น เพื่อสร้างพุทธมณฑล ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 171 ระบุว่า ในการตีความการแสดงเจตนานั้น ให้เพ่งเล็งถึงเจตนาอันแท้จริง ยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนหรือตัวอักษร

หลักการนี้สะท้อนถึงแนวคิดที่ว่าศาลและรัฐต้องเคารพเจตนาเดิมของผู้บริจาค ไม่ควรนำทรัพย์นั้นไปใช้ในทางอื่นที่ไม่สอดคล้องกับความประสงค์ดังกล่าว (Zimmermann, 1996) ในทางกฎหมายเปรียบเทียบ สหรัฐอเมริกายังมี Doctrine of Cy Pres ซึ่งเป็นหลักการตีความ

เจตนาผู้บริจาคในกรณีไม่สามารถดำเนินตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิมได้ทั้งหมด โดยพยายามรักษาเจตนาใกล้เคียงที่สุดไว้ (Sullivan, 2005) ดังนั้น หากรัฐหรือหน่วยงานใด ๆ ทำการบริหารจัดการทรัพย์สินที่บริจาคในลักษณะที่ขัดกับเจตนารมณ์ของผู้บริจาค ย่อมถือว่าเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยหลักกฎหมาย และอาจส่งผลให้การบริจาคครั้งนั้นสูญเสียความหมายที่แท้จริงในทางศาสนา

นอกจากนี้ ในทางนิติศาสตร์เปรียบเทียบ (Comparative Law) เช่น สหรัฐอเมริกาก็มีการเน้นหลักเจตนารมณ์ผู้บริจาคผ่านหลักกฎหมายที่เรียกว่า Doctrine of Cy Pres ที่ให้ความสำคัญกับเจตนาเดิมของผู้บริจาคอย่างมากเช่นกัน ซึ่งยืนยันถึงความเป็นสากลของหลักการนี้ในการบริหารจัดการทรัพย์สินทางศาสนา

หลักความเป็นธรรม และกฎหมายแพ่ง มาตรา 1304

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 กำหนดนิยามของสาธารณสมบัติของแผ่นดินว่า ให้รวมถึงทรัพย์ที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ทั่วไป หรือที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน ซึ่งตีความโดยทั่วไปว่า ไม่ครอบคลุมถึงทรัพย์สินที่มีลักษณะจำเพาะเพื่อศาสนาโดยเฉพาะในกรณีที่มีการบริจาคอย่างมีเจตนาเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ไม่ใช่เพื่อการใช้ของรัฐในเชิงปกครองหรือเศรษฐกิจ

หลักความชอบธรรมในการใช้อำนาจของรัฐ (Legitimacy of State Authority) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ให้การรับรองสิทธิในการนับถือศาสนาและเสรีภาพในการปฏิบัติศาสนกิจไว้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานสำคัญในระบอบประชาธิปไตยที่มีการปกครองโดยกฎหมาย (Rule of Law)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 มาตรา 7(7) ก็ได้กำหนดข้อยกเว้นว่าที่ดินหรือทรัพย์สินที่มีกฎหมายเฉพาะดูแลอยู่แล้ว ไม่ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุของรัฐ

หลักศาสนา และ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 40

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 40 ระบุว่า ศาสนสมบัติกลาง หมายถึงทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง และให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ดูแล

ทรัพย์สินประเภทนี้ต้องอยู่นอกเหนือการถือครองโดยกรมธนารักษ์หรือหน่วยงานของรัฐทั่วไป และการขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุอาจขัดต่อบทบัญญัตินี้โดยตรง (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2565)

จากหลักนิติศาสตร์ประกอบกับบทบัญญัติกฎหมายที่ชัดเจน พบว่าการบริหารจัดการที่ดินพุทธมณฑลจะต้องตั้งอยู่บนหลักเจตนารมณ์ของผู้บริจาค ความสุจริตของรัฐและความเคารพต่ออัตลักษณ์ทางศาสนา หากรัฐฝ่าฝืนหลักการเหล่านี้ อาจนำไปสู่การตีความว่ามีการใช้สิทธิหรืออำนาจโดยไม่สุจริต และอาจละเมิดต่อเสรีภาพทางศาสนาตามที่รัฐธรรมนูญไทยรับรองไว้

หลักความเป็นอิสระทางศาสนา (Religious Autonomy)

หลักความเป็นอิสระทางศาสนา คือหลักการที่รัฐต้องให้ความเคารพต่อการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่มีวัตถุประสงค์ทางศาสนาโดยองค์กรศาสนาอย่างเป็นอิสระ โดยปราศจากการแทรกแซงหรือการควบคุมจากรัฐโดยตรง หลักการนี้เป็นหลักสากลที่มีการรับรองไว้อย่างกว้างขวางในรัฐธรรมนูญของประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยทั่วโลก เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ อินเดีย และประเทศไทย

ตัวอย่างที่ชัดเจนในทางกฎหมายเปรียบเทียบ คือ คำพิพากษาของศาลสูงสหรัฐฯ ในคดี Watson v. Jones (U.S. Supreme Court, 1872) ที่ศาลได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า การแทรกแซงของรัฐในกิจการทางศาสนาจะต้องเป็นไปอย่างจำกัดที่สุด เพื่อเคารพต่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติศาสนกิจ และการบริหารจัดการทรัพย์สินขององค์กรศาสนา ซึ่งหลักการนี้เองเป็นตัวสะท้อนถึงความสำคัญของการรักษาสมดุลระหว่างอำนาจของรัฐกับสิทธิและเสรีภาพทางศาสนา ดังนั้น หากรัฐไทยสามารถนำหลักความเป็นอิสระทางศาสนานี้มาปรับใช้อย่างเหมาะสมในการบริหารจัดการที่ดินพุทธมณฑล ย่อมช่วยลดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับองค์กรศาสนา และส่งเสริมความมั่นคงทางสังคมผ่านการให้ความเคารพต่อสิทธิและเสรีภาพทางศาสนาของประชาชนอย่างแท้จริง

การวิเคราะห์ทางนิติศาสตร์ (Legal Analysis)

วิเคราะห์กฎหมายไทย และการเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายต่างประเทศ รวมทั้งการวิเคราะห์คำพิพากษาที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปผลการวิเคราะห์เชิงนิติศาสตร์ได้ดังนี้

1. สถานะทางกฎหมายของที่ดินพุทธมณฑลตามหลักกฎหมายไทย

จากการตีความพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 40 แบ่งออกเป็นสองประเภท

1. ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง
2. ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า ศาสนสมบัติกลางคือทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อพระศาสนา ไม่ใช่ของรัฐโดยตรง ดังนั้น เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของผู้บริจาคที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนในการอุทิศที่ดินเพื่อประโยชน์ของพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ ประกอบกับหลักการตีความกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 กำหนดนิยามของสาธารณสมบัติของแผ่นดินว่า ให้รวมถึงทรัพย์ที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ทั่วไป หรือที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินซึ่งตีความโดยทั่วไปว่า ไม่ครอบคลุมถึงทรัพย์สินที่มีลักษณะจำเพาะเพื่อศาสนา โดยเฉพาะในกรณีที่มีการบริจาคอย่างมีเจตนาเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ไม่ใช่เพื่อการใช้ของรัฐในเชิงปกครองหรือเศรษฐกิจ

ที่ดินพุทธมณฑลจึงมีสถานะตามกฎหมายเป็น ศาสนสมบัติกลาง มิใช่ที่ราชพัสดุตามที่กรมธนารักษ์ตีความ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 ซึ่งในทางนิติศาสตร์การนำทรัพย์สินซึ่งผู้บริจาคได้แสดงเจตนาอย่างชัดเจนแล้วว่ามีไว้เพื่อศาสนา ไปขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุนั้น ถือเป็นการตีความที่ขัดต่อหลักการตีความนิติกรรมอย่างมีนัยสำคัญ เพราะเป็นการละเลยหลักเจตนารมณ์ผู้บริจาคที่กฎหมายแพ่งได้วางรากฐานไว้ชัดเจน อีกทั้งยังอาจขัดต่อหลักการทางรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการคุ้มครองเสรีภาพทางศาสนาและความเป็นอิสระของศาสนา ซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานของสังคมไทยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 31 และมาตรา 67 ด้วย

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักกฎหมายต่างประเทศ

เมื่อศึกษากฎหมายและคำพิพากษาเปรียบเทียบ พบว่าในต่างประเทศให้ความสำคัญกับหลักเจตนารมณ์ของผู้บริจาคและความเป็นอิสระขององค์กรศาสนาอย่างมาก ตัวอย่างสำคัญดังนี้

2.1 สหรัฐอเมริกาในคดี Watson v. Jones (U.S. Supreme Court, 1872) ศาลสูงสหรัฐฯ ยืนยันหลักการชัดเจนว่า รัฐไม่มีอำนาจเข้าไปแทรกแซงกรรมสิทธิ์หรือจัดการทรัพย์สินที่บริจาคแก่องค์กรศาสนาโดยตรง ซึ่งสะท้อนหลักเสรีภาพทางศาสนาอย่างแข็งแกร่งในกฎหมายสหรัฐฯ ที่ควรนำมาปรับใช้เป็นตัวอย่างที่ดีในการตีความกฎหมายไทยในประเด็นนี้

2.2 อังกฤษตาม Church Commissioners Act (Church Commissioners Measure, 1947) ทรัพย์สินทางศาสนาเป็นกรรมสิทธิ์เฉพาะขององค์กรศาสนา รัฐมีบทบาทเพียงสนับสนุน ไม่สามารถถือกรรมสิทธิ์หรือจัดการแทนองค์กรศาสนาได้โดยตรง

2.3 อินเดีย Hindu Religious and Charitable Endowments Act (Government of India, 1951) ให้อำนาจองค์กรศาสนาและชุมชนทางศาสนาจัดการทรัพย์สินตามเจตนารมณ์ผู้บริจาค โดยมีรัฐทำหน้าที่กำกับดูแลตามกรอบที่ชัดเจนเท่านั้น

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบสถานะศาสนสมบัติ

กฎหมายไทย	ศาสนสมบัติกลางเป็นทรัพย์สินของพระศาสนา ดูแลโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พ.ร.บ. คณะสงฆ์ 2505 มาตรา 40)
สหรัฐอเมริกา	ทรัพย์สินศาสนาเป็นขององค์กรศาสนา (church property) ที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ
อังกฤษ	ทรัพย์สินศาสนาเป็นขององค์กรศาสนา รัฐไม่ถือกรรมสิทธิ์โดยตรง
อินเดีย	ทรัพย์สินศาสนาเป็นขององค์กรศาสนา มีการคุ้มครองสิทธิทางศาสนาในรัฐธรรมนูญ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความเป็นเจ้าของ

กฎหมายไทย	รัฐผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ดูแล-บริหาร ไม่ถือกรรมสิทธิ์โดยตรง แต่มีข้อพิพาทกับกรมธนารักษ์ที่ต้องการขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุ
สหรัฐอเมริกา	องค์กรศาสนาเป็นเจ้าของโดยตรง รัฐไม่เข้าแทรกแซงกรรมสิทธิ์ (Watson v. Jones, 1872)
อังกฤษ	องค์กรศาสนาเป็นเจ้าของโดยตรง รัฐมีบทบาทสนับสนุนและกำกับดูแลเท่านั้น
อินเดีย	องค์กรศาสนาเป็นเจ้าของโดยตรง รัฐคุ้มครองเสรีภาพทางศาสนาแต่ไม่ถือกรรมสิทธิ์

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบอำนาจรัฐ

กฎหมายไทย	รัฐมีอำนาจบริหารจัดการผ่านกฎหมายที่ราชพัสดุฯ และ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ฯ แต่บทบาทยังไม่ชัดเจน เกิดข้อพิพาท
สหรัฐอเมริกา	รัฐจำกัดบทบาท ไม่เข้าแทรกแซงกิจการภายในองค์กรศาสนา ยกเว้นเรื่องกฎหมายทั่วไป
อังกฤษ	รัฐทำหน้าที่กำกับดูแลความถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ถือกรรมสิทธิ์หรือบริหารจัดการ
อินเดีย	รัฐคุ้มครองสิทธิเสรีภาพทางศาสนา กำกับดูแลโดยไม่ถือกรรมสิทธิ์

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบหลักความเป็นอิสระทางศาสนา (Religious Autonomy)

กฎหมายไทย	กฎหมายไทยรับรองศาสนสมบัติกลาง แต่ยังมีความขัดแย้งกับบทบาทของรัฐในกฎหมายที่ราชพัสดุ
สหรัฐอเมริกา	หลักนี้เข้มแข็งมาก ศาลสหรัฐฯ ยืนยันว่ารัฐต้องเคารพอิสรภาพขององค์กรศาสนา (Watson v. Jones)
อังกฤษ	รัฐเคารพสิทธิและอิสรภาพขององค์กรศาสนาอย่างเข้มงวด
อินเดีย	รัฐรับรองสิทธิทางศาสนาในรัฐธรรมนูญและไม่แทรกแซงกิจการศาสนาโดยตรง

สรุปจุดเหมือน-จุดต่าง

1. จุดเหมือน

- ทุกประเทศรับรองสิทธิขององค์กรศาสนาในการถือครองและบริหารจัดการทรัพย์สินศาสนาโดยตรง และรัฐมีบทบาทในฐานะผู้กำกับดูแลหรือสนับสนุนเพื่อรักษาประโยชน์สาธารณะ

2. จุดต่าง

- ในไทยมีข้อพิพาทระหว่างบทบาทของกรมธนารักษ์กับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

- ในสหรัฐ อังกฤษ และอินเดีย รัฐไม่ถือกรรมสิทธิ์โดยตรงในทรัพย์สินศาสนา

- ความเข้มแข็งของหลักความเป็นอิสระทางศาสนาในกฎหมายเปรียบเทียบสูงกว่าประเทศไทย

แสดงให้เห็นว่า หลักการทางนิติศาสตร์ที่สากลยอมรับ คือ รัฐต้องเคารพความเป็นอิสระและเจตนารมณ์ที่แท้จริงของผู้บริจาคในการบริหารจัดการศาสนสมบัติ การที่รัฐไทยโดยกรมธนารักษ์เข้าไปถือกรรมสิทธิ์หรือจัดการที่ดินพุทธมณฑลในลักษณะกรรมสิทธิ์โดยตรงนั้น จึงขัดแย้งกับหลักกฎหมายสากลและหลักนิติธรรมอย่างชัดเจน

3. การวิเคราะห์คำพิพากษาศาลปกครองไทย

จากคำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขดำที่ 133/2565 ศาลได้วินิจฉัยชัดเจนว่า การที่กรมธนารักษ์ขึ้นทะเบียนที่ดินพุทธมณฑลเป็นที่ราชพัสดุเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากขัดต่อหลักเจตนารมณ์ผู้บริจาคและขัดต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งคำพิพากษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงหลักการตีความกฎหมายอย่างถูกต้องตามหลักนิติศาสตร์ที่ควรยึดถือและปฏิบัติตาม โดยศาลได้เน้นย้ำความสำคัญของหลักความสมดุลระหว่างอำนาจรัฐกับเสรีภาพทางศาสนา ซึ่งสะท้อนหลักนิติธรรม (Rule of Law) ที่จำเป็นต้องคงไว้ในการบริหารจัดการทรัพย์สินทางศาสนาในประเทศไทย

จากผลการวิเคราะห์ที่กล่าวมาทั้งหมด จึงสรุปได้อย่างชัดเจนว่า การดำเนินการของกรมธนารักษ์ในกรณีนี้มีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับหลักการทางกฎหมายไทย หลักกฎหมายต่างประเทศ และหลักเสรีภาพทางศาสนาในเชิงนิติศาสตร์ อันอาจก่อให้เกิดผลเสียในระยะยาวต่อระบบกฎหมายและสังคมไทย หากไม่มีการปรับแก้ไขให้เหมาะสมโดยเร็ว

ข้อเสนอแนะทางนิติศาสตร์ (Legal Recommendations)

จากการศึกษาและวิเคราะห์ทางนิติศาสตร์ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ข้อเสนอแนะทางนิติศาสตร์ที่สำคัญเพื่อการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการที่ดินพุทธมณฑลเพื่อปรับปรุงระบบกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพย์สินทางศาสนาในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักนิติธรรม ดังนี้

1. การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 โดยเพิ่มบทบัญญัติที่ชัดเจนและเป็นการเฉพาะเกี่ยวกับการจัดการที่ดินหรือทรัพย์สินที่มีการบริจาคเพื่อประโยชน์ทางศาสนา โดยให้ระบุไว้ชัดเจนว่า ทรัพย์สินที่ผู้บริจาคมีเจตนาอย่างชัดแจ้งในการถวายเพื่อวัตถุประสงค์ทางศาสนา ไม่อาจนำมาขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุได้ แต่ควรจัดการในรูปแบบของศาสนสมบัติกลาง ตามหลักการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 40 เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งและตีความกฎหมายที่ไม่ชัดเจน

2. การจัดทำทะเบียนศาสนสมบัติกลาง

ควรจัดทำทะเบียนศาสนสมบัติกลางอย่างเป็นระบบและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือมหาเถรสมาคมร่วมกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการระบุรายละเอียดกรรมสิทธิ์ วัตถุประสงค์การบริจาค เจตนารมณ์ของผู้บริจาค รวมถึงข้อกำหนดและเงื่อนไขในการบริหารจัดการอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อพิพาททางกฎหมายในอนาคต และช่วยให้รัฐมีข้อมูลที่ถูกต้องในการกำกับดูแลและสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาโดยไม่ละเมิดเสรีภาพและเจตนารมณ์ของผู้บริจาค

3. จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการศาสนสมบัติ

รัฐควรจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการศาสนสมบัติกลางขึ้นมาเป็นการเฉพาะ ประกอบไปด้วยผู้แทนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มหาเถรสมาคม นักวิชาการทางนิติศาสตร์ ผู้แทนกรมธนารักษ์ และผู้แทนภาคประชาชนหรือชุมชนทางศาสนา เพื่อทำหน้าที่กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการศาสนสมบัติให้เป็นไปตามหลักเจตนารมณ์ผู้บริจาค หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และหลักการคุ้มครองเสรีภาพทางศาสนาในระดับสากลอันจะช่วยสร้างความเป็นธรรมและความสมดุลระหว่างรัฐกับองค์กรทางศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

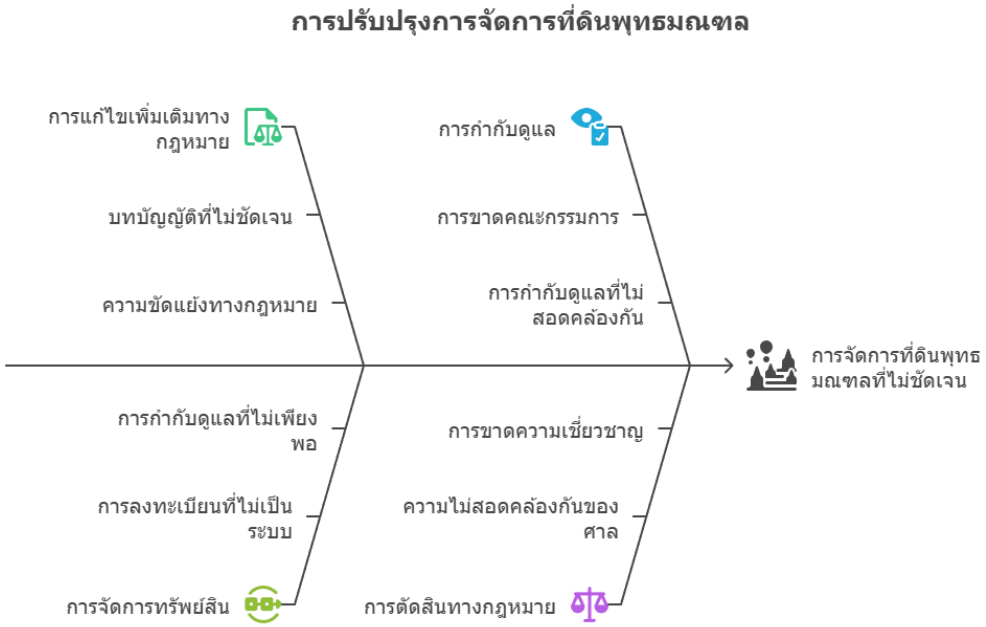
4. การจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติ (Legal Guidelines)

ควรจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติในการจัดการศาสนสมบัติให้ชัดเจน เพื่อเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานรัฐ องค์กรทางศาสนา และประชาชนทั่วไป คู่มือดังกล่าวควรระบุหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หลักเจตนารมณ์ผู้บริจาค และตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) จากการบริหารจัดการทรัพย์สินทางศาสนาจากต่างประเทศ เพื่อให้หน่วยงานรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมในการจัดการทรัพย์สินทางศาสนา อันจะช่วยลดข้อขัดแย้งและความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม

5. ส่งเสริมบทบาทของศาลปกครองในการพิจารณาคดีศาสนสมบัติ

เสนอให้มีการส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของศาลปกครองในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับศาสนสมบัติกลางให้ชัดเจนมากขึ้น โดยการพัฒนาศักยภาพของผู้พิพากษาในศาลปกครองให้มีความรู้ความเข้าใจเชิงลึกในหลักการทางนิติศาสตร์เกี่ยวกับเสรีภาพทางศาสนาและกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินทางศาสนา ทั้งนี้เพื่อให้การตัดสินคดีมีความสอดคล้องกับหลักการสากล หลักความเป็นธรรม และมีความเป็นเอกภาพในคำวินิจฉัยของศาล อันจะช่วยเสริมสร้างหลักนิติธรรมและความเชื่อมั่นของประชาชนในระบบตุลาการ

จากข้อเสนอแนะที่นำเสนอข้างต้น หากมีการดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จะส่งผลให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างต่อระบบกฎหมายไทย สังคมไทย และความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐกับองค์กรทางศาสนาในระยะยาวอย่างแท้จริง

ภาพที่ 1 การปรับปรุงการจัดการที่ดินพุทธมณฑล

สรุป

ข้อพิพาทเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของที่ดินพุทธมณฑลสะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบกฎหมายไทยในการจัดการทรัพย์สินทางศาสนา โดยเฉพาะความไม่ชัดเจนของเขตอำนาจระหว่างรัฐกับองค์กรศาสนา และการตีความกฎหมายที่ขัดแย้งกันระหว่างพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 กับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 อีกทั้งยังละเลยหลักเจตนารมณ์ของผู้บริจาคตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 171 และมาตรา 1304 ทำให้เกิดความสับสนทั้งทางกฎหมายและทางปฏิบัติ อีกทั้งยังขัดแย้งกับหลักความเป็นอิสระทางศาสนา (Religious Autonomy) ซึ่งเป็นหลักสำคัญในระบบกฎหมายของประเทศประชาธิปไตย เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และอินเดีย ที่ต่างก็ยอมรับว่า รัฐไม่ควรถือครองหรือบริหารจัดการทรัพย์สินที่ได้มาจากการอุทิศเพื่อศาสนา ในบริบทของพระพุทธศาสนา การบริจาคที่ดินเพื่อพระศาสนาเป็นการแสดงเจตนาบริสุทธิ์ตามหลักทานบารมี หากการจัดการทรัพย์สินเหล่านี้ขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของผู้บริจาค อาจกระทบต่อศรัทธาของประชาชนและหลักธรรมทางศาสนา

ดังนั้น เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการศาสนสมบัติให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและสิทธิเสรีภาพทางศาสนา จึงควรแก้ไขพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 ให้ยกเว้นการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินที่บริจาคเพื่อศาสนา จัดทำทะเบียนศาสนสมบัติกลางอย่างเป็นระบบทั่วประเทศ และจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการศาสนสมบัติที่มีส่วนร่วมจากภาครัฐ องค์กรศาสนา นักวิชาการ และภาคประชาชน พร้อมจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติทางกฎหมาย และเสริมบทบาทศาลปกครองในการตีความข้อพิพาทอย่างลึกซึ้งและเป็นธรรม ข้อเสนอนี้จะช่วยสร้างระบบกฎหมายที่ชัดเจนเป็นธรรม และเคารพต่อเจตนารมณ์ของผู้บริจาค รวมถึงเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรศาสนาให้ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ผู้จัดการออนไลน์. (2568). *ย้อนที่มา “พุทธมณฑล” กับข้อพิพาทกรรมสิทธิ์ระหว่างกรมธนารักษ์ มหาเถรสมาคม*. สืบค้น 21 มีนาคม 2568, จาก https://mgronline.com

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505. (2505, 31 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 79 ตอนที่ 118, หน้า 1223-1235.

พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562. (2562, 23 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก, หน้า 1-18.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2565). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พร้อมคำอธิบายและแนวคำพิพากษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2565). *ประวัติและเจตนารมณ์การจัดตั้งพุทธมณฑล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

Church Commissioners Measure. (1947). *9 & 10 Geo. 6 c. 2*. Retrieved May 20, 2025, from https://www.legislation.gov.uk/ukcm/Geo6/9-10/2/enacted

Durkheim, E. (2001). *The Elementary Forms of Religious Life*. Oxford, UK: Oxford University Press.

Government of India. (1951). *Hindu Religious and Charitable Endowments Act*. Retrieved May 20, 2025, from https://www.indiacode.nic.in/

Hart, H. L. A. (1994). *The Concept of Law* (2nd ed.). Oxford, UK: Oxford University Press.

Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Sullivan, W. F. (2005). *The Impossibility of Religious Freedom*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

The Standard. (2025). *The Central Administrative Court has Ordered the Treasury Department to Prohibit the Registration of 2,500 Rai of Land in Phutthamonthon As Crown Property*. Retrieved March 22, 2025, from https://thestandard.co/phutthamonthon-land-dispute-court-ruling-2500-rai/?utm_source=chatgpt.com

U.S. Supreme Court. (1872). *Watson v. Jones, 80 U.S. (13 Wall.) 679*. Retrieved May 20, 2025, from https://supreme.justia.com/cases/federal/us/80/679/

Zimmermann, R. (1996). *The Law of Obligations: Roman Foundations of The Civilian Tradition*. Oxford, UK: Oxford University Press.

วิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่กับความเสื่อมถอยของเสรีประชาธิปไตย*

THE NEOLIBERAL MODE OF THOUGHT AND THE DECLINE OF LIBERAL DEMOCRACY

วิษธร ลีศิรเกียรติกุล
Witsathon Leesirakiadtikun
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Sukhothai Thammathirat Open University
Corresponding Author E-mail: Witsathon.Lee@stou.ac.th

บทคัดย่อ

โดยทั่วไปแล้ว ลัทธิเสรีนิยมใหม่ถูกนำเสนอในฐานะแนวคิดที่ดำเนินสอดคล้องไปกับระบอบเสรีประชาธิปไตย เพราะลัทธิดังกล่าวให้ความสำคัญกับเสรีภาพในการเลือกของปัจเจกบุคคลภายใต้ตลาดเสรี ซึ่งการให้ความสำคัญเช่นนี้สอดรับกับแนวคิดเรื่องเสรีภาพของปัจเจกบุคคลอันเป็นหนึ่งในแกนหลักสำคัญของเสรีประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม บทความชิ้นนี้เสนอว่า เสรีนิยมใหม่ในฐานะวิธีคิดในการมองโลกรูปแบบหนึ่งซึ่งเน้นแต่เพียงอรรถประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ ผลลัพธ์ที่สามารถวัดได้ และความสำเร็จในเชิงปริมาณสามารถกัดกร่อนเสรีประชาธิปไตยได้ เนื่องจากวิธีคิดดังกล่าวนำมาซึ่งการลดความสำคัญของมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์บางสาขาวิชาลง ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของศาสตร์เหล่านี้มิได้มุ่งผลิตสร้างอรรถประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้หรือความสำเร็จเชิงปริมาณ หากแต่มุ่งบ่มเพาะขัดเกลาปัจเจกชนพลเมืองผู้มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ และมีความอดทนอดกลั้น อันเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการคงอยู่ของสังคมเสรีประชาธิปไตย ในแง่นี้ ผลพวงที่ตามมาซึ่งอาจเป็นไปได้ก็ คือ ความเสื่อมของเสรีประชาธิปไตย

คำสำคัญ: เสรีนิยมใหม่; ความเสื่อมถอยของเสรีประชาธิปไตย; มนุษยศาสตร์; สังคมศาสตร์

Abstract

Neoliberalism is generally presented as a concept compatible with liberal democracy because it emphasizes individual freedom of choice in a free market.

*Received July 12, 2025; Revised August 12, 2025; Accepted August 16, 2025

This emphasis thus aligns with the concept of individual liberty as one of the core principles of liberal democracy. However, this article argued that neoliberalism as a mode of thought centered only on utility, measurable outcomes and quantitative success can undermine liberal democracy since it marginalized the humanities and some parts of social sciences – disciplines whose main objective was not to produce utility or measurable success but to cultivate rational, responsible and tolerant citizens essential to the persistence of liberal democratic society. Therefore, a possible consequence of the said circumstance is the decline of liberal democracy.

Keywords: Neoliberalism; Decline of Liberal Democracy; Humanities; Social Science

บทนำ

นับตั้งแต่การสิ้นสุดของสงครามเย็นที่จบลงด้วยชัยชนะของสหรัฐอเมริกาในฐานะผู้นำแห่งค่ายเสรีประชาธิปไตย-ทุนนิยมเหนือสหภาพโซเวียตในฐานะหัวหอกแห่งค่ายคอมมิวนิสต์ แนวคิดประการหนึ่งซึ่งแพร่กระจายขยายตัวมาควบคู่กับสถานะการเป็นอุดมการณ์หลักของโลกของอุดมการณ์เสรีนิยมประชาธิปไตย-ทุนนิยม ก็คือ ลัทธิเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) ซึ่งเริ่มเบ่งบานในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1980 เช่นในสหราชอาณาจักรสมัยนายกรัฐมนตรี Margaret Thatcher รวมไปถึงในสหรัฐอเมริกาสมัยประธานาธิบดี Ronald Reagan และขยายตัวไปทุกภูมิภาคทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นในลาตินอเมริกา แอฟริกา หรือเอเชียเองก็ตาม (Steger & Roy, 2010) แน่นอนว่า รัฐไทยเองก็มิอาจทัดทานการเข้ามาของเสรีนิยมใหม่ได้ (วินัย ผลเจริญ, 2563)

โดยเนื้อหาแล้ว เสรีนิยมใหม่ คือ ลัทธิทางเศรษฐกิจการเมืองที่กลับไปหาเสรีนิยมคลาสสิก (Classical Liberalism) (Steger & Roy, 2010) หรือเสรีนิยมช่วงชั้นที่สอง (The Second Layer) ตามการจัดช่วงชั้นทางประวัติศาสตร์แนวคิดเสรีนิยมของ Freeden (2015) นักรัฐศาสตร์ (เกษียร เตชะพีระ, 2562) ให้ความสำคัญสูงสุดกับสิ่งที่เรียกว่า ตลาด เพราะตลาดถูกมองว่าเป็นพื้นที่ของการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนของปัจเจกบุคคลอย่างเสรีโดยมีกลไกตลาดหรือมือที่มองไม่เห็น (The Invisible Hand) คอยกำกับปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว ในแง่นี้ ตลาดจึงเป็นสิ่งที่กำกับตัวเองได้ ทั้งยังเป็นพื้นที่ที่สะท้อนเสรีภาพของปัจเจกบุคคลอย่างแท้จริง ด้วยการให้ความสำคัญกับตลาดเช่นนี้ เสรีนิยมใหม่จึงมองว่า รัฐไม่ควรเข้ามาแทรกแซงการทำงานของตลาดหรือหากแทรกแซงก็ต้องเป็นไปให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะการแทรกแซงของรัฐจะทำให้กลไกตลาดทำงานผิดเพี้ยนไปจากที่ควรจะเป็น เช่นเดียวกันกับพื้นที่ของเสรีภาพของปัจเจกบุคคลจะลดลงจากการกระทำดังกล่าวของรัฐ ด้วยการให้ความสำคัญกับตลาดซึ่งเป็นพื้นที่แห่ง

เสรีภาพของปัจเจกบุคคลเช่นนี้ เสรีนิยมใหม่จึงถูกมองว่าเป็นการกลับไปหาแก่นของความเป็นเสรีประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับเสรีภาพอันมิอาจละเมิดได้ของปัจเจกบุคคล

อย่างไรก็ตาม แม้ดูเหมือนว่าเสรีนิยมใหม่จะส่งเสริมเสรีประชาธิปไตย แต่ภายหลังที่เสรีนิยมใหม่เถลิงอำนาจและแพร่กระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลก นักวิชาการหลายท่านกลับไม่เห็นเช่นนั้น ดังเช่นข้อพิเคราะห์ของ Brown (2015) นักทฤษฎีการเมืองหญิงชาวอเมริกันที่ชี้ให้เห็นว่า วิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่ลดทอนให้มนุษย์กลายเป็นเพียงสัตว์เศรษฐกิจ (Homo Economicus) ที่จำเป็นต้องแข่งขันตลอดเวลาเพื่อความอยู่รอด และรัฐก็กลายเป็นเพียงเครื่องมือที่เอื้ออำนวยให้ตลาดทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในแง่นี้ เสรีประชาธิปไตยจึงถูกกร่อนเซาะและเสื่อมโทรมลง เพราะเมื่อการแข่งขัน คือ ทุกสิ่งทุกอย่างของชีวิต การพัฒนามูลค่าของตัวเองของปัจเจกบุคคลในฐานะตัวช่วยให้เกิดชัยชนะในการแข่งขันจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตเหนือคุณค่าความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบเสรีประชาธิปไตย เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันในฐานะพลเมืองกัมมันต์ (Active Citizen) เป็นต้น เฉกเช่นเดียวกันกับเป้าหมายของรัฐที่แปรเปลี่ยนไปจากการมุ่งเสริมสร้างสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล และประโยชน์สาธารณะมาสู่การอุทิศการดำเนินการทุกอย่างเพื่อตลาดและเพื่อความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (ต่อศักดิ์ จินดาสุขศรี, 2563)

เช่นเดียวกันกับทัศนะของ Freeden (2015) ที่ว่า โดยสาระสำคัญแล้ว เสรีนิยมใหม่เป็นแนวคิดที่บิดผันแกนกลางของเสรีนิยมต่าง ๆ ให้เข้ากันได้กับตลาด รวมไปถึงการเบี่ยงเบนสาระสำคัญของแกนกลางเหล่านั้นเพื่อไม่ให้กระทบตลาดในเวลาเดียวกัน อาทิ การให้ความสำคัญกับอำนาจที่จำกัดและพร้อมรับผิด ซึ่งเป็นแกนกลางของเสรีนิยมได้ถูกละเว้นให้กับตลาด โดยเสรีนิยมใหม่ ส่งผลให้อำนาจของตลาดและภาคเอกชนสามารถขยายตัวได้อย่างไม่จำกัด ในขณะเดียวกัน การให้ความสำคัญกับการมีเหตุผลของปัจเจกบุคคลของแนวคิดเสรีนิยมก็ถูกนิยามความหมายอย่างคับแคบไว้เพียงความมีเหตุผลในเชิงเศรษฐกิจ หรือก็คือ การที่ปัจเจกบุคคลสามารถคิดคำนวณแบบกำไร-ขาดทุน ได้ประโยชน์-เสียประโยชน์ เพื่อที่จะบรรลุประโยชน์โพดผลทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ในแง่นี้ สิ่งที่เสรีนิยมใหม่ทำจึงเป็นการขยายขอบเขตของตลาดให้กว้างขวางจนกลืนกลายทุกสิ่งทุกอย่าง ผลในท้ายที่สุดนั้น ชีวิตของปัจเจกบุคคลจึงถูกควบคุมบงการโดยบรรดาภาคส่วนที่ผูกติดแนบแน่นกับตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรษัทข้ามชาติและสถาบันการเงินการธนาคารต่าง ๆ ทั้งยังก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมอย่างมหาศาล

ข้อพิเคราะห์ดังที่ผู้เขียนได้หยิบยกขึ้นมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า แม้เสรีนิยมใหม่จะมีคำว่าเสรีนิยม (Liberalism) เป็นองค์ประกอบของชื่อโดยรวมกับคำว่า ใหม่ (Neo) หรืออีกนัยหนึ่ง คือ เป็นแนวคิดที่ปรับปรุงต่อยอดเพิ่มเติมแนวคิดเสรีนิยม และดังนั้นจึงไม่ขัดกับเสรีประชาธิปไตย แต่เสรีนิยมใหม่กลับเป็นแนวคิดที่นำมาซึ่งความผุกร่อนของเสรีประชาธิปไตยได้เช่นเดียวกัน ประเด็นว่าด้วยความย้อนแย้งของเสรีนิยมใหม่กับเสรีประชาธิปไตยนี้จึงมีความน่าสนใจที่จะพิจารณาต่อ และนี่คือสิ่งที่บทความชิ้นนี้มุ่งนำเสนอ กล่าวคือ บทความชิ้นนี้มุ่งชี้ให้เห็นประเด็น

เชิงวิพากษ์เสรีนิยมใหม่ โดยเสนอว่า วิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่สามารถส่งอิทธิพลอันนำไปสู่ความเสื่อมลงของคุณค่าแบบเสรีประชาธิปไตยได้ผ่านการให้ความสำคัญแต่เพียงอรรถประโยชน์ที่สามารถวัดค่าได้ในเชิงปริมาณ วิธีคิดเช่นนี้จึงนำไปสู่การลดคุณค่าของมนุษยศาสตร์ รวมไปถึงสังคมศาสตร์ในบางสาขาวิชา ซึ่งศาสตร์ดังกล่าวเป็นศาสตร์ที่ไม่ได้นำไปสู่การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจโดยตรง หรือความสำเร็จที่วัดค่าได้ในเชิงปริมาณ หากแต่เป็นศาสตร์ที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของระบอบเสรีประชาธิปไตย

จากที่กล่าวข้างต้น บทความชิ้นนี้จึงใคร่ขอเรียบเรียงการนำเสนอโดยเริ่มจากการอธิบายหลักการทั่วไปของระบอบเสรีประชาธิปไตยและคุณค่าสำคัญที่พลเมืองพึงมีอันจะช่วยผดุงระบอบเสรีประชาธิปไตยไว้ จากนั้นจึงเป็นการอธิบายลักษณะของวิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่โดยสังเขป และท้ายสุดจะอภิปรายให้เห็นว่า วิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่ที่ลดความสำคัญของมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์บางสาขาวิชาที่ใกล้ชิดกับมนุษยศาสตร์นั้นก่อให้เกิดความเป็นไปได้ที่จะสร้างความเสื่อมให้กับสังคมเสรีประชาธิปไตยอย่างไร

หลักการของเสรีประชาธิปไตย

เสรีประชาธิปไตยนั้นประกอบไปด้วย 2 แนวคิดที่โคจรมาบรรจบและเชื่อมประสานกัน แนวคิดแรกได้แก่ แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) อันเป็นแนวคิดที่ยึดถือสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลเป็นเอกเหนือสิ่งอื่นใด กล่าวคือ สิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลเป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดที่ใครก็ตามมิอาจพรากเอาไปได้ ในแง่นี้ แนวคิดเสรีนิยมจึงมุ่งเน้นผู้ปกครองหรือรัฐที่มีอำนาจจำกัด (Limited Power) และอำนาจที่มีความพร้อมรับผิด (Accountable Power) เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ปกครองหรือรัฐใช้อำนาจละเมิดสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล

ส่วนอีกแนวคิดหนึ่ง คือ ประชาธิปไตย (Democracy) ซึ่งหมายถึงการปกครองของประชาชน แนวคิดประชาธิปไตยอยู่บนฐานการมองคนทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ดังนั้น ภายใต้สังคมการเมืองหนึ่ง ๆ อำนาจจึงไม่ควรกระจุกตัวอยู่ที่มือคนเพียงคนเดียวหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงกลุ่มเดียว หากแต่ต้องกระจายไปให้กับคนจำนวนมาก จุดมุ่งหมายของประชาธิปไตยจึงเป็นการกระจายอำนาจออกไปให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (เกษียร เตชะพีระ, 2564; Bobbio, 2005)

ฉะนั้น ระบอบเสรีประชาธิปไตยจึงกอปรไปด้วยหลักการพื้นฐานอันเป็นแกนหลัก 2 ด้านที่เข้ามาประกบกัน (Heywood, 2021) ในด้านหนึ่ง คือ หลักการปกครองโดยรัฐธรรมนูญ (Constitutional Rule) ในฐานะที่เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรซึ่งขีดเส้นจำกัดอำนาจของผู้ปกครองหรือรัฐไว้ ทั้งยังเป็นบทบัญญัติที่รับประกันสิทธิเสรีภาพอันละเมิดมิได้ของปัจเจกบุคคล ส่วนอีกด้านหนึ่ง คือ หลักการปกครองแบบประชาธิปไตย (Democratic Rule) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การปกครองโดยเสียงข้างมาก (Majority Rule) ซึ่งหมายความถึงการตัดสินใจในทางการเมืองต้องมาจากการออกเสียงโดยใช้เสียงข้างมากเป็นตัวตัดสิน

จากหลักการพื้นฐานดังกล่าว ระบอบเสรีประชาธิปไตยจึงประกอบไปด้วยกลไกเชิงสถาบันต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมารองรับเพื่อให้หลักการที่ว่านั้นบรรลุผล อาทิ การแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) แล้วให้อำนาจเหล่านั้นตรวจสอบถ่วงดุลกันเอง การเลือกตั้งผู้แทนปวงชนที่เสรีและเป็นธรรม (Free and Fair Election) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กลไกเชิงสถาบันอย่างเดียวหาใช่สิ่งที่เพียงพอไม่ในการผดุงรักษาระบอบเสรีประชาธิปไตยให้คงอยู่ต่อไปได้ เพราะหากสืบย้อนประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาของระบอบเสรีประชาธิปไตยจะพบว่า มีแนวโน้มและความเป็นไปได้ที่ระบอบดังกล่าวจะเคลื่อนคล้อยถอยห่างออกจากหลักการที่ตัวมันเองยึดถือ โดยที่กลไกเชิงสถาบันที่ถูกสร้างขึ้นก็มิอาจทัดทานได้ ดังจะเห็นได้จากงานศึกษาของ Mann (2005) ศาสตราจารย์ด้านสังคมวิทยาชาวอังกฤษที่แสดงให้เห็นว่า ระบอบเสรีประชาธิปไตยทรยศต่อหลักการเรื่องการรักษาสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลในหลายต่อหลายกรณี อาทิ การที่คนส่วนใหญ่ในสังคมการเมืองซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งสนับสนุนการใช้อำนาจรัฐในการจัดการหรือลิดรอนสิทธิของชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาติพันธุ์อื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นการละเมิดสิทธิของเสียงข้างน้อย (Minority Rights) เป็นต้น (Nawakul, 2020)

ด้วยเหตุนี้ นอกจากจะต้องมีกลไกเชิงสถาบันแล้ว ระบอบเสรีประชาธิปไตยยังต้องพึ่งพาการยึดมั่นในคุณค่าบางประการของปัจเจกชนพลเมืองเพื่อผดุงหล่อเลี้ยงระบอบเสรีประชาธิปไตยให้คงอยู่ต่อไปได้โดยไม่ให้ตัวระบอบดังกล่าวละเมิดหลักการของตัวมันเอง ในทัศนะของ Bobbio (1987) นักปรัชญาการเมืองชาวอิตาเลียน มีคุณค่าอันเป็นอุดมคติ 4 ประการในการช่วยผดุงสังคมเสรีประชาธิปไตยไว้ ได้แก่ 1. การมีขันติธรรม และต่อต้านการผูกขาดความจริง (Monopoly of Truth) 2. การไม่ใช้ความรุนแรง (Non-Violence) ในฐานะวิธีการทางการเมืองและการปกครอง 3. การปรับปรุงฟื้นฟูสังคมใหม่ผ่านการเปิดให้มีการถกเถียงอย่างเสรี 4. การมีสำนึกในภราดรภาพระหว่างปัจเจกชนพลเมือง (Brotherhood, Fraternity)

หากประมวลสรุปรวบยอดคุณค่าอันเป็นอุดมคติเหล่านั้น ก็อาจกล่าวได้ว่า คุณค่าสำคัญคือการที่ปัจเจกชนพลเมืองภายใต้ระบอบเสรีประชาธิปไตยต้องรู้จักการใช้เหตุผลไตร่ตรองและต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อความแตกต่างหลากหลาย เพราะระบอบเสรีประชาธิปไตยมีลักษณะเป็นพหุสังคม (Plural Society) ประกอบด้วย ปัจเจกบุคคลซึ่งมีอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ ความคิดความเห็นที่แตกต่างกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นสังคมการเมืองที่เต็มไปด้วยความเฉพาะเจาะจงจนอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างปัจเจกบุคคลด้วยกัน แต่ประเด็นสำคัญนั้นอยู่ที่ว่าความขัดแย้งนั้นจะต้องหาทางออกด้วยวิธีที่สันติ ไม่ถูกแปรเปลี่ยนไปเป็นความรุนแรงจนนำไปสู่การทำลายล้างซึ่งกันและกัน ในแง่นี้ ความอดทนอดกลั้นจึงมิได้หมายถึงความเฉยเมย (Indifference) หากแต่หมายถึง ความเคารพ ต่อความแตกต่างหลากหลายของผู้คนในสังคม นี่เป็นเหตุให้นักรัฐศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาความคิดเสรีนิยมอย่าง Freeden (2015) จัดให้ใช้

ความอดทนอดกลั้นในฐานะความเคารพต่อความแตกต่างหลากหลาย ซึ่งเขาเรียกว่า ความสามารถในการเข้าสังคมได้ (Sociability) เป็นหนึ่งในแกนกลางของแนวคิดเสรีนิยม

และที่สำคัญ ความอดทนอดกลั้นในแง่ที่หมายถึงความเคารพนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อปัจเจกบุคคลรู้สึกถึงความเชื่อมโยงสัมพันธ์บางอย่างร่วมกัน จุดนี้เองที่สำนึกในภราดรภาพ (หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าสำนึกในความเป็นพี่น้อง) มีความสำคัญเพราะสำนึกดังกล่าวจะช่วยให้ปัจเจกบุคคลเห็นคนที่มีความแตกต่างไปจากตนมิได้เป็น คนอื่น/สิ่งอื่น (The Other) ที่แปลกแยกอย่างมิอาจเข้ากันได้ หากแต่เห็นคนที่แตกต่างไปจากตนว่ามีอะไรบางอย่างที่ร้อยเรียงเกี่ยวพันกับเราในฐานะพี่น้องร่วมชะตากรรมเดียวกัน ในแง่นี้ ความอดทนอดกลั้น การไม่ใช้ความรุนแรงเข้าห้ำหั่นกัน รวมไปถึงการถกเถียงอย่างเสรีจึงเกิดขึ้นได้นั่นเอง

วิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่

ในทางประวัติศาสตร์ การถือกำเนิดของเสรีนิยมใหม่นั้นเป็นปฏิกิริยาต่อสำนักคิดทางเศรษฐศาสตร์แบบเคนส์ (Keynesianism) ซึ่งอิงมาจากความคิดทางเศรษฐศาสตร์การเมืองของ John Maynard Keynes นักเศรษฐศาสตร์นามอุโฆษชาวอังกฤษ ที่มองว่ารัฐต้องเข้ามากำกับดูแลตลาดอย่างเข้มข้น เพราะ ตลาดของระบบทุนนิยมไม่สามารถที่จะแก้ไขตนเองได้เมื่อเกิดวิกฤตขึ้น ฉะนั้น รัฐจึงต้องเข้ามาแทรกแซงกลไกการทำงานของตลาดเพื่อให้ตลาดทำงานได้ดังเดิม ผลที่ออกมาจึงเป็นนโยบายทางเศรษฐกิจที่รัฐเข้ามาเป็นผู้ลงทุนและกระตุ้นการจ้างงานเพื่อให้ตลาดกลับมามีเสถียรภาพ รวมไปถึงการจัดให้มีสวัสดิการทางสังคมต่างๆ ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากนโยบายนิวดีล (New Deal) ในสมัยประธานาธิบดี Franklin D. Roosevelt เป็นต้น (Gerstle, 2022; Steger & Roy, 2010)

แต่ภายหลังจากที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1970 อาทิ วิกฤตการณ์น้ำมัน อันส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจเกิดความชะงัก อิทธิพลของสำนักคิดแบบเคนส์ก็เสื่อมลง เพราะสำนักคิดดังกล่าวถูกนำไปเชื่อมโยงว่าเป็นสาเหตุอันนำไปสู่การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้น ณ ห้วงเวลานี้เอง ความคิดที่กลับมาให้ความสำคัญกับตลาดเสรีเหนือรัฐจึงถูกชักชูยกย่องขึ้นแทนความคิดที่ให้ความสำคัญกับรัฐเหนือตลาดเสรีเพื่อที่จะเป็นหนทางแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจ (เกษียร เตชะพีระ, 2562) ผลที่ตามมาจึงเป็นการออกนโยบายสาธารณะที่ลดทอนบทบาทของรัฐต่อระบบเศรษฐกิจลง ในขณะเดียวกันก็ปล่อยให้ตลาดเสรีดำเนินไปตามกลไกของตัวมันเองมากขึ้น ดังจะเห็นได้ในหลายต่อหลายนโยบาย อาทิ การถ่ายโอนกิจการของรัฐให้เป็นของเอกชน (Privatization) การลดการกำกับของรัฐต่อตลาด (Deregulation) การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน (Liberalization) รวมไปถึงการตัดทอนสวัสดิการทางสังคมต่าง ๆ (ละอองดาว ชาทองยศ, 2567; Steger & Roy, 2010)

อย่างไรก็ตาม เสรีนิยมใหม่มิใช่เพียงแนวคิดที่เป็นแต่เพียงนโยบายทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังมีลักษณะเป็นวิธีคิด (Mode of Thought) ด้วย กล่าวคือ โดยสารัตถะแล้ว เสรีนิยมใหม่

คือ โลกทัศน์หรือกระบวนทัศน์แบบหนึ่งที่ให้คุณค่ากับสิ่งที่เรียกว่า ตลาด ในฐานะที่เป็นพื้นที่ในการปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนของมนุษย์อย่างเสรี (Steger & Roy, 2010) ด้วยการให้คุณค่ากับตลาดเช่นนี้ ทุกปริมณฑลและมิติของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ และชีวิตของมนุษย์เองจึงควรถูกวัดและประเมินบนฐานของหลักการและตรรกะแบบตลาด (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2566; Brown, 2015) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การวัดผลในเชิงปริมาณและการประเมินอรรถประโยชน์ ผลได้ผลเสียอย่างเป็นรูปธรรมจับต้องได้ ด้วยวิธีคิดเช่นนี้ เสรีนิยมใหม่จึงก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการดำเนินการของรัฐและปัจเจกบุคคลให้เป็นไปในทิศทางที่มุ่งตอบสนองต่อตลาด กล่าวคือ

ในแง่ของรัฐ นำมาสู่การปรับเปลี่ยนเป้าหมายของรัฐจากการส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคม มาสู่การผลักดันให้ตลาดทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ผ่านการดำเนินนโยบายที่เพิ่มประสิทธิภาพของตลาด และขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่กีดกันขัดขวางการทำงานของตลาด ภายใต้วิธีคิดที่มีตลาดเป็นเป้าหมายเช่นนี้ รัฐเปลี่ยนตัวเองจากผู้พิทักษ์ประโยชน์สาธารณะมาเป็นผู้เล่นในตลาด ดังจะเห็นได้จากกรอบการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่พยายามลดภาระของรัฐโดยถ่ายโอนไปให้อยู่ในมือของตลาด อันนำมาซึ่งนโยบายที่เป็นรูปธรรมต่าง ๆ อาทิ การตัดสวัสดิการทางสังคม (Steger & Roy, 2010) การลดงบประมาณที่ให้กับสถาบันการศึกษาลง โดยเฉพาะสาขาวิชาที่ไม่ได้มุ่งสร้างอรรถประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐ รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนเป้าหมายของการศึกษาจากเดิมที่มุ่งสร้างพลเมืองให้เป็นการมุ่งสร้างมนุษย์เศรษฐกิจที่ตอบสนองต่อตลาดแทน (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2566)

ในแง่ของปัจเจกบุคคล นำมาซึ่งการเปลี่ยนวิถีทัศน์และการกระทำในการดำรงชีวิตเพื่อให้อยู่รอดภายใต้ตลาด เพราะเมื่อรัฐลดขนาดของตนเองลงโดยปล่อยภาระต่าง ๆ ของรัฐให้เป็นของเอกชนมากขึ้น (Privatization) รวมไปถึงการลดสวัสดิการที่รองรับชีวิตของปัจเจกบุคคลลง ชีวิตของปัจเจกจึงต้องอยู่บนการพึ่งพิงตนเองแต่เพียงประการเดียว ในแง่นี้ ทุก ๆ การตัดสินใจในชีวิตของปัจเจกจึงสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการตัดสินใจเหล่านั้นจะส่งผลต่อความอยู่รอดหรือไม่ของปัจเจก การตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ จึงต้องยึดหลักการคำนวณผลได้ผลเสียอย่างเคร่งครัด ในแง่นี้ การตัดสินใจสำคัญอย่างการเลือกเส้นทางการศึกษาจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการประเมินในแบบดังกล่าวได้ ผลที่ตามมาก็คือ เส้นทางการศึกษาของปัจเจกบุคคลจึงโน้มเอียงไปในทิศทางที่สามารถสร้างอาชีพที่ตอบสนองความต้องการของตลาดเพื่อให้ชีวิตของปัจเจกดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางการแข่งขัน (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2566)

กล่าวได้ว่า เสรีนิยมใหม่ได้ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดเรื่องผู้กระทำการที่มีเหตุผล (Rational Agent) ของทั้งรัฐและปัจเจกบุคคลแบบใหม่ นั่นคือ ทำให้รัฐและปัจเจกบุคคลมองตนเองเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur Self) ที่ต้องคำนึงถึงต้นทุน-กำไร ผลได้-ผลเสีย มีอรรถประโยชน์-ไม่มีอรรถประโยชน์ (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2566) ในแง่นี้ ภายใต้ความแตกต่าง

หลากหลายที่เสรีนิยมใหม่อนุญาตให้ปัจเจกบุคคลแต่ละคนมี แท้ที่จริงแล้วเป็นความแตกต่างหลากหลายภายใต้ความเป็นเอกรูปในทางลักษณะของปัจเจกบุคคลแบบหนึ่ง นั่นคือ ปัจเจกบุคคลที่สอดคล้องไปตามครรลองของตลาด

ผลกระทบของวิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่ต่อเสรีประชาธิปไตย

จากที่กล่าวข้างต้น หากพิจารณาเฉพาะในทางการศึกษา วิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่จึงส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์บางสาขาที่โดยเนื้อหาโน้มมาทางมนุษยศาสตร์ เพราะโดยแก่นแล้ว มนุษยศาสตร์เป็นแขนงวิชาที่มิได้มุ่งตอบสนองโดยตรงต่อตลาด เป็นศาสตร์ที่ไม่ก่อให้เกิดอรรถประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมจับต้องได้ผ่านการวัดบนหลักเชิงปริมาณ (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2566) ด้วยเหตุนี้ มนุษยศาสตร์จึงเสื่อมความสำคัญลงและมีแนวโน้มถูกสลัดทิ้งมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในทัศนะของ Nussbaum (2010) นักปรัชญาหญิงชาวอเมริกันชื่อดัง แม้มนุษยศาสตร์จะมิได้มุ่งสร้างอรรถประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม หรือความรู้ที่สามารถตอบสนองต่อตลาดโดยตรงได้ แต่มนุษยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญยิ่งในการสร้างความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในระบอบเสรีประชาธิปไตย เพราะมนุษยศาสตร์สามารถบ่มเพาะการคิดอย่างมีเหตุผลในความหมายที่รู้จักตรวจสอบไตร่ตรองคุณค่าหรือสิ่งต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบให้แก่ปัจเจกบุคคล สามารถขัดเกลาปัจเจกบุคคลให้กลายเป็นพลเมืองโลกที่เข้าใจและใส่ใจคนอื่นและผลประโยชน์ร่วมกันของมนุษยชาติ มิได้มุ่งตอบสนองต่อผลประโยชน์ของตนเองหรือเฉพาะชาติของตนอย่างคับแคบ นอกจากนี้ มนุษยศาสตร์ยังสามารถบ่มเพาะจินตนาการเชิงเรื่องเล่า (Narrative Imagination) ให้แก่ปัจเจกบุคคล ซึ่งหมายถึงการคิดในเชิงจินตนาการถึงความเป็นไปของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตนเองอย่างเอาใจเขามาใส่ใจเรา อันก่อให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และดังนั้นจึงช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างปัจเจกบุคคลด้วยกันท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย กล่าวอีกนัยหนึ่ง มนุษยศาสตร์เป็นฐานสำคัญที่เอื้อให้เกิดพลเมืองที่สามารถคิดได้อย่างมีวิจารณญาณ และรู้จักฟัง (Listen) เสียงของผู้อื่นหรือความเป็นอื่น (The Other) ที่แตกต่างจากตนเอง

แล้วคุณสมบัติข้างต้นมีความสำคัญในทางการเมืองอย่างไร? ในทัศนะของนักปรัชญาการเมืองคนสำคัญแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 อย่าง Leo Strauss การคิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักใช้เหตุผลเพื่อสำรวจตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ (อันเกิดมาจากการขัดเกลาบ่มเพาะผ่านการศึกษาเพื่อความเป็นไท (Liberal Education) หรือก็คือ มนุษยศาสตร์) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงไว้ซึ่งสังคมการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย เพราะการรู้จักไตร่ตรองด้วยเหตุผลจะช่วยให้พลเมืองไม่ตกอยู่ในห้วงแห่งอารมณ์ความรู้สึกจนละทิ้งการใช้เหตุผล หรือลุ่มหลงคลั่งไคล้ในความคิดความเชื่ออย่างสุดจิตสุดใจ หากแต่ช่วยให้เกิดพลเมืองที่มีคุณธรรม มีวุฒิภาวะ ทั้งยังรู้จักประนีประนอมกับผู้อื่น และเข้าใจข้อจำกัดของสิ่งต่าง ๆ อาทิ ความอันตรายจากอำนาจของ

เสียงข้างมากที่เคลื่อนคล้อยไปตามอารมณ์ความรู้สึกแต่เพียงถ่ายเดียวที่สามารถนำมาซึ่งการพังทลายของเสรีประชาธิปไตยเอง เป็นต้น ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ช่วยผดุงไว้ซึ่งสังคมเสรีประชาธิปไตยทั้งสิ้น (อรรถสิทธิ์ สิทธิดำรง, 2558)

ในทิศทางเดียวกัน ตามความคิดของ Byung-Chul Han นักปรัชญาชาวเกาหลีผู้โด่งดัง การฟังเสียงของผู้อื่นหรือความเป็นอื่น (The Other) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมการเมือง เพราะสถานะของการฟัง คือ การให้หูแก่ความเป็นอื่น ซึ่งหมายถึงความพร้อมที่จะฟังเสียงที่แตกต่างไปจากตนเอง เป็นสภาวะความเงียบเพื่อพร้อมจะฟังความเป็นอื่นพูด และดังนั้นผู้ฟังจึงรับรู้ถึงการดำรงอยู่และความรู้สึกของความเป็นอื่น ในแง่นี้ การฟังจึงไม่ทำให้ปัจเจกหมกมุ่นลุ่มหลงกับตนเอง หรือยึดตนเป็นศูนย์กลาง (Han, 2018) ฉะนั้น หากยึดตามทัศนะของ Han การฟังจึงกลายเป็นเงื่อนไขที่ขาดไม่ได้ของคุณค่าเรื่องความอดทนอดกลั้น เพราะความอดทนอดกลั้นจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากปัจเจกบุคคลยึดตนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินทุกเรื่อง ทุกสรรพสิ่งโดยไม่ยอมฟังเสียงที่แตกต่างไปจากตน และดังนั้นสังคมเสรีประชาธิปไตยจึงมิอาจดำรงอยู่ได้หากปราศจากความอดทนอดกลั้นนั่นเอง

ในแง่นี้ มนุษยศาสตร์จึงมีความสำคัญในแง่ที่ไม่ทำให้ปัจเจกบุคคลมุ่งแต่เพียงการแสวงหาความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการสะสมความมั่งคั่ง เฉกเช่นปัจเจกนิยมเชิงครอบครอง (Possessive Individualism) (Macpherson, 1962) ในทางตรงกันข้าม กลับทำให้ปัจเจกบุคคลกลายเป็นพลเมืองผู้มีคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการคงรักษาไว้ซึ่งระบอบเสรีประชาธิปไตย

หากข้อพิเคราะห์ของ Nussbaum (2010) ถูกต้อง นั่นหมายความว่า วิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่ที่ส่งผลต่อความเสื่อมของมนุษยศาสตร์จะก่อให้เกิดสภาพการณ์ที่สังคมการเมืองประกอบไปด้วยปัจเจกบุคคลที่เป็นเอกรูปแบบหนึ่ง นั่นคือ ปัจเจกบุคคลที่ดำเนินสอดประสานคล้องจอง (Conform) ไปตามตรรกะของตลาด ในขณะที่การคิดอย่างมีวิจารณญาณหรือการคิดเชิงวิพากษ์ รวมไปถึงความอดทนอดกลั้นและความเห็นอกเห็นใจระหว่างปัจเจกด้วยกันลดน้อยถอยลง ซึ่งอาจส่งผลที่ไม่น่าพึงใจหลายประการตามมา ยกตัวอย่างเช่น

1. แนวโน้มการแบ่งขั้วแยกข้างกันในทางการเมืองที่ร้าวลึกสุดขั้วกันมากขึ้น โดยผลจากสภาวการณ์ดังกล่าวประการหนึ่งก็คือ ความถดถอยของการยึดมั่นในกติกาของระบอบเสรีประชาธิปไตย ข้อกังวลนี้ปรากฏเห็นในงานของ Levitsky & Ziblatt (2018) สองนักรัฐศาสตร์ชื่อดัง ที่แสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญแบบเสรีประชาธิปไตยในฐานะกฎกติกาที่เป็นทางการมิอาจทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหากไร้ซึ่งปทัสถาน (Norms) บางประการที่ช่วยรองรับหนุนเสริม อันได้แก่ การมีขันติธรรมระหว่างกัน (Mutual Toleration) และความข่มใจอดกลั้นเชิงสถาบัน (Institutional Forbearance) โดยปทัสถานทั้งสองนั้นช่วยให้พลเมืองและโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการเมืองไม่มองอีกฝ่ายว่าเป็นศัตรูหรือภยันตรายร้ายแรงที่ต้องดำเนินทุกวิถีทางเพื่อเอาชนะ หากแต่เป็นคู่แข่งที่มีความชอบธรรมและความสำคัญต่อการแข่งขันทางการเมือง และดังนั้นจึงส่งผลให้เกิดการหลีกเลี่ยงที่จะใช้มาตรการหรือวิถีทางต่าง ๆ ที่จะล้มล้างฝ่ายตรงข้ามอันส่งผล

ให้ระบบการแข่งขันตามกติกาเสื่อมลง อย่างไรก็ตาม ทั้งคู่เห็นว่า ภายใต้สภาพการณ์ที่เกิดการแบ่งขั้วแยกข้างกัน ปทัสถานทั้งสองประการข้างต้นก็จะถูกกร่อนเซาะลงเรื่อย ๆ เพราะสภาวการณ์ดังกล่าวนำมาซึ่งทัศนะของที่มองฝ่ายตรงข้ามเป็นศัตรูที่ไร้ความชอบธรรมในการดำรงอยู่ ทั้งยังเป็นภัยอันตรายต่อตนเองหรือสังคมการเมือง ฉะนั้น จึงต้องดำเนินทุกวิถีทางเพื่อล้มล้างฝ่ายตรงข้ามให้สิ้นซาก ผลที่ตามมา ก็คือ ระบอบเสรีประชาธิปไตยเสื่อมถอยและเคลื่อนคล้อยไปสู่ระบอบอำนาจนิยมหรืออัตตาธิปไตย (Autocracy) นั่นเอง

2. ความเสื่อมของความเป็นชาติ (Nationhood) ดังที่เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2557) นักรัฐศาสตร์ ชี้ให้เห็นว่า ผลกระทบประการหนึ่งของเสรีนิยมใหม่ คือ การแปรเปลี่ยนสำนึกที่มีร่วมกันของผู้คนในสังคม กล่าวคือ ในแง่ของชนชั้นนำทางธุรกิจและชนชั้นกลาง เสรีนิยมใหม่ได้ก่อให้เกิดสำนึกที่เน้นความเป็นปัจเจกแบบสุดขั้ว โดยยึดถืออัตตาของตนเป็นสิ่งสำคัญเหนืออื่นใด จึงนำมาซึ่งการถอนตัวออกจากสำนึกที่มีต่อส่วนรวม ส่วนในแง่ของชนชั้นผู้ยากไร้ เมื่อเกิดความเหลื่อมล้ำถ่างกว้างมากขึ้นจากผลกระทบของเสรีนิยมใหม่ ระยะห่างเชิงความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นจึงเพิ่มมากขึ้น ผลที่ตามมา ก็คือ ความเสื่อมของความเป็นชาติซึ่งเป็นดั่งสายใยเชื่อมร้อยระหว่างพลเมืองด้วยกัน

เมื่อระยะห่างระหว่างชนชั้นเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ความเป็นชาติเสื่อมลง แนวโน้มที่อาจเป็นไปได้ก็คือ การเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ประชานิยม (Populism) ที่แก่นของมันคือที่แบ่งแยกอย่างเรียบง่ายระหว่างประชาชนทั่วไปผู้บริสุทธิ์ และชนชั้นนำผู้ฉ้อฉลเห็นแก่ตัว ทั้งยังเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความเสื่อมโทรมหรือวุ่นวายของสังคมการเมือง (Mudde & Kaltwasser, 2017) ณ ห้วงเวลาเช่นนี้เองที่จะก่อให้เกิดผู้นำประชานิยม ซึ่งสามารถชักจูงความคิดของมวลชนได้ผ่านการกระตุ้นอารมณ์ความขุ่นข้องหมองใจของมวลชนต่อชนชั้นนำ โดยเสนอว่าตนเองสามารถเป็นตัวแทนที่สะท้อนเจตจำนงของประชาชนได้อย่างแท้จริงเพื่อที่จะฟื้นฟูสังคมการเมืองให้กลับมาสนองเจตจำนงของประชาชนได้ดังเดิม (สุรชาติ บำรุงสุข, 2567)

อย่างไรก็ตาม การอ้างเจตจำนงของประชาชนเช่นนี้มีความน่ากังวลบางประการเพราะการอ้างดังกล่าวอาจถูกนำไปเป็นข้ออ้างที่จะละเมิดกติกาที่มีร่วมกันของสังคมการเมือง เช่น การเคารพในสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยมิได้แบ่งแยกชาติพันธุ์ ศาสนา สีผิว ฯลฯ อันเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของระบอบเสรีประชาธิปไตย ซึ่งตัวอย่างที่รูปธรรมของกรณีนี้อาจพิจารณาได้จากนโยบายของประธานาธิบดี Donald Trump แห่งสหรัฐอเมริกา เป็นต้น (สุรชาติ บำรุงสุข, 2567)

มุมมองเพิ่มเติมว่าด้วยผลกระทบของเสรีนิยมใหม่

จากการอภิปรายว่าด้วยผลกระทบของวิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่ต่อเสรีประชาธิปไตยข้างต้น จะเห็นได้ว่า วิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่สามารถส่งผลกระทบเชิงลบต่อสังคมการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตยลงไปถึงปริมณฑลทางวัฒนธรรม ซึ่งยังเป็นประเด็นที่ยังมิได้รับการอภิปราย

มากนัก ดังจะเห็นได้ว่า งานวิชาการที่เป็นภาษาไทยก่อนหน้าซึ่งว่าด้วยผลกระทบของเสรีนิยมใหม่มักชี้ให้เห็นปัญหาในเชิงโครงสร้าง (วินัย ผลเจริญ, 2563; กฤติมา อินทะกูล, 2557) ตัวอย่างเช่น งานของวินัย ผลเจริญ (2563) ที่ชี้ให้เห็นว่า ลัทธิเสรีนิยมใหม่ซึ่งแพร่กระจายไปในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลกเป็นแนวคิดที่เอื้อต่อการสะสมทุนของชนชั้นนายทุน โดยในกรณีของรัฐไทยหลังจากที่ชนชั้นนายทุนได้ก้าวขึ้นมาเป็นพลังสำคัญในการกำหนดนโยบายของรัฐนับตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 2530 เป็นต้นมานั้น ชนชั้นดังกล่าวก็กดดันให้รัฐปรับโครงสร้างและออกนโยบายในแนวทางแบบเสรีนิยมใหม่มากขึ้นเพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อการแสวงหากำไร อาทิ กฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงานแบบยืดหยุ่น ซึ่งส่งผลให้แรงงานเสียเปรียบนายจ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องค่าแรงที่ถูกกดให้ต่ำ ผลที่ตามมาจึงเป็นความเปราะบางในชีวิตของพวกเขา เป็นต้น ในแง่นี้นโยบายตามแนวทางแบบเสรีนิยมใหม่จึงส่งผลให้เกิดปัญหาเรื่องความยุติธรรมทางสังคมที่ผู้ได้เปรียบ คือบรรดานายทุนนักธุรกิจ ในขณะที่ผู้เสียเปรียบคือภาคส่วนอื่น ๆ ดังเช่นกรณีของแรงงานตามที่กล่าวข้างต้น

อย่างไรก็ตาม บทความชิ้นนี้พยายามขยายมุมมองให้เห็นประเด็นว่าด้วยผลกระทบจากเสรีนิยมใหม่จากงานวิชาการที่ศึกษาไว้ก่อนหน้า กล่าวคือ พยายามชี้ให้เห็นถึงวิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่ที่ส่งผลลงไปถึงระดับวัฒนธรรม ในที่นี้ คือ วิธีคิดที่เน้นแต่เฉพาะเพียงผลได้ผลเสียเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งมิได้ครอบงำเฉพาะภาครัฐ หากแต่รวมถึงปัจเจกชนพลเมืองเองด้วย ผลที่เกิดขึ้นตามมาจึงเป็นการลดความสำคัญลงของมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์บางสาขาวิชาในฐานะศาสตร์ที่มุ่งบ่มเพาะความเป็นพลเมืองอันเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของสังคมการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย เมื่อศาสตร์ดังกล่าวเหล่านั้นถูกลดความสำคัญลงอันเนื่องมาจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและการตอบรับจากปัจเจกชนพลเมือง สังคมการเมืองจึงขาดพร่องการบ่มเพาะและเรียนรู้คุณสมบัติที่จำเป็นของการเป็นพลเมืองในสังคมการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย ผลที่ตามมาของสภาวการณ์เช่นนี้จึงอาจนำไปสู่ปัญหาทางการเมืองบางประการจากการขาดพร่องคุณสมบัติดังกล่าว

ในแง่นี้ บทความชิ้นนี้จึงช่วยเพิ่มเติมองค์ความรู้ทางวิชาการโดยการชี้ให้เห็นผลกระทบของเสรีนิยมใหม่ต่อปริมณฑลทางวัฒนธรรม และผลกระทบดังกล่าวสามารถส่งผลย้อนกลับมาสู่ปัญหาในปริมณฑลทางการเมืองได้ในภายหลัง

สรุป

วิธีคิดที่เน้นอรรถประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้และวัดผลได้ในเชิงปริมาณย่อมมีความสำคัญต่อสังคมการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตยอย่างมิอาจปฏิเสธได้ เนื่องจากวิธีคิดแบบดังกล่าวช่วยให้สังคมแบบเสรีประชาธิปไตยพัฒนาและเจริญก้าวหน้า อันนำมาซึ่งความกินดีอยู่ดีและความสะดวกสบายของปัจเจกชนพลเมือง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณภาพของปัจเจกชนพลเมืองภายใต้สังคมการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการใช้เหตุผล

ไตร่ตรอง ความอดทนอดกลั้นต่อความแตกต่างหลากหลาย ฯลฯ ย่อมมีความสำคัญไม่แพ้กัน อันเนื่องมาจากการพัฒนาคุณภาพนั้นจะช่วยผดุงให้สังคมการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตยดำรงอยู่ต่อไปได้

ฉะนั้น ข้อน่ากังวลของวิธีคิดแบบเสรีนิยมใหม่จึงมิใช่การที่วิธีคิดแบบดังกล่าวให้ความสำคัญกับอรรถประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ แต่คือการให้ความสำคัญของประโยชน์แบบดังกล่าวเพียงหนึ่งเดียวต่างหาก ผลที่ตามมาจึงเป็นความเสื่อมลงของมนุษยศาสตร์ รวมไปถึงสังคมศาสตร์ในบางสาขาวิชา กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ กลายเป็นศาสตร์ที่ถูกทอดทิ้งเพราะศาสตร์ดังกล่าวนั้นเป็นศาสตร์ที่มิได้มุ่งสร้างอรรถประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมจับต้องได้ และไม่สามารถวัดค่าได้ในเชิงปริมาณ แต่กลับเป็นศาสตร์ที่สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพของปัจเจกชนพลเมืองในแง่นี้ การรักษาไว้ซึ่งสังคมการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตยจึงต้องกลับมาให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แนวนโยบายที่สังคมการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตยควรต้องลงมือปฏิบัติจึงมิใช่การปรับลดการเรียนการสอนศาสตร์ดังกล่าวให้น้อยลง หากแต่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ขยายตัวมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กฤติมา อินทะกูล. (2557). *อิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมใหม่กับมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เกษียร เตชะพีระ. (2562). *จากจุดกำเนิดเสรีนิยมประชาธิปไตยถึงทุนนิยมเหลื่อมล้ำของ คสช*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2568, จาก https://prachatai.com/journal/2019/07/83279

_____. (2564). แนวคิดเรื่องเสรีนิยมกับประชาธิปไตย. ใน ประจักษ์ ก้องกีรติ (บรรณาธิการ), *การเมือง อำนาจ ความรู้: หลักรัฐศาสตร์เบื้องต้นสำนักธรรมศาสตร์*. (น. 120). กรุงเทพฯ: ศยาม.

ต่อศักดิ์ จินดาสุขศรี. (2563). เมื่อเสรีนิยมใหม่ปล้นชิงประชาธิปไตย: ฟูโกต์ของเวนดี บราวน์. ใน พิพัฒน์ พสุธารชาติ (บรรณาธิการ), *ฟูโกต์กับลัทธิเสรีนิยมใหม่*. (น.371-408). กรุงเทพฯ: อิลลูมิเนชันส์ เอดิชันส์.

ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2566). *ว่าด้วยทุนนิยมมหาวิทยาลัยในสภาวะเสรีนิยมใหม่*. กรุงเทพฯ: สมมติ.

ละอองดาว ชาทองยศ. (2567). แนวคิดเสรีนิยมใหม่กับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการจินตาสิทธิ์*, 2(1), 54-69.

วินัย ผลเจริญ. (2563). *โลกาภิวัตน์เสรีนิยมใหม่กับความพ่ายแพ้ของรัฐไทย*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุรชาติ บำรุงสุข. (2567). *ทรัมป์นิยม : จากอนุรักษ์นิยม สู่ประชานิยมปีกขวา*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2557). *การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: วิภาษา.

อรรถสิทธิ์ สิทธิดำรง. (2558). *บทสำรวจความคิดทางปรัชญาการเมืองของ ลีโอ สเตราส์*. กรุงเทพฯ: สมมติ.

Bobbio, N. (1987). *The Future of Democracy*. Minneapolis: The University of Minnesota Press.

_____. (2005). *Liberalism and Democracy*. London: Verso.

Brown, W. (2015). *Undoing the Demos: Neoliberalism's Stealth Revolution*. Brooklyn, N.Y.: Zone Books.

Freeden, M. (2015). *Liberalism: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Gerstle, G. (2022). *The Rise and Fall of the Neoliberal Order*. Oxford: Oxford University Press.

Han, B-C. (2018). *The Expulsion of the Other*. Cambridge, U.K.: Polity.

Heywood, A. (2021). *Political Ideologies: An Introduction*. London: Bloomsbury Academic.

Levitsky, S. & Ziblatt, D. (2018). *How Democracies Die*. New York: Broadway Books.

Macpherson, C. B. (1962). *The Political Theory of Possessive Individualism: Hobbes to Locke*. Oxford: Clarendon Press.

Mann, M. (2005). *The Dark Side of Democracy: Explaining Ethnic Cleansing*. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press.

Mudde, C. & Kaltwasser, C. R. (2017). *Populism: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press.

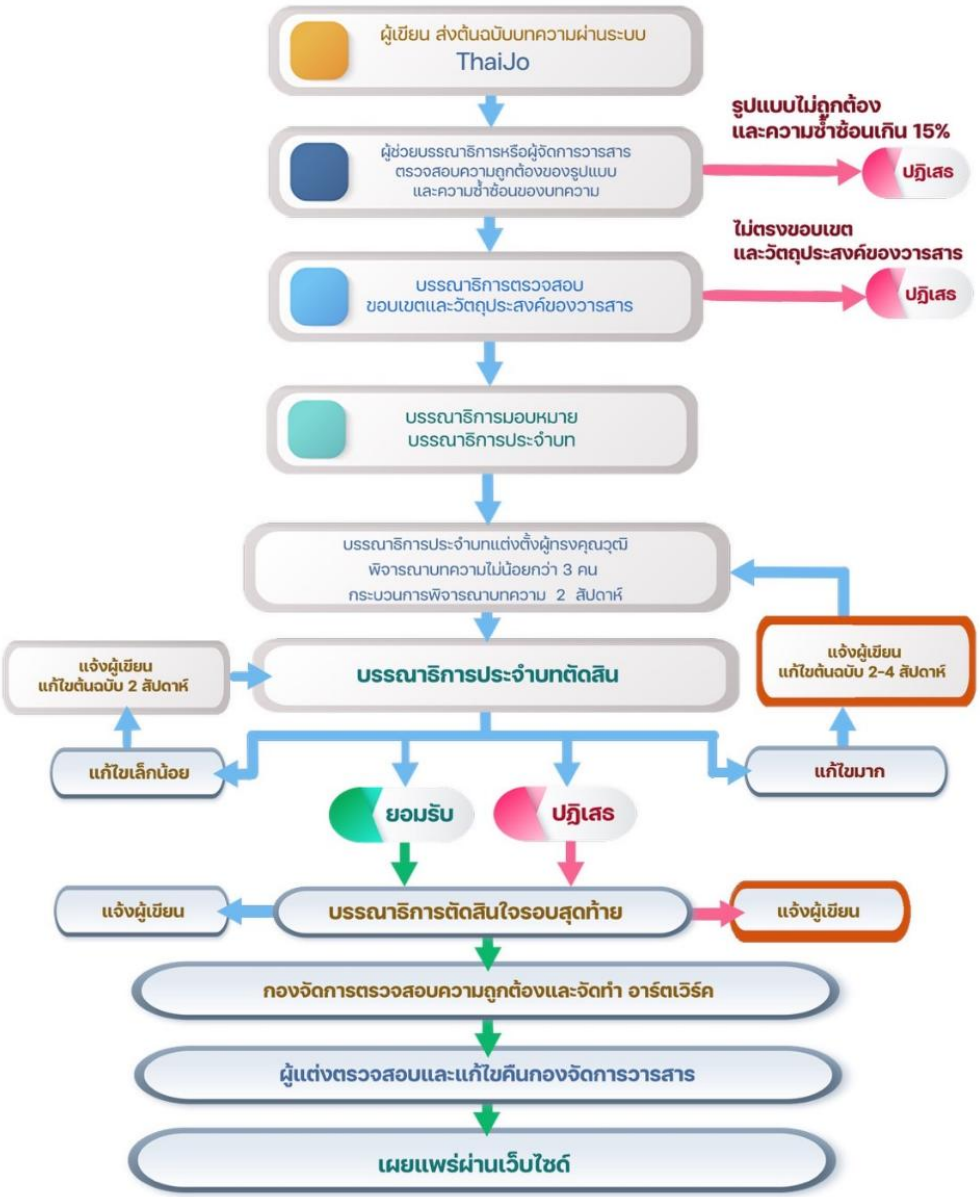
Nawakul, P. (2020). On the Dark Side of Democracy: The Deviation from Democratic Principles and the Failure of Creating Common Consensus. *Journal of Human Rights and Peace Studies*, 6(1), 107-130.

Nussbaum, M. C. (2010). *Not for Profit: Why Democracy Needs the Humanities*. Princeton: Princeton University Press.

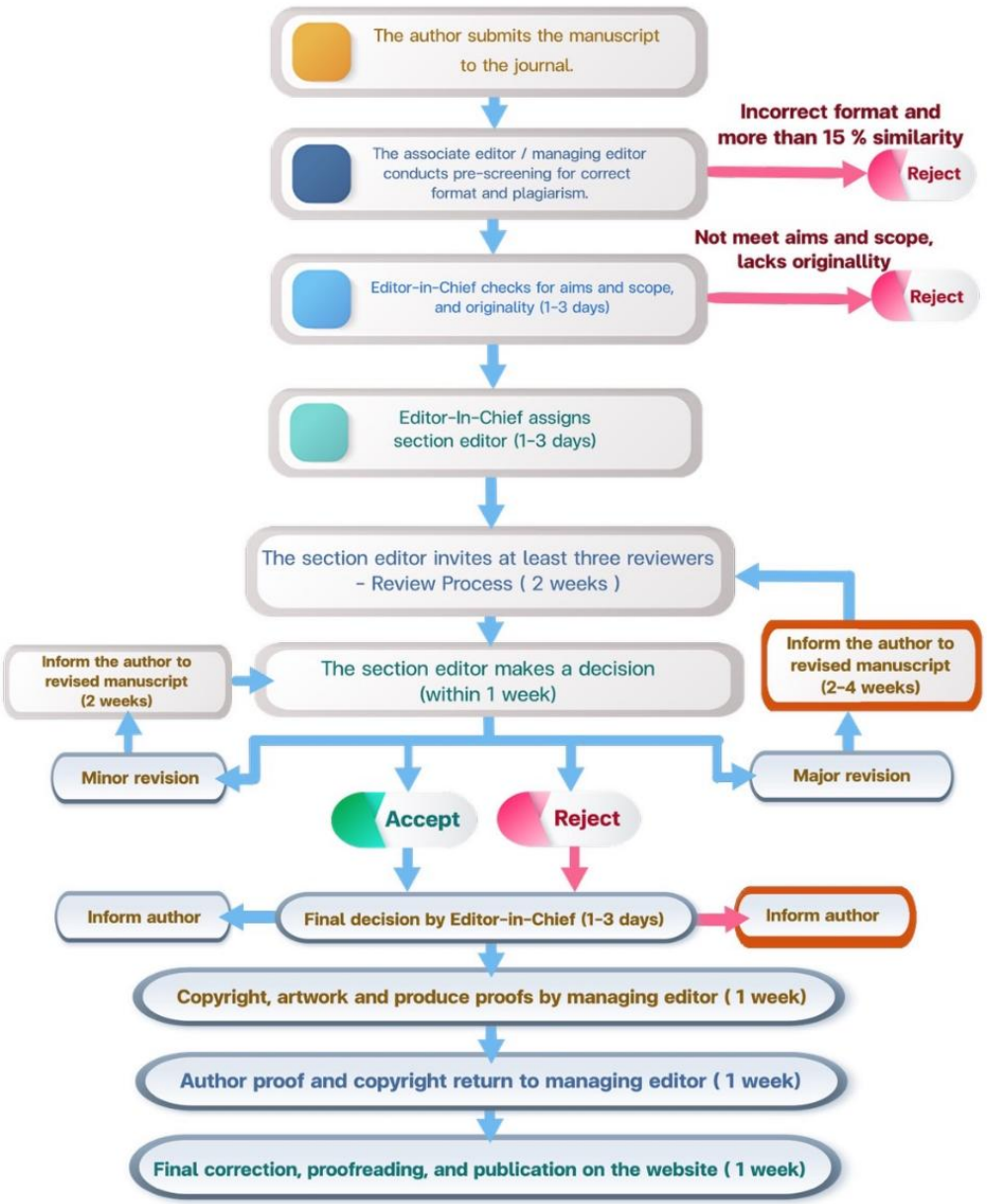
Steger, M. B. & Roy, R. K. (2010). *Neoliberalism: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

ภาคผนวก

กระบวนการพิจารณาบทความ

Peer Review Process

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่อง**ใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA)** โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

1.1 การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด เช่น

1.1.1 กฤษฎา แซ่หลี (2562) กล่าวว่า...

1.1.2 ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา แซ่หลี (2562) ผลการวิจัยพบว่า...

1.1.3 Krisada Saelee (2019) explains to...

1.1.4 ... consistent with the research of Krisada Saelee (2019) the research results found...

1.2 การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บเปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน เครื่องหมายจุลภาค และปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

1.2.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1.2.1.1 พระไตรปิฎกและอรรถกถา วงเล็บเปิด ชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า วงเล็บปิด แล้วตามด้วย วงเล็บเปิด มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จุลภาค ปีที่พิมพ์ วงเล็บปิด ตัวอย่างเช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบูลย์ในโภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (องฺ.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

1.2.1.2 ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.3 ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.4 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธิติวุฒิ หมั่นมีและคณะ, 2560)

1.2.1.5 กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

1.2.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

2.2.1 ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2.2.2 ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

2.2.3 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

2. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาไทย)

2.1 พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา*./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.2 หนังสือ

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อหนังสือ*/(ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. (2548). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

2.3 บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง./(เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระสุกิจจ์ สุจิณโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวิตร ว่องวีระ, *ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม.* (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

2.4 บทความในวารสาร

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./*ชื่อวารสาร,*/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

2.5 บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/*ชื่อสารานุกรม*/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

2.6 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์,/วันที่/เดือน)./ชื่อบทความ./*ชื่อหนังสือพิมพ์*,/เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

2.7 สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อวิทยานิพนธ์*/(ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

พระครูพิศิษฏ์ประชานาถ. (2562). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.8 รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อเรื่อง*/(รายงานผลการวิจัย)./สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ. (2562). *รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร* (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.9 สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./(ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน)./ตำแหน่ง/[บทสัมภาษณ์].

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

2.10 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง./(ปีที่เผยแพร่)./*ชื่อเรื่อง*./สืบค้น วัน เดือน ปี,/จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทย.* สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก http:/www.dhammathai.org/thailand/thailand.php

2.11 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง./(พ.ศ.,วันที่ เดือนที่ประกาศ)./*ราชกิจจานุเบกษา*./เล่ม ตอน./หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

2.12 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./(ปีพิมพ์, วัน เดือน)./ชื่อบทความ./*ชื่อหนังสือพิมพ์*./น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.

ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เชียร์พระสอนศีลธรรม. *ไทยรัฐ*. น. 3.

3. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาอังกฤษ)

3.1 Tripitaka Commentary

The name of the institution of the scriptures./(Year)./*Title of Tripitaka*./ Location:/Publisher.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka*. Bangkok: MCU Press.

3.2 Books

Author./(Year)./*Title of the book*/(Edition ed.)./ Location:/Publisher.

Hunt, E. K. & Lautzenheiser, M. (2015). *History of Economic Thought* (3rd ed.). New York: M. E. Sharpe.

3.3 Book Articles

Author./(Year)./Title of the chapter./In Editor/(Eds.),/*Title of the book*/(xth ed.)./(pp-pp)./Publisher.

Sparks, D. L. (2003). Environmental Soil Chemistry: An Overview. In Sparks, D. L. (Eds.), *Environmental Soil Chemistry* (2nd Ed.). (pp. 1-42). Academic Press.

3.4 Encyclopaedia articles

Author./(Year)./Title of Article./In *Title of Encyclopaedia*/(Pages)./Publisher.

Wasinsarakorn, W. (2004). Psychology and Developmental Psychology. In *Encyclopedia of Education*. Collected edition of specific issues, 4th rank

(pp. 99-117). Thanat Printing Co., Ltd.

3.5 Journal Articles

Author./(Year)./Title of Article./*Title of Journal*,/Volume(Issue), Pages-Pages.

Limprasert, P. (2022). The Research of Punishment Suspension of Buddhist Monk and Secular of The Criminal Justice in Thailand. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 7(11), 37-53.

3.6 Newspaper

Author./(YY, MM DD)./Colum Name./*Title of Newspaper*./Pages.

Nanuam, W. (2023, January 4). Plans proceeding for joint petroleum production with Cambodia. *Bangkok Post*. p. 22.

3.7 Thesis and Dissertations

Author./(Year)./*Title*/(Doctoral or Master's thesis or dissertation)./ Location:/Publisher.

Pittayawattanachai, P. (2019). *An Analysis of Buddhism Propagation by using Buddhist Arts and Landscape of Cetiyaphum Monastery, Namphong District, Khonkaen* (Doctoral dissertation). Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

3.8 Interview

Key Informant./(YY, DD MM)./ Position./(Interview).

Anuchid, P. (2022, 5 November). Director of the Research Institute. (Interview).

3.9 Website

Author./(Year)./*Title*/ Retrieved MM DD, Year,/from URL address.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?.* Retrieved March 20, 2020, from https://thebuddhist centre.com/text/who-was-buddha.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....
ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ผลการวิจัยพบว่า.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยพร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย, 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)
ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

องค์ความรู้จากการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์) (ถ้ามี)

(16 pt) ขอบคุณแหล่งทุน และควรระบุเลขที่สัญญาทุนวิจัย ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องการพัฒนาศูนย์ประสานงานเครือข่ายความเข้มแข็งทางจิตปัญญาของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม .....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน .....

ธรรมะไทย. (2563). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทย.* สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก http:/www.dhammathai.org/thailand/thailand.php.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

พระครูพิศิษฏ์ประชานาถ. (2562). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ. (2562). *รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?.* Retrieved March 20, 2020, from https:/thebuddhistcentre.com /text/who-was-buddha.

James, C. (2013). *Office markets & public policy.* Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)
Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)
Affiliation of the main author (English) (14 pt)
Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)
Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1. 2. and 3. Populations and sample, research tools, Data collection, Data analysis, Statistics used for data analysis.

Findings were as follows: (present only the most interesting research findings)

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism; Buddhist Management; Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research

Research Objectives (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

Methodology (18 pt)

(16 pt) Write to cover 5 sub-headlines: Research design, Populations and Samples and Key Informants, Research Instrument (quantitative and qualitative), Data Collection, (quantitative and qualitative) Data analysis (quantitative and qualitative), Statistics used to analyzed the data.

Results (18 pt) (Present to cover all set objectives)

(16 pt) results of the research answer all objectives

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions .....

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table (if any)

Table explanation .....

.....

.....

.....

.....

Discussion (18 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Body of knowledge (18 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Recommendations (18 pt)

Policy Recommendations (16 pt) (if any)

.....

Operational Recommendations (16 pt) (if any)

.....

Recommendations for Next Research (16 pt) (if any)

.....

Acknowledgement (18 pt) (Put in the article in case the researcher was given fund to conduct research or the title of the article is not matched with the title of the research or the thesis) (if any)

(16 pt) Write the appreciation note to the funding source. The author should indicate the grant contract number of the research, for example, "I would like to express my deepest appreciation for funding resource from National Research Council Of Thailand, the fiscal year 2016, and I am also grateful for the data from a research task on The Coordination Centre Development for Contemplative Strengthening of Elders according to Buddhism.

References (18 pt)

(16 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords:3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt)

(16 pt) เขียนทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆในการเขียนบทความวิชาการ

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)
ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

สรุป (18 pt)

(16 pt)

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Academic Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)
Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)
Affiliation of the main author (English) (14 pt)
Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: ...

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt)

(16 pt)

Content (18 pt)

(16 pt)

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions

Table 1 (Name of table) (if any)

Table explanation

Conclusion (18 pt)

(16 pt)

References (18 pt)

(16 pt). Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.